

N. DUBOV

ORFANUL

EDITURA
TIMONEȚULUI

**N.
DUBOV**

N. DUBOV

ORFANUL

ROMAN

1958
EDITURA TINERETULUI

În românește de
O. Constantinescu și E. Bandrabar
N. DUBOV

Coperta de Eng. Mihăescu

Ilustrații de V. Losin

HHKOJIAft JtYJBOB
CB POT A
fleTraa 1955

PARTEA ÎNȚII FUGA

1

Leoșka se hotărî să-și ia lumea în cap.
Singurul vinovat de toate cele întâmplate era unchiu'. De fapt, nici nu-i era unchi, ci soțul unei mătuși, ve- rișoară cu mama lui, dar pretindea să-i spună unchiu' Troșa. Așa îl și numea Leoșa cînd vorbea cu «1, în gînd însă îi zicea Buhai.
Unchiu' era ras în cap, avea un grumaz gros și o

gură lăbărțată, cu buze subțiri, ce semăna cu gura unei broaște. Scund și îndesat, ședea deseori puțin aplecat

înainte, cu palmele proptite pe genunchi, ou coatele în lături și atunci părea într-adevăr o broască, ce se pregătea să sară.

Fusese pe la ei, împreună cu mătușa, o dată sau de două ori, pe vremea cînd maică-sa mai trăia încă, dar după ce dînsa se prăpădise, pătrunsese cu tot dinadinsul și pe veci în viața lui Leoșka.

Năucit de atîta cît plînsese, de foame și de oboseală, Leoșka ședea chircit pe un scăunel și se uita la mai- că-sa. Parcă se făcuse mai lungă, dintr-o dată, cum stătea așa întinsă pe masă și învelită cu un cearceaf, și fața ei, care timp de două săptămîni dogorise ca para focului, acum era vineție, rece și străină. Leoșka se temea s-o privească, dar și mai tare se temea să-și întoarcă ochii de la ea și să se uite într-altă parte. Chipul mamei, ca de altminteri totul în jur, se vedea ca printr-o perdea scînteietoare de lacrimi, glasurile zumzuiau înfundat, nedeslușit. S-ar fi zis că în minte n-o să-i rămînă decît perdeaua aceea scînteietoare și o bolboroseală nelămurită. Lui Leoșka îi fusese dat însă, precum se dovedi mai tîrziu, să vadă și să-și întipărească în minte și alte lucruri.

Își amintea de vecina lor și de mătușa Lidia Kuzminicina, cum stătuseră deoparte, cu buzele încrețite, tot șoptind între ele și cătînd ba spre maică-sa, ba spre el. Între timp unchiul Troșa umbla de colo-colo prin cameră, cîntărind din ochi lucrurile și pipăindu-le pe furîș. Se așezase în cele din urmă cu palmele proptite pe genunchi, cu coatele în lături, murmurînd:

— Mda, firește, lucrurile nu fac prea multe parale, totuși... nici de lepădat nu sînt.

— Cum or fi, nu pot să țină locul maică-și, suspinase vecina. Ce facem cu el? îl ducem la un cămin de copii?

— Adicăte! la orfelinat? întrebasese unchiul Troșa și mătușa se uitase la el, așteptînd parcă un

răspuns.

— Acum nu mai sînt orfeline; îs numai cămine
de copii.

— Tot aia e —ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba — spusese unchiu' și își mai rotise o dată privirea prin încăpere, Dă-l încolo de orfelinat.

— Chiar așa, ce, n-avem și noi oare rostul nostru?

Îi ținuse isonul mătușa. O să-l creștem noi cum se cuvine, că doar nu sîntem niște străini...

Vecina îl luase pe Leoșa la ea, îi dăduse să mănînce și-l culcase.

A doua zi fusese înmormîntarea maică-și. În curte era trasă o căruță ca toate căruțele, în care urcaseră sicriul. Vecina îi spusese ceva unchiului Troșa.

— Cum, protestase el dînd din mîini, eu, cogeamite funcționarul, să mă duc după popă? Și la ce trebuie muzică, doar nu sîntem la nuntă. Tromboniștii ăștia suflă o juma' de oră și după aia îți cer cît dracul pe tat-su.

În urma sicriului venea mătușa Lidia, vecina, și două colege de serviciu ale maică-și. Vecina și colegele își ștergeau mereu lacrimile, iar mătușa Lidia își freca și ea din cînd în cînd ochii cu batista. Unchiul Troșa, cu șapca mototolită în pumn și cu mîinile la spate, pășea grav, ceva mai la o parte. Chirigiul, cu șapca trasă peste urechi, mergea și el pe lîngă căruță și, ne-avînd ce face, încerca să curețe, din mers, cu biciul, noroiul uscat de pe obezile roților. Unchiul Troșa își pipăise grijuliu chelia, de teamă să nu-l bată soarele, și-și pusese șapca în cap.

Toate astea îl amărîseră pînă în adîncul sufletului pe Leoșka — îi era atît de milă de maică-sa, de el — încît își simțea din no,u ochii împăienjeniți de lacrimi. Nu mai vedea nimic în față și se ținea de chilna cămții, ea să nu se poticnească, mergînd așa tot drumul.

La cimitir unchiul Troșa se luase la hartă cu chirigiul care nu voia să umple groapa. Nici unchiul Troșa nu avea chef s-o facă. Pînă la urmă îl adusese

pe paznicul cimitirului și, după ce aruncase solemn
un pumn de țărină peste coșciug, stătuse să se uite
la omul care,

cu nepăsarea unuia obișnuit cu astfel de treburi, se apucase să astupe groapa.

— Ce să-i faci, — îi spusese unchiu' băiețașului, care se pornise să plîngă cu sughițuri. Vezi tu, de aci încolo începe o viață nouă pentru tine. Trebuie să te deprinzi!

Viața nouă începuse prin aceea că unchiul și mătușa renunțaseră la camera unde stătuseră cu chirie pînă atunci, mutîndu-se la Leoșka.

— E cam micuță casa, ce-i drept, dar — nu-i așa? — are nevoie de ochiul unui gospodar. Puteai, oare, s-o lași pe mina lui? căuta să-i explice unchiul Troșa vecinei care venise să-i vadă cum se rostuiseră.

Era într-adevăr o casă destul de mică, o cameră doar, și o bucătărie. Mama dormise într-un pat iar Leoșka pe o canapeluță. Acum patul îl ocupaseră unchiu' și mătușa, iar canapeluța pe care mătușa o acoperise cu un covor se numea sofa. Pentru Leoșka puseseră un pat de companie în bucătărie. Băiatului îi păruse bine; n-o să stea tot timpul în ochii lor și pe urmă o să se simtă și el mai în largul lui, mai slobod.

De vreo două, trei ori veniseră colegele mamei să-l vadă. Il întrebau cum trăia, dacă unchiu' și mătușa se purtaseră cumva rău cu el, dacă-și mai amintea de măicuța, și, de obicei, dînd spuneau asta lăcrămau. Unchiul Troșa intra în bucătărie, îi mîngîia creștetul, zicînd c-o să facă om din puștiul ăsta și stătea acolo pînă ce plecau. De la o vreme însă colegele încetaseră să mai dea pe la el. *

Îndeobște vorbeau despre Leoșka, lăudîndu-se că vor neapărat să facă om din el, ori de cîte ori le venea în casă vreo cunoștință și-i întreba ce era cu băiețașul acela.

— E orfan, — strîngea din buze, compătimitoare, mătușa Lidia. Băiatul unei verișoare. N-am vrut să-l dăm la cămin. Om fi și noi

în stare să-l ținem, — spunea ea mereu. L-om crește ca și cum ar fi al nostru...

— Da, mi-e neam — cam Țle-a zecea spiță... — adăugă unchiu. L-am luat totuși la noi. Vrem să-l facem om. De pildă — contabil. Nu trebuie nici să-și tocească prea mult cartea și pe urmă e și o meserie bună. Un contabil, dacă are minte, poate să facă multe învîrteli. Prin mina lui trec atîția bani. Nici nu bagi de seamă cum ți se lipesc de degete...

Unchiul Troșa nu era contabil, dar avea niște mîini de care, își spunea Leoșka în sinea lui, trebuia neapărat să se lipească orice. Lătărețe, dar sprintene, acoperite pînă la încheieturile degetelor cu peri roșcați, cîlțoși, mîinile lui n-aveau o clipă astîmpăr, pipăind sau netezind un obiect ori altul, iar dacă nu se afla nimic pe a- proape unchiu' începea să-și frece degetele, ca și cum ar fi numărat bani.

Despre bani unchiul Troșa vorbea totdeauna ca despre un lucru sfînt în a cărei atotputernicie credea cu tot dinadinsul. „Banul n-o fi cît roata carului, dar cît o jumătate din ea tot o fi”, — spunea el deseori și singura însușire pe care o prețuia în oameni era dibăcia și iscusința de a cîștiga bani. Numai asemenea inși însemnau ceva în ochii lui; pe ceilalți îi privea cu dispreț, socotindu-i niște zevzeci, deși despre treburile astea vorbea numai acasă; față de oameni străini făcea pe slujbașul dezinteresat, a căruia muncă nu e apreciată cum se cuvine. În totul, de altfel, era un prefăcut. Purta o tunică militară și pantaloni civili, ca și cum ar fi avut cine știe ce post important, cînd de fapt nu era decît responsabilul unei cantine. Zîmbea dulceag și lingusea pe toată lumea, iar acasă îi înjura pe toți de mama focului.

„De ce să te scumpești la vorbe, că doar nu te costă bani — spunea el. Înainte vreme, cine avea bani, era la mare cinste; azi ca să-ți încapă banii pe mîină trebuie să te bucuri de încredere. Și încrederea cum se cîștigă? Cu vorbe. Înseamnă, așadar, că nu

trebuie sa le precupețești”.

Și, într-adevăr, nu-și precupețea deloc vorbele. îi curgeau din gură ©a meiul dintr-un sac spart. Turna mereu la snoave și zicale și deși toate erau proaste și fără sare, lui i se păreau pline de duh și le repeta ori- cînd și oricui, încîntat că-i atît de mucalit.

Unchiul Troșa era ocupat cu cantina și pe lîngă asta mai avea și alte treburi, despre care vorbea în șoaptă cu prietenii săi, după ce-l trimitea pe Leoșa la bucătărie. Mătușa Lidia era ocupată cu propria ei persoană. Cu toate că urma diferite tratamente cu diferiți medici în același timp, se îngrășa vîzînd cu ochii și mereu era nevoită să-și prefacă rochiile sau să-și coasă altele noi. Și cum avea o mulțime de bani, și rochii tot cam atîtea, nu-și mai vedea capul de treburi, de dimineată pînă seara. În septembrie se dusesese la băi la Soci, dar se vede că vilegiatura mai mult îi stricase, deoarece la întoarcere n-o mai încăpea nici o rochie, așa că se văzu nevoită să-și facă altele noi.

Cîteodată unchiul Troșa îi spunea:

— Ai o spinare, Liduha, ea de cal. Parcă te vîd c-o

să ajungi mai mult lată decît lungă. /

— Doar știi foarte bine că sufăr de inimă!... se -oțăra, mînioasă, mătușa Lidia, apăsînd pe „i”.

— Inima ca inima, dar, zău, ai face bine să mă-nînci mai puțin. la seama să nu plesnești într-o zi!...

De Leoșka nu se ocupa nimeni. Băiatul se simțea cum nu se poate mai bine; trăia de capul lui, fără griji. Vara se ducea cu băieții pe malul Donului, sau afară din oraș, unde se mai vedeau încă urmele șerpuitoare ale vechilor tranșee și unde se spunea că un ștregar avusese baftă să dea peste un revolver ruginit, fără trăgaci, dar — în stare bună; tuburi de cartușe, înverzite de cocleală, găseai acolo berechet, ba chiar și gloanțe, uneori. Iama Leoșka mergea la școală. Învăța așa și așa — nici prea bine,

dar nici prea rău — atîta oît să nu-i cheme la școală pe unchiu', sau pe mătușa, și să aibă de furcă, pe urmă, cu ei. Băieții dintr-a cîncea s-au nimerit să fie toți de treabă; împreună se duceau la plimbare și tot împreună o ștergeau la ci-

Berna. Leoșka se deprinsese repede să ceară de la trecători bani pentru bilet. Treaba mergea ca pe roate: era destul să se apropie de cîte un fost combatant, sau de vreun tînăr întovărășit de o fată și să-i spună de la obraz, cu ochii la însoțitoarea lui:

— Nene, dă-mi douăzeci de copeici, nu-mi ajunge să-mi iau bilet.

Tinerii nu voiau să se arate zgîrciți față de fete și băgau mîna în buzunar. Cu foștii combatanți era și mai lesne. Războiul se terminase de mai bine de un an, dar cei ce luptaseră pe front nu se îndurau să se despartă încă de baina militară și de medaliile lor. Leoșka îi dibuia numaidecît, de la prima ochire. Astora nu le părea rău de bani, ba uneori se întîmpla să-i dea în loc de mărunțiș o hîrtie întreagă.

Și așa, peste zi, ajungea să strîngă bani nu numai pentru costul unui bilet, ci și pentru un bulz alb și dulce de gheață, căruia i se spunea înghețată. De fetele sau de tinerii care treceau singuri nil era chip să te apropii — fetele te făceau de două parale, iar tinerii, în loc de douăzeci de copeici erau în stare să-ți dea și una la ceafă.

Leoșka, ce-i drept, se sfia să cerșească, dar n-avea încotro : de la mătușa Lidia rareori, și atunci cu chiu, cu vai, reușea să capete bani pentru cinema, iar de la unchiu' Troșa nici atît.

— N-am parale pentru asemenea fleacuri. Ai numai gîrgăuni în cap. La vîrsta ta, eu puneam ban peste ban. Nu ceream de La alții, dimpotrivă, veneau să-mi ceară mie...

Leoșka nu și-l putea închipui pe unchiu' Troșa copil, deși își dădea seama că și el fusese cîndva, ca toți oamenii, prunc. Leoșka îl vedea doar ceva mai

mic de stat, dar tot așa de gras, cu ceafa roșie, sîngeroasă, ras în cap, cu aceleași degete păroase, roșcovane, care apucau, lacome, banii, punînd copeică peste copeică. De cîte ori și-l închipuia astfel — mic și chel, adunînd copeici — Leoșka simțea că-l umflă rîsul.

— Ce te hlizești așa? se încrunta unchiu'. Așa începe omul — cu cîte o copeică. Trebuie să știi cum să faci din ea o rublă! Da, da. Pe cînd tu, nici în zi de tîrg nu ești în stare să aduci în casă măcar o para chioară. Nici o procopseală de pe urma ta, dimpotrivă, cheltuieli — berechet. Ia te uită cum s-au căscat ghetetele, de parc-ar cere demîncare. Dracu' știe pe unde umbli cu ele, parc-ai călca numai pe ©uie, sau poate c-o faci în- tr-adins?

Leoșka își ascundea sub masă ghetetele ponosite și nu mai îndrăznea să ceară hani de cinema.

De altfel, nici nu prea avea timp s-o șteargă la cinema. Unchiul Troșa avea toată ziua treabă iar mătușa Lidia niciodată nu se simțea bine; așa că Leoșka trebuia să stea la coadă la pîine și la alimentara ca să nu se piardă onorurile din cartele. Produsele ce se dădeau pe cartele erau în cantități mici: rația pe o lună încăpea lesne într-un coș. Femeile de la cozi se plîngeau de responsabili de magazine, de cartele, de seceta ce bîntuise cu un an înainte, chibzuind cum va ieși recolta anul acela și dacă nu va fi cumva foamete. Acasă totuși nu duceau lipsă de nimic. Mai în fiecare seară unchiu' Troșa scotea din tașca lui de pînză cîteva pachete învelite cu grijă, pe care le dădea mătușii Lidia. Pîine le mai și rămînea încă, ba, uneori, Leoșka apuca să-i ducă vreun coltuc și lui Mitka, veșnic flămînd.

Mitka avea o droaie de surori mai mici, un nas oîm, pistruiat și era dîrz din fire. Nu se temea de nimeni și de nimic, înapară de tăică-său, „tăicuțu", după cum îl numea el. Tot ce spunea tăicuțu era sfînt, tot ce făcea el era bun și drept și nici nu putea să fie altfel. Tatăl lui Mitka, un om aspru, cu mustățile pe oală, care te privea drept în ochi, lucra ca lăcătuș la depoul de locomotive, hrănind o spuză de plozi, dintre care cel mai mărișor era Mitka, prietenul lui Leoșka. Leoșka știa că nu le ajungea pîinea și că toată nădejdea lor era la cartofi.

De oîte ori Leoşka îi aducea vreun codru de pîine, TVlitka rupea o bucată mai mare pe care o băga în buzunar — pentru surioarele lui — şi abia după aceea se îndura să mănînce restul.

— Are mină lungă, unchiu'-tău — spunea el — fără să se înţeleagă dacă era o întrebare sau dacă afirma acest lucru. (Neştiind ce să răspundă, Leoşka tăcea din gură). Altfel de unde aveţi atîta pîine? Are mina lungă — asta e. Tăicuţu zice că la cantină le dă numai lături şi că alimentele parcă le înghite pămîntul. Ai să vezi că au să-l înhaţe odată pe unchiu-tău şi atunci o să dea de dracu'...

Pe vremea cînd mai trăia încă mama lui Leoşka, şi ea se plîngea că nu le ajunge mîncarea, ba, oîteodată, chiar, îi dădeau lacrimile, dar totdeauna spunea:

— Ce să-i faci? Cam trăiesc ceilalţi om trăi şi noi...

Leoşka încercă o dată să aducă vorba acasă, de felul cum trăiesc alţii, dar unchiul Troşa i-o reteză scurt:

— Ce mă priveşte pe mine cum o duc alţii? Dacă ei crapă de foame, înseamnă să crăp şi eu? Doar n-oi fi chiar aşa nătărău.

Unchiul Troşa însă nu dădu de dracu, nici nu veni să-l înhaţe nimeni. Totuşi se văicărea într-una: ba că-s cheltuielile prea mari, ba că are greutate, ba că treburile merg prost. Avea mai ales bătaie de cap cu cantina, al cărei responsabil era.

— Asta-i viaţă, zău, cu cartele? Fiecare lucruşor tre
buie cîntărit de cîte zece ori. Să vezi alţii ce afaceri în- vîrtesc

Îi plăcea să povestească cu admiraţie şi chiar cu invidie despre afacerile altora şi despre iscusinţa cu oare le învîrtesc pe degete. Se vedea însă că nici treburile lui nu mergeau chiar atît de prost fiindcă tunică lui simplă, de culoare kaki, făcea din ce în ce

mai puține cute, iar el umbla tot mai țănoș și mai sigur de sine.

O singură dată doar, unchiul Troșa își pierdu de tot cumpătul. Veni acasă într-un suflet, ascunse- nu știu'ce în scrin și în dulap, și plecă iar, tot în fugă. În casă începură să apară fel de fel de obiecte arătoase, cum Leoș- ka noi mai văzuse piau atunci — saci inoi cu lucruri puse la naftalină, haine bărbătești, oare se vedea că nu-s pe măsura lui unchiu'. În sfârșit, pe-mserate, acesta aduse înfășurat într-un cearceaf vechi un obiect ce părea să aibă o mulțime de brațe. Unchiu' se căzni cu el la intrare o bucată, de vreme, înjurînd, fiindcă nu încăpea pe ușă. 11 sucea și răsucea în fel și chip. Obiectul acela: crăcănat scotea un clinchet subțire ca de sticlă; de intrat însă nu intra pe ușă. Fîna la urmă a reușit să-l vîre înăuntru și l-a așezat pe sofa cu o mînie stăpî- nită.

— Dar asta ce mai e? se miră mătușa Lidia.

— Un candelabru!... Și unchiul Troșa trase o în jurătură. Patru ruble și jumătate mă costă drăcovenia asta...

— Da' unde vrei să-l atîrnăm? Nu vezi că nu e loc?

— Acu' ce te mai jalești și tu! O să ți-l atîrn de gît! Crezi că eu sînt singurul deștept pe lume? S-a vîndut tot, tot, la consignație — n-a mai rămas decît candelabru! ăsta. E drept, n-am ce face cu el, dar oricum, e un lucru. O să se găsească vreun neghiob să-l cumpere. Acum mi-am golit buzunarele. Poate să vină reforma. Nu mai mi-e teamă.

Cearceaful se desfăcu puțin într-o parte și Leoșka trase cu ochiul. Dedesubt se zăreau niște țurțuri de sticlă care făceau ape și niște țevi aurii.

— E de aur, unchiu' Troșa?

— A stat lîngă aur — zîmbi cu dispreț unchiu'. E de bronz, cu cristale...

A doua zi, în locul banilor obișnuiți, Leoșka, văzu

la unchiu-său niște bancnote noi. Erau mai mari, arătoase și, fiind noi, foșneau oa pergamentul.

— Acum, că s-au desființat cartelele, o să mai putem răsufla și noi, destul ne-am chinuit cu ele. De aci încolo singurul meu dumnezeu e banul! rosti unchiul Tr«șa.

' Cantina unde se afla în slujbă se închise și atunci intră bufetier într-un restaurant. Nu trecu mult și — fie că se închina prea cu osîrdie dumnezeului său, fie «ă nu se prea înțelegea cu tovarășii săi de muncă — tl dădură afară de la restaurant și ajunse responsabil la o ceainărie. Unchiu' era cît se poate de mulțumit cu noul serviciu, dar după o bucată de vreme îl mătrășiră și de acolo. Unchiul Troșa intră atunci la un bufet așa numit „pavilion“, dar de la un timp începură să-l fră- mînte gîndurile; toată ziua era humai pe drumuri ca să intervină ba ici, ba colo, să dea lămuriri, să se apere și chiar începuse să slăbească. Mătușa Lidia își vedea mai departe de tratamentele ei și-și făcea rochii noi, pînă cînd într-o zi unchiul Troșa se burzului la ea:

— Mai stai pe acasă, neroado! Te-ai îmipopoțonat ca la iarmaroc și bați mereu străzile! Trebuie să-ți dai seama cînd poți să te grozăvești și cînd nu!

Mătușa Lidia nu-și mai făcu rochii noi, ba chiar o lăsase mai moale cu tratamentele, dar tot degeaba, fiindcă unchiul Troșa fu iarăși scos din serviciu.

— Bine că-i așa, putea să fie și mai rău, — spuse unchiul. Dar să știi că aici nu mai e de trăit, trebuie să ne luăm calabalicul și să ne mutăm în altă parte.

Și unchiul Troșa plecă. Acum în casă era liniște și pace, doar candelabrul de bronz, pe care nu apucaseră încă să-l vîndă, scotea un clinchet răsunător, la fiecă pas. Leoșka rămăsese de capul lui. Mătușa Lidia, fră- mîntată de grijile unchiului Troșa și de beteșugurile ei, nici măcar nu-l lua în

seamă pe Leoșka, care mergea mai departe la școală și învăța doar atîta cît să nu ră- mînă repetent și să nu fie silit deci să se despartă de băieți.

Unchiul Troșa se întoarce acasă vesel, mulțumit; povestea încîntat ce minune de oraș e Krasnodarul și cît de ușor poți să-ți găsești un rost acolo.

Leoșka începu să tînjească. Nu-i venea să plece din Rostov, deși Mitka îi spusese că și la Krasnodar e o apă, Kuban, mult mai mare ea Donul. Aici se afla printre băieții lui, și deși cîteodată se mai ciondăneau ei, ba uneori se mai și încăierau, totuși, se obișnuise cu ei, erau băieți de treabă, pe eînd acolo unde aveau să se mute, cine știe cum o mai fi. Pe urmă, aici trăise- lîngă maică-sa, aici fusese ea înmormîntată și tot aici 6e afla casa în care se născuse și crescuse pînă la doisprezece ani. Unchiul Troșa însă chibzuise să vîndă casa. Leoșka îl auzise spunîndu-i mătușii Lidia:

— Căsuța nu face multe parale, n-o să luăm cine știe ce pe ea, dar, vorba 'aia, pic cu pic crește un maldăr din nimic... Iar eu nu pot să mă duc într-un oraș străin cu mîinile goale: ban la ban trage, gologanul nu se lipește de palma goală...

Leoșka declară că el nu pleacă nicăieri, că vrea să ră- mînă pe loc. Unchiul Troșa uluit căscă gura-i lăbărțată, apoi o închise la loc și înghiți în sec.

— I-auzi, cică nu vrea! Dar cîn' te întreabă pe tine? Tu să-ți dai cu părerea oînd oi fi om întreg, nu o cios- vîrtă cum ești acuma... Ai înțeles?

Leoșka și Mitka chibzuiră timp îndelungat cam ce ar fi de făcut și în cele din urmă Mitka îl sfătui așa:

— Știi ce? Du-te 1/un cămin de copii. O să stai acolo, iar de învățat o să înveți mai departe la noi, la școală. Și gata. Să vezi cum o să rămînă unchiu-tău cu buza umflată!

Și făcu cu tifla.

Căminul de copii se afla aproape, cam pe a patra stradă. Știau unde este. O dată, chiar, se bătuseră cu băieții de acolo care erau curajoși nevoie mare și se aveau ca frații. Leoșka, Mitka și prietenii lor mîncaseră atuncea o papară zdravănă. S-ar fi putut ca, văzîndu-l acum, cei de la cămin să-i amintească lui Leoșka toate astea.

— Nu-i nimica — îl liniști Mitka — atunci erai un străin pentru ei, iar acum o să fii dintr-ai lor. La urma urmei o să te bușească și ei nițel — și gata!

Ca să nu-i fie teamă lui Leoșka, meraseră împreună, dar în curte nu intra decît Leoșka. Mitka rămase afară,, în stradă. Erau două corpuri de case. Dintr-unul din ele, din cel din față, ieși un tînăr cu pantaloni bufanți și cu o pufoaică albastră, deschiată. Tînărul vîntura în mînă un dosar și vorbea supărat cu cineva dinăuntru:

— Nu, dacă nu-mi dați un cîine, să știți că nu răspund de nimic. Ei, poftim, ați văzut? adăugă el și arătă spre Leoșka, apoi întorcîndu-se către acesta: Ce cauți aici, puștiule?

— Nenet, dumneata ești director aici?

— Da, eu.

— Directorul căminului?

— Directorul administrativ. Dar ce dorești?

Directorul administrativ era o namilă de om și Leoșka nu se putea uita la el decît dînd capul pe spate.

— Primiți-mă aici, la dumneavoastră.

— Cum adică să te primim? Ai vreo adresă?...

Leoșka nu pricepu întrebarea; se uita mai departe la el, fără un cuvînt, cu capul dat pe spate, mutîndu-se de pe un picior, pe altul.

— Cine te-a trimis? Ai vreo bîrtie?

— Nimeni, am venit singur.

— A-a, singur! Păi, nu merge așa! Nu putem primi pe nimeni fără adresă. Dacă secția învățămînt îți dă o adresă, atunci se schimbă socoteala. Acum,

hai, șterge-o de aici!

Leoșka puse capul în pământ și-și luă tălpășița.

— Nu te-au primit? se dumiri cum îl văzu Mitka.

Leoșka îi povesti totul.

— 'Ei și? Ne ducem la secția de învățămînt — merg eu cu tine! Să vezi că-ți dă hîrtia pe loc, cît ai zice pește. Ce, nu crezi? Ești ori nu orfan? Ești. Atunci?

Luară tramvaiul pînă în centru și rătăciră o bucată de vreme -pe străzi, pînă se hotărîră să întrebe un milițian.

Într-unul din birourile secției învățămînt —■ o încăpere mare înțesată cu mese — fură îndreptați spre o femeie uscătivă ce ședea într-un colț. Aplecată deasupra mesei, funcționara citea niște hîrtii. Părul țeapăn și rar era tuns scurt, atîmîndu-i de-a lungul obrazilor ca două scîn durele; purta niște ochelari cu sticle groase, iar deasupra buzei de sus îi creșteau tuleie negre. Fuma o țigară din care trăgea cu nesaț, su- gîndu-și obrazii, din care pricină figura-i prelungă parcă se lungea și mai mult; pe urmă împrăstia cu mîna fumul de la țigară, care unduia leneș deasupra capului ei în vâlătuci albaștri.

— Ce-i cu voi, băieți? Întrebă ea cu o voce joasă și-și scoase ochelarii. De după sticlele lor ieșiră la iveală niște ochi obosiți — așa cel puțin i se păru lui Leoșka — care nu vedeau nimic. Ați venit cu vreo plîngere? De la ce cămin sînteți?

— Da, cu o plîngere. Nu mai că nu stă la cămin, ci acasă. Directorul nu vrea să-l primească — spuse repede Mitka.

— Și tu?

N

— Eu? Am venit cu dînsul.

— Atunci fă bine și taci — rosti și mai apăsă femeia, cu o voce și mai groasă, punîndu-și ochelarii. Ia spune ce dorești, — i se adresă apoi lui Leoșka.

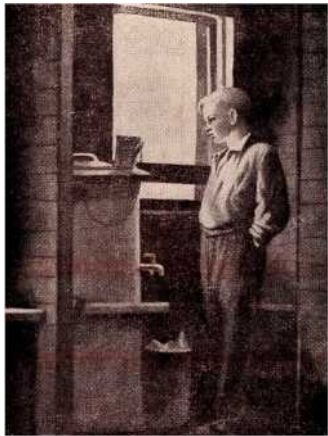
Băiatul îi povesti că taică-său murise pe front, că

mama lui se prăpădise și ea, și nă directorul nu vrea să-l primească în cămin pentru că nu avea nici o hîrtie la mînă.

— Prin urmare nu stai acolo, ci dorești să-ți dăm o adresă către cămin? Dar acum unde stai și cu cine?... Cu uncbiu' și cu mătușa? Atunci, nu înțeleg, ce nevoie mai ai de cămin? Căminul e pentru copiii care*n-au pe nimeni. Tu însă, cum văd, ai rude care te hrănesc, te îmbracă, te-au dat la școală. Ce-ți mai lipsește? Ești băiat mare acum și trebuie să înțelegi că nu putem primi toată lumea în cămin. Dacă te primim pe tine, s-ar putea ca vreun alt băiat, oare nu are pe nimeni, să rămînă pe dinafară. Pricepi?

— Dar dacă unchiul lui e un nemernic? *se amestecă în vorbă Mitka.* Un nemernic și atîta tot!

— De ce vorbești urît, băiete? Îl luă la rost funcționara. Ce, rudele se poartă rău cu tine? i se adresă din nou lui Leoșka.

— Vor să plece și eu nu vreau să mă duc cu dînșii.

— Bine, — oftă ea, obosită. Dă-mi adresa, o să verificăm.

— Să vezi că mustăcioasa asta ne minte, — îi spuse Mitka, ieșind în stradă.

Mustăcioasa însă nu mințise. Cîteva zile mai tîrziu Leoșka o zări pe geam îndreptîndu-se spre casa lor; ducea în mină o servietă doldora și pufăia din țigară. Leoșka se grăbi să-i iasă înainte și apucă să-i șoptească:

— Mătușico, vezi să nu le pomenești nimic despre mine, că-i vai de capul meu...

— Fii pe pace, băiete, știu eu ce trebuie să fac, — rosti ea cu vocea-i groasă și intră în casă.

De la el, din bucătărie, Leoșka o auzea întrebînd de părinții lui, cum trăiește, dacă învață bine. Unchiul Troșa și mătușa Lidia căutau s-o convingă cu glas mios că Leoșka nu ducea lipsă de nimic, că îl creșteau ca pe copilul lor și că voiau să facă om din el. După ce funcționara plecă, Leoșka imai așteptă puțin, apoi fugi pe stradă după ea.

— A, tu erai? se întoarse ea supărată, cînd Leoșka o strigă din urmă. Vezi ce rău e să induci în eroare oamenii? Din cauza ta am pierdut o oră întreagă în care aș fi putut să-mi văd de altele. Să-ți fie rușine!... Unchiul și mătușa ta sînt niște oameni de ispravă; mulți copii ar rîvni să trăiască așa cum trăiești tu...

Și plecă mai departe, în timp ce Leoșka se întorcea plouat acasă. „Oamenii de ispravă” tocmai discutau despre venirea funcționarei și Leoșka îl auzi pe unchiul Troșa sp.unînd:

— Nu mai avem încotro, trebuie să luăm pacostea asta de copil cu noi. Mă gîndeam tocmai să-l dau într-un cămin, dar acum ș-ar putea agăța de faptul că are casă, avere, moștenire... Moștenire,

cît păr în palmă, dar bătaie de cap cît vrei. Nu-i nimic, să vină. ,N-o să-l las să taie frunză la cîini. Am să-l pun eu la treabă.

2 — Orfanul

Cei mari parcă totdeauna sînt înțeleși între ei. Pe copii îi ascultă doar ou o ureche și pe urmă fac tot ce vor ei și nu ce vor copiii. Și n-ai încotro!

După ce candelabrul clinchetitor, casa și mobila fuseseră vîndute, în timp ce se pregăteau geamantanele, Leoșba își strînse și el lucrurile: „Insula misterioasă”, cărțile de școală, o curea veche de la taică-său cu cataramă de alamă pe care ieșea în relief o ancoră, o călimară din care nu se vărsa cerneala și un briceag — primit în dar de la Mitka — cu plăsele tărcate din material plastic. Briceagul îl băgă în buzunar, „Insula misterioasă” o puse deoparte pentru Mitka, iar celelalte le duse mătușii Lidia.

— Puneți-le și pe astea în geamantan.

— Ce ai acolo? întrebă unchiul Troșa întorcîndu-se și apropiindu-se de el. Scotoci printre cărți, apoi luă în mînă cureaua, o pipăi și o aruncă într-un colț:

— Dă-o încolo, nu mai face parale.

— E cureaua tatii!

— Ei și? Dacă m-aș fi apucat să car cu mine tot ce mi-a rămas de la tata, nu mi-ar fi încăput nici într-un vagon, pe cînd eu, uite, am băgat totul în cîteva geamantane.

— Bine, dar e o amintire !

— Mare procopseală! De... Nu ți-a lăsat prea multe lucruri, bietul taică-tău.

— De ce bietul? A murit pentru patrie!

— Aha, a murit, s-a acoperit de glorie... Numai că gloria asta nu e nici o pereche de cizme, nici gologani, nu poți nici s-o încalți, nici să-ți cumperi pîine cu ea... Numai vorbe. Pac! și gata, asta-i toată gloria. Ascultă-mă pe mine.

— Nu-i adevărat! strigă Leoșka și luînd de jos

cureaua o zbughi afară în stradă.

Cuvintele unchiului aveau ceva adevărat în ele — gloria tatălui său care căzuse pe front nu lăsase, ce-i drept, urme vădite. Leoška simțea, știa, că există un alt adevăr — un adevăr mare, pe care însă nu știa

să-l tălmăcească în
cuvinte și, stergându-
și lacrimile amare de
pe obraz, strîngînd
bunul, repeta
mereu, cu ură:

— Buhai! Uf, buhai scîrbos!

Mitka tocmai ieșea pe porțiță și, zărindu-l pe
Leoșka, se duse la el:

— Pleci, va să zică?

Leoșka dădu din cap, în semn că da, oftă sacadat
și-i întinse „Insula misteroasă”. —

la-o ca
amintire.

— Spune, ai să mergi mai departe la școală
acolo? Întrebă Mitka, vîrînd cartea sub curea.

— Nu știu.

• — Să am un unchi ca ăsta, în locul tău mi-aș lua
cîmpii. Uite așa, mi-aș lua cîmpii și gata!

— Da, îți iei cîmpii și pe urmă ce te faci? Crape
de foame.

— Așa crezi tu? Da' de unde! Știi cîtă grijă are
statul de copii, la noi.

Leoșka dădu din cap. Profesoara le povestise multe
în legătură cu asta. Totuși statul era ceva prea mare
și prea departe, în timp ce aici era vorba de
directorul administrativ cu pantaloni bufanți și de
funcționara aceea mustăcioasă de la secția de
învățămînt, cărora puțin le păsa de Leoșka. Nu, era
limpede că va trebui să plece cu unchiu'.

— Să ne vedem cu bine, atunci! îi spuse Mitka
și-i întinse mîna.

Leoșka îi întinse și el mîna și palmele lor încordate,
țepene se atinseră. Niciodată pînă atunci nu-și
dăduseră mîna și se simțeau acum puținel
stingheriți, ca niște fete care s-ar fi îmbrățișat.

Mitka își băgă mîinile în buzunar și, fîcînd vînt cu
piciorul unui turture de gheață, se duse pe ici
încolo, iar Leoșka rămase locului, petrecîndu-l cu

privirea pînă ce mătușa Lidia îl strigă.
În vagon mătușa Lidia și unchiul se așezară lîngă
măsuță, iar Leoșka mai spre ușă. Băiatul ieși pe cu

ziar; se pregătea împreună cu mătușa Lidia să îmbrace cîte ceva. Leoșka rămase însă mai departe la fereastră, cu fruntea și nasul lipite de geam, ținîndu-se de cureaua lui taică-său, cu care se încinsese de-a dreptul pe piele, sub cămașă. Prin fața lui treceau degrabă șiruri de hățișuri retezate, perdele de protecție care nu văzuseră încă zăpada. Mai apoi în vagon se aprinse lumina. Geamul se întunecă deodată și întunericul acesta mistui și hățișurile și perdelele de protecție și primele stele ce licăreau sfioase.

2

În pofida socotelilor pe care și le făcuse unchiul Troșa, nu stătura prea mult la Krasnodar. Unchiu' își găsisse un post de colector la un oficiu; se plimba cu mîinile la spate,, frecîndu-și mulțumit degetele mari de arătătoare. Leoșka însă nici nu apucă bine să se înscrie la școală, că unchiu-său se și pomeni mătrășit, îl înjura de mama focului pe șeful cadrelor, căruia îi trăsise prin minte să ceară de la Rostov referințe asupra lui și tot încerca zadarnic- să se căpătuiască într-un alt post, pînă ce în sfîrșit se hotărî să plece la Armavir.

— Nu-i nimic, o să arătăm noi ce putem ! Acum e mai bine la periferie, — căuta să-și facă singur curaj unchiul Troșa. Nu mai ai atîția șefi pe cap și-n schimb sînt mai mulți proști. Numai acolo-i de trăit acum...

Se vede însă că la Armavir erau mult mai puțini proști decît se așteptase unchiul Troșa, deoarece nu trecu mult și se văzu nevoit să-și ia și de aici tălpășița.

Pe la sfîrșitul lui mai, se aflau la Batum.

Umblară zadarnic după o cameră în oraș, așa că pînă la urmă se statorniciră în suburbia Mahingiauri. Odaia nu era prea mare, dar fiind goală, glasurile

răsunau înăbușite, ca într-un butoi gol. Prin singura fereastră ce o aveau năvăleau înăuntru ramurile încărcate de frunze verzi-închise, lucioase, ale unui copac necunoscut de Leoșka; în spatele casei tălăzuia marea. Leoșka nu se mai ducea la școală — mai putea fi vorba de învățătură, cu atâtea perindări! Și în timp ce unchiul Troșa „pipăia terenul”, cum spunea el, Leoșka hoinărea fără nici un căpătii.

Nu se simțea în largul lui aici. F-oarte aproape, dincolo de casele din marginea orașului, pământul se gârbovea, ridicînd pînă la cer niște munți, aproape negri din pricina vegetației verzi închise. Culoarea lor întunecată, mohorîță era tot timpul perdeluiată de o ceață sură ce se ridica, învîrtejindu-se. Zdrențuită, pînza asta de ceață se scurgea șuvițe, șuvițe în jos, lăsînd să se cearnă o bură de ploaie ce pătrundea peste tot, umezind totul, încît lui Leoșka i se părea că făcuse o baie rece, îmbrăcat, și că nu putea de loc să-și zvînte hainele.

Nu-l trăgea inima să șadă acasă, nici să privească munții posombrîți, învăluiți în nori, ce-l înfloreau, de aceea se ducea pe țărmul mării. Marea se afla aproape de tot — peste drum de calea ferată — nețarmurită, depănîndu-și egal valurile-i de smarald, ca și cum ar fi respirat.

Cu totul altfel i se înfățișase prima oară. La început o auzise doar. Sosiseră noaptea și coborăseră chiar pe terasamentul liniei ferate. Trenul plecase, lăsîndu-i acolo, în ploaie, pe nisipul umed. Jur împrejur nu se vedea zare de lumină, nu era țipenie de om. Aproape de tot, la o palmă de loc, după cum i se părea lui din pricina întunericului și a fricii, se mișca huruind ceva nevăzut, fioros, greoi.

— Ce-i asta? întrebasese Leoșka.

— Marea — îi răspunsese unchiu'. Vezi, nu căsca gura, ai grijă de geamantane...

Marea se zbuciumase toată noaptea. Dimineța, fără să se mai spele pe față, Leoșka alergase s-o vadă. Ploaia încetase, dar în aer stăruia încă o pulbere mărunță. Leoșka își linge buzele: erau sărate. Vuietul venea de peste linia ferată. Leoșka trecuse dincolo de terasament și deodată i se tăia suflarea.

Gît vedea cu ochii, risipindu-se într-o parte și într-alta, de departe, de la poalele cerului alergau niște căluți negri cu coamele albe, ce dispăreau și ieșeau iar la iveală, scuturându-și coamele înspumate și venind în goană spre mal. Lângă țărm căpătau o culoare galbenă- murdară și înălțându-se deodată ca un zid spumegător de apă, se surpau. Spuma își lua zborul în aer, ameste- cîndu-se cu bura de ploaie, dar un alt zid înghițea horhotind ruinele celuiilalt, pentru a se nărui la rîn- dul lui.

Pe mal se auzea un huruit ca de fiare, ce se întetea parcă pe fiecă clipă, ca și cum un tren uriaș ar fi traversat neîncetat un pod fără sfîrșit. Valurile nu erau toate la fel: la început veneau mai mărunte, apoi creșteau din ce în ce, ca în cele din urmă să răsară unul mătăhălos care își prăvălea icnind pe țărm coama-i înspumată.

Leoșka se uită cum se fugăresc valurile, fără să-și poată lua ochii de la ele, fără să simtă bura de ploaie.

Ghicind apropierea matahalei începea să dea din mîini, cu pumnii strinși, ca și cum ar fi îmboldit-o, spunîndu-i:

— Dăd înainte ! Dă-i !

Și marea „înainta” mereu. Valurile se izbeau de mal, cu un huruit de fiare, aruncînd spre cer mănunchi de stropi și de spumă...

Cînd era frumos afară marea nu mai părea deloc tîrîoasă. Valurile mici, străvezii, plescăiau domol și gingaș lîngă mal. Mai încolo căpătau o culoare verde, luminoasă, ca a frunzei de arțar, cînd te uiți

la ea în zare. Departe de tot, doar, acolo unde stăteau pitite matahalele cu coame, băteau în negru din pricina adîncurilor albastre.

În zilele senine, pe țărm în partea stingă, se vedeau înșiruindu-se niște cuburi albe — casele din Batum. Adeseori casele erau dosite de cîte o perdea de ploaie și atunci se auzea zvonind în ceață un geamăt prelung și jalnic:

— U-u-u! U-u-u!...

Prima oară cînd îi izbise urechea, Leoșka se dusesse fuga la un cantonier care-și făcea tocmai rondul de noapte, pășind peste traverse și uitîndu-se tot în jos.

— Nene, cine strigă așa?

— Unde strigă? A-a, asta? E farul. Vestește vapoarele. Nu vezi ce negură e?

Cantonierul pusese din nou capul în pămînt și plecase mai departe, în timp ce Leoșka se apropia și mai mult de țărm. Valuri mărunte se rostogoleau alene spre el și se trăgeau înapoi, tîrînd cu ele pietrișul mărunț. Spuma albă se topea foșnind molcom. Apoi, o clipă mai tîrziu o vedeai clăbucind iar pe creasta altui val. Leoșka stătu o mulțime să asculte plescăitul monoton și foșnetul valurilor și glasul neliniștit al farului, gîndindu-se la vapoarele care călătoreau pe mare, la marinarii care ciuleau urechea la strigătele acelea de alarmă, la mecanicul Ivan Gorbaciov, care n-avea să le mai audă niciodată, deoarece mecanicul Ivan Gorbaciov era tatăl lui Leoșka și se prăpădise cu prilejul unei debarcări în apropiere de Mariupol, pe vremea cînd Leoșka era numai de o șchioapă...

Leoșka venea deseori să privească marea și să asculte glasul farului. Aici își depăna în minte, trăind din nou, ca aievea, toate umilințele îndurate și se gîndea cum ar fi fost dacă părinții lui ar fi fost în viață. De bună șeamă că Leoșka s-ar fi făcut și el marinar, ca taică-său și nu pe un cutter, ci pe un

vapor uriaș, alb, ca neaua, și ar fi ciulit urechea la chemarea farului trimisă călătorilor de pe mare. Cîteodată i se părea că urletul acela nu venea de la far, ci era însăși marea care îl striga, pe el, pe Leoșka, îmbiindu-l. Și-n clipa. aceea simțea ca un fior de bucurie și de teamă în același timp.

Aici îl lăsa toată lumea în pace. Unchiul Troșa și mătușa Lidia, care răsuflea ca un pește pe uscat, stăteau acasă: marea îi plictisea — ori, poate, se temeau de ea. Băieții de prin partea locului aveau gașca lor și se țineau deoparte, iar Leoșka nu căuta să se apropie de ei.

Nici Leoșka însă nu mai era băiețașul de odinioară, care cu lacrimile în ochi își sucea gîtul mai, mai să și-l frîngă, doar o mai zări o dată din goana trenului Rostovul ce se mistuia în urmă. Lumea nu i se înfățișase chiar sub cel mai îmbietor chip al ei, și Leoșka n-o mai privea nici el ca mai înainte — cu ochii lui cenușii, luminoși, mari deschiși — ci încruntat, pe sub sprîncene, fără să aștepte nimic bun de la ea. Tot ce-i era drag lui Leoșka rămăsese la Rostov; aici nu-l avea decît pe unchiul Troșa și pe mătușa Lidia. Leoșka purta încă hainele făcute de maică-sa, dar între timp crescuse și îmbrăcămintea abia îl mai încăpea și de aceea băieții îl luau mereu peste picior; cît privește pe mătușa Lidia nu se îngrijea nici acum decît de propria ei persoană. Unchiul Troșa nu-și precupețea deloc ghiontu- rile și palmele. Dar asta încă n-ar fi fost nimic; mai rău era că trăncănea toată ziua, muștruluindu-l pe Leoșka cum trebuie să trăiască. Deschizînd larg gura-i cu buze subțiri, se lăuda că e isteț nevoie mare, că știe să-și croiască viața și că poate să pătrundă în sufletul omului, pînă în fund. În ceilalți nu vedea decît ceea ce simțea mocnind în el, de aceea pentru el toți erau niște pehlivani, singura deosebire dintre ei fiind aceea că unii erau pehlivani mai mari și mai iscusiți, iar 'alții mai de mina a doua

și mai puțin iscusiți.

Leoșka n-avea cum să-i țină piept unchiului Troșa, în schimb era de ajuns ca băieții să se lege de el, ca fără să mai socotească cine și câți sînt, să sară la bătaie. Se întîmpla uneori să iasă cotonogit zdravăn, dar nu șovăia niciodată și nici nu plîngea.

Lumea celor mari era largă, experiența lor întinsă: ei știau că în viață e și bine și rău, și bucurii și tristețe. Experiența de viață a lui Leoșka era puțintică de tot iar lumea lui s; mărginea la camera igrasioasă, la mătușa Lidia, la oamenii beți de prin bodegile unde se afla în serviciu unchiul Troșa și mai cu seamă la unchiul Troșa însuși, la Buhaiul nesuferit, care cu gura lui lacomă ce clămpănea într-una umbrea totul în jur.

Chiar acolo, pe malul mării, în timp ce asculta plescăitul valurilor, foșnetul nisipului și glasul îmbietor al farului, Leoșka stătea tot posac și încordat. Nu striga, nici nu scotea chiote, cînd se bălăcea în valuri, nu zburda și nu se lua cu joaca. Doar, uneori, cînd se lăsa ceață și nu se afla nimeni în preajmă, răspundea încetișor la chemarea farului:

— U-u-u...

Hăulitul ăsta scurt, semănînd cu un urlet, era singurul lui mijloc de a-și alunga urî tul.

Unchiul Troșa își tot căuta o slujbă și mereu se întorcea supărat acasă și din ce în ce mai îndîrjit.

— Să-i vezi cum fac pe cinstiții! Își vărsa el focul poveșindu-i mătușii pățaniile. Le dau prea puțin și atunci, mă rog, sînt cinstiți. N-avea grijă, că, dacă aș deschide mai mult punga, toată cinstea lor s-ar scurge prin găurile buzunarelor!...

Într-o bună zi veni încîntat și, frecîndu-și mîinile, o înștiința pe mătușa Lidia:

— Însfîrșit s-a prins unul în undiță, o să pice chiar azi. Vezi să ne pregătești pe diseară o gustărică, așa, pe cinste. Votca înmoaie cerbicia omului, poate că mai lasă ceva...

Cel care „se prinsese în undiță” semăna grozav cu unchiul Troșa, era tot așa scund și îndesat, și umbla și el îmbrăcat cu haină militară și pantaloni civili, numai că tunică lui unchiu' era kaki, iar a lui gri deschis. Spre deosebire de unchiu' însă, musafirul avea sub șapca lui albă, în locul cheliei, o chică neagră, purta mustața deasă, ca o periută, iar ochii lui erau mari, negri, nu albaștri, și atît de lucioși, de parcă înotau în ulei. Nu voia să bea votcă, așa că Leoșka trebui să dea o fugă pînă la bufetul gării și să cumpere trei sticle de vin de Kahetia. Unchiul Troșa era plictisit; lui nu prea îi plăcea vinul, pe care-l socotea o zeamă goală, dar nu spuse nimic și, zîmbind mîeros, îi turnă musafirului vin, iar el bău votcă.

— Pentru plăcerea de a ne fi cunoscut!

Leoșka se culcă pe jos într-un ungher și-și trase pătura peste cap, dar nu reuși să adoarmă.

Musafirul și cu unchiul Troșa stătură o mulțime de vorbă despre greutățile vieții, despre cartele, cum era cînd existau cartele și cum e acum; spuneau că viața nici acum nu e ușoară, dar că omul dacă e isteț nu pierе. Se vede că unchiul Troșa își umplea de zor paharul pentru că de la o vreme începuse să vorbească mai tărăgănat, apăsînd pe fiecare cuvînt, iar mătușa Lidia se pomeni așa, din senin, cîntînd „Cînd e Tam mai tinerică”...

— Zît! se stropși unchiu' Troșa, lovind cu palma în masă.

<

Musafirul, al cărui glas suna la fel ca mai înainte, spuse că mătușa Lidia nu numai că fusese frumoasă, dar că se ținea încă bine și acum, adăugind încă ceva care o făcu pe mătușa Lidia să se hlizească puțin nedumerită, iar pe bărbați să rîdă cu poftă.

Pe urmă începură să discute despre treburile lor. Musafirul se întrecea povestindu-i cît de minunat e

magazinul pe care avea să-l capete unchiu' și cum o să-i meargă toate din plin dacă va ști să rămână prieten cu oamenii de care are nevoie. Și mai la fiecare propoziție scotea un sunet curios din gât, ceva între „e” și „a”, semănând cu o întrebare, ca și cum ar fi așteptat să i se întărească spusele. Unchiul Troșa înjura de mama focului bufetul care trebuia să i se dea în primire (Leoșka știa că numai acolo i-e gândul), sub cuvînt că, atunci cînd ai un bufet ca ăsta, n-ar strica să-ți comanzi din vreme și un sicriu cît mai ieftin, deoarece nu ai nimic de oîștigat ci numai de pierdut.

— Deh! făcu oaspetele. Ia spune, ai fost la muzeu?... Ai văzut acolo femeia aceea de piatră? Îi zice Afrodita. Eu n-am văzut-o, însă fecioru-meu a citit într-o carte și mă întreba pe mine... Femeia asta de piatră cică ar fi ieșit din apă, adică din spuma mării... Ei, ce zici?

— Aș, din păătoasa asta de mare nu ies decît pești morți, — îi răspunse unchiul Troșa.

— Da' cine-ți vorbește de mare? Să vezi că din spuma de bere, nu o femeie, ci o „Pobeda” ai să scoți. Ai? spuse musafirul și începu să rîdă.

— Fugi încolo! Parcă nu știi cum sînt oamenii acuma? Cumpără de un ban și-ți cer să le dai restul o rublă... Da, da. Prin urmare ne-am înțeles: îmi iau serviciul în primire, lucrez o lună, două, văd cum stau lucrurile și după aia îți dau toți banii. Cuvîntul e mai scump ca banul!

— Nu, dacă vrei să știi, banul e mai scump decît cuvîntul! i-o tăie musafirul. Banii înainte. Trebuie și eu să mănînc, nu-i așa? Dar șeful serviciului comercial nu trebuie și el să măoînce? Ai? Doar n-o să ne apucăm de furat! Nu, sigur că nu... Se așternu o pauză lungă, unchiul Troșa număra pesemne banii, iar oaspetele se uita la el.

— Acum putem sta altfel de vorbă, — rosti musafirul într-un tîrziu. Vino mîine să facem

formele. Și să fie cu noroc!

— Ai văzut porcul, fără nici o rușine! izbucni unchiul Troșa, după plecarea musafirului. Și începuse să-l maimuțărească: „Dumneata — nouă, iar noi — dumi- tale”. M-a jumulit ea pe o găină... Nu-i nimic! Îmi scot eu pîrleala cu bufetul ăsta...

Bufetul nu era, de fapt, decît un chioșc de scînduri, vopsit într-un verde țipător. Abia dacă încăpeau înăuntru tejgheaua, două mese și patru scaune șontoroage și aproape desfundate. Unchiul Troșa ședea la tejghea și vindea vin acru, votcă, niște turte cu mentă, tari ca piatra, pe care nimeni nu le cumpăra, și bere. Marfa cea mai căutată era berea. Nu degeaba, se vede, îi promisese oaspetele cu șapcă albă din noaptea aceea c-o să-l aibă în vedere, deoarece la bufetul gării berea se găsea doar cînd și cînd, în timp ce la bufetul unchiului Troșa era berechet.

Munții își scuturau mereu peste suburbia Mahingia- uri norii de ploaie, dar în oraș era zăpușeală mare. Zăpușeala umedă a. verii subtropicale ce se apropia stîrnea o sete cumplită și mușteriii se adunau buluc toată ziua la bufet, dornici să și-o astîmpere cu un pahar de bere. Unchiul Troșa avea mușteriii lui statornici cu care discuta, zornăind mărunțișul. Ținea halbele sub șipotul spumegător, cît mai departe de robinet, lăsîndu-le apoi cu zgomot pe tejghea, cînd gulerele de spumă foșnitoare începeau să crească.

Leoșka îi dădea ajutor. Strîngea halbele goale și le spăla într-o căldare cu apă. Trebuia să nu scape din ochi lampa cu gaz pe care se afla cratița cu crenvurști, stropea cu un ceainic podelele și le mătura. Unchiul Troșa nu-l lăsa să se apropie de tejghea, unde se aflau banii, și în fiecare seară, la plecare, îl puneă pe Leoșka

să-și întoarcă buzunarele pe dos, să vadă dacă n-a luat cumva vreun gologan.

Leoșka însă numai la bani nu se gîndea. Către seară abia dacă se mai ținea pe picioare, și i se învîrtea capul din pricina mirosului de alcool. Acum nu numai că n-avea răgaz să dea o fugă pînă la mare, dar nu apuca să șadă și el jos, măcar o clipă, să se odihnească. Abia se așeza, că unchiul Troșa îl lua în primire:

— Iar stai degeaba? Ia, fă cutare...

Și de fiecare dată îi găsea cîte ceva de lucru.

Chiar dacă n-ar fi trudit atîta, și chiar dacă unchiul Troșa nu l-ar fi ținut din scurt, Leoșka tot n-ar fi pus anîna nici măcar pe o copeică. Ar fi însemnat să ajungă și el un pehlivan ca unchiu-său.

Unchiul Troșa nu se lăsa de potlogării. Umbla cu ciupeli, dînd lipsă mușteriilor, strîngea berea rămasă pe fundul halbelor și o servea din nou, iar dacă i se cerea restul, se socotea jignit. Totdeauna ducea lipsă de mărunțiș, deși avea întotdeauna, dar îl ținea în sertar, în timp ce pe tejghea zăceau aruncate într-o băltoacă de bere bănuțe de două, trei copeici. De cîte ori cineva îi cerea restul, unchiul Troșa, morocănos, pregeta, trudindu-se o mulțime să desprindă bănuțele lipite de tejgheaua udă, ca, după ce le număra de nu știu cîte ori să le întindă, încruntat, mușterii lui dacă nu cumva acesta se plictisea și pleca. Și totuși, nu se putea să nu-i oprească măcar cîteva copeici.

Leoșka nu scăpa nimic din ochi. Ura ce o simțea față de unchiu-său și față de toate faptele acestuia stătea gata să izbucnească. Leoșka urzea tot felul de planuri de cruntă răzbunare atît de năzdrăvane însă și de încâlcite, incit nu era chip să le poată aduce la îndeplinire. Curînd reuși totuși să găsească mijlocul de a se răzbuna pe neștiute și cît mai crâncen cu putință pe unchiu-său.

Văzînd că Leoșka nu șterpelește gologani, nu

mănîn- că din turte și nici nu se atinge de bere,
unchiu' începu să-l învețe „meserie”. Cînd nu se
îmbulzeau muș

tenii și unchiul Trusa avea de mers undeva, îl lăsa în locul lui pe Leoșka.

— Numai, vezi, ia seama, că. eu știu rostul fiecărui lucrușor, — îi atrăgea el atenția lui Leoșka.

Leoșka însă nu punea mîna pe nimic. în schimb umplea halba pînă mai sus de semn, măsura totul la țanc și dădea rest pînă la ultima copeică. Și de fiecare dată își spunea în sinea lui cu o mulțumire răutăcioasă :

„Aha, ți-am făcut-o, Buhaiul dracului! Sîc!”

Leoșka putu să guste această dulce răzbunare destul de multă vreme, pînă cînd într-o bună zi se dădu de gol. O dată, pe la amiază, cînd mușteriii & mai răriseră și unchiul Troșa plecase pe aci încolo, intră în prăvălie un bătrîn georgian cu o glugă pe cap. Omul bău un pahar de vin, puse banii pe masă și ieși fără să mai aștepte restul. Leoșka luă la repezeală patruzeci de copeici și fugi după el.

— Nene, ai uitat restul! îi strigă el.

— Să trăiești, flăcăule, — îi mulțumi bătrînul blajin.

Leoșka dădu să se întoarcă la bufet, cînd se pomeni cu unchiul Troșa că-i aține calea.

— la vino încoace, — spuse el amenințător, luîndu-l de ureche pe Leoșka. Ce te-a apucat? continuă, închizînd ușa. bufetului. Ce înseamnă asta, pui de cățea, vrei cumva să calci pe urmele lui Hrist os?

Și repezi nd pumnul, îl pocni zdravăn pe Leoșka drept în față. Băiatul fu azvîrlit cît colo, se izbi cu capul de perete și căzu jos. îl podidi sîngele pe nas și începu să dîrdîie, ca scuturat de friguri. Unchiul Troșa îl ridică și-l pocni iarăși.

— Să piei de aici! Așteaptă tu, pui de lele, că ți-arăt eu ție acasă, să-l pomenești pe Hrist os din cer și pe toți sfinții !...

Leoșka dădu ușa de perete și o rupse la fugă. Nu simțea nici o durere, doar o ură aprigă, chinuitoare. Luă de jos o piatră și o azvîrli pe ușa deschisă. Din

goană auzi în urmă un zăngănit de sticlă spartă și un țipăt. Piatra nu-l nimerise pe unchiu' ci butelca cu votcă. Cu atît mai bine. Asta-l ustura mai tare pe* un- chiu-său decît o julitură.

Unchiul Troșa se năpusti afară. Leoșka se zărea în capul străzii alergînd spre mare. Bufetierul se repezi să caute lacătul, închise de bine, de rău, prăvălia și o întinse după Leoșka.

Băiatul îl văzu. Fugea mai departe, fiindcă trebuia să fugă undeva și nu cunoștea alt drum decît cel spre mare. Leoșka sări peste linia ferată și aruncă o privire înapoi. Unchiu' se afla cam la jumătatea drumului. În aceeași clipă, şuierînd prelung, se ivi de după cotitură un tren de marfă care îl ascunse vederii pe Leoșka. Trenul însă avea să treacă și ori încotro ar fi tulit-o Leoșka, unchiu' tot avea să pună mina pe el. Nu-i ră- mînea decît să se arunce în mare, sau sub roțile trenului.

Trenul mergea încet. Tocmai atunci trecea pe lîngă el scara platformei din spate. Leoșka o luă la goană, se agăță de bară și, făcîndu-și vînt, reuși să se cațăre pe platformă. Trenul, care între timp trecuse de curbă, își spori din nou viteza. Unchiul Troșa îl amenința de departe, furios, eu pumnul.

De întors, acum nu se mai putea întoarce acasă. Leoșka abia în momentul acela își dădu seama de ceea ce făcuse și ce o să pățească dacă s-ar întîmpla ca unchiu' să-i iasă în cale. Nu-i rămînea altceva decît să caute să nu mai dea ochi cu el, s-o șteargă cît mai departe de Buhaiul ăsta nesuferit. Așa că, de-abia atunci, după ce făcuse isprava, Leoșka își puse în gînd să-și ia lumea în cap; nu se deosebea cu nimic în privința asta de oamenii mari, care, tot așa, încearcă să judece un lucru, după ce l-au și săvîrșit.

Trenul se opri în dreptul unui șir întreg de vagoane eisterne. Leoșka stătu ce stătu pe platformă, apoi, după o clipă de șovăire, sări jos. Nasul lovit era umflat și fața năclăită de sînge, ca și cămașa. Între liniile ferate ce vedea un butoi roșu, de tinichea, cu apă stătută. Leoșka dădu la o parte verdeața de deasupra, se spală pe obraz, își curăță cum putu cămașa și o porni de-a lungul garniturii. În răstimpuri cisternele își ciocneau tampoanele, smucindu-se cînd înainte, oînd înapoi. Și de fiecare dată Leoșka tresărea, trăgîndu-se speriat în lături. Ulicioara îngustă dintre șiragurile de vagoane părea fără de sfîrșit. Leoșka își luă inima în dinți și trecu pe sub un vagon, dar nimeri într-o altă ulicioară tot atît de lungă. Și oriunde s-ar fi uitat pe dedesubt nu se vedeau decît șine, roți și cisterne.

În sfîrșit, dădu de capătul ulicioarei; aici însă era și mai și. Ori încotro își întorcea ochii, pe întinderea pustie ce se deschidea în fața lui nu zărea decît șine de fier ce se întretăiau, se împleteau în dreptul macazurilor și iarăși se desfăceau, îndreptîndu-se care încotro. Și toate păreau să vină spre el, ea niște șerpi lucioși. Șuierînd ascutit, locomotivele lunecau pe ele încolo și încoace, vagoanele cisterne uriau și toate parcă se năpusteau asupra lui Leoșka. Băiatul își vîrî capul între umeri și o rupse la fugă spre marginea terasamentului, de-a lungul căruia se depăna o cărăruie.

Mergînd așa, pe lîngă linia ferată, ajunse la gară, pe peron. Umblă de colo-colo în nădejdea că va izbuti să se urce în vreun tren, dar fu luat la goană și se văzu silit să intre în sala de așteptare care era înțesată de lume. Oamenii ședeau care pe bănci cu geamantanele la picioare, care chiar pe geamantane. Prunci de țîță dormeau cu mînuțele desfăcute în brațele mamelor, iar copiii mai mărișori

se foiau printre bănci și, bușindu-se de dușumeaua
de mozaic, se aștemeau pe urlete pînă

ce mamele se aplecau să-i ridice de jos. Unii călători încercau zadarnic să tragă un pui de somn, fiindcă prin sală umbla o femeie cu părul negru, îmbrăcată în uniforma feroviarilor și-i zgâlțâia de umeri:

— Tovarășe, nu-i voie de dormit aici.

Alta cu o brasardă roșie stătea la ușă și le spunea celor ce intrau:

— Biletele, vă rog! Biletul dumneavoastră!

Dacă vreun ștregar încerca să intre în sală așa, de capul lui, ea, fără nicio vorbă, îl întorcea frumușel cu spatele și pe tăcute îi făcea vînt afară în stradă.

Ferindu-se de femeia în uniformă, Leoșka se strecură într-un ungher și se chinei jos după o bancă. Unchiu' anunțase probabil miliția că el, Leoșka, făcuse zob sticla cu votcă, și mai știi cîte i-o fi pus la socoteală! Poate că umblau acum după el, să-l aresteze. De aceea, cu mai multă frică decît pe femeia în uniformă, îl pîndea pe milițianul cu mustață neagră, tunsă scurt. Milițianul era un flăcău tînăr, cu dinți albi, frumoși și, știind acest lucru, de cîte ori cineva îl întreba cîte ceva, zîmbea cu toată gura. Pe Leoșka însă nici nu-l băga în seamă.

De sus, dintr-o cutie spînzurată de tavan răsuna cînd și cînd un glas plictisit, care vestea sosirea și plecarea trenurilor. Călătorii săreau atunci de pe bancă, înșfăcau geamantanele și se îngrămădeau la ieșire. Milițianul cu dinți albi, zbierînd de parc-ar fi luat foc ceva, reușea în sfîrșit să alcătuiască din mulțimea strînsă buluc o coadă șerpuitoare. În răstimpuri, glasul din cutie anunța că e interzis cutare sau cutare lucru, adăugind și amenzile prevăzute pentru infractori.

Trenurile veneau și plecau, iar Leoșka ședea mai departe ghemuit în colțișorul lui. Nu putea să iasă afară pe peron decît cu bilet, și nici în tren nu se putea sui decît cu bilet. Iar Leoșka n-avea nici o leț- caie. De dimineață nu mîncase nimic și-și simțea stomacul gol.

3 — Orfanul

Pe banca liberă din fața lui Leoșka se așeză o femeie

cu o fetiță. Bălăbănindu-și picioarele, copila se uita în jur, mușcând dintr-un sandviș cu salam. Nu-i era foame și atunci căuta să complice cât mai mult această îndeletnicire : mușca alene din pâine, împingea dumaticatul sub falcă, își umfla obrazul, îl apăsa după aceea cu palma și începea să mestece deschizând gura mare. Deodată fetița îl zări pe Leoșka și se opri din mestecat; rămase cu ochii zgîiți la el, uitînd să mai închidă gura. Băiatului i se lipiseră privirile de sandviș și înghițea mereu în sec. Luîna aminte unde se uită fetița, maică- sa șovăi o clipă, apoi băgă mina în coș, scotoci puțin și-i întinse lui Leoșka un sandviș la fel.

— Ți-e foame, băiețas? Ia de mănîncă.

Abia după ce înfulecă, hămesit, sandvișul, Leoșka își aduse aminte să spună „mulțumesc”.

— Unde mergi? J

— Acasă, la Rostov.

— La Rostov? Așa, singurel? Da' pe cine ai acolo?

Leoșka se gîndi o clipă și spuse:

— Pe Mitka.

— Frate?

— Nu, prieten.

— Da' tata și mama unde sînt?

— Tata a murit în război, iar mama s-a prăpădit și dînsa.

— O, doamne, mult rău a mai făcut și blestematul de Hitler! rosti cu mîhnire adîncă femeia și-și strînse fetița la piept. Și cum ai să te duci acolo? Gîndesc că n-ai bani — nu-i așa?

Leoșka nu-i răspunse.

— Fără bilet nu poți merge cu trenul. Chiar dacă apuci să te sui în vagon, la prima stație au să te dea jos.

— Măcar să ajung pînă la tren, dar fără bilet nu te lasă nici pe peron.

Femeia tăcu un răstimp, privindu-l pe Leoșka cu milă, apoi spuse:

— Îmi pare rău că uu-ți pot lua un bilet, n-axn atîția bani. De scos însă am să te scot eu pînă la tren, zioînd că

ești cu mine; pe urmă o să vezi cum te descurci.

Cînd glasul din cutie anunță plecarea trenului pe linia Batum-Moscova, ținînd cu o mână copila, femeia luă eu cealaltă de jos geamantanul și coșul.

— Pune și tu mina, fă-te că mă ajuți, — îl îndemnă ea.

Leoșka apucă geamantanul de toartă. La ușă se pomeni prins în îmbulzeală, cineva îl lovi cu o lădiță de lemn, dar băiatul nu-și descleștă degetele de pe toartă și, ținîndu-se așa de femeie, reuși să ajungă pe peron, în dreptul vagonului al patrulea, luat de mulțime, Leoșka o pierdu din ochi. Femeia cu fetița se și urcase în tren, iar cînd Leoșka dădu să se strecoare și el înăuntru, însoțitoarea vagonului îl înșfăcă de umăr:

— Încotro? Cu cine ești?

— Cu mătușa... Uite-o colo, mătușa aceea cu fetița.

— De ce nu te-ai urcat cu dînsa? O să controlez eu acuși, pînă atunci dă-te la o parte.

Călătorii se înghesuiau să se urce în vagon. Peste lot, în uși, stăteau proțăpiți însoțitorii sau însoțitoarele și Leoșka nu trăgea nădejde să-i poată amăgi sau îndupleca.

Merse așa, pe lîngă vagoane, începînd cu cel de bagaje și pînă la cel din coadă. Băieții îi povestiseră că, înainte, vagabonzii călătoreau sub vagoane, în cutiile pentru cărbuni. Aici însă nici pomeneală de asemenea cutii, dacă nu cumva erau încuiate.

Locomotiva fu însfîrșit atașată la garnitură, făcînd să ciocnească ușor tampoanele. Toată lumea se urcase, pe peron nu mai rămăseseră decît însoțitorii și cîțiva oameni care veniseră să petreacă pe cîte cineva. Glasul din difuzor anunță plecarea trenului peste cinci minute. Leoșka se uită în jur și o zbughi sub un vagon, în partea cealaltă nu se afla nimeni și ușile vagoanelor erau închise. Leoșka sări pe scară și agățîndu-se cu amîndouă mîinile de bară se așeză pe treapta de sus. De teamă să nu-și zărească însoțitorul, stătea cu capul dat pe spate, uitîndu-se în sus.

— Unde mergem? Departe? îl întrebă un glas sonor și o mîină mare, caldă îl prinse pe Leoșka de braț.

În fața lui stătea milițianul pe care-l văzuse mai înainte în sală și zîmbea cu toată gura, arătîndu-și dinții nesuferit de frumoși. Leoșka încercă să-și smucească mina. Incetînd să mai zîmbească, milițianul îi desoleștă degetele de pe bară și-l dădu jos. În clipa aceea locomotiva șuieră și trenul se puse în mișcare: Leoșka se smuci iar, vrînd să scape, dar tot fără niciun folos.

— Măi, băiete — îi spuse milițianul — nu căuta să fugi: îți bați picioarele degeaba și ne silești și pe noi să ni le batem degeaba. Și așa, de scăpat tot nu scapi. Hai cu mine.

Îl duse pe Leoșka la postul de miliție din gară, se așeză la o masă și-l pofti pe un scaun:

— Șezi acolo, să vorbim. Unde voiai să pleci? Ai părinți?

Leoșka nu-i răspunse.

— Ești de aici, din oraș? Unde siai?

Leoșka tăcea mai departe.

— Ei, să știi că nu-mi place: eu îți vorbesc frumos și tu taci cbitic. De ce nu-mi rî-punzi? Nu trebuie să-ți fie frică. Noi o să cercetăm, să vedem cum stau lucrurile, și o să fie bine.

Leoșka se uită la el pe sub sprîncene și nici de astă dată nu deschise gura. Milițianul ridică receptorul telefonului, îl ținu la ureche, apoi suflă în el și începu a bate în furcă:

— Ce faci acolo, fetițo, ai amuțit, de ce nu răspunzi? Dă-mi te rog casa copilului. Alo, casa copilului? Aici milițianul de servici, din gară. Am mai dat jos unul din tîten. E năucit, nu-i chip să scoți nimic de la el. O să cercetăm mai tîrziu ce-i eu el. Deocamdată trimite să-l ia de aici, te rog...

Milițianul agăță receptorul la loc, se întoarse către Leoșka și zîmbi, vrînd parcă să-i spună ceva, dar tocmai atunci ușa se dădu de perete și în cameră intră valvîrtej o georgiană bătrînă, trăgînd de mîină după ea pe alta mai tînără. Femeia se apropie de masă și, proțăpin- du-se pe picioare, începu să boscorodească în gura mare, mînioasă, pe limba ci, pe urmă cealaltă dădu și ea

drumul la un iureș de vorbe și mai gălăgioase decît prima, pînă ce în sfîrșit milițianul se răsti la ele, întrerupîndu-le. Leoșka își aruncă ochii spre ușa ce rămăsese întredeschisă. Cum stăteau așa în fața milițianului, femeile îl ascundeau cu totul. Leoșka o zbughi deodată pe ușă, străbătu în goană sala de așteptare, 'strecurîndu-se tiptil pe lîngă funcționara în uniformă cu brasardă roșie, care stătea la intrare, traversă o piață mică și dădu primul colț, apoi mai coti încă o dată. Nu se luase nimeni după el. Leoșka se așeză pe treptele unei oase, să-și mai tragă suflarea, apoi plecă mai departe.

Mergea așa, la întîmplare, trecînd dintr-o stradă în alta. Toate erau la fel de necunoscute pentru el, de aceea nici nu putea să le deosebească una de alta.

Cu cît se îndepărta mai mult de centrul orașului, cu atît străzile erau mai pustii, se înfundau, și printre pietrele caldarâmului creștea iarbă verde, proaspătă. Cu mîinile în buzunare, cu capul în pămînt, Leoșka abia mai putea să-și urnească picioarele; cînd și cînd se oprea locului, adulmecînd aburii calzi și mirosul de friptură ce adiau dinspre geamurile deschise. Aromele astea făceau să-i las* gura apă. Băiatul scuipa și-și vedea de drum.

Se înserase și trecătorii începuseră să se rărească, așa că Leoșka o pomi înapoi. Și în centru lumea se mgi rărise. Băiatul era lihnit de foame și începuse să-l doară și capul; în cele din urmă își luă inima în dinți: întinse mîna și ceru murmurînd unui trecător:

— Nene, dă-mi să iau și eu o bucată de pîine...

Nenea se prefăcu însă că n-aude și-și văzu de drum. Leoșka mai încercă o dată, și încă o dată, dar nimeni nu-i dădea niciun gologan. În sfîrșit, se luă după un bărbat cu pas hotărît. Era îmbrăcat cu un veston militar fără trese și ținea în mină un port-hart doldora de hîrtii.

— Nene, dă-mi să iau și eu o bucată de pîine! Mi-e foame...

Nenea întoarse capul; era un tînăr chipeș cu o chică deasă. Se opri, se uită atent la Leoșka și, băgînd mina în

buzunar, scoase o rublă, nouă-nouță:

— Uite. Ia-o, că nu te mușcă. N-ai pe nimeni? Tata a murit în război, nu-i așa? Aha, am înțeles. Și de mult ești vagabond? Pe cât se pare nu prea de mult. Și-ți place?

— Nu, — răspunse Leoșka încet.

— Sigur că da! Cum să-ți placă! N-ai vrea să trăiești și tu ea lumea, să fii în rândul oamenilor? Stai eă-ți dau chiar acum un bilet. Mergi pe strada asta înapoi și la al treilea colț de stradă o iei la stînga și acolo, pe partea dreaptă, ai să vezi o firmă: „Comitetul orășenesc al Comsomolului”. Știi să citești?... Ai făcut cinci clase? Atunci ești bun de profesor!... întreabă acolo de Veriko Mosașvili. O fată frumoasă ou niște cozi mari... Ai să ții minte? Dă-i ei biletul și ea o să aibă grijă de toate. Aș merge chiar eu cu tine. dar mi-e că întîrzii la ședință. Scoase apoi din servietă un carnet și începu să scrie, vorbind mai departe cu Leoșka: Probabil că n-ai nici uin fel de acte, nu-i așa ? Nu-i nimic, dăm noi de ele, o să cercetăm...

Dacă n-ar fi rostit ultimele cuvinte, Leoșka s-ar fi dus desigur să caute comitetul Consomolului și pe fata cea frumoasă pe care o chema Veriko și purta cozi, dar la auzul lor, băiatul se trase cîțivia pași îndărăt, făcu stînga împrejur, și o rupse la fugă.

— încotro? Stai! strigă mirat după el tînărul, ținînd biletul în mină.

Leoșka fugea mîncînd pămîntul, fără să mai privească înapoi. Tînărul se uită la ceas, dădu amărât din mină și-și căută ide drum.

Se înnoptase. O boare răcoroasă cobora de pe culmi și începuse să cearnă o ploaie mărunță. Cu rubla primită, Leoșka își cumpără un pateu cu carne. Pateul era mic și uscat și după ce-l înfulecă băiatul simți și mai aprig chinurile foamei.

Ploaia alungase lumea de pe străzi. Geamurile se închideau, perdelele erau lăsate în jos și se aprindeau lămpile din oase. Acolo, înăuntru, era cald și nu ploua. Îndărătul perdelelor se aflau oameni necunoscuți și toți își aveau viața lor, de oare Leoșka era străin.

Pe trotuarul celălalt, cam pe la jumătatea străzii, se vedea lumină la cele două ferestre și la ușa cu geamuri a unui bufet. Poate că erau niscai bețivi înăuntru. Leoșka însă nu se temea de oamenii beți: erau mai blajini decît cei treji și, la o adică, puteai să scapi mai ușor de ei. Leoșka urcă treptele și crăpă ușa. Înăuntru nu era decît un bărbat cu șapca pe cap, care ședea la tejghea și făcea socoteli cu abacul.

— E închis! spuse el ridicând capul, oînd auzi scîr- țitul ușii.

Leoșka se dădu înapoi. Bufetierul încuie ușa pe dinăuntru și trase obloanele.

Leoșka se așeză pe treptele ude de la intrare. Se întâmplase întocmai cum îi spusese el lui Mitka: o să fugă și după aia o să crape de foame. Pe semne că așa începe omul să crape de foame. Leoșka însă nu voia să crape de foame. Și. simți cum i se rupe inima de mila lui. Își lăsă capul pe genunchi și începu să plîngă.

— Ce-i cu tine, voinicule, de ce plîngi?

Leoșka tresări speriat. În fața lui stăteau doi inși cu mantale negre, lucioase. Ploaia răpăia pe mantale, lă- sînd să se prelingă stropii, în șiraguri, ca niște mărgеле. Leoșka tăcu din gură. Unul din ei își vîrî mina în buzunar și deodată lumina unei lanterne îl izbi în ochi pe Leoșka.

— Cine te-a bătut?

— Nimeni. Mi-e foame!

— Ți-e foame? Pentru așa ceva se găsește ușor leacul.

Cel mai scund dintre ei urcă treptele și bătu în ușă.

— E închis, tovarăși — se auzi dinăuntru.

— Asta-i bună! rosti în ciudat cel care ciocănise în

ușă. Dumneata, Alexei Erofeevici, n-ai nimic prin buzunare? Ei, da, firește! Ce facem acum, ai? Să-i dăm bani? E tîrziu și peste tot s-a închis

— Unde stai, flăcăule?

— Nicăieri.

— N-ai rude?

— N-am.

— M-d-a! rosti tărăgănat Alexei Erofeevici.

Tăcură o clipă, apoi Alexei Erofeevici puse mîna pe

umărul lui Leoșka.

— Hai cu noi. Îți dăm noi să mănînci.

— Unde? se zgribuli Leoșka, bănuitor.

— Pe vapor.

— Adevărat? răsări băiatul. Nu mă înin..'. nu mă amăgiți?

Amîndoi începură a rîde.

— Nu-ți fie frică, nu te mințim.

Leoșka se sculă îndată și o pomi înainte, aproape alergînd și sărind peste băltoace.

Matrozul de cart se uită chiorîș la Leoșka dar nu spuse nimic. Trecură pe lîngă niște clădiri, pe urmă printre vagoane, stive de baloturi, butoaie și lăzi și se urcară pe parapetul de piatră al cheiului. Se vedea silueta albă, impunătoare a vaporului tras la chei. Se urcară pe scara de bordaj sus, pe punte.

— Cheam-o te rog pe cantinieră, — îi spuse Alexei Erofeevici unui matroz oare stătea pe punte, lîngă scară.

Poticnindu-se de pragurile înalte de metal, lovindu-se de ușile înguste, ținîndu-se de barele

scărilor aproape verticale, Leoșka mergea tîrîș-grăpiș după Alexei Erofeevici.

Îl duseră într-o cabină mare, luminoasă. Înăuntru, de-a lungul pereților se întindea o masă în formă de „T” trunchiat, acoperită ou o față albă. Jur împrejurul mesei se înșirau fotoliile cu huse albe, iar pe jos era așternut un covor. Totul aici era atît de curat, încît Leoșka se opri lîngă ușă, neîncumetîndu-se să mai facă vreun pas. Apa ce se scurgea de pe pantalonii și ghetuțele lui formase o băltoacă mică pe jos. Leoșka se uită la ea cu groază.

— Ce ai rămas aici? auzi în spate glasul lui Alexei Erofeevici, și Leoșka se pomeni împins spre masă. Stai jos.

Leoșka se așeză binișor pe marginea unui fotoliu. Alexei Erofeevici luă și el loc în fața lui. Fără manta și fără șaptea, i se păru mai tînăr ca adineaori, pe stradă, și abia în clipa aceea băgă de seamă băiatul că Alexei era slab și de aceea făcea impresia că-i mai înalt. Avea ochii duși în fundul capului și gura mare și dîrză. Pe 'mîneca hainei albastre se vedeau niște trese din fir.

— Ce te zgîiești așa la mine? zîmbi cu scumpătate Alexei Erofeevici.

Leoșka dădu să-i răspundă, dar tocmai atubci intră în cabină o femeie tînără, somnoroasă, cu părul blond, numai cîrlionți.

— Dașa — i se adresă Alexei Erofeevici — dă-ne degrabă să mîncăm ceva.

— Bine, dar mîncarea-i rece, Alexei Erofeevici, — răspunse Dașa, stăpînindu-și un căscat. Bucătarul s-a culcat de mult.

— Nu-i nimic, ad-o așa, rece. Numai fă-ue cîte un ceai fierbinte. Beau și eu unul... Da' ia spune, cu ce parfum te dai? Trebuie să fie un parfum de o sută cai putere

— Cu liliac, — îi răspunse Dașa ieșind și-i zîmbi măgulită.

Aduse apoi niște pâine, chiftele reci și cașă.

— Hai, dă-i drumul, — îl îndemnă scurt Alexei Erofeevici, împingînd mînoarea spre Leoșka.

Băiatul începu să înfulece de zor, pe nemestecate aproape. Dus pe gînduri, Alexei Erofeevici învîrtea lingurița în paharul cu ceai, arundndu-și cînd și cînd ochii spre Leoșka.

— Ei, te-ai săturat? îl întrebă el cînd, abia mai suflînd, băiatul dădu farfuria la o parte. Bea-ți ceaiul acuma.

Ceaiul era fierbinte și dulce de tot, cum nu mai băuse de oînd trăia maică-sa. Leoșka închise ochii fericit, dar se grăbi să-i deschidă îndată, de teamă ca nu cumva ceaiul și cabina luminoasă, curată ca un pahar, să se mistuie fără veste.

. — Ce, ți-e somn?

Leoșka clătină din cap.

În clipa aceea intră și marinarul care, împreună cu Alexei Erofeevici, îl adusese pe Leoșka. Avea o față bucălată, cu bujori în obraji și o gropiță în bărbie, ochii cenușii, bulbucați.

— Ei, acum putem face prezentările, — spuse Alexei

Erofeevici. Cum te cheamă? __Leoșka? Tizul meu care va * să zică? Bravo. Apoi arătînd spre tovarășul său: Anatoli Dimitrievici, ofițer întîi.

— ■ Și dumneata ești căpitanul? întrebă Leoșka.

— Nu — zîmbi înveselit acesta ■ — eu sînt secundul. Acuma ia să ne spui tu cum ai ajuns în balul ăsta?

Leoșka le povesti cum taică-său căzuse pe front, iar maică-sa murise și ea. Rămăsese deci singur pe lume.

— Dar ce-ai aici? întrebă ofițerul întîi și-i trase în sus cămașa udă, ce se lipise de catarama curelei; dedesubt se văzu sclipind ancora de pe cataramă. Nu cumva ai șterpelit-o?

— Da' de unde! răspunse Leoșka supărat,

băgîndu-și cămașa în pantaloni. E a tatii.

— Cum, tatăl tău a fost marinar? întrebă Anatoli

Dimitrievici și schimbă o privire cu ofițerul întîi. Dar ce căutai la bufet? Cum ai ajuns acolo?

Leoșka le istorisi cum își pusese în gînd să plece la Rostov, cum îl dăduse jos din tren milițianul, cum izbutise apoi s-o șteargă și cum fugise de tînărul cu servietă.

— Nu cumva și de aici vrei să-ți iei tălpășița?

Leoșka lăsă capul în jos și răspunse în șoaptă:
' Nu.

— Ai fugit de pomană, îl dojeni. secundul. Doar nu-ți făcea nimic omul.

Leoșka tăcu din gură. Nu degeaba fugise, știa el ce știa.

— Ei, ce facem acum, tovarășe? întrebă Anatoli Dimitrievici.

— Ce să facem? Ne culcăm. Și mîine, înainte de plecare, îl ducem la căpitania portului, la comitetul Consomolului, sau la comitetul de partid al marinei. O să-i găsească ei vreun rost.

— Păcat!... exclamă ofițerul întîi. Alexei Erofeevici se uită la el, așteptînd să mai spună ceva. Păcat că de astă dată plecăm peste hotare. Altfel ar fi rămas cu noi și gata. Să zicem ca elev de marină. Ce marinar am scoate din el!

— Nu vorbi prostii, Anatoli! La noi pe bord nu există elevi. Și pe urmă cred că nici căpitanul nu s-ar învoi. Băiatul trebuie să învețe, niț să cutreiere mările. O să se facă mai tîrziu marinar, dacă o vrea... Dașa — îi spuse apoi cantinierei care intrase ca să strîngă masa — descuie cabina doctorului, du-te ou băiatul acolo și fă-i patul.

Urmînd-o pe Dașa, băiatul coborî pe punte, se îndreptă spre pupă și se pomeni în sfîrșit într-o cabină mică.

— Ia spune, ești ceva rudă cu secundul sau vreo cunoștință de-a lui? întrebă Dașa căsoînd și se

apucă să-i facă patul.

— Nu.

— Atunci de ce-ți poartă atîta de grijă și nu ne dă pace să dormim? Hai, culcă-te. Dacă ai nevoie de ceva, ia-o pe coridor la dreapta. Și vezi să nu pui mina pe nimic aici în cabină, să nu te prind că-mi faci vre-o pozna.

— Spune-mi, te rog, căpitanul vostru e un om rău? întrebă Leoșka.

— E la fel ca toți căpitanii, — îi răspunse Dașa în doi peri și ieși.

Leoșka se așeză pe pat. În peretele din dreapta se afla o fereastră rotundă cu pervaz de alamă. Prin geamul gros nu se vedea nimic afară. Sub fereastră se afla o masă și un scaun, iar în stîngă, la perete, un dulap îngust și o chiuvetă. Ce bine ar fi ea mîine dimineață să nu mai fie nevoit să plece nicăieri și să rămîna pentru totdeauna aici? De vreme ce secundul însă hotărîse așa, firește că toată lumea o să-l asculte pe el; nimeni n-o să-i ceară părerea lui Leoșka. Of- tînd, băiatul se întinse în pat.

Îi pierise somnul. Prea multe năvăliseră pe capul său deodată. Nu trecuseră nici douăzeci și patru de ore de cînd îl bătuse unchiu-său și de cînd Leoșka își luase cîmpii și, totuși, băiatului i se părea că era foarte mult de atunci. Atîtea i se întîmplaseră în acest răstimp, și atîtea îndurase! A doua zi avea să-l ducă la nu știu care comitet de partid al marinei și cine știe ce-o să mai iasă după aceea. Iarăși o să i se întîmple sau o să se schimbe ceva, iarăși o să mai pățească ceva și Leoșka era sătul de atîtea schimbări. Se sculă din pat și deschise binișor ușa. Coridorul, ai cărui pereți erau zugrăviți în ulei, lucea. De o parte și de alta, numai uși, probabil de la cabine. În capăt se zărea o ușiță îngustă de fier. Leoșka apăsă pe clanță, ușița se deschise și prin crăpătură năvăli înăuntru o bură de ploaie. Pe punte, la lumina felinarului, se cerneau ca printr-o ceață gălbuie, stropi mărunți. Matrozul de oairt, într-o manta de ploaie, umbla de-a lungul bordului, cînd

ieșind la lumină, când afum-

dîndu-se în întuneric. Leoșka puse piciorul pe scara ce cobora spre parapetul de piatră al cheiului. Matrozul întoarse o clipă capul spre el apoi se îndreptă spre

Nimeni p-ar fi spus că Alexei Erofeevici Smimov ar putea fi un om prea sentimental. Prietenii îl socoteau un om cam închis, camarazii spuneau că are o inimă de gheață, iar cantiniera că e de-a dreptul nesimțit. El era întotdeauna același, un om liniștit, pe care nu-l auzeai niciodată ridieînd glasul.

Nu tot așa fusese însă și în copilărie, dar vremurile acelea erau îndepărtate. Pe atunci Alexei Erofeevici voia să se vadă și chiar se și vedea sub înfățișarea pe care o avea acum. Și asta numai datorită tatălui său, care fusese timonier, căpitan de cursă lungă și oare venea doar din eînd în cînd pe acasă și atunci pentru puțin timp. Micul Aleoșa își dădea toată osteneala să semene în toate cu el. De cîte ori tatăl nu-i spusese feciorului său:

— Toți oamenii își au bucuriile și necazurile lor. Nu mai au nevoie să le afle și pe ale noastre. Îți face silă să privești un om despuiat, dar goliciunea morală îți face și mai mare silă. Caută să te respecti pe tine și să-i respecti și pe ceilalți. Încheie-te la toți nasturii. Numai aceia care n-au de lucru trăncănesc despre sentimente; ceilalți, adică oamenii ocupați, cu treburi, schimbă între ei cîte o părere. Firește, dacă o au — adăuga el.

Micul Aleoșa, așa dar, se încheia la nasturi cu multă grijă. Imitația devine cu timpul obișnuință, iar obișnuința la rîndul său o trăsătură de caracter. Băiatul începuse să semene cu părintele lui, nu numai ca înfățișare ci, îmbrățișînd aceeași îndeletnicire, ajunsese să fie la fel de stăpîn pe sine și nepăsător în orice împrejurare din viață, așa cum îi rămăsese în minte tatăl lui.

în zilele de adîncă restriște, în toiul blocadei
Lenin

gradului, grav rănit, Alexei Erofeevici zăcuse timp îndelungat în spital. Pe urmă, împreună cu alți răniți» a căror însănătoșire se afla în mare cumpănă, din Leningradul înfometat fusese evacuat pe Pământul Mare, trecînd pe drumul nou construit, ce trecea peste lacul Ladoga. Pînă a fi urcați în mașină, fuseseră nevoiți să aștepte o bucată de vreme într-o baracă lungă și întunecoasă, ca un antrepozit. Îi căraseră acolo pe toți răniții; de la un timp însă lui Alexei Erofeevici i se păruse că începuseră să aducă brancarde goale. Și totuși nu erau goale. Trupșoare de copii grau ridicate de pe tărgi și puse unul lîngă altul pe niște bănci alăturate.

— Sînt morți? întrebaseră cineva.

Unul dintre brancardieri dădu din mîină și zise oftînd:

— Aproape.

, — Unde-i duceți?

— Pe Pământul Mare. Poate că s-or întrema acolo dacă nu cumva s-or prăpădi pe drum.

Apoi, pe ușa intraseră, abia tîrîndu-și picioarele, copii, înfofoliți în fel de fel de haine, și se îndreptaseră spre bănci. Intraseră înăuntru tăcuți și tot așa tăcuți se așezaseră. Avuseseră mult de așteptat. Și tot timpul nu se clintiseră și nu li se auzise deloc glăsciorul. Lîngă ei, tot așa nemișcată ca și ei, ședea o fată subțirată, străvezie la față.

Alexei Erofeevici se uita la ochii duși în fundul capului, la fețișoarele zbîrcite și mici cît pumnul ale acestor prichindei bătrîni și simțea cum îl trec fiorii.

Sanitarii scosese rău apoi afară tărgile cu copii, iar fata îi așezase pe ceilalți mai răsăriți în rînd și-i pornise spre ușa. Și plecaseră tot așa pe tăcute, ca niște umbre.

Ieșind din spital, Alexei Erofeevici continuase să-și facă serviciul în flota de pe Baltica, pe un torpilor, iar la sfîrșitul războiului se întorsese în flota comercială, fiind numit pe vasul „Căpitan Gastello”. De atunci,

ori de cîte ori i se întîmpla să întîlnească pe «cat vreun copil de pripas, fără niciun căpătîi, simţea o strîngere de inimă. Ştia că se înfiinţase o întinsă reţea de cămine, anume destinate copiilor orfani sau celor care îşi pierduseră părinţii : cu toate acestea îi întilnea mereu bătînd străzile. îi ghicea dintr-o ochire, cum punea piciorul pe ţărm şi făcea tot ce-i stătea în putinţă ea să fie adunaţi şi trimişi la un cămin.

Dacă ar fi dat ceva mai devreme peste Leoşka Gorbaciov, s-ar fi dus pe loc lă căpitănia portului şi n-ar fi plecat de acolo, pînă ce nu s-ar fi încredinţat că băiatul încăpuse pe mîini bune. Acum nu avea încotro, trebuia să-l lase în seama ofiţerului întîi fiindcă el nu putea să părăsească nici o clipă vasul. Cu toată ordinea severă ce, datorită lui, domnea pe bord, Alexei Erofeevici mai avea încă de pus la oale, acum în preajma plecării, o sumedenie de lucruri ce nu îngăduiau nici o zăbavă. Totuşi, cît timp verificase actele ce însoţeau încărcăturile şi cît discutase cu oamenii îl avusese mereu în faţa ochilor pe - Leoşka. După ce isprăvi treburile cele mai grabnice, tocmai cînd se gîndea să-l cheme pe ofiţerul întîi, acesta intră în cabină.

— Ei, ce-ai făcut cu băiatul, l-ai expediat?

— Nu, Alexei Erofeevici, — răspunse cu un aer vinovat ofiţerul întîi. Nu l-am mai găsit.

— Cum nu l-ai găsit?

— N-a fost chip să-i dau de urmă. Nu e nici în cabină, nici pe vas. L-am căutat chiar eu peste tot. Se vede că şi-a luat tălpăşiţa.

— L-ai întrebat pe matrozul de cart? Cheamă-l încoace.

Omul însă nu putu să-i spună nimic.

— De văzut, l-am văzut, dar nu ştiam că nu trebuie scăpat din ochi. O fi şters-o, pesemne... Era întunerice şi ploua.

— Déçût să stai de pază, mai bine ai împleti cio-

răpi! îi spuse cu asprime Alexei Erofeevici. Poți pleca!

Sosi și momentul plecării. Alexei Erofeevici se duse ca de obicei la proră, iar ajutorul său, la cârmă. Sirena de deasupra punții de comandă a vaporului scoase un şuierat, ancorele de la pupă și de la proră fură ridicate și „Căpitan Gastello” se desprinsese încet, încet, de chei, îndreptându-se spre ieșirea din rada portului.

Spre dimineață ploaia se întetise și farul își buciur ma neostoit în văzduh strigătele-i prelungi de alarmă

Îndată ce trecură de capătul digului, un val năpraz- nic lovi peretele vasului. „Gastello” tresări deodată, urcă greoi peste val și, cufundându-și prora în apă, începu să alunece în jos. Valurile se perindau neconținut, spărgindu-și crestele înspumate de etravă și îm- proșcând teuga. Făcînd mereu temenele vaporul se lăsa greoi în jos și iarăși se sălta deasupra. Farul rămăsese departe în urmă, glasul lui răzbătea tot mai stins prin urzeala ploii.

Căpitanul, care stătea pe puntea de comandă, la babord, spuse, zgribulindu-se de frig:

— Eu am să cobor, Alexei Erofeevici. Aș vrea să mă schimb și, pe urmă, cred că i s-o fi urît și lui Cernîș. Vizibilitatea-i proastă, mi-e cam teamă să nu ne pupăm în bot cu cineva. Dați drumul la sirenă.

Căpitanul plecă. Rămas singur pe puntea de comandă, Alexei Erofeevici se apropie de cârmaci, se uită la compas verificînd direcția, apoi se duse iarăși în față, ațintind urechea și căutînd parcă să străbată cu ochiul prin urzitura ploii. Cînd și cînd, deasupra punții, sirena slobozea un urlet. Buciumările ei acopereau răpăitul ploii și plescăitul valurilor.

Alexei Erofeevici era nemulțumit în sinea lui. Trebuia totuși să-și fi făcut timp și să se fi dus chiar el cu băiatul. Ce-o fi făcînd el acum la Batum, în ploaie? Pe 'brmă începu a se gîndi la ale lui și la

căpitanul cel nou. Nikolai Feodorovici luase în primire comanda

vaporului doar de vreo cinci zile și încă nu apucaseră să se cunoască mai bine. Căpitanul era și el un om închis, ca și Alexei Erofeevici. Pîcîia din pipă și tăcea. Deocamdată nu se arătase în nici un fel nemulțumit, dar de, putea el să vadă ce se petrece în scăfîrlia lui?...

Auzind un zgomot de pași Alexei Erofeevici se întoarse. Căpitanul urca scara ce lega puntea vaporului cu puntea de comandă. Alexei Erofeevici observă cu plăcere că, deși era o hulă puternică, el nu se ținea de bară.

— Minunat vas, — rosti ca pentru sine căpitanul, privind drept înainte. Prefer îndeobște vapoarele cu motoare Diesel — sînt mai sigure ca cele cu aburi, și mai curate. Dealtminteri aici, la dumnata, e o curățenie — cum spun medicii — de parcă totul ar fi sterilizat. O ordine exemplară. Dar nu știam că în afară de minereu avem și călători pe bord...

■ — Călători? Alexei Erofeevici se întoarse spre el: Ce vreți să spuneți?

— Exact ce am spus. Adineauri chiar am făcut cunoștință cu unul din ei.

Căpitanul scoase pipa din gură și arătă cu ciubucul peste umăr. Alexei Erofeevici se aplecă peste balustradă. Jos, pe punte, țintîndu-se cu mina de straja scării, cu capul dat pe spate, Leoșka se uita la el.

— la vino încoace, — îl chemă răstit Alexei Erofeevici.

Leoșka privi în jur, cuprins de sfială, bătut pasul pe loc și în sfîrșit puse piciorul pe scară. Cu eît urca însă treptele, cu atît simțea cum i se îngreunează picioarele și cum se moaie la inimă. Nu-i era teamă c-o să-l bată sau c-o să-i facă cine știe ce, însă murea de rușine. Ajungînd pe puntea de comandă, băiatul nu apucă să ridice ochii mai sus de brîul lui Alexei Erofeevici și vîzînd bumbii cu ancoră, puse capul în pămînt și prîm într-o parte.

4 — Orfanul

— Cum ai putut să faci una oa aista? răsună deasupra lui glasul lui Alexei Erofeevici.

Leoșka însă nu spuse nici pis.

4

Nici el nu știa cum se întâmplase. De fapt nu s-ar fi putut spune că e vinovat; toate au venit așa, de la sine, lui nici prin gând nu i-ar fi trecut să facă asta.

După ce ocolise puntea vaporului, Leoșka se înapoiasse în cabină. Ce caldă și luminoasă i se părea, acum, după ceața umedă și rece de afară!

Se urcase din nou în pat și, adunînd picioarele sub el, simți sub călcîie o scîndură. Se aplecase să se uite dedesubt. Patul era făcut în cbip de ladă. Băiatul împinsese așternutul la perete și încercase scîndură de deasupra. Se ridica în sus oa un capac. Începuse să-i ticăie inima. Leoșka lăsase capacul și așternutul venise la loc. Stătuse un timp ghemuit cu mîinile între genunchi, fără să facă o mișcare, apoi ridicase din nou scîndură. Lada era goală, doar într-un colț se vedea o centură de salvare îmbrăcată în pînză.

Leoșka stinsese lumina, se vîrîse în ladă și lăsase capacul în jos. Înăuntru era zăpușeală, mirosea tare a vopsea de ulei și se auzea zvîcnind ceva cu putere. Pusese capul pe centura de salvare și își ațintise urechea. Îi zvîcneau tîmplele.

Din clipă în clipă tot aștepta să intre cineva în cabină și nevăzîndu-l pe Leoșka, să ghicească de îndată unde e, să ridice capacul și să se oțărască: „Hai, ieși din ladă!” — ea pe urmă să-l ia la ocară și să-l alunge de pe vapor. Nimeni însă nu intra înăuntru și nimeni nu se gîndea să ridice capacul. Se gîndise atunci în sinea lui că n-o să apuce să numere pînă la o sută și au să înceapă să-l caute. Numărase pînă la o sută dar nimeni nu venise. Numărase din nou dar nici de astă dată nu se arătase nimeni. Leoșka hotărîse atunci să numere pînă la cinci sute, dar nu aipucase să termine, fiindcă ațipise.

O lovitură în moalele capului îl făcuse să se trezească. Era cald de te înăbușeai și întuneric beznă. În aceeași clipă simțise cum se apleacă mai întâi puțin apoi din ce în ce mai mult și începuse a aluneca la vale, pînă dăduse cu picioarele de o scândură. În clipa următoare însă, picioarele prinseseră a se înălța treptat, treptat în timp ce capul i se lăsa în jos; iarăși pornise să lținece cu viteză înapoi și se izbi din nou vîrtos în creștet. Leoșka întinse speriat mîinil'e în lături, le ridică în sus — peste tot scînduri netede, lucii, doar sub el, centura de salvare, ce i se înfipsese în coaste. Leoșka o pipăise și deodată își adusese aminte că el era în ladă și cum de ajunsese acolo. Săltase atunci capul și ieșise afară.

Dușumeaua cabinei se înclinase brusc. Azvîrlit cît colo, băiatul nimerise peste chiuvetă și se agățase de ea cu amîndouă mîinile. Chiuveța, dușumeaua cabinei tremurau încet, iar deasupra capului său zăngănea nu se știe ce. Nu se mai auzea chemarea bine cunoscută a farului. În schimb, sus, cînd și cînd se înălța strigătul de alarmă al sirenei. Îndărătul geamului aburit se zbuciuma o mogîldeață sură, izbind în răstimpuri fereastra atît de năprasnic că se cutremura tot vasul. Cabina se apleca într-o parte și într-alta iar dușumeaua ba se ridica în sus, ba îi fugea de sub picioare. Leoșka se dumirise numaidecît: se aflau desigur în largul mării bîntuite de furtună, vaporul stătea gata să se scufunde, iar sirena urla desperată, ce- rînd ajutor...

Scîncind de frică și de milă pentru soarta lui, Leoșka o zbughise pe ușa afară, o întinsese pe coridorul pustiu, împinsese la perete ușița de fier, se năpustise pe punte și... dăduse cu capul drept în burta cuiva. Icnind, omul îl apucase pe Leoșka de umeri. Băiatul se agățase de mantaua udă și lunecoasă și se uitase în sus.

Sub glugă mijeau, încruntați, niște ochi căprui iar de

sub mustața retezată scurt ieșea la iveală o pipă neagră cu ciubucul drept.

— la-mă, nene... la-mă și ipe mine... abia putuse să îngâne Leoșka.

Omul scoase pipa din gură.

— Unde să te iau?

— Uite, că ne scufundăm!...

Celălalt mijise ochii și mai tare.

— Ne scufundăm? îl îngânase el. N-am băgat de seamă. Și se uitase roată în jur.

Leoșka privise și el în jur. Puntea începuse să se ridice în sus în timp ce puntea de comandă se înclina spre ei iar dincolo de bord creșteau talazuri spumegă- toare, gonind unul după altul. Puntea vaporului revenise la loc, apoi se lăsase în jos și iarăși revenise la loc. Un marinar pășea grăbit spre proră cu o bucată de odgon în mină. Cu toată vijelia de afară, matrozul fluiera ceva.

Omul cu manta de ploaie pîcîia mai departe din pipă și nu părea cine știe ce supărat că Leoșka îl izbise în burtă.

— Nene, matale îl cunoști pe căpitan?

— M-da... îl cunosc.

— Să nu mă spui. Zău, nene! Nu mă spui, nu-i așa? Mă ascund iar și n-o să afle nimeni nimic.

— Oar de unde ai răsărit aici?

— M-a adus secundul și cu încă cineva, un om așa vesel. Mi-iau dat să mănînc... Și pe urmă m-am ascuns...

— Așa-*a*! Hai cu mine, — spuse omul, întorcîndu-se spre puntea de comandă.

Leoșka se dădu îndărăt:

— Nu merg, acolo-i căpitanul.

— Nu, în momentul ăsta căpitanul nu-i acolo. Și pe urmă — zîmbise cel ce stătea de vorbă cu Leoșka — după câte știu eu eăpitanul nu tabără asupra oamenilor și pînă în clipa de față n-a mușcat încă pe nimeni... Hai eu mine, nu-ți fie frică!

Și iată-l acum pe Leoșka stînd în fața lui Alexei Erofeev'ici, mai, mai să între în pămînt de rușine. Și colac peste pupăză Leoșka se simți deodată îmhiincit din spate. Se întoarse și văzu înapoia sa un dulău negru. Băiatul se feri speriat în lături. Tocmai atunci vaporul se lăsă într-o rină și încercînd să-și păstreze echilibrul dulăul începu a da repede dib picioare; ghearele îi lunecau pC puntea udă și eîbele se duse de-a dura în partea cealaltă, lovindu-se de parmalic.

— Nu-ți fie frică, băiețaș, — îl liniști omul cu pipa. Cemîș, aici!

Prinzînd momentul cînd puntea se cumpăni iar, Cemîș se repezi spre dînsul și se' opri între picioarele lui. Puntea se aplecă din nou pe o coastă, dar cîi- nele avea acum în ce să se proptească și, lovind puntea cu coada-i ciuntă, se uita la cei din jur ca și cum i-ar fi poftit să vadă cît de bine se instalase.

— E isteț, ■ — spuse Alexei Exofeevici.

— S-a pbișnuit așa, — răspunse stăpînul lui Cernîș, apueîndu-l de urechi. A învățat să facă asta, cînd ne aflam în golful Biscaia. La început era cît pe ce să-și rupă coastele, pînă ce a găsit poziția asta. A stat așa, lîngă mine, de cîte ori a fost vreo furtună... Dar, uite, de urechile tale mi-e milă — spuse el întorcîndu-se spTe Leoșka — să vezi ce o să ți le mai lungească ăi de acasă cînd ai să te întorci din călătorie !

— Eu n-am casă, — murmură Leoșka, plecînd capul.

Alexei Exofeevici povesti cum îl culesese de pe drumuri pe Leoșka, cu o noapte înainte, și cum îi dăduse demîncare, ea, după aceea, el să le joace renghiul ăsta.

— Și acum ce facem cu el? întrebă omul cu pipă. Doar n-o să-l aruncăm în mare — Dacă ar afla căpi tanul, cu siguranță că l-ar coborî undeva, pe o insulă

pustie. (Leoșka se uită la el înfricoșat, apoi lăasă iar capul în jos.) Dar noi, știi ce, nu-i spunem nimic căpitanului — Ce zici, Alexei Erofeevirâ?

— Și eu zic să nu-i spunem nimic căpitanului! zîmbi secundul.

— Sa făcut! Șpune să-i dea ceva demîncare... turistului nostru.

Leoșka se afla din nou în sala cea mare a vaporului. Anatoli Dimitrievici tocmai ședea la masă, grăbindu-se să-și termine micul dejun. Văzîndu-l pe Leoșka, căscă ochii mari, apoi se pomi pe rîs:

— Ai stat ascuns? Ei, bravo! Și eu, frate, când eram ca tine am încercat să fug de-acasă, de la noi din Eisk. Bar n-am apucat să ajung mai departe de Berde-ansk că m-au întors din drum. Valeu, ce chelfăneală am mîncat atunci! Și astăzi parcă mai simt cum mă ustură pielea acolo... Ei, la revedere, sînt de cart.

— Dar ăla cu pipă cine e? întrebă Leoșka. Unu' cu un dulău negru ca tăciunele.

— Ăla? Cin' să fie decât Nikolai Fedorovici, căpitanul nostru.

Leoșka simți cum i se oprește mîncarea în gît. Nu era destul că înșelase pe toată lumea, rămînînd clandestin pe vapor, dar pe deasupra îl mai și izbise pe căpitan — chiar pe el — cu capul în burtă... Băiatul se întristă.. I se tăia se pofta de mîncare; se sculă de la masă și ieși pe punte.

Ploaia încetase. Sirena nu mai urla. Valuri după valuri se rostogoleau din depărtare în calea lui „Gastello”. Vîntul le învolutura crestele, spulberîndu-le; valurile însă începeau din nou a forfoti și rînd ajungeau în dreptul vaporului îl împrôșcau cu spumă foșnitoare; vasul sălta în loc și făcea temenele. Dunga zării, rînd se înălța pînă la puntea de comandă, cînd se cufunda sub linia de plutire. Lipit de balustradă Leoșka privea iureșul valurilor și norii ce împînzeau cerul.

— Ei, ce zici, voinice, nu ți-e frică? îi strigă Ana-

toii Dimitrievici. Ofițerul întâi se uită la el zâmbitor, de pe puntea de comandă.

— Nu-u... — surise în chip de răspuns Leoșka.

Ceraîș, oare zburda pe punte, se opri în fața lui Leoșka și-l împinse cu botul. Leoșka se feri speriat, dar înfățișarea câinehii și coada ciuntă care se mișca într-una. păreau destul de prietenoase. Leoșka plescăi din limbă. Ceraîș ciuli urechile, dar în aceeași clipă vaporul se înclină pe o coastă și, zgâriind puntea cu ghearele, dobitocul lunecă la vale și prinse a scheuna încet. Când vasul reveni la poziția normală, câinele veni iar lângă Leoșka și-l împinse cu botul. Leoșka se dumiri în sfârșit: ridică piciorul, Ceraîș se vîrî sub el și, privindu-l mulțumit pe Leoșka, se porni să dea mai abitir din coadă. Cum însă Ceraîș era coșcogea dulăul, Leoșka nu mai putu pune piciorul de loc pe covertă. Rămase deci așa, într-um picior, ținându-l strîns cu celălalt pe Ceraîș. Vaporul se aplecă iar și Leoșka, ne-maiputînd să se cumpănească, dădu drumul parîmei din mină și se duse de-a dura cu câine cu tot pe coverta metalică. De sus se auziră rîsete. Pe puntea de comandă se afla căpitanul, Alexei Erofeevici și ofițerul întâi care priviseră scena și văzîndu-i acum pe amîndoi

— pe Leoșka și pe Ceraîș dîndu-se de-a rostogolul pe covertă, se prăpădeau de rîs.

Leoșka începu să rîdă și el. De vreme ce râdeau, însemna că nu mai avea de ce să se teamă... Se ridică deci de jos, îl fluieră pe Ceraîș și începu să alerge pe punte. Ceraîș venea în galop după el.

— Va să zică așa! spuse căpitanul. Marile puteri au semnat pactul de prietenie...

Două zile Leoșka se simți într-al nouălea cer. Dacă băiatul s-ar fi priceput să-și tălmăcească în cuvinte simțămintele, ar fi spus că era fericit. Trecutul fusese acoperit de perdeaua de ploaie din Batum; viitorul

— băiatul nu-l cunoștea și era încă departe, iar

prezentul se dovedea a fi atît de plăcut, cum numai traiul de acasă, de la Rostov, fusese, atunci cînd hoinărea zile întregi cu copiii de prin oraş sau pe malurile Donului. Poate că aici era şi mai interesant. Acolo încercaseră zadarnic să pună piciorul măcar pe un remorcher cît de mic, să arunce harem o privire, în timp ce aici putea să umble cît poftea pe ditai vaporul şi să se uite la toate; nimeni nu-l gonea, dimpotrivă, îi arătau fiecăru lucru şi-i dădeau desluşiri. Şi Cemîş îl urma pas cu pas. Cernîş, cîinele cel mai negru şi mai minunat din oîţi avusese prilejul Leoşka să vadă pînă atunci. Nu avea nici o pată mai deschisă, fie ea cît de mică: pînă şi labelle, dedesubt, în loc să fie trandafirii ori sure, erau tot negre. Părul lui scurt şi neted lucea de parcă l-ar fi dat cu vax. Cînd marea era frămîntată Cernîş cu chiu, cu vai reuşea să se țină pe picioare pe puntea udă, ceea ce însă nu-l împiedica să zburde şi să alerge, hămăind vesel, după Leoşka. Nioi treptele nu erau o piedică pentru el. Ca să nu cadă, Leoşka nu lăsa bara din mînă, în timp ce cîinele tropăind repede cu labelle ajungea sus într-o clipă. Numai cu coborîtui nu se prea împăca şi dacă nu se afla la înălţime prea mare, prefera să sară. Ori de cîte ori trebuia să coboare, el se oprea în dreptul tam- buchiului şi începea să schelălăie, de-ţi spărga urechile.

— Fii cuminte! se răsti la el Leoşka, întocmai ca şi căpitanul.

Cernîş se potolea şi-şi dădea drumul cu capul în jos.

Leoşka încercă să-l înveţe a coborî de- andăratelea, dar Cemîş nu voia de loc să-i dea ascultare şi-şi dădea drumul tot aşa, cu capul în jos; de aceea de multe ori i se întîmplase să alunece şi să vină în bot. Şi atunci Leoşka îl dojenea, însă cu milă:

— Fii cuminte!

Spre sfîrşitul celei de-a doua zile se ivi în zare o

dungă cenușie care se îngroșa cu încetul, căpătînd un contur neregulat.

— Uscatul — îl lămurî Anatoli Dimitrievici pe Leoșka — 'peninsula Kerci. îndată o să dăm de geaman

dură, pe urmă intrăm în canal și de acolo luăm un pilot.

Cum trecură de promontoriu valurile se mai potoliră ; deodată le ieși înainte un cuter mic. „Gastello” opri mașinile, cuterul se apropie de bordul vaporului și i se aruncă de sus scara de pistică, o scară de frînghie cu trepte de lemn, pe care se urcă pe bord pilotul, un marinăr mărunțel cu ghiocel la tîmple. Pilotul îl salută pe Anatoli Dimitrievici și puse temeinic piciorul pe puntea de comandă. Cuterul fu remorcat cu ajutorul unui odgon gros și „Gastello” pomi mai departe; de astă dată însă comenzile nu le mai dădea Anatoli Dimitrievici care era ofițer de cart, ci pilotul. În urma vaporului venea cuterul remorcat, legămîndu-se în dîra de spumă lăsată de „Gastello”.

La ătinga, hăt departe, se vedeau țărmurile stîlcoase ale peninsulei Kerchi iar la dreapta, întinsurile liniștite ale mării. Oricît își încordă privirea Leoșka, nu reuși să deosebească țărmlul neted al peninsulei Taman. Lui Leoșka i se părea că pe asemenea noian de ape poți naviga în orice parte vrei, fără să ai nevoie de un pilot. Totuși echipajul asculta de pilot fără să crîcnească. Pilotul îi comanda timonierului, cînd pe un ton calm, cînd răstit.

— Jumătate la stînga! Ține așa! Trei grade la dreapta ! încă două la dreapta !

Timonierul repeta comanda și învîrtea de zor roata cîrmei. Leoșka își împărtăși părerile în șoaptă lui Anatoli Dimitrievici, oare pufni în rîs.

— Golful e larg, ce-i drept, dar canalul navigabil e destul de îngust. Peste tot numai bancuri de nisip... și pe urmă gîndește-te, cîte epave au rămas pe fund de pe urma războiului. Vezi semnele acelea puse de o parte și de alta? Canalul a fost curățat, vasele trec numai pe aici. Cum cîrmești puțin într-o parte, nimerești într-un banc de nisip, ori cine știe peste ce dracu' mai dai!

Se-noptase. Obosit, Leoșka se duse la culcare.

Se trezi cînd noaptea începea să se jîngîne cu

ziua. Marea era liniștită. Luna se zărea spînzurînd în cer, deasupra vaporului. O pîrtie triunghiulară, văluroasă, de lumină rece se desfășura din fundul zării pînă în dreptul vasului. Leoșka se urcă pe puntea de comandă. Alexei Erofeevici era de cart. Drept înainte, departe de tot, se vedea scăpărînd în răstimpuri o licărire ce scotea din întuneric un petec de cer. Licărirea aceea nestatornică de lumină avea ceva neliniștitor.

— Uite și farul din Belosaraisk; curînd ajungem și noi la destinație.

Fericirea se risipea. Ținuse mult prea puțin, la fel de nestatornică pe cît era lumina argintie tremurătoare ce se așteraea pe fața mării, iar viitorul se arăta tot atît de împîclit și neliniștitor, ca și întunericul nopții înainte de amiji zorii, întuneric prin care în zadar încearcă să răzbată lumina plătîndă a farului.

Alexei Erofeevici se uita cînd și oînd la Leoșka, gîndindu-se la viitorul lui și spînzurîndu-și că greșeala de la Batum nu mai trebuia în nici un caz să se repete, pentru că astfel, într-adevăr, nu se alegea nimic de capul băiatului.

— Du-te, băiete, și te culcă, — îi spuse el lui Leoșka, punîndu-i mîna pe umăr. Rămîn eu singur de cart, tu trebuie să dormi, să-ți faci somnul.

— Lăsați-mă să mai stau, — se rugă Leoșka. Numai puțin.

Cum putea să-i explice că el, Leoșka, își lua rămas bun de la toate cîte se întîmplaseră în răstimp de două zile, cele mai fericite din viața lui? Cine știe dacă mai tîrziu, în viitor se va mai simți vreodată atît de bine; aici, însă, se simțise cu adevărat fericit și nu se îndura să se despartă de toate astea.

Alexei Erofeevici nu-i răspunse nimic și Leoșka rămase mai departe pe punte.

Drept înainte, la început cețoasă, apoi din ce în ce mai vie, se aprinse o lumină roșietică. O lumină care

nu mai scăpăra în răstimpuri ca a farului, nici nu se stingea, ci creștea treptat, tot mai învăpăiată, cotropind cerul cu vâlvoarea ei și risipind scânteieri trandafirii în apă.

— Ce-i asta? întrebă Leoșka. *

— „Ordjonikidzestal”. O uzină. Gurind au să deschidă cuptoarele.

Și cuptoarele se deschiseră : două vâlvătăi galburii, una deasupra celeilalte și sus de tot o vîlvătaie roșie. Sirena de pe „Gastello” începu să urle ; drept răspuns se auzi șuierul ascuțit al unui cuter ce-i ieși în cale. Din nou pe scara de piscică se urcă un pilot care conduse vasul spre port. O puzderie de luminițe ce licăreau, risipite, indicau poziția portului. În sfârșit, căpitanul puse piciorul pe puntea de comandă și atunci Alexei Erofeevici îl împinse din spate pe Leoșka spre scară. Băiatul coborî. Deasupra uzinei „Ordjonikidzestal” se înălța vâlvoarea portocalie ce se întetea din ce în ce, făcând să pălească lumina palidă, înghețată a luinii.

Îmbrăcat cu o tunică proaspăt spălată, cu o șapcă strălucitor de albă pe cap, Alexei Erofeevici se duse chiar el să-l trezească pe Leoșka'yja să-și ia ceaiul și se urcară împreună pe punte.

Deasupra calei deschise stătea aplecat brațul uriaș al unei macarale; la capătul acestuia lunecau pe un scri- pete niște cabluri de oțel de care spânzura, legănîn- du-se, botul căscat al graiferului. Botul se afundă în cală și începu să miște scrîșnind din fălci și să adune minereul. Fălcile se încleștară și, ridicându-se deasupra punții, graiferul trecu plutind prin aer spre șirul de vagoane de pe chei. Ajungînd în dreptul vagoanelor deschise, fără acoperiș, fălcile se desdeștară și minereul se prăvăli huruind pe platformă. Vagonul se clătină și se lăsă puțin în jos. În clipa aceea locomotiva scoase un șuierat, trenul se urni din loc cioc- nindu-și tampoanele și în dreptul macaralei se opri un alt

vagon basculant, gol. Leoșka se întoarse să privească marea. Soarele risipise pe unde mii de cioburi bare străluceau de-ți luau ochii. Un vapor se pierdea în depărtare, lăsînd pe cer o dîră ușoară de fum. La stingă, deasupra orașului, plutea fumul uzinei „Or-djonikidsestal”. Pitit după un promotoriu, orașul își răsfirase pe țărm verdeața întunecată a livezilor și mulțimea scinteietoaje a caselor de la periferie.

— Îți place? întrebă Alexei Erofeevici.

În alte împrejurări, fără doar și poate, Leoșka ar fi răspuns cu încântare „îhî, grozav!”, sau cam așa ceva; în momentul acela însă nu era nicidecum încîntat și tăcu din gură. Inima lui tremura în așteptarea unor noi interogatorii și „controluri”, de oare acum cu siguranță nu va mai putea scăpa.

Îi pierise chiar și pofta de mîncare, așa încît la masă se mulțumi să răscolească în farfurie cu furculița cartofii prăjiți, pînă ce Anatoli Dimitrievici îi dădu ghes:

— Mănîncă, măi băiete, mănîncă! Cine știe peste ce fel de hrană o să dai acolo. Mai bine să fii sătul, așa pentru orice caz.

Alexei Erofeevici îi făcu semn din sprinceană și ofițerul întîi se grăbi să schimbe vorba și se apucă să vorbească despre călătoria la Poți, apoi despre o altă călătorie de-a lungul coastelor Europei spre nord.

Leoșka uită cu totul de mîncare, ascultînd cu jînd. În aceste două zile, începuse să îndrăgească vaporul și oamenii aceia în toată firea, aspri la fire și totuși puși pe veselie; și tot ce se lega de ei, îi privea îndeaproape. Acum toate aveau să se sfîrșească, între ei și Leoșka se afla o graniță. Și granița aceea fusese trasă de Alexei Erofeevici. El era cel ce-i deschisese porțile lumii fermecate și fără de seamăn a mării și tot el era acela care îl îndepărta din ea. Și uite, parcă puțin îi păsa: stătea liniștit la masă și-și

bea ceaiul — Leoșka sări de la locul lui și o zbughi afară din salonul ofițerilor.

— Te pomenești că iar o șterge puștiul, — spuse ofițerul întâi.

— ■ N-o mai șterge el, îl liniști Alexei Erofeevici; î-am atras atenția matrozului de cart.

Leoșka într-adevăr se gândise dacă n-ar fi mai bine să-și ia tălpășița și să încerce să ajungă singur la Ros- tov. Îl avea acolo pe Mitka și pe ceilalți băieți; poate âl vor căpătui într-un fel...

Deodată îi ieși înaintea Cerniș. Dînd cu ochii de el, câinele se opri, sări-n loc ea un țap și o rupse la fugă, întorcînd mereu capul, ca și cum l-ar fi înfruntat pe Leoșka. Acesta o luă la goană după el. Se fugăriră așa jur împrejurul punții. La pupă, lîngă timona auxiliară Cerniș se încurcă în maldărul de parîme de cî- nepă. Leoșka îl ajunse din urmă și-și încolăci brațele în jurul grumazului. Stătură așa cîtva timp, să-și mai tragă sufletul, apoi Leoșka îl strînse la piept pe «Cerniș, murmurîndu-i:

— Plec, Cerniș. Înțelegeți tu? I*lec...

Scăpînd de strînsoare, Cerniș începu a bate podeaua cu coada lui trunchiată, pregătindu-se s-o tulească iarăși.

— Nu înțelegeți nimic! oftă Leoșka.

Nu mai avea nici un chef de zbănțuială. Leoșka se îndreptă spre scara de bordaj. Matrozul de cart stătea de vorbă cu cantiniera Dașa tăindu-i drumul. Băiatul căută totuși să treacă, dar matrozul de cart îi puse degetul pe frunte, dîndu-i capul pe spate.

— Ai bilet de voie? Ia te uită — coșcogea marinar și nu cunoști regulamentul? Nimeni nu poate coborî pe țarm fără bilet de voie, — spuse matrozul fă- cîndu-i semn din ochi Dașei.

Alexei Erofeevici și ofițerul întâi ieșiră pe punte.

— Ei, voinice, bate laba aici, — rosti Anatoli Dimitrievici. Ia vezi, nu intra în derivă. Știi ce înseamnă „derivă”? Când un vas nu mai poate să

meargă înainte, atunci se spune că e în derivă. Un vas poate să fie în derivă, omul însă nu are voie, el trebuie să meargă tot înainte. Înțelegi? Asta e! Așa că înainte marș în pas alergător, să-ți suiere vântul la ureche!

Alexei Erofeevici începu să coboare schela de debarcare. Leoșka simți cum i se pune un nod în gât; mai aruncă o privire spre punte și o porni după el. În clipa aceea îl auzi schelălăind, în spatele lui, pe Cemîș.

■— Fii cuminte! răzbătu până la el glasul căpitanului.

Cemîș își puse etichete pe balustradă și se aplecă peste bord. Căpitanul stătea alături. Văzînd că băiatul se uita înapoi, căpitanul îi făcu semn cu mîna. Leoșka îi răspunse și întoarse capul de teamă să nu înceapă a scânci și el ea Cemîș.

Trecură pe lîngă vagoanele de oale ferată și mormanele negre-cenușii de minereu, pe lîngă un șir de clădiri, apoi pe lîngă santinela de la intrare în port și o apucară pe o stradă prăfuită, de-a lungul unui zid de beton ce despărțea portul de oraș, pe urmă așteptară o bucată de vreme tramvaiul pe o stradă îngustă. În stație aștepta o mulțime de lume: femei cu coșuri, marinari, băieți cu undița, aproape vineți de atîta cît stătuseră în apă.

Guvizi negricioși ce semănau cu niște mormoloci uriași se zbăteau în cîrligele undițelor.

Un vagon mic de tramvai se apropie urnind și clinche- tind. Gălăgioși, ștregarii tăbăriră pe el, <agățîndu-se care pe unde apuca, fără să intre înăuntru. Tramvaiul în țesat de lume se urai din loc. Dracii de copii stăteau atîrnați de pervazele geamurilor deschise, de bare, de o parte și de alta a vagonului, ca niște ciorchini. Leoșka se uita la ei cu jînd, fiindcă înăuntru era zăduf și înghesuală. Unul din micuții pescari, aninat chiar de geamul în dreptul căruia se afla Leoșka, văzîndu-l atît de bosumflat

începu să-l maimuțărească: își încreți fruntea și-și lăsă colțurile gurii în jos, de parcă ar fi fost gata să plîngă. Leoșka îl amenință cu pumnul și întoarse capul într-altă parte.

Uruind și tăcănind, tramvaiul alerga pe strada lungă, așteptând la răspântii să treacă vagonul care mergea în sus. Din mers se zăreau pe colnice oase mari, ară* toase, înconjurate de verdeață. La dreapta, scânteia marea ce părea că se unește cu cerul la fel de întins ca și^ea. Pe plaja netedă și puțin înclinată se vedeau umbrele mari, viu colorate și oameni oare stăteau la soare, în capul oaselor sau întinși pe nisip.

Curind plaja.fu ascunsă de oase și de grădini; marea însă strălucea mai departe, dincolo de ele și deasupra lor, ca o perdea ce cuprindea întreg cartierul. Lui Leoșka i se părea că toate casele sînt aidoma una cu alta: scunde, date cu var și colbuite, împrejmuite cu garduri de lut sau de cărămidă; în schimb, porțile sau porțițele erau mai toate de fier și vopsite în verde. Acoperișurile de țiglă roșie-cărămizie păreau încinse de arșița soarelui de iulie, atît de cumplită era zăpușeală ce se lăsase asupra orașului.

Tramvaiul trecu dincolo de gară, oprindu-se în largă piață de pește a portului. O adiere de vînt strecură în vagon odată cu mireasma dulceagă a florilor de saloîm un miros pătrunzător de pește afumat, de zgură și de mare. Departe de tot se înălțau niște turle cafe- nii-roșoate, înconjurate de grinzi, de coșuri, deasupra cărora plutea un fel de pîclă și nu-ți puteai da seama dacă era colb sau fum. Alături țîșneau spre cer, în- colăcindu-se, flăcări mari.

— A luat foc ceva? întrebă neliniștit Leoșka.

— Nu — îi răspunse Alexei Erofeevici — sînt furnalele. Să mergem în față, că o să coborâm acum.

Scîrțîind, tramvaiul sui dealul, lăsând în urmă larma

din piață, pe urmă un șir întreg de uriașe coșuri de cărămidă și, urcînd pe o stradă străjuită de salcîmi și arțari, se opri în cele din urmă în dreptul unui mio scuar. Coborînd, Alexei Erofeevici întrebă un milițian cum se poate ajunge la secția învățămînt a orașului. Aflase că era destul de aproape de acolo, pe o stradă paralelă, într-o clădire nu prea mare. Alexei Erofeevici bătut la o ușă după ce mai întîi citise ce scria pe tăbliță și, lăsîndu-l pe Leoșka să treacă înainte, intră

după el. O femeie tânără, plăpîndă, îmbrăcată într-o rochie vişinie şedea la un birou şi discuta cu cineva la telefon. Funcţionara îi pofti cu un gest să ia loc şi băţînd cu creionul în masă continuă să-i explice supărată, p bună bucată de vreme, unui anume Serghei Ivanovici că ea nu e în măsură să facă nimic, neavînd mijloace, nici posibilităţi şi că. dumnealui, Serghei Ivanovici, era dator să se ocupe de lucrul pentru care o ruga pe ea. După ce lăasă receptorul, îi aruncă o privire lui Leoşka şi se întoarse către Alexei Erofeevici.

— Vă ascult.

Alexei Erofeevici se recomandă şi-i spuse că o roagă să găsească pentru băiatul ăsta, Alexei Gorbaciov, un loc în vreun cămin de copii. Şefa secţiei învăţămînt desfăcu braţele, pe urmă le lăasă în jos şi după ce se gîndi o clipă întrebă:

:— Aveţi acte?

Alexei Erofeevici şi le scoase pe ale lui şi i le întinse.

— Nu, n-am ce face cu ale dumitale! V-am cerut actele băiatului.

— De unde acte? L-am cules de pe străzi la Batum... Alexei, fii bun şi du-te alături de aşteaptă !...

Alături era o cămăruţă ticsită cu mese. Cine trecea pe acolo se împiedica de el, atingîndu-l cînd cu cotul, cînd cu vreun dosar. Ar fi putut foarte bine s-o şteargă afară şi să cotească după colţ... Leoşka însă nu-şi luă tălpăşiţa. Dacă n-au să-l primească, cu atît mai bine! Alexei Erofeevici nu putea să-l lase aşa în voia soartei şi dacă nu-i găsea loc nicăieri, cine ştie dacă n-o să-l ia cu el înapoi. Aşteptă deci răbdător, în timp ce îndărătul uşii nu mai isprăveau de vorbit; Leoşka se gîndi cu mirare că, în cele două zile cît stătuse el pe vapor, Alexei Erofeevici nu rostise atîtea cuvinte cîte spusese acuma, dintr-o dată.

În sfîrșit ușa se deschise și șefa secției de învățământ care se dovedi a fi' tare înaltă, întrebă răstît:

— Rusakova încă n-a plecat? Să se ducă cineva s-o caute Și s-o roage să vină la mine.

Ușa se închise. Puțin mai apoi trecu pe lângă Leoșka o femeie durdulie, nu prea înaltă, cu părul tuns, care intră alături, în birou. Prin crăpătura ușii băiatul o auzi spunând mirată:

— Dar cum să-l iau, Olga Vasilievna? Știi foarte bine și dumneata că la mine-i arhiplin!

Șefa răspunse ceva ce Leoșka nu desluși, la care Ruisakova rosti, obosită:

—¹ Bine. Unde-i băiatul?

Alexei Erofeevici îl chemă pe Leoșka.

— Vino încoace, Gorbaciov, — îl îmbie șefa secției. Te duci cu Liudmila Sergheevna la căminul de copii și rămii acolo — înțelegi? Actele tale le căutăm noi. Ai să fii cuminte, nu-i așa?

Funcționara așteaptă un răspuns, dar Leoșka se uita pieziș la telefon și tăcea.

— Hai, băiețăș, — spuse Liudmila Sergheevna și se îndreptă spre ușă.

Alexei Erofeevici îi mulțumi șefei de secție și ieși după Leoșka. Merșeră «șă, fără să schimbe niciun cu-vînt, pînă în colț, unde Alexei Erofeevici se opri:

— Ei, tizule, a sosit momentul să ne luăm rămas bun, trebuie să mă întorc pe vapor. Ce stai așa cu ochii în pămînt? Și ap.ucîndu-l ușurel de bărbie îi ridică în sus fața încruntată. Vezi să înveți bine, să muncești, ca să te faci om. Să te cinstească lumea... (Alexei Erofeevici zîmbi: în clipa aceea repeta cu-vînt cu ouvînt ceea ce-i spusese cîndva tatăl lui). Dacă o mai avea drum pe aici „Gastello” ne-om mai vedea, dacă nu, am să-ți trimit adresa. Și tu ai să ne scrii cum îți merge. E bine?

— Bine, — abia putu să îngîne Leoșka.

Alexei Erofeevici își notă adresa căminului de copii, își luă rămas bun de la Liudmila Sergheevna apoi cuprinse cu mîinile umerii băiatului, strîngîndu-i ușor.

— Rămii sănătos!

— La revedere, — spuse Leoșka și buzele începură să-i tremure.

Își dădea seama că vorbele lui n-aveau nici o noimă: cine putea să știe cînd se vor vedea sau dacă se vor mai vedea vreodată...

Liudmila Sergheevna mergea repede, repede. Leoșka fu nevoit să întindă pasul ca să nu rămînă în urmă. Cînd să dea colțul mai aruncă o privire îndărăt. Alexei Erofeevici stătea tot acolo unde-l lăsase și-și flutura șapca. Leoșka flutură și el mina în chip de rămas bun și se grăbi s-o ajungă din urmă pe Liudmila Sergheevna.

— Cum te cheamă? Aleoșka? Ia spune ce-i cu tine?

Leoșka îi povesti că taică-său murise în război și maică-sa se prăpădise și ea, așa că n-avea nici un suflet de om pe lume și nici de stat n-avea unde să stea.

— Dar cînd s-a prăpădit mama ta?

Leoșka îi spuse.

— Și de atunci ai rămas așa, fără căpătîi?... Nu s-a zice. Nu-i nimic, o să lămurim noi și asta. Iată și casa noastră care de aici încolo va fi și a ta.

Trecură printr-un scuar și se opriră în fața unei porți larg deschise cu zăbrele de fier.

Clădirea lungă, cu un singur cat, începea chiar din stradă iar în curte se vedeau alte două pavilioane jnai mici.

— De aici încolo e și casa ta, — repetă Liudmila Sergheevna. Ia spune ai de gînd să fugi?

Leoșka tăcea.

— Treaba ta. Nimeni n-o să te țină ou sila. N-avem paznici aici. Ar fi însă bine să nu te pripești, că de fugit poți fugi oricînd.

5

Ajungînd în spatele magaziei Leoșka se lungi, punîndu-și brațele căpătîi, în mijlocul brusturilor cu miros reavăn, pătrunzător și a beldiilor de lobodă

sălbatică. Pe cer se perindeau scame de nori, la fel de încîlcile ca și gîndurile băiatului.

Pîna seara, în ajun, lucrurile, de bine de rău, merseseră. Întîi și-ntîi îl puseseră să se spale. Sala de dușuri fiind în reparație fusese nevoit să se îmbăieze la bucătărie, într-o cadă rotundă ca un butoi retezat la mijloc. Îi ziceau ciubăr. Bucătăreasa Efimovna, o femeie înaltă, slabă, de parcă s-ar fi posmăgit stînd toata ziua în dogoarea mașinii de gătit, îi turnase în cadă apă fierbinte, lăsîndu-i alături o căldare cu apă rece.

— Poți să te speli și singur, că nu ești copil mic.

Leoșka se săpunise cu grijă, dar cînd îi intrase clăbuc în ochi, îi pierise orice chef de săpuneală.

— Ce te răsfeți așa? îl luase în primire Efimovna. Spală-le bine, nu te juca.

Și, lăsînd polonicul din mină, înșfăcase buretele și se apucase să-l jupoaie de piele pe Leoșka. Rumen tot, de ziceai că-i opărit, băiatul reușise cu chiu cu vai să scape din mîinile ca niște gheare ale Efimovnei, să îmbrace izmănuțele și cămășuța curată aduse de supraveghetoare și să pornească în cutreierarea acestei lumi noi.

O lume care se dovedi destul de mică. Jumătate din casa cu fațada la stradă era ocupată de sufragerie, alături de care se afla bucătăria. În cealaltă jumătate erau sălile de clasă, acuma goale. Paturde azurii, proaspăt vopsite, stăteau grămadă în mijlocul curții. În încăperi mirosea a zugrăveală încă umedă, dușumeaua era murdară de var și de humă. Și aici se făceau reparații, în pavilionul din dreapta, lîngă poartă, se afla cancelaria, care îi slujea totodată de birou Liudmilei Sergheevna. Alături era o încăpere mare, cu ferestrele larg deschise spre a se svînta pereții proaspăt văruiți. Băiatul aruncă o privire înăuntru pe fereastră. În mijlocul camerei goale o femeie voinică, cu ochelari cu ramă de baga, ședea în fața unei mașini de cusut. Avea o țigară aprinsă în gură. Clipind din ochi, din cauza fumului,

femeia- se uita atentă la o rochiță de copil, un sarafan de stambă, și cînta cu voce groasă:

Unde, unde sînteți voi, zile senine,

Zile de aur ale primăverii mele'...

Potrivi apoi sarafanul sub piciorușul mașinii, puse în mișcare roata și mașina începu să țacăne. În jurul ei patru fete se uitau ca fermecate cum svîcnea piciorușul ce trăgea tighelul.

— Ei, uite că am isprăvit, pitulicelor, — rosti cu un aer grav femeia, ridicând sarafanul de umerăși, ca și cum ar fi fost o rochiță de bal. Cine vrea s-o încerce? Toate vreți? Ei, atunci pe rînd, câte una. Liusia, vino încoace...

În fundul curții se aflau dormitoarele și cămara. Cămara era încuiată, iar dormitoarele pustii. Mai la o parte, în dreapta, în fața grajdului cu porțile deschise, o căruță goală, iar lângă ea un cal sur, care-și vîntura coada, scuturând în răstimpuri din cap. Un bondocei de băiat, așa cam cît Leoșka, se apropie de cal și, luîndu-l de căpăstru, îl puse între hulube și începu să-i lege hamurile. Surul dădea să-l apuce de mâini.

— Ce te răzgîi așa? se răsti la el băiatul: vîrî însă mânia în buzunar și scoase o bucată de pîine.

Calul hârș, o și prinse cu buzele-i moi. Bondocul îl lăsă pînă își mîncă pîinea și după aceea îi puse hamurile. Toată treaba asta o făcu pe îndelete și cu îndemănare. O singură dată doar își aruncă ochii asupra lui Leoșka, într-o doară, după care nici nu mai întoarse capul spre el.

— De unde ești tu, de aici, de la cămin? îl întrebă Leoșka.

— Ce spui? Sigur că de-aici, de la cămin, — îi răspunse băiatul, după ce stătu în. cumpănă o clipă, și se apucă să strîngă chinga.

Cum nu putea să ajungă cu genunchiul pînă la

șleau se înălța în vârful degetelor, silindu-se să-și ridice piciorul cât mai sus.

— Cum trăiți pe aici? îl întrebă iarăși Leoșka.

Băiețandrul strânse chinga, lega hățurile și abia după

aceea îi răspunse:

— Cum să trăim? Ca toată lumea. Da' ce, ești nou aicea?

— Nou.

Băiețandrul bombăni ceva nedeslușit și trase de hățuri.

Leoșka plecă mai departe. După casă, îndărătul grajdului, se afla o magazie neterminată, din blocuri de zgură, iar mai încolo un maidan năpădit de brusturi, lobodă sălbatecă și urzici? Pesemne că înainte aici fusese curtea: lângă gard se vedea încă o grămadă de moloz, rămasă de pe urma clădirii ruinate, iar alături, acoperită de ierburi, o groapă în formă de pîlnie, în locul unde căzuse o bombă. Întorcîndu-se înapoi în curte, Leoșka zări lipit de grajd un coteș pe care pînă atunci nu-l băgase în seamă. Un dulău cu blana gălbuie stătea întins în coteș unde se refugiase, să scape de arșița soarelui. În clipa cînd Leoșka trecu pe lângă el, dulăul se uită la el pieziș, apoi închise iarăși leneș ochii.

Prin curte zburdau, lărmuind, niște zgîmboi, care ră- săriseră acolo ca'din pîrnînt. În momentul acela, ieși din bucătărie o fetiță mai mărișoară cu brasardă roșie și începu să tolocănească lovind cu un băț într-o bucată de șină. Pitcocii dădură năvală, gălăgioși, spre sufragerie. Fetița cu brasardă rămase în ușă. Trecînd pe lângă ea micuții îi arătau palmele, privind-o țintă să vadă: o să-i lase să intre sau o să-i ia 'a goană? Vreo trei cărora nu le dădu voie înăuntru o tulină spre spălătorul din curte, își spălară miinile și veniră în fugă înapoi.

Leoșka se apropie și el de ușă.

— Ești nou? Îl luă în primire fetița ticluind-i o mutră aspră. Gorbaeiov? Ia să-ți văd mâinile.

Leoșka i le întinse.

— Dar asta ce-i — doliu lupă împărăteasa Chinei? Îl zeflemisi fetița, arătându-i negreala de sub unghii. Se vedea că repetă niște cuvinte auzite de la alții. Nu ți-e rușine? Chiar dacă ua ești băiat mare — urmă ea, privindu-l de sus — ești mai mare totuși decît copilașii ăștia, și uite ce mâini curate au ei! Acu' că-i prima oară, te iert, dar să știi că alt' dată nu te mai las, auzi?

Leoșka se bosumflă; tare ar fi vrut să nu mai intre de loc în sufragerie, dar după ce curtea se goli, își curăță unghiile cu o așchie și intră înăuntru, fiindcă îl răzbise foamea.

În sufragerie trebăluiau alte două fetițe mai răsărite. Astea nu mai luau pe nimeni la rost, ci aduceau mîncarea la masă fără să scoată un cuvînt. Leoșka a auzit însă pe fetița cu brasardă spunîndu-le că venise unu' nou, ăla de colo, că îl chema Gorbaeiov și că primise o săpuneală fiindcă era neglijent. În clipa aceea Leoșka își spuse că, după unchiul Troșa, nu era ființă mai urîcioasă pe lume ca fetița asta cu nasul în vînt, care se ținea atît de grozavă.

După masă, prichindeii o porniră fuguța spre dormitor, iar Leoșka se așeză la umbră, pe nișle butuci. Fetița cu brasardă începu a tolocăni din nou în șină și, dînd cu ochii de Leoșka, se duse întins la el.

— De ce nu treci la dormitor? N-ai auzit șunînd? Sau ești surd! Îl luă ea din nou în primire.

— Du-te de unde ai venit! se înfurie Leoșk.i.

— Bine, — îi răspunse fetița amenințător și plecă alergînd spre cancelarie.

Cîteva clipe mai apoi ieși afară Liudmila Se«gheevna împreună cu Cața, cum o poreclise în sînea lui Leoșka pe cicălitoarea aceea de fetiță, care

mînioasă foc turuia din gură, mergînd:

— Dinspre partea mea, puțin îmi pasă, dar vedeți, sînt de serviciu! Nu pot să-l las așa...

— Bine, du-te. Las' că vorbesc eu cu el... De ce ai

înjurat-o pe Kira? îl luă la rost Liudmila Sergheevna, apropiindu-se.

— Ce zori am eu s-o înjur!... Da' de ce se pune așa, cață, pe capul omului?

— Ba nu e cață de loc, vrea doar să te supui întocmai regulilor noastre. Deocamdată e adevărat, nu le cunoști încă, dar cu timpul ai să le obișnuiești cu ele. La noi după masă, asta-i sfînt, toată lumea trebuie să se culce, să se odihnească. Da' mi se pare că nici nu știi care ți-e patul? Hai să ți-l arăt.

În dormitor se auzea o larmă de glasuri și rîsete înfundate, dar în momentul cînd Liudmila Sergheevna intră cu Leoșka, toată lumea stătea întinsă în pat, eu ochii închiși. În patul de lângă ușă un grăsun sforăia de zor, strîngînd ochii din răsuputeri.

— Slava, nu mai sforăi! îi spuse Liudmila Sergheevna. Las' că știm noi că te prefaci.

Sforăitul încetă din senin și în colț se auzi un chicotit.

— Uite, ăsta e patul tău, deocamdată; culcă-te acum, — îl îndemnă Liudmila Sergheevna și ieși.

În aceeași clipă toate capetele se ridicară de pe perne, întorcîndu-se către Leoșka. Deși îl mai văzuseră și înainte, în sufragerie, pitcocii se uitau la el de parcă abia atunci l-ar fi văzut prima oară.

— Eu știu: ești ăla nou — spuse Slava, cel de lângă ușă.

— Da, sînt nou. Și ce poftești? se răsti Leoșka la dînsul.

— Nimic, da' ești mai mare și o să te dea într-altă grupă, la Xenia Petrovna.

— Da' asta cine mai e?

— Educatoarea. Dînsa-i educatoare lă ăia mari. Și deodată, care mai de care avea câte ceva de spus:

— La noi e Lina Borisovna.

— Da' e-n concediu acum

— Și ce? Pîn-atunci o avem pe Anastasia Feodorovna. Ai văzut-o? Aia cu ochelari... Ea le învață pe fete să coasă, acum însă-i ține locul Linei Borisovna.

Ușa se deschise de perete și în prag răsări femeia cu ochelari pe care Leoșka o văzuse lucrînd la mașină.

— Ce-i hărmălaia asta, copii? Păi așa ne-a fost vorba? Parcă ziceați c-o să fiți cuminți.

— Sîmtem cuminți, Anastasia Feodorovna. Stăteam doar de vorbă eu băiatul ăl' nou.

Anastasia Feodorovna ridică mina:

— Liniște. Lasă c-o să vorbiți pe urmă. Acum să nu mai aud nici pis! Tu ești mai mare decît ei — urmă ea întorcîndu-se către Leoșka — și ar trebui să le dai exemplu.

Leoșka n-avea însă de loc poftă să le dea exemplu, așa că, îndată ce Anastasia Feodorovna închise ușa, începu să-i descoasă pe copii în șoaptă, întrebîndu-i cum e viața aici în cămin, iar ei îi răspunseră tot în șoapte, sărind cu gura și tăindu-și unul altuia vorba. Duceau o viață veselă aici. Se plimbau, plecau în excursii și cîteodată mergeau și la cinema. Educatoarea lor era o femeie bună. De altfel și Anastasia Feodorovna era bună. Directoarea și ea era bună, însă nu-i plăcea cînd își luau nasul la purtare. Atunci îi „ținea din scurt”. Cum? Foarte simplu: îi chema la ea în birou și-i puneă să șadă acolo, să nu-i scape din ochi. Nici nu știi ce Tău e așa... Aveau un cal — îl chema Meteor. Taras Goroveț îngrijea de el. Mai aveau și un cline, Asalt. Era un cîine blînd, însă nu-i plăceau haidamacii —

A doua zi, după ceaiul de dimineață, prichindeii se ținură scai de Liudmila Sergheevna; o pîndeau

mereu la ușa biroului și n-o mai slăbeau cu rugămințile :

— Veniți cu noi, zău, veniți! —

— Nu pot! N-am timp, — căută să se descotorosească de ei Liudmila Sergheevna. Duceți-vă cu Anastasia Feodorovna.

Fuga, fuga, silindu-se s-o ia înaintea directoarei, zgîmboii alergară spre Anastasia Feodorovna. Educatoarea tocmai ieșise afară. Își pusese o pălărie de paie și ținea în mână coșcogea umbrela. Fetițele mai mari îi așezaseră pe copilași doi eîte doi, La rînd.

— Aleoșa, du-te și tu să te Scalzi. De ce să stai acasă? îl îndemnă Liudmila Sergheevna.

— Tu rămii la urmă — spuse Anastasia Feodorovna apăsât — și ia seama să nu se răzlețească vreunul.

Se așează apoi în fruntea șirului de ștregari, oare fre- mătau de neaistîmpăr și, deschizând cu un pocnet ca de pușcă umbrela deasupra capului, aruncă o privire peste umăr și dădu comanda cu o voce groasă:

— După mine, copii!

Mișcîndu-și de zor piciorușele, fără să țină pasul, prichindeii o porniră pe urmele măreței lor educa* toare. Fetițele mai răsărite mergeau pe marginea șirului, care însă mereu se destrăma. Leoșka încheia coloana, cu mutra unuia care n-avea nici în din nici în mîneacă cu șirul de copii. Cînd și oînd Anastasia Feodorovna se oprea în loc, întrebînd cu glasul ei bubuitor:

— Sînteți cumînți, copii?

De câte ori trebuia să treacă drumul, Anastasia Feodorovna se proțăpea în mijlocul străzii, închidea umbrela cu un pocnet și se uita ca o cloșcă ba într-o parte, ba într-alta. Dacă le ieșea înainte vreo mașină, ridica mîna, amenințîndu-l pe șofer cu umbrela. Și mașina își încetinea mersul.

După ce au străbătut aleile neadumbrite ale parcului cu copăceii tineri, alaiul de copii se îndreptă spre calea ferată, coborând pe Calea Mării, și trecu peste linii sub privegherea grijulie a Anastasiei Feodorovna.

Dincolo de limba îngustă de nisip se întindea marea. Coloana se fălășea și ștregarii o porniră buluc spre apă.

— Copiii! strigă Anastasia Feodorovna, acoperind cu glasul ei gros larma din jur. Stați pe loc. Așteptați să intru eu întâi în apă. Să știți că numai până acolo unde am să fiu eu aveți voie să mergeți !

Se dezbracă apoi, rămânând într-un costum de baie, roșu ca un drapel, cu un pește alb brodat pe șold.

La orice mișcare de-a ei, peștele ba se încrețea, ba se lungea, de parcă ar fi plutit pe undele unei mări roșii, ciudate. Anastasia Feodorovna intră în apă pînă la briu, fără să-și scoată ochelarii, și comandă:

— După nține, copii!

Puștimea năvăli în valuri, împruscînd cu apă în jur și făcînd atîta larmă, incit Leoșka se trase mai la o parte. Anastasia Feodorovna stătea în mijlocul acestei gloate zgomotoase și-i ținea din scurt pe toți cei ce încercau să intre mai adînc în mare, strigîndu-le să se întoarcă numaidecât pe țărm.

După ce se scaldă, Leoșka dădu deoparte nisipul încins de deasupra și se întinse pe plajă. Copiii se bălăciră ce se bălăciră în apă și se trîntiră și ei pe plajă, sau prinseră a se zbengui, bătîndu-se cu nisip. Încredințată că de aci încolo nu mai are nevoie să le poarte de grijă, Anastasia Feodorovna o porni înot de-a lungul malului. Înota cu aceeași măreție cu care mergea; umerii i se afundau rînd pe rînd în apă și-n urma ei rămînea o dîră cum ar fi aceea lăsată de cîrma unui vas. Kira împreună cu alte fete mai răsărite se scaldau și ele. Se luau la întrecere, se stropeau și țipau, aruneîndu-i cînd și eînd ochiade lui Leoșka. Băiatul însă nici nu le lua în seamă.

În stînga se înălțau ca niște uriașe colonne fumul oțelăriilor „Ordjonikidzestal”. Sus de tot, în vîrf, columnele de fum se răsfireau, pierzîndu-se în cerul palid, încins de ogoare. Departe, în dreapta, se zăreau turlele zăbrelite ale macaralelor. Acolo se afla portul și tot acolo acostase și „Astello”. Acum vaporul plecase. Alexei Erofeevici spusese că spre seară aveau să termine de încărcat vasul și că îndată după aceea aveau să iasă în larg. Înseamnă că porniseră încă din ajun și că în clipa aceea pluteau pe Marea Neagră. Pesemne că era iarăși bulă pe mare și că Cemîș se afla undeva pe puntea de comandă, sau sburda pe covertă, gudu- rîndu-se ori lătrînd întăritat, fiindcă îl stropeau valurile. Sigur că nimeni în momentul acela nu-și mai amintea de Leoșka. „

Să fi căutat eu tot dinadinsul și n-ar fi găsit prilej mai nepotrivit pentru o discuție serioasă. De altfel ceea ce urmasa nici nu s-ar putea numi o discuție. Dînsa vorbea într-una și-l tot întreba, iar Leoșka stătea cu ochii pironiți în dușumele și nu scotea un cuvînt. La început, după ce Liudmila Sergheevna îl chemase la dînsa, băiatul îi povestise din nou ceea ce-i mai spusese o dată, dar cînd îl întrebasese unde și cum trăise după moartea mamei, Leoșka se uitase la ea încruntat fără să-i răspundă. Liudmila Sergheevna căutase să-i explice că avea nevoie de actele lui, că trebuie să le ceară, deoarece fără ele nu putea să-l înscrie la școală, iar de învățat — nu-i așa? — Leoșka trebuia și el să învețe ca toți copiii. Leoșka tăcea. De teamă să nu scape vreo vorbă, își pusese în gînd să tacă chitic și tot zgîria mereu cu degetul muchia mesei. O bucățică de placaj se deslipise și de cîte ori trăgea de ea, se auzea cum zbîmîie. Leoșka o sgîndărea mereu cu degetul și se uita cum tremură.

— Poți pleca, — îi spusese în cele din urmă

Liudmila Sergheevna. O să aflăm noi și singuri ce trebuie să știm. Ai putea foarte bine să ne ușurezi treaba asta și să ne dai o mână de ajutor, dar dacă nu vrei, o să scriem la Rostov și o să așteptăm răspunsul.

Bucățița de placaj se desprinsese în sfârșit. Leoșka se lăsase să lunece jos de pe scaun și ieșise din birou. Simțea el că așa o să se întâmple: oamenii mari reușesc întotdeauna să se înțeleagă între ei, trecând peste dorințele celor de seama lui Leoșka.

Iar acum, în dimineața asta, Leoșka se aciuisse printre bălării ca să chibzuiască pe îndelete ce să facă. Dar n-avea nici un rost să mai stea în cumpănă. Pînă la urmă au să dea de unchiu-său și au să-l trimită înapoi acasă. Firește că ar putea foarte bine s-o șteargă pe drum, dar de ce n-ar face-o de pe acum?

Leoșka se ridică din bălării și ieși. afară pe stradă.- Se urcă într-un tramvai. Vagonul însă era gol și taxatorul ochindu-l numaidecât, îl dădu jos, De unde or fi ghicind, oare, totdeauna taxatorii eînd un băiat are sau nu bani pentru bilet? Nu apucă nici să se agațe de tramvai, fiindcă milițianul din post, de pe bulevard, fluieră după el și o porni întins spre vagon. Tramvaiul se oipri și ștregarii ce se atârnaveră ide el se risipiră care încotro. La urma urmei, putea foarte bine să ajungă la gară călăuzindu-se după șinele de tramvai.. O iei pe bulevard în jos, traversezi scuarul și dai în piață.

Leoșka trecu pe lîngă grămezile de mere văratice și de zarzavat, pe lîngă tarabele cu șalău sărat și plevușcă afumată ce scânteia ca aurul în soare. Din piață puteai coborî în stradă pe o scară de beton. Pe trepte erau întinse la uscat, de-a latul, atît cît să rămână doar un loc îngust de trecere, năvoadele. Miroseau a catran, a nămol și a mare.

În capul străzii, chiar în spatele caselor, parcă se înălțau furnalele oțelărilor „Ordjonikidzestal”. Deasupra lor plutea un nor trandafiriu. Leoșka o

porni cu pas apăsător de-a lungul străzii. Avea timp berechet să ajungă la gară, deocamdată însă ținea să vadă furnalele mai de aproape.

Se înșelase însă, crezând că nu sînt chiar atît de departe. Leoșka rătăci o mulțime pe străzi și ulicioare necunoscute pînă ce ieși pe un cîmp plin de mușuroaie, pe unde curgea o gîrlă. Un podeț ducea pe malul celălalt. Furnalele se aflau în dreapta, peste apă. Pete multicolore de păcură pluteau pe undele murdare. Pe țărm ședea un moșneag cu capul pleșuv în bătaia soarelui. O prăjină lungă și groasă, cufundată în apă, se proptea la picioarele lui în malul răpos, dar nu prea înalt. De celălalt capăt al prăjinii era legată o frînghie. Terminîndu-și de fumat țigara făcută dintr-un petec de ziar, moșneagul se opinti și trase de frînghie. Capătul prăjinii cufundat în apă ieși la iveală. Două bețe erau ținute cruciș în vîrf, ca niște picioare de păianjen, iar de bețe era prinsă o plasă dreptunghiulară. În plasă se zvîrcolea un broscoi. Moșneagul cufundă iarăși plasa în apă. Băiatul mai zăbovi un timp în spatele lui, așteptînd s-o scoată iar afară. Cînd se ivi însă a doua oară din unde, plasa era tot goală, așa că Leoșka își văzu mai departe de drum.

Pe măsură ce se apropiau, furnalele creșteau tot mai mari. Conductele, unele mai groase, altele mai subțiri, ■oare se încolăceau în jurul furnalelor, se deslușeau din ce în ce mai lămurit și flăcările, în bătaia vîntului, se înălțau tot mai mari. În fața cuptoarelor se ridicau mormane întregi de minereu cafeniu roșcat ; pe lîngă furnale, vagoanele de cale ferată păreau niște jucării. În- torcîndu-și privirea, băiatul rămase deodată locului, ■ca împietrit; ceva mai departe pe gîrlă se vedeau puntea de comandă, catargul și coșul unui vapor. Un vapor adevărat, coșcogea vasul! Nu-și putea închipui cum de încapă în albia unui rîu atît de mic, de îngust. Leoșka o luă la fugă într-acolo.

Apa gîrlci se revărsa dintr-o dată într-un bazin •dieptunghiular. Malul sting, pe care se aflau mormanele de minereu și furnalele, era întărit cu grinzi. Pe țărmul pustiu și scund nu se zărea nimic altceva de- cît o căsuță, ca un canton de cale ferată. În dreptul ei, proptindu-se aproape cu pupa în mal și cu prora lăsată într-o rină, stătea un vapor. Cu pupa înecată în apă, povîmit spre babord, vaporul zăcea cufundat în bazin pînă la marginea punții.

Leoșka făcu ocolul căsuței. Ușa era închisă cu lacăt, între țărm și pupa vasului se afla aruncată o conductă groasă de fontă. Leoșka stătu o clipă pe gînduri, apoi pași pe ea cu mîinile întinse în lături, cumpănindu-se. Vergelele de fier ale balustradei erau îndoite și pe alocuri rupte. Pe puntea ce răsuna la fiecă pas zăceau claie peste grămadă țevi răsucite, pîlnii de ventilatoare prăvălite, chepenguri. Leoșka se aplecă deasupra unui tambuchi. Dinăuntru răbufni un iz puternic de putregai și de ulei de mașină. Apa verzuie se ridicase pînă aproape de gura tambucbiului. În timonerie găsi, azvârlit pe jos, un habitacul got iar ceva mai încolo resturile unei timone cu cavila. Ușile cabinelor, acolo unde mai existau, erau deschise larg, iar bordajul de lemn, mistuit de foc, lăsă să se vadă rugină ce se scorojea de pe pereții transv-rsali de fier. Într-u singură cabină doar rămăseseră niște cioburi de stic,a topită în hublou.

Era o matahală de vapor, de două ori mai mare decît „Gastello”. Atît de mare că nici nu ajunsese să se cufunde cu totul în bazin; în schimb „Gastello” era un vapor plin de viață, în timp ce aici se afla doar un morman de fiare mîncate de rugină și acoperite de praful de minereu ce scîrțîia sub picioare. Leoșka se cățăără spre babord, pe puntea povîrnită. V d sufla dinspre mare, încrețind mărunț apa. Tot uitîndu-se cum se desprind de bord, cute, cute, undele, la un moment dat băiatului i se păru că

de fapt apa stătea locului iar vaporul se pusese în mișcare, lin, fără nici o smucitură și o pornise înainte, sporindu-și clipă de clipă viteza... Leoșka își întoarse privirea spre mal și deodată nălucirea se spulberă. Valurile se perindau mereu în timp ce vasul, ca o mașină uriașă de călcat, rămăsese priponit de ancora sa moartă. Leoșka ciuli urechea. De sub puntea vaporului răzbătea un zgomot și sunetul înăbușit al unui glas.

Leoșka alergă spre proră de unde venea glasul. Lîngă deschizătura pătrată a unui tambuchi stăteau părăsite două undițe; o scăriță îngustă de fier cobora înăuntru. Leoșka se aplecă peste marginea tambuchiului. Cam la vreun metru distanță de apa verde, stătută, scărița era ruptă, iar sub ciotul ei se vedea plutind o scăfîrlie cu chica neagră. În aceeași clipă scăfîrlia se lăsă pe spate și Leoșka desluși fața învinețită de frig și murdară de păcură a unui băiețaș.

— Ce cauți acolo? îl întrebă Leoșka.

— D-dă-mi mina, — îi răspunse băiatul clănțănind din dinți.

Leoșka coborî scara și, îndoindu-se din șale, îi întinse mina. Băiatul îl apucă cu nădejde cu o mină, își făcu vînt și reuși să se agațe cu cealaltă de scară, apoi cu ajutorul lui Leoșka se cățăra pe trepte.

— Poți ieși, că acum mă descurc eu și singur, — îi spuse el.

Cel scăpat de la înec se urcă pe punte după Leoșka. Era de aceeași statură cu el, doar ceva mai îndesat și mai ciolănos.

— C-cum te cheamă? întrebă el scuturînd mîzga verzuie ce i se lipise de cămașă și pantaloni.

— Leoșka.

— Și pe mine V-vitka. Era cît pe ce să mă înec. Sînt rebegit de frig, — îi spuse el serios.

— Dezhracă-te.

Vitka își lepădă îmbrăcămintea și începu să alerge pe punte, dînd din mîini, apoi se, opri și se lăsă pe vine lîngă hainele lui.

■ — la uite! spuse el privind cămașa murdară.

Acum pe lîngă petele de mîzgă și de ulei mai apăruseră și niște pete roșcate de rugină.

— Poate or ieși cu nisip? îl sfătui Leoșka într-o doară. Ar trebui și tu să te speli.

— îhî, — răspunse Vitka luînd de jos îmbrăcămintea și undițele. M-mergi și tu?

Pe plajă dădură peste un ochi de apă. Vitka se apucă să-și spele cămașa. Petele de ulei se întinseră și mai mult și cămașa în loc să se spele, parcă se murdări și mai tare. Vitka o privi în ciudat, o az- vîrli cît colo și se aruncă în apă. Leoșka se dezbracă și intră în apă să se scalde. Pe urmă se întinseră pe iarba care-i gâdila și-i înțepa ușor. Vitka se încălzise în sfîrșit, nu mai dîrdîia.

— Ce-ai căutat acolo? îl luă Leoșka din nou la rost.

— Scăpasem înăuntru cutia cu viermișori. Avea capac așa că nu s-a scufundat. Credeam că pat să ajung pin' la ea de pe scară și cînd colo am căzut în apă. Am înotat o grămadă. Eu cred că am bătut recordul, ce zici? spuse el și începu să rîdă.

— Mai știi? zămbi Leoșka.

Îi era drag Vitka. Altul să fi fost în locul lui ar fi tras o spaimă cumplită, ba poate că s-ar fi și înecat, și el, ia uite, nici nu se sinchisește: rîde. Vitka avea un rîs simpatic, buzele groase i se răsfrîngeau, lăsînd să i se vadă dinții mari, albi. Deasupra nasului bont se îmbinau sprîncenele negre, bogate. De cîte ori se încrunta, sprîncenele i se lăsau ca o streășină peste ochi.

— Să vezi ce ai să pățești acasă, — spuse Leoșka.

— îhî, — încuviință liniștit Vitka. Numai de n-ar afla tata, adăugă el după un răstimp.

Ziua începuse ca toate celelalte zile. Trezindu-se, Vitka deschise un ochi. Lingă pat, ca niște stane de piatră stăteau unul lângă altul Grom și Lovki¹. Intraseră în odaie pe geamul deschis și rămaseră acolo, cu privirile ațintite spre el, așteptându-l să se scoale. Băiatul deschise de tot ochii și în aceeași clipă două cozi prinseră a bate vesel darabana pe podele. Vitka se mișcă în pat. Ca împinși de un aer, Grom și Lovki tăbăriră pe el în așternut. Se iscă un tărașoi întreg, încât Sonia împinse ușa și, plesnindu-și mâinile indignată, se duse glonț să ia peria cu coadă. Știind ce-i așteaptă din momentul în care Sonia intrase în odaie, Grom și Lovki o zbughiră dintr-un salt pe fereastră afară.

Sonia începu să-l boscorodească. Vitka tăcea chitic și-și vedea de mâncare, dar pînă la urmă tot nu putu să-și țină gura și-i spuse de la obraz că asta nu era

¹ Grom — tunet, Lovki — agerul (nume de cîini). (n.r.)

treaba ei și că ar face bine să nu-și vîre nasul unde nu-i fierbe oala.

— Stai tu — se oțărî Sonia — că te spun mamei!

— Ei și, n-ai decît! Crezi că mă sperii?...

Vitka, firește, nu se temea — parcă avea de ce?! — atîta numai că asta îi stricase tot cheful. Să vezi că acum maică-sa o să înceapă iar să scormonească trecutul și să-i scoată pe nas, toate năzbîtiile ce le făcuse, și cum acestea erau cu duiumul, să te ții diseuție lungă și plicticoasă! O discuție și nimic mai mult, dar cui îi place să audă că e așa și pe dincolo și că ar trebui să fie nu așa, ci altminteri, mai ales cînd ești silit să auzi asemenea cuvinte mai des! Și Vitka le auzea destul de des.

Întotdeauna lucrurile ieșeau așa ea și cum băiatul ar fi vrut anume să facă o boroboacă, cînd Vitka nici că se gîndea la una ca asta. Firește că are și el cusururile lui. De pildă e tare curios. Totdeauna ține morțiș să vadă cum și ce fel e alcătuit cutare obiect. Din păcate nici un șofer nu-ți da voie să te apropii de o mașină adevărată, iar oînd Vitka primise în dar o jucărie mecanică, un automobil — pe atunci Vitka era încă mic / — băiatul îi dăduse drumul să meargă de cîteva ori pe podea, iar mai pe urmă, meșterindu-l cu un cuțit și o furculiță, se apucase să-i scoată afară măruntaiele. Mecanismul era destul de simplu, dar după aceea mașina nu mai voise să se urnească din loc. Drept care Vitka fusese dojenit. Dar pe nedrept: automobilul fusese doar cumpărat anume ca Vitka să se joace cu el și de vreme ce îi venise cheful să-i scoată măruntaiele, n-avea niciun rost ca maică-sa și cu Sonia să-l dojenească atîta, de parcă jucăria ar fi fost a lor.

Cu păpușa însă o făcuse fiartă. Mai întîi păpușa era a Milkăi, al doilea, el se chema că e mai mare ca ea. Păpușa era în așa fel făcută încît ochii ei albaștri, rotunzi și nătîngi se închideau cum o aplecai în jos și se deschideau iar, oînd o ridikai. Nici

mama, nici

6 - Orfanul
CI

Sonia na se pricepuseră să-i explice de ce se întâmplă așa, iar tata era în delegație. Și Vitka nu se putu stăpîni: o dată, în timp ce Milka dormea, făcuse o gaură în capul păpușii. Și aici mecanismul era foarte simplu: legați cu o armă, ochii se întorceau în partea unde îi trăgeau greutatea atîrnate de ei. Deși lucrase cu multă băgare de seamă, sîrma sărise de la locul ei iar ochii căzuseră înăuntru și hodorogeau în capul păpușii. Văzîndu-și odorul orb, Milka începu să urle desperată, și deși nimeni nu-l văzuse cercetînd mecanismul, păcatul căzuse pe el. Păpușa fusese dată la reparat, dar fiind reparată prost, i se înțepeneau mereu ochii și ca să-i poată închide sau deschide, Milka trebuia s-o bată în cap de cîteva ori.

Vitka avea destule năzbâtii de felul acesta pe răboj. Mai erau însă altele și mai grozave, dar în privința asta el n-avea nici o vină; de vină era numai firea lui. Ce era el vinovat dacă, auzind ceva, îi cășuna să facă aidoma și el, mai ales dacă era vorba de un lucru care cerea curaj și dîrzenie.

Citind „Povestea unui om adevărat” Vitka mai că se îmbolnăvisese de atîta înflăcărare. Bine ar fi fost ca toate cărțile să scrie despre oameni adevărați și despre vitejiile lor. În sinea lui, Vitka se socotea un om adevărat, în stare să înfăptuiască vitejii. De aceea cînd băieții încinseseră o discuție aprinsă, întrehîndu-se dacă vreunul dintre ei ar putea să se tîrască nu chiar pe o distanță atît de mare ca Meresiev, măcar un kilometru, Vitka venise îndată cu ideea ca toată lumea să se arunce la pămînt și să meargă de-a bușilea. Băieții începuseră să rîdă și să dea înapoi. Vitka își legase atunci picioarele cu o curea, ca și cum ar fi fost rănit, și o pornise tîrîș pe Morskoi Spusk în jos. Băieții se țineau după el, numărînd pașii. Vitka mersese așa pe brînci pînă în capul străzii și s-ar fi dus și mai departe, dacă n-ar fi trecut niște camioane care-l siliseră să se scoale în picioare.

Aşadar ieşise biruitor; în schimb îşi j.ulise rău de

tot mâinile și genunchii, iar pantalonii și cămașa erau într-un hal fără hal, așa incit bucuria victoriei pălise deodată. Discuția pe care o avusese cu taică-său, după aceea, îl făcuse să pună însă la îndoială temeinicia biruinței dobândite. Văzind halul în care venise acasă, maică-sa strigase înspăimântată:

— Cine te-a tărbăcit așa? «

Vitka îi răspunse că nimeni alt decît el însuși, vrînd să se pună la încercare. Cei mari însă au un fel de a judeca destul de curios. Maică-sa care o clipă mai înainte era gata să sară ca să-l apere, se mîniase foc și, înșfăcîndu-l de mîină îl dusesse în fața lui taică-său, care tocmai se odihnea după masă.

— Poftim, uite-te în ce hal e! i se plînsese ea. Astăzi chiar s-a prîmenit!... Nu mai știu, zău, ce să mă fac cu el! Țsta nu mai e copil ci drac împielîțat...

Tatăl ascultase încruntat lămuririle lui Vitka, apoi rostise liniștit — și ceea ce era și mai rău zeflemitor :

— Prostule! Fapta lui Meresiev e o vitejie, în timp ce ceea ce ai făcut tu nu e decît o nerozie. Nu cumva îți închipui că imitîndu-l pe Meresiev devii și tu, așa, cît ai bate din palme, un om adevărat? Nu, băiatule, așa nu ești decît o maimuță, nicidecum un om adevărat... Să nu-i dai alte haine — îi spusese apoi maică-și — n-are decît să și le spele singur, dacă nu vrea să umble murdarV..

Vitka își spălase, deci, singur hainele. E drept că pe urmă Sonia le mai luase și ea la frecat, dar la început fusese nevoit să le spele cu mîna lui, vîrsînd, în clăbucul din albie, lacrimi amare. Vitka nu era supărat pe tatăl său. Era supărat mai degrabă pe faptul că oricît s-ar fi străduit, lumea nu voia să recunoască fățiș puterea, curajul și tăria lui de caracter. Totdeauna se întîmpla să aibă de partea lui fie pe băieți, fie pe oamenii mari, niciodată însă pe toți o dată.

Pe urmă mai fusese și tărașenia cu Șarik. Vitka nu

putea să-și amintească de ea fără să se posomorască sau să scuture din cap ca să-i alunge amintirea.

Citind o carte despre circ și animale dresate, Vitka își pusese în minte să se facă și el îmblânzitor. Cum n-avea de unde să ia fiare sălbatice, se gândise să înceapă cu Vaska, motanul maică-și. Motanul era dolofan și leneș; era d%stul să încerci a-l urni din loc, că se pornea să miorlăie oa un besmețic și să te zgîrie. Atunci Vitka dădu cuiva două cărți și un rînd de creioane colorate, prîmindu-l în schimb pe Șarik. Era un cățel de curte ca mulți alții, foarte zglobiu și blînd, roșcat și cu coada încovrigată. Nici pe el însă nu reușise să-l dreseze. Șarik învățase doar să aducă înapoi obiectele aruncate, în schimb se atașase de Ș1 atît de mult, încît de dimineată și pînă seara se ținea scai de Vitka. Iar cînd începu anul școlar, îl petrecea în fiecare zi pînă la școală, ba a încercat chiar să intre și în clasă. Peste vară se făcuse mare și cînd se întîlnea cu alți'cîini nu se mai chircea la picioarele lui Vitka ci, prinzând curaj, începea să latre la ei.

Temîndu-se să nu i-l fure cineva sau să nu-l scarmene vreun dulău, Vitka îl gonia acasă. Cu coada între picioare, Șarik își lua tălpășița, plouat; cum o pornea însă din loc Vitka, cățelul făcea calea întoarsă și din cîteva salturi îl ajungea din urmă, ținîndu-se după el fără să-l simtă. Ba în cîteva rînduri, în recreații, intrase și în clasă, luîndu-se după Vitka, așa încît cunoștea foarte bine banca în care stăpînu-său stătea atîtea ceasuri. În timpul orelor Vitka n-avea nevoie să se uite pe geam ca să știe că Șarik îl așteaptă afară în stradă. Uneori mai dădea cîte o raită pentru vreuna din treburile lui cîinești, apoi se întorcea la loc și-l aștepta mai departe, răbdător.

Toată boroboața se întîmplase numai din pricina lui. Liudmila Sergheevna le povestea tocmai războiul Troian și povestea ou atîta farmec, încît Vitka nici n-

ar fi prins de veste, dacă Sereojka nu i-ar fi dat cu
cotul, făoîndu-i semn din ochi spTe uşă care se
deschisese

binișor, fără zgomot, lăsând să se strecoare prin crăpătură mai înțitîi botul, pe urmă căpșorul lui Șarik. Aruncând o iprivire piezișă spre Liudmila Sergheevna, clinele' așteptă puțin, apoi, fără s-o scape o clipă din ochi, se târî încetișor pe burtă spre banca lui Vitka. Liudmila Sergheevna, care tocmai le arăta ceva pe hartă, nu observă nimic. Șarik o zbughi sub bancă și începu să dea din coadă lovind podeaua.

— Cine bate? se întoarse spre ei Liudmila Sergheevna.

Vitka îi dădu un picior, dar Șarik, bucuros, gata să suporte orice din partea lui stăpînu-său, începu a bate și mai tare darabana cu coada.

Liudmila Sergheevna se apropie de el și se uită sub bancă:

— Al cui e câinele? MȘȚ cu el afară!

Vitka îl luă în brațe pe Șarik, se duse la ușă și-l aruncă pe sală, supărat. Șarik începu să chelălăie, nu atît fiindcă l-ar fi durut, cît pentru că fusese alungat. Clasa începu să rîdă. Vitka se înveseli și el, și, ducîndu-se la locul lui, le făcu băieților cu ochiul. Văzîndu-l, Liudmila Sergheevna se gîndise pesemne că toată povestea cu eiînele fusese pusă dinainte la cale. Profesoara lăsă din mână bețigașul cu care arăta pe hartă și-și șterse degetele cu batista. Era palidă la față.

— Gușcin, ieși afară din clasă! rosti dînsa cu o voce ascuțită ce parcă nu era a ei.

— De ce să ies? N-am făcut nimic, — spuse Vitka și se așeză în bancă.

— Ieși imediat, n-auzi?

Clasa tăcea mîlc, așteptînd.

— Ce aveți cu mine? Nu vreau să plec.

— Ba ai să pleci! Și lecția viitoare să vii cu tatăl tău.

— Cum de nu — îi întoarse vorba Vitka în zefleMEA — o să vină imediat! Parcă n-are altă

treabă deci t să bată drumurile pentru orice fleac!

Liudmila Sergheevna îngălbenise atât de tare, încât ți-era și frică s-o privești, dar Vitka, întărâtat, nu mai vedea nimic.

— Să ieși chiar acum din clasă — auzi? — și să nu te prind că mai vii aici fără tatăl tău.

— Ba n-am să ies. Și dacă o să afle tata, tot dumneavoastră o să vă pară rău.

— Ce, mă ameninți?

Liudmila Sergheevna apucă catalogul și ieși din clasă valvîrtej.

Băieții o petrecură din ochi fără să scoată un cuvînt și apoi se întoarseră către Vitka. El se simțea viteazul vitejilor; nu se temuse de ea, nici nu dăduse bir cu fugiții. Să poftească numai să-i facă ceva! Ea nu-i de multă vreme aici, în școală, și nu știe încă cine-i tatăl lui, de aceea îi caută pricină.

— Ascultă, Vitka, asta-i prea de tot... e o... >— spuse Senea, clătînînd din cap.

— ... porcărie! îi sfîrși gîndul Tolea Krutilin, responsabilul clasei. O adevărată porcărie!

— Ce, nu ți-e bine, Tolea? strigă Vladik Miheev, tic- luindu-și o mutră comică, plină de spaimă. Vezi că te pîrăște lui taică-său! Și pe urmă, uite ce-o să-ți facă!

Și rășchirînd degetele făcu o mișcare prin care arată ce o să-i facă lui Tolea tatăl lui Vitka.

Toți pufniră în rîs. Vitka se uită în jur nedumirit. Se așteptase ca băieții să țină cu el, de vreme ce o pusese atât de bine „la punct” pe profesoară, și cînd colo, se întîmplase tocmai pe dos: erau cu toții de partea Liudmilșei Sergheevna și în loc să rîdă de ea, îl luau pe el la vale.

— Grozav mai ești, barosanule! îi trase un bobîrnac Sereoja Lomanov.

Vitka simți cum i se aprind urechile, obrazii, apoi toată fața. De la oricine s-ar fi așteptat la una ca asta, dar nu de la Sereoja. El, prietenul lui, care nu știa ce-i frica, tartorul năzbîtiilor. Mereu o chemau pe mai- că-sa la școală și pe cît se pare încercase nu numai o dată pe pielea lui cureaua lui taică-său;

totuși Sereojka nu pierdea curajul, fiind gata oricând să mai facă o șotie. Și ia uite-l acum și pe el că-i stă împotriva...

Și la urma urmei, ce mare grozăvie spusese, mă rog? Nimic alt deei adevărul adevărat! Toată lumea știa doar, că tatăl lui Vitka era secretarul comitetului orășenesc de partid și că nu era nimeni în localitate mai mare ca el.

Vitka vedea Cum vine mașina să-l ia pe taică-său, în timp ce după tații celorlalți băieți nu venea nici o mașină. Acasă, taică-său avea telefon în 'birou, în timp ce băieții pe care-i cunoștea n-aveau. Toată lumea asculta de taică-său. Vitka îl auzise deseori spunind răstit: la telefon că „va ridica problema în ședința comitetului”. Comitetul orășenesc de partid, după cum știa Vitka, era cea mai de seamă organizație, iar taică-său fiind secretarul acestui comitet era, prin urmare, cel mai de seamă om din partea locului.

Încetul cu încetul băiatul începuse să creadă că ei — adică taică-său și el — sânt mai acătării deei ceilalți, că toată lumea trebuie să-i asculte și să-i știe de frică. Adică să-i știe de frică lui taică-său și, deci, să nu se atingă de băiat. Nici vorbă că profesoara de istorie, aflînd că el era însuși fiul vestitului Gușcin, va căuta să treacă cu vederea totul.

Liudmila Sergheвна însă nici nu se gîndea la așa ceva. La ora următoare, în locul ei, intră în clasă Vîkenti Pavloviéi, oare se uită încruntat la Vitka, își puse ochelarii și-i spuse:

— Gușcin, du-te la cancelarie.

Niciodată până atunci Vitka nu fusese chemat la cancelarie și deși mergea tacticos, ca și cum nici nu i-ax fi păsător. Începea să se căiască totuși că nu se domolise cînd a trebuit, silind-o pe profesoară să iasă din clasă. În fața cancelariei se opri o clipă, să mai prindă curaj. De după ușă răzbătea glasul supărat al Galinei Feodorovna:

— Da' ce-ți închipui dumneata, Liudmila Sergheevna, că secretarul comitetului orășenesc o să vină aici să se explice cu dumneata și să te asculte cum îl dăscălești?

— Și de ce nu? E părinte sau numai secretarul comitetului orășenesc? Și pe urmă, nu-mi închipui și nici nu vreau să-mi închipui nimic! Liudmilei Sergheevna îi tremura vocea de indignare. Eu știu numai atât: că e revoltător și că trebuie să punem capăt unor asemenea lucruri!

— Da, duminică îți vine ușor... Dar să vedem ce-o să-mi spună la secția învățământ!

— Să spună ce-or pofti! Mă duc chiar eu să le vorbesc...

— Dar tot în capul meu are să se spargă! Nu trebuie să fii chiar atât de principială...

— Dar nici lipsit de principialitate nu se poate să fii.

— Ei poftim — acum văd că vrei să mă jignești pe mine.

— Ce înseamnă „acum”? Âdică eu l-am jignit pe băiat?

— «Ei asta-i acum, trebuie să înțelegi...

— Ce să înțeleg? Gîndește-te și dumneata ce-o să se aleagă mai târziu de băiatul ăsta? Va fi un om pierdut!...

„Un om pierdut"! Cuvintele acestea îl făcură pe Vitka să-și iasă din sărite, așa înoît apăsă îndată pe clanță. În timp ce intră în cancelarie, o auzi pe Liudmila Sergheevna rostind:

— Cum doriți, Galina Feodorovna, daT așa nu se poate lucra. Sau îi chemați imediat pe părinții lui Gușcdn, sau îmi dau demisia chiar azi. Și n-au decît să mă cheme unde-or pofti...

Vitka se opri lîngă ușă. Liudmila Sergheevna își luă servieta și ieși.

— Vino mai aproape, — îl îndemnă Galina Feodorovna. Se poate să faci una ca asta? Spune! Ai

tulburat lecția și ai supărat-o rău pe Liudmila Sergheevna.

Nu-i frumos. Da, da. Nu m-aş fi aşteptat la una ca asta din partea ta —

Directoarea îi explică pe îndelete că nu făcuse bine ce făcuse, că el ar trebui să dea exemplu celorlalţi, să fie un elev model şi cînd colo, poftim, se întîmplase tocmai pe dos: nu numai că nu dădea nici un exemplu şi nu era un şcolar model, dar se mai purta şi urît. Ascultînd dojana asta molatică, lui Vitka îi veni inima la loc: îşi dădea seama că Galina Feodorovna se temea şi ea, şi că n-o să păţească nimic; directoarea încerca să găsească un mijloc de a şterge cu buretele cele întîmplate.

—■ Aşa. Prin urmare... ■—• rosti în sfîrşit directoarea — tata de sigur n-are timp să vină.. Să-i spui mamei să treacă dînsa pe la şcoală...

Vitka se întoarse şi ieşi.

— Ei, ţi-au tras o săpuneală bună, barosane? îi şopti Sereojka cînd Vitka se aşeză la locul lui.

Vitka îi arătă pumnul şi cum sună de plecare, îşi luă tălpaşiţa ca să scape de întrebări.

Şarik, care purta toată vina celor întîmplate, fără a fi totuşi vinovat, credinciosul lui Şarik, îi sări înaintea şi începu să se gudure pe lîngă el. Vitka îşi simţi parcă inima mai uşoară. Pe urmă soarele răspîndea o căldură atît de plăcută, îneît nici n-ai fi zis că e toamnă, iar cerul adînc era atît de albastru, incit toate gîin- duriile negre i se spulberară. La masă — taică-său lua masa mai tîrziu, către seară — el povesti cu haz pocinogul pe care i-l făcuse în ziua aceea Şarik. Mama şi Sonia rîseră, apoi Vitka, aşa în treacăt, o înştiinţa pe maică-sa că directoarea o roagă să vină pe la şcoală.

— De ce? întrebă mama îngrijorată.

— Nu ştiu, — răspunse Vitka, ca şi cum nici nu s-ar fi sinchisit.

Nu învăţase încă să dea piept cu necazurile, ca să treacă peste ele cât mai repede, socotind că-i măi bine să caute pe cît îi stătea în putinţă să le

ocolească.

Mama îi spuse că tot trebuia să se ducă la poștă așa că se va abate și pe la școală. Vitka îl fluieră pe Șa-rik și o porni în hoinăreală; a doua zi era duminică, așa că nu avea nici un zor să-și facă lecțiile. Se întoarse abia către seară și după felul cum se uită la el Sonia, înțelese imediat căț aflaseră totul acasă. Vitka se posomori la față și încruntă din sprâncene, așteptînd ca maică-sa să-l dojenească, dar maică-sa nu-ispuse ni mic. Ieșind din biroul lui taică-său, necăjită, rostise doar atît, fără să-l privească:

— Du-te la tata.

Vitka nu-l văzuse niciodată pe taică-său în asemenea hal. I se întîmpla uneori să fie supărat, nemulțumit, enervat.

De astă dată însă își ieșise din fire. Era roșu la față în momentul cînd Vitka intra în birou,

sprâncenele sale stufoase erau încruntate, și ținea în mînă cioturile unui creion gros pe care îl rupsese.

— la să aud și eu cum m-ai făcut de ris! spuse taică-său, silindu-se din răsuputeri să se stăpînească.

Vitka trase adînc aer în piept și tăcu.

Tatăl apucă cureaua și însfăcîndu-l pe Vitka de braț îl croi ceva mai jos de spinare, apoi svîrli cît colo cureaua, și-i dădu un brinci lui Vitka. Fără să-și dea seama, băiatul simți cum îi picură lacrimi din ochi. Nu-l durea nimic, însă era pentru prima oară cînd pățea una ca asta. Și era cuprins de groază și de rușine în același timp. Pesemne că și lui taică-său i se făcuse rușine, pentru că se întoarse cu spatele și, apucînd un alt creion, îl rupse și pe ăsta în pumn.

— Vorbește — se oțări taică-său, aruncînd pe jos cioturile creionului.

Cu glas întretăiat, abia îngăimînd, băiatul izbuti să îndruga: „A zis dînsa“, „i-am spus eu“, „și pe urmă dînsa a spus“...

Cînd Vitka repetă vorbele, pe care le rostise că „dacă o să-i spună lui tata, tot ei o să-i pară rău”, taică-său sări în sus, dar rămase deodată cu gura căscată și începu să răsuflă din ce în ce mai des, ca

cum n-ar fi avut destul aer, ca în cele din urmă să cadă moale ca un sac pe divan. Lucrul ăsta i se păru lui Vitka atît de groaznic, de uluitor, încît se pomi să urle, ca ieșit din minți, și o sbughi afară. Numaidecît maică-sa intră ca o furtună în birou și, scoțînd un țipăt, se repezi la telefon. Tot timpul cît Sonia și mama alergară de colo pînă colo cu ștergare ude și cît stătu doctorul, nimeni nu-l luă în seamă pe Vitka. Băiatul se ghemuise în colțul unui divan din sufragerie și îndruga mereu, tremurînd tot: „Nu, nu se poate!... Nu se poate!...” Speriată de zarva din casă Milka se urcă și ea pe divan și, căutîndu-și un locșor, cît mai aproape de Vitka, începu a scînci și ea. Se temea parcă să plîngă mai tare.

Maică-sa, cu fața răvășită și îmbătrînită dintr-o dată, îl petrecu pe doctor în antreu și stătu o mulțime de vorbă cu el, apoi se întoarse la tata în birou. Sonia ieși afară în vîrfurile picioarelor, închise binișor ușa în urma ei și, luînd-o în brațe pe Milka, îi spuse lui Vitka:

— Du-te la culcare, banditule! Nu știu cu cine oi fi semănînd de ai ieșit așa? Ai să-l bagi în groapă pe taică-tău...

A doua zi Vitka umbla în vîrfurile picioarelor, silindu-se să nu-l bage nimeni în seamă și încercînd să citească pe fața Soniei ce mai era cu taică-său. Sonia însă avea o mutră posomorită și ferecată. Maică-sa, după o noapte de veghe, avea cearcăne la ochi. Vitka auzi în birou svon de glasuri și desluși vocea mamei:

— Nu-i bine! Lasă acum, mai pe urmă...

Apoi deschise ușa și-l chemă pe Vitka. Băiatul intră înăuntru ținîndu-și suflarea. Taică-său ședea rezemat de perini. Era tras la față și palid. Mama

stătea lângă el și se uita îngrijorată, când la el, când la Vitka.

— Spune-mi tu, ce ne facem acum, Viktor?

Glasul lui taică-său, de obicei puternic, răsunător, abia de se auzea. Și asta îl sperie mai mult pe Vitka decât dacă ar fi strigat la el ca în ajun.

— Va să zică tu așa gîndești. „Tata e om mare, deci toată lumea trebuie să-i știe de frică și nu numai lui dar și mie! . . . N u cumva ți-oi fi închipuit c-ai să moștenești și postul meu?... Respectul și încrederea oamenilor nu se moștenesc, trebuie să le câștigi singur. Ia seama, Vitka: dacă nu te schimbi, viața o să-ți dea cu piciorul și cu asta o să te alegi!... Nu mă așteptam ca băiatul meu să ajungă un laș...

Vitka tresări, jignit:

— Sigur că da, — stăruie taică-său. Ai amenințat-» pe profesoară că ai să te duci să te plîngi, s-o reclami! Da' cine ești tu, la urma urmei, măi băiete? Din moment ce nu te simți în stare să răspunzi pentru faptele tale și te ascunzi în spatele meu, înseamnă că ești un laș...

Vitka își pregătise o sumedenie de făgăduieli „pe cuvînt de onoare“, dar de îndată ce încercase să le rostească taică-său îl opri :

— Lasă, lasă asta! Cînd vînturi prea multe cuvinte, ele nu mai au nici o valoare... Un lucru vreau să te întreb: îți dai seama că te-ai făcut de rîs și că m-ai făcut de rîs și pe mine?

— îmi dau seama, — spuse Vitka și lăsă capul în jos.

— Bine că ai priceput măcar atîta. Și dacă ai priceput, știi ce ai de făcut acum? Să recunoști cinstit și fățiș că ai greșit, să-ți ceri iertare și să promiți că n-ai să mai faci altă dată așa ceva.

■— Mă duc chiar acum. Știu unde șade Liudmila Sergheevna, — sări Vitka.

— Stai, măi frățioare! Ai jignit-o în clasă, de față

cu toată lumea și acum vrei să-i ceri iertare numai așa, între patru ochi? Păi, nu merge așa! Te-ai purtat ca un bătăran de față cu toți, și tot așa în fața tuturor se cade să-i ceri iertare. Ai înțeles?

Vitka tăcea mîlc.

— Ce, ți-e rușine? Nu-i nimic, altă dată n-o să mai îndrăznești... Dacă nu faci așa nu te mai întorci acasă, — ridică tonul taică-său, în timp ce maică-sa, neliniștită, se sculă de pe scaun. Și ia seama: să nu, te prind că mă minți!

Nici că putea născoci o pedeapsă mai grea. Vitka se zgribulea tot, numai cînd se gîndea cum o să-și bată joc de el băieții, cum o să-l ia peste picior și cum

0 să-și piardă pe veci respectul lor și faima de om neînfricat care nu știe ce înseamnă a da bir cu fugiții... Nu, îi era cu neputință să facă lucrul ăsta!

Dar cu neputință era și să nu-l facă. Pe taică-său veniseră mai adineaori să-l vadă trei doctori dintr-o dată. Se spălaseră pe-ndelete cu un aer grav pe mîini. Vitka pregătise un ștergar curat; pe urmă se închise- seră la taică-său în birou, iar după aceea ținuseră sfat în sufragerie, cu jumătate glas, folosind tot felul de cuvinte neînțelese. Din cele ce-i spusese apoi mamei pricepuse doar atît: că taică-său avusese un atac de inimă. Boala purta un nume străin, din care pricină

1 se părea și mai cumplită.

Nici vorbă nu putea fi, așadar, să ocolească discuția cu Liudmila Sergheevna sau s-o amine. Taică-său trebuia cruțat de orice supărare. Nu avea voie nici să facă vreo mișcare sau să lucreze. Telefonul fusese scos din priză. Toți umblau prin casă în vîrfurile picioarelor; pînă și Milka scîncea încetișor sau vorbea pe șoptite iar dacă păpușa n-avea astîmpăr se ducea cu ea afară ca s-o bată ori s-o dojenească.

Luni, Vitka se duse la școală cu inima cît un purice, cu urechile aprinse, gîndindu-se că poate Liudmila Ser- gheevna nu va veni la lecție, că o v.a înlocui altcineva sau că va lua foc școala și atunci n-au să mai aibă unde învăța, ori că4 va călca o mașină, așa, puținel, ca să nu-l doară prea rău, dar în același timp ca să zacă cît mai mult în pat și să nu mai trebuiască să meargă la școală.

Nu-l călcă însă nici o mașină și nu izbucni niciun foc, iar Liudmila Sergheevna veni la lecție: prima oră era chiar a ei. Toți elevii se ridicară de pe bănci ca s-o întîmpine, apoi se așezară la locurile lor; singur Vitka rămase în picioare. Toate capetele se întoarseră în aceeași clipă spre el. Liudmila Sergheevna îl privea înstrăinată, așteptând. Vitka își simți gura ca iasca și după ce își dresе glasul, rosti cu o voce răgușită, ca dintr-un butoi:

— Liudmila Sergheevna... data trecută, știți, nu v-am lăsat să țineți lecția și am fost obraznic cu dumneavoastră... Adică m-am lăudat, ca un mincinos, că tata

0 să-mi ia apărarea... Chiar așa. Vă rog să mă iertați, vă promit că n-o să mai fac altădată.

Pînă atunci Vitka stătuse cu ochii pironiți în pupitrul scrijelit cu briceagul, dar cînd rosti ultimele cuvîn, te își luă inima în dinți și-și ridică privirile spre profesoară. Fața ei rămăsese neschimbată, doar ochii parcă

1 se mai îmblînziseră, înviorîndu-șe. Clasa prinse a fremăta, dar se potoli numaidecît.

— Bine, Gușcin, te cred. Stai jos, — spuse Liudmila Sergheevna. Unde am rămas, băieți?...

Vitka n-auzea nimic din ceea ce povestea ea. în sinea lui depăna pentru a nu știu cita oară cele întîmplate, frămîntîndu-se la gîndul batjocurilor ce aveau să se abată asupra lui, îndată ce va suna de recreație, și urechile i se aprinseră și mai tare.

Sereojka Lomanov, folosindu-se de un moment în care Liudmila Sergheevna stătea întoarsă spre hartă, îi atinse urechea cu mîna și-o trase îndată înapoi, scuturînd-o cu tot felul de strîmbături și suflînd în degete de parcă s-ar fi fript. Băieții din jur pufniră în rîs, dar sub privirea muștrătoare a profesoarei, se cumințiră numaidecît.

Și cu asta totul se isprăvi. Împotriva așteptărilor lui Vitka, nici taică-său căruia îi povesti scena din fir a păr, nici Liudmila Sergheevna, nici băieții nu căutară să-i scoată pe nas niciodată această pățanie rușinoasă, nici măcar nu-i pomeniră de ea.

Vitka însă n-o putea uita chiar atît de ușor. Trecuseră aproape doi ani de atunci. Liudmila Sergheevna nu mai era de mult la ei, la școală. Șarik se prăpădise răpus de jigodie și în locul lui veniseră Grom și Lovki; dar de cîte ori își amintea de tărașenia asta i se strica tot cheful.

7

Tot așa i se stricase cheful și în dimineața aceea. Se jucase cît se jucase cu Grom și Lovki, pe urmă îi gonise și intrase la el în odaie. N-avca ce face. Toți prietenii și tovarășii lui de joacă se aflau într-o tabără de pionieri. Cu un an înainte Vitka fusese și el în tabără, însă auul acesta nu mai voise să plece fiindcă i se urîse acolo.

De fapt nu era ceea ce se numea o tabără ci o casă ca toate celelalte, clădită din piatră, cu paturi de fier așezate unul lîngă altul, unde totul era întocmai ca la el acasă. Numai că acasă nimeni nu-l ținea din scurt, nici nu-i păzea drumurile toată ziua. Pe cînd în tabără nu puteai face nici un pas singur, peste tot trebuia să mergi în grup cu instructorul. Și unde se duceau? Mergeau așa vreun kilometru, doi, și pe urmă haide îndărăt: nu cumva să întîrzie la masă,

sau la ceai. Cei mici culegeau ierburi, adunau tot felul de gînganii. Pe Vitka însă nu-l interesau nici buruienile, nici gîzele. Ar fi vrut mai degrabă să se ducă la o cherhana, să vadă cum se prinde peștele cu năvodul și să pescuiască și el o leacă, sau la ocolul silvic. Ei și ce dacă era departe? Doar nu erau niște plozi! Ehe, și Vitka și prietenii lui ar fi fost în stare să bată un drum de douăzeci de kilometri, numai să aibă ce Vedea ! Să zicem că nU chiar într-o singură zi, ci făcînd un popas peste noapte/ — gîndiți-vă numai ce strașnic ar fi să dormi o noapte sub cerul liber!

Pe urmă scăldatul era un adevărat chin. Marea se afla la doi pași: putea să înoate, să se afunde în apă cît poftea, dar de scăldat nu avea voie să se scalde decît pe o palmă de loc, un pătrat însemnat cu geamandure. Acolo se bălăceau cu toții, de-a valma, ca niște oi în țarc. Poftim de te scaldă cînd apa îți vine abia pînă la brîu! El care putea să înoate fără întrerupere timp de două ore!

Pînă și focul de tabără nu era ce trebuia să fie. Îl făceau cu lemne tăiate, peste care, ca să ardă mai bine, turnau gaz. Parcă ar fi făcut focul în sobă, acasă, nicidecum un foc de tabără. Vitka îi dăduse instructorului ideea să alcătuiască o echipă de băieți care să adune de pe țarm iarbă de mare ■ — tot ar fi fost ceva mai deosebit — însă acesta nu se învoise, sub cuvînt că băieții ar obosi prea tare...

Nu, lui Vitka nu-i părea rău de loc că nu plecase în tabără. Numai că din păcate nu mai rămăsese niciunul dintre prietenii lui aici. Pe dulap la Vitka stătea de vreo săptămînă o rachetă interplanetară construită cu mina lui. Vitka o plăsmuise în gînd încă din primăvară, după ce citise în cartea lui Perelman despre Țiol- kovski. Făcuse, așadar, rost de pe la băieți, dîndu-le în schimb altceva, de filme fotografice stricate și de pelicule vechi de cinema. Și tot așa făcuse rost de niște praf de pușcă, puțin de

tot, însă; în schimb filmele ardeau de minune și după socoteala lui Vitka puteau foarte bine să înlocuiască praful de pușcă trebuincios pentru rachetă. E adevărat că racheta nu era de metal. Vitka încercase s-o confecționeze din tablă de acoperiș, dar așa cum o meșterise el părea a fi mai degrabă un coș de samovar și oricât își dăduse osteneala s-o facă să semene cu o rachetă, nu izbutise decât să-și taie mîinile de pomană. Vitka înjghebase atunci scheletul din niște scîndurele de lemn peste care lipise bucăți < de carton și ziare. Racheta părea a fi adevărată, era destul de grea și lungă de o jumătate de metru. Vitka o vopsise în roșu, zugrăvindui în vîrf o stea de bronz, apoi scrisese de-a lungul ei de la un capăt la altul „Fără escală în lună”.

Vitka dădu jos de pe dulap racheta, o puse pe masă și, scoțînd vopselele, se apucă să migălească după cuvîntul „lună” un semn de exclamare. Racheta era gata, încărcată cu praf de pușcă și bucăți de film, dar el nu voia s-o lanseze. N-avea de ce să lanseze asemenea rachetă așa, de unul singur, fără să-l vadă nimeni dintre băieți. Doar nu era să i-o arate Milkăi...

Dar iat-o și pe Milka. Ținînd păpușa subsuoară, fetița se apropie tiptil de masă și începu a se uita cu luare-aminte la ceea ce făcea Vitka, ținîndu-și răsuflarea și scoțînd limba de parcă ar fi zugrăvit ea și nu Vitka. De mult ardea de curiozitate să afle ce poate fi drăcovenia aceea la care robotește de atîta vreme fratele ei și pe care dînsul o tot ferea de ea, punînd-o sus, pe dulap, unde Milka nu putea să ajungă.

— Vitea, ce-i asta? întrebă ea cu glăsciorul ei dulce și atinse racheta cu degetul.

— Nu pune mîna! E un obuz, — îi răspunse grav Vitka.

Millocika stătu o clipă pe gînduri, apoi îl iscodi îngrijorată :

— Vitea, auzi tu, Vitea, ce fel de obuz e? Să tragi cu el?

— Și da și nu. Vreau să trag cu el în lună.

Milocika se dădu înfricoșată la o parte; cum însă curiozitatea era mai tare decât teama, îl întreba iarăși:

— Vitka, da' de ce vrei tu să tragi în lună?

— Lasă-mă în pace! Tot n-ai să înțelegi.

Semnul de exclamare ieșise gros, ca un morcov. Totul era gata acum; după scăpătatul soarelui, când avea să răsară secera subțire a lunii, ar fi fost timpul cel mai potrivit pentru a lansa racheta, numai că din pă-

7 — Orfanul, cate n-avea cu cine s-o facă. Racheta fu așezată din nou pe dulap și Vitka se hotărî să meargă la pescuit. Rímele, acoperite cu foi de ceai opărite, se aflau într-O' cutie, sub hîrdăul cu apă de ploaie. Vitka își luă undițele, cutia, îi strigă Soniei „am plecat” și ieși fuga în stradă.

Locul cel mai bun pentru pescuit era pe dig, dar pînă acolo era o bucată bună de drum, iar pe țărm ■ Vitka nu pusese încă niciodată undițele — n-avea nici- un rost — așa că se gîndi să se ducă pe un petrolier scufundat de nemți, care naufragiase în bazinul de lîngă „Ordjonikidzestal”. Cutreierînd puntea, se poticni însă de o vergea de fier și scăpă cutia cu rime în cală — și iată-l acum, după ce făcuse o baie pe negîn- dite, privindu-și amărit pantalonii și cămașa, terfelite într-un hal fără hal. Ar fi putut să se dea bine pe lîngă Sonia, s-o ajute să plivească straturile, și atunci, poate că i-ar fi trecut cu vederea, dar lui Vitka nu-i plăcea să se lingusească și nici n-avea chef de plivit. Și apoi, la urma urmei, tot aia era. Văzîndu-l în halul ăsta, Sonia avea să sară îndată cu gura pe el și abia după ce se va fi potolit avea să poată sta de vorbă cu dînsa despre straturi. Nu, mai bine să aștepte pînă se ,va întoarce marna și să-i povestească ei toată pățania. De fapt chiar tot,

tot nu-i putea istorisi: căci dacă n-ar fi venit băiatul ăsta, nu încape nici o îndoială că s-ar fi înecat... Se vede că-i un băiat de treabă, cu care face să te împrietenești.

— Unde stai? îl întrebă Vitka.

— ■ La un cămin de copii. Adică de abia am intrat acolo... nici nu știu dacă am să mai stau, mă gîndeam s-o șterg...

— Ce, e rău acolo?

— Nu, nu de asta. Numai că directoarea mă tot iscodește cine ânt și de unde viu... Destul să deschid gură și știu c-o să mă ia imediat să mă trimită înapoi Buhaiului plocon.

— Cinezi Buhaiul?

— Unchiu'. Un ticălos, ul! un ticălos, cum nu s-a mai pomenit.

Și Leoșka îi destăinui totul.

Vitka tăcu un timp, mpstecînd în dinți un fir de iarbă și încruntîndu-și sprâncenele negre și groase.

— Uite ce e — spuse el în cele din urmă — nu trebuie să-ți fie frică. Hai la noi, și cînd o veni acasă tata o să-i spunem tot. Și el o să-ți arate ce trebuie să faci ca să nu te trimită înapoi la unchiu-tău, sau poate, cine știe, va da ordin să te lase-n pace. Ei, dacă unchiu- tău ar fi fost aici i-ar fi arătat el lui! Nu mă crezi?! Lasă c-ai să vezi singur!

Leoșka nu punea prea mare temei pe vorbele lui, dar nici așa să-și ia lumea în cap și să umble iar hoinar nu prea îl trăgea inima, cu atît mai mîlt cu cît la Ros- tov nu-l aștepta cine știe ce viitor fericit. Așa stînd lucrurile se agăță îndată de speranța de a-l ocoli.

Grom și Lovki adulmecară picioarele lui Leoșka, întrebîndu-l parcă din ochi pe stăpîn ce să facă, și hotă- rîră pe loc șăd socotească printre ai casei.

Oricît se feri Vitka să dea ochi cu Sonia, nu reuși, totuși lucrurile luară o întorsătură mult mai bună decît își închipuise el.

— Vai de mine! exclamă Sonia, ridicînd mîinile deznădăjduită, cînd îl văzu pe Vitka. Ce-i cu tine?

— Am căzut, tanti Sonia, — spuse Vitka liniștit. Zău, am căzut, fără să vreau...

— Ai căzut!... Porcul totdeauna găsește smîrcul în drum. Du-te și te schimbă și vino la masă. Mereu trebuie să încălzesc mîncarea pentru tine!...

Leoșka fu și el poftit la masă, dar cum nu se simțea de loc în largul lui, aproape că nu se atinse de nimic, rămînînd flămînd. Din toate cîte-i povestise Leoșka, ceea ce îl zgîndărise mai mult pe Vitka fusese călătoria cu vaporul. Se gîndea cu jînd la ea și-l tot întreba mereu pe Leoșka ba una, ba alta, muștrîndu-l că nu se ascunsese iar; ce n-ar fi dat să facă și el o asemenea călătorie! Il luă apoi cu el pe Leoșka să-i arate lucrurile lui.

— Oho, ce de cărți! se imiră Leoșka. Și toate sînt ale itale?

— Sigur, — răspunse Vitka, mîndru nevoie mare. Îți place să citești?

— Îmi place, — spuse Leoșka într-o doară.

În ultimul an nu pusese mina pe nici o carte; nici la Rostov nu prea citise. Îi plăceau numai cărțile cu lupte, cu războaie, sau cele de aventuri, care din păcate se găseau rar. Totuși, chiar și acolo erau numeroase pagini în care se vorbea despre dragoste sau care cuprindeau descrieri de natură. Leoșka sărea însă peste pasajele despre natură sau despre dragoste.

— Știi cu ce mă ocup acum? Cu sborurile interplanetare. Ai citit „Astronomia distractivă”? O carte grozavă! Mi-am și construit o rachetă, vreau s-o trimit în lună...

— Chiar în lună? rîse Leoșka. Și ce-ți închipui, c-o să ajungă pînă acolo?

— Nu mă crezi? Nici nu mă mir, fiindcă n-ai cunoștințele necesare... U.ite-o... Vitka luă racheta și o puse pe masă. Știi cum funcționează?... Pleacă de-

aici! se răsti el la Milocika, văzînd-o că-și vîră căpșorul pe ușa întredeschisă. Ascultă aici!

Și se apucă să-d explice lui Leoșka legea gravitației universale, principiul pe care se baza mișcarea rachetei și faptul că, vrîud, nevrînd, aceasta trebuia să ajungă în lună.

Leoșka nu pricepea multe lucruri și avea unele îndoieli. Vitka era îndreptățit poate să spună că nu avea cunoștințele necesare deoarece el abia începuse clasa a șasea și fusese silit să părăsească școala, în timp ce la toamnă Vitka avea să intre într-a șaptea. Și sigur că știa mai multe ca el dar cu toate astea i se părea o adevărată parascovenie ca gălușca asta pîntecoasă să ppată zbura în luna.

— Nu mă orezi, așa-i că nu mă orezi? se frămînta Vitka. Uite, peste puțin o să se însereze, o să răsară luna — și atunci ai să vezi!...

... După MilociLa, lumea era prost alcătuită și îngust. În fiecare zi trebuia să te speli pe mîini și pe față, să bei lapte dimineața și să mănînci supă la prînz iar cînd te îmbolnăveai să înghiți doctorii amare. Pe urmă nu era chip să te atingi de cărțile tatii. E drept că pe Milocika nici n-o prea interesau; voia doar să vadă dacă n-aveau poze. Cărțile lui Vitka erau cu poze, dar cum încerca să pună mîna pe ele, frate:său o alunga fără milă. Vînzătorul de la chioșc îți dădea înghețată numai cu parale, iar Milocika n-avea nici o lețcaie, toți banii erau la mama și la Sonia. Banii îi aducea tata din lumea celor mari, în oare Milocika nu putea răzbate ; ori de «îte ori fetița căuta să pătrundă în ea, i se spunea că e încă micuță și n-o să înțeleagă nimic. Lumea celor mari era înoîlcită și de neînțeles, în timp ce lumea lui Vitka era mai atrăgătoare și mai apropiată, dar și de acolo Milocika era izgonită cu ghionturi și cu cîte una după ceafă.

În lumea dreaptă și bună ipe care și-o închipuia Milocika era cu totul altă rînduială. Acolo nu era nici pomeneală de lapte sau de doctorii, înghețata o căpătai pe de geaba și puteai s-o mănînci pe săturate fără să te amenințe nimeni cu vorba aceea grozavă „amigdalită”. De fapt amigdalita era grozavă mai mult pentru mama, nicidecum pentru Milocika. Amigdalita înseamnă că te doare puțin în gît, că toată lumea se îngrijește de tine și-ți face toate chefurile, de pildă dacă vrei dulceață ți-o aduce imediat, fără să mai fie nevoie să aștepti să vină musafiri. În lumea asta Milocika se visa deseori bolnavă și pentru mult timp, cît îi poftea inima, dar fără doctorii. Acolo erau niște cărți groase de tot și foarte, foarte interesante. Dar mai ales, acolo, nimeni n-o lua la goană, fetița avea voie să facă orice-i trăsnea

prin cap și căpăta explicații și i se arăta orice lucru. Acolo Vitea nu râdea de ea poreclind-© „Milka pitica-scîndurica”, nici n-o alunga de lîngă el, dimpotrivă, o primea pe Milocika să se joace cu el și făceau tot felul de năzdrăvănii împreună... Ce lume minunată! Avea doar un singur cusur: în lumea asta nu puteai trăi cu adevărat, fiind în schimb nevoită să t-răidști în cealaltă, care era atît de prost alcătuită. ^

În fiecare dimineață Milocika parcă intra în pămînt, băgînd-o în sperieți pe Sonia: „Unde-i Milocika?”. În vremea asta Milocika ședea chircită între roțile unui camion oare se oprise-n loc, uitîndu-se sub caroserie să vadă ce are acolo în „burtică” sau încerca, a nu știu cîta oară, zadarnic, să înnoade legături pașnice cu Mașka, o capră din vecini, care de fiecare dată se repezea s-o împungă cu coarnele. Sau dintr-un îndemn drăgăstos îl lua pe Vaska în grădină, înfocîndu-l într-o broboadă de lină de-a maică-și și strîngîndu-l la piept din răsputeri, cu duioșie. Vaska își apăra însă dreptul lui de a umbla

neînfăşat şi mieuna sfîşietor, zgîriind-o.

Lumea era plină de' taine care te copleşeau. La fiecare pas te întâmpinau altele pe care trebuia cît mai repede să le descoperi. Şi Milocika, arzînd de nerăbdare, făcea investigaţii, nesăţioasă, de dimineaţă şi pînă 6eara şi căuta să descopere pe seama ei lumea necuprinsă, minunata lume din preajmă, care se numea „viaţă”.

Milocika se pitulă aşadar după uşă şi trase cu urechea : înăuntru vorbeau despre zborul în lună şi despre încă ceva ce nu înţelegea, şi atunci se duse fuguţa la Mişka, prietenul său, băieţaşul unei vecine. Mişka era un dolofan blînd şi mocăit. Adeseori, aducînd la îndeplinire vreuna 'din poruncile Milocikăi, i se întîmplase să intre în încurcături destul de neplăcute şi pleca bosumflat şi mînios, cu hotărârea de a nu mai avea nici în din niiei în mîneacă cu ea, dar puţin după aceea îi trecea Supărarea şi era gata iarăşi să se supună nă- zuroasei: făpturi cu fundă în păr şi cu genunchii zgîriaţi.

Se cunoscuseră amîndoi chiar în ziua cînd Gușcinii se mutaseră aici în casă. Pornind în cercetarea acelui domeniu necunoscut, Milocika dăduse o raită prin grădină și se strecurase apoi printr-o gaură din gard pe maidanul de alături, și acolo, apucînd-o pe o potecuță ce abia se mai zărea de mulțimea brusturilor și urzicilor ce o năpădiseră, dăduse peste o capră. Dobitocul stătea locului la cîțiva pași în fața ei, mestecînd ceva și scuturînd din barbă, și se uita țintă, la Milocika. Ochii lui bulbucăți aveau o lucire sfruntată și vicleană. Nu era chip să treacă pe de lături, fiindcă și într-o parte și într-alta creșteau urzici dese și înalte. Milocika făcuse un pas înainte; capra se oprișe din mestecat și, aplecîndu-și capul, îi arătase coamele-i lungi și răsucite.

— ■ Nu-ți fac nimic, — rostise împăciuitoare și plină de bunăvoință Milocika.

Capra, însă, pusese capul în pămînt și pornise spre ea. Milocika se dăduse înapoi, se poticnise de ceva, și căzuse jos. Dar tocmai cînd se pregătea să țipe cît o ținea gura, se auzise o bușitură înfundată, un trosnet. Capra se făcu nevăzută și în aceeași clipă deasupra Mi-locikăi se aplecase obrazul trandafiriu al unui băiat grăsan care mesteca nu ștru ce. Băiatul se uitase îndeaproape la Milocika și o întrebase cu gura plină:

— Te-a lovit rău?

— De loc! îi răspunse din vîrfurile buzelor Milocika, scuturîndu-și rochița. Eu singură m-am împiedicat și am căzut.

— Da, da, sigur... s-o fi văzut mad deunăzi cum a tăbărât pe bunica. I-a risipit toți cartofii din poală, — spusese grăsanul, pufnind în rîs. Nu trebuie să-ți fie frică de ea, că-i a noastră, — adăogase el, scoțînd din buzunar o bucată de plăcintă. Și aruncîndu-i o privire Milocikăi, rupsesse plăcinta în două și după o clipă de șovăială îi întinsese bucățica mai mică:

— Na, vrei?

— Mulțumesc, băiatule, nu mănânc, — îi răspunsese politicos Milocika.

Băiatul răsuflase adînc, apoi băgase în gură și bucățița pe care voise să i-o dea mai înainte. Mesteca uitîndu-se la Milocika. Fetița se simțea stingherită, trebuia să spună ceva.

— Băiatule, ascultă, băiatule, de ce ©ști așa de gras? îl întrebase ea la fel de politicoș.

Grăsanul holbase ochii la ea, se opintise să înghită dumicatul din gură, apoi rostise cu un aer grav:

— Doctorul spune că la mine nu merge inima cum trebuie. Și mai sufăr de ceva: asimilez — adăugase el cu ifos, mușcînd din a doua bucată de plăcintă.

— Nu cumva ești prea lacom și mănânci toată ziua?

— Nu-i adevărat, nu sînt lacom, — clătinase el din ©ap. Dar mănînc fiindcă mama zice că trebuie să cresc

— Unde stați? Chiar aici?

— Îhî.

— Cum te cheamă?

— Mișka, — bolborosise el, cu gura plină.

Acesta era Mișka Lomanov la care alergă acum Milocika. Mișka stătea cocoțat pe un scăunaș sub un salcîm înflorit și se îndopa 'cu florile albe, înmiresmate, mestecîndu-le cu un zîmbet fericit, fiindcă erau dulci. Auzind că fratele Miloeikăi avea de gînd să lanseze o rachetă în lună, Mișka clipi din ochi și rămase cu gura căscată, apoi se mai uită o dată în sus, la salcîm, și după ce rupse cîtiva ciorchini de flori — așa, ca să fie — coborî numaidecît de pe scăunel.

Legăturile lui Mișka cu fratele său Serghei și cu prietenul acestuia Viktor Gușcin erau cu totul speciale. Serghei era obiectul unei adorații depline, fără de margini și neprecupețite din partea lui Mișka. Serghei știa tot și putea orice, el avea o mulțime de lucruri minunate și ispititoare, fel. de fel de cărți și de aparate, ca nimeni altul. Mișka era gata să facă orice

numai ca să fie de folos lui Serghei sau ca să stea lîngă el. Serghei era mai presus de oricine, cuvîntii lui, lege, iar dorințele sale, drepturi ce nu puteau fi puse la îndoială. Fiind prietenul lui Serghei, strălucirea prestigiului neasemuit de care se bucura acesta se răsfrîngea și asupra lui Viktor. Cu toate acestea, atît Serghei cît și Viktor răsplăteau devotamentul micuțului cu cea mai cruntă nerecunoștință. Nu pregetau să se folosească de Mișka ori de câte ori trebuia să-l trimită undeva* să aducă ori să țină ceva, pentru ca de îndată ce nu mai aveau nevoie de el, să-l gonească fără nici o milă și fără pic de căință. Mișka însă trecea peste toate, numai ca data următoare, cînd aveau să simți lipsa unui ajutor, să-l cheme din nou.

Milocika și Mișka se pitulară în iarba din grădină* cît mai aproape de casă, așa ca să nu scape o clipă din ochi ușa și ferestrele odăii lui Vitka, iar atunci cînd Vitka și băiatul acela încruntat ieșiră cu racheta în grădină, îndreptîndu-se spre maidan, se ținură pas cu pas după ei. Se vede că racheta nu era pusă la punct, fiindcă Vitka se întoarse, de vreo două ori acasă. Mișka isprăvisese de mestecat florile de salcîm. Ar fi vrut să se repeadă puțin pînă la el acasă doar o găsi ceva mai acătării de mîncăit, dar Milocika nu-l lăsa.

Într-adevăr racheta le dăduse de furcă băieților» Vitka înfipsese în pămînt un bețigoi subțire cu un inel de sîrmă, în care vîrîse racheta, dar oricum o așeza* drăcovenia nu voia să stea drept în sus. Trebui, deci* să tragă o fugă pînă-acasă și să mai ia niște sîrmă pentru un al doilea inel ca să-i țină coada. Pe urmă, fiind primejdios să aprindă cu chibritul ruloul de film ce ieșea din coadă, se văzu silit să mai facă un drum și să aducă o serpentină. În sfîrșit panglica de hîrtie fu prinsă de rulou și desfășurată pe o lungime de cîtiva metri, și după ce băieții se întinseră la celălalt capăt al ei, Vitka îi dădu foc cu o mîină tremurătoare.

Hîr- tia era groasă și ardea încet; flacăra mistuia molcom panglica, apropiindu-se de rachetă.

Ruloul se aprinse, făcînd 6ă țîșnească flacăra sfîrîitoare din coada rachetei, care se smuci din loc, ridi-

cîndu-se cu băț cu tot în sus, apoi o cîrmi într-o parte și căzu în bălării. Din locul unde căzuse racheta începu să iasă fum, izbucni o vîlvătaie și în aceeași clipă un vaier amarnic, sfișietor, pe două glasuri se înălță în văzduh. Viktor și Leoșka fugiră într-acolo.

Nava interplanetară căzuse la vreo trei pași de Mișka. Sfârșind și împrăștiind în jur un fum puturos, racheta se învîrți puțin pe loc apoi făcu explozie. Mișka și Milocdka se porniră să urle ca din gură de șarpe și se îndepărtară de-a bușilea de UTgia aceea, uitînd și de urzicași de ffct. O clipă mai tîrziu, învăluite într-un nor de fum ce mirosea a pieptene ars, se iviră, cu spaima în suflet, Sania și mama lui Mișka.

— Doamne, dumnezeule! Ce s-a întîmplat? strigară ele.

Mișka- se opri o clipă din urlet și îngăimă, înecat de plîns:

— Vitka — m-a aruncat în aer!

Și țin-te drăcăială!

De fapt, nu pățise nimic de pe urma exploziei, dar cuprins de frică se vîrîse în urzici și-și bășicase pielea, iar acum urla nu numai din pricina spaimii pe care o trăsesese, dar și din pricina usturimii.

A doua zi după ce-i trecuse spaima cu totul, se lăuda față de băieții de ipe strada lor, povestindu-le cum făcuse explozie din pricina lui Vitka, așa că de aci încolo ștengarii nu-l mai strigară „Trustul de untură”, scoțîndu-i porecla de „Mișka explodiatul”. Și Mișka era mîndru nevoie mare de noua lui poreclă. Asta însă avea să se intimple de-abia în ziua următoare, deocamdată Mișka o ținea numai într-un urlet răgușit, din fundul jocurilor, oprindu-se doar ca să-și mai tragă suflarea, după care prindea iar a rage ca un apucat. Cît despre Milooika nici ea nu se lăsa mai prejos.

Spaima Soniei și a Tatianei Vasilievna se preschimbă pe loc în indignare, și amîndouă tăbăriră

cu gura pe Vitka. Băiatul tăcea chitic, cu capul în piept, ascultând toate ocările ce curgeau potop asupra lui.

Leoșka încercă să-i ia apărarea spunînd că Vitka n-are nici o vină, dar Sonia și Tatiana Vasilievna se repeziră în el amindouă, bodogănindii-l că n-are niciun rost să sprijine asemenea blestemății și că mai bine ar face să se cărăbănească cît mai e încă vreme, după care începură iar să-l beștelească pe Vitka. Leoșka ieși în stradă, petrecut de țipetele răsunătoare ale Milkăi și de răgetul lui Mișka. Acum nu mai avea de așteptat nici un ajutor din partea tatălui lui Vitka.

Leoșka se gîdea îngrijorat ce au să spună la cămin că lipsise atîta; întinse pasul, străbătînd în grabă două străzi, și abia atunci își dădu seama că nu știa încotro s-o apuce. Se întunecase de tot, stelele începuseră a răsări pe cer, secera subțire a lunii se ridica în înalt și casele și copacii aruncau o umbră palidă pe jos. Becuri electrice ardeau în dreptul tăblițelor pe care erau scrise numele străzilor și numărul fiecărei case, răspîndind o lumină gălbuie, slabă. Trecătorii se răreau cu cît trecea timpul și nici ei habar n-aveau unde se află căminul. Leoșka se gîndi atunci să iasă în bulevardul ce trecea prin mijlocul orașului și de-a colo să pornească în căutarea căminului. Bulevardul era la cîtiva pași: tot timpul Leoșka umblase numai pe străzi lăturalnice. Localnicii care se plimbau prin centru începuseră și ei să se împuțineze. Coteau mereu, perechi, perechi sau grupuri întregi, pe străzile laterale și pe ulicioare; șuvoiul de oameni ce înțesa trotuarele scădea văzînd cu ochii. Nici aici nu cunoștea nimeni drumul spre cămin. Un milițian pe oare-l oprise Leoșka se uită la el bănuitor și-i spuse:

— Aici avem mai multe cămine. Nu știi strada? Numărul?

Leoșka nu știa decît atît: că pe directoare o

chema Liudmila Sergheevna.

— Nu cunosc nici o Sergheevna. Șterge-o, nu mă mai bate La. cap, — se răsti la el milițianul.

Leoșka își puse în gînd să caute secția, învățămînt și să întrebe acolo adresa. Clădirea în care se afla secția învățămînt era însă închisă. Leoșka încercă să-și amintească pe unde mersese cu Liudmila Sergheevna, dar străzile, noaptea, nu mai semănau de loc cu cele pe oare le văzuse el. Dădu colțul. Părîndu-i-se însă că o luase greșit, se întoarse înapoi. Îi făcea impresia că nimerise pe o stradă eu desăvîrșire necunoscută. Nici țipenie de om. Putea să se aciuiască undeva pe o bancă lîngă o poartă și să aștepte pînă dimineața, dar simțea cum îl chinuie tot mai mult foamea și pe deasupra începuse să adie din spre mare un vînt rece. Parcă, totuși, se mai încălzea umblînd, așa că Leoșka o porni pe străzi la întîmplare.

8

Nu degeaba Liudmila Sergheevna se temea de reparații. Era cufundată pînă-n gît într-un noian de griji și mai mari și mai mărunte. Zidarii, tencuitorji, zugravii trebuiau tot timpul supravegbiați. Trebuia apoi să ridice bani de la bancă din care pricină era nevoită să a- lerge ba la secția învățămînt, ba la comitetul executiv al orașului. Unde mai puneți, că tocmai acum căzuse la pat și Xenia Petrovna, singura educatoare care mai rămăsese în oraș, așa încît fusese silită s-o treacă pe A- mastasia Feodorovna la „prichindei”. Anastasia Feodo- rovna era meșteră neîntrecută în ale croitoriei, dar ca educatoare nu făcea nici o scofală. Noroc c-o mai ajutau fetele mai răsărite. Și pe urmă darea de seamă. Cine dracu' mai născocise atîtea formalități și atîtea formulare, ce rost aveau? Of, birocrații ăștia, de i-ar încăpea o dată în mină să le spună verde în față ce crede despre ei.

Ziua întreagă și-o irosise numai cu alergături. Nici nu avusese timp să se ducă pînă acasă, așa că Liubocika veni după ea, neliniștită. Liudmila Sergheevna o trimise îndărăt: nu i se întâmplase nimic și nici n-a ve a ce să i se întâmple; să aibă grijă numai să-i dea demîncare lui taică-său, cînd s-o întoarce de la lucru și să vadă de surioara ei mai mică. Liuba erp doar o fată mare, putea să se bizuie pe ea. Ce mare a crescut în ultimul an! Uite așa te trezești într-o bună zi că a trecut și tinerețea fetei. A fetei... Dar a ei? Cum o mai fi ară tînd?

Liudmila Sergbeevua aruncă o privire în oglindă și-și întoarse îndată ochii. Mai bine să nu se vadă. Se în- grășase, umbla neîngrijit îmbrăcată. Rochia asta cădea pe ea ca un capot. Și cînd te gîndești că odinioară fusese subțire «a o trestie, așa cum era fata ei acum. Și zglobie, zglobie. Voi, cum mai rîdea ca o proastă!...Trebuie totuși să se îngrijească, doar n-avea șaizeci de ani! Dacă te lași așa^ o să i se facă și lui bărbatu-tău lehamite de tine... Altele la vîrsta ta, să vezi cum arată... Dar toate astea după aceea, după!... Numai de-ar isprăvi reparațiile pînă nu s-or întoarce copiii — Cu destulă bătaie de cap, ce-i drept, dar totul, slava domnului, merge bine... Ce-ar fi să plece și ea acasă?

Sima Pavlova, care era de serviciu, veni să-i raporteze că toți copiii se culcaseră.

— Bravo! Poți să te duci și tu la culcare, — îi spuse Liudmila Sergbeevua.

Sima rămase locului, muncită parcă de un gînd.

— Liudmila Sergheevna, l-ai trimis dumneata undeva pe băiatul cel nou? Pe Gorbaciov?

— Nu, unde era să-l trimit? ,

— Știți că nu-i aici, Liudmila Sergheevna?

— Cum — nu este? încremeni Liudmila Sergheevna.

— Nu-i nicăieri. A lipsit toată ziua. N-a fost nici la plimbare și nici la masă n-a venit.

Liudmila Sergheevna își aminti că într-adevăr peste zi nud văzuse de loc pe „sălbatecul” acela, cum îi spunea în sinea ei lui Aleoșa Gorbaciov.

— Bine, poți să pleci.

Așteptă pînă ce Sima străbătu curtea și abia pe urmă intră în dormitorul băieților. Într-adevăr patul lui Gorbaciov era gol, nici nu mai era nevoie să-l caute. Se întoarse. Înapoi în birou și deschise fereastra. Un vînt răcoros adia dinspre mare și totuși ei îi era cald. La bucătărie și la dormitor, deasupra ușilor, ardeau becuri electrice. Razele lor firave de lumină nu reușeau să împrăstie întunericul. Răsărise luna și curtea era tărcată de umbre. Cîrad vîntul se potolpa și plopii încetau să mai freamăte, îl auzea pe Naliot zăngănindu-și lanțul și lclănțănind din dinți, în luptă cu puricii.

„Va să zică așa!”

Cînd spre sfârșitul 'anului 1946 Liudmila Sergheevna fusese chemată la secția învățămînt ca să ia direcția căminului de copii, făcuse un gest cu mîna că nu vrea să primească și spusese rîzînd:

— M-ați și găsit pe mine să fac pe Makarenko! Eu nu pot s-o scot la capăt nici cu ai mei.

Zadarnic însă încercase să glumească. Duipă o discuție îndelungată i se comunicase că propunerea venea din partea tovarășului Gușcin, secretar al comitetului orășenesc de partid.

— Știu eu dacă am să fiu în stare? căutase să se apere Liudmila Sergheevna. Copiii o să mi se urce în cap !

— N-o să ți se urce. Tovarășul Gușcin spune că ești un om de nădejde. Așa că ne bizuim pe dumneata.

Liudmila Sergheevna se îmbujorase, amintîndu-și de pățania cu băiatul lui Gușcin și se străduise a le dovedi că nu era pregătită pentru asemenea post, că n-avea destulă experiență. Și ea de obicei în asemenea împrejurări, i se răspunsese că nimeni nu

se naște cu o experiență gata câștigată și că nu există școli pregătitoare pentru directori.

Pînă la urmă n-avusese încotro și primise. De cîte ori nu se caise mai apoi din pricina asta, cîte lacrimi nu vănsaee!

I se încredințaseră treizeci și cinci de copii, care- mai pe urmă se făcuseră patruzeci și șapte, pe urmă șaizeci și patru. Veneau flămînzi,- păduchioși și în-

tr-un hal de murdărie !... Și ea n-avea eu ce să-i îmbrace, nici măcar pantalonași. Noroc că făcuse rost de niște chiloți femeiești, portocalii, eu care băieții umblaseră o lună întreagă. Tot timpul ăsta nu-i lăsase să iasă ipe stradă, dar și lor le era rușine
toate

astea au trecut: acum aveau și haine și încălțăminte și provizii.

Greutățile materiale îi prilejuiseră firește destule griji, dar și mai multe griji avea cu copiii. Cei mai mulți se dădeau repede pe brazdă, ascultau și îndeplineau totul 'așa cum li se cerea ; uneori însă, avea de a face cu niște pramatii, că-i venea să-și ia lumea în cap... Dar oricît ar fi avut de luptat, pînă la urmă totul ieșea bine. Tartorii relelor se potoleau, iar cei năraviți se îndreptau și ei; aceștia la drept vorbind îi erau mai dragi decât toți fiindcă pe ei îi salvase. Era un lucru pe care Liudmila Sergbeevna nu l-ar fi mărturisit nimănui ; în sinea ei însă își spunea cu mândrie: „Bravo, Liudmila! Halal să-ți fie, n-ai dat greș!...”

Și uite că de astă dată se întâmplase să dea greș! Liudmila Sergheevna se gîndea acum cu amărăciune că va trebui să dea explicații la secția învățămînt a orașului și a regiunii cum de n-a izbutit să atragă și să păstreze un copil ca ăsta, puțin sălbăticit... ,

De ce fugise oare? Unde s-o fi dus? Ar fi bine să-l adune mai degrabă de pe drumuri, dar dacă nu-i vor da de urmă ? Și uitînd pe loc muștrările pe care s-ar

putea să le primească, Liudmila Sergheevna nu se mai gîndea acum decât la ceea ce i se va fi întîmplat sau i s-ar putea întîmpla lui Leoșka Gorbaciov. Și-l închipuia pe Leoșka lungit pe jos undeva pe podelele pline de scuipat ale gării, printre mucuri de țigări, sau bușit de speculanții din piață, fiindcă, lihnit de foame, șterpelișe poate un prăpădit de morcov. Dar dacă s-o fi înecat ? Sau l-o fi călcat vreo mașină ?

Liudmila Sergheevna sări de la locul ei și se repezi afară. Creștetele plopilor fremătau în bătaia viatului răcoros, cornul palid al lunii spînzura stingher pe cerul întunecat. Intră iar înăuntru. Ar fi trebuit de mult să plece acasă, dar nu se îndura. N-avea nici un rost să mai spere și să mai aștepte și totuși mai trăgea nădejde și mai aștepta încă. Prin fața ochilor ei năluceau toate nenorocirile ce i s-ar fi putut întîmpla lui Gorbaciov și se muștra amarnic. Se decise să plece și totuși nu pleca.

Hotărîndu-se să se ducă în sfîrșit acasă, dădu să închidă geamul și se opri: i se păruse că se mișcase ceva, ca o umbră, lîngă poartă.

— Cine-i acolo? strigă ea, aplecîndu-se peste pervaz.

Umbra se urni din loc și Leoșka ieși la iveală în bătaia lunii. Liudmillei Sergheevna îi zvîcni inima și începu să-i bată cu putere.

— Vino încoace, — îl chemă ea, stăpînindu-se. În clipa însă cînd Leoșka intră stînjnit în birou și-și înălță ochii spre ea, răzbită de oboseală și de toate. nenorocirile pe care și le închipuise, Liudmila Sergheevna se muie dintr-o dată și o podidiră lacrimile. Băiatul se uita la ea nedumerit. În loc să-l ia la trei păzește, cum ar fi trebuit, să-l amenințe sau să-l pedepsească, directoarea se apucase să plîngă, întocmai ca maică-sa, cînd Leoșka se întorcea acasă, după celipsise multă vreme, fără să spună unde se duce. Și, amintindu-și de ea, Leoșka simți cum i se pune un nod în gît.

— Spune, spune unde ai hoinărit, copil rău ce ești ! îl întrebă în cele din urmă Liudmila Sergheevna și-l apucă de bărbie, dîndu-i capul pe spate. Ia uite, ești sloi de gheață...

— M-m-am rătăcit, — îngîină Leoșka.

Ea îi cuprinse grumazul și Leoșka își afundă fața în umărul ei moale și cald. Nodul din gît se învîrtoșă, astupîndu-i beregata, și începu să tremure

și deodată, băiatul care uitase de mult să mai plîngă, fu zguduit de un plîns înăbușit.

— Lasă, ajunge, ajunge, — îl potoli Liudmila Sergheevna cu un glas liniștit. Ți-o fi foame, nud așa !

— îhî!

Cămara era închisă, iar la bucătărie nu găsi decît niște ceapă verde și un codru de pîine de secară. Liudmila Sergheevna îl aduse și rupînd din el o bucată i-o întinse lui Leoșka : „Mănîncă !”

În momentul acela o răzbi și pe ea o foame cumplită și, amintindu-și că nu mîncase nimic la prînz, rupse și ea un colț de pîine. Ședeau așa unul în fața celuilalt, întihzînd ceapa verde în farfuria cu sare și făcînd-o să troznească în dinți.

— Vorbește-mi despre măicuța ta, — îl îmbie Liudmila Sergheevna.

Leoșka îi istorisi cum trăiau amîndoi laolaltă și cum pe urmă maică-sa căzuse la pat și murise.

— Și după aceea? îl întrebă ea cu blîndețe.

Leoșka șovăi o clipă, apoi începu să-i povestească viața pe care o ducea cu unchiul Troșa și mătușa Lidia, mărturisindu-i totul, pînă la urmă.

— Of, prostuțele, prostuțele, — suspină Liudmila Sergheevna. Cum ți-ai închîpuit c-o să te trimitem înapoi la un om atît de hain ? Bine, acum du-te și te culcă.

Liudmila Sergheevna îl petrecu pînă la dormitor. Anastasia Feodorovna, care se trezise din somn, nu se dumiri cîe se întîmplase și adormi la loc imediat. Leoșka intră în așternut și se ghemui, fericit, sub plapumă. În dormitor nu se auzea decît răsufierea do- moală a copiilor.

„Au obosit, mititeii de ei. Le-ajunge cît au zburdat” se gîndi Liudmila Sergheevna.

Cei mărunței de tot, „prichindeii”, dormeau cu brațele desfăcute. Taras Goroveț, „mujicul cel mic”, stăpînul lui Meteor, răsufă regulat, liniștit, ca tot

ce făcea el. Pînă și sălbatecul de Aleoșa începuse să respire ca un om biruit de somn... Oare cum se va împăca eu copiii ceilalți ?

Liudmila Sergheevna oftă și se întoarse la ea, în birou. Era timpul să se odihnească și ea, măcar cît de puțin. La răsărit mijeau zorii, o nouă zi era pe cale să înceapă și orice ar fi adus cu ea — bucurii sau necazuri — trebuia să fie gata s-o întîmpine.

PARTEA A DOUA

CASA NOUĂ

9

Leoșka se pomenise deodată cu o mulțime de îndatoriri, deși nimeni mul silise să le facă. îi ajuta de pildă Efimovnei să caTe lemne și , cărbuni, Nastasiei Feodorovna să-i ducă pe „prichindei” la plimbare, mai mult chiar, voise să le fie de folos și zugravilor, dar când Liudmila Sergheevna îl văzuse plin de vopsele, îl trimisese la spălat, oprindu-l să se mai vîre altădată printre meșteri.

I-ar fi plăcut mai ales să-i poarte de ' grijă lui Meteor, dar Taras Goroveț se uita ou ochi răi, bur-

zulindu-se la oricine s-ar fi apropiat de cal ; orice lucru făcut de altul, se apuca să-l facă din nou, așa Cum socotea el că-i mai bine, și nu intra cu nimeni în vorbă.

— Nu vrei să-ți ajut? — îl întrebă Leoșka pe Taras care tocmai îl scosese afară pe Meteor și se apucase să-l țesale.

— Ce să-mi ajuți? Pot să fac și singur, — mormăi Taras.

— Măcar ceva.

— Du-te și rînește bălegarul dacă vrei.
, Nu era cine știe cît bălegar în grajd. Leoșka îl rîni la repezeală și-l puse peste mormanul din curte, între timp, Taras îl netezea drăgăstos pe Meteor cu țesala. Meteor întindea grumazul și dădea să-l apuce de mină.

— Ce te rîzgîi? îl dojeni Taras și, băgînd mîna în buzunar, scoase o bucată de zahăr pe care i-o întinse calului. Na, mîncăciosule, na...

— Ce-l tot îndopi cu zahăr? îl luă la vale Kira, care răsărise lîngă el.

Taras se uită la ea dar n-o învrednici cu niciun răspuns.

— Ce, crezi că eu n-am văzut? Știi — urmă Kira, întorcîndu-se către Leoșka — îi dă aproape toată rația de zahăr lui Meteor... Iar la 1 Mai, i-a dat toată turta dulce pe care a căpătat-o... Zi că nu-i așa ? !

— Ei și ce, i-am dat de la tine?

— Da' ce, am spus eu că de la mine?

— Atunci ce te amesteci? Cară-te de aici!

— Mă duc, mă duc, ce crezi tu? — se bosumflă Kira și o și întinse de acolo.

' — A dracului cață; credeam că se ține numai de capul meu, dar văd că nimeni nu poate avea pace ou ea.

Kira le dădea tîrooale tuturor, căuta mereu să intre în vorbă sau să te zgîndăre, se amesteca oriunde nu-i fierbea oala. Leoșka încă nu uitase cum își luase nasul la purtare față de el, de când se

văzuseră prima oară. Ceea ce îl scotea mai ales din fire erau ochii, Kiiei, cu scînteierea lor batjocoritoare, și gura veșnic întredeschisă, pusă parcă mereu pe rîs. Leoșka de multe ori ar fi avut cheful s-o pocnească, așa, ba să nu se mai vîre în sufletul omului, dar îi era teamă să nu-l pîrască Liudmillei Sergheevna.

Taras însă nu-i mai răspunse nimic, văzîndu-și mai departe de treabă, pe tăcute.

Semăna într-adevăr cu un pui de mujic: se mișca încet, vorbea potolit, apăsând pe cuvinte și nu putea niciodată să stea cu mîinile în sin. Venise la cămin dintr-un cătun. Nu mai fusese în viața lui la oraș și, în primele zile, Taras tînjea după satul lui. Se ținea deoparte de copiii de seama lui, nu-i plăcea să se zbîntuie și să țipe, așa cum făceau ei numai ca să simtă că trăiesc, sau ca să-și audă glasul trîmbițînd.

Privea tăcut și încruntat la 'forfota lor gălăgioasă și, cînd și cînd, spunea, așa ca pentru sine :

„Parcă stă să plouă. Asta-i bine pentru grîne...” sau :

„Acum, pesemne, băieții s-au dus cu caii la adăpat...”

Aici, la cămin, nu erau cai, holdele nu se ridicau în fața ta ca un zid tălăzuitor de spice, pîinea era adusă de-a gata de la brutărie, nu se afla nimic din ceea ce i-ar fi putut aduce aminte de viața lui de acasă și de aceea <îi era urât.

Se mai înviorase puțin o dată cu venirea lui Meteor. Slab, costeliv, cu rosături la greabăn și pe coaste, cu copitele crăpate, Meteor stătea în mijlocul curții, cu capul în pămînt, fără să se sinchisească nici de copii, nici de muștele ce-i năpădiseră rănile. Fusese, pesemne, cînd va, un cal sprinten foc, că doară nu degeaba îl chema Meteor ; acum însă nu mai era decît o biată gloabă scoasă din inventarul „Aftoguj- trans”-ului, nemai fiind în stare să

urnească ceva din loc, îniafară de propriile-i picioare. Copiii stăteau la oarecare depărtare de el ; gloabă — gloabă, dar dacă te mușcă, sau îți scapă vreo copită ? Taras își făcu loc printre ei, se apropie de Meteor și-i netezi grumazul. Calul ridică o clipă capul și iar îl lăsă în jos, obosit. Taras îi pipăi coastele, îi cercetă rănila și ou un* nemăsurat: dispreț în glas rosti :

— Halal stăpîni! Cum și-nu bătut joc de bietul cal !...

Cine fuseseră „stăpînii” dinainte nu știa, acum însă stăpînul deplin, singurul stăpîn al lui Meteor, era Taras. Băiatul nu se mai dezlipea de lîngă el, îi dădea demîneare, îl adăpa, îl curăța, îi ungea rănila cu niște dohot pe care cine știe unde-l dibuise și dacă i s-ar fi îngăduit, ar fi fost în stare să doarmă cu el în grajd. Pentru ca Meteor să se întremeze mai curînd, încercase să șterpelească pîine de la bucătărie ; fusese însă prins și dojenit. De atunci nu mai căutase să șterpelească pîine de la bucătărie, rămăsese însă la părerea lui, deoarece după ce primise mustrare, bodogănisese ceva despre „sărmanul dobitoc beteag” căruia nu se îndură nimeni să-i dea măcar „o fărîmă de pîine”. Totuși și după aceea prin buzunarele lui Taras se putea găsi nu numai „o fărîmă de pîine” pentru Meteor, dar și cîte o bucată de zahăr, uneori.

Meteor începea să se pună pe picioare. Rănila i se închiseră, nu-i mai numărai coastele și nici nu mai arăta ca o gloabă, bună numai să iei pielea de pe ea. Calul căra toate cele de trebuință pentru cămin, muncea la grădina de zarzavat a școlii, nu zvîrlea din copite, lăsîndu-i pe toți să se apropie de el și să-l mîngîie, drept care „prichindeii”, mai ales, nu mai puteau de dragul lui. Îl iubeau toți, dar singurul lui stăpîn era Taras. Băiatul s-ar fi lipsit și de școală numai să aibă răgaz să îngrijească de Meteor, și la în

ceput bombănea cînd îi aducea aminte cineva de lecții.

— Păi da, lecțiile! Și cînd să mai muncească, omul, atunci?

„A roboti“, a munci, era, după el, singura îndeletnicire temeinică; celeilalte — vreme pierdută în zadar. Totuși, după ce căpătă în două rînduri cîte un doi la limba rusă și Liudmila Sergheevna îi puse în vedere că la cel de-al treilea nu-i mai dă voie să se apropie de Meteor, băiatul se puse pe carte, cu tot dinadinsul.

Acum, de cînd la cămin îl aveau pe Meteor și pe deasupra și o căruță, precum și o grădină la marginea orașului, viața lui Taras își aflase un rost, era plină și brațele sale aveau mereu câte ceva de făcut, fiindcă după asta tînjea băiatul. Iar o dată cu venirea lui Ustin Zaharoviei, Taras dobîndise și un profesor eu neîndoielnică autoritate și un om desăvârșit, fără pereche, vrednic a fi urmat în toate. Taras îi spunea „moș Ustin“ — oricît căutase Liudmila Sergheevna să-l dezvețe de asta — fiindcă așa i se părea lui că-i mai respectos decât să-l numească simplu Ustin Zaharoviei.

Leoșka avu prilejul să-l cunoască pe Ustin Zaharovioi cîteva zile mai apoi cînd se duse cu Taras și cu fetele mai mari la grădina de zarzavat a căminului, după cartofi.

După ce ascultă ce-i spunea Liudmila Sergheevna, Taras stătu o clipă în cumpănă, apoi rosti apăsător :

— La întoarcere să vină cum or putea: cu mașina sau pe jos...

— De ce?

— Vreau să rămân peste noapte acolo: să mai apuce Meteor să pască și iarbă, nu numai fin și iar fin... După aia vin și eu cu cartofii. Altminteri ar în

semna să care și fetele o dată eu cartofii. Păi ce-i el: mașină ori cal ?

— Ca mîine —*— se amestecă și. Kira — o să-l vedem cărîndu-l el în cîrcă pe Meteor.

— Of, Taras, Taras! zîmbi Liudmila Sergheevna. Îmi vine să cîtesc că Kira are dreptate. Dacă le va ieși vreun camion în drum, să meargă cu el — dacă nu, te întorci cu ele chiar astăzi...

Taras se posomori și tăcu din'gură.

Ieșind din oraș, părăsiră șoseaua, luînd-o pe un șleau de țară. De o parte și de alta, grădinile de zarzavat se țineau lanț. Se vedeau tulpini înfrunzite de cartofi ; răsucite pe araci, rînduri, rînduri, ca la paradă, se înșirau tufe de roșii; vrejurile bostanilor își resfirau foile late pe jos. În spatele grădinilor se întindeau holdele ce dădeau în pîrg.

Roțile cînd intrau în hîrtoape, cînd treceau huruind peste bulgării de noroi, și căruța hodorogea și se hurduca de zor. Fetele intonară cîteva cîntece pe rînd : despre orașul iubit, cântecul armonicii, al băsmăluței albastre, dar se văzură silite să tacă. Totuși, erau vesele nevoie mare ori de cîte ori căruța se apleca într-o parte și veneau toate de-a valma : se agățau una de alta, țipau și rîdeau în hohote. Leoșka privea cu drag totul, îi plăceau cîmpiile înverzite din preajmă și soarele ce dogorea, ba chiar și șleaul de țară, mîncat de hîrtoape, din pricina cărora fetele rîdeau într-una. Taras ședea pe capră, de parcă era lipit acolo, cu picioarele goale spînzurînd în gol, ți-nînd hățurile în mîna stîngă. Cînd și cînd doar, se uita peste umăr la gălăgioșii din spate.

— Rîd de toate nerozile! îl auzi bodogănind Leoșka.

— Mai e mult? îl întrebă el.

— Nu-u... încă o țîră.

„Țîra“ aceea însă ținu aproape un ceas. Pe urmă, Taras coti pe un drumeag năpădit de iarbă și arătă

înainte :

— Uite, se vede și coliba moșului. A lui moș Ustin.

La marginea bostănăriei se zărea o colibă încropită din nuiiele și hlujeni de floarea soarelui.

— Acolo stă tot anul?

— Numai acum, cît trebuie să păzească. Pînă oe culegem roadele.

Căruța trase în dreptul colibei. Ustin Zaharovici ieși afară. Era uin om înalt, slab, puțin adus din spete. Ai fi zis că-i este rușine că e prea înalt, ori că se teme că s-ar putea lovi de tocul ușii, chiar atunci cînd se afla sub cerul liber. Privea tot timpul mijind ochii din pricina luminii orbitoare a soarelui de stepă. Obrazul era năpădit ipînă sub pleoape de o barbă neagră, presărată cu fire cărunte, și care părea atît de aspră că, numai privind-o, lui Leoșka îi venea să se scarpine.

— Bună ziua, Ustin Zaharovici! strigă Kira, sărind din căruță. Ne-a trimis Liudmila Sergheevna după cartofi. Știi, Ustin Zaharovici, ne-a venit unu' nou, ăsta de aici, — îl arată ea pe Leoșka Gorbaciov. Ustin Zaharovici se apucă să-l deshame pe Meteor. Fetele dădură jos lopețile și căldările. Taras scoase un pachet, pe oare îl ascunsese în chichița de sub capră, și-l duse în colibă.

— Ți-am adus pîine, moș Ustin, — spuse el. Și sare.

— Aba, — făcu omul.

— De unde începem, Ustin Zaharovici ? strigă Kira îndreptîndu-se spre tufele de cartofi din apropiere. De aici ?

— Nu, nu de acolo, — îi răspunse Ustin Zaharovici și o porni peste cîmp. Uite, tocmai de aici — le arată ©1, oprindu-se locului — aici sînt cartofi tim- purii.

— Jana o să lucreze cu Sima și noi doi împreună, da ? spuse Kira. Ai să vezi c-o să le-o luăm înainte.

Jana, o fată năltuță, cu ochi negri, zimbea. Era o fire tăcută și avea întotdeauna un zâmbet pe buze, zîmbetul oamenilor buni și miopi. Din pricina staturii și a felului ei de a fi, după cîte aflase Leoșka, fusese poreclită „Mutuloanca”. În schimb Sima, mică și bondoacă, cu ochii parcă boboșați de somn, știa să răspundă pentru amândouă, întorcîndu-se de fiecare dată spre Jana, ea și cum ar fi așteptat să-i întărească vorbele. Sima spuse :

— Vai, Kira! Mereu te ia gura pe dinainte! Ce te faci dacă o să vă întrecem noi ! Ce zici, Jana ?

Leoșka n-ar fi vrut să lucreze cu Kira. S-ar fi împăcat mai bine ou Jana cea tăcută, sau chiar cu limbuta de Sima, fără a mai pomeni pe Taras, dar cele două prietene erau nedespărțite, iar Taras avea treabă : cosea iarbă pentru Meteor pe marginea drumului. Leoșka înfipse fără un cuvînt lopata în pământ și răsturnă dintr-o dată o tufă. Cartofii mici, roșcați începură a se rostogoli duruind în găleată.

Kira scormonea cu sârg țarina, apoi alerga cu găleata în mînă la sacul de pe hat și cântărea mereu din ochi cam cît scosese fiecare, dîndu-i raportul lui Leoșka.

Soarele luneca spre scăpătat. Ustin Zaharovici tîrî pînă la căruță cei doi saci cu cartofi.

— Ajunge, — spuse Taras. Acum puteți porni spre casă...

— Cum adică, spre casă? răbufni Kira. Cu ce?

— Nu v-am spus că astăzi nu mă întorc cu voi acasă ? Uite, mașini berechet...

În depărtare, pe șleahul de țară se zăreau cînd și cînd nori de praf, stîmiți de camioanele în trecere.

— Și dacă n-or vrea să ne ia? Să știi că te spunem Liudmillei Sergheevna, — tăbărîră cu gura pe el Kira și Sima.

Taras însă le întoarse spatele și se duse la Meteor care ronțăia lacom iarbă proaspăt cosită. Fetele știau că nimeni nu poate s-o scoată la capăt cu

Taras «înd i se năzare lui cîte ceva.

— Fie și așa! spuse Kira. Las' că-i arată acasă lui, Liudmila Sergheevna. Să mergem, fetelor. La revedere, Ustin Zaharovici !

Leoșka o porni după ele, apoi se opri locului, cumpănind, și se uită la Ustin Zaharovici, la fața lui aspră cu buzele încleștate.

— N-aș putea să rămîn și eu?

Ustin Zaharovici dădu din cap :

— Ba da.

Fetele plecaseră. Rochițele lor pestrițe se mai vedeau încă pe marginea șleahului. Pe urmă, cînd norul de praf ce tocmai se stîraise pe drum se astîmpără o clipă, îi zăriră pe cei dintr-un camion ce se oprise întinzîndu-le mîinile să se urce, apoi norul de praf se involbură iar, dispărînd spre oraș.

— Vino încoace, --- îi spuse Taras lui Leoșka, întinzîndu-i o gamelă afumată. Tu du-te de adu apă — uite, acolo în vîlcică-i un izvor — în timp ce eu Strâng vreascuri pentru foc.

La marginea cîmpului se afla o vâlcea. Taras rămăsese pe colină să culeagă de pe jos băligar și găteje, iar Leoșka se lăsă ia vale să caute izvorul. Văzu o scufundătură năpădită de ierburi dese, plină cu apă rece și limpede în care înota o broscuță. Leoșka deșertă apa din gamelă și se uită în jur, încurcat. Ceva mai sus zări o crăpătură în pămînt din care țîșnea o vinișoară de apă. Leoșka puse gamela în dreptul ei și așteptă o mulțime pînă se umplu.

— Ce făcuși pîn-acum, te-ai scăldat? îl întrebă Taras pe buzele căruia miji pentru prima oară un zîmbet, oînd Leoșka se întoarse.

— E acolo o broască, — căută să-i explice băiatul fisticit.

— Și ce, te-ai speriat? rosti cu viclenie Taras.

Aprinsese între timp un foc de găteje care ardeau ou flacăra și aninase deasupra gamela, punînd în spuză cartofii la copt.

— încă puțin și gata și cina, — spuse el mulțumit, isprăvind treaba.

Spre asfințit cerul era învîlborat de soarele ce: scăpăta.

Norii de praf, ce se învolburau tot mai rar podium, se rumeneau ca fumul unor îndepărtate incendii. Culoarele vii începură însă a păli curînd, lăsînd să se aștearnă în loc apele viorii ale amurgului. Doar sus, în înaltul cerului, norii albi ca de scamă mai purtau pe margini un tiv trandafiriu.

Taras luă de pe foc gamela cu apa clocotită și aruncă înăuntru cîteva fire de ceai, apoi dădu la o parte cu o surcică jăratul și scoase din cenușă cartofii scorojiți. Pe urmă luînd în mînă un cartof fierbinte și suflînd în el fiindcă-l frigea, îl rupse în două și îl mirosi.

— E copt!

Ustin Zaharovici și Leoșka se așezară lîngă ștergarul pe care se afla pîinea și sarea.

Ce-i drept e drept: Leoșka niciodată nu se simțise atît de bine; și pentru că mîncau cu mina cartofii ce i se păreau nespun de gustoși, și pentru că brațele și mijlocul îi erau frînte de oboesală, și pentru că ceaiul mirosea plăcut a fum și era mai aromat, așa cum îl beau ei, fără zahăr, trecînd din mînă în mînă cana de aluminiu; pentru că tăceau din gură în timp ce sus pe boltă, deasupra lor, începeau a licări stelele; pentru că focul lor părea și el o stea gălbuie roșiatică ce pîlpîia în întunericul nemărginit al cîmpiei. Umbrele nopții îi împresurară din toate părțile și o dată cu ele și tăcerea. Numai pentru cît- ve timp, însă. Undeva prinse a țîrî sfios un greier, apoi altul îi răspunse și deodată se întinse peste tot un țîrîit și un zumzet de ziceai că tot văzduhul, îm- pînzit de aroma amăruie a pelinului de cîmp și lumina molcomă a stelelor licăritoare, fremăta și el.

Leoșka se culcă lîngă foc. Dacă ar fi mereu așa — și focul, și Taras lîngă el, și chiar și îngruntatul „moș

Ustin"... Să stai întins așa, în fiecare noapte, pînă în zori, să te tot uiți la stelele îndepărtate și să ascuți zvonul greierilor, ce umple văzduhul.

— Hai să ne culcăm, — îi spuse Taras, adunînd la un loc jeraticul risipit. Mîine pornim cum s-o crăpa de ziuă.

Se tolăniră într-o căpiță de fin, proaspăt cosit. Ustin Zaharovici rămase lîngă focul peste oare mai punea cînd și cînd vreascuri, uitindu-se cum sînt mistuite de flăcări. Și atunci o lumină roșietică-i învăluia chipul.

— De ce tace mereu? întrebă Leoșka în șoaptă.

— Știu eu? îi răspunse tot în șoaptă Taras. Așa face el. Crezi c-o să-ți spună de ce ? S-o fi gîn- dind la ceva.. Dormi !

Furați de somn, băieții nici nu simțiră cînd Ustin Zaharovici îi înveli cu o țoală adusă din colibă. Omul stătu puțin lîngă ei, oocîrjat, apoi se așeză iar lîngă foc.

10

Ustin Zaharovici era trecut în ștatele căminului de copii în postul de instructor de lucru manual, post în care se trezise tam nesam, fără să știe cum, nici el, nici cei din jur.

Cu un an în urmă Liudmila Sergheevnia primise aprobarea să ia pentru cămin niște paturi, de fier cu somiere. Paturile vechi de lemn se hodorogiseră de tot. Degeaba le repara mereu, că nu țineau. În dormitoare, spre spaima fetelor și hazul ștregarilor de băieți, se întâmpla destul de des ca vreunul dintre paturi să se desfacă din încheieturi, bușindu-l pe podele pe cel care avea bafta să doarmă în el.

Prima serie de ipaturi noi fusese adusă cu căruța încărcată pînă-n vîrf. Transportul era însoțit de băieții mai mari și de Liudmila Sergheevna. Tara® mergea pe lîngă Meteor, iar ceilalți după căruța,

admirând maldărul înalt, azuriu, ce hodoragea pe caldarâmul de piatră, înclinându-se din când în când într-o parte. De câte ori Meteor se oprea, paturile o luau razna, mai, mai să cadă din căruță. Cu vreo-trei străzi înainte de a ajunge la cămin roțile dădură într-un hîrtop și paturile se năruiră toate — grămadă. Băieții săriră să le ridice de jos. Un trecător înalt, puțin adus din spate, se uita la ei, tăcut, de pe trotuar, cum se osteneau fără nici un spor. Într-un târziu, omul se apropie de căruță și le spuse :

— Nu-d bine așa.

Dădu jos spe tezele paturilor culcate pe podul căruței și începu să le așeze în picioare. Băieții primiră cu bucurie ajutorul acesta, picat din senin, și se apucară să adune paturile împrăștiate pe jos. După ce le rîndui cum trebuia în căruță, omul le legă cu o frînghie. Meteor porni mai departe. Paturile hodorageau și acum, dar nu se mai prăvăleau. Omul mergea după ele, fără să-i răspundă nimic Liudmillei Sergheevna, care-i mulțumea. În dreptul porții rămase locului să se uite cum le descărnau.

— Vă mulțumesc foarte mult! spuse Liudmila Sergheevna și-i întinse mina.

El se uită la mîna ei, apoi întoarse privirea spre poartă :

— N-aveți cumva un topor și niște cuie? grăi el. Uite, balamaua-i ruptă. Nu e bine.

Balamaua de jos se desprinsese de mult și poarta se închidea ou greu acum, lăsând o dără în semicerc pe pământ. Liudmila Sergheevna, puțin descumpănită, îi aduse toporul și cuiele. Pe urmă se luă cu treburile. Își aminti de-iabia după vreo zece minute de necunoscutul acela ciudat și o cuprinse îngrijorarea cînd își dădu seama că nu se mai aude nici o pocnitură la poartă.

„Doamne, te pomenești că a plecat și a luat cu el și toporul” se gînidi Liudmila Sergheevna.

Toporul era agățat de gard, balamaua dreasă,

dar necunoscutul nu se mai vedea pe nicăieri.

„Curios om”, — se gîndi Liudmila Sergheevna luînd toporul și puțin după aceea uită cu totul de el.

A doua zi spre seară însă omul acela ciudat se arătă din nou. Liudmila Sergheevna îl văzu ridicînd căruța cu ajutorul unui drug de fier, în timp ce Taras scotea roțile din față ca să le ungă osiile. Amîndoi tăceau. Directoarea îi dădu bună ziua și el îi răspunse clătînd doar din cap.

— îl cunoști? îl întrebă pe Taras Liudmila Sergheevna, după ce omul plecase.

— Pe cine? Pe moș Ustin? Nu...

— Dar de ce a venit?

— Să ne dea ajutor, — o lămuri Taras, mirat de întrebarea ei, ca și cum ar fi fost cît se poate de fire&c ca necunoscutul să le dea ajutor și n-ar mai fi nevoie de nici o explicație.

De atunci, Ustin Zaharovici venea zi de zi pe la ei. Și de fiecare dată își găsea cîte ceva de meșterit plecînd fără să ia în seamă mulțumirile cu care era răsplătit. Educatoarele dădeau din umeri, nedumerite. Efimovna însă n-avea ochi să-l vadă și mereu îi atrăgea atenția Liudmilei Sergheevna cu o voce de sibilă, prevestitoare de nenorociri :

— Iarăși a venit sarsailă! Nu știu de ce ne tot dă tîrcoale; într-o bună zi să vedeți c-o să ne curățe cămara — uitați-vă numai la mutra lui — te bagă în sperieți!

Într-adevăr, obrazul posomorit și veșnic nebărbierit al lui Ustin Zaharovici nu-i trezea nici un fel de încredere Liudmilei Sergheevna. Nu știa ce fel de om e, de ce venea atît de des la cămin și dacă nu cumva ar fi fost cazul să-l oprească de-a le mai călca pragul, în schimb, el, pe zi ce trecea, se dovedea a fi de mai mare ajutor, făcînd treburi pe care nimeni altcineva din cămin nu era în stare să le îndeplinească; și nu aștepta pentru asta nici plată, nici mulțumiri. Nu-i venea să-l jignească dîndu-și pe

față. neîncrederea ei. Cu toate că părea atât de posac, de crunt, copiii nu se temeau de loc de moș Ustin. Găseau mereu de lucru și pentru el și pentru dîșii, bucuroși să-l ajute. O singură dată omul nu voi să le facă pe plac: oînd îl rugară să așeze bara de gimnastică.

— O să vă faceți de cap — rosti el hotărît. Treabă-i asta să stați așa, răsturnați, cu picioarele în sus?

Totuși, după ce băieții o așezară cu mina lor, moș Ustin fu acela care întări proptelele ea nu cumva vreunul din ei, făcînd „roata”, să se prăvălească cu bară cu tot.

Încetul cu încetul se obișnuiră cu el. Pînă și Efimov- na, care se chinuia mereu cu ușița stricată de la vatră, își schimbă purtarea față de el, după ce moș Ustin, ca un adevărat sobar, legă ușița cu sârmă și astupă găurile cu lut. Acum nu se mai temea c-o să-i prade cămara; totuși, clătina din cap cu îndoială: „N-o fi el om rău, dar de ce-i așa ursuz? Nu se poate să taci așa mereu. înseamnă că se gîndește la ceva... Dar la ce, știe unul dumnezeu!” Și strîngea din buze cu înțeles.

Dinspre partea ei, Efimovna nu știa să tacă, de aceea nu putea să se împace de loc cu felul de a fi al lui moș Ustin.

Liudmila Sergheevna încercă „să-l tragă de limbă”, dar nu reuși să afle decât că îl cheamă Ustin Zaharovici Pxihodko și că mai înainte lucrase în colhozul „Zorile” iar acum s-a mutat la oraș și muncește pe unde se întîmplă. Despre viața lui de odinioară se mulțumise să-i spună oam în doi peri:

— Ce-a fost, a fost... Ce rost are să miai scormonești?

Liudmila Sergheevna se interesă. Spusele lui Ustin Zaharovici se dovediră adevărate. Așa era, lucrase înainte de război în colhozul „Zorile” iar

după ce se

întorsese de pe front nu mai voise să rămiînă acolo. Era un oan harnic, cinstit, și iașa fusese totdeauna.

Ustin Zaharovici se obișnuî cu rosturile vieții din cămin. Lucra mîi departe ici și colo, iar seara și duminicile dis-ide-dimineată se înfiînța la căminul de copii, ca să robotească sau să repare cîte ceva. Se pricepea să facă de toate, în orice caz tot ce era de trebuînță în gospodăria cam sărăcăcioasă a căminului. Tot ce ieșea din mina lud era butucănos, cam din topor, dar foarte trainic, amintind cumva de făptura lui Ustin Zaharovici. Coipiii ascultau de el cu dragă inimă, iar Taras Goroveț se uita în ochii lui și-l imita în toate. Luase pînă și mersul tacticos și legănat al lui „moș Ustin”.

Pe vremea aceea Anastasia Feodorovmia ocupa unul din cele două posturi de instructori pentru lucru manual, învățând fetele să coasă și să brodeze, iar celălalt post era liber. Tind mila Sergheevna nu găsise încă un om de meserie, așa că după ce cumpăni puțin se gîndi să i-l încredințeze lui Ustin Zaharovici.

Omul tăcu o clipă, apoi spuse răspicat:

— Nu, nu se poate! Eu sânt muncitor de meserie, nu dascăl.

După multă bătaie de cap Liudmila Sergheevna reușise să-d convingă, expUcîndu-i că de fapt era instructor, doar că nu primea leafă și că venea numai seara, pe cîrad așa va trebui să vină în timpul orelor de lucru. Via face exact ceea ce făcea și acum, nimeni n-o să-i ceară rniai mult. La urma urmei, dacă nu vrea să primească de tot postul, să-l ocupe măcar vremelnîc pînă vor găsi un om mai potrivit. Ustin Zaharovici se învoi în sfîrșit.

Acum venea dis-de-dimineată și pleca seara tîrziu, după ce copiii se culcau. În tot căminul nu era om mai harnic decît el, și Liudmila Sergheevna își spunea în sinea ei că de fapt omul era cu trup și suflet al că-* mimului, mai mult chiar decît dînsa,

care mai avea și

9 —
Orfanul

129

familia ei, în timp ce Ustin Zaharovici n-avea pe nimeni și nimic în afară de muncă.

Un singur lucru o scotea din fire pe Liudmila Sergheevna. Ustin Zaharovici avea un fel al lui de a preda și anume: dădea câte ceva de făcut unui elev și dacă acesta nu era dibaci, îi lua din mină ciocăniți sau lopata, îi arăta tăcut cum să umble cu ele, apoi îi înapoia elevului unealta.

— Nu înțeleg, Ustin Zaharovici, de ce ești așa scump la vorbă? se necăjea Liudmila Sergheevna.

— Nu vîam spus că eu nu-s dascăl? răspundea Ustin Zaharovici. Ce vreți să le spun?

După părerea lui se cuvenea să deschizi gura doar atunci oînd un lucru putea sau trebuia să fie făcut, și

0 dată ce era stabilit, nu mai rămînea decît să te apuci de el — ce rost avea să mai trîncănești? Dacă îl întreba careva ceva, răspundea după un răstimp doar „se poate” sau „nu se poate”, fără să mai întindă vorba.

Așa cum se războia cu muțenia lui. Ustin Zaharovici, Liudmila Sergheevna ducea o luptă tot atît de zadarnică și împotriva bărbii lui cș te băga în sperieți.

— Ustin Zaharovici, — îl lua ea în primire. Cum se poate ea un om de treabă și atît de destoinic ca dumneata să poarte o barbă ea de tâlhar? Ia gîndește- te: vine pe aici vreun inspector și găsește copiii strînși în jurul dumitale și dumneata, poftim, oe mutră de om! Chiar așa de greu ți-este să te bărbierești?

Ustin Zaharovici, fără să scoată o vorbă, se ducea întins la frizerie de unde se întorcea cu obrazul, albăstriu, numai tăieturi. Iar pînă-n seară, fața ni era toată acoperită de țepi, pentru ea în ziua următoare Ustin Zaharovici să arate iar ca de obicei. În cele din urmă, plictisit de cîte ori i se făcea observație sau se aducea vorba despre inspecția ce ar fi putut să vină, se bur- zuluia:

— Doar nu-s fată, să mă sărute...

1 Ustin Zaharovici muncea fără să se gîndească

niciodată la răsplată. Când văzuse maldărul de paturi
răs-

turnat jos și pe copii în impas, cum l-ax fi lăsat inima să nu le sară în ajutor? Cum ar fi putut să stea ou mîimile în sîn, cînd un lucru nu era la locul lui! ? Cine era să repare poarta căzută, cînd în cămin nu se aflau decât țînci și femei! ? De aceea se și apucase s-o dreagă, înainte de asta însă băgase de seamă că roțile cărații nu erau unse și de aceea venise a doua zi ca să le ungă. Mereu descoperirea alte lipsuri și, rînd pe rînd, căuta să le înlătore. Și toate astea nu le făcea cu gîndul la bani sau ca să primească mulțumiri, ci numai pentru că, isprăvind lucrul, vedea că și aici era destulă treabă; iar cînd brațele și mintea au cu ce se îndeletnici, nu te mai cbinuie gîndurile și așteptarea e mai ușoară. Și el aștepta de atîta vreme, încît obosise.

La început așteptase vești de la feciorul lui care luptase pe front chiar diin prima zi a războiului. Și iată că în loc de scrisoare îi venise vestea morții lui. Ustin Zaharovici rămăsese ca pironit în mijlocul curții, în timp ce nora lui începuse să urle ca ieșită din minți, năpustindu-se în casă. Ustin Zaharovici o petrecuse cu privirea pe Froska, poștărița, oare se grăbea să se îndepărteze de locuința unde adusesese o veste atît de cumplită, apoi o pornise spre magazie și se întorsese pe prispă.

— Va să zică așa... — rostise el privind plopul de lîngă pîrleaz.

Plopul îl sădise după înșurătoare. Era încă tînăr copacul atunci cînd Andrei se cățăraseră pe el și rupseseră o cracă. Ustin Zaharovici îl dăduse jos din plop și-i trăsese o ehelfăneală. Acum copacul crescuse mare și drept ca luminarea. Andrei crescuse și el. Plopul rămăsese pe loc, în schimb Andrei nu mai era... Un pui de om, doar atîtica, și deodată se făcuse mare, mare, ajungîndu-l pe Ustin Zaharovici; cine știe, poate dacă ar mai fi trăit s-ax fi înălțat și mai mult... Prin capul lui Ustin Zaharovici se

perindau gânduri mărunte, fără șir, dar în adâncul său se lăsase ca o povară grea, colțuroasă; de aceea se și gîndea numai la lucruri mărunte ca să nu stârnească, să nu miște din loc povara aceea cumplită, tot mai greu de îndurat... Bine că baba lui nu apucase ziua asta. Oare cum ar fi suportat nenorocirea?... Uite Galka... cum bocește. Se dă de ceasul morții — se gîndise cu răceală Ustin Zabarovici — ca să afle lumea ce foc e pe sufletul ei... O să jelească ce o să jelească și o să-i treacă. Și după aia o să uite...

Știa că n-avea dreptate să-și închipuie așa ceva despre norănsa, de aceea căuta, parcă anume, să-și zgîndăre neîncrederea pe oare o avusese totdeauna față de ea și oare se mai risipise întrucîtva de când veniseră pe lume nepoții. Bătrânului i se părea că Andrei al lui e vrednic de cea mai bună fată din sat. Și asta, ce scofală era de ea? Atîta doar că râdea și cînta mai abitir ca toate. Și, ce-i drept, era și harnică. De fapt, poți să știi dacă n-o fi fost tocmai ea cea mai bună fată din sat, numai că, vedeți, Ustin Zaharovici îl socotea pe Andrei al lui vrednic de una și mai bună.

Și uite că rămăsese cu ea, în timp ce Andrei se prăpădise... Ei ce-i păsa? O să bocească și ea cît o să bocească și o să-i treacă. El însă ce-o să se facă? Dar nu, nu trebuia să se gîndească la asta, n-avea voie, fiindcă povara aceea grea, colțuroasă, se urnea din loc și atunci era nevoit să-și mute gîndul la altceva mai puțin îngrozitor. Vezi, feciorul lui Iuhimov flisese doar rănit și acum era în spital. Poate că pînă s-o face el bine, nemții au să fie biruiți și băiatul o să vină acasă. Chiar fără o mină. Parcă nu poate omul să trăiască și fără o mină? S-ar putea totliși să scape cu mina teafără... Dar cum e de închipuit așa ceva? El să

trăiască și Andrei ad lui să se fi prăpădit? — Oricît ar urla el, de înviat nn-l mai învie —

Printre bocetele Galkăi se deslușeau acum și alte glasuri. Bătrânul se opinti să se scoale de jos și intră în casă. Galka plângea în hohote într-un capăt al laviței, iar Sașka, tui ținc de un an, și Vașka de doi anișori se uitau cu ochii holbați la mama... și urlau cât îi ținea gura. Băieții lui Andrei, nepoții lui!

— Ajunge! și Ustin Zaharovici bătuse cu pumnul în mesă. Ce, vrei să omori copiii?

Galka sărise în sus speriată și se oprise din bocit. Niciodată piuă atunci socru-său nu strigase la ea. Femeia se dusesese îndată lângă copii și cu fața scaldată în lacrimi se silise să-i potolească.

Nepoții lui! Feciorii lui Andrei! Pentru ei trebuie să-și înăbușe durerea. Și Ustin Zaharovici și-o înăbușise. Nici un strop nu-i umezi ochii, nici chiar atunci când fusese singur, nici un hohot de plâns nu-l zguduisese. Durerea împietri în el, fără să izbucnească afară; atîta numai că omul deveni și mai posac și mai tăcut decât înainte.

În noaptea aceea, în curtea Fermei de proiduse lactate unde Ustin Zaharovici stătea de veghe, pentru cazul cînd fasciștii ar fi aruncat bombe incendiare, președintele Ivan Romanovici venise în goana calului și dăduse ordin ea vitele să fie scoase și minate în interiorul țării, ca să nu poată pune rîna pe ele fasciștii dacă aveau să intre în sat.

Ustin Zaharovici pornise împreună cu două mulgătoare ; dusesse vitele în toiul nopții prin stepă, uitîndu-se mereu îndărăt, la cireada care răgea. În urma lui cerul roșu era luminat de văpăile unui foc. Și cum se uita așa, Ustin Zaharovici vedea parcă flăcările întein- du-se pe fiecă clipă și apropiindu-se de satul în care Gaika rămăsese singură cu nepoții.

Nu mai avusese timp să se înapoieze să-i ia eu el. Frontul se afla în spate și se apropia din ce în ce, iar vitele trebuiau minate mai departe, aproape fără popasuri. Negru la față de dogoarea soarelui, de oboseală și de supărare, Ustin Zaharovici gonia

mereu vitele ,spre răsărit, îndepărtându-se de primejdie, dar îu același timp apropiindu-se din ce în ce de hotarul răbdării sale.

Cînd să ajungă la Ulianovsk omul era la capătul răbdării. Ustin Zaharovici încredințase vitele unui sovhoz și intrase în armată. Din pricina vîrstei nu fusese primit în rândurile combatanților, fiind repartizat la o unitate de aprovizionare.

Caii se prăpădeau, căruțele hodorogeau, iar el căra mai departe, căra nesfârșitele poveri ale războiului. Și tot aștepta să ajungă o dată, printr-o întîmplare, în preajma satului său de baștină. Și cu toate că prilejul acesta nu se ivise, nu pierduse încă nădejdea.

Abia în apropiere de Stettiin lăsase din 'mâini hăturile căruței și se urcase în primul tren cu demobilizați. În gara centrului raional se pomenise eu un ostaș mustăcios, fără epoletă, că se repede spre el. Omul avea mîneca stingă a tunicii îndoită cu grijă și prinsă cu un ac de siguranță.

— Ustin!... îl strigase și de-abia în clipa aceea Ustin Zaharovici îl recunoscuse pe Gherasimciuk, un om de la el din sat. Trăiești?

— Trăiesc! îi răspunse Ustin Zaharovici.

— Uite, pe mine m-a ciumpăvit, — rostise aprig Gherasimciuk, scuipînd.

Ieșiseră din mijlocul șuvoiului de oameni și începuseră să vorbească de una și de alta. Aflase astfel că Gherasimciuk luptase prin părțile Lublinului.

— Dar pe la noi prin sat ce mai e? Ivan Romanovici s-a întors?

Gherasimciuk făcuse un gest plin de mîhnire:

— Ivan Romanovici a fost omorît. Mai bine de jumătate din sat a fost pârjolit... I-au dat nemții foc. Și casa mea a ars... Gherasimciuk stătuse o clipă în cumpănă, apoi adăogase: Și a dumitale.

— Da' ei •... începuse să spună Ustin Zaharovici și se opri.

Gherasimciuk se scormonise o bucată de vreme prin buzunare, căutând o țigară pe care abia reușise s-o scoată ou o mînă. Țigara se rupsesse în două. O strivise în pumn și, ferindu-se să se uite în ochii lui Ustin Zaharovici:

— Nu mai sînt, Ustin. I-au luat fiarele. Au luat mai mulți. Și cu ei și pe Galka dumitale. ■

— Și copiii?

— Și... Am auzit că ;urnii s-ar fi întors. Poate că s-or întoarce și ai tăi...

Tăcuseră amândoi.

— Rămîi cu bine! murmurase Ustin Zaharovici și se întorsese să plece.

— Un'te duci? Stai! Poate om găsi vreo mașină să ne ia, — îi strigase din urmă Gherasimeiu.

Ustin Zaharovici însă o luase la picioare, fără să se mai uite îndărăt și fără să-i mai răspundă.

Șleaul era la fel ca mai înainte, cu aceleași tufișuri pe margini, strivite de roțile căruțelor, și tot așa acoperit cu un strat cenușiu, pufos de colb, cîjm fusese și cu patru ani în urmă. Tot așa neschimbat era și locul unde șleaul răspundea în șosea, numai că șoseaua nu mai fusese de mult reparată și căzuse în paragină, începând să semene și ea ou un șleau de țară.

Trecuse prin sat cu capul în pămînt, fără să privească nici într-o parte nici într-alta. La ferestrele caselor ce imai rămăseseră în picioare se arătau chipuri de femei. Recunoscîndu-l, sătencele clătinău cu jale din cap și își ștergeau pe furiș cîte o lacrimă. Ustin Zaharovici mergea întins spre casa lui, fără să mai cate înapoi.

Vedea copaci mistuiți de foc, vetre surpate, mormane de moloz peste oare creșteau urzici și brusturi. Ustin Zaharovici trecea din morman în morman, regăsind parcă locurile unde se înălțau

cândva casele vecinilor. Uite, acolo fusese a lui Sidorenko, alături a lui Lucikov. Iar aici a lui...

Plopul ars pe jumătate se uscaseră. Crengile-i despuiate se încovoiau ca nuielele, vîjiind în bătaia vîntului. Vatra se nănuise și era năpădită de buruieni. Ustin Zaharovici se apropiase și dăduse bălăriile la o parte, încă se mai vedeau tăciuni pe jos; aveau un iz de pămînt și de umezeală. Lui Ustin Zaharovici i se păru însă că răspîndeau un miros amărui de fum. Stătuse puțin pe gânduri, apoi se apucase să adune grămadă cu cizma tăciunii și se îndreptase spre casele care mai rămăseseră întregi. Trebuia să trăiască și a trăi înseamnă să muncești.

Președintele colhozului se întîmplase să fie tocmai băiatul lui Iuhimov, cel «are fusese rănit chiar la începutul războiului. Mai căpătase și după aceea câteva răni, dar scăpase cu viață, ieșind din spital puțin înainte de a se fi înapoiat acasă Ustin Zaharovici. Era om în toată firea acum, lat în spete și mustăcios. Nimeni nu-i mai spunea pe numele mic, Steopka ori Stepau, ci Stepan Efimoviei. Stepan Efimovici întîmpinase eu strigăte de bucurie întoarcerea celor din „vechea gardă colhoznică” după cum zicea el, și-i porunci nevastei să sărbătorească „evenimentul”. Îndată, pe masă se ivise o sticlă cu rachiu de sfeclă. Bucatele erau încă pe sponci, în schimb, se găsea rachiu de sfeclă.

Zăngămindu-și medaliile și dîndu-i mereu ghies cu paharul, Stepan îi împărtășise planurile lui în privința colhozului „Zorile”, pe care voia să-l pună iar pe picioare. Ustin Zaharovici închina pahar după pahar, dar nu se îmbăta de loc. Atîta doar că strîngea din buze tot mai tare. După un răstimp îl întrebaseră pe Stepan ce crede el — Galka și nepoțelii or mai fi, oare, în viață? Tot ce se poate, îi spusese Stepan, cine știe, poate c-or fi ajuns în Germania; se mai întîmplase și cu alții așa, iar dacă vor fi apucat să ajungă, nici vorbă c-au să le dea drumul la toți și au

să-i repatrieze, adică au să-i trimită înapoi acasă — îl lămurise el. Trebuie să se informeze, numai. Uite, peste câteva zile o să meargă la oraș și poate c-o să afle ceva.

Ustin Zaharovici însă se dusesese chiar el la oraș. Fusese pe la comandamentul militar, pe la comitetul executiv raional, pe urmă, nu se știe de ce, la primărie, nimerind în sfîșit la biroul de cercetări. Un locotenent tînăr, bălan, care-și tot potrivea mereu pe el tunica, își însemnase toate datele și încercase să-l îmbărbăteze:

— Nu-ți face sînge rău, moșule! Las' că dăm noi de urma nepoților — fii fără grijă.

Ustin Zaharovici plecase înapoi acasă și se pusese să aștepte. În fiecare săptămână însă se ducea la oraș la locotenentul cel bălan.

— ■ N-avem nici o știre pîmacum, — ■ îi răspundea acesta.

Ustin Zaharovici se frămînta mereu. I se părea că în timp ce el ședea aici „tihnît, pe cuptor” nepoții „trăiau ca vai de ei, cine știe pe unde”. De găsit o să-i găsească, firește, numai că pînă să afle el mai va. Ar trebui să fie tot timpul în preajma biroului de cercetări de la miliție, șă i se poată da de știre numaidecît, ca, să porceadă la drum după nepoți. Stepan nici nu voia să audă de plecarea unui om ca el, atît de vrednic, și căuta să-d înduplece, îl tot ruga, îl certa, ba umblase chiar cu amenințări, dar Ustin Zaharovici nu voia eu niciun chip să rămână.

— înțelege o dată — îi spunea el — că nu mă sperie munca, dar tu nu știi ce foc e pe mine.

În cele din urmă președintele se dăduse bătut:

— Crezi că nu te înțeleg?... Firește, e o treabă foarte importantă... Dar vezi nu te aciui într-altă parte, știi doar că avem nevoie de cadre.

Ustin Zaharovici n-avea de gînd să se ^ciuiască nicăieri. Șederea sa în oraș, pentru el era

vremelnică; închiriasse un cotlon și era bucuros să muncească orice, numai să aibă din ce trăi. Lucrurile astea n-aveau nici o însemnătate, totul era să primească vești despre nepoții lui. Cum avea puțin răgaz se ducea la biroul de cercetări și, ea „să nu bată la ochi“, se așeza mai la o parte și aștepta pînă ce locotenentul cel bălan îl băga în seamă. Văzându-l, acesta clătina din cap în semn că n-a venit încă nimic. Vizitele astea sfioase ale moșneagului erau pentru locotenent ea un fel de muștrare adusă biroului de cercetări, în același timp și lui însuși, pentru că nu reușise încă să dea de urma nepoților; și cum muștrarea era îndreptățită, venirea bătrînului începuse să-l scoată din fire:

— De ce bați mereu drumul, moșule? îl luă el la zor, o dată, supărat, Dacă o să aflăm ceva, avem noi grijă să te înștiințăm, nu-i nevoie să vii mereu...

Ustin Zaharovici mișoase buzele, fără să spună nimic și ieșise. Își dădea seama că locotenentul avea dreptate și începuse să se abată mai rar pe acolo.

Pe stradă se uita tot timpul ou luare-aminte la copii, în nădejdea naivă că doar, doar va da peste nepoții lui, deși știa prea bine că n-aveau cum să fie acolo și cbiar de-ar fi fost, nu i-ar fi recunoscut, deoarece îi lăsase micuți de tot, când abia mergeau copăcel, iar acum dacă mai trăiau, Sașa trebuia să fi împlinit șapte ani, iar Vasea opt.

De aceea se simțea în largul său la cămin. Acolo erau atîția copii care-i aminteau de nepoțelii lui. La început se temuse de asta, dar acum simțea că nu mai poate trăi fără ei. Ustin Zaharovici niciodată nu fusese prea blînd din fire, nici cine știe ce prietenos; cei din jur nu se prea arătau încântați văzîndu-l, în schimb el nu se mîi putea lipsi acum de prezența copiilor. Era însetat de această scînteie de bucurie, dăruită cu scumpătate, care-i sfișia inima — aceea de a auzi glasurile vesele, lărmuitoare ale ștregarilor, rîsul și zarva lor și de a-i privi cum

zburdau. Le dăruia, în schimb, singurul lucru ce-i mai rămăsese — mâinile lui pururea neobosite.

11

Înainte de a intra pe poartă, Taras și Leoșka auziră gălăgie în curte.

— ■ Se vede c-au sosit ai noștri din tabără, — spuse Taras.

O mulțime de copii arși de soare și desculți stăteau strânși roată în jurul Liudmilei Sergbeevna, Anastasiei

Feodoroivna și a Efimovnei. Vorbeau și râdeau toți deodată. Cîud dădură cu ochii de Taras și de Meteor, tărăboiul spori.

— Taras! Noroc, grăj dăruie !

— Cît zahăr i-ai mai dat lui Meteor?...

Taras zîmbi și în aceeași clipă încetă de a mai fi un „jpui de țaran“, devenind ceea ce era de fapt — un băiețaș; îndată însă încruntă din sprâncene:

— La o parte!

. Copiii însă îi aținură calea și-l siliră să coboare din căruță. Leoșka se dădu singur jos și se trase deoparte. Copiii vorbeau pe întrecute, căutînd fiecare să acopere glasurile celorlalți și să povestească totul dintr-o dată. Rîzînd, Liudmila Sergheevna își astupase urechile.

— Tăcere! porunci o fetiță sveltă, chipeșă și în același timp foarte serioasă.

Copiii pesemne erau obișnuți să asculte de ea, deoarece îndată sgumotul se potoli.

— Bravo. Alia! Cit ai bate din palme ai și făcut ordine, — o lăudă Liudmila Sergheevna. Ei acum, hai, arătați-mi trofee.

Alia deschise larg brațele și copiii se dădură în lături, lăsînd un loc gol în fața Liudmilei Sergheevna.

Un băiețaș tuns chilug, ou o frunte înaltă, lăsă jos din spinare un rucsac, din dare scoase afară un

borcan mare de sticlă. Înăuntru stătea încolăcit un șarpe de casă.

— Mușcă? Întrebă speriată micuța Liusia, pe care Leoșka o ținu minte pentru că era tot timpul cu cîntecul pe buze.

. — Nu. Șarpele de casă nu-i veninos, — rosti apăsător
băiețușul cel tuns.

Două fete dezlegară binișor un alt rucsac și scoaseră un ghemotoc cenușiu, numai țepi. Ghemotocul se desfăcu și ridicând în sus boțșoml ascuțit începu a mușlui.

— Un arici! Un arici! se porniră să strige în culmea fericirii micuții.

Din cel de al treilea rucsac ieși la iveală o broască țestoasă. Broasca stătu un timp locului, încremenită, apoi își strecură afară picioarele și oapul și, uitîndu-se în jur chiondoiăș, cu ochii ei de băbuță, o pomi iavaș, iavaș, lăsiud în urmă o pată de umezeală. Fetele se uitară stingherite una la alta, în timp ce băieții făceau haz.

Leoșka se simțea înconjurat de priviri curioase. Bă- gînd de seamă că băiatul se uita ca un străin la ceilalți, Liudmila Sergheevna îl chemă lîngă ea.

— Copii — rosti dînsa țimndu-l în fața ei, ou mâinile pe umerii lui — aveți un nou coleg. Îl cheamă Aleoșa Gorbaciiov.

Acum toată lumea se uita la el cu o curiozitate fățișă și Leoșka se gîndi cu jînd la broasca țestoasă care se putea ascunde în carapacea ei. În momentul acela cîteva fete veniră fuga, aproape plîngînd, la directoare.

— Liudmila Sergheevna, unde sînt pisicile noastre? Începură a se tîngui ele de departe.

— Pisicile? Gum, nu mai sînt? Se vede c-or fi fugit.

■—■ Gum să fugă? De ce să fugă?

— Vai de mine, ce nenorocire, au fugit pisicile ?

rosti Efimovna în zeflema. Lasă c-o să găsiți altele...

Deși știa că spunea o minciună[^] Liudmila Sergheevna nu simțea nici un pic de remușcare. Pisicile ajunseseră o adevărată pacoste. Cotropiseră toată casa. Toți copiii îndeobște iubesc animalele, dar cei de aici mai cu osebite; ei oare înduraseră atâtea neazuri, culegeau de pe stradă pisoii lepădați sau bolnavi și-i îngrijeau cu toată dragostea. Mâțele se făceau bine, creșteau și nu mai plecau de acolo din casă; între timp numărul lor sporea neconținut. Mișunau toată ziua prin curte, intrau prin dormitoare, ba uneori chiar în sufragerie, luînd mereu cu asalt bucătăria și cămara. Herghelia aceea pestriță de pisici care mieunau într-una trăiau din ce apucau, ca toate pisicile; și deși copiii căutau să le muștruluiască, el[«] și[«]ripel[«]aii tot oe le cădea în gheare. Liudmila Sargheevna privea cu teamă gloata de mîțe, așteptîndu-se în fiecare zi să izbucnească printre copii vreo epidemie de scabie, sau cine știe ce altă molimă, ia>r Efimovna dădea de-a azvîrlita în ele cu ce nimerea.

— Mare pacoste cu pisicile astea! Parcă n-ar fi cămin de copii ci de mîțe...

Când cei mai vajnici ocrotitori ai pisicilor plecaseră în tabără, Efimovna se grăbise să înfăptuiască un plan urzit mai de mult: împreună cu Ustin Zabarovici căra- se pisicile undeva departe, așa ca să nu se mai întoarcă. Liuidmila Sergheevna nu se împotrivise: se săturase și ea de ele, și pe urmă i se părea că toată gloata aceea patrupedă era primejdioasă.

Liudmila Sergheevna încercă să le împace pe cele mai înfocate dintre ocrotitoarele mîțelor. Apoi, copiii se împrăștiară să vadă cum arată camerele după reparații. Leoșka se duse la grajd, unde Taras începuse să desbaime calul. Acolo, lîngă el se simțea mai în largul său. Neliniștea care-l părăsise în

ultimele zile, îl cuprinse din nou, mai aprigă ca înainte. De cînd plecase de la Rostov, de câte ori avusese de-a face cu băieții, dacă erau mai mulți la număr, niciodată nu ieșise bine.

După masă, Leoșka o șterse ca de obicei, ea să scape ■ de ora de odihnă din dormitor și se duse pe maidanul din spatele grajdului. Mai erau câțiva băieți acolo. Leoșka se așeză ceva mai la o parte — nici prea departe, ca să nu se izoleze, daT nici prea aproape, ca nu cumva băieții să-și închipuie că vrea să li se bage pe sub piele. Păstrînd încă proaspete în minte întâmplările vieții din tabără, puștimea rîdea povestind despre o oarecare Lansa, ce nu se mai sătura mîncînd, deși era grasă ca un pepene, despre un anume Rostea care mereu se scula tîrziu și răsărea la ora de gimnastică nespălat și ciufulit, despre Vădim care în toiul nopții începea să strige ea o bubă sub geamul fetelor; acestea trezeau toată lumea cu țipetele lor, drept cate a doua zi Viadim primea „votul de blam” ai întregii tabere.

Un băiețaș palid la față și slab se apropie de Leoșka și se așeză lîngă el. Leoșka îl băgase în seamă încă de dimineață, fiindcă avea niște ochelari cu sticle groase și-i auzise pe băieți strigîndu-l „academicianul”.

— Pe mine mă cheamă lașa Bruk, — îi spuse băiatul cu ochelari. De mult ai venit la noi?

— Nu, nu de mult.

— De unde ești?

— Din Batum. Adică am stat mai înainte la' Rostov, pe urmă ne-am mutat la Batum. Și de acolo am fugit...

— Ai fugit?

— îhî. De la unichiu-meu...

Tocmai atunci trecu pe lîngă ei un ștregar roșcovan, pistruiat. Pehlivanul se prefăcu că se poticnește și dădu din mîna mai, mai să-l pocnească'pe Leoșka peste față. Băiatul se feri.

Roșcovanul lăsă mina în jos și începu să-și scarpine genunchiul, de parcă numai pentru asta ridicase brațul, făcându-le cu ochiul celorlalți. Drăcu-șorii pufniră în rîs. Leoșka se îngălbeni la față, încordîndurse tot...

— Lasă-l în pace, Valet... — se răsti la el lașa, mînios. Da' de ce ai fugit? O duceai prost? Lasă că la noi e bine, ai să vezi...

Leoșka însă nu vedea nimic bun în momentul acela; nu avea ochi decît pentru roșcovanul de Valet. Încurajat de succesul lui, acesta se gîndi să repete figura și făcîndu-le iar cu ochiul tovarășilor de joacă, o pomi întins spre Leoșka. De astă dată însă nu-i mai merse. Nici nu apucă bine să-și avînte mina, ca și cum ar fi vrut să se scarpine la ceafă, că o și trase înapoi. Leoșka îi lipise una cu dosul palmei peste umăr, în timp ce mîna cealaltă îl pocni zdravăn în piept, de-l făcu pe Valet să se clatine pe picioare și să se ducă de-a rostogolul în urzici.

— D... dai în mine? rosti el, cum şedea aşa lun*git pe jos, abia trăgîndu-şi suflarea.

— Cin' te-a pus, n-am început eu, — îi întoarse vorba Leoşka, încruntat, aruncînd o privire 'peste umăr.

Băieţii se adunară buluc în jurul lor. Nimeni însă n-avea de gînd să-l lovească pe la spate.

— Da' ce, eu rn-am legat de tine? încep să urlu Valet sărind în picioare.

— Astîmpăraţi-vă, mă ! Astîmpăraţi-vă ! se repezi laşa între ei să-i despartă.

Valet îl dădu la o parte şi se năpusti asupra lui Leoşka. Leoşka primi un pumn drept în nas, dar şi el apucă să-şi pocnească potrivnicul peste ureche. Se încleştară între ei. Valet încerca să-l lovească pe Leoşka cu capul, dar văzînd că nu reuşeşte, ridică piciorul să dea în el; băieţii, însă, observînd mişcarea, se porniră să strige mînios:

— Jos piciorul! Jos ! Nu merge aşa !...

Valet era mai voinic, ce-i drept; Leoşka, însă, care trecuse prin atîtea, era mai sprinten. Prinzând momentul cînd Valet ridicase piciorul, Leoşka îl îmbrînci cît colo, silindu-l să-i dea drumul din încleştare. Valet se rostogoli din nou în urzici. Băieţii pufniră iarăşi în rîs; de astă dată însă făceau haz pe socoteala lui Valet.

— Nu vă mai bateţi! Gata, să nu vă mai prind că vă bateţi, — se auzi fără veste glasul Kirei.

Tocmai atunci însă Valet tăbărî iarăşi asupra lui Leoşka şi se prăvăliră amîndoi jos.

— Polundna! strigă unul dintre băieţi, şi gloata se împrăştie cît ai clipi.

Leoşka sări în picioare, gata să înfrunte un nou atac. De astă dată însă nu se mai pomeni atacat; în schimb se pomeni cu Liudmila Sergheevna care venea în grabă spre ei, urmată de Kira; fetiţa purta iarăşi brasarda roşie a elevului de serviciu. Valet şedea în capul oaselor pe jos şi îşi scutura colbul şi

firele de

iarbă lipite de genunchi; băieții se uitau la Liudmila Sergheevna, ea și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Cu cine te-ai bătut, Gorbaciov? A, eram sigură; nu se putea ca Belous să nu-și dea arama pe față... Hai, scoală-te de acolo! ,

Valet se ridică de jos în silă.

— De ce v-ați bătut? Ți-a spus ceva Belous sau ți-a făcut ceva? îl întreabă Liudmila Sergheevna pe Leoșka.

Valet ej-a înt.r-adevăr o secătură, numai că Leoșka n-avea obiceiul să pîrască. Băiatul își pipăi nasul umflat și se uită dacă nu cumva curge sînge. Nasul nu sîn- gera.

— De oe taci? Hai, spune, de ce v-ați bătut? Și nu te imiai uita în pămînt!...

Leoșka ridică spre ea o privire încruntată în care directoarea citi limpede că băiatul n-avea să scoată o vorbă.

În adâncul inimii ei Liudmila Sergheevna era mulțumită. Nu putea să sufere „periuțele” și pîrîtorii, care le dădeau mereu târcoale celor mari, gata să se plîngă de eîte ceva.

— E mai mult ca sigur că Valet i-a căutat pricină, — răsună în spatele ei glasul Kirei.

Liudmila Sergheevna se întoarce:

— Iarăși? De cîte ori v-am spus să terminați o dată cu „Valet” și cu toate poreclele astea!... Uite ce e, oo- coșeilor, dacă nu vreți să-mi spuneți mie nimic, o să dați socoteală în fața colectivului de conducere al detașamentului. Și acum, mairș la culcare.

— Te doare nasul? îl întreba lașa milos, în timp ce băieții se îndreptau spre dormitoare.

— Nu prea. Numai că s-a umflat, — îi răspunse Leoșka.

— Strașnic l-ai mai pocnit prima dată! se minună lașa. Zău, eu n-aș putea. De altfel, nici nu știu să mă

bat, — îi mărturisi el, amărât.

— Atunci înseamnă că mănânci mereu trântea?

— Noi. Cine să dea în mine? Mie niciodată nu-mi place să mă bat.

— Nu mai spune, — rosti cu îndoială Leoșka. Cum adică — niciodată?

Paturile noi erau așezate altfel acum, și al lui Leoșka se nimeri să fie chiar lângă patul lui lașa.

— Spune, ce-o să fie la adunarea asta a colectivului de conducere? întrebă Leoșka după ce se culcară.

— Prea-bine n-o să fie, în orice caz, — îi răspunse în doi peri și totodată cu înțeles lașa, băgându-și nasul într-o carte.

Adunarea colectivului de conducere al detașamentului avu loc seara, înainte de cină. În sala de studii ședeau la o masă lungă Alia, Kira, Taras, Mitea Eršov, băiatul cel serios cu frunte înaltă care adusese un șarpe de cașă și lașa. Leoșka începu să prindă curaj: Taras îl cunoștea, cât despre lașa, era oarecum de partea lui, dar cu toate străduințele sale nu reuși să le întâlnească privirea. Taras și lașa nici nu se uitau la el. Pe scaunele înșirate de-a lungul peretilor se așezaseră ceilalți copii din cămin. Cei mici, oare fuseseră primiți numai după ce făgăduiseră că vor fi cuminiți și nu vor face gălăgie, se strânseseră grămadă în jurul Liudmilei Sergheevna și nu-și mai luau ochii de la cei doi împricinați: Leoșka și Valeri Belous.

Alia bătu cu creionul în masă:

— Declar deschisă adunarea colectivului de conducere al detașamentului. Kira Rojkova ne va povesti cum s-au petrecut lucrurile în timp ce ea era de serviciu.

Kira se ridică numaidecât și sări cu gura, roșie ca focul în obraji:

— Uite, iașa începi tu totdeauna, Alia! Ce vină am eu că le-a venit chef să se încaiere tocmai când eram de serviciu? Și dacă s-ar fi bătut altă dată, când ai fi fost tu?...

— Vorbește fără să te depărtezi de subiect.

— Păi, asta și fac... Cum zic, mergeam așa și
mă

•gîmdeam: nu s-o fi, dus careva după grajd, pe maidan ? Că băieții toată ziua, bună ziua dau cîte o raită pe a- eolo de parc-ar avea un elub al lor — și ce să vezi: Gorbaciov și Belous se luaseră la bătaie iar ceilalți stăteau și se uitau, așteptînd să se aleagă, care pe care?... Nimeni nu sărea să-i despartă, stăteau cu mâinile în sin și priveau... Eu, cum am dat cu ochii de ei, le-am strigat să se oprească, da' ei își cărau mai departe la pumni și nu s-au potolit decît atunci cînd am chemat-o pe Liudmila Sergheevna. După mine, au făcut foarte rău și cred că numai Belous e vinovat, fiindcă el. -.

— O să ne spui pe urmă ce crezi! Acum stai jos, — îi tăie vorba Alia. Gorbaciov și Belous, ia veniți încoace, la masă!

Valet se ridică și se apropie de masă, legănîndu-se. Leoșkia, care se tot sucea pe loc, se simți împins de cineva din spate:

— Du-te!

Leoșka se opri la capătul celălalt al mesei, în fața lui Belous; privirile celor din sală, ațintite asupra-i, parcă-l împungeau. Alia îl măsură din cap pînă în picioare cu căutătura aspră și rece a ochilor ei frumoși, apoi se uită la Valet.

— Poate ci vrei să-ți aducem un fotoliu? Mi se pare că te dor șalele, văd că nu poți să stai drept, — îl luă ea peste picior pe Valet, care stătea într-o rină. Băiatul se îndreptă din mijloc. Ia spune, cine a sărit la bătaie?

— N-oi fi eu ăla? Ce crezi că dacă s-a găsit Kirka să mă pîrască e chiar adevărat?

— Mai întîi n-o cheamă Kirka ci Kina și pe urmă nu te pîrăște nimeni, a spus doar ce avea de spus! Îl repezi Alia.

— Nu mă pîrăște? N-a văzut nimic și vorbește așa în vînt... Ce, eu m-am legat de el? Întrebați-i pe băieți... El a dat în mine mai întîi.

— Și de ce a dat?

— De un' să știu de ce? Am vrut să mă scarpin la ceafă și el m-a pocnit... întrebați-l pe el de ce m-a pocnit.

— Am să-l întreb, dar până una, alta, spune tu,

— Ce să spun? Dacă vine cineva și dă în mine ce vrei să fac, să stau și să mă uit la el? Nu, i-am ars și eu vreo două...

— Va să zică ai vrut să te scarpini la ceafă?

— Da, nici n-am apucat bine să ridic mîna...

— ... și el te-a și scărmanat! — rosti fără un zâmbet pe față Taras, luîndu-i vorba din gură.

Cei de față pufniră în rîs.

— Liniște! Alia bătu cu creionul în masă. Taras, trebuie să fii mai serios.

— Da¹ eu vorbesc serios! Cum vine asta: dacă pe mine mă mănîncă spinarea, tu, Al'la, o să te apuci să mă cotonogești?

Valet se hlizi.

— Stai, stai, nu rîde încă, — se răsti la el Taras. Mai bine spune adevărul.

— Ce adevăr?

— Adevărul adevărat! rosti și mai apăsător Mitea Er-șov. Pe cine vrei să diuci de nas? Doar noi te știm!

— Spune — sări și Alia cu gura — voiai să-l lovești pe Gorbaciov?

— Și ce dacă? Doar așa, în glumă! Ce, nici să glumești nu e voie, hai?

— A dracului glumă, uite cum i s-a umflat nasul cît un cartof! i-o întoarse Taras, cu cea mai serioasă mutră din lume.

— Eu cred că totul e lămurit! încheie Alia, uitîndu-se întrebător la întreg colectivul. Belous, ia spune, cînd ai venit aici, pe tine te-a bătut cineva?

Belous ridică ochii în tavan fără să scoată o vorbă.

— Răspunde!

— Ei — nu!

— Fără „ei” ci numai atât „nu”... A glumit cineva cu tine așa cum ai făcut tu azi?

— Nu.

— Atunci de ce te-ai purtat așa? N-ai nimic de spus? Bine, atunci am să răspund eu în locul tău!... Ai făcut-o, pentru că ți-ai închipuit că Gorbaciov e mai slab decât tine. Ești laș — auzi tu? — totdeauna te dai la cei mai slabi... Te-ai purtat așa, crezând că ceilalți o să-ți țină parte; ai vrut să te ascunzi după ei. Va să zică ești de două ori laș! (Alia făcu roată ochii în jur, ca să vadă răsunetul pe care-l aveau vorbele ei). Te-ai purtat așa fiindcă voiai să-i faci pe ceilalți să râdă... Și au și rîs într-adevăr, rușine să le fie! (Alia aruncă o privire celor ce o ascultau). Totdeauna vrei să fii mai mucalit decît alții, să le dai prilej să râdă. Ți place să faci pe paiața... Spune, ce-ai câștigat cu asta? Pentru moment au rîs de șotia ta și acum, uite, că toți te osîndesc. Așa crezi tu că se cuvine să fie primit în mijlocul nostru un tovarăș nou? Așa te-arn primit noi pe tine? Oare și noi anj „glumit” așa cu tine — îl îngînă Alia în bătaie de joc. Mai degrabă am fi putut rîde de tine, decît de Gorbaciov! De ce te maimuțărești, de ce te legi de alții? Zău, nu înțeleg de loc de ce ții tu morțiș să semeni cu un golan? Tu — golan? Da’ de unde, nu ești decît un băiat rău și prost!...

Leoșka ascultă încântat toată polologhia asta. Uitaseră de el; toți erau cu ochii la Valet. În cele din urmă însă Alia se întoarce și către el:

— Și nici tu nu ești mai cumsecade, Gorbaciov! Doar abia te-a atins. De ce ai sărit la bătaie? Ce, crezi că numai cu pumnii ți dovedești dreptatea? Numai a- ceia la care creierul lucrează încet, lucrează mai vîrtos cu pumnii. (Aici făcu iarăși o pauză, dîndu-le răgaz ascultătorilor să se pătrundă de spusele ei). Așa vrei tu, Gorbaciov, să-ți faci drum în viață, cu pumnii?... Tu n-ai apucat încă să cunoști regulile noastre și fiind- că-i pentru prima oară,

poate* c-o să te iertăm, nu știu sigur; un lucru trebuie să știi însă: zurbagiii și bătaușii n-au ce căuta între noi! Dacă ții să trăiești în mijlocul nostru, trebuie să lași pumnii deoparte. Îmbujorată, mulțumită de felul cum vorbise, Alia își plimbă privirea peste capetele ascultătorilor: Mai are cineva de spus ceva?

— Ce s-o mai lungim, — rosti Mitea Enșov. Totul e limpede.

— Și ce propuneți?

— Să facă de două ori de serviciu la curățatul cartof ilox, — spuse Taras.

— Asta nu-i drept! sări de colo Kira, uitîndu-se cu înțeleș spre Leoșka. De ce să fie pedepsit și Gorbaciov? N-a știut, băiatul, abia a venit! Singurul vinovat e Valet... adică Belous — ei trebuie să facă de două ori de serviciu.

— Eu aș zice — ■ își dădu Alia cu părerea — ca Gorbaciov să facă o dată, iar Belous de două ori. Și amân- durora să li se dea un avertisment. E cineva împotrivă?

— Da!

Toată lumea întoarse capul, mirată, spre Liudmila Sergheevna — propunerea era cît se poate de la locul ei, ce putea să aibă oare de spus?

— Îmi pare bine — începu Liudmila Sergheevna — că toată lumea într-un glas osândește fapta lui Belous și a lui Gorbaciov. Și Alia în linii mari are dreptate în ce a spus, deși mi se pare că a vorbit cu un pic de necaz. Iar când omul e supărat, cu greu reușește să fie drept. Asta însă e altă poveste — Cu un singur lucru totuși nu pot fi de acord. Voi vreți să-i pedepsiți prin muncă. Nu e drept! Voi vă dați osteneala și învățați ca mai pe urmă să munciți cot la cot cu alții și pentru alții. Atunci cînd i se încredințează cuiva, cînd i se dă cuiva să facă o treabă — asta nu e nici o pedeapsă, nici o rușine, ci o bucurie, o cinste. O să-mi spuneți poate că nu e cine

știe ce fericire să cureți cartofi?....

— Și ce, nu-i așa? se auzi un glas.

— Da, nu e ceva prea plăcut, ce-i drept. Atunci însă când dați ajutor la bucătărie, voi știți că dacă astăzi faceți asta pentru alții, mâine alții vor face aceeași treabă pentru voi, în timp ce Voi o să vă îndeletniciți cu alte lucruri mai îmbietoare... Dar ce se întâmplă când silești pe cineva să muncească mai mult decît se cuvine? Omul acela o să se sârbească de muncă. Mai târziu o să caute să tragă chiulul și în felul ăsta o să ajungă să trăiască pe socoteala celor din jur, ca un parazit. Nu, uniunea nu poate fi o pedeapsă pentru cineva! Aș zice, mai bine, să facem tocmai pe dos: să-i pedepsim oprin- du-i să lucreze...

— Da, cum de nu! — se auzi un glas nemulțumit. Noi o să muncim și ei să stea cu burta la soaTe...

— iChiar așa. Și o să vedeți că-i mult mai rău pentru ei. Eu zic să nu le mai dăm voie să muncească timp de trei zile.

— Să votăm atunci? întrebă nedumerită Alia.

' — Da. Să votați cu toții.

Copiii își dădură votul cam în silă; nu puteau totuși să n-o facă, de vreme ce propunerea venea din partea Liudmilei Sergbeevna.

Când să iasă, Leoșka îl auzi pe lașa spunîndu-i Aliei:

— Ai vorbit ca un Cicero în came și oase!

— Ce Cicero! Ar putea să-i dea o mînă de ajutor lui Vâșinski la Organizația Națiunilor Unite. S-o auzi acolo ce-air mai turui din gură, — întări Mitea Eršov.

— Ce tot vorbiți! se sclifosea Alia cu fața scaldată în zâmbete, măgulită.

Curios lucru și fără nici o noimă: de ce atunci cînd un om, de pildă el, Leoșka, dă de vreun bucluc, pățania lui, pentru altui e un prilej de a ieși în vileag, de a fi ridicat în slavă. Drept este, oaTe, că unuia să-i fie bine, pentru că ție îți merge rău?

— Cine mai e și Alia asta? îl întrebă Leoșka pe

lașa.

— Alia Jukova? E președinta colectivului de conducere. A terminat clasa a șaptea și a intrat acum la o școală medie tehnică. E o fată foarte deșteaptă.

— Da, deșteaptă. Gând e vorba să caute nod în papură altora...

— Crezi că n-avea dreptate? După mine a făcut ce

, trebuia să facă. Ai scăpat totuși ieftin, alții au pățit-o mai rău!

Nu, lașa mu putea să înțeleagă ce simțea în clipa a- ceea Leoșka, iar el nu era în stare să-i explice. Se duse deci la Taras. Acesta însă tăcea mai abitir ca niciodată, de parc-ar fi fost supărat că vorbise prea mult la adunare. Kira Rojkova, în schimb, ar fi stat bucuroasă de vorbă cu Leoșka și poate s-ar fi întâmplat chiar ca păreriile lor să se potrivească, numai că băiatul nu prea avea ce face cu mila ei și nici n-o lua în seamă deși tot încerca să intre în vorbă cu el. N-o rugase nimeni să-i ia apărarea și să-l dezvinovățească, și ea de colo, hop! „eu cred că așa și pe dincolo”.

Leoșka își închipuise că pedeapsa pe care se gândise Liudmila Sergkeevna să le-o dea era nimica toată. Băieții mai mari plecaseră să lucreze la grădina de zarzavat a căminului; nu rămăseseră acasă decât cei de serviciu și prichindeii. Pe Leoșka îl durea un singur lucru: faptul că se duseseră la oîmp la Ustin Zaharovici, unde se simțise atât de bine, dar căuta să se mângâie singur, spunîndu-și că e prea cald și că și așa te obosea destul zăpușeala, iar acolo mai trebuia să și muncești...

Anastasia Feodorovna îi luase pe cei mici la plimbare în parc. Leoșka voise să meargă și el oa să-i supravegheze din urmă, dar Sima, care purta brasarda elevului de serviciu, îl opri 9punîndu-i că și asta-i tot muncă și că de vreme ce fusese scutit să

muncească o să-i însoțească ea pe copii.

Valet roșcovanul se hlizea, tîndălind prin curte ca și cînd nici n-ar fi putut să fie pe lume o îndeletnicire mai plăcută.

Spre seară veniră și băieții de la „grădină”. Alia îi dădu raportul Liudmilei Sergheevna. Apoi se duseră cu toții, veseli, să se spele și să se curețe, și tăbăriră cu atîta lăcomie pe mîncare, încât toate argumentele cu căldura și oboseala pe care le găsise Leoșka mai înainte pentru a se mîngăia se spulberară. Cît despre Belous, care venise și el la masă, îl întâmpinară cu un potop întreg de zeflemeli. Nu cumva îl răzbise oboseala? S-o fi ostenit prea mult săracul? Nu vrea să-i mai aducă niște pâine? Sau încă o farfurie de ciorbă? Bietul băiat, ia uite oum s-a tras la față de atîta trudă. Te trec fiorii numai eînd îl vezi!...

Belous însă rîdea.

— Ei și, cu atît mai bine pentru mine! Stau și mă prăjesc la soare!

De fapt însă nu se prea simțea în apele lui. Leoșka se aștepta să fie și el dat în tărbacă, dar îl lăsară în pace.

A doua zi, din îndemnul Liudmilei Sergheevna, se a- pucară cu toții să care molozul rămas în urma reparațiilor. Nu era chiar atît de lesne să cari amestecătura aceea de așchii de lemn, vai și ciment. În cîteva clipe toți erau plini de var ca (niște tencuitori și se prăpădeau cu toții de răs. Privindu-i, Leoșka se simți cotropit de amărăciune. Chiar și cei mititei începură să care capete de scânduri și șindriile vechi, pînă ce Lindmila Sergheevna și Anastasia Feodorovna îi luară la goană, punându-i să-și curețe hăinuțele și să se spele. Toată lumea muncea, numai Belous și Leoșka stăteau de pomană. Dolofanul de Slava cu ochișorii lui albaștri se a» șezase pe pragul dormitorului și se căznea să meșterească un camion dintr-o cutie de chibrituri și din niște mosorele goale.

Camionul era aproape gata, numai că roțile prinse cu ață nu se învârteau iar caroseria nu se putea ridica în sus. Slava sufla din greu, legînd mereu, când mai strîns, când mai larg, roțile care însă nu voiau de ioc să se învîrtească.

Leoșka se uita cu dTag la țîncul ăsta domol și bun, care privea cu ochi atît de blînzi și de curioși ca și cum tot ce se afla în jur fusese anume făcut ca să-i placă și să-l îmbie pe el, pe Slava.

— Nu merge? îl întrebă Leoșka, așezîndu-se lângă el,

— îhâ, nu se învîrtește, — oftă Slava.

— Hai să încercăm împreună.

Slava îi întinse bucuros jucăria. Leoșka străpunse cutia cu niște bucățele de sînmă de care prinse mosore- lele. Acum roțile camionului se învîrteau de jurai că-s adevărate. Mult mai greu era să facă așa ca să se miște în sus și-n jos caroseria, și pentru asta Leoșka născoci un sistem întreg de pîrghii și cârlige. Slava între timp însă pierduse orice interes pentru jucărie; dorința lui era să și-o meșterească singur, nu s-o primească de-a gata. Copilul se uită la camion, apoi la Leoșka adîncit ■ în lupru și, înțelegând treaba asta în felul său, îi spuse:

— Joacă-te tu, că eu mă duc să dau demîncare ariciului.

Ariciul, șarpele de casă și broasca țestoasă erau dați în grija celor mici.

Slava o șterse. Leoșka azvârli cît colo jucăria înjghebată cu stîngăcie, de care i se făcuse lehamite, și ieși afară pe poartă. Nimeni nu putea să plece din cămin fără voie, dar Leoșka își spuse că nu mai avea nimic de pierdut. Se așeză pe o bancă în grădinița din fața căminului și se uită la niște vrăbii care se sfădeau pentru o coajă de pîine. Vrăbiile își luară zborul care încotro iar Leoșka o pomi mai departe, uitîndu-se în toate părțile. Deodată, se opri: cum de putuse să-l uite pe Vitka, băiețașul acela

drăguț, buzat și sprâncenat pe caTe-l găsisese înotînd în apa clocită din cala vaporului scufundat și care mai apoi încercase să trimită o rachetă în lună... Da, pe Vitka! Cine știe ce o mai fi născocit de atunci...

Leoșka ocoli grădinița, trecu pe lângă policlinica de copii și ieși în bulevard. Merse așa cam pînă la jumătatea lui, pe urmă coti la dreapta; parcă aceea era strada pe care umblase atunci, noaptea. O străbătu pînă la capătul ei, apoi mai coti o dată și încă o dată. Casa lui Vitka tot nu se vedea. Leoșka se căznea să-și amintească numărul ei, dar nu mai ținea minte nimic altceva decît că avea curte și că în spatele casei era o grădiniță nu prea mare. Leoșka se uită atent peste garduri, ciocănind încetișor ca să asmuță cîinii și cercetă atent toate fetițele care se jucau prin curți sau pe stradă. Cîiuii săreau la garduri hămăind, dar niciunul dintre ei nu era Groni sau Lovki, iar dintre fetițe nici una nu semăna eu surioara lui Vitka. Nici de întrebare nu avea cum să întrebe, fiindcă nu știa numele de familie al lui Vitka. De-atîta umblet începuseră să-l usture călcîiele și Leoșka, obosit, făcu cale întoarsă spre cămin.

A doua zi copiii mai mari plecară din nou la grădină. Leoșka îi auzea pe băieți luîndu-l peste picior pe Valet:

—• Vezi să nu te ostenești prea mult! Trebuie să-ți cruți sănătatea!

Valeri Belous nu se arătase niciodată prea barnic. Dacă i se dădea câte ceva de făcut, căuta să scape, iar dacă muncea cot la cot cu toți, pînă la urmă tot trăgea chiulul. Cum spunea Efimovna : era bun doar să care fumul cu sacul. În schimb se obișnuise să fie luat în seamă de toți. Uneori copiii făceau haz de șotiile și giumbușlucurile lui, alteori le întâmpinau în tăcere; niciodată însă nu simțise, ca în momentul acela, înstrăinarea ced despărțea de ceilalți. Pe Valeri îl sîcîia nepăsarea asta, și îi tot dădea târcoale lui Taras care așeza în căruță coșurile pentru roșii,

pînă ce, într-un târziu, puse mina pe furcă și se apucă să adune gunoiul de lîngă grajd. Taras îl privi mirat, se apropie de el și-i luă furca din mîini.

— Nu-i voie! rosti el apăsător, apoi adăugă încruntat: altminteri te pomenești c-o să ajungi chiar un parazit...

Prichindeii, care de obicei se strîngeau roată în jurul căruței, de cîte ori pleca Meteor, se porniră pe rîs, iar Valeri, roșu ca sfecla, se îndreptă spre maidan.

Liudmila Sergheevna, oare în zilele acelea fusese tot timpul cu ochii pe Leoșka și pe Valeri, fără ca ei să bage de seamă, începu să șovăie. Pentru Belous, care era un leneș fără pereche, pedeapsa se dovedea folositoare, dar pentru Gorbaciov era mult prea aspră.

— Mă duc la învățământ, — îi spuse ea lui Leoșka. Ai grijă să nu-și faci de lucru ai mici prin birou. Mi-e teamă să nu scotocească prin ierbare, să se uite la lucruri și să răvășească tot.

— Bine, — îi răspunse Leoșka, bucuros.

Firește nu era ceea ce se numește o muncă adevărată, totuși, Leoșka și-o îndeplini cu atîta sîrguință incit nu lăisă puștimea nici măcar să se apropie de birou, dar' mite să intre înăuntru. Valeri veni și el întins în- tr-acolo, dar Leoșka îi așinu calea.

— Niu-i voie!

— Cum, nu-i voie? Mă duc la directoare.

— A plecat și mi-a spus să nu las pe nimeni înăuntru.

— De ce minți? Ciîmd ți-oi lipi...

Jana îi zări de departe, cum stăteau proțapiți unul în fața celuilalt, gata să se încaiere, și strigă:

— Valeri! Iarăși?

Belous aruncă o privire peste umăr și-și descleștă pumnii.

După vreo două-trei ore, Liudmila Sergheevna se întoarse însoțită de o femeie înaltă, necunoscută.

Privirea și strângerea de mână a Elisavetei Ivanovna erau sigure și hotărâte, ca de bărbat. Liudmila Sergheevna își spuse că erau fără doar și poate semnele unei firii statornice, pline de energie, bărbătești. În sinea ei socotea că la educația copiilor era neapărată nevoie de o supraveghere bărbătească, altminteri aceștia vor deveni prea sensibili și prea sentimentali. Educatoarele erau bune, dar prea îngăduitoare, și sosirea unui pedagog cu un caracter ferm era cât se poate de bine venită. Liudmilei Sergheevna i se părea că ea nu raiea ceea ce se numește un caracter în înțelesul deplin al cuvântului.

Elisaveta Ivanovna era îmbrăcată simplu și corect: o rochie albastră cu picățele albe și guleraș alb. Singurul lucru care nu se potrivea deloc ou înfățișarea noii educatoare etnau codițele ei. Spălăcite și subțiri, cele două codițe oa de fetiță erau strânse la gât într-un coc mic, ce se desfăcea mereu. Rareori o vedea zîmbind și atunci numai din vârful buzelor, în timp ce ținea prelungă rămâna încremenită. De altfel, Liudmila Sergheevna nici nu era sigură că zîmbea, atât de scurtă, de imperceptibilă era mișcarea buzelor ei. Mersă împreună din cameră în cameră. Elisaveta Ivanovna îi puneă cînd și eînd cîte o întrebare și din întrebările ei se vedea că rînduielile căminului nu prea-i erau pe plac. Se miră, de pildă, că dormitoarele fetelor și băieților se aflau în aceeași clădire și drept răspuns la nedumerirea pe care o arătă Liudmila Sergheevna ridică din sprîncene:

— Bine, dar se poate așa ceva?... și tăcu apoi, eu înțeles.

Pe urmă eînd se întoarseră în cancelarie, luînd în mînă catalogul copiilor din cămin, îi ceru să-i spună crimele și infracțiunile pe care le săvârșise fiecare

înainte de a fi intrat aici.

— Cum — crime? rămase uluită Liudmila Sergheevna. Doar DUHS decît niște copii!

— Da, desigur. Dar pînă să fie internați în cămin au umblat un timp de capul lor și în acest timp se prea poate să fi căpătat apucături rele. Ca să le poți stîpi, trebuie mai întîi să le cunoști.

Vorbea puțin pe nas și aitît de lămurit, de precis, încât semnele de punctuație din vorbirea ei păreau niște stîpi de piatră între ostxețele unui gard de lemn.

Liudmila Sergheevna se gîndi ce fel de apucături criminale vor fi avut Lusia ori Slavka și se cutremură indignată.

Cei mari poate să fi săvârșit mai înainte vreo abatere; ea însă nu-i întrebasese nimic, socotind că unui om cu cât te ferești să-i zgîndări trecutul, cu atît mai cutînd îl uită.

— Să mergem să vedeți și copiii și atunci o să vă puteți da seama cum sînt ei; v-aș ruga să le puneți cît mai puține întrebări. Copiilor, știți, nu prea le place să fie descuși, și pe urmă, n-are nici un rost.

Cei mai mari se și întorseseră de la grădină, ba chiar și mîncaseră; în dormitoare însă nu erau decît prichindeii.

— Sigur că s-au dus la „duh”, — spuse Liudmila Sergheevna. Să mergem în spatele grajdului.

— în spatele grajdului? ridică mirată din sprîncene Elisaveta Ivanovna.

— Da, e un maidan acolo — clubul lor. Ce să-i faci, deocamdată n-avem altul mai bun.

— Și dumneata admiți așa ceva?
Liudmila Sergheevna se uită la ea pieziș și după ce stătu o clipă în cumpănă îi răspunse:

— Nu. Dar asta nu schimbă nimic.
Lângă grajd, Taras ședea pe o buturugă și cosea șleaul de la hamuri cu o curelușă subțire.

— Ăsta-i unul din grup — Taras Goroveț, ■ — o

lămuri Liudmila Sergheevna. Da' tu de ce lucrezi în loc să te odihnești? Îl întrebă ea pe Taras.

Acesta ridică mirat capul.

— Păi, nu mă odihnesc? Ce, asta-i lucru? Îi arătă el șleaul.

— Cine se poate înțelege cu tine? zîmbi Liudmila Sergheevna și coti după grajd.

În capătul celălalt al maidanului, unde bălăriile erau mai dese, Lașa Bruk și Mitea Eršov stăteau întinși pe burtă și citeau. Ceva mai încolo se lungise și Leoșka în iarbă. N-avea nici o carte; culcat pe spate, privea norișorii ce se perindau pe cer. Ceilalți băieți, care tolăniți, care stînd în capul oaselor, se aciuiseră toți pe o fișie îngustă de umbră aruncată de zidul dărăpănat al grajdului și se puseseră la taifas.

Zărind-o pe Liudmila Sergheevna și pe femeia aceea slabă, necunoscută, amuțiră cu toții.

— Băieți — le spuse Liudmila Sergheevna — iată noua voastră educatoare, care va ține locul Xeniei Pe-trovna.

— Bună ziua, capii. Sper că o să ne împrietenim, — rosti noua educatoare.

Copiii îi răspunseră la salut, nu însă toți într-un glas.

— Pe mine mă cheamă Elisaveta Ivanovna. Curând cred că am să aflu și numele voastre.

— Eu vă las, — spuse Liudmila Sergheevna, pregă-tindu-se să plece. După câte știu nu sînteți o începătoare.

— Bineînțeles, — întări Elisaveta Ivanovna.

Liudmila Sergheevna se duse. Elisaveta Ivanovna se uită împrejur, căutând ceva pe care să șadă, dar negăsind nimic, cum nu avea chef să se așeze pe iarbă, rămase în picioare în bătaia soarelui.

— Ședeți aici, la umbră, — o îmbie Tolea Savcenko și-i făcu un loc lîngă zid.

— Nu obișnuiesc să șed pe jos și sper să vă dezbăr și pe voi de obiceiul ăsta.

Băieții se priviră unii pe alții, nedumeriți. Xenia Petrowna stătuse doar cu ei de atâtea ori aici, în dosul magaziei, fără să strâmbе din nas.

— Ați putea să-mi spuneți și mie, vă rog, de ce v-ați adunat aici printre gunoaie? Întrebă ea și se uită la grămada de moloz și dărâmăturile ce zăceau mai încolo.

— De ce? E destul de curat aici, — îi răspunse Tolea, făcînd ochii roată, ca și cum ar fi vrut să vadă dacă într-adevăr era așa.

— Să zicem, — rosti pe un ton batjocoritor Elisaveta Ivanovna. Dar ce rost are să stați aici în dosul grajdului printre dărâmături?

— Ce, nu e bine? Aici e răcoare. Doar n-o să ne închidem în casă! spuse Valeri Belous.

— Mi se pare că e ora de repaus acum și că ar trebui să fiți în dormitor — nu?

;— Prea e zăpușeală acolo, — o lămuri Mitea Eršov.

— Și pe urmă, știți, sîntem în întrecere... Ar trebui să ne spălăm pe picioare... adăugă Tolea.

— Pe picioare? Ce întrecere? ridică nedumerită din sprîncene Elisaveta Ivanovna. Sînteți în întrecere la spălatul picioarelor?

— Aș! Sîntem în întrecere cu fetele la curățenia dormitoarelor. Și ca să păstrăm cât mai bine curățenia, de câte ori intrăm în dormitor, ne spălăm mai întîi pe picioare. Și zău, ce rost are atîta spălat?

— Prin urmare nu intrați în dormitor numai ca să nu vă spălați pe picioare? Cine a mai născocit și nerozia asta? Educatorii?

— Nu, noi singuri.

— Se poate oare să nu vă fi învățat nimeni ce înseamnă o adevărată întrecere? Ceea ce ați pus voi la cale nu se mai cheamă întrecere, nu e decît o maimuțareală. Rostul unei astfel de întreceri este să păstrați curățenia în dormitoare, folosindu-le, nicidecum ținîndu-le închise cu lacăt.

Și Elisaveta Ivanovna se apucă să le explice pe

îndelete ce înseamnă o întrecere în adevăratul înțeles al cuvântului, ce trebuie să faci și cum pentru a ieși victorios și cât de absurd era ceea ce ticluiseră ei. Băieții ascultau fără să spună un cuvânt. Iașa Bruk, care ridicase o clipă nasul din carte, își plecă iarăși capul.

— Cum te cheamă, băiete? îl întrebă Elisaveta Iva- novna.

— Pe mine? Bruk.

— Uite ce e, Bruk : atunci când un om mai în vârstă îți vorbește se cade să-l asculți.

— Păi, ascult.

— Mă îndoiesc.

— Stăteam cu capul în jos, doar nu ascult cu ochii. Belous pufni în râs. Elisaveta Ivanovna se întoarse, dar Belous stătea ca o stană de piatră, „sorbind-o din ochi” pe noua educatoare.

— Bruk, lasă spiritele. Văd eu bine cine mă ascultă și cine nu. De aci încolo, copii, să știți, nu vreau să mai văd că vă adunați aici, la „clubul” vostru, cum îi ziceți voi! N-aveți ce căuta aici! Să nu vă mai piind! Și acum să mergem!

Elisaveta Ivanovna se întoarse și o luă înaintea spre curte. Băieții se ridicară alene și porniră după ea.

— Ei, ce zici, academicianule? întrebă în șoaptă Mi- tea, arătând din ochi spinarea țeapănă a educatori ei.

Iașa își țuguie buzele și miji ochii.

— Are dreptate în privința întrecerilor, sigur că da... Numai că e prea pisăloagă.

— Asta da, — oftă Mitea.

În curtea dogorită de soare nu găseai un locșor să te așezi. Se aciuiră deci cu toții sub ferestrele sufrageriei.

— Ce să facem, bre, aici? bodogăni Tolea, bosumflat. Nu ședeam acolo mai bine?

— În primul rînid dezbară-te de cuvîntul „bre”, — îl muștrului Elisaveta Ivanovna. Ce tot „bre, bre”?

Nici nu-i frumos și pe urmă numai un om fără educație vorbește așa. Am să-i spun directoarei ca de azi înainte să ne pună la dispoziție o încăpere unde fiecare să se poată îndeletnici cu câte ceva. Să nu vă mai văd hoinărind așa prin curte. Și acum...

— Acum ar fi bine să ne băgăm în apă, — propuse Valeri.

— Ce urât vorbești! „Să facem o baie“, — așa se spune. Ora de odihnă s-a terminat, și vdacă ne dă voie directoarea, mergem. Așteptați puțin.

Elisaveta Ivanovna se îndreptă spre biroul Liudmilei Sergheevna. Copiii o petrecură cu ochii, apoi se uitară unul la altul.

: — Da-a-a!... rosti lașa clătinând din cap.

Teapăn, cu brațele atârinate în jos, ca niște curelușe de bici, Valeri Belous făcu oîțiva pași, drept ca o prăjină. Băieții se porniră pe rîs fiindcă imita de minune mersul Elisavetei Ivanovna.

— Astîmpără-te, Valet — îi spuse Mitea — să nu te vadă cumva.

— Unde vă duceți, băieți? îi întrebă Kira venind într-un suflet.

— S-ar putea să mergem la scăldat.

— Și noi? Vrem și noi! Fe-te-lor! începu să strige Kira', rupînd-o la fugă, îndărăt, spre dormitor.

După oîteva clipe fetele se năpustiră pe ușă afară, aranjindu-și din mers părul, bluzele.

— Da' ce, noi de ce să nu mergem? Vrem și noi. Haidem la Liudmila Sergheevna.

Ajunseră în fața biroului, tocmai cînd directoarea ieșea în curte împreună cu noua educatoare.

— Liudmila Sergheevna, de ce să meargă numai ei și noi nu? Vrem și noi.

— Duceți-vă, duceți-vă! începu să rîdă Liudmila Sergheevna, ridicând mîiurile ca și cum ar fi vrut să se a- pere de larma pe care o făceau. Lasă că Elisaveta Iva- novna vă ia și pe voi. Elisaveta Ivanovna Drozdiuk e noua voastră educatoare.

Fetițele se potoliră. Elisaveta Ivanovna le măsură cu privirea, apoi se întoarse către Liudmila Sergheevna.

— Au costume de baie?

— Chiloței și maiouri. Ce nevoie mai au de costume?

— ■ La rând, câte doi! porunci Elisaveta Ivanovna. Fetele înainte, băieții la urmă.

Copiii se așezară doi câte doi.

— Acum, luați-vă de mână!

— Ei, na! De ce să ne luăm de mină? Ce, sîntem copii mici? săriră cu gura băieții.

— Fără discuție! se răsti Elisaveta Ivanovna, curmînd gălăgia. Cine nu vrea, să iasă din rând. Acela nu merge la scădat.

Copiii rămaseră locului, fără să se ia tduși de mîini. Elisaveta Ivanovna își plimbă privirea peste rînduri, umflîndu-și nările.

— ■ Dacă nu vă luați de mână chiar acum — rosti ea și mai apăsător — stați acasă, nu mergeți la scădat nici azi, nici mâine!

Copiii se prinseră stîngaci de mîini, fără să se uite unul la altul.

— Ce înseamnă asta? Elisaveta Ivanovna se apropie de, gropul fetelor, arătînd nemulțumită spre Sima și Iana. Eu v-am spus să vă luați de mină, nu să mergeți la braț! Nu-i de nasul vostru!

Sima se îmbujoră la față și-și trase mina de sub brațul Janei. Coloana se îndreptă spre țărmul mării într-o tăcere apăsătoare. Nici măcar lui Valeri Belous nu-i mai ardea de năzbâtii și nu mai căuta să-i facă pe băieți să rîdă. Valurile mărunte și limpezi plescăiau însă atît de molcom, de îmbietor, pe nisipul ce părea tot netezit cu fierul de călcat, soarele strălucea atît de vesel, tremurînd pe undele line, incit toată supărarea lor se risipi. Copiii rupseră rîndurile, împrăștiindu-se. Băieții își 'trăgeau din mers cămășile peste cap, alergînd spre apă.

— Stați, copii! îi opri Elisaveta Ivanovna. Întâi să ne alegem un loc.

Merseră așa, o bucată de vreme, înnotînd prin nisipul încins, căutînd zadarnic un loc liber.

Cu capetele adăpostite sub umbrele sau sub pălării de paie cât roata carului, ori înfășurate în prosoape în chip de turban, ca beduinii, sau descoperite, mulțimea cafenie a celor ce făceau plajă stătea întinsă pe nisipul fierbinte. De fapt niciunul dintre ei nu venise să se scalde. În apă se bălăceau doar Copiii. Cei mari se prăjeau la soare, veneau aici în zilele lor libere, dis-de-di- mineață, încărcăți cu coșuri ori sacoșe și stăteau pînă la asfințit. Aici citeau, aici dormeau, coseau, jucau cărți, beau din termosuri ceai cu miros de mătură opărită, mâncau. Mâncau din niște hârtii unsuroase, roșii, tăvălite prin nisip, chiftele tari ca guma, cu scame de ziar pe ele, pîine tvârtoasă ca piatra, uscată de arșița cumplită a soarelui și presărată cu grăunțe de nisip. Toate astea însă nu însemnau nimic: oamenii voiau să se bronzeze.

Și acum. deși trecuse de mult de amiază, totuși plaja era ticBîtă. Degeaba căuta Elisaveta Ivanovna un loc

liber, cu cît mergeau mai departe, spre Sanatorii, cu atît era mai multă lume.

— Așa o să ajungem ourînd la Berdeansk, — rosti lașa cu melancolie.

Elisaveta Ivanovna se uită îndărăt, dar nu-l putu dibui pe cel ce vorbise. Mai făcură cîtiva pași, după care educatoarea se întoarse înapoi și, oprindu-se într-un loc unde nu era chiar atîta îmulzeală, spuse:

— Băieții rămin să facă baie aici. Aveți grijă să nu înotați prea departe! Iar voi, fetelor, mergeți cu mine.

— Ce-o fi apucat-o? întrebă în șoaptă Mitea.

— Dă-o naibii, — îi răspunse Valet și o sbughi în apă.

Ceilalți se năpustiră după el.

La vreo treizeci de pași mai încolo, Elisaveta Ivanovna se opri din nou și le spuse fetelor să se dezbrace. Mirate de noua rînduială, fiindcă pînă atunci obișnuiseră să se scalde toți laolaltă, fetele își scoaseră hainele pe tăcute și intrară în apă.

— Și dumneavoastră, Elisaveta Ivanovna? strigă Kira.

Eu niciodată nu fac baie la plajă, cu abîta lume, — spuse educatoarea, ca și cum scăldatul laolaltă ar fi fost un lucru cît se poate de rușinos.

— Se vede că-i numai oase, ca baba hîrca, — le șopti felelor Sima.

Toate pufniră în rîs. Felul cum se purta cu ele noua educatoare le tăia, tot cheful și le umilea; măcar cu atîta să se răzbune dacă nu puteau altfel, rîzînd pe socoteala ei.

Elisaveta Ivanovna rămase de pază pe mal, la mijlocul distanței dintre fete și băieți, așa ca să nu-i scape din ochi, nici pe unii, nici pe ceilalți.

Leoșka înotă puțin, apoi ieși afară și se întinse pe nisip. Băieții se luau la trîntă, se cufundau în apă, se cățarau unii pe umerii altora și, strigînd ca niște bezmetici, se asvîrleau în valuri. Fetele înotau

„oîineşte“, dînd din picioare, se împ roşeau' cu apă,
ţipau şi arun-

oau mereu ochiade spre băieți. Se plictiseau. Pînă a- tunci se scăldaseră împreună cu ei, luînd parte la toată zbîntuiala lor; acum însă între ele și zarva veselă din apă Se afla un CTîmpei de mare și statura Elisavetei Ivanovna, ce se înălța ca un monument pe plajă. Trep- tat, treptat însă distanța se micșora. Nimeni n-o făcea anume, totuși crimpeiul de mare se îngusta pe fiecă clipă.

Elisaveta Ivanovna ridică brațul și strigă ceva, dar nimeni n-o auzi. Începu atunci să dea din mîini pe mal, spunînd ceva cu glas taTe, mînioasă, dar cuvintele se pierdeau în vînt; nimeni de altfel nu se ostenea să le asculte. O vedeau doar trăgîndu-se mereu îndărăt pe plajă, de teamă probabil ca valurile ce se prelingeau pe țărm să nu-i ude pantofii; copiii însă erau în apă și atîta timp cât stăteau acolo, n-avea ce să le facă. Leoșka îl zări pe Valet roșcovanul dindu-se de-a berbe- leaca în apă, apoi auzi țipete și larmă în grupul fetelor, care se risipiră care încotro, fiindcă se pomeniră cu el ieșind din valuri chiar în mijlocul lor.

— Ei, băiete, n-auzi tu? Băiete! porni să strige Elisaveta Ivanovna. Pleacă de acolo!

Valet se făcea că nu aude, stînd întors cu spatele spre mal. Fetele se strânsesă roată în jurul lui și începură să-l împröște cu apă. Băiatul se cufundă din nou și ele se risipiră iarăși, rîzînd cu hohote. Kira râdea mai taTe decît toate și tot căta mereu spTe Leoșka. Acesta însă se suci cu spatele la ea.

Băgase el de seamă mai de mult că fata îi dădea târcoale ; cum îl vedea, începea să rîdă și să vorbească în 'gura mare cu prietenele ei, de parcă ar fi fost surde, într-un cuvînt se străduia pe cât putea să-i atragă atenția. Leoșka se făcea că n-aude și n-o vede. îi părea rău numai că în locul Kirei nu era Alia! De cîte ori nu-și închipuise pe frumoasa și semeța Alia încercînd să se dea bine pe lîngă el, să intre în vorbă cu el, încercînd să șteargă amintirea

rechizitoriului ei de procuror, în timp ce el îi întorcea spatele, uitându-se la ea cu dispreț, căutând să-i arate prin purtarea lui că nici nu se sinchisește de ea. Și-o închipuia pe Alia făcându-se roșie ca focul d - necaz... începînd să plîngă cu sughituri...

Toate astea însă se petreceau doar în închipuirea lui Leoșka. Alia nici gînd n-avea să se dea bine pe lângă el și cu atît mai puțin să roșească ori să se smiorcăje. Nici măcar nu-l băga în seamă. Degeaba o urmărea Leoșka de departe, cu nădejdea că va descoperi măcar o umbră de interes față de el. Se întîmpla tocmai pe dos. De câte ori privirea liniștită și nepăsătoare a fetei o (întâlnea pe a lui, nu Alia, ci Leoșka se făcea roșu Ca focul și se grăbea să-și întoarcă ochii, fără nici un fel de mândrie sau dispreț.

De câte ori Leoșka nu-și făgăduise să nu se mai uite la ea, nici măcar să n-o bage în seamă, așa cum Alia nu-l băga în seamă pe el; dorea ou aprindere să fie mai tare, să-i arate că prea puțin îi pasă de ea, dar niciodată nu reușise să-și țină făgăduiala.

Ceva mai încolo, pe plajă, fetițele mai mici se jucau cu scoici, șoptind între ele ceva tainic; tot scormonind în nisipul zvîntat de deasupra dădură <Île stratul de nisip umed și se apucară să construiască un oraș întreg, cu străzi, case, ba chiar cu un rîu la mijloc. E drept că pînă una, alta, clădirile păreau a fi mai degrabă niște plăcinte, dar după ce pe de margini fură înfipite firicele de iarbă și crenguțe, începură să semene a case înconjurate de copaci. În orice caz un băiețaș de doi ani, care se uita cum se înalță încetul cu încetul construcția, părea pe deplin convins de asta. Era un dolofan de copil, cu pielea arsă de soare, de culoarea ciocolatei, gol pușcă. Băiețașul grozav ar mai fi vrut să ia și el parte la zidirea acestui oraș fără pereche, dar se mulțumea doar să se frămînte pe loc, mutîndu-se de pe un picior pe altul, în spatele fetițelor. De oîte ori încerca să se apropie de ele, acestea îl alungau,

burzuluiudu-se:

— Pleacă de aci! Ce te bagi? Vrei să strici tot?

Prioulciul de culoarea ciocolatei se dădea îndărăt ca racul și-și umfla buzele, gata să orăcăie, dar nu orăcăia ci se uita doar la maică-sa, care stătea culcată pe plajă la câțiva pași, sul» o umbrelă tărcată.

Fetițele, după ce isprăviră cetatea și stătură în fața ei s-oi admire, îl goniră de acolo pe băiețaș, ameninți judu-l cu pumnul, și intrară în apă să se scalde. Cu burtica scoasă înainte, ținoul le petrecu din ochi, uitîn- ^du-se pe sub sprîncene, apoi aruncă o privire spre zidirea de nisip. Simțea ceva ce-l atrăgea din răsputeri acolo. Dădu să facă un pas și se răzgândi îndată. Nu mai era nimeni în preajma cetății de nisip, putea să se apropie nestingherit de ea și să se joace în voie, dar frica îl țintuia locului. Prichindelul se uită la maică-sa. Stătea întinsă pe burtă, cu spinarea lată întoarsă spre el. Fetițele se bălăceau în apă, fără să se mai gândească nici la cetate, nici la prichindelul de ciocojată.

îmboldit de dorință și pironit de frică, băiatul se tot frământa pe loc. în cele din urmă, aruncând o privire în jur, făcu un pas spre clădirea de nisip. Nu se întâmplă nimic. Mai făcu un pas și încă unul. Fetițele lărmuiau vesele și se împrôșcau cu apă. Bondocelul de ciocolată se repezi spre cetate și din fugă ținoul intră cu piciorul drept în mijlocul ei. O jumătate de stradă se clinti din loc, nămiindu-se. Băiețelul măsură din ochi, îngrozit, catastrofa. Deodată, începu să gîfîie și să calce în picioare jucăria oprită. Cetatea pieri de pe fața pământului. Și o dată cu ea îi pieri și lui curajul. Isprava n-avea să rămână nepedepsită. Pedeapsa se apropia, neînduplecată, cu pași repezi. Presimțind-o, prichindelul de ciocolată începu să urle cît îl ținea gura și se duse fuguța la maică-sa.

— Ce e? Cine te-a necăjit? sări ea speriată.

Drept răspuns băiețașul începu să chirăie mai vîrtoă. Plîngea de mila lîri, de mila minunatei cetăți nimicite,- era cutremurat de groază și de rușine. Nevăzînd pe nimeni în apropiere care să-l fi putut necăji, maică-sa îi trase o palmă la poponeață și-l puse să șadă lingăi ea sub umbrelă. Cu fața vîrîtă în coșul cu mîncare* copilul plîngea acum înăbușit, dair mai cu foc. De astă dată pentru că nu se afla un suflet de om care să înțeleagă ce simțea el și de ce lăcrăma.

Leoșka se uitase tot timpul, zâmbind, la băiat; deodată însă zâmbetul îi pieri de pe buze ca prin farmec. O pereche de picioare, svelte, pîrlite de soare, trecuseră pe lîngă el. Leoșka înălță capul și își dădu numaidecât seama că era Alia, deși acum o vedea din spate. Valet fusese izgonit dintre fete. Elisaveta Iva- novna ședea din nou neclintită pe țarm. Alia se duse la dânsa și-i spuse ceva, apoi, primind încuviințarea educatoarei, se îndreptă spre grupul fetelor și începu să se dezbrace.

Leoșka o petrecu din ochi, încruntat, întrebîndu-se în sinea lui, cu ciudă, de ce oare oamenii răi și nesuferiți sînt de obicei mîi frumoși decît ceilalți. De fapt nu cunoscuse, nici nu întîlnise vreodată asemenea oameni, deși i se părea că văzuse și avusese de-a face cu o mulțime de inși de soiul ăsta. Și cea mai nesuferită dintre ei, dar și cea mai frumoasă era Alia. Totul era fermecător la ea, ființa ei subțiratăcă și mlădioasă, fața serioasă cu trăsături regulate, părul bălai, unduios. Pînă și panglica roșie cu care și-l lega, la fel cu cea pe oare o purta Kira, părea o flacăară vie în părul ei, în timp ce la Kira semăna cu un șnur. Pe deasupra Alia avea și ©uraj: nu țipa oînd se arunca în valuri și imediat se ducea unde apa era mai adîncă, să înoate.

Leoșka era mînios pe sine că putea să se

gîndească atîta la ea și săirind deodată în sus, se aruncă în apă. Vântul care începuse să adie după amiază se întetise, stîrnind valuri. Bărcile ancorate departe de țarm se legănuu pe fața mării, aplecîndu-și catargele goale de parcă ar fi făcut temenele talazurilor.

Leoșka intră tot mai adînc în mare, pînă ce apa îi ajunse la bărbie și o porni înot. Zgomotul de pe plajă începu să se îndepărteze, bărcile ancorate care se legănuu în bătaia valurilor rămaseră în urmă și Leoșka înota mereu, înota. La un moment dat scoțînd capul din apă ca să tragă aer în piept, zări pe sub braț în spatele lui un alt cap, în părul căruia scînteia ca o flacăra o panglică roșie. Leoșka porni și mai vîrtos să înoate, fără să se mai uite înapoi. Să încerce numai să-l ajungă! Ei, asta-i nițeluș mai greu decît să îi cuvîntări 'la o adunare!

Obosind, aruncă o privire îndărăt și nemaivăzînd^k pe nimeni făcu pluta ca să se odihnească. Valurile îl săltau ușor și tot atît de ușor îl lăsau în jos; soarele-i strecura printre genele întredeschise razele-i trandafirii. Leoșka se așeză mai bine, punîndu-și brațele încolăcite sub cap și încrucișînd picioarele. Deodată auzi plescăind apa în apropiere și se întoarse pe burtă. Gîfîind, ostenită, dar victorioasă, Kira venea spre el. *

—■ Vai, cum m-am speriat, nu te mai vedeam. Cînd stai întins așa pe apă, te acoperă valurile. Mă înveți și ipe mine să fac pluta? îi strigă ea de departe.

Dezamăgirea pe care o simți în primul moment Leoșka se preschimbă în supărare. Se gîndea tocmai să-i dea peste nas îngîmfatei ăleia și, cînd colo, se pomenise iarăși cu „cața”...

Kira înota acum lîngă el și turuia mereu din gură, căutînd să se ferească de valurile care-i ieșeau în față:

— Vai, ce departe sîntem! Nu-i așa? E greu să faci pluta? Ce zici, Gorbaciov? Ai să mă înveți și pe mine? Eu niciodată n-am reușit, de, oîte ori încercam mi se lăsau picioarele în jos. Acum ajunge ou pluta, ne întoarcem?

Leoșka se răsuci cu fața în jos.

— N-ai decît. Te-am chemat eu?

Kira se uită spre mal și în ochi i se zugrăvi spaima.

— Mi-e teamă să mă întorc singură, — murmură ea.

— Cine te-a pus? răbufni Leoșka, scos din fire. Vrei să faci pe campioana și acum uite la ea — „mi-e teamă“!

Cînd își înturnă însă și el ochii spre țarm, simți o strângere de inimă. Era mult mai departe deoît își închipuia. Oamenii se zăreau ea niște gîgîlice iar bărcile ancorate la oarecare distanță de plajă păreau niște jucării. Niciodată nu se avîntase atît de mult în larg. Se depărtase atîta numai așa ca să-și dea ifose față de Alia, trecând peste opreliștea Elisavetei Ivanovna. Leoșka își spuse că iarăși au să-l cheme în fața colectivului de conducere și că Alia îl va șfichiui din nou cu vorbe usturătoare, tăioase.

— Ei, înoată ca lumea — ce te bălăcești? se răsti el supărat și o porai spre țarm.

Kira începu să vînture de zor apa cu palmele. Nu-i mai ardea nici de palavre, nici de rîs acum, se căznea doar să nu rămână în urma lui Leoșka. Înotau mereu, dar malul rămânea tot departe și oamenii se vedeau tot așa, ca niște gîgîlice. Vîntul, pe care pînă atunci Leoșka nici nu-l băgase în seamă, se înteeți, valurile crescură, se învolburară, era din ce în ce mai greu de, înotat.

Dacă fata nu s-ar fi luat după el, el nu s-ar fi avîntat atît de mult în larg, și acum poftim, întoarce-te dacă mai poți... începu să-l cuprindă oboseala și

țărmlu nu se apropia de loc.

— ■ Leoșka, — strigă deodată Kira. Leoșka, mi se pare că n-am să mai pot... Nu mai sînt în stare să mișc brațele...

Leoșka îi zări fața palidă, buzele învinețite și ochii mari deschiși în care se citea groaza. Și în aceeași clipă îl trecu și pe el un fior de spaimă. Simți cu tot trupul adîncul acela de apă tulbure, verzuie, la oare înainte nu se gîndise și parcă o și vedea pe Kira gata să se înece, agățîndu-se de el; va trebui firește s-o scape, el care până atunci nu scăpase încă pe nimeni de la înec; nici nu știa ce să facă în asemenea împrejurări. Își închipui cum aveau să se ducă amîndoi la fund, în vâltoarea tulbure, verzuie, oare-i sorbea în adîncul ei, cu trupurile zgîrcite ca înecatul acela pe care-l văzuse cîndva la Rostov...Și cîrmi, înot, într-o parte.

— Leoșka! îl strigă fata.

Leoșka o privi peste umăr. Pe chipul Kirei se citea atîta deznădejde încât el se întoarse înapoi.

— Ce, te-ai speriat? M-am uitat dacă nu se vede vreo geamandură... îi spuse Leoșka simțind în aceeași clipă cum, deși obosit și înspăimîntat, i se rumenise obrazul.

— Credeam că... Vai, nu mai pot... Mi-e frică, Leoșka! Kira vorbea cu un glas întretăiat de lacrimi; de osteneală, abia daea-și mai putea mișca brațele și ochii ei măriți de groază nu se mai deslipeau de Leoșka.

— Așa-ți de umărul meu, — îi porunci Leoșka. Numai, vezi, să nu mă apuci de braț, că te pocnesc! o amenință el, trîntindu-i anume o mojie.

— Nu, n-am să te apuc... Nu te iau de braț, — repetă Kira aninîndu-se de umărul lui. Picioarele încă le mai pot mișca dar brațele mi-au amorțit...

— Taci, — se răsti la ea Leoșka, mînios. Mai bine odihnește-te! Să vezi ce-o să-ți facă

Elisaveta Ivanovna ! Și dacă o mai afla și Liudmila Sergheevna... Să te înveți minte altă dată să te mai ții scai după oameni!...

Simțea că se mai ușurează dojenind-o pe Kira și căuta anume să-și ațite supărarea, ca să-și alunge frica. Kira tăcea supusă. Puțin mai apoi amuți și Leoșka; obosise și nu mai avea putere să ocărăască în gura mare. Deodată simți mina Kirei lunecând de pe umărul lui.

— Ce e? se întoarse Leoșka spre ea.

— Să mai încerc... Văd că ți-e greu... Leoșka începu să înoate lângă ea. Făcea mișcări încete, măsurate, ca să-și cruțe forțele. Din păcate acestea se împutinau mereu și țărmlul era încă departe. Cîteodată valurile chiar îl ascundeau cu totul. Kira îl apucă iar de umăr și din clipa aceea Leoșka începu să înainteze mult mai încet.

— Eu am să iac pluta, să mă odihnesc puțin, iar tu ține-te de mine, — spuse Leoșka, sleit de puteri.

Nu apucă să se odihnească însă nici un minut măcar. Valurile îl purtau încolo și înapoi. Kira îl trăgea la fund, iar vîntul spulbera spuma talazurilor, împrôșcîndu-i obrazul. Cerul părea pustiu, sur din pricina arșitei și amenințător, parcă. Leoșka înghiți de vreo cîteva cri apă, gîfîind mai abitir ca înainte.

— Mergem, — spuse el făcîndu-și curaj.

Curajul însă i se irosise. Dădea în neștire din mâini și din picioare, fără să simtă că înainta. Uite așa au să toită vînture apa în zadar pînă or ajunge la capătul puterilor și au să-i înghită valurile. Gîndul ăsta însă nu i se mai părea acum chiar atît de îngrozitor; oboseala îl răzbise cu desăvîrșire, alungîndu-i pînă și spaima. Înota totuși mai departe. Kira se zbatea lângă el, ținîndu-l de umăr și gîfîind din greu, cu suflarea șuierătoare.

Malul era acum mai aproape deoît ar fi crezut. Și bărcile și mai aproape. Leoșka își spunea că nu va fi

în stare să se urce într-o barcă și s-o tragă apoi și pe Kira după el.

Copiii se strânseseră buluc în jurul Elisavetei Ivanovna și se frământau neputincioși pe țărm, arătînd cu mîna spre înotători, apoi ceva mai încolo, Leoșka se uită înapoi și zări venind spre ei o barcă cu doi vîslași care lopătau din răspuțeri, în timp ce Tolea și Mitea alergau prin apă să le dea ajutor.

Nici ei, însă nici luntrea nu mai puteau să ajungă la timp. Leoșka simți în aceeași clipă că se îneacă. Nu mai era în stare să facă pluta. Picioarele i se lăsau în jos fără voie; băiatul încetă să le mai miște și... dădu de nisip. Atinse cu tălpile fundul și se opri în loc. Inima îi bătea să se spargă, o simțea zvîcnind în tâmpile, sub pleoape, în tot trupul. I se muiaseră genunchii și nu mai era în stare să facă un pas; stătea așa, în picioare, cu gura căscată, gîfîind. În spatele lui, țînîndu-l încă de umăr, se afla Kira. Copiii de pe mal răcneau și dădeau din mîini, în timp ce Mitea și Tolea alergau prin apă spre ei. Leoșka își smulse cu o mișcare bruscă umărul din mîna Kirei și se îndreptară amîndoi spre țărm.

Pe fața galbenă ca ceara a Elisavetei Ivanovna apăruseră pete roșii. Copiii îi strigară ceva în ureche lui Leoșka, dar băiatul nu mai auzea nimic; cum ieși pe mal se și trînti în nisip.

Fetele se strînseseră în jurul Kirei vrînd care mai de care s-o sărute și s-o șteargă cu prosopul. Palidă, Kira avea un zâmbet năuc și parcă melancolic și îl tot căuta din ochi pe Leoșka. Acesta, însă, îi întoarse spatele, suparat. Buzele Kirei începuseră să tremure și, lăsîndu-se jos, în nisip, fata își prinse fața în palme și izbucni într-un plîns cu sughițuri.

Leoșka se gîndi că plîngea întocmai ca băiețașul de culoarea ciocolatei, dar îndată îi și fugi gîndul într-altă parte; se întreba ce o să se întîmple acum, ce o să zică Liudiniila Sergheevna și ce logos o să mai

țină Alia la adunare. În aceeași clipă întorcându-se, îi îutîlni privirea. De astă dată însă nu mai citi în ochii Aliei ostilitatea aceea mândră și disprețuitoare cu oare era obișnuit. Fata îl privea cu atenție, parcă puțin mirată, ca și cum atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Leoșka se îmbujoră, își plecă privirea și începu să-și îmbrace cămașa.

Pe drum, la întoarcere, toată lumea mergea tăcută. Elisaveta Ivanovna nu le mai ceru să se țină de mână și nu-i spuse nimic, nici lui Leoșka, nici Kirei. Petele roșii din obraz însă stăruiau mai departe.

Ajuingiud acasă, Elisaveta Ivanovna, așa cum se și așteptase Leoșka, se duse glonț la Liudmila Sergheevna.

— Să vedeți ce o să vă mai scarmene, — spuse Valet și se porni pe răs.

Nimeni însă nu-i ținu isonul. De altfel, ca și Leoșka, toți erau convinși că într-adevăr au să fie „scărmănați”.

Discuția ținu mult de tot. În cele din urmă Elisaveta Ivanovna se duse acasă. Kira fu însăfîrșit chemată în birou, unde se înfățișă însoțită de Alia. Leoșka aștepta neliniștit să-.i vină rândul, gîndindu-se în fel și chip ce o să pățească. Într-un târziu, Kira și Alia ieșiră afară. Amîndouă zâmbeau, atîta doar că cea dintâi avea ochii umezi de lacrimi.

— Gorbaciov! strigă Alia. Te cheamă Liudmila Sergheevna.

Leoșka intră în birou cu capul în jos și se așeză pe același scaun pe care stătuse prima oară cînd venise aici în cămin. Simțea fără să ridice ochii privirea Liud- mi'lei Sergheevna ațintită asupra lui. Căută pe muchea mesei bucățica de placaj deslipită, pe care o zgîndărise cîndva, dar în locul acela descoperi o mică știrbitură și în clipa aceea își* aduse aminte că o rupsesese încă de data trecută.

Liudmila Sergheevna se ridică, veni lângă el și-i puse mâna pe umăr:

— Bravo, Aleoșa, îți spun drept că nu m-am așteptat, nu-mi închipuiam că ești atît de curajos.

Leoșka se uită la ea și parcă nu-i venea să creadă.

— Da, într-adevăr, ai dat dovadă de mare curaj! repetă dânsa și se așeză pe un scaun din fața lui. Cînd un om își vede semenul în primejdie și nu pregetă să-i sară în ajutor, nu înseamnă că omul acela a dat cea mai bună dovadă de caracter? Ei, tu ai trecut cu succes prin această încercare.

Leoșka își aminti cum de frică era cît pe ce s-o ia într-altă parte ca să scape de Kira și se făcu roșu ca racul.

— Ar trebui totuși să te pedepsesc. Știi doar că e strict interzis să înoți prea departe în larg — și tu ai călcat regula asta a noastră care e atît de aspră; n-ar trebui să facem nici o excepție.

Leoșka puse capul în pământ.

— Din fericire totul s-a terminat cu bine, dar vezi tu, lucrurile ar fi putut să iasă și altfel. Dacă s-ar fi înecat Kira, dacă v-ați fi dus la fund amîndoi?... în loc să ridice capul, Leoșka îl aplecă și mai tare.

— Eu însă nu vreau să te pedepsesc. Pot să mă încred în cuvîntul tău. Nu-i așa? Ești un minunat înotător, e adevărat, dar nu-ți cunoști încă bine forțele, și mi-e teamă să nu te bizui prea mult pe ele. Și, pe urmă, exemplul tău poate fi molipsitor; dacă s-ar mai lua și alții după tine, așa cum s-a luat Kira? Cine știe ce nenorocire se mai poate întîmpla! Pxomite-mi că n-ai să te mai încumeți niciodată să înoți mai departe decît e permis și n-ai să lași nici pe alții. îmi pTomiți?

— Vă promit! îi răspunse Leoșka cu glas răgușit și parcă sugrumat.

— Bravo! Ei, acum te poți duce la masă — a sunat. Băieții, care aflaseră totul de la Kira, nu încercară să-l descoasă pe Leoșka, purtându-se cu el așa, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic; dar prichindeii șușoteau între ei, privind cu niște ochi mari, ca pe o minune. După masă copiii se strânseseră în jurul trapezului și se tot agățau de el, căznindu-se să facă „roata”. La un moment dat când' trapezul rămase liber, Valeri se cocoță pe el și atîmîndu-se cu un picior de bară începu să se legene cu capul în jos, strigând ca un năuc:

— Cad, cad! Ajutor! Gorbaciov! Unde-i Gorbaciov? Scăpați-mă...

Nimeni însă nu făcu haz; doar Mitea Eršov se duse la el și-l izbi cu muchea palmei peste genunchi. Valet scăpă bara din strânsoare și căzu grămadă jos, în praf.

— Ce te-a apucat? se rățoi el.

— Nimic, îi răspunse Mitea. Ce te prostesti așa?

Nimeni n-avea- chef să râdă pe socoteala lui Leoșka : îl primiseră din toată inima și pe veci în mijlocul lor.

Ca la toți oamenii care în adîncul sufletului lor sînt niște lași, spaima pe care o încercase Elisaveta Ivanov- na se preschimbă într-o pornire dușmănoasă împotriva celor ce i-o pricinuiseră. Zărind în largul mării capetele celor doi copii, trăsese o spaimă grozavă, în fiecare clipă se aștepta să-i vadă cufundîndu-se în apă fără să mai iasă la suprafață, înecându-se, și pe urmă cine alt avea să fie tras la răspundere decît ea, Elisaveta Iva- novna? Pe nimeni n-avea să-l ducă mintea, nimeni n-a- vea să se gîndească la un lucru: că nu ea era vinovată, ci educatoarea dinaintea ei și că felul cum era organizat căminul, sau mai bine zis lipsa de organizare... Totuși, ea fusese aceea care venise cu ei pe plajă, ea uu luase seama și nu avusese grijă să preîntâmpine asemenea nenorocire, de aceea nu încăpea nici o îndoială că răspunderea avea să cadă asupra ei. Orieînd din pricina unor mucoși de copii, reputația ei fără nici o pată putea fi distrusă.

Nu le spusese nici un cuvînt copiilor. Pedepsa trebuia neapărat să fie pe măsura faptei săvîrșite: nimic nu putea fi mai primejdios decît un exemplu rău. Tot drumul Elisaveta Ivanovna se gîndise cum pot strica și pe alții astfel de exemple, dacă nu erau zăgăzuite la timp, și petele roșii de pe obraz nu-și stingeau dogoarea.

Povestindu-i Liudmilei Sergheevna pățarania, Elisaveta Ivanovna nu se îndoise o clipă că fapta nemaipomenită pe care o făcuseră Gorbaciov și Rojkova avea s-o umple de nîinie pe directoare, îndemnînd-o să ia în sfîrșit măsuri foarte drastice, cît se poate de drastice.

Acum chiar parcă se bucura că se întîmplase așa: totdeauna e bine să începi cu măsuri severe. Acum că pășise pragul căminului, toată gloata asta de fete și băieți zănatici avea să simtă asupra ei o

mină de fier. De altfel, n-ar strica să cerceteze lucrurile mai de a-

proape. De pildă, educatorii. Se pare că erau prea din cale afară

Bănuielile Elisavetei se adevărau chiar a doua zi. Înconjurată de o droaie de pitcoace Anastasia Feodorovna cosea în camera de lucru la mașină uin petecel colorat la o rochiță și le tot dăscăla ceva copiilor cu vocea ei groasă și domolă. Ajungînd în dreptul geamului deschis, Elisaveta Ivanovna încetini pasul și ciuli urechea.

— Uite, așa, puicuțelor — vorbea Anastasia Feodorovna — întîi îl însăilăm și pe urmă îl dăm la mașină. Gînd te uiți așa la el — ce-i decît, acolo, un petecel, dar cusut aici, pe rochiță, ajunge un buzunăraș. Atîta doar că trebuie potrivit cu gust. Deschideți ochii, să vă formați și voi gustul. Acum sînteți încă copilițe, dar mai încolo o să creșteți și voi și o să vă faceți fete mari. Mai mare dragul să te uiți la o fetișcană bine îmbrăcată. Chiar dacă-i mai urîțică, e destul să se îmbrace cu gust ca să pară mai altfel, mai drăguță. Băieții nu se prea pricep ei la toalete, dar și lor li-e drag să privească o fată îmbrăcată fercheș... Cînd eram și eu mai tânără și bărbatu-meu îmi făcea ochi dulci...

— Fii bună, te rog, și pofteste un moment încoace — o chemă Elisaveta Ivanovna, nemaiputînd să se stăpînească.

— Eu? îndată.

Anastasia Feodorovna lăasă lucrul din mîină și se apropie de geam.

— Dumneata îți dai seama ce spui? îi vorbi în șoaptă Elisaveta Ivanovna, clocotind de indignare.

— Ce-am spus? N-am spus nimic, se neliniști Anastasia Feodorovna.

— Va să zică asta-i nimic, după dumneata, să le vorbești de băieți și să le spui c-o să se facă fete mari?

— Doamne sfinte, bine, dar nu-i adevărat c-o să se facă și ele fete mari?! rosti nedumerită Anastasia

Feo- dorovna.

— Asta o să se întâmple mai încolo, cîndva, deocamdată nu e pe-da-gpgic să discuți cu ele asemenea lucruri î spuse apăsător Elisaveta Ivanovna. Să știi că am să puu chestiunea la consiliul pedagogic.

Anastasei Feodorovna i se îmbrobonă fața de sudoare. Habar n-avea cine putea să fie femeia asta țeapănă care se îndepărta de fereastră, și se uita după ea speriată, gîndindu-se ce o să pățească la consiliul pedagogic pentru flecăreala ei. Pînă la urmă, tot nu se duminise ce grozăvii spusese, dar era pe deplin încredințată c-o să fie vai de ea la consiliul pedagogic.

— Și pe urmă? Ce-a fost pe urmă? Hai, povestești-ne, Anastasia Feodorovna,— se rugau fetițele înconjurînd-o iar pe educatoare, după ce o văzură pe străină pleoind.

— Alt' dată, gîgilicelor, vă spun ce-a mai fost. Acum, la lucru, — le îndemnă Anastasia Feodorovna, și oftînd adînc, luă în mînă rochița neterminată.

Elisaveta Ivanovna se simți mulțumită. Era într-adevăr indignată, dar indignarea ei se împletea cu acea mulțumire ascunsă pe care o încearcă un om văzînd că bănuielele lui s-au adevărit, chiar dacă lucrurile pe care le așteaptă sau le bănuiește sînt rele și urîte.

În ajun vorbise cu directoarea că de îndată ce se vor zvînta pereții celei de-a doua camere de lucru aflate în reparație, să-i lase pe copii să se joace acolo. După ceai, Elisaveta Ivanovna își adună grupa ei în încăperea pustie ce răsuna ca un butoi goii. Prichindeii se strecură și ei înăuntru, după copiii mai mari, să vadă ce-au să facă. Elisaveta Ivanovna era încîntată. În primul rînd n-aveau să mai caște gura la palavrele grăsanei aceleia ce seamănă mai degrabă cu o femeie de servici, în al doilea rînd era foarte bine dacă putea dintru început să-și întindă

autoritatea asupra copiilor de toate vîrstele.

— Ei, și-acum, copii, să ne jucăm, — îi vesti Elisaveta Ivanovna. Cei mititei se vor prinde în horă. Știți

— Știm! strigară într-un glas prichindeii.
— Bravo! Așezați-vă în cerc și luați-vă de mină.
Ei, să vă aud ce cântați? Dacă nu știți nici un cântec,
vă învăț eu unul. Un cântec frumos de tot. Ascultați.
Și cu o voce hîrîită, începu să cînte:

*Hai, copii, vă adunați,
Roată-n jurul meu să stați,
Roată-n jur,
Roată-n jur...*

— A fost odată un gîndae bătrîn! urmară plini de entuziasm prichindeii.

Cunoșteau toți cântecul. În primăvară fuseseră la cinema, la „Cenușăreasa”, unde văzuseră un rege neghiob și caraghios nevoie mare și unde Cenușăreasa îi învăța pe curteni să ointe cântecul despre gîndae.

Băieții mai mari se uitau cu un zîmbet zeflemitor la educatoarea care se apucase să ointe cu puștimea.

Cei care stăteau lîngă ușă puteau să plece mai ușor prindeau momentul cînd educatoarea se întorcea spre ei cu spatele și o ștergeau afară. Mitea Eršov, Leoșka și lașa Bruk se aflau lîngă fereastră. Creștetele plopilor fluturau ușor în aerul fierbinte, incins, iar la poalele lor se așterneau pete de umbră deasă. Pe geam venea din curte aroma frunzelor dogorite de soare, în timp ce înăuntru mirosea a vîruiala încă umedă și a sacîz. Valeri Belous căutase o bucată de vreme să-și omoare unitul cum se pricepuse și el, zgiriind cu unghia peretele să vadă dacă nu se ia varul și trăgîndu-le cu îndemănare puștilor bobîrnace pe la ceafă. Pînă la urmă însă se plictisi și, ticluindu-și o mutră de om suferind, spuse:

— Elisaveta Ivanovna, mă doare burta!

Drăcușorii începură să rîdă.

— Ieși afară, nu mai face iarmaroc aici! îl repezi

Elisaveta Ivanovna.

Strădui ndu-se să-și păstreze mutra îndurerată, Valeri dădu să iasă afară, dar în ușa făcu o tumbă și trecu pragul în mîini și cu picioarele în sus. Prichindeii se porniră să chiuie de bucurie. Elisaveta Ivanovna, care nu văzuse pozna, își dădu seama totuși că i se jucase un renghi și obrazul i se acoperi îndată de pete roșii.

Luîndu-și inima în dinți lașa Bruk se dezlipi de perete și se îndreptă spre ușă. Leoșka și Mitea se luară după el.

— Încotro?

— La Liudmila Sergheevna, să-i cerem un ziar. De obicei, la ora asta citeam ziarul cu Xenia Petrovna, — îi explică lașa.

Mitea întări spusele lui, diînd din cap.

Elisaveta Ivanovna îi privi printre gene, și petele de roșeață din obraji i se aprinseră și mai tare. În cele din urmă îl ochi pe Leoșka.

— Gorbaciov, ai fost la cancelarie?

— Am fost.

Miteii se potoliră ca prin farmec.

— Și ce ți-a spus?

— Să nu mai înot așa departe altă dată.

— Și altceva nimic?

— Nimic.

— Bi-ne! — Elisaveta Ivanovna simțea că se înăbușă. Năpîrstocii așteptau cu sufletul la gură să vadă ce o să facă.

— Să nu te mai prind la mine în grppă — rosti ea mai răspicat de cum vorbea de obicei — până ce directoarea n-o să te cheme din nou.

Leoșka se uită la ea posac, pe sub sprîncene, și se duse după tovarășii săi. Valeri făcea exerciții la bară. Văzîndu-l, sări jos.

— Ați văzut, mă, ce scorpie! Hai, copii... — o îngîna el, lungind peste măsură gîtul și îneepu să oînte fals: „A fost odată, un gîndac bătrîn”...

— Astâmpără-te, Valet! se stropși la el Mitea. De unde o mai fi venit pacostea asta pe capul nostru!...

— De s-ar face mai repede bine Xenia Petrovna!

— Da... întări lașa pe gânduri, și după o clipă de tăcere spuse deodată cu tărie: Nu ne-ar fi rușine! Da, rușine să ne fie, — repetă din nou întâlnind privirile nedumerite ale colegilor săi — Xenia Petrovna e bolnavă de atîta timp și noi nu ne-am dus s-o vedem măcar o dată.

— Bine, dar nu-ți aduci aminte că nu'ne-au dat voie să intrăm la spital?

— Asta a fost la spital; acum însă-i acasă. Hai să mergem! Te pomenești că Elisaveta Ivanovna ne pune să ne jucăm cu nisip...

Băieții începură să rîdă, dar fără nici un chef.

— Duceți-vă voi, eu nu pot să merg, — zise Leoșka.

— ■ De ce?

— Fiindcă pe voi vă cunoaște și pe mine nu.

— Nu-i nimic, o să te cunoască acum. Nu-i tot aia? Doar ești în grupa noastră.

Leoșka se simțea stingherit în fața unui om necunoscut, se fîștea, și se temea să nu se întâmple la fel și de data asta, dar după ce stătu puțin în cumpănă se învoi.

— ■ Dar adresa? Tu o cunoști?... Eu habar n-am... Trebuie s-o știe Kira, fiindcă a fost cu fetele la ea...

Kira știa adresa, dar nu voia să le-o dea.

— De ce vă trebuie adresa? Vreți să vă duceți pe la dânsa? Stați, că merg și eu.

— Bine, da' tu ai mai fost!

— • Ei și ce? Mă mai duc o dată... Ceilalți se uitau întrebător unul la altul... Ar fi vrut să meargă numai ei, băieții, să stea de vorbă serios de una și de alta. Dacă o luau pe Kira cu ei, pas de mai discută serios!

— Dacă nu vreți, treaba voastră! Nu vă dau nici eu adresa și mă duc singură.

— Bine, să mergem.

Kira zâmbi, d^{ar} îndată chipul ei luă o expresie gînditoare.

— Numai că, vedeți voi, ar trebui să-i ducem un cadou.

— Ce cadou? N-avem ce.

— Ce-ar fi să-i ducem niște flori? Ce ziceți? Așa se și cade să-i ducem flori! Florile sînt totdeauna cel mai frumos cadou pentru un bolnav.

— O fi! Da' de unde le luăm? Din piață? Cu ce bani?

Bani, tufă, și nici de unde să împrumute n-aveau.

— Dacă rupem flori din grădina publică te pomenești că mai ajungem și pe la miliție, — spuse Mitea pe gînduri.

— Eu știu de unde, — spuse Kira cu un aer tainic. Numai dacă nu vi-e frică, fiindcă e un cîine acolo.

Kira îi duse pe o ulicioară îngustă, deasupra căreia copacii se bolteau împreunîndu-și crengile, și o luă înainte, îndrăzneată, ducîndu-se „în recunoaștere” — după cum îi lămuri ea în șoaptă — ca în cele din urmă să se oprească în dreptul unei îngrădiri făcute din matrițe ruginite. Ici și colo, unde plăcile de metal găurite lipseau, ele fuseseră înlocuite cu sînmă ghimpată. În curte se zăreau printre meri și peri, în iarbă deasă, garoafe roșii și gura leului iar de-a lungul gardului creșteau ferigi. Kira dădu în lături sîrma ghimpată, făcînd loc să se - poată strecura cineva ușor înăuntru.

— Gata, — spuse ea.

— Bine, dar astea sînt florile proprietarului, — își arată lașa nedumerirea.

— Ei și? Are berechet!

— Nu, eu nu mă duc, — rosti lașa răspicat.

— Nici eu, ■—îi ținu isonul Mitea.

— Ia te uită! De ce nu spuneți mai bine că vi-e frică? Asta e! le asvîrli Kira cu dispreț. Băieți sîn- teți

voi?

Leoșka nu prea avea chef să intre așa într-o grădină străină, dar nici nu voia să creadă ea că i-e frică.

— Ridică sîrma, — îi porunci Kirei.

Leoșka o sbughi, pitulîndu-se printre copaci, și începu să rupă flori, cu iarbă cu tot. Era o caznă să smulgă iarba ce-i luneca printre degete, în timp ce greierii țîșneau care încotro. Deodată se auzi în preajma casei un hămăii^gros de cîine.

— Înapoi, — îl chemă în șoaptă Kira.

Leoșka își făcu vînt spre pîrleaz.

■— Rupe și niște ferigi! Auzi, niște ferigi!

Leoșka apucă în grabă cîteva frunze gingașe și se strecură pe sub sîrmă. O bătrînică venea în fugă prin grădină, dînd' din mâini desperată.

— Ce faceți aici, haimanalelor! Stați, că pun acuși cîinele pe voi!

Drept răspuns îi răsună în urechi tropotul „haimanalelor”, care nu se opriă decît în strada următoare.

— Asta-i o porcărie, să știți, ce mai încolo încoace! izbucni lașa, abia trăgîndu-și suflarea. Să intri așa tam-nesam într-o curte străină și să rupi flori...

— Nu e nici o porcărie! i-o tăie Kira. Dacă le-am fi rupt pentru noi era altceva, dar așa, le-am luat pentru cineva bolnav. De unde să luăm flori dacă la noi în curte nu sînt? Și pe urmă, dînsa o să se bucure... Vai, ia uite cum le-ai strivit!

— Pentru mine, unul, e tot aia. — se amestecă și Mitea. N-are a face pentru cine le-am furat, tot de furat aînt. Dacă ar ști Xenia Petrovna...

— Să nu te prind că-i spui ceva!...

Kira începu să așeze cu dichis din mers smocul de ierburi și frunze pe care i-l dăduse Leoșka și care în mîna ei se preschimbă într-un buchet frumos de flori înconjurat de frunze de ferigă. Fata admiră

buchetul, lăudându-se singură.

— Ia uitați-vă! Să zici că-s de la florărie!

Căsuța de pe strada Lipatov stătea pitită în fundul

unei curți, ca și cum s-ar fi adăpostit de arșiță, sub tufele de liliac. Curtea era toată numai straturi îngrijite iar aleia din mijloc, bine întreținută, măturată. În schimb, lângă terasa spre care se îndreptau copiii nu mai era aceeași ordine. Proptită cu farul într-o tufă de liliac, zăcea o motocicletă căreia îi lipsea o roată

din spate. Lingă chichineața folosită ca bucătărie de vară, sub un șopron, se zărea un ataș lung. În fața treptelor terasei presărate cu țândări și așchii se afla scheletul unui ataș nou, deasupra căruia stătea aplecat un om în trening fără bluză, numai cu un maiou pe el. Copiii nu vedeau decât fundul pantalonilor cafenii de flanelă și coatele goale care se mișcau.

— Bună ziua, — spuse Kira.

Printre genunchi se ivi un ochi mijit, apoi omul se ridică din șale și se suci spre copii:

— La dispoziția dumneavoastră.

Avea buzele groase, un nas lătăreț ca un cioc de rățoi și era chel ca-n palmă. Chelia lucioasă, ca un abajur de sticlă, era îmbrobonată de sudoare. Omul își șterse nădușeala cu palma și privi întrebător, mijind ochiul sting și deschizându-l pe cel drept și mai tare.

— Noi... am venit la Xenia Petrovna —¹ îl lămurii Kira.

— ■ Uhu! Xenicika! strigă omul spre terasă. Au venit să te vadă irochezii tăi. Înainte, marș! porunci el, dînd la o parte scheletul atașului, iar îndată după aceea îi opri. Numai o clipă. Uite, aici — le arătă el terasa și locul din preajmă — puteți să faceți ce vreți; acolo însă — și întinse mîna spre straturile din curte — nu e voie. Sînt ale proprietăresei — îi lămurii el în șoaptă, aruncînd o privire piezișă, ca și cum ar fi uneltit ceva.

— Nici nu ne-am fi gîndit... Doar n-am venit pentru asta...

— Ei, da' spune o dată cine-i acolo?... se auzi pe terasă un glas de femeie. Vădim, ce șotie vrei să mai faci?

— Da' de unde! Dimpotrivă!... protestă chelul. Un trib de piei roșii get beget care atacă bungalowul nostru. Au venit înarmați cu garofe și verdeață, dar

trebuie să aibă dosit undeva și un tomahavk. Să mă chemi — auzi? dacă s-or apuca să te scalpeze. Mie nu mi-e

frică, n-au ce să-mi ia, — și chelul făcu copiilor cu ochiul.

Ștregarii începuseră să rîdă și se urcară pe terasă.

O femeie mărunțică, rotundă la față, ridică nerăbdătoare capul de pe perină. Văzîndu-î pe copii, zîmbi bucuroasă și pe obraji ei bucălați, dar palizi, se iviră două gropițe.

— Voi erați! Ce bine îmi pare că ați venit! Bună ziua. Mi-ați adus și flori?... Mulțumesc!... Vădîm Vasilievici, fii bun și adu niște scaune!

Vădîm Vasilievici urcă treptele. terasei și aruncă o privire în cameră: toate 'scaunele erau ocupate cu fel de fel de unelte și piese de motocicletă.

— Scaune? repetă el. Ca să ședeți? Și pentru asta aveți nevoie de scaune? Și făcînd un gest larg spre balustrada terasei: ¡Poftiți scaune !

Kira care pusese buchetul de flori într-o cană cu apă se și cocoță voioasă pe 'balustradă.

— Vă rog nu vă deranjați; nu sîntem obosiți, — protestă cuviincios lașă.

Leoșka îl invidia pe laș_a că era atît de sigur pe el și putea să lege vorbele cu atîta ușurință. Pe cînd el, în așteptarea unor întrebări ce trebuiau neapărat să vină, nu știa ce să facă cu mîinile și picioarele și simțea cum i se usucă gura. Și totuși nimeni nu-l întrebă nimic. Copiii îi povesteau Xeniei Petrovna cum petrecuseră în tabără peste vară și ea rîdea din toată inima. Jos, Vădîm Vasilievici se tot chinuia să înșurubeze la ataș un colțar de metal, dar cum n-avea la îndemînă ceva să-l fixeze, colțarul se învîrtea o dată cu șurubul. Gîfiînd, Vădîm Vasilievici aruncă șurubelnița și-și trecu palma peste cap, de la ceafă spre frunte, zburîndu-și părul pe care nu-l avea. Leoșka se dădu jos de pe terasă.

— îmi dați voie să vă ajut?

— Perfect. la cheia franceză.

După cîteva smucituri colțarul buclucaș se potoli,

înțepenindu-se în locul cuvenit.

— Bravissimo! se bucură Vădim Vasilievici. Încă puțin și ai să ajungi mecanic de bord. Cum te cheamă? Alexei Gorbaciov? Dar după tată?... Perfect! Atunci Alexei Ivanovici, mai înșurubăm un colțar? N-ai nimic împotrivă?... Minunat!

— Da' ce faceți cu asta?

— Cu copaia asta? După ce o să fie capitonată și pusă pe roată o să devină un ataș de motocicletă.

— Și roata unde-i?

— Hm! N-are roată! Și roata din spate a motocicletei lipsește. Așa am cumpărat-o. S-a făcut praf după lupta inegală pe care a trebuit s-o poarte cu străzile noastre. Cred însă că undeva pe lumea asta trebuie să existe cineva care să aibă o roată de vânzare și abia așteaptă să-i pice un mușteriu.

— N-ar fi fost mai bine poate Să fi cumpărat de la început o motocicletă nouă?

— Mai bine? Vădim Vasilievici își băgă nasul în pumn și fomăi îngîndurat. Tot ce se poate! Da, tot ce se poate! Întîi și-ntîi, însă, n-am bani. Dumneata ce zici, Alexei Ivanovici, nu-i așa că-i un motiv destul de serios?

— Cum de nu, — rîse Leoșka.

— Și eu tot așa zic. În al doilea rînd ce haz are să iei ceva de-a gata? În timp ce rabla asta — cum îi spune scumpa mea nevastă atunci cînd motocicleta pornește cu un zgomot infernal, lăsînd în urmă o dîră de cumplită duhoare — va scutura și sufletul din mine, o să mi se pară mai de preț ca un Rolls Royce. Și știi ide ce? Fiindcă din tot ce a născocit omul de cînd se află el pe pămînt nu există ceva mai grozav decît să facă un lucru cu mîinile sale. Meseria cealaltă, destul de puțin onorabilă, și anume aceea de a face zile fripte aproapelui său, omul a în- vîtaț-o mult mai tîrziu...

În atîta amar de vreme de cînd trăia pe lume — cel puțin așa i se părea lui — Leoșka nu ajunsese

încă să facă nimic singur, cu mâinile lui. Dar 'închi-
puindu-și cu ce jind s-ar uita ceilalți dacă le-ar
spune, de pildă, că motocicleta asta a meșterit-o el
însuși, se gîndi în sinea lui că e într-adevăr grozav să
poți face un lucru cu mâinile tale.

— Vădim, fii bun și adu merele.

Vădim Vasilievici urcă treptele terasei.

— Și pentru Dumnezeu, nu te mai ține așa cu
mîna de nas.

— Spnicika, — protestă desperat Vădim
Vasilievici. Dar nasul este partea cea mai
importantă a fizionomiei mele! Cînd îl țin așa mă
simt crescînd, parcă, în ochii mei...

Toată lumea de pe terasă pufni în rîs. Leoșka
începuse a-l îndrăgi pe omul acesta cu o față atît de
urîță, în veșnică mișcare, și care spunea o seamă de
lucruri neînțelese. Vădim Vasilievici se întoarce spre
el și-l întrebă răstit:

— Dar noi ce, sîntem deoohiați? Ține! și-i întinse
coșcogea mărul.

— E prea mare, nu știu dacă am să-l pot mîncă,
— se codi Leoșka.

— Nici chiar dacă o să te căznești? îl întrebă
serios Vădim Vasilievici. Atunci căznește-te. Uite
așa, ca mine.

Vădim mușcă din măr și în aceeași clipă duse
mîna la falcă, strîmbîndu-se de durere.

— Ce, dinții? îl întrebă Leoșka, milos. Și pe mine
m-a durut un dinte, dar mi l-a scos Mitka.

— Mitka, zici? Cum? îl privi Vădim Vasilievici,
interesat.

— Cu o ață.

— Ei, frățioare — oftă amărît Vădim Vasilievici
— pentru mine nu ajunge o ață. Mi-ar trebui un
odgon. Dar nici de tratat nu-mi vine să-l tratez. îmi
plac mie mașinile, ce-i drept, dar de mașina aia de
sfredelit dinții mi-e o teamă de moarte... Va trebui
să recurg la un paleativ — apa de colonie a nevesti-

mi.

Și ținându-se de falcă, urcă în fugă treptele terasei.

— Ce, iarăși dinții? exclamă Xenia Petrovna. Zău, cum nu ți-e rușine, coșcogea omul, să-i fie frică să meargă la dentist.

— Senicika! spuse rugător Vădim Vasilievici. Ce vrei, știi doar că nu sînt o ființă desăvîșită! Pînă și criticii au recunoscut că eroii pozitivi trebuie să aibă și unele mici slăbiciuni... Pe onoarea mea, sînt un ins pozitiv; atunci de ce nu-mi dai voie să am și eu o slăbiciune nevinovată?! Aoleo! și o zbughi înăuntru.

Leoșka se urcă și el pe terasă. Iașa tocmai îi povestea Xeniei Petrovna despre noua educatoare, spu- nîndu-i cum nimeni dintre copii n-o iubea, fiindcă era nedreaptă și cicălitoare. Atît le era de nesuferită tuturor, înoît orice făcea și orice cuvînt ar fi rostit li se părea că-i nedreptățește. Xenia Petrovna ascultă posomorită mărturisirile lui Iașa, întrerupte mereu de izbucnirile furtunoase ale Kirei care avea oîțe ceva de adăugat. Mitea dădea din cap, tăcut, întărind vorbele lor.

— Mă tem — spuse cîntărindu-și cuvintele Xenia

Petrovna — că ați judecat-o prea repede. E un om nou pentru voi, care erați obișnuiți cu altcineva, eu mine de pildă, de aceea nu cred că aveți întru totul dreptate.

— Bine, să zicem că noi eram obișnuiți cu dumneavoastră — sări cu gura Kira, dar, uite, e aici Gor- baciov care nu era obișnuit cu nimeni, fiindcă de- abia a venit la noi. Să spună el. Se cade, oare, ca dumneaei să țină morțiș să-l pedepsească pentru că m-a scăpat cînd era să mă înec?

— Oho, ce papară ați fi mîncat și de la mine pentru asta, n-aveți grijă! rosti Xenia Petrovna, mijind ochii înveselită și făcând gropițe în obraji.

Copiii începură să râdă. Pare-mi[^]se mie că vă cam plictisiți — asta e! De aia și aveți atîtea năbădăi —

— Sigur că ne plictisim! se grăbi să întărească fata.

Vădim Vasilievici ieși în ușă și o dată cu el un val înecăcios de colonie năpădi terasa.

— Ai turnat toată colonia pe tine? spuse Xenia Petrovna, deschizînd brațele, desperată.

— Nu, doar așa, o picătură. Acum însă mi-a trecut durerea, așa că nu-mi rămîne decît să delectez nasurile onoratei adunări. Ca să vedeți ce înseamnă a te jertfi — și le: făcu copiilor cu ochiul.

— Du-te mai încolo, victimă ce ești, altminteri onorata adunare va fi nevoită să caute niște măști contra gazelor. Suspinînd cu tristețe, Vădim Vasilievici se așeză pe balustradă. Ia să-mi spuneți voi cum vă pe- treceți timpul?

— Ne ducem la grădina de zarzavat... Și pînă mai adineaori ne-am jucat „de-a gîndacul”, — rîse cu tîlc Mitka.

— Atîta tot? se miră Vădim Vasilievici.

— La întîii septembrie începem școala.

— Da' acum, acum ce faceți?

Copiii se uitară nedumeriți unul la altul.

— Acum, nimic.

— Troglodiților! Vădim Vasilievici sări jos de pe balustradă. Și nu v-ați părut încă de plictiseală? Nu v-ați cățărat încă pe pereți? Câți ani veți fi avînd? Doisprezece, paisprezece? Nn se poate! Sînteți niște hodorogi bătrîni, puși pe tînjeală! Se poate oare ca nici un avion construit de voi să nu-și fi luat sborul spre cer, făcîndu-i să se uite cu jînd pe băieții din vecini? Se poate oare să nu fi încercat niciunul din voi să pună în mișcare cu dopuri arse un tren mecanic? Ce-s astea? Mîini? Aș, da' de unde, jucării! Da' astea ce credeți că sînt — scăfârlii? Nu, doar suporturi pentru frizură!... Măi, voinicilor, măi! La vîrsta voastră am fost primul la noi în oraș care a

construit un aparat de recepție și chițcăiturile pe care le scotea au umplut de uimire și de admirație tot târgul... Cu morișca de vîrit băieții n-au avut infarct — pe vremea aceea nici nu se știa ce-i aia... Motorul meu producea totuși energie electrică, fiind în stare — auziți voi? să aprindă lampa unei lanterne! Aveam numai bătăături în palmă și arsuri și mai știu eu ce metehne că nu se înai termina niciodată... la arătați-mi mîinile voastre. Voinici sînteți voi? Nu, niște păpuși de ceară sau de carton?...

— Vădim, Vădim! îi tăie vorba Xenia Petrovna. Ce ai cu ei? Doar ei nu știu!

— Dar cum poate să învețe un om fără să pună mina și să lucreze? Nu, zău, mi se face rău cînd mă uit la voi. Ce-o să iasă din voi? Niște trîntori! Niște filfizoni. Vădim Vasilievici dădu din mină și coborî degrabă spre rămășițele motocicletei.

— Să nu fiți supărați pe el, copii — le spuse încet Xenia Petrovna — are gură mare, încolo-i om cumsecade...

— De ce să ne supărăm?... spuse lașa. Are dreptate... Ne ducem acum, Xenia Petrovna, să nu pățim ceva.

— Ce să pățiți? Nu cumva ați plecat fără voie? Atunci ștergeți-o imediat și să nu vă mai prind că veniți altă dată pe aici fără să fi cerut voie!...

Copiii își luară apoi rămas bun de la Vădim Vasilievici, oare bombăni ceva în chip de răspuns fără să se întoarcă, și o porniră.

— E un om bun, nu->i așa? întrebă Kira, cînd ajunseră la poartă și se uitară înapoi. E atît de mucalit! ' — îhî, — întări Leoșka. Da' de ce o fi așa de bă- trîn? Xenia Petrovna e tânără doar.

— Unde vezi tu că-i bătrîn! E chel, atîla toi; cine știe ce boală o fi avut de-a chelit...

— Hai mai repede, băieți — le dădu ghes lașa — altminteri să știți că o pățim. Te pomenești că Liud-

mila Sergheevna o fi prins de veste c-am plecat.

Liudmila Sergheevna numai grija lor n-o avea în momentul acela. Răspunzând fetelor anapoda, Anastasia Feodorovna se tot gîdea cu ce anume păcătuiai atît de grozav împotriva pedagogiei, precum spusese femeia aceea străină. Frămîntată de acest gînd, Anastasia Feodorovna fusese cuprinsă de o spaimă atît de strașnică, încît începuseră să-i tremure mîinile și să-i dea junghiuri prin inimă. Își lăsase, deci, elevele să coasă butonierele și alergase la directoare. Muțind de colo, colo, nervoasă la culme, boldurile și acele înfipite în reverele rochiei, Anastasia Feodorovna încercă să-i povestească cele întîmplate, ca pînă la urmă să înceapă a se smiorcăi și s-o podidească plînsul.

Fără să vrea, Liudmila Sergheevna prinse a zâmbi — nu știa nici ea de ce, dar totdeauna oamenii grași au ceva comic cînd suferă — din care pricină se simți destul de încurcată. Femeia aceea grasă și ridicolă era singură pe lume. Toată viața ei fusese închinată devotamentului, nu dragostei, fiindcă nu ăsta e cu- vîntul — ci pur și simplu devotamentului, mai întîi față de bărbatul, pe urmă față de fiul ei. Bărbatu-său, tehnician metalurgist de meserie și căpitan în rezervă, căzuse undeva lângă Lozova, într-o noapte cu viscol, comandînd un detașament care acoperea retragerea ultimelor unități. Băiatul — care nu semăna aproape de loc cu maică-sa, fiind plăpînd, așa că de multe ori femeia se prefăcuse că-i sătulă numai ca să-i poată da lui rația neînsemnată de pîine pe care o primeau evacuații — nu apucase să-și termine școala și se angajase fără știrea ei voluntar în armată, dispărînd fără urmă, undeva în luptele de lîngă Iași. Anastasia Feodorovna nădăjduia că vor veni și timpuri mai bune pentru ea și tot aștepta mereu.

Timpul însă îi măci- nase nădejile, spulberîndu-i-le cu desăvîrşire.

Anastasia Feodorovna se înapoiase în oraşul ei natal, dar nu-şi mai putea găsi nici un rost în viaţă : n-avea

cui să-i poarte de grijă, n-avea asupra cui să-și reverse nesecatul ei izvor de dragoste. De altfel nu se pricepea să facă prea multe lucruri — doar să coasă și să gătească. Nici nu mai era la vîrsta cînd ar mai fi fost în stare să învețe altceva; chiar dacă ar fi încercat n-ar mai fi putut intra nimic în mintea ei înnegurată de durere. Prietenii bărbatului ei vorbiseră atunci la secția învățământ și reușiseră să-i găsească un serviciu la cămin, unde ea fusese numită îndrumătoare la lucru manual. Adeseori, la început, Anastasiei Feodorovna i se întâmplase ca, în timp ce croia o cămășuță, s-o podidească deodată plînsul. Micuțele habar n-aveau de ce plîngea îndrumătoarea lor, cu toate acestea îi țineau isonul cu dragă inimă. De multe ori Liudmila Sergheevna fusese nevoită să intervină ca să pună capăt acestor bocete pe atîtea glasuri, ba chiar se întrebese dacă n-ar fi cumva mai bine s-o schimbe pe educatoare cea plîngăreată fiindcă și așa copiii erau destul de nervoși.

Cu timpul însă ciripitul vesel al gîgilicelor, bucuria ce seînteia în ochisorii lor și dragostea ei de viață biruiseră. Anastasia Feodorovna își găsise alinarea, începuse a se obișnui și se legase cu toată duiosia de „puicuțele” ei. Grasă cum era revărsa asupra lor un puhoi de dragoste și grijă. Copiii niciodată nu greșesc cînd e vorba să ghicească ce simt cei mari în adîncul inimii lor pentru ei. Și-o răsplăteau cu aceleași simțăminte.

Anastasia Feodorovna nu se amăgea cîluși de puțin în privința lucrurilor pe care le știa. Le învăța pe fetițe să coasă, să brodeze și le făcea educația așa cum se pricepea. Uneori Liudmila Sergheevna asculta îngrijorată poveștile spuse de ea; pînă la urmă însă totul ieșea bine. Nici nu s-ar fi putut altfel: o femeie cumsecade, o mamă, chiar dacă nu era tobă de carte, putea oare să-i învețe pe copii ceva rău?

Și acum, uite, femeia asta grasă și ciufulită îi spunea smiorcăindu-se caraghios, cu spaima în suflet, abia îngăimînd cuvintele, nu știu ce poveste în care era vorba de consiliul pedagogic, de faptul că ea n-are nici o vină și 'despre o oarecare inspectoare, care nu știa de ce o luase la trei păzește. Liudmila Sergheevna îi dădu un pahar cu apă, o puse să-și netezească părul și cînd era gata să afle din gura ei despre ce era vorba, q văzu pe educatoare că rămîne deodată cu ochii zgîțiți și-și pierde din nou graiul. În birou intrase Elisaveta Ivanovna.

— Dumneata va să zică ai băgat-o în sperieți pe Anastasia Feodorovna? se dumiri în sfîrșit Liudmila Sergheevna.

— Eu? Da' de unde. I-am făcut doar o simplă observație foarte la locul ei, dar dacă asta poate să bage pe cineva în sperieți...

Și Elisaveta Ivanovna deschise larg brațele. Era inimoasă foc și n-avea de gînd să cruțe pe nimeni.

— Bine, o să ne lămurim noi. Anastasia Feodorovna, poți pleca, și te rog, liniștește-te. Sînt sigură că n-ai nici un motiv să fii îngrijorată.

— Dumneavoastră, în schimb, cred că aveți, — rosti ' Elisaveta Ivanovna.

Liudmila Sergheevna o însoți pe Anastasia Feodorovna pînă la ușă, apoi se întoarse către Elisaveta Ivanovna:

— La ce te referi?

— Știți dumneavoastră ce le spunea femeia asta elevelor? Că au să se facă fete mari și că trebuie să învețe cum să se îmbrace ca să placă.

— E cam de vreme, ce-i drept, dar gustul și dorința de a fi îngrijit trebuie dezvoltate încă din copilărie. La patruzeci de ani e prea tîrziu pentru așa ceva.

— Bine, dar în felul ăsta vulgar! Are ceva de burgheză în ea.

— N-ai dreptate! E o ființă muncitoare și conștiincioasă și o femeie tare de treabă.

— Și dumneavoastră socotiți că e destul? Sînt mai mult ca sigură că n-are nici un fel de studii de specialitate.

— Numai oamenii care în afară de diplomă nu mai au alte calități cred în puterea magică a unei diplome...

— Ce vorbiți? Ministerul Învățămîntului este de ou totul altă părere!.

— Eu însă nu sînt minister... zîmbi Liudmila Sergheevna. De unde să iei oameni cu diplomă, rînd nu-i găsești?

— Dar cum puteți tolera niște inși care habar n-au ce-i aia pedagogie? Educația tinerei generații e o sarcină ce cade în primul rînd în seama noastră, a pedagogilor.

Clocotind de indignare, Elisaveta Ivanovna începu să explice cu aprindere cît este de importantă sarcina asta și cum trebuie să și-o îndeplinească pedagogii sovietici.

Liudmila Sergheevna asculta plictisită puhoiul acela neistovit de fraze lungi și rât se poate de banale, pe care le mai auzise de nenumărate ori, încît la un moment dat începu să picoteze, gata, gata să ațipească.

„Doamne, dar femeia asta poate să te năucească de cap — se gîndi Liudmila Sergheevna, scuturîndu-se ca să-și alunge toropeala ce-o biruise. — Văd că la vorbă e meșteră, dar nu-i în stare s-o scoată la capăt cu o mină de ștrengari”.

Aflase de la eleva de serviciu că băieții mai mari își luaseră tălpășița ca să scape de noua educatoare și că nu mai rămăseseră cu ea decît cei mici de tot, care îl preamăreau de zor pe bătrînul gîndac... Și-și aduse aminte de un cunoscut al ei căruia îi plăcea grozav să arate amatorilor cum trebuie să înoate, dînd îndrumări de pe mal, sfătuindu-i și făcîndu-le observații, dar care nu se scâlda niciodată, nici nu știa măcar să înoate, ba chiar se temea de apă... Liudmila Sergheevna începu să zîmbească.

— E alît de comic ce spun eu? se întrerupse brusc scandalizată Elisaveta Ivanovna.

— Iartă-mă, te rog, dar mă gîndeam la altceva și de aia am zîmbit... E așa cum spui dumneata, ai perfectă dreptate, dar... să vorbim puțin despre grupa dumată. Liudmila Sergheevna surise cît putu mai dulce, ca să șteargă impresia neplăcută, pricinuită de veselia fără rost ce-o • cuprinsese așa, tam-nesam, în timp ce discuta cu Elisaveta Ivanovna. Ce, au luat-o razna ștregării?

— Da. Și numai dumneavoastră sînteți de vină! Petele din obraji Elisavetei Ivanovna se rumeniră iarăși.

Eu? De ce?

— L-ați (pedepsit pe Gorbaciov? Nu! Și acum, iată rezultatul: grupa care și așa lăsa mult de dorit în privința disciplinei a început să-și facă de cap. Poftim, vedeți ©e-ați făcut! De ce nu l-ați pedepsit?

— Gorbaciov e nou venit aici. E un copil care a îndurat destule neazuri pînă acum, o fire închisă, bănuitoare. Dacă o să-l sîcîim prea mult, nu facem nici o scofală, băiatul pur și simplu o să-și ia cîmpii. Trebuie să se mai dezghețe puțin; a și început, de altfel. În momentul de față o simplă mustrare, cît de blîndă, e cea mai grea pedeapsă pentru el. Odată cînd a fost chemat în fața colectivului de conducere a detașamentului a suferit cumplit și abia și-a revenit.

— Cum vine asta? Ca-n Makarenko, adică? S-a cam învechit.

— Nu mai spune? Mai de grabă cred că ne-nvechim noi!

— Acum sînt alte timpuri și alte metode... Dar nu despre asta e vorba! Dumneavoastră văd că vă gî- diți la toți, numai la mine nu. Ce autoritate mai pot avea eu, dacă din primele zile nu admiteți nimic din ceea ce eu cer copiilor.

— Nu cumva crezi că pentru' a sprijini autoritatea

dumitale o să mă apuc să iau pe toată lumea la rost și să împart în dreapta și în stînga palme?

— Eu nu vă cer decît să nu-mi clintiți autoritatea, căci de cîștigat, știu eu să mi-o cîștig și singură.

— Caută mai bine să cîștigi dragostea și respectul copiilor și cu asta ai dobîndit și autoritatea necesară. Ei și doresc asta. Au nevoie de un exemplu, de cineva care știe mai mult decît ei și în stare să facă lucrurile mai bine, un om eu spirit inventiv Care nu dă nimic peste cap, ci stă și chibzuiește pe îndelete înainte de a lua o hotărîre. Caută să le trezești însuflețirea și se vor supune cu dragă inimă, urmîndu-te ca pe un adevărat profet!...

— N-am pretenții să joc rolul de profet, — rosti înțepată Elisaveta Ivanovna. Sînt mulțumită să știu că mă bucur de stima și de prețuirea organelor de conducere de la Ministerul învățămîntului. Sînt un pedagog sovietic și-mi dau perfect de bine seama de răspunderea ce-o am și de însemnătatea muncii mele. Și rostul acestei munci nu e cîtuși de puțin să mă potrivesc tuturor dorințelor copiilor și să-i las să-și facă de cap. Copiii trebuiesc educați! Vă întreb așadar dacă vreți să-mi dați concursul sau nu și dacă noi, pedagogii, vom acționa într-un front unit.

Liudmila Sergheevna își ieși din fire.

— Atîta timp cît am să lucrez aici, la cămin, n-o să existe nici un fel de „front” și nici opoziție între pedagogi și copii. Să nu-ți închipui dumneata că am să recurg vreodată la măsuri de constrîngere. Noi sîntem puse aici ca să netezim drumul copiilor, nu să le facem zile fripte.

— Sigur! Liniștea sufletească și ambiția unui mucos, a unui vagabond, fac mai mult decît meritele unui pedagog!

— Aici în cămin n-avem vagabonzi, tovarășă Droz- diuk! îi tăie vorba pe un ton răstit Liudmila Sergheevna, ridicîndu-se. Iar dacă meritele unui

profesor sînt puse la îndoială, singurul vinovat e numai el însuși.

— Din fericire, sper că problema asta va fi rezolvată de secția de învățămînt și nu de dumneavoastră. Vă atrag atenția că voi aduce cazul de față la cunoștința Olgăi Vasilievna.

— Mă rog.

— Din moment ce dumneavoastră înțelegeți să aveți asemenea atitudini față de pedagogi, mă tem că n-am să mai pot rămîne în post aici.

— Și eu mă tem de același lucru. Și... ored că n-ar mai fi nevoie să așteptăm termenul fixat pentru probă. Ne descurcăm noi și fără dumneata.

Pe chipul Elisavetei Ivanovna trecu o tresărire; educatoarea dădu să spună ceva, dar își luă seama și, dînd capul pe spate, mînioasă, ieși.

„Ce comoară! se gîndi Liudmila Șergheevna, deschizînd larg fereastra, ca și cum aerul din încăpere ar fi fost îmbîosît de prezența Elisavetei Ivanovna. O fi avînd ea mina de fier, dar căipățîna e sigur de tuci. Acum să vezi c-o să se ducă glonț la secția învățămînt să mă pîrască. O să îndruge verzi și uscate și după aia... poftim încearcă de te apără... Naiba s-o ia, n-are decît să se ducă”.

Liudmila Șergheevna nu mai voia să se gîndească la asta, dar nu-și putea găsi de loc liniștea. Mereu depăna în minte discuția dintre ele. De cîte ori avea vreo discuție i se părea că răspunsurile ei fuseseră prea slabe, prea puțin convingătoare și abia atunci îi veneau în cap tot felul de cuvinte și de replici tăioase, zdrobitoare ca însuși adevărul. În momentul acela cineva bătu la ușă și Liudmila Șergheevna căută să alunge cît mai departe răspunsurile-i sfichiuitoare ce veneau mult prea tîrziu.

— Da! A, lașa? Intră 1

îi plăcea băiețașul ăsta atît de cuviincios și pururea gînditor, care avea cu totul altă fire decît maică-sa. Liudmila Șergheevna o cunoscuse. Era o

inimă deschisă căreia îi plăcea să rîdă și să vorbească în gura mare, așa încît toată lumea începea să zâmbească numai când îi auzea glăisciorul.

— Stai jos. Vrei să-mi spui ceva?

— Deocamdată, Liudmila Sergheevna, mai bine ră-mîn în picioare, — rosti lașa, potrivindu-și ochelarii. Știți, am plecat cu băieții, fără să vă cerem voie.

— Aha, și acum ai venit să te pocăiești? Cine a plecat și pe unde ați hoinărit?

— Rojkova, Eršov, Gorbaciov și eu. Voiaim să vă spun însă că eu i-am îndemnat să plece, ceilalți n-au nici o vină. Și, știți cum? Le-am spus doar atît că nu nc-am dus nici pînă acum s-o vedem de Xenia Petrovna și că nu-i frumos din partea noastră. Și atunci am plecat. Nea ieșit din minte că trebuia să cerem voie. Dar mă gîndesc... că n-am fost cine știe unde!

— Acuma că te-ai pocăit poți să te așezi. Foarte bine ați făcut că v-ați dus s-o vedeți pe Xenia Petrovna și foarte rău că n-ați cerut voie. Îți dai seama, nu-i așa?

— Îmi dau seama, — răspunse grav lașa, privind-o drept în ochi.

— Să fi știut Xenia Petrovna v-ar fi luat la goană.

— Păi, chiar că ne-a și luat, — zîmbi lașa.

— Ei vezi!... Cum se mai simte?

— E foarte slăbită. Stă culcată, zîmbește, dar e foarte palidă. Doctorii i-au spus că trebuie să mai stea în pat cel puțin două săptămîni. A avut doar peritonită și asta nu-i glumă.

— Sigur că nu-i glumă, — întări Liudmila Sergheevna.

Boala celei mai de frunte dintre educatoare o pusese într-o maxe încurcătură. Noroc că asta s-a întîmplat tocmai în timpul cînd cei mai mulți copii erau plecați în tabere de vară. Ea însăși avusese

atîta lucru că toată vremea cît educatoarea zăcuse la pat nu fusese fi-o vadă decît în două rînduri. Mai mare rușinea și față de copii, că uite, ei, cît sînt de mici, totuși s-au gîndit să se ducă. lașa o privi întrebător pe Liudmila Ser- gbeevna.

— Aș vrea să vă mai spun ceva. Soțul Xeniei Petrovna... L-am cunoscut acum. E... e un om interesant. Și cred că-i foarte bună ideea pe care ne-a dat-o. Zicea că să facem aici la noi ceva, să nu stăm degeaba.

— Ce să faceți? Nu aveți de9tul de lucru la grădină? Ce mai vreți?

— Cu grădina-i altă socoteală! Acolo lucrăm fiindcă e nevoie. Ne-ar trebui un loc unde băieții să poată lucra ceva după inima lor, să construiască, să inventeze... ea să nu ne plictisim...

— Dar ce, tu te plictisești?

— Eu? se miră lașa. Nu. Vorbeam de ceilalți.

— Prin urmare zici că ne-ar trebui un atelier? Unde vrei, să-l facem. Și nici n-ar avea rost. Peste un an sau chiar mai curînd o să terminați clasa șaptea și după aceea cei mai mulți dintre voi o să intrați în școli profesionale sau în școlile rezervelor de muncă. Și atunci la ce ne-ar mai folosi acum atelierul? Și pe urmă, n-avem nici bani. Nu, lașa, cred că nu-i nimic de făcut.

Bruk plecă. Prinsă de treburile zilnice Liudmila Sergheevna nici nu se mai gîndi la discuția asta, amîn- tindu-și de ea doar în treacăt, cînd îi văzu pe băieți din nou adunați la „club”, în spatele grajdului, deși fuseseră opriți să mai meargă acolo. Mai tîrziu îi isă, pe înserate, în timp ce se îndrepta spre casă agale, depănînd în sinea ei întâmplările de peste zi, discuția avută cu Bruk puse cu totul stăpînire pe ea. Avea dreptate lașa — băieții se plictiseau. Iarna ce-i drept, abia pridideau cu lecțiile, că te apuca și mila cîteodată văzîndu-i cum stăteau aplecați peste cărți și caiete ceasuri întregi, în timp ce vara pînă și Xenia

Petrovna care născocea cîte în lună și-n stele, de nu știai de unde le mai scoate, se dădea bătută. Tare era rău fără dînsa. Nu-i vorbă, copiii lucrează la grădina de zarzavat, dar cîți dintre ei o făceau cu tragere de inimă? Lucrau numai așa, din datorie, iar pentru inimioara lor te miri ce parascovenie le mai trăznea prin cap, uneori, de nu știai pe urmă ce să faci. Așa, de pildă, cu un an înainte tărășenia cu porumbeii.

În primăvara anului trecut Tolea Savcenko și Mi tea Eršov ceruseră voie să crească doi porumbei — alții cum țineau pisici? Și li se îngădui. Tot căminul îngrija de ei și îi ocrotea de mîțe. Și deodată din doi iată că se făcuseră cinci; copiii jademeniseră alții cu ajutorul primilor doi și puseseră mina pe ei. Ca după aceea numărul lor să crească la zece. Așa că fusese nevoie să meșterească o hulubărie — cum și de unde luaseră materialele directoarea nici pînă acum nu aflase — deasupra căreia amenajaseră un fel de teren de aterizare, în chip de elice, ca niște adevărați crescători de porumbei. Liudmila Sergheevna intrase în panică abia cînd porumbeii sporiseră la patruzeci și oînd toți băieții, în afară de Bruk și Goroveț, dăduseră în patima asta.

În curte toată ziua nu se auzea decît filfiit de aripi, fluierături și țipete. De cîte ori un porumbel își lua zborul, copiii stăteau cu sufletul la gură iar dacă se pierdea cîte unul sau nimerea în vecini era o adevărată nenorocire. Toate astea încă n-ar fi fost nimic, dacă de la o vreme nu s-ar fi abătut pe la ei prin curte niște haidamaci cu mucul de țigară lipită în colțul gurii și cu cămașa umflată la piept. Haimanalele se aciuiau la umbră și se uitau printre gene la băieții din cămin. Porumbeii, pe oare-i țineau în sîn, gîngureau gingaș. Haidamacii își aruncau unul altuia cuvinte golănești și firește tot felul de înjurături. Curînd copiii din cămin începuseră să-i imite, umblînd legănat ca ei, mijind ochii și vorbind

printre dinți. Liudmila Sergheevna era înspăimântată. Să păstreze mai departe hulubăria ar fi însemnat să primejduiască însăși existența căminului; s-o desființeze ar fi stîrnit o nemulțumire cumplită. Vine însă o nenorocire ce rezolvă totul, într-o noapte, hulubăria luase foc. Coipii săriseră numaidecît din paturi, căznindu-se să înăbușe flăcările cu palmele, dar construcția din soînduri, veche, stropită din belșug eu benzină și gaz, se făcuse scrum. Cit privește porumbeii, nici urmă. Și iată că toți băieții se făcuseră nevăzuți. Lina Borisovna, care tocmai era de serviciu la dormitoare, alergase într-un suflet la Liudmila Sergheevna. Plecaseră amîndouă să-i caute dar ia-i de unde nu-s! Cum să găsească în toiul nopții, într-în oraș cu străzile prost luminate, o ceată de băieți care se ascundeau?

Se înapoiaseră singuri în faptul zilei, posomorîți, murdari și zdrobiți de durere. Îi puseseră să se spele și le dăduseră să mănînce, ferindu-se să-i întrebe ceva. Abia mai încolo aflate Liudmila Sergheevna toată pățania, din fir a păr.

Văzînd că în hulubăria mistuită de flăcări nu era nici urmă de porumbel, băieții înțeleseseră că focul nu izbucnise așa, din senin, ci fusese anume pus, după ce făptașii șterpeliseră păsările.

— Asta-o Senka Bugái — e mina lui!

Senka Bugái era un găligan care umbla tot încruntat, nu avea nici o meserie și trăia fără de griji, nu se știe prin ce mijloace. De altminteri, de mai multe ori pînă atunci, cînd unii dintre porumbeii lui se înnădiseră la cămin, îi amenințase pe copii că „o să le aprindă o țigară”.

— Haideți, băieți!

Ceata întreață numai în chiloți ieșise val vîrtej afară, în stradă, lăsînd să ardă mai departe tezaurul năruit. Pe drum cei mai chibzuiți la minte reușiseră să se facă ascultați și în locul unei răzbunări plăcute dar cu rezultat nesigur, adică a unei bătăi strașnice

cu Bugái, se gîndiseră la alta, mai sigură și legală. Un pilc de băieți, uzi learcă și plini de funingine, dăduseră buzna la circumscripția de miliție, cerînd să stea de vorbă cu comandantul. Acesta ascultase cuvintele ștregarilor murdari și ciufuliți, supărați foc și clocotind de indignare, stătuse cîțva timp în cumpănă și în cele din urmă le dăduse un milițian și un cîine polițist. Senca Bugai nu era acasă, în schimb găsiseră într-o magazie părăsită, lîngă un maidan, stîrvurile jumulite de pene ale cîtorva porumbei. Cruzimea aceasta fără nici un rost ațîțase atît de mult furia păgubașilor, incit, dacă n-ar fi fost lîngă ei milițianul, cine știe ce ar fi fost în stare să facă. Liudmila Sergheevna se temea ea nu cumva băieții să-l pîndească pe Bugai și să se întîmple vreun bucluc mare. De aceea vorbise cu comandantul circumscripției de miliție. Cîteva zile mai tîrziu acesta o înștiințase că Bugai fusese reținut, avînd alte isprăvi mult mai grave în seama lui, și că n-o să se mai arate prin oraș...

Nu, la ce bun asemenea distracții! Măcar să fi folosit la ceva, dar așa nu făcuseră decît să trezească niște patimi josnice.

Trebuia să găsească altceva pentru copii, care să-i ocupe și să-i atragă în același timp. O muncă adevărată, la care și mîinile și mintea să lucreze. Erau doar copiii epocii lor, copii cari nu pregetau cîmd era vorbă să se apuce de o treabă și care se plictiseau să stea așa, nu mîinile în sîn.

Să organizeze ceva cum fusese lucrul manual în școală, în vremurile acelea tulburi, de demult, cînd se aplica învățămîntul complex și metoda muncii în brigadă? Se socotea că asta îi ajută pe elevi să perceapă mai bine și într-adevăr îi și ajuta, deoarece pe atunci nu aveau atîtea de învățat și nu existau nici ma-

nuale, nimic. Învățau ca graurii, după ureche...

Liudmila Sergheevna deschise ușa și se îndreptă

spre bucătărie fără să aprindă lumina. Bravo! Liubocika pregătise cina pentru mămica ei. Și ce curat și frumos aranjase totul... Tare-i bună, fetița asta! Liudmila mincă la repezeală, apoi intră în vârful picioarelor în dormitor și se culcă. Somnul însă nu se lipea de ea. Simțea iar ca un ghimpe în inimă... Din fericire doctorii spuneau că totul era de natură nervoasă și că nu era vorba de nici un betșug. O zi întreagă de oboseală, și pe urmă se și enervase cu Drozdiuk asta...

Se sculă. Auzind clinchetul sticlutelelor, bărbatu-său mormăi supărat!

— Iarăși ai început cu doctoriile? Crezi tu că picăturile alea îți sînt de vreun folos? Cînd oare au să se termine odată toate astea, Liuda?

— Taci, vrei să trezești copiii?

— Da, că multă grijă ai de copiii tăi. Nici nu mai știu, bieții de ei, cum arăți. O să ajungem să-ți punem fotografia pe masă, la locul tău... Ai lăsat toate grijile pe capul fetei și acu' ce-ți mai pasă?

— Vasea, cum nu ți-e rușine? Știi doar în ce situație se află căminul în momentul de față...

— Cum se poate că tu totdeauna dai numai peste situații încurcate? Știi cum se cheamă asta? Să te istovești muncind. Cum ai lua, de pildă, un strung vechi, care n-are rost să mai fie reparat, și bai pune să lucreze pînă ce se strică tot... Numai că tu, gîndește-te, nu ești mașină! Dacă nu vrei să te gîndești la tine, gîndește-te măcar la copii sau la mine, în definitiv...

■ — De ce să mă gîndesc la tine? Coșcogea omul cît muntele... Și ce băiat subțirel și plăpînd erai odinioară... Mai ții minte, la școala de șapte ani, cînd făceai împreună taburete?

— Poftim, uite ce prostii îți mai trec prin cap! Mai bine dormi, că mîine parcă te văd c-o pornești iar cu noaptea-n cap...

Da, într-adevăr părea un fleac. Intenția fusese bună,

numai că nu știa nimeni ce și cum anume trebuie făcut. Uzina care-i patrona le trimisese niște scule de lăcătușerie și tejghele de tâmplar. Descărcaseră o căruță de bîme și scînduri și începuseră ucenicia. Egor Iva- novici, un moșnegel cu mustățile gălbejite, mai mult picotea și-și tot depăna amintiri. Iar atunci cînd aciuit lîngă plita pe oare fierbea cleiul nu se lăsa biruit de prima lui slăbiciune și nici nu le povestea cum pe vremuri meșterul îl „lua la refec” pentru nimica toată,

și cum, într-o bună zi, fiind cherchelit, îl opărise cu niște clei clocotit, îi învăța să dea la rîndea stîngii și se în durele pentru taburete și să pilească niște piese de metal care nu se știa la ce foloseau. Cele câteva taburete înjghebate zăceau colbuite și murdare într-un eolț al magaziei, iar piesele de metal se rătăceau ori erau azvîrlite, fără ca nimeni să se supere. Ea nu apucase să isprăvească de pilit piesa pe care o primise. Dar de asta îi mai ardea ei oare, cînd se străduia să aplice formula magică pentru aruncat ochiade, formulă auzită de la fetele mai mari: „spre coada ochiului, la rădăcina nasului și pe urmă la țintă”. Își însușise destul de repede metoda care o încercase de nenumărate ori asupra „țintei” sale, adică asupra lui Vaska. Făcut praf de întreita formulă, Vaska se apucase să termine de pilit în locul ei placa buclucașă. Și uite că acum el nu-și mai amihtea nimic din cele petrecute! În schimb ea le avea proaspăt în minte, de parcă ar fi fost ieri... în camera de alături dormea fetița, care avea tocmai vîrsta ei de atunci, și ea, vezi, doamne, se mai gîndea și acum la acele copilării!

Nu, n-aveau nevoie de asemenea ucenicie. Dar Ma- karenko? Acolo era altă situație, băieții din colonie erau obligați să lucreze ca niște muncitori adevărați, fiindcă le lipseau mijloacele. Acum însă la ce bun așa ceva cînd statul le purta de grijă?

Și totuși, lașă avea dreptate: le trebuia un atelier. Fără obligația de a se duce la lecții, fără norme de lucru, fără goană după cîștig și plan de îndeplinit. Un atelier unde mîinile și mintea copiilor să fie deopotrivă ocupate... Și ce-o să iasă de aici? O să se joace de-a atelierul? Ei și? Copiii nu-și încep oare viața în joacă? Jucîndu-se cu o păpușă, fetița repetă întocmai gesturile pe care maică-sa le are față de ea iar băiețașul își imită tatăl. N-au să ajungă oare mai târziu strungari și lăcătuși? Nu-i nimic: Ei înșiși' au să-și strîngă materialul, au să se înjghebeze și să-și

clădească atelierul. Și chiar dacă n-au să învețe cine știe ce, așa ca să-și

facă o meserie, au să îndrăgească totuși lucrul în care cot la cot toți se ajută între ei, se îndeamnă unul pe altul, se stimulează. Lasă-i să cunoască așa, copilărește, și să se apropie cu drag de uneltele de muncă, în așa fel ca atunci când se vor întâlni iar cu ele, mai târziu, să le întâmpine ca pe niște vechi și încercate ajutoare, stringind în palmă ciocanul, cum ar strînge mina ho-tărită și dătătoare de încredere a unui prieten!...

15

Dis-de-dimineată, în timp ce orașul era împînzit de sunetele sirenelor de la uzine, cel mai adînc și mai puternic dintre toate fiind glasul sirenei de la „Ordjoni- kidzestal”, căminul de copii fu sculat din somn de un uruit vijelios. Ștregarii săriră din paturile lor, năvălind la ferestrele deschise. În mijlocul curții se stîr-nise un nor albăstrui. Se auzi apoi un țăcănit ca de mitralieră și norul se înteți, înnegriindu-se. Pe urmă încă două trei detunături, după care războiul se potoli. Din pîcla ce se risipea treptat ieși la iveală o motocicletă pe șeaua căreia ședea Vădim Vasilievici cu Xenia Petrovna alături, în atașul care încă se mai zgîlțîna, lăsat într-o rină. Zărind printre copiii care ieșiseră buluc în curte cîțiva pe care-i cunoscuse de curind, Vădim Vasilievici miji ochii și dă strigă:

— Ei, ce mai faceți troglodiților, tot așa stați cu mîinile în sân?

— Nu, lucrăm! Veniți să vedeți!

— Altă dată, acum mi-e teamă să nu întîrzii la uzină... Ei, cum rămîne atunci, viu să te iau după lucru? o întrebă apoi pe nevastă-sa.

— Nu, scutește-mă, te rog! Dacă ai de gînd să mă omori, fă bine și găsește un mijloc mai simplu...

Vădim Vasilievici oftă și le făcu șmecherește băieților ou ochiul:

— Asta-i soarta tuturor operelor geniale — nu

sînt apreciate!

Băieții însă știau să aprecieze opera genială: căscau gura la motocicletă ca-n fața unei minuni. Vădim Va-silievioi apăsă pe accelerator; înăuntrul motocicletei hîrîi ceva o clipă și amuți. Începu atunci să umble la fel de fel de manete, mai răsuci nu știu ce, dar motocicleta rămase înțepenită. Vădim Vasilievici se făcu roșu de ciudă; motocicleta însă tot nu voia să se urnească din loc. Fetele începură a zîmbi, în timp ce Xenia Petrovna rîdea să se prăpădească. Mînioși, băieții le țîștuiau pe fete. Ce găsiseră 'de rîs? O mică pană. Oricine poate să pățească așa ceva, nu?

— Urcați-vă dumneavoastră că vă împingem noi de la spate, propuse Mitea. Hai, băieți!

Taras Goroveț zîmbea îngăduitor. Tehnica, de, ca tehnica, dar vezi că pe Meteor nu e nevoie să-l împingă nimeni ca să-l pună în mișcare.

Băieții tăbăriră cu toții asupra motocicletei, care se clintî din loc și o luă, sporindu-și mereu viteza, spre poartă. Se auzi din nou un hîrîit înăuntru și, în sfîrșit, zgududndu-se toată și țacănind ca o mitralieră, reuși să iasă pe poartă, învăluită într-un nor negru. Băieții alergară după ea. Săltînd peste pietrele caldarîmului și făcînd să se dea de ceasul morții cîinii din cartier, motocicleta dispăru după colț. Copiii se înapoiară plini de însuflețire și încîntați. În mintea lor parcă se vedeau construind la ei în atelier o motocicletă la fel ca asta, cu nimic mai prejos decît ea, dacă nu și mai bună. Au să crape băieții ceilalți de necaz cînd i-or vedea plimbîndu-se cu ea prin oraș și toată lumea, chiar și milițienii, o să le facă loc să treacă, în timp ce cîinii, ca loviți de streche, au să latre din răspuțuri la garduri.

Băieții întâmpinaseră fără prea multă tragere de inimă propunerea Liudmilei Sergheevna de a înjgheba un atelier. Să mai și lucreze acum... De ce? Dar ^grădina de zarzavat? Dar lecțiile? Se liniștiră

doar cînd li se spuse că nu lucrează decît cine vrea în atelier, nimeni nu e obligat. Și ce-or să facă? Scaune, mese?

Au să învețe oare să construiască un aparat de radio? Sau diferite modele? Poate chiar înzestrate cu motoare? Au să aibă cumva și un aparat de fotografiat? Ori au să monteze un motor întreg? De ce nu și un automobil? Ce, nu s-ar putea, oare? Să le aducă de undeva un „Gaz”, să-l repare. Nu? Atunci nici n-au să mai aibă ce face cu Meteor!... Iar ca să scoată pernisul, e un fleac!...

Stîrnită de născocirile tuturor laolaltă închipuirea copiilor și începuse să vadă viitorul în asemenea culori și atît de înfloritor, incit, dacă nu i-ar fi ținut în frîu Liudmila Sergheevna, atelierul căminului ar fi ajuns să întreacă toate construcțiile din noul plan cincinal postbelic. Fără să spulbere cu desăvîrșire visurile copiilor oare năzuiau să aibă o mașină a lor, Liudmila Sergheevna căută să-i coboare pe pămînt din înălțimile spre care-i avîntase imaginația. N-aveau nici măcar o încăpere pentru așa ceva. Nu exista nici o cameră liberă. Erau dormitoare, sălile de lectură — și astea destul de puține — sufrageria și biroul Liudmilei Sergheevna — o încăpere mică, slujind totodată drept cancelarie, sală de primire și, la nevoie, drept refugiu. Și atîta tot. N-aveau unde să se întindă. Și nici să construiască n-aveau cum. Bani nu erau, materiale tot așa. Dar dacă s-ar apuca să tețmine magazia?

Întrebat dacă socotește că așa ceva ar fi cu putință. Ustin Zaharovici tăcuse un timp, morfolind din buze, apoi dăduse din cap:

— Da, este.

Tot el fusese acela oare le atrăsese atenția asupra sursei principale de materiale de construcție: mormanele de cărămidă năpădite de bălării — jalnicele urme ale bombardamentelor din anii trecuți. Lutul și nisipul pentru tencuială aveau să fie

cărate, oricît s-ar fi împotrivit Taras, de Meteor, singurul cal-putere care trebuia să înlesnească astfel venirea pe lume a altor eai- putere împlătoşaţi în oţel. Targa de mortar pe care o uitaseră teneuitorii şi pe care o pusese deoparte Ustin Zaharovici, „aşa oa să fie“, se afla tot în magazie şi ea.

Băieţii se apucaseră de lucru dis-de-dimineată, ca spre sfîrşitul zilei să fie toţi într-un hal fără hal. Noroc că era cald şi se puteau spăla afară la cişmea sau să dea o fugă pînă la plajă. Grămezi de nisip şi de lut şi teancuri de cărămidă se înălţau acum pe maidanul din spatele căminului. Unele cărămizi erau ciuntite, altele pline de moloz, totuşi mai puteau fi încă folosite.

Aveau tot timpul să termine pînă în septembrie zidurile ridicate pînă la jumătate şi acoperişul; cu toate astea, Liudmila Sergheevna, pe zi ce trecea, se întuneca mai mult la faţă. Povestea asta cu atelierul, ca multe alte lucruri bune, nu era de ajuns de bine chibzuită şi prin urmare nu avea destulă temeinicie. Liudmila Sergheevna se căia din ce în ce mai mult că se lăsase atît de uşor convinsă de utilitatea atelierului. Ce să lucreze acolo şi cu ce! Cu bricegele lor şi cu singurul ciocan pe care-l avea Ustin Zaharovici? Vestea înfiinţării atelierului fusese primită la secţia învăţă- mînt cu mirare. Şi totodată i se pusese în vedere foarte serios că devizul e deviz şi fanteziile, fantezii. Cînd există un deviz la mijloc, atunci secţia învăţămînt e datoră să se ocupe de el, dar cînd e vorba de nişte simple fantezii, n-are decît să-şi bată capul cel căruia i s-au năzărit.

Liudmila Sergheevna trăgea nădejde că va găsi un sprijin în diferite întreprinderi care vor găsi cu cale să răspundă la rugămintea căminului. Ce puteau să însemne pentru ele, care umblau cu milioane, ia acolo, niscaiva materiale şi cîteva unelte!

Se dovedi însă că însemnau destul de mult.

Directoarea se duse la fabrica de conducte, la șantierul naval și pretutindeni, ca și cum s-ar fi înțeles ou toții, i se vorbi despre aceleași lucruri: despre hozrasciot, despre scăderea prețului de cost al producției, despre rezervele interne pe care nu purteau cu nici un preț să le înstrăineze. La birourile șantierului naval, aruncându-și ochii pe fereastra încăperii unde avea loc disouția, Liudmila Sergheevna zări în curte suluri întregi de șir- mă ruginită, grămezi de fiare vechi, șindrilă și capete de scînduri mînoate de vreme și, supărată, îi arătase omului cu care vorbea acele „rezerve interne”. Acesta desfăcu larg brațele și spuse:

— Da, zac degeaba acolo, e adevărat, dar de dat, nu le putem da.

Liudmila Sergheevna se duse iar la secția învățămînt să stea de vorbă cu șefa; nu ca să-i ceară bani — știa că nu sînt — ci ca s-o roage să-i dea sprijinul ei, să nu mai fie chiar atît de singură în lupta pe care o ducea cu funcționarii și birocrății fricoși — cum îi socotea în sinea ei pe apărătorii prea zeloși ai legalității.

Așteptînd s-o primească șefa secției învățămînt, Liudmila Sergheevna se abătu pe la planificare să-și vadă o fostă colegă. Tocmai atunci în camera de alături sună telefonul și prin ușa întredeschisă auzi un glas ce vorbea puțin cam pe nas și care i se păru cunoscut. Fiece cuvînt era pronunțat atît de apăsător, încât parcă simțea și punctuația. Liudmila Sergheevna aruncă o privire în odaia vecină și o zări la telefon pe Elisaveta Ivanovna. Dînd cu ochii de Liudmila Sergheevna, educatoarea se făcu că n-o cunoaște și-i întoarse spatele.

— Ce, acum e la voi? — o întrebă Liudmila Sergheevna pe colega ei.

— Cine, Drozdiuk? Da, de trei zile lucrează la noi. Liudmila Sergheevna simți un fior rece în inimă. Ea o dăduse afară și uite că aici o primiseră. Nu prea

cădea bine treaba asta. Sigur c-o să aibă neplăceri. Bănuielile ei se adevărează îndată.

Şefa secţiei o primi destul de rece, mulţumindu-se să dea din cap, fără să dădă întindă mina.

— Vă ascult.

Liudmila Sergheevna îi povesti cum se născuse ideea unui atelier la ei la cămin, cu câtă bucurie o întâmpina- seră copiii care lucrau acum de zor şi cum toată munca asta s-ar putea irosi din pricină că nişte conţopişti se încăpăţâneau să nu-i dea nici o mină de ajutor. Şefa secţiei o asculta cu ochii la creionul de pe masă, cu care se tot juca.

— Şi ce doriţi acum? rosti ea, ridicînd privirea după ce Liudmila Sergheevna isprăvi ce avea de spus.

— Vă rog să ne ajutaţi, Olga Vasilievna. Vă daţi seama, cred, ce important este pentru noi lucrul ăsta...

— Da, îmi dau seama. E important... făcu ea mi-jindu-şi ochii — numai că-i absolut inutil!

— Cum? De ce?

— Un cămin de copii nu e nici instituţie de învăţă- mînt, nici şcoală a rezervelor de muncă. Copiii stau la cămin pînă la vînta de paisprezece ani. E prea devreme să înceapă de pe acum să muncească. Trebuie să termine mai întîi şcoala de şapte ani şi abia după aceea se vor califica într-altă parte. Atîta timp oît se află în grija dumatăle nu au altceva de făcut decît să înveţe, atît şi nimic mai mult.

— Bine, dar asta nu dăunează în nici un fel învăţăturii. Nu credeţi căni mai bine să cunoască măcar cît de cît anumite lucruri, să fie pregătiţi din vreme?!

— Sigur, să lucreze în atelier şi să aducă de la şcoală note proaste! Cum poţi dumneata, ca pedagog, să vii cu asemenea propuneri? Cunoşti prea bine, cred, situaţia şcolară a copiilor?

— Niciunul din copiii noștri n-are note proaste.
— în schimb au la alte cămine. Și n-aș vrea să se întâmple același lucru și la dumneata. Sîntem aproape ultimii pe regiune.

■ — Dar nu se poate să procedăm așa... — Liudmila Sergheevna tăcu o clipă — copiii să stea tot timpul cu nasul în carte și atîta tot. Sînt doar copii, trebuie să se desvolte...

— Și așa au un program prea încărcat la școală, mai vrei și dumneata să-i pui la treabă?

— Dimpotrivă! O să le vină mai ușor așa. Va fi o distracție pentru ei și în același timp o îndeletnicirică practică. Programele noastre de învățămînt sînt pur teoretice, copiii ies din școală fără nici-o bază practică, fără să-și poată pune în aplicare cunoștințele...

— Programele nu sînt întocmite de noi, singurul lucru pe care-l avem de făcut este să le executăm! Și ar fi bine să învățăm mai întîi să le executăm așa cum trebuie

— De ce „mai întîi”? Pînă să învățăm noi ba una, ba alta, copiii au să crească mari și n-o să mai aibă- nevoie nici de priceperea, nici de inițiativa noastră.

— Și mie îmi place inițiativa, numai că inițiativele sînt și ele de mai multe feluri, — rosti enervată șefa secției, mijind iarăși ochii, mî-nioasă. De ce am fi noi mai deștepți decît ministerul? El a întocmit programele și tot el a aprobat regulamentele de funcționare ale căminelor... Noi n-avem altceva de făcut decît să le executăm, iar nu să complicăm lucrurile

— Prin urmare ne interziceți să punem în funcțiune atelierul? întrebă răstit Liudmila Sergheevna.

— Cine spune că vă interzic? Își ieși de-a binelea

din fire șefa secției. Dar nici să nu vă așteptați la vreun sprijin din partea mea. Și ține minte un lucru: dacă se întâmplă cumva ca situația școlară a elevilor de la dumneata din cămin să fie mai proastă — și noi, să știi că o să controlăm asta — să nu te superi, dar vina o s-o porți numai dumneata

— Olga Vasilievna, nu înțeleg de ce astăzi îmi vorbești așa?

— Am motivele mele. Ar fi trebuit să-mi ceri mie părerea în chestiunea Drozdiuk.

„În sfârșit, acum mai vii de acasă!” se gândi cu amărăciune Liudmila Sergheevna.

— Când secția învățămînt îți recomandă un om, înseamnă că știe ce face.

— Dar ce, dumneata o socotești om? izbucni Liudmila Sergheevna. E un gardian de închisoare sadea. Dacă ai lăsa-o de capul ei, ar fi în stare să bage toți copiii la carceră...

— Tovarășa Drozdiuk e un pedagog cu experiență, un om care muncește și care gîndește, iar dumneata n-ai știut s-o apreciezi.

Liudmila Sergheevna ieși din birou. Ce păcat! Olga Vasilievna este doar un om cu scaun la cap și acum poftim... A făcut-o numai din ambiție. Dîn- sa-i aceea care a recomandat-o pe Drozdiuk și eu m-am găsit s-o dau afară. E încă tînără și a fost numită de ourînd în postul ăsta, de aceea în orice lucru e înclinată să vadă o încercare de a-i știrbi autoritatea. De altfel cine știe ce i-o mai fi cîntat și Drozdiuk... Doamne! Ce mă fac eu cu atelierul ăsta? Mi-a trebuit belea pe cap!

16

lașa Bruk nici nu se gîdea să lucreze în atelier, deoarece voia cu tot dinadinsul să se facă profesor, ca și mama lui. Așa că întrebarea dacă pînă la urmă avea să se înființeze sau nu atelierul îl lăsa destul de indiferent; nu tot așa îl lăsau însă frământările

tovarășilor săi. Cîteva zile în șir băieții își bătura capul fără nici un folos să născocească ceva, să găsească o ieșire și atunci lașa, așa, într-o doară, propuse:

— Ce-ar fi să mergem la Șerșnev?

Erau tustrei împreună — Leoșka, lașa și Mitka. Leoșka se uită nedumerit la lașa, iar Mișa clătină din cap în semn că n-are rost.

— Să mergem la directorul uzinei „Ordjonikidzes- tal”? Crezi c-o să ne dea ceva?

— Bine, dar e deputat, — stăruia lașa.

În preajma alegerilor ce avuseseră de ouînd loc, pe toate zidurile fuseseră lipite niște afișe, de pe care se uita la trecători un om slab, cu fața brăzdată de două cute adânci, ce coborau de la nas spre colțurile gurii. Omul avea o privire încruntată.

Mitea clătină din cap.

— Crezi tu că un deputat o să-și piardă vremea cu niște puști? O să ne ia la goană, atîta tot!

lașa se temea de un singur lucru, că secretarul care stătea în sala de așteptare n-o să-i lase să intre în biroul deputatului.

Nu dădură însă peste nici un secretar. La primul etaj al sfatului orășenesc, pe coridor, în fața unei uși se aflau două bănci. Pe una din ele ședea o mătușă cu „un coș, cîjire îi povestea suspinînd unei femei tinere,” cu buzele vopsite, ce rău se poartă cu ea fecioru- său și noră-sa și cum vor amîndoi s-o alunge din căsuța ei. Tînăra de lîngă ea dădea mereu din cap încuviințînd, fără s-o asculte, fiindcă trăgea cu urechea la ceea ce se auzea prin ușa întredeschisă.

În dreptul ușii stătea mutîndu-se de pe un picior pe altul un flăcău cu o hăinuță scurtă pe el și cu pantaloni de ski. Tînărul își tot netezea părul și își aprindea țigara ce i se stîngea mereu. Băieții se așezară încetișor și cu fereală pe cealaltă bancă. În momentul acela tocmai ieșea din birou un muncitor bă- trîn care-și îndesa șapca pe cap cu amîndouă

mîinile și rosti așa ca pentru sine:

— Bine. Vom vedea noi.

Flăcăul intră înăuntru. Se auziră niște cuvinte bolmojite la repezeală, apoi cineva se răsti mînios:

— Nu vreau să-i acopăr pe cei care trag chiulul. Ai lipsit nemotivat — te privește. Și să nu mai îmi vii cu asemenea lucruri.

Tînărul ieși îmbrobonat de sudoare și roșu ca racul la față, aruncă jos înciudat mukul de țigară și se îndreptă spre ieșire. Femeia cu buzele vopsite, care își ticluise din vreme un zîmbet forțat, dispăru în dosul ușii. Stătu mult înăuntru, iar mătușica și mai mult. Băieții citiră de nenumărate ori anunțul de pe ușă — în care se arăta că deputatul în Sovietul Suprem al R.S.S.U., tov. M. H. Șerșnev, primește marțea de la 6 pînă la 8 seara — și afișul îngălbenit pe care era desenată o muscă mare cît o găină; dedesubt scria că musca e un agent ce răspîndește o mulțime de molime și că de aceea nimeni nu trebuie să bea apă nefiartă. Cînd și cînd schimbau între ei cîte o vorbă în șoaptă. În cele din urmă mătușiea ieși afară, smior- căindu-se și ștergîndu-și ochii. Băieții se uitară unul la altul și se sculară de pe bancă.

În fundul încăperii ședea la birou un om voinic, îmbrăcat, într-o haină albastră și scria ceva într-un bloc-notes. Auzind scîrțîitul ușii, omul înălță capul:

— Ce-i cu voi, băieți?

— Am venit la dumneavoastră. În audiență, — spuse lașă.

— La mine? se miră Șerșnev. Intrați atunci și luați loc. Numai închideți ușa că-i curent, — adăugă e'l, în- torcîndu-se îngrijorat spre geamul deschis din spate.

Șerșnev era altfel decît îl arătau afișele din preajma alegerilor. Acolo părea mai tînăr și mai dichisit. Iar acum aveau în fața lor un om în vîrstă, puțin adus din spate, cu o față pămîntie,

bolnăvicioasă. Părul cărunt era tuns scurt. Numai cutele adânci ce coborau dinspre nas către colțurile gurii și privirea încruntată și atentă erau aceleași.

— Ce vreți să-mi spuneți? împinse bloc-notesul la o parte și sprijinindu-și bărbia în pumnii puși unul peste altul își aținti ochii asupra lui Mitka.

Băiatul se fistici. Se înțeleseseră mai înainte să ia cuvîntul lașa care era mai învățat decît ei, dar Șerșnev se uita la Mitka, așa că el trebuia să vorbească. Mitka își plecă fruntea de parcă ar fi vrut să ia pe cineva în coarne și rosti:

— Am venit fiindcă nimeni nu vrea să ne dea o mină de ajutor și noi credem că ni se face o nedreptate !

— Cine nu vrea să vă dea ajutor? Ce-ar fi s-o luăm de la cap nu de la coadă?

Mitka, pe care îl mai ajuta din cînd în cînd și lașa, începu a-i povesti despre atelierul căminului, despre magazie, despre băieții 'dosnici să lucreze și care țineau să aibă un loc unde să poată lucra, și cum nimeni nu voia să le dea nici un capăt de ață. Leoșka se uita la deputat și la bloc-notesul de pe biroul îmbrăcat cu hîrtie verde. Hîrtia era pătată de cerneală, iar pe blocnotesul cu scoarțe roșii se putea citi o inscripție cu litere de aur „Deputat în Sovietul Suprem al R.S.S.U.". Judecând după figura deputatului, s-ar fi zis că nu făcuseră nici o scofală.

— Prin urmare directorii mu vor să dea nimic? întrebă din nou Șerșnev, îndreptîndu-și spinarea. Uitați ce e, și eu sînt director și tot așa n-am să vă dau nimic. N-am dreptul s-o fac. Iar dacă aș afla că ați căpătat ceva de la cutare sau cutare din uzină, l-aș țda imediat în judecată.

Mitka se uită neliniștit la lașa.

— Dar dacă ne-ar patrona cineva? întrebă acesta.

— A patrona e una și a trăi pe spinarea cuiva e alta. Înainte instituțiile astea care patronau pe altele

erau niște vaci de muls. Ar fi timpul să înceteze o dată povestea asta: trebuie să avem grijă de averea statului...

— Bine dar nu sîntem și noi tot ai statului? sări cu gura lașă.

— Voi? Deputatul ridică sprâncenele în sus apoi le coborî. M-da. Cam așa ceva. Tăcu o clipă, frecîndu-și bărbia. Uitați ce e, băieți: de la noi, de la uzină, nu vă pot da nimic, n-am dreptul, dar o să mă mai gîndesc! Cine spuneți că-i directorul căminului vostru? Și își însemnă mumele în bloc-notes.

Băieții se ridicară.

— Cînd să mai venim? întrebă lașă.

— Nu mai e nevoie. Vă înștiințez eu.

Uitînd să mai spună bună ziua, copiii o luară repezător spre ușă și după ce ieșiră toți buluc afară, o închiseră cu grijă după ei.

— Ei, ați văzut că nu ne-a dat nimic? pufni Mitka. Mi-e teamă să n-aibă cine știe ce neplăceri Liudmila

Sergheevna din pricina asta... Halal să-ți fie, academicianule! Ce ți-o fi venit cu deputatul? Că mult îi pasă lui dacă n-o să avem atelier!

lașă tăcea mîlc.

Chibzuiră ca, deocamdată, să nu-i spună nimic Liudmilei Sergheevna: poate că, totuși, lucrurile au să rămînă baltă, deputatul o să uite și gata...

Șerșnev îi petrecu din ochi pe băieții care ieșeau pe ușă zgribuliți și după ce stătu o clipă în cumpănă începu să-și frece obrazul cu palmele, ca și cum s-ar fi spălat ori ar fi vrut să alunge oboseala, și ridică receptorul telefonului :

— Școala profesională numărul trei? Da... Cu tovarășul Eremenko, vă rog... Tovarășul Eremenko? Bună ziua. Aici Șerșnev. Da. Nu știu dacă îți mai aduci aminte că m-ai invitat odată să-ți vizitez expoziția? îți amintești? Mai există încă oare? Aha. Perfect. Mîine sau poimîine am să trec s-o văd. Pe la

douăsprezece. Toate cele bune!

Primind de la șoferul lui Șerșnev biletul prin care o poftea să vină la el, Liudmila Sergheevna căzu pe gânduri. Biletul era scris pe o hîrtie cu antet „Deputat în Sovietul Suprem al R.S.S.U.". O fi primit cumva vreo plîngere împotriva ei? Tot drumul pînă la uzină Liudmila Sergheevna depănă în minte toate întîmplările din urmă care-ar fi putut prilejui o reclamație și nu găsea nimic.

Secretara se strecură pe o ușă înaltă, capitonată cu mușama neagră și se întoarse numaidecît ca să-i spună că tovarășul Șerșnev o roagă să aștepte cîteva clipe. Liudmila Sergheevna cercetă cu luare-aminte floarea ciudată a țintelor înfipte în mușamaua ușii, chinuindu-se în van să descopere care putea fi motivul leclamației. În sfîrșit ușa capitonată a biroului se deschise și Șerșnev apăru în sala de așteptare, uitîndu-se — cel puțin așa i se păru Liudmillei Sergheevna — chiondărîș la ea.

— Tovarășa Rusakova? Bună ziua, Șerșnev — și-i întinse mina. Poate c-ar fi mai bine să mergem și să stăm de vorbă chiar la fața locului?

— ... Unde mergem, Mihail Haritonovici? întrebă șoferul punînd în funcție motorul.

— La școala profesională numărul trei.

Nici anvelopele, nici arcurile nu te scuteau de hurducături cînd treceai pe străzile pietruite cu bolovani de granit. Țîndu-se ou mina de spătarul canapelei din față, Liudmila Sergheevna se căznea mai departe, fără nici un folos, să ghicească de ce fusese chemată.

— Despre ce-i vorba, tovarășe Șerșnev, vreo comisie?

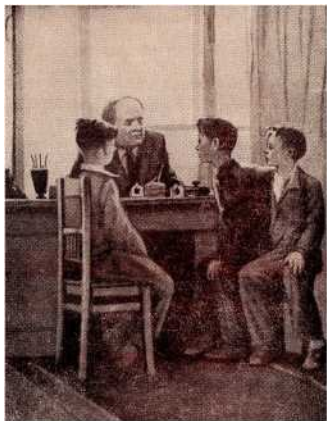
— Gftn așa ceva, — dădu el din cap fără să se întoarcă spre ea.

Școala profesională se afla într-o clădire veche cu un singur cat și data de pe vremea primelor cincinale, cînd arhitecții, zeloși, se străduiau în

proiectele lox să îmbine o seră cu o magazie. Construcția, deși avea o mulțime de geamuri, semăna mai degrabă cu o magazie. Șerșnev se uită încruntat la zidurile mo- horite de beton și pomeni ceva de ducă-se pe pustii.

— Cu ce-or fi zugrăvit-o, nătărăii — cu cărbuni?

Cum însă întrebarea nu-i fusese pusă ei, Liudmila Sergheevna se mulțumi să tacă. De sus, de la etaj, coborau tropăind pe scara de piatră doi băietani îmbrăcați în cămăși negre. Ajungându-și din urmă tovarășul, unul din ei îi dădu un bobîrnac în ceafă. Celălalt se pregătea tocmai să i-l întoarcă, dar deodată, băgînd de seamă că mai era lume străină, se astîm- părără îndată, trecură cuminți pe de lături și-o zbughiră apoi pe ușă afară. Liudmila Sergheevna se uita cu luare-aminte la elevi, gîndindu-se că peste un an vor intra și băieții ei aici, în școală... Arătau destul de bine. Puțin cam palizi, totuși. O fi mîncarea proastă? Sau duc lipsă de aer curat? Altminteri voioși, în balustrada scării, de sus și pînă jos, erau înfipte un fel de țepușe de lemn.

— Văzuși ? i le arătă Șerșnev. Le-au pus ca să nu se dea băieții de-a lunecușul pe bară. De cîte ori directorul nu și-o fi rupt pantalonii lăsîndu-se așa, la vale, pe balustradă și acum, uite ce-a inventat pentru alții... e genial!

— Era mai bine atunci să-i fi lăsat să se dea jos de-a lunecușul pe bară? întrebă Liudmila Sergheevna, stăpînindu-și un zîmbet.

— De, știu și eu?... în orice caz n-avea rost să strice bunătate de scară!

Coridorul pustiu, unde pașii trezeau ecouri, avea un perete întreg de sticlă, în timp ce în peretele celălalt se deschideau o mulțime de uși, toate la fel. Între uși, sus de tot, aproape de tavan, erau atîmate niște panouri cu piese de mașini și unelte șlefuite cu mîgălă.

Un om scurt și gros, îmbrăcat cu o cămașă brodată, cu mînecele suflecate, tocmai venea spre ei, grăbindu-se să le iasă în întîmpinare.

— Vă cunoașteți? întrebă Șerșnev: dînsul este Ere- menko, cel mai de seamă făurar de cadre de aici.

Liudmila Sergheevna își spuse numele. Ștergîndu-și sudoarea de pe frunte „făurarul de cadre” ridică nedumerit din sprinceană și, cu un zîmbet îngrijorat, îi întinse mîna.

— Să trecem în birou, — îi pofti el cu un glas de tenor asmatic.

— Ce să facem acolo, sîntem sătui de atîta stat în birou, — îi răspunse Șerșnev. Arată-ne mai bine isprăvile dumitale.

— Uitați-vă, — rosti Erentpnko, îmbrățișînd cu un gest larg panourile. S-o luăm de la început.

Și se întoarseră înapoi cu toții spre capătul coridorului.

— Mă mir că nu le-ați agățat de tavan, — îi spuse Șerșnev. Nu ți-e frică cumva să nu ți le ia

cineva?

— Vai de mine, nici nu m-am gândit... — se apără el zîmbind ușor. Dar, știți — cine singur se ferește și Dumnezeu îl păzește.

— Las'că dumneata nu mai ai nevoie de Dumnezeu. Te pricepi să le păzești mai bine.

— Aici sînt lucrările executate de grupa întâi de lăcătuși, — caută să schimbe vorba Eremenko. Lucrări mai ușoare. Diferite reglete, șuruburi, ciocane făouite de elevi. Apoi lacăte, ehei, unelte mai simple...

— Îți plac? o întrebă Șeișnev pe Liudmila Sergheevna.

— Da, e destul de bine — își precupeți laudele Liudmila Sergheevna, căutând să-și ascundă ciuda ce pusese* stăpînire pe ea. De ce o fi adus-o aici, ca s-o ațîțe și mai tare?

— Cum destul de bine? se miră Șerșnev cu un zîmbet abia deslușit. Eu aş spune că-i chiar bine.

Eremenko le dădea explicații în legătură cu obiectele expuse, uitîndurtse din cînd în cînd la ea. Nu putea să se dumirească cine putea să fie femeia asta și de ce Șerșnev venise aici cu ea. Să fie din partea locului sau de la Kiev? Se vedea că era cineva, de vreme ce însuși Șerșnev ținuse s-o însoțească. Zău, tare-i prost să nu știi cu cine ai de-a face! Cum e mai bine: să scoți toștă marfa la iveală sau să te arăți sărac?

Intrară apoi în atelierul de prelucrare la rece a metalelor. Aici se afla strîns tot ce aveau mai de preț: truse întregi de lăcătușerie, tot felul de freze, cuțite, spirale. Șerșnev trecea de la un panou la altul, în- demnînd-o pe Liudmila Sergheevna să admire obiectele expuse; în cele din urmă se așează într-o bancă de școală, scoase o țigară și trase fumul cu desfătare în piep: f

— Ziceai așadar că ați luat premiul doi la expoziția regională? Perfect! Și acum ce ai de gînd

să faci?

— Ne prezentăm la expoziția republicană.

— Și pe urmă?

— Pe urmă, poate dacă om avea noroc, mai de-

parte... Deocamdată, n-am auzit încă de o expoziție școlară mondială a rezervelor de muncă, — spuse rîzînd Eremento.

— Ei, și pe urmă?

— Pe urmă ce? Eremento deveni serios și rămase în așteptare. Pe urmă, o să le aducem iarăși acasă și o să le atîrnăm de pereți pentru ca elevii noi să se uite cu jind la lucrările făcute de înaintașii lor și să învețe.

— Așa. Adică un fel de pene?

— Ce pene?

— De struț. Mai înainte cucoanele se împodobeau cu pene de struț, așa cum voi vă împăunați cu astea. Șerșnev desprins de pe un panou un micrometru nichelat și-l eîntări în palmă. Care cu pene, carș. cu belciuge în nas, iar voi cu marafeturi d^e astea.

— Marafeturi? Un micrometru? protestă indignat Eremenko. Doamne sfinte! Dar bine, cu asta poți măsura miimi dintr-un milimetru.

— Da, dar aici se îmibîesește numai de praf. Șerșnev își trecu degetul peste clemă făcînd să iasă la iveală nichelul lucitor. Ai văzut? Și asta nu din vina femeilor de serviciu. Dacă instrumentul ar fi întrebuițat, n-ar avea cînd să se prăfuiască, pe eînd aici, la dumneata, nu e decît un obiect fără nici un folos — marafeturi, cum spuneam. Au să vină alți băieți și au să lucreze altele, noi; ce-ai să faci atunci, ai să le atîrni și pe alea de pereți? —

— Dar ce vreți dumneavoastră, Mihail Haritonovici, — Eremenko începu să-și frece cu batista scă-firlia tunsă chilug — să mă apuc să fac comerț cu ele?

— De ce să faci comerț? Încearcă să le găsești întrebuințare. Dacă nu știi cum, sînt alții care știu mai bine. Uite dînsa, de pildă, ar avea nevoie de ele și n-are de unde să și le procure — și arătă spre Liudmila Sergheevna — pe cînd la dumneata stau degeaba. În locul dînșii aș pleca de aici cu buzunarul plin, deși dumneata ți-ai atârnat comorile de pereți...

Liudmila Sergheevna se aplecă înainte, simțind cum îi năvălește tot sîngele în obraji. Eremenko ridică din sprîncene făcînd o mutră nedumerită.

Și cui ați vrea să i le dăm?

— Căminului de copii.

— Să le dau unui cămin de copii?

— Nu să le dai, ci să le dăruiești! Nimeni n-are nevoie de pomana dumitale; dacă-i vorba însă de un dar, toată lumea o să-ți mulțumească.

— Și ce să fac cu mulțumirile? Să le atîrn pe pereți în locul panourilor?

—r- Ai văzut arpagonul? se întoarce Șerșnev spre Liudmila Sergheevna. Nici el nu le folosește, dar nici altuia nu vrea să le dea...

-ș- Bine, Mihail Haritonovici, dar n-am dreptul să fac așa ceva!

— Ai să-l capeți. Îți impunem să le dai și atunci ai să ai tot dreptul. Gîndește-te că-ți facem și un bine: îți lăsăm locul liber pentru alte ștanduri, — rosti zîm- bind Șerșnev.

— Dumneavoastră vă vine a rîde, dar ce-au să spună băieții cînid or aîna că lucrările lor au ajuns la un cămin de copii?... O să-mi facă un tărăboi!

— N-o să-ți facă! Băieții sînt înțelegători. Numaî noi, ăștia vînstnicii, ne temem că tot n-avem de ajuns. Atunci ne-am înțeles? urmă el întoreîndm-se către Liudmila Sergheevna, și după ochii ei scînteietori de bucurie își dădu seama că într-adevăr înțelesese. Putem pleca deci, nu e nevoie să ne conduci,, acaparatorul!

Eremenko se ținu totuși după ei.

— Cum, numai pentru atîta ați venit?

— Da, numai pentru atîta! Dacă venea dînsa singură, crezi că i-ai fi dat ceva? Nu te-am văzut cum ai sărit în sus? „Nu avem dreptul, nu-i legal!... Tare ne mai place să ridicăm din umeri, sub ouvînt că așa spune legea! în felul ăsta legea e ca un paravan. Ne ascundem după el și dăm cu tiña — de, ce vreți.

mă rog, nu se poate... Și așa trăim în liniște și pace!... Nu, zău, de ce ești amărît? îl întrebă apoi pe Eremenko. Te-ai obișnuit cu ele și-ți vine greu să te desparți? Gîndește-te însă că băieții de la dînsa din cămin sînt elevii dumitale de mîine și mai apoi muncitorii de la noi din uzină. Pricepi?

— Aveți dreptate, — oftă resemnat Eremenko.

— Prin urmare ne-am înțeles. Cu bine! Vezi să numi tragi chiulul cumva, să știi că am o memorie strașnică !

Abia cînd ajunseră în vestibul, Șerșnev se întoarse către director care rămăsese pe scară.

— Ascultă, Eremenko, ar fi bine să zugrăvești clădirea într-altă culoare, mai deschisă. Așa parc-ar fi un lădoi sau un sicriu... Și scoate dracului cloambe-
bele alea de pe balustradă! Ai pocit scara. Că altfel, să știi că am să vin aici și te pun să te dai de-a luncușul pe balustradă! îl amenință Șerșnev, luând o figură serioasă.

— N-am cuvinte să vă mulțumesc! îi spuse Liudmila Sergheevna cînd ieșiră afară în stradă. Nu știam ce să mai fac și către cine să mă îndrept...

— Lasă, lasă, nu te mai preface, — zîmbi Șerșnev. Demersul dumitale...

— Ce demers?

— Păi cine i-a trimis pe băieți la mine?

— Băieții? N-am trimis nici un băiat, tovarășe Șerșnev. Vă dau cuvin tul ineu că n-aim trimis pe nimeni.

— Ce vorbești?... Șerșnev se uită la ea mijind ochii, cu un zîmbet pe față, și dădu din cap. Bine, fie cum zici dumneata, nu i-ai trimis... Apoi către șofer: Mergem la comitetul orășenesc de partid și de acolo te duci mai departe cu tovarășa...

Mașina se opri în fața comitetului orășenesc de partid. Șerșnev îi ură Liudmilei Sergheevna succes, îi strînse mina și plecă. Judecînd după zîmbetul lui și ochii mijiți, Liudmila Sergheevna își dădu seama că n-o crezuse cătuși de puțin.

Micuțului Slavka îi intrase în ochi niște praf de cărămidă. Spălătura ce i se făcuse nu-i ajutase la nimic: ochiul i se înroșise, pleoapa începuse să se umfle și tot timpul lăcrima. Sofia Naumovna, medicul căminului de copii, văzîndu-l pe Slava cu ochiul bo- boșat, se făcuse foc, poruncind să fie trimis îndată la policlinica de copii, să-l consulte un specialist. Bolnavul urma să fie însoțit de Leoșka, în grija căruia fu lăsat. Cuminte ea un mielușel, Slavka îl luă de mină pe băiat și potienindu-se mereu, fiindcă nu era obișnuit să se uite cu un singur ochi, o porni spre policlinică. Acolo îi întoarseră pleoapa pe dos, îi spălară ochiul, punîndu-i apoi niște picături și în sfîrșit i-l bandajară; copilul tot timpul se ținu bine, să nu plîngă, doar să nu-l piardă pe Leoșka din vedere. După ce făcură pansamentul, Slavka se mai învioră parcă': durerea i se astîmpăraseră, iar bandajul îi acoperea jumătate din față și toată lumea se uita la el, compăti- mindu-l, lucru de care prichindelul era grozav de în- cîntat.

La întoarcere, trecând prin scuar, Slavka se smuci deodată din mina lui Leoșka și aplecîndu-și capul în- tr-un fel comic, ca să poată vedea cu ochiul liber, se repezi drept înainte: sub o tufă, tremurînd tot, slab că de-abia se ținea pe picioare, se pitise un pisic, ud leoarcă și zbîrlit. Slavka îl luă în mină și începu să-l mîngîie, alintîndu-l cu vorbe duioase. Pisiul își scoase gbesuțele ascuțite, se smulse din mîna lui și, încovoindu-și spinarea, o luă la fugă. Slavka se ținu după el. Un băietan cu mîinile în buzunare, palid la față și cu părul spălăcit, dat peste cap, îi ieși înainte. Ajungînd în dreptul pisicului, băietanul îl ridică de jos cu piciorul, săltîndu-l în aer, și-l asvîrli cît colo, peste un strat de flori. Slavka se opri locului, zăpăcit, începu să tremure și ridicând pumnișorii se năpusti a- supra ticălosului care bruftuluisă bietul dobitoc...

Băietanul, care aştepta atacul cu un zîmbet dispreţuitor pe buzele-i subţiri, îi dădu micuţului un ghiont, de-l întinse în mijlocul aleei. Pe urmă îşi băgă la loc mâinile în buzunare, ca să le scoată numaidecît afară, cînd îl văzu pe Leoşka tăbărînd asupra-i.

Haidamacul cu păr spălăcit îl pocni zdravăn cu pumnul, drept în obraz; Leoşka' însă nici nu se sinchisi şi începu să-i îndesească la ghionţi, atît de vîr- toş, încît îl făcu să se tragă deoparte şi să se aplece din şale. Leoşka sări iar la bătaie şi făcîndu-şi vînt se izbi deodată cu capul de ceva tare; în aceeaşi clipă simţi oum i se lînvîrteşte totul în faţa ochilor şi se clătină. De undeva de departe îi veni la ureche un strigăt mînios: „Dai cu piatra, ticălosule! ?” Apoi nişte bufnituri înfundate şi, din ce în ce mai stins, un tropot de picioare. Se sprijini în cot şi înălţă capul, care-i vîjîia. Lîngă el şedeau pe vine Slavka, speriat, şi un băieţamdrul cu buze groase şi sprîncenele dese şi îmbrinate.

— Vitka?

— O! făcu acesta, zîbind — extraordinar! Credeam că nu mai eşti aici...

Leoşka se aşeză în capul oaselor; simţea pe obraz ceva cald. Din sprinceana crestată se prelingea o dîră de sînge.

— A dat cu piatra, ticălosul... îl lămurii Vitka. Cum l-am văzut i-am croit una... Măgădăul dracului! M-am mai bătut cu el.

— Nu mai spune!

— Tot aşa mă pocnise şi pe mine. Mai de mult... îl cheamă Vitkovski. Leoşka pipăi locul cu pricina şi dădu peste un cucui zdravăn.

— Du-te la o cişmea şi spală-te, — îl sfătui Vitka. Sîngele se opri. Leoşka se spală în bazinul fîntîinii arteziene. Umflătura parcă crescuse şi mai mult. Vitka rupse o frunză lată dintr-un copac.

— Pune-o pe cucui.

— Crezi c-o să-mi ajute la ceva? oiţă Leoşka, dar totuşi o puse.

Pe el nu-l supăra cucuiul, se gîndea numai la colectivul de conducere al detașamentului și la avertismentul plin de amenințări pe care i-l dăduse Alia. Să vezi ce-o să pățească!

— Ce să pățești, mă rog? Ce, tu ai început?... Am văzut doar cu ochii mei!... Las' că merg cu tine și le spun tot... Puștiul e de la voi? Și el a văzut...

— Nu-ți fie frică, — îl asigură liniștit Slavka. Le spun eu că nu ești vinovat. N-ai făcut deoît să mă aperi pe mine.

Frunza se încălzise și Leoșka o lepădă. Degeaba, cum să ascunzi coșcogea cucuiul eu o biată frunză? Crescuse cît un cartof...

— Bine, haidem atunci, — își luă inima în dinți Leoșka, și apucîndu-l de mină pe Slavka o porni.

Vitka pășea lîngă el.

— Știi că te-am căutat? spuse băiatul.

— Și eu... Ai încasat-o atunci, cu racheta?

— Nu, nu prea.

— Ei, văzuși că n-a zburat pînă la lună? zîmbi Leoșka. Ai mai încercat?

— M-am lăsat păgubaș. Prostii!... Tu ce vrei să te faci? Îl întrebă el din senin oprindu-se în loc.

— Eu? Habar n-am!

— Eu mă fac marinar. Dacă n-ar fi părinții la mijloc, aș pleca, uite, chiar acum. M-aș duce la o școală navală, — adăugă el, întîlnind privirea întrebătoare a lui Leoșka. Nu vreau să-i necăjesc... Pînă una, alta însă am și început să învăț. Nu vrei să vii și tu cu mine? S-ar putea să te primească...

— Unde să mă primească?

— Cum unde? Nu ți-am spus? La debarcader. E acolo o școală, pentru cei care vor să se facă marinari.

În mintea lui Leoșka, așa ca pe un ecran, apărură deodată întinsul mării, „Gastello“, vaporul alb la care visase în Mahingiauri, semnalizările farului, apoi totul se mistui într-o clipă. Simți sub picioare trotuarul de cărămidă cu gropi, ici și colo, văzu trunchiurile scorjite

de salcîmi din jur, iar alături de el capul bandajat al lui Slavka. Și oftă.

— Crezi c-o să-mi dea voie? Nu mă lasă directoarea.

— Cum, adică, să nu te lase? Uite să mergem chiar acum la dânsa să-i spunem.

Curajul lui Vitka scăzu deodată când află că directoarea lui Leoșka nu era nimeni alta decît Liudmila Sergheevna, cu care avusese cîndva ciocnirea aceea buclucașă. Toate astea erau însă lucruri vechi; acuim nu mai aveau nici în din, nici în mîncă unul cu altul și totuși băiatul se fîstîci.

Liudmila Sergheevna îl ascultă pe Leoșka povestindu-i, cam poticnit — ce-i drept, toată dandanaua cu băiatul acela cu păr spălăcit și, împotriva așteptărilor lui, — în loc să se supere, ea căzu pe gânduri. Directoarea îl lăudă pe Vitka pentru că-i sărise în ajutor și ștregarul se simți mîndru nevoie mare. I se părea însă că felul cum Leoșka istorisise întîmplarea era prea sec și prea scurt și căută să adauge el o seamă de amănunte pitorești: „Cînd îl croise o dată Vitkovski! Leoșka buf, jos... Și unde mă înfig în el și-l pocnesc de-i merg fulgii...” Ar fi vrut să-i mai spună apoi ce pramatie era acest Vitkovski, dar Liudmila Sergheevna îi tăie vorba, zicînd că se lămurise.

Deși se arătase destul de binevoitoare, nu voi să-i dea drumul lui Leoșka să meargă chiar atunci la debarcader.

— Lasș c-ai să mergi altă dată, acum du-te la Xenia Petrovna să te panseze.

Vitka își însoți prietenul și stătu lîngă el să se uite cum se strîmba în timp ce educatoarea îl tampona cu tinctură de iod. Pe urmă Leoșka îl petrecu pînă afară, în stradă.

— Așa fac ei totdeauna! rosti Vitka amărât, fără să mai adauge nimic. Leoșka însă înțelese îndată că „ei” înseamnă cei mari. Niciodată nu țin seama de nimic...

15 — Orfanul își închipuie că numai ce gîndesc ei e important... cînid poate sînt alte lucruri de o sută de ori mai importante...

— Șă nu uiți să vii! Da?

— Da, da... Numai dacă n-om li plecați pe mare —

adause cu înțeles Vitka și se roși: la debarcader nu se anunțase nici o plecare.

Într-o dimineață Vitka veni într-un suflet. După ce stătu puțin în cumpănă, Liudmila Sergheevna îl lăsa pe Leoșka să meargă cu el, amintindu-i că-i făgăduise să nu se avînte prea departe în larg.

— Da' nici nu intrăm în apă, — o încredința Vitka.

La debarcader era liniște, pe nisipul netezit, de curînd greblat, nu se găsea nici o urmă lăsată de tălpile viitorilor marinari. Ușa căsuței albe era închisă cu lacăt. Și tot așa și ușa magaziei unde se păstrau lopețile, pînzele și restul inventarului. O băbuță căruntă, cu o față blîndă, brăzdată de zbîrcituri, ședea în fața casei la umbra unui copac și lucra o împletitură mare din lînă roșie, cu ochiuri largi, mișcînd repede, repede mîinile. Bătrîna ridică ochii spre noii veniți:

— Nu mai aveți răbdare! îi luă ea în primire. De ce nați venit mai bine de aseară?...

— Bună ziua, mătușă Fenia! spuse Vitka. Înadins am venit mai devreme... Am vrea să ne plimbăm cu barca. Nu ne ducem departe... Ne dai niște lopeți, mătușă Fenia?

— Nu, nu dau nimic, — răspunse cu blîndețe mătușa.

— De ce nu vrei? Doar mă cunoști — nu? Sînt elev, învăț aici, la școală.

— Las' că vă cunosc eu pe toți, nu e niciunul mai breaz dintre voi. Degeaba încerci să mă îndupleci, că tot nu-ți dau, — rosti și mai blînd mătușa Fenia. Cînd o veni Piotr Petrovici sau tovarășul Lujin puteți să vă plimbați cît poftiți. Pînă atunci plecați de aici, cine știe ce pocinog îmi mai faceți...

— Numai puțin, zău... stăruî Vitka încercînd un nou „clenci”.

Nici această smerită rugămintă nu folosi însă la nimic: mătușa Fenia nu-i mai răspunse nimic; doar andreaua cu care împletea începu să se miște și mai repede.

— Afurisită băbușcă! pufni Vitka după ce se îndepărtară. Parcă ar da de la ea — Matroz, Matroz, aici! strigă el lovindu-se cu palma peste coapsă.

Un cățel cu urechi mari, elăpăuge, care stătea încovrigat la umbra unei lăzi de tinichea pentru gunoi, înălță capul și începu să dea din coadă, dar nu se îndură să-și părăsească adăpostul și să înfrunte arșița soarelui.

Nisipul frigea de nu te puteai așeza jos. Băieții își găsiră locul pe puntea de scânduri ce se întindea între debarcaderul copiilor și cel pentru vase. Dedesubt roiau cârduri de peștișori. Scândurile încinse miroseau a smoală și a nămol și undele, plescăind încet, se loveau de parii de lîngă' mal, pe care se jucau razele soarelui.

— Uite acela e vasul nostru, — îi arată Vitka. Se numește „Marinar” și are un tonaj de șase tone.

La vreo cincizeci de metri de la țărm era ancorată o navă cu bordajul vopsit în negru și cu un catarg gros.

— Ce-i aia tonaj?

— Încap în el șase tune.

— De apă?

— Nu... Adică, așa... de încărcătură... Vitka se înroși puțin și-și încruntă sprîncenele groase. Așa se spune.

Leoșka își dădu seama că nici Vitka nu e prea „lămurit” și căută să schimbe vorba cu dibăcie.

— Dar ăla de colo tot al vostru este?

Ceva mai aproape de mal, legănîndu-se pe apă tot timpul, chiar atunci cînd marea era liniștită, se afla un vas, semipuntat, cu hublouri mici într-o parte și într-alta.

— Ăla e un iaht. Merge încet dar cînid se întetește vîntul să vezi cum o ia înaintea tuturor. Uite și iahtul uzinei „Ordjonikidzestal”.

O pânză albă, înclinată, se avînta de la debarcader în largul mării. Părea un fluture alb, uriaș, eu aripile strînse, minat ușor pe luciul apei nu de vînt, ci de razele soarelui.

— A ieșit din port — Ce-ai zice s-o pornești în jurul lumii cu o corabie ca asta? Ar fi grozav, nu?

În clipa aceea, Leoșka parcă văzu înaintea ochilor, ca aievea, globul pămîntesc cu oceanele albastre brăzdate de meridiane. Ieșind de după cercul polar fluturile se aciui în locul unde scria cu litere cursive „Oceanul Pacific”; o clipă mai târziu literele și meridianele se făcură

nevăzute. Triunghiul alb, înclinat, de pînză, luneca, pe valurile albastre, înspumate, lăsînd în urmă pescărușii care scoteau țipete tînguitoare. Și încolo nu mai era nimic decît vîntul, marea, soarele arzător și zborul acela vijelios ce-i îngreuna pieptul și-i tăia răsufierea...

— Ce crezi, o să mă primească? întrebă Leoșka.

— Sigur!... Vorbesc eu cu Piotr Petrovici, cum o sosi. Dînsul e instructorul nostru.

Pînă să sosească însă Piotr Petrovici mai aveau încă de așteptat. Vitka și Leoșka lepădară hainele de pe ei și săriră în apă. Cîrdurile de peștișori se risipiră cît ai clipi și petele luminoase de pe parii și de pe scîndurile debarcaderului tresăriră deodată ca și cum ar fi vrut să-și ia și ele zborul.

— Să te vedem ce poți, — îi strigă Vitka și o porni înot spre țarm.

Leoșka îi arată „ce poate“, sosind înaintea lui.

— Înoți bine, — trebui să recunoască Vitka puțin rușinat. Te-aș fi ajuns dacă nu mi-ar fi intrat apă în gură-

În momentul acela răsări pe mal o fetiță, într-o rochie cu picățele și cu niște pantofi scîlciați în picioare. Fetița se îndreptă spre o cutie albă cu zăbrele, agățată de un stîlp, se urcă pe o scară mică și deschise uscioara cu o oheită. Termometrele dinăuntru sclipeau ca niște țurturi de gheață.

— Ia uite, a venit „zîna timpului probabil“! strigă Vitka.

Fetița se mulțumi să le arunce o privire și începu a scrie ceva într-un carnețel. Băieții se apropiară de ea.

---Ce zici, vine furtuna? o întrebă în zeflema Vitka.

Fetița nu-i răspunse nimic, numai genele îi tresăriră. Avea niște gene neobișnuit de lungi și dese și ochi mari catifelati. Natașa uu era ceea ce se cheamă o frumusețe : slabă, cu o figură colțuroasă, cu umerii obrazilor ieșiți în afară și gură mare. Părul tuns scurt, numai cîrlionți, îi cădea pe frunte, pe obraji, și încadrată astfel de bucle fața ei părea din această pricină și mai slabă.

închizînd la loc ușița, se îndreptă, fără să-învrednicească măcar cu o privire pe băieți, spre un alt stîlp pe care era atârnată o găleată — un pluviometru.

— Ei da, sigur, măsoară precipitațiile atmosferice, — pufni în rîs Vitka. N-ai văzut ce potop a fost adineauri?

Fetița se urcă pe scăriță și se uită în căldare.

— Ia uite ce ifose își dă, — spuse Vitka. Pentru ea toți băieții sînt niște nătărăi...

— De ce toți? îi răspunse Natașa apăsînd pe cuvinte. Ajunge că ești tu.

— Ia vezi, că... se burzului Vitka.

— Ce să văd? i-o întoarse Natașa cu un zâmbet batjocoritor, înfruntîndu-l. Ai chef să te bați? Încearcă numai! și strîngînd pumnii făcu un pas spre el.

— Am și găsit cu cine!...

— Așa va să zică, viteazule, — izbucni în rîs Natașa. Apoi alergă pe punte și aruncă în apă un termometru într-un toc de lemn legat eu o sfoară.

— Să fi fost într-altă parte i-aș fi arătat eu, — făcu pe grozavul Vitka.

— Ai fi în atare să te bați cu o fată?

— Oho, s-o vezi numai pe ea cum se încaieră cu băieții — să te ții. E iute foc și are o mină grea. Mică, mică, dar când te pocnește o dată...

— ■ Ce, te-a pocnit și pe tine? zîmbi Leoșka.

— Pe mine?... Vorbeam de alții. Da' mai dă-o încolo! spuse Vitka. Hai să mergem, că uite au venit băieții.

Într-adevăr băieții începuseră să se adune. Pînă și Matroz ieși din umbra lăzii de gunoi, se întinse și dădu din coadă.

În sfîrșit sosi și Piotr Petrovici. Nu era nici bătrîn, nici cărunț, cum se aștepta Leoșka. Pe fața lui bucălată și arsă de soare nu se vedea nici o cută, în afară de niște crețuri mărunte la ochi, din pricină că se uita mereu printre gene. Sub mustăcioara neagră, retezată scurt, sclipeau dinții albi, sănătoși. Purta în chip de haină de lucru un veston albastru, pe care rămăseseră încă bentițele de la epoleți.

Instructorul intră împreună cu copiii într-o încăpere în

care se aflau așezate în ordine modele de vapoare ori de iahturi, terminate sau în lucru.

Mătușa Fenia descuie lacătul de la ușa magaziei și băieții începură să scoată afară vîsle și centuri de plută.

Instructorul ieși din atelierul de modelaj: Vitka și Leoșka se apropiară de Piotr Petrovici, care stătea în mijlocul băieților, ca să-i vorbească despre înscrierea lui Leoșka în rândurile viitorilor marinari.

Un băiat cu umerii obrazilor ieșiți în afară se ținea de capul lui:

— Ne dați voie, Piotr Petrovici, să ne plimbăm cu barca? Mie și lui Davâdov...

— Marinarii nu se plimbă cu barca, ci merg cu ea pe mare! Ai înțeles? Numai vilegiaturiștii se plimbă...

— Ne lăsați să mergem cu barca pe mare?... Numai puțin!

— Bine, dar ai învățat să semnalizezi?

— Am învățat.

— N-avem pavilioane... Nu-i nimic, poți face asta și cu brațele. „Un matelot din marina militară trebuie să știe pe de rost semnalizarea”.

Băiatul se dădu un pas înapoi, își înfipse aprig dinții în buza de jos și desfăcînd larg brațele începu să le miște în fel și chip, în sus și-n jos. Sfirșind, își șterse broboanele de sudoare de deasupra gurii și zîmbi în așteptarea laudelor.

— Prost, — rosti Piotr Petrovici. Ești iute de mină, dar habar n-ai de gramatică. Păi, ce fel de semnalizator o să fii!? „înainte se scrie cu un singur „n” iar bază se scrie cu „z” nu cu „s”. În loc de barcă, azi o să capeți un doi la gramatică.

Băieții se porniră pe rîs, iar cel cu pricina se făcu roșu ca focul și punînd capul în pămînt își luă tălpășița.

— Piotr Petrovici, — spuse Vitka. Nu s-ar putea să vină și el — și arată spre Leoșka — aici la noi la debarcader? Acum e la căminul de copii, dar tatăl lui a fost marinar și vrea și el să ajungă...

Piotr Petrovici se întoarse spre ei:

— Foarte bine! Îi dă voie directorul? Să-mi aducă o

dovadă din partea directorului că-i dă voie și carnetul de note. Ce note ai?

— Eu... eu n-am carnet de note — se bîlbîi Leoșka. Nu merg încă la școală.

— Ce vorbești? spuse Piotr Petrovici fluierînd a mirare. Păi atunci nu se poate. Înscrie-te întâi la școală, adu-mi carnetul de note și după aceea om vedea...

Leoșka plecă.

— Nu-ți face inimă rea, — încercă să-l mîngîie Vitka. Nu trebuie să pierzi curajul, asta-i principalul... Mare scofală un carnet! O să-l, aduci' după primul pătrar și gata, să vezi c-o să te primească...

Dar cînd oare avea să fie asta?... Oricît se căzni Vitka să-l îmbărbăteze la întoarcere, Leoșka nu scoase un cuvînt tot drumul, gîndindu-se la ghinionul care-l urmărea și la felul sucit cum erau alcătuite toate. Niciodată nu poți dobîndi de la început și fără bătaie de cap un lucru pe care-l dorești, ci trebuie să ai răbdare și să te zbați pînă pui mina pe el.

Faptul că tot ce ți-e la îndemînă n-are nici un preț, și că numai ce dobîndești cu trudă are valoare — adevărul acesta simplu, care nu întotdeauna poate fi o mîngîiere pentru un om în toată firea, cu atît mai puțin putea să fie pentru Leoșka.

18

Eremenko se ținu de cuvînt. Într-o bună zi, pe la amiază, în curtea căminului de copii se opri o camionetă. Înăuntru se aflau trei elevi de la școala profesională, care sprijineau grijulii un obiect acoperit cu o rogojină, iar în cabină ședea Eremenko. Acesta coborî din mașină, dădu mîna cu Liudmila Sergheevna, apoi își șterse, chelia cu o batistă.

— Poftim, vi le-am adus, să vă folosiți de ele. Unde aveți atelierul?... Asta e? făcu el, gata-gata să se sufoce cînd dădu cu ochii de magazie. Bine, dar aici o să ruginască! Nu plouă înăuntru?

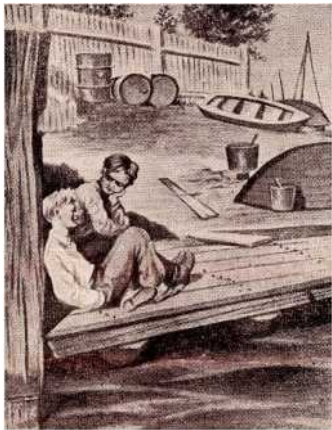
Liudmila Sergheevna îi spuse că înveliseră de curînd magazia cu carton gudronat și prin urmare n-avea de ce să plouă înăuntru.

— O să plouă, ascultați-mă pe mine, — căută s-o încredințeze Eimenko, Dar lacătul? Cum se face că n-are lacăt?

— Deocamdată n-am avut ce încuia.

— Cum adică „deocamdată”? Uite că aveți acum ce. Hai băieți, dați-i drumul.

„Băieții”, printre care se afla și o fată, se uitau curioși cum se strînseseră roată în jurul mașinii copiii din cămin și cum se zgîiau la rundul lor la uniforme albastre cu nasturi de metal pe care se vedeau în relief un ciocan și o cheie franceză. La ordinul lui Eremenko, elevii coborîră oblonul mașinii și dădură jos din camio-

netă două lăzi pline cu fierărie, judecînd după zăngănit. Eremenko le deschise și arătă cu un gest larg uneltele.

— Poftim!

Copiii se strînseseră buluc în jurul lor, dar Eremenko se grăbi să acopere lăzile, grijuliu, cu mîinile.

— Hai, dați-vă la o parte, flăcăilor, lăsați mai pe urmă... Aici stăpîină ești dumneata, așa că ia-le în primire !

Scoase apoi din buzunar două foi de hîrtie, dintre care una o întinse Liudmilei Sergheevna, iar de pe cealaltă începu să citească:

— O cheie franceză.

Unul dintre elevi, un băiat tuns chilug, cu ochii albaștri, luă cheia din ladă și o puse jos pe iarbă.

— Ferăstrău pentru metale și trei bucăți pînză de ferăstrău.

Ferăstrăul și ipînzete fură și ele întinse pe iarbă. Eremenko citi mai departe lista pînă la capăt.

— ■ E în ordine? Ei și acum... Se întoarse spre mașină și făcu un gest ușor cu mîna: Gata, -Olia!

Fata care rămăsese în mașină dădu la o parte rogojina și în fața copiilor, înmărmuriți de mixare, se arătă un strung adevărat... Kira începu să bată din palme iar ceilalți se luară după ea, ținîndu-i hangul, în timp ce Valeri Belous, cuprins de înflăcărare, striga ca un besmetic: Ura-a! Un zîmbet se întinse pe figura-lui Eremenko; omul duse o mină la inimă, în timp ce cu cealaltă își ștergea de zor chelia asudată. Liudmila Sergheevna îi mulțumi, silindu-se să acopere larma din jur.

El-evii școlii profesionale zâmbeau îngăduitori: știau ei cîte parale făcea strungul ăsta pe care ei îl porecliseră „țapul” sau „hodoroaga”. Adus din timpuri străvechi de undeva din Anglia sau Belgia, își pierduse de mult nu numai pașaportul și marca, dar și orice alt indiciu sortit să-i desvăluie originea. Inafară de cadrul înalt și curbat, nu era în toată

mașinăria piesă care să nu fi fost schimbată de zeci de ori pînă atunci, încă înaintea primului plan cincinal strungul fusese declarat invalid și scos din inventarul întreprinderii, pentru a fi trecut apoi unei școli profesionale, unde fusese reparat — sau mai bine zis refăcut piesă cu piesă — suportând răbdător toate stângăciile viitorilor muncitori fruntași la strungurile originale „DIP”... între timp la școlile profesionale venispră strunguri mai noi, și cu toate astea „țapul” își vedea de treabă mai departe, tăcănind și huruind de zor. Strungul era pus în mișcare nu de un motor ci cu ajutorul unei curele de transmisie; așa încît de cîte ori trebuia schimbată viteza, trebuia să schimbe și roata de curea; nu puteai lucra la el nici o piesă mai fină sau mai complicată, nu era bun decît pentru o fasonare butucănoasă a unor piese ©ît se poate de simple, îi înlocui- seră păpușile mobile, roțițele cu dinții tociți, sania mîncată de vreme, dar bătrînul veteran ținea piept mai departe, dîrz, elevilor începători care se străduiau să-’l scoată din uz. Cîteodată, ca un adevărat țap îndărătnic și năzuos — cu care și semăna de-altminteri la înfățișare — nu mai voia să meargă. Eremenko însă chema îndată un meșter de la atelierul de reparații.

— la vezi, ce are, — îi spunea el. Iar face mofturi...

Răsucindu-și o țigară, meșterul se uita pieziș la strungul năvălaș și-’l liniștea pe Eremenko.

— Las’ pe mine!

După multe dibuiri și după ce fuseseră schimbate o seamă de piese, huruind și tăcănind, strungul se punea iar în mișcare. Cîteoidată vreun elev scos din sărute azvîrlea cît colo cuțitele și cheile, ocărind: „Hodoroaga dracului! Să vină directorul să lucreze cu el!” Eremenko sosea și îl bătea blînd pe umăr pe cîrtitor:

— Nu-i nimica, băiețele! Lucrează, lucrează...

As- cultă-mă pe mine, strung ca ăsta nu mai găsești ! Nu numai că te învață strungăria dar te ajută totodată să-ți întărești caracterul.

— N-am nevoie să-mi întăresc caracterul, eu vreau să-mi îndeplinesc norma! protesta în gura mare elevul.

— Nu-i nimica! căuta să-l împace „băiețelul”, cum îl porecliseră elevii pe Eremenko. Să vezi c-o să te obișnuiești...

Toate astea însă se întâmplaseră mai de mult. Atelierul școlii profesionale nu mai fusese reparat după război. La uzina „Ordjonikidzestal” se amenajase altul nou, cu strunguri bune. „Țapul” fusese definitiv 'scos din inventar. Eremenko însă nu se îndurase să-l arunce la fiare vechi, lăsându-l să ruginească în localul școlii profesionale. Un timp, strungul rămăsese mai departe în fostul atelier; apoi, când acesta fusese transformat în sală de gimnastică, îl coborîseră jos la subsol, ca de aici să ajungă în cele din urmă în magazie, unde-l acoperise praful și rugina.

Luat peste picior de Șerșnev, Eremenko pusese deoparte câteva unelte mai proaste, că — își zicea el — tot aveau să le strice, — gândindu-se să le trimită numai atîta, cînd își adusese aminte deodată de „țap”. După ce-l scosese din magazie, îl curățaseră și-l unseseră, strungul legat de atîtea amintiri din tinerețe i se păruse atît de fercheș și de trebuincios lui Eremenko, incit nu-i mai venea să-l dea. Nu mai putea să-și ia însă vorba îndărăt: îl chemase doar la telefon pe Șerșnev ca să-i ceară chipurile, șitlui sfatul, de fapt ca să se laude cu darul său atît de prețios. Șerșnev îl felicitase și probabil că nu uitase de acest dar. Avea o memorie strașnică...

Șoferul împreună cu Ustin Zaharovici și cu elevii școlii profesionale dădură jos binișor „țapul” din mașină, ajutîndu-se cu niște drugii de fier, și îl

băgară în magazie.

— Dar unde-l puneți? Cum, așa, pe pământul gol? Începu iar să se neliniștească Eremenko. Nu se poate, trebuie să-l așezați pe un postament! Treaba voastră, să nu spuneți că nu v-am atras atenția. Mergem să facem formele? o întrebă el apoi pe Liudmila Sergheevna. E totuși un strung, nu o sfecă...

Eremenko și Liudmila Sergheevna se duseră în cancelarie. Fetele intrară în vorbă, curioase, cu eleva de la școala profesională, pe urmă o luară cu ele și începură să șușotească. Cu băieții însă mergea mai greu. Se uitau cu simpatie și curiozitate la elevii școlii profesionale, așa cum și aceștia se uitau la ei, dar și unii. și alții tăceau.

— Ce zici, aprindem câte o țigară? întrebă în sfârșit unul dintre elevi, un băiat înalt cu părul negru. Ser- ghei, tu ai țigări?

Serghei, un flăcăiandru bălan, rotund la față și zîm- bitotr, cam de statura lui Leoșcă, dar ceva mai mare ca ani, scoase un pachet ide țigări „Prima”. Fiecare luă câte. o țigară. Serghei întinse apoi pachetul și băieților de la cămin.

— Vă dă voie?

— Nu, nu ne dă voie.

— Se înțelege. Dair cum o duceți aici ?

— Bine.

Nu mai găsiră nimic de spus. Amîndoi elevii pufăiau de zor din țigări, slobozind fum după fum.

■— Sînteți strungari? întrebă Mitea.

— Nu, el e strungar — și Serghei arătă spre tovarășul său — eu sînt topitor otelar.

— Topitor? pufni Leoșcă* Da' ce, oțelul se topește?

— Tu crezi că numai untul se topește? Și cei doi se porniră să rîdă, dar fără nici o răutate. Să vezi cum se mai topește.

— Dar cum?

— Ar fi prea lung să-ți explic... și pe urmă tot n-ai să pricepi. Veniți la noi, să vă arătăm. Să vedeți că nu seamănă de loc cu untul, — rîse din niou Serghei.

— E greu de lucrat cu el? întrebă Mitea arătînd cu mina strungul.

— Gu „țapul” ? — Aș, de unde! răspunse cel cu părul negru. Dar dacă vreți să vedeți niște strunguri faine, să veniți la noi la atelier. Iar alea de la uzină sînt o grozăvie... Deodată însă își luă seama: Da⁷ și „țapul” e biun, se poate lucra cu el...

— Lomanov, aruncă țigara! Vine „băiețelul” r>, spuse printre dinți cel cu părul negru.

Serghei se grăbi să azvîrle țigara și s-o strivească cu piciorul.

— Da⁷ vouă vă dă voie să fumați? întrebă lașa, hli- zindu-se. Se înțelege!

Lomanov zîmhi, făcîndu-i cu ochiul.

— Nu-i nimic, nu ne plîngem!

— Așadar, băiețași, — începu a cuvînta Eremenko apropiindu-se — folosiți-le, învățați... și păstrați-le! Vi le dă Tuim din tot sufletul și cu inima deschisă vă spunem: cînd o să vă faceți ceva mai mărișori, veniți la noi! Să vă învățați să făuriți tot felul de unelte și cîte mai cîte... Succes!

— Vă mulțumim, — rosti Liudmila Sergheevna. Numai că uite ce zic eu, tovarăși... De vreme ce ne-am împrietenit, să rămînem prieteni , mai departe. Nu-i așa, copii?

— Așa ! Așa ! întăriră aceștia.

Eremenko își ștergea chelia și asculta îngrijorat, ri- dicînd din sprinceană : Unde o fi vrînd oare să ajungă?

— Ce bine ar fi dacă școala dumneavoastră ar lua sub patronajul ei căminul nostru, ajutîndu-i pe copii să-și facă ucenicia? Noi n-avem nici un specialist, în timp ce dumneavoastră aveți o armată întreagă. Și Liudmila Sergheevna învăluie într-o

privire blîndă pe elevii școlii profesionale.

„I-auzi, hoțomana”. Eremenko era încredințat că venirea lui Șerșnev la ei la școală și toată istoria cu uneltele fuseseră puse la cale de dînsa. Să vezi acum ce-o să mai tragă de noi.

— Bună idee și foarte sănătoasă, — răspunse el. Numai că nu depinde numai de mine, o să pun în discuție chestiunea și acum rămîneți cu bine, la revedere! Hai, băieți, s-o pornim și noi!

Elevii școlii profesionale se urcară în mașină și ridicară la loc oblonul. Eremenko își luă rămas bun de la Rusakova, se sui în cabină și mașina se urni din loc, petrecută cu alai de întregul cămin. Șoferul schimbă viteza, dar cînd să iasă pe poartă frînă brusc. Ușa cabinei se deschise și Eremenko strigă cu glasul lui pițigăiat:

— Aveți grijă să le ungeți, să le ungeți neapărat. Altminteri ruginesc dracului, toate!

— • Lăsați că le ungem! îl liniștiră copiii în gura mare, rîzînd și dînd din mîini.

Băieții cercetară de zeci de ori și pipăiră uneltele, tăbărînd asupra lui Ustin Zaharovici cu un potop de întrebări. Morocănos și încruntat, acesta le răspundea într-una „nu știu” iar pînă la urmă plecă de tot.

Ustin Zaharovici nu se împăca de loc cu mașinile. Preia aveau multe marafeturi, de nu era chip să te descurci, și oricînd puteau să se defecteze, ba chiar să se strice de-a binelea; trebuiau unse mereu, aveau nevoie de curent electric și câte și mai cîte. Ustin Zaharovici își dădea seama că mașinile înlesnesc munca omului, dar în același timp, credea el, îl făceau să fie mai superficial, să se pripească; vezi dumneata, cum poate fi un om serios cînd munca lui e floare la ureche? Cît despre el, niciodată nu pusese mina să lucreze la un strung: era o treabă prea lesnicioasă, nu colea, muncă în lege; pe

muncitorii calificați îi numea în sinea lui „boieri”... De fapt dintre toate uneltele de pe lume singurele pe care puneă într-adevăr preț erau brațele sale. Ele niciodată n-aveau nevoie de nimic, fiind gata oricînd să se apuce de orice treabă. Din punctul său de vedere valoarea și însemnătatea muncii se măsura numai după osteneală și credea cu tot dinadinsul că singurul care trudește cu adevărat este cel ce luerează pămîntul.

Pînă atunci copiii de la cămin îi dăduseră cu dragă inimă ajutor la grădina de zarzavat. Ustin Zaharovici se temea că o dată cu înființarea atelierului, grădina va rămîne pe planul al doilea și că toată lumea va avea ochi numai pentru „marafeturi”, cum numise el în ciudat darul pe care școala profesională îl făcuse căminului.

Copiii ardeau de nerăbdare să înceapă a se folosi de lucrurile primite, dar mai ales să vadă cum merge strungul. Ceea ce nu era chiar atît de simplu. Strungul trebuia așezat pe un postament și nimeni n-avea habar de așa ceva; pe urmă era nevoie de un motor care trebuia și el instalat și nimeni nu știa cum. Așa că „țapul” zăcea într-un colț al atelierului, făcîndu-le inimă rea copiilor. Încercările Liudmilei Sergheevna de a căpăta un ajutor din partea școlii profesionale se dovediră zadarnice: Eremenko spunea că lucrul ăsta putea fi hotărît numai într-o plenară, și pînă nu începea iar școala ar fi fost greu de ținut o plenară, deoarece mai toată lumea era plecată... Dezlegarea o găsi Xenia Petrovna. I-o dezvălui uruitul și păcăniturile „rablei”.

Vădim Vasilevici intră în atelier, cu copiii buluc după el. Văzîndu-l pe „țap”, făcu ochi mari și murmură extaziat:

— Oameni buni, dar astea sînt niște moaște! La strungul ăsta cred că tata Noe și-a făcut catargul corăbiei lui.

Copiii se uitau la el nedumeriți, neînțelegînd nimic.

— Bun! Ei, unde îl așezăm?

Dădu ocol atelierului ou privirea, luă măsura postamentului și le arată un loc.

— Săpați aici o groapă! Am nevoie de cărămizi, ciment și șuruburi de fundație...

Pe urmă se văzu oă mai are nevoie de un motor și de o curea de transmisie, de un grilaj de protecție, de un întrerupător, de cablu electric, în sfîrșit, de atî- tea și atîtea lucruri, încît Liudmila Sergheevna, îngrozită, îl întrebă dacă n-ar fi mai bine să-i înapoieze lui Eremenko neprețuitul său dar. Vadiim Vasilievici fosăi îngîndurat în pumnul cu care își astupase nasul și răspunse că de înapoiat putea să-l înapoieze ©ricînd, însă el ar fi de părere să caute mai degrabă să facă rost de lucrurile ce lipseau. „Rabla” o porni cu toată viteza, duoîndu-și stăpînul la treburile lui, ca după cîteva zile să aducă vestea primei biruințe, cu un tărăboi nemaipomenit și un țacănit de mitralieră: în ataș se aflau o bucată de curea de transmisie împreună cu roata de transmisie. Mai pe urmă, ieși la iveală și uin întrerupător. Încolțit, Eremenko se apucă să caute printre vechiturile ce rugineau în magazie și descoperi în cele din urmă un mic motor...

Uruitul și răpăiturile de mitralieră deveniră pentru copiii de la cămin un adevărat semnal: auzindu-l lăsau totul baltă și o zbugheau în întâmpinarea motocicletei, învăluite într-un nor cenușiu. Fără să lase din mînă ghidonul mașinii lui buclucașe, Vădim Vasilievici le arăta, mândru nevoie mare, atașul. Și un nou trofeu era scos dinăuntru în urale de bucurie.

Încă din primele zile, după instalarea „țapului” și a motorului, se dezvăluiră înclinațiile și vocația fiecăruia. Mitea Eršov se simțea din toată inima atras spre electrotehnică. Nu se mai despărțea de

manualul pe care îl adusesese Vădim Vasilievici, fiind mina lui dreaptă la „electromontare”, cum zicea el, și nu visa altceva decât să intre într-o școală tehnică. Cei mai înfocați strungari se dovediră a fi Kira și Tolea Savcenko. Ba chiar începuseră de pe acum să se certe care dintre ei va lucra mai întâi la strung, deși strungul nici nu fusese încă instalat.

Bînă la urmă tot Kira făcuse începutul, deoarece cu Tolea se întâmplase o dandana întreagă și o bucată de vreme nimeni nu se mai uită cu ochi buni la el. Asta fusese curînd după ziua aceea cînd grupa Xeniei Petrovna plecase să viziteze muzeul regional.

Ușa de la intrare era străjuită de două babe de piatră, pîntecoase și cu picioarele scurte și groase, a căror față turtită era roasă de vînt. Băieții colindară prin curte, unde zăceau alte babe, aidoma toate, întinse pe jos. Vreo jumătate de duzină dintre ele stăteau proptite de perete și priveau nepăsătoare cu găvanele ochilor pustii un monument funerar — un înger de marmură albă, cu aripile lăsate în jos și cu căpșunii aplecat stîngaci pe umăr — care cine știe cum ajunsese acolo. În prima încăpere se afla o femeie cu ochi albaștri bulbucați și fața cărămizie, care ținea în mâinile îndoite o furcă de tors. Femeia aceea de mucava trebuia să fie, chipurile, o țarancă iobagă care făcea clacă pentru boier.

Cu cît un muzeu e mai mic, cu atît se străduiește să semene cu unul mare. Acolo, unde muzeele înzestrate cu un material bogat și un aparat întreg de specialiști se lasă păgubașe, dîndu-și seama de zădărnicia încercării de a cuprinde necuprinsul, cele mici se încumetă să înfrunte tot acest necuprins, războindu-se cu el cu toată hotărârea și cu toată naivitatea vârstei lor. În muzeul regional găseai tot ce vroiai. Se străduia să fie universal și vast. Istoria lumii încăpea toată în două scheme făcute cu mîna. Istoria pămîntului se desfășura în patru etape, fiind înfățișate printr-un mastodon de ghips de mărimea unei pisici, prin bustul unui pitecantrop și printr-o măsea adevărată de mamut. Celelalte epoci și date se aflau îngrămădite într-un singur compartiment „Trecutul pTerevoluționar”. Acesta începea cu bustul unui om din Neanderthal care fără doar și poate aparținea unor vremuri de dinainte de revoluție și care probabil trebuia să slujească drept verigă de legătură între epoca mastodonilor și

aceea a capitalismului. O serie de fotografii și tablouri mici înfățișau felul în care țăranii erau exploatați de moșieri și

cum se ghiftuiau și petreceau negustorii. Un colț întreg era menit să illustreze viața pe care o duceau moșierii: într-o vitrină se aflau niște farfurii și cești, marca M. S. Kuznețov, mai la o parte o măsuță sculptată și aurită, cu picioare încovoiate, două perne de divan și un fotoliu din lemn alb și îmbrăcat în mătase. Pe fotoliu, un cartonaș îți atrăgea atenția că nu e voie să-l atingi nici să te așezi pe el. În pofida opreliștei cuprinse în acest anunț, Valeri Belous ținea neapărat să Vadă dacă „paraziții ședeau pe moale”. Ceilalți puseră și ei mina pe fotoliu și se încredințară eă paraziților le era într-adevăr moale. După câteva tablouri înfățișând scene din timpul revoluției și războiului civil urmau niște diagrame și panouri privitoare la industrializare și colectivizare. În mijlocul sălii se afla macheta cât se poate de reușită a unui furnal. Deși nu era mai mare ca un samovar, macheta fusese atît de minuțios lucrată, încît ai fi zis că era destul să a- prinzi cuptorul ca să înceapă a scoate fum, lăsînd să țîșnească un șuvoi de foc. Alături o pînză în ulei, de pe care se uita încruntat la copii vestitul oțelar Ko- robov. Și avea tot dreptul să fie necăjit: mustățile lui, nu se știe de ce, erau verzi...

Mărturiile privitoare la istoria orașului, începînd cu planul cetății căzăcești și sfîrșind cu fotografia monumentului din parc, ridicată în amintirea eroilor a- viatori din Marele Război pentru Apărarea Patriei, se aflau într-o încăpere mai mică. Tot acolo erau și niște cruci de mormînt care semănau cu ordinul nemțesc „crucea de fier”.

Kira își amintea de ele; în timpul ocupației germane rămăsese cu mama ei în localitate. Scurul din mijlocul orașului fusese transformat de nemți în cimitir și acolo văzuse multe cruci la fel cu acestea...

În chenarul pătrat de la mijlocul fiecărei cruci se aflau niște inscripții. Xenia Petrovna citi una din ele.

Soldat

Ottó Fricke
kw. Zg. 8/616

géb. ,17. 1. 21

gef. 2. 5. 42.

Inscripția era în ulei. La nevoie putea fi lesne ștearsă și înlocuită cu alta, pentru cineva *geboren* mai devreme sau mai târziu, dar care nu reușise să scape de crucea de fier. De altfel, nici n-ar fi fost nevoie de așa ceva, deoarece crucile erau fabricate în serie. Fiecare din öle purta în relief, data când fuseseră turnate: „1939”. Otto Fricke abia apucase să termine școala când i se și pregătise răsplata pentru viitoarele lui fapte de vitejie în cinstea Fiihremlui.

Copiii deveniră tăcuți și posaci. Nu pentru că le-iar fi părut rău de Otto Fricke cu care aveau socotelile lor. Otto Fricke își primise răsplata cuvenită; el însă le aducea aminte de lucruri ce se depărtaseră încetul cu încetul în trecut, fără a fi fost totuși uitate: foametea, frica, ura și pierderile ce nu mai puteau fi înlocuite.

Într-un alt sector al muzeului se aflau păsări împăiate, cutii cu diferite roci, broaște și șerpi în borcane cu fonmalin. Într-un colț erau înfățișate priveliști din stepa nedestelenită. Din niște paie colbuite, închipuind vegetația stepei sălbătice, ieșea la iveală un lup împăiat, mîncat de molii; lîngă el o prepeliță nespus de liniștită își privea cuibul, în timp ce deasupra ei, pe un fundal azuriu spălăcit plutea cu aripile întinse un uliu spânzurat de o sfoară.

Ultima încăpere era sortită să arate cum renăscuse orașul după război și realizările obținute pe tărâmul industrial. Numeroase fotografii și tablouri de amatori înfățișau tot felul de hornuri fumegînde și clădiri masive înconjurate de un furnicar de oameni. Două tablouri erau întru totul aidoma, cu singura deosebire că unul era mic, iar altul lat de vreo doi metri: un fond negru ca de cerneală cu niște picățele galbene, și mai mari și mai mici. Tabloul era intitulat „Ordjonikidze- stal

noaptea". Copiii se străduiră să descopere printre fotografiile strada și căminul lor, dar negăsindu-le se grăbiră să iasă în curte unde se afla îngerul cel trist și bă-buștile de piatră.

Grija și naivitatea cu caTe organizatorii muzeului cântaseră să adune acolo de toate — începând cu nebulozitățile cosmice și sfîrșind cu dările de seamă asupra îndeplinirii planului la combinatul de conserve de pește — ar fi putut da naștere la o întreagă harababură în mintea copiilor; Xenia Petrovna însă într-un scurt schimb de păreri pe care îl avură acolo, stăruind asupra unui singur subiect. Lăsînd la o parte mastodontul și omul de Neanderthal, le vorbi copiilor despre viața muncitorilor în orînduirea capitalistă, arătîndu-le cum se istoveau oamenii simpli trudind din greu, în timp ce moșierii și capitaliștii huzureau, punîndu-i pe alții să muncească pentru ei. Educatoarea cunoștea cîte ceva din trecutul orașului în vremurile dinainte de revoluție și în istorisirea ei, noțiunile palide, „boier”, „capitalist”, începură să capete viață, împrumutînd diferite nume și caractere, să aibă un înțeles. Și tot așa le povesti cum se schimbase orașul și oamenii după revoluție, cum în loc de biserici și jirciume ieșiseră la iveală școli și palate de cultură, cum administratorul belgian al uzinei fusese înlocuit cu un muncitor, iar întreprinderea luase numele lui Lenin și cum în primul cincinal se ridicase uriașa construcție „Ordjonikidzestal”....

Copiii erau numai ochi și urechi. Îngerul de marmură păTea că ascultă și el, îngândurat, numai băbuștile de piatră priveau mai departe, nepăsătoare, cu găvanele pustii ale ochilor. Cînd și cînd Valeri Belous arunca în ele cu cîte o pietricică, iar ceva mai apoi, ca să mai dea un pic de viață obrazului turtit de piatră, desenase pe chipul uneia din ele, cu un ciob de cărămidă, niște mustăți lungi eazăcești.

Copiii se înapoiară la cămin fără ca preumblarea să fi lăsat vreo urmă vădită. Și deodată, ca o consecință,

așa, din senin, iată că se iscă o întreagă tevatură. Tolea Savcenko era un băiat cuminte, ascultător, care învăța bine, se juca cu socoteală și se simțea măgulit când primea laude, într-un cuvânt era bucuria educatorilor și a profesorilor. De aceea Liudmila Sergheevna nu-i veni a crede când Jana alergă la ea într-un suflet strigând indignată din prag:

— Veniți repede — a înnebunit Tolea!

— Ce-s prostiile astea, Jana?

—' Când vă spun că a înnebunit! Nu mai vrea să mai facă nimic, nu vrea să fie de serviciu...

Era atât de revoltată „Mutuloanca” îneît dădea din mâini și-i mergea gura de ziceai că-i Kira întreagă. Liudmila Sergheevna se duse cu ea. Tolea Savcenko stătea îndârjit în mijlocul sufrageriei, roșu ca focul la față, înfruntându-i cu o privire scânteietoare pe Kira, Sima și Mitea care răcneau care mai de care la el de-ți spărgeau urechile. În gemulețul dinspre bucătărie, pe unde se aducea mîncarea, răsări chipul Efimovnei ca buzele strînse a supărare. Văzînd-o pe directoare copiii amuțiră, făcîndu-i loc să treacă, iar Tolea își vîrî capul între umeri ca și cum s-ar fi păzit de o lovitură, fără să-și plece însă ochii scăpărători.

— Ce s-a întîmplat, copii?

— Nu vrea să pună masa... Și ar trebui să sunăm...

— De ce nu vrei, Tolea?

— De-aia, mu vreau!

Auzind gălăgie, copiii începură să se strângă, ciopor, la ușa și să se uite înăuntru pe geamurile deschise.

— Totuși, trebuie să ai un motiv. Explică-ne și nouă* de ce nu vrei.

— Nu sînt servitor și de-aia nu vreau să pun masa. Acum nu mai există lachei ca pe vremea capitalismului... Doar sub orînduirea capitalistă unii

munceau și alții trăgeau foloasele...

Afară, cineva, pesemne Valet, se porni pe rîs, și rîzi, și rîzi.

— Dar Efimovna? Dar educatoarele? Dar eu? Ce, noi sîntem lachei după părerea ta?

— Dumneavoastră primiți un salariu. Eu nu-s obli-

gati¹ p

Liudmila Sergheevna păli. Tolea, deși o cam sfeclise, îi înfrunta mai departe privirea. Ce-i drept „sărise peste cal”, dar acum nu mai avea ce face, nu mai putea să dea îndărăt. În altă împrejurare o asemenea izbucnire fără noimă s-ar fi terminat foarte simplu : îndărătnicia nesocotită și ifoisele neroade ale unui copilandru care pierduse măsura s-ar fi mistuit sub un zîmbet sfios; acum însă duelul era urmărit de zeci de ochi și de urechi într-o tăcere încordată. Tolea parcă nu mai auzea nimic: era îmbătat de cutezanța lui. Orice pedeapsă sau mustrare l-ar fi întăritat și mai mult și, pe deasupra, ieșirea lui prostească s-ar fi înconjurat de nimbul unei fapte vitejești.

— Bine, — răspunse Liudmila Sergheevna fără să se tulbure cîtuși de puțin. Dacă-i așa, nimeni nu mănîn- că azi.

— Cum adică? holbă ochii mari Kira.

— De vreme ce Tolea socotește cu cale că nu trebuie să miște un deget pentru alții, nici pentru el alții n-au să facă nimic... Efimovna, închide ferestruica, iar voi, fetelor, strângeți tacâmurile și farfuriile, — porunci ea îndreptîndu-se spre ușă.

— Bine dar o să sece mîncarea, — începu să bombăne Efimovna ; întîlnind însă privirea supărată a directoarei lăsă gemulețul în jos.

Nimeni nu luă în serios ordinul directoarei. Se putea oare ca Liudmila Sergheevna să lase un cămin întreg nemîncat, numai pentru că Savcenko, după cum spunea Taras, „înnebunise”? Cu ce erau

vinovați ceilalți?... Nici vorbă că era doar așa o sperietură și că pînă la urmă tot el, Tolea, o să fie mai taré... Pe Liudmila Sergheevna o iubea toată lumea și o respecta, ba unii chiar îi știau de frică. Cum să nu se bucure totuși, văizînd că și ei, care în orice împrejurare avea dreptate și făcea totul după placul său, putea „să-i închidă gura” cineva... Mulțumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile Valeri îl lăuda pe Tolea c-un fel de bucurie răutăcioasă.

— Bravo, Tolică! Bine i-ai făcut!

— Tu să taci — șuieră disprețuitor printre dinți Mitea.

— Vino încoace, Alia! o strigă Kira zărind-o pe geam.

— Ce vi s-a mai întîmplat? se strîmbă Alia apropiindu-se de ușa deschisă.

— Tolea Savcenko nu vrea să fie de serviciu! Spune-iy te rog...

— Nu mai terminați o dată cu mofturile astea prostești?

— Nu, să vezi numai ce i-a trăsnet prin cap... Zice că el nu e lacheu, că la noi nu mai există capitaliști...

— Un tîmpit! pufni Alia și aruncîndu-i o privire piezișă lui Tolea, o pomi spre ușă.

— Unde te duci? Vorbește cu el, doar ești președinta detașamentului nostru.

— Pînă cînd vreți să vă dădăcesc? N-am timp.

— Da' ce-i cu ea, ce a apucat-o? se miră Mitea.

— A, nu e pentru prima oară... A intrat în școala medie tehnică și acum nu-i mai ajungi cu prăjina la nas.

— Nu mai spune!

Copiii o petrecură din ochi pe Alia, apoi își întoarseră din nou privirile spre Tolea.

— Uite ce zic eu, copii, — rosti Kira. Dacă Savcenko nu vrea să-i servească pe alții, atunci mare rost să-l servim nici noi pe el. Treaba lui. Dar de ce

noi ăștia! Alții trebuie să rămânem fără masă? Am dreptate? Hai, scoa- te-ți brasarda.

Cu mâinile tremurînde Tolea își scoase brasarda.

— Na... N-am nevoie!...

— Asta o s-o vedem noi, — spuse Mitea. Cine-i de serviciu mîine? Sima și Gorbaciov? Atunci pune-ți-o tu, Gorbaciov, și du-te cu Jana la Liudmila Sergheev- na; rugați-o să ne lase să mâncăm. Iar cu Savcenko mai stăm noi de vorbă...

Toți erau convinși că găsiseră în sfîrșit deslegarea. Leoșka și Jana însă se întoarseră de la directoare abătuți. Liudmila Sergheevna îi luase lui Leoșka brasarda spunând că nu îngăduie nici un fel de schimb și că pe ziua de azi nimeni n-o să mănânce.

— Nu vrea să audă nimic... Și a spus că n-are nevoie de avocați...

— Și atunci din pricina unui trântor înseamnă să rămânem nemîncăți? Întrebă Kira cu un glas ascuțit, mînioasă la culme.

Mîndru de biruința cîști'gafă Tolea Savcenko își spunea în sinea lui că la urma urmei putea să rabde o zi de foame, numai ca să nu se dea bătut, și că, prin urmare, era de partea lui dreptatea. Băiatul nu bănuia că prezența Liudmilei Sergheevna nu era cîtuși de puțin primejdioasă pentru el, dimpotrivă, îl ocrotea și că, plecând, directoarea îl lăsase în fața unui judecător neînduplecat ce nu cunoștea mila.

O bucată de vreme acest judecător cu mai multe voci rămase nedumerit de încăpățănarea fără rost a Liudmilei Sergheevna care se îndura să-i lase pe toți flămânzi din pricina unui „neghiob” „cu gărgăuni în cap”; mai apoi, însă, hotărîrea directoarei și opreliștea de a minea trecură pe planul al doilea și gîndurile capiilor se îndreptară de la sine spre „neghiobul” cu pricina și „gărgăunii”¹ lui. N-avea decît să mai rabde de foame, dar ce avea să însemne asta — că el nu e lacheu? Adică toți ceilalți sînt? Da' cine-i mă rog dumnealui să-l servească alții? Asta mergea

pe vremea capitalismului, nu aciim, sub orânduirea socialistă! Ia te uită cum face pe contele!...

Tolea încercă să se apere; el nu înțelegea un lucru și anume că prin purtarea lui asmuțise împotriva sa ceea ce era mai de temut în ei. Colectivul recunoaște autoritatea unui ins cînd acesta într-adevăr o merită, dar nu iartă disprețul pe care i-l asvîrle cineva în față. Și, acum, această Nemesis cu mai multe caipe se uita la el cu ochi scăpărători și plini de sarcasm, impresurîndu-l, alcătuiind un cerc strâns în jurul lui. Tolea dădu să plece, dar copiii îi tăiară drumul, înghesuindu-l lîngă perete. Nu ca să-l bată, deși cineva spusese că n-ar strica „să-l învețe minte”, iar Efimovna care băgase capul pe gemuleț bodogăni ceva despre folosul pe care-l aducea odinioară „sfîntu’ Niculai”. Poate c-ar fi fost mai bine să-l fi bătut.

Pîna și Valet, care puțin mai înainte strigase că bine a făcut, acum rînjea batjocoritor, poreclindu-l „Fon Patefon”. Timp de câteva minute, care mai de care îl șfi-chiui pe Tolea Savcenko cu un cuvînt cît mai usturător, căutînd să-i arate că „nu era decît un trîntor”.

Tolea nici nu mai încerca să le țină piept. Isprava lui acum își arăta fața cealaltă, dovedindu-se a fi o faptă rușinoasă, iar nimbul de vitejie se topi fără urmă, ca un balon de săpun. Înghesuit în perete, băiatul arunca în jur priviri speriate și în locul scăpărărilor de cuiaj, ochii lui se înnoiră în chip suspect. Cuvintele „Fon Patefon” puseseră capacul. Buzele începură să-i tremure și boabe de lacrimi i se prelinseră pe obraji.

— A, contele a dat drumul la robinet! rosti Valet neîndurător.

Cealaltă strigară la el să se astîmpere. Vinovatul își primise pedeapsa meritată, poate chiar mai mult decît i se cuvenea — dar nu-i nimic, las’ să se-nvețe minte!

Copiii se uitară un timp la victima sentinței lor, care, cutremurat de un plîns înăbușit, își ștergea obrazii — amarnică mărturie a căinței sale.

— Hai, gata! spuse Mitea luîndu-și un glas aspru. Nu te mai smiorcăi... Du-te la Liudmila Sergheevna și cere-i iertare.

înduioșată, Sima îi întinse un șervet.

— Șterge-te!

Tolea își șterse fața cu mîneca și, punând capul în pămînt, se îndreptă spre biroul directoarei.

Liudmila Sergheevna începea să regrete că luase o hotărîre pripită. Ce-i trecuse prin cap să-i lase pe toți nemîncăți... din pricina unui copil fără minte... A. cum însă nu mai putea da îndărăt. Oamenii mari, cu scaun la cap, i-ar fi dat, desigur, dreptate, dar ăștia de aici erau copii! în ochii lor prostuțul ăsta o să devină un erou. Mă rog, dacă nu i-e frică nici de directoare! Și atunci orice-ar spune ea, n-o să mai folosească la nimic. Nu, așa ceva trebuie smuls din rădăcină.

Nu cumva însă înfipsese prea adînc hîrlețul? Dacă lăstarul e prea gingaș și se va 'rupe? Dar dacă se repetă iar istoria aceea cu Romka Kunin, întîmplată în primul an cînd venise aici, la cămin? Cu chiote și fluierături,

cu pietre aruncate în geamuri — Copiii pot fi atît de lesne influențați. Dar nu, nu se poate. Nu trebuie să se mai întîmple așa ceva.

în momentul acela se auzi o bătaie sfioasă în ușă și în prag se ivi Tolea, îmbujorat la față și răvășit de suferință. Căutînd să-și ascundă bucuria și în același timp înduioșarea pe care o simțea față de acest „luptător pentru o idee” cu obrazul mînjit, Liudmila Sergheevna îl întrebă cît se poate de liniștită:

— Ai ceva să-mi spui, Tolea?

— Vă rog să mă iertați — îngîină el, smiorcîndu-se, cu ochii plecați în podea — nu mai fac altă dată.

Lacrimile nu-i mai șiroiau acum pe obraji, în

schimb îi curgea nasul, pe care și-l ștergea mereu cu mina.

— Nu pe mine m-ai jignit, Tolea, ci pe tovarășii tăi, așa că lor se cade să le ceri iertare. Să mergem.

Copiii ascultară tăcuți cuvintele bolborosite de Tolea cu glasul sugrumat:

— Voi ce ziceți, copii —. Întrebă Liudmila Sergheevna — merită să-l iertăm? Eu aș zice da. Nu e băiat rău. A avut și el o clipă de rătăcire.

— Nu v-am spus eu că a înnebunit, — întări Taras și toți izbucniră în râs.

Rîsul ăsta, care de astă dată nu mai avea nimic sarcastic, era cea mai bună dovadă că fusese iertat.

— Du-te și spală-te...

Cîteva minute mai tîrziu, Tolea, încă îmbujorat în obraji, smiorcîindu-se din ce în ce mai rar, cu brasarda elevului de serviciu pusă peste mîneacă, aducea la masă farfuriile cu ciorbă.

Așa se încheie, fără pic de glorie, „rebeliunea” lui Tolea Savcenko.

Leoșka era înduioșat de pățania lui Tolea, care se împotmolise atît de rău dintr-o prostie, dar își dădea seama că își primise răsplata meritată. Nu-i bine niciodată să te bagi unde nu-ți fierbe oala. În sinea lui, Leoșka își spusese că el niciodată „n-o s-o pățească”. Și totuși, iată că „a pățit-o”. Asta însă, s-a întîmplat ceva mai tîrziu, după ce intră în școală.

20

Actele lui Leoșka fură găsite în sfîrșit la școala din Amnavir. Luîndu-și tălpășița din oraș, unchiul Troșa nici măcar nu^și mai amintise de ele. Liudmila Sergheevna obținuse, prin secția învățămînt, ca Leoșka să fie admis la școala unde învățau mai toți copiii de la cămin, încunoștiîntîndu-l că fusese înscris în clasa a VI-a B. în preajma lui 1 septembrie băiatul primi un ghiozdan de pînză, niște caiete și două cărți de

școală cam ponosite: o geografie și o botanică. Aveau prea puține manuale, care trebuiau deci să treacă din mină în mână. La rondul său Taras Goroveț a căpătat o carte de istorie, o zoologie și o culegere de probleme. Celelalte manuale fură date în primire[^] Simei și Janei care erau mai ordonate. Leoșka era în aceeași clasă cu fetele și cu Taras. Valeri Belous urma și el tot clasa a șasea, dar Leoșka nici nu-l punea la socoteală. I-ar fi plăcut mai mult să învețe cu lașa și Mitea, dar aceștia intraseră, ca și Kira, într-a șaptea.

Școala semăna cu cea din Rostov, o casă cu un singur etaj, cu ferestre largi și cu o curte nu prea mare dar curată, cu pământul bătătorit. Ca și acolo, de-a lungul gardului zăceau niște crenguțe frînte și călcate în picioare — tot ce mai rămăsese din puieții sădiți cu mare alai. La un moment dat lui Leoșka i se păru chiar că s-a întors înapoi la Rostov. Mereu se aștepta să audă un bocănit de pași pe scară și Mitka să-i tragă una, din fugă, cu ghiozdanul... în aceeași clipă simți un ghiont vîrtos în spinare. Leoșka suci capul și dădu cu ochii de figura luminată de bucurie a lui Vitka

— Noroc!

— Noroc!

— Înveți la noi? Ce bine îmi pare!

Leoșka se bucura din toată inima că-l întîlnise pe Vitka, îi părea rău numai că era în altă clasă. Dădură o fugă să vadă clasa lui Vitka. Leoșka strecură o privire pe ușa deschisă; întîlnindu-se din nou după vacanță elevii râdeau și vorbeau în gura mare de parc-ar fi fost surzi. Printre ei o găsi și pe fetița cu ochii catifelati, „zâna timpului probabil”.

— Și ea e aici?

— Cine, Natașa Șumova? Mda! Hai afară.

Curtea clocotea de strigăte și tropot de picioare. De bucurie, cîțiva băieți începuseră să se bată cu ghiozdanele. Auzindu-se strigat, Vitka se topi în

gloată. Leoșka așteptă cît așteptă și în cele din urmă se hotărî să intre în clasă. Tocmai își făcea drum printre școlarii mai mărunței, care se zbenguiau prin curte, cînd deodată se simți lovit într-adins de cineva cu umărul, în fața lui stătea Vitkovski, îmbrăcat cu haine noi, cu părul dat pestețcap, și privirea zîmbind batjocoritor, în locul unui ghiozdan de pînză, avea o servietă de piele adevărată, pe care o ținea cu un deget, legănînd-o încolo și înapoi.

— Ce dorești?

— Ni-mic! spuse răs-picat Vitkovski.

— Vezi-ți de treabă !

— Și dacă nu vreau? se uită la el chiorîș Vitkovski-

— Bine n-o să-ți fie, — răsună deodată în spate glasul lui Taras.

Leoșka se întoarse și dădu cu ochii de Taras și de Valet. Valet băgă un deget în gură și fluieră. Cit ai clipi ieșiră ca din pămînt Mitea Erșov, Tolea Savcenko și toți copiii de la cămin, cu care Leoșka mergea la școală. Se strîniseră cu toții roată în jurul lui Leoșka și a lui Vitkovski și tăceau așteptînd. Vitkovski făcu o strîmbătură în chip de zîmbet.

— Să nu te atingi de cei de la cămin !- Ai înțeles? rosti Mitea.

— Poate c-o fi vrînd să-i dăm niscaiva... explicații — adăugă Valeri, făcînd un gest cu tîlc.

Zîmbind disprețuitor Vitkovski se trase un pas înapoi, se întoarse și plecă legănîndu-și servieta pe deget.

— Ce, iar a început? se Tepezi Vitka, dîndu-i la o parte pe ceilalți.

— Nu, i-a fost frică.

— Trebuia să-l cîrpiți !

— Nu-i nimic, îl cîrpim noi cînd o fi nevoie!

Clinchetul clopoțelului umplu curtea, ascuțit, chemînd elevii care intrară buzna gălăgioși pe ușa larg deschisă.

Leoșka, care stătea în aceeași bancă cu Taras, asculta explicațiile profesoarei uitîndu-se în același timp în jurul său. Și printre elevi însă erau unii care se uitau la el; i se întîmpla, cînd și cînd, să întelegească vreo privire cercetătoare. Un băiețandru din banca alăturată nu-l slăbea o clipă din ochi. Era buclat, cu ochi mari deschiși, în care strălucea parcă o mirare voioasă, și aîmbea neconținut, făcînd gropițe în obraji. La un moment dat, profesoara strigă numele lui Iuri Trîhno și bucălatul se ridică. Ascultă surâzător exercițiul și-l scrisese pe tablă, apoi, vîrînduși mina în păr, răspunse la fel de surâzător că nu știa cum să-l rezolve.

— Și de aia ești atît de vesel? îl luă la rost profesoara. Treci la loc.

Trîhno nu se întoarse la loc plouat, dimpotrivă, părea și mai zîmbitor oa înainte. Profesoara întrebă cine poate să rezolve exercițiul. Cîteva mîini se ridicară ici și colo; Leoșka ridică și el mina, cam nehotărît.

— A, elevul cel nou! îl observă profesoara. Treci la tablă.

. Simțind fără să le vadă toate privirile ațintite asupra lui, Leoșka dezlegă la repezeală problema și se întoarse la loc. Jana îi zîmbea din prima bancă, iar Sima dădea din cap în chip de încuviințare.

— Bine — rosti profesoara — numai că nu-i nevoie să ciocănești așa cu creta în tablă...

În aceeași zi Leoșka fu examinat și la limba rusă, răspunzînd bine; deși nu mai călcase de mult pe la școală, ținea minte o mulțime de lucruri. Toată lumea îl lăudă: și profesorii, și Xenia Petrovna, și Liudmila Sergheevna, care îl descusură pe îndelete cum și ce fel fusese prima lui zi de școală.

La început repetară materia pe care Leoșka o cunoștea din scurtul răistimp cît învățase la Rostov și Ar-mavir, așa că nu mai avea nevoie să-și facă lecțiile și băiatul începuse a se obișnui cu gîndul că

nu mai tre-* buia să pună mina pe carte. Mai încolo, însă, se schimbă lucrurile. Într-o zi, profesoara de geografie îl scoase la tablă și-l puse să arate cea mai mare apă curgătoare din apusul Europei. Vergeaua din mina lui șovăi o clipă între Nipru și Dunăre, și se opri în sfârșit pe Nistru, lunecând pe firul lui de la gură în sus.

Clasa începu să freacă. Îngrozită, Sima își puse mâinile în cap.

— După tine fluviile izvorăsc din mări? îl întrebă profesoara. O apă curgătoare trebuie arătată din locul unde izvorăște și pînă unde se varsă în mare. Ce apă e asta pe care ai arătat-o? Leoșka se uită cu coada ochiului pe hartă, dar nu putu desluși ce scria. Din primele bănci îi veni la ureche o șoaptă:

„str... tru... tru...”

— Nipru, — răsări Leoșka.

— Nu mai apune! În locul Dunării îmi arăți Nistrul care văd că l-ai botezat Nipru... Dar Peciora unde este?

Leoșka îndreptă vergeaua mai întîi spre râul Vîcega, apoi spre Suhona și abia atunci se dumiri că greșise. Sima făcea o mutră disperată și toată clasa rîdea, în timp ce profesoara scria ceva în catalog. Boris Kostiuک care stătea în banca întîia se săltă puțin și aruncă o privire pe furiș, ca să nu-l vadă profesoara, ridică în sus două degete...

Leoșka se simțea prost, așa cum te simți de obicei cînd faci una boacăna sau cînd un lucru îți iese pe dos. îi trecu însă repede. Săptămîna următoare căpătă un doi la limba ucrainiană și unul la matematică. Cum însă era deprins de la Rostov cu valurile vieții de școlar, Leoșka nu se prăpădi prea mult cu firea.

Într-o zi cînd iarăși căpătase o notă proastă, pe drum Mitea Eršov se apropie de el și-i spuse răspicat:

■— Ascultă, termină o dată cu asta!

— Cu ce?

- Cu droaia asta de note proaste!
- Ce-ți pasă ție?
- Cum, ce-mi pasă? Auziți, băieți?

Băieții auziseră. Cu buzele strânse, încruntați, se strînseră în jurul lui Leoșka și al lui Mitea.

— Ce crezi tu, că noi sîntem băieții lui tăticu și ai mămişii, ne lăsăm așa, pe tînjeală? Noi sîntem copiii statului! Pricepi?

Leoșka dădu din umeri:

— Ei, și?

— Să faci bine și să nu mai iei note proaste, că de nu, o întoarcem pe foaia cealaltă...

Leoșka își aminti cum „întorseseră foaia” cînd cu Tolea Savcenko și îl trecură toate nădușeliile.

— Ca să nu lungim vorba, uite ce e: bagă-ți mințile în cap, să n-o pățești! Îl sfătui apăsînd pe cuvinte Mitea și-și văzu mai departe de drum.

Băieții, în afară de lașa, plecară cu Mitea. Kira mergea uitîndu-se mereu înapoi. Cînd Băieții tăbăriră cu toții pe el, ea tăcuse chitic; părea că i-e milă de el... Că mare nevoie are el de mila ei!

— Nu trebuie să te superi, — grăi lașa cu blîndețe în glas. Caută să înțelegi că nu ești singur, de capul tău, ci cu noi laolaltă. Înseamnă că răspundem de tine. Dacă îți vine greu, spune și o să te ajutăm, și eu și ceilalți.

Leoșka îi aruncă o privire piezișă : nu, lașa nici gînd n-avea să-l ia peste picior.

lașa nu obișnuia să-și bată joc de nimeni, nici să vorbească de sus cuiva, cu dispreț, deși era tobă de carte. De o seamă cu ei, era totuși foarte cumpănit în vorbe, ca și cum le-ar fi luat-o mult înainte, și de acolo, de departe, unde se afla, era totdeauna gata să le întindă mîna, așteptînd răbdător și cu bunăvoință să vină și ceilalți. Știa mult mai multe decît toți cei de o vîr- stă cu el și de aceea băieții îl porecliseră „academicianul”. Totdeauna profesorii îl ascultau ultimul și numai atunci cînd nimeni nu se

pricepea să răspundă, fiindcă el era oricînd gata cu răspunsul.

— Eu cred că de-aia îți vine ție atît de greu pentru că citești prea puțin...

— Dar cînd vrei să mai și citesc? N-am timp, abia pridesc cu lecțiile...

— Eu cum citesc? Și cum citesc alții?... Ți se pare numai că n-ai timp și că asta te ia de la lecții. Un om care citește, înțelege mai bine lucrurile, n-are nevoie să mai tocească...

— Da' ce, crezi că eu n-aș vrea? Noi însă n-avem cărți.

— E adevărat că avem prea puține la școală, — întări lașa. Hai cu mine să te înscriu la bibliotecă.

Două zile mai tîrziu, Leoșka uitase de toți și de toate.

Citea cartea „Colț Alb” și fiecare pagină îi deschidea parcă o poartă spre o lume nouă în care nu mai exista nimic obișnuit, nu mai exista plictiseală. Leoșka

habar n-avea că scriitorii știu să descopere neobișnuitul în lucrurile cele mai obișnuite, uimiți ei însăși de ceea ce văd și stîrnind uimirea și încîntarea celorlalți. I se părea că eroii cărții sînt niște oameni fără pereche, care nu semănau de loc cu ceilalți și asta numai datorită îndeletnicirii pe care o îmbrățișează. Leoșka rîvnea să fie și el ca ei, drept care își puse în gînd să se facă geolog. Iașa socoti că era o idee bună, amintindu-i însă că un geolog trebuie să cunoască foarte bine matematica, fizica și chimia. Leoșka se puse deci cu rîvnă pe carte și cîtva timp se uită cam de sus la Valeri pe care-l „treceau nădușelile” la ora de matematică.

Cartea lui Seton Thompson despre animale, murdară și umflată ca un burete, pe care Vitka i-o adusese de nu se știe unde, stîrni din nou înflăcărare imbolduri în inima băiatului, iar filmul „Poveste din pădure” le întrecu pe toate. Nu geolog, ci naturalist și vîntor tre- buie să se facă! Apoi Jack London făcu să pîlpîie în fața ochilor săi razele tremurătoare ale aurorei boreale, iar cartea lui Kaverin „Doi căpitani” îi desvălui a- devărata lui vocație, aceea de explorator al Arcticei... Paustovski îi arată cum se preschimbase Colchid.» din- tr-un ținut cu pămînturi sterpe cum era pe vremuri, într-o grădină de portocali, iar povestirile lui Staniuko- vici îi aduseră la ureche vuietul mării și glasul îmbietor al farului...

Viața nemărginită, necuprinsă, cu întîmplări mărunte și cu cele mai felurite priveliști îl chema eu mii de glasuri, deschizînd în fața lui drumuri fără de număr. Și Leoșka stătea în cumpănă, cu inima ticâind, între toate drumurile astea, gata să răspundă tuturor chemărilor deodată. Pas de-ți mai fă lecțiile, atunci!

Văzînd notele lui Leoșka pe primul pătrar, Xenia Petrovna deschise brațele, consternată.

— Nu ți-e rușine?

În aceeași seară îl chemă la ea Liudmila

Sergheev- na. Băiatul care n-o văzuse toată ziua, intrînd, o salută. Liudmila Sergheevna îi răspunse fără să se uite la el.

În birou se mai aflau Sima, împreună cu Jana și toți ceilalți din colectivul de conducere al detașamentului. Toți se fereau să se uite la Leoșka. Numai Kira și Alia îi aruncară o privire, și își întoarseră numaidecît ochii în altă parte.

— Ce. ne facem cu el? întrebă Liudmila Sergheevna, arătând din cap spre Leoșka și ocolindu-i și de astă dată privirea.

— Să ne spună cum s-a întîmplat, — propuse Mitea.

— Ce-a avut de spus, a spus aici. Liudmila Sergheevna luă de pe masă carnetul de note al lui Leoșka și-l ridică în sus. Ce poate să ne mai spună? Că este greu de cap? Ori că-i persecutat? Toată lumea se uită la note, apoi la Leoșka.

— Ei, ce e, v-a pierit graiul? Atunci am să vorbesc eu. Uite ce e, copii, nu știți să fiți buni tovarăși. Da, da!... Vă lăudați că sînteți toți pentru unul? — Un de, la păruială? Sigur, acolo imediat săriți. Dar cînd cineva se lasă pe tînjeală, cînd vedeți că i se duce de rîpă viitorul — nu vă pasă?

— Noi i-am spus, — se apără Mitea. Am încercat să-i deschidem capul...

— Numai lașa e de vină, — vorbi Kira, rumenindu-se la față. Ce? Da, numai el... De la el a luat patima asta a cetitului.

— Vorbești prostii!... surise Alia. Spune mai bine că-i leneș și gata.

— Nu-s de loc prostii! Las' că știu eu... înainte învăța bine, adică nu chiar așa cine știe ce, dar tot învăța... Pe urmă s-a vîrît cu nasul în cărți și a uitat să-și mai facă lecțiile. Pînă și la masă citea...

— E adevărat... — recunoscuse lașa. Ce mi-am zis: o să îndrăgească, poate, cărțile, o să prindă gust de citit și atunci o să-i fie mai ușor să învețe.

Cum văd însă a ieșit tocmai pe dos — și desfăcu brațele nedumerit.

— Să nu i se mai dea voie și gata — ridică Mitea pumnul, dîrz.

— Cum? Să-l oprim de la citit? Asta ar fi chiar o prostie, — spuse Liudmila Sergheevna. Nu putem face așa ceva. Of, Aleoșa, Aleoșa! suspină dînsa și tăcu o clipă. Credeam eă ești băiat mare, cu mintea coapta, că le pricepi pe toate... Destulă bătaie de cap avem cu cei mici, cu prichindeii, ba să aibă nasturii cusuți, ba să nu le curgă năsucul — cum e și firesc, că doar sînt mititei... Dar tu... Acum, ce să facem? Să-ți ștergem și ție nasul?...

Toți copiii, înafară de Alia, începură a zîmbi. Alia se uita la Leoșka de sus, de la înălțimea nemăsurată a primului an de învățămînt tehnic, cu atîta dispreț și cu un fel de curiozitate rece, amestecată cu un pic de scîrbă, de parcă, într-adevăr i-ar fi curs nasul.

— Poți pleca, — spuse în cele din urmă Liudmila Sergheevna. Voi aștialaltî mai rămîneți.

Leoșka ieși.

Cum îi ura!... Da, așa e, citise tot felul de cărți în loc să-și învețe lecțiile... Dar poate că n-avea nevoie să le învețe! Poate că el o să aibă o meserie în care să se descurce și fără ele! Cum? Foarte simplu: o să plece și o să se facă... Și Leoșka se opri sub un plop, gîndindu-se ce o să se facă el mai tîrziu.

Sufla un vînt rece și crengile despuiate, pljne de promoroacă după sloata din ajun, sunau ca sticla. Foile veștede de pe jos, înghețate și ele, foșneau sub picioare. Leoșki dăduse o raită cu băieții dimineața pe malul mării și văzuse că lîngă țarm apa prinsese o pojghiță subțire de gheață, că se învîrtoșase, parcă, se făcuse mai grea, ca și cum s-ar fi strîns de frig.

Și acolo în nord. pe unde călătorea acum vasul „Gas- tello“, probabil că erau numai ghețmi. Cine știe dacă vaporul nu nimerise cumva într-un pustiu de gheață, și căpitanul Alexei Erofeevici cu Cernîș și cu

toți ceilalți nu se aflau acum în aceeași situație ca echipajul vasului „Celiuskin”... De aia, poate, nu-i trimisese

Alexei Erofeevici nici un rînd măcar. Mai bine, fiindcă altminteri te pomenești că Liudmila Sergheevna i-ar fi scris despre notele lui proaste.

Leoșka îl și văzu parcă pe Alexei Erofeevici citind scrisoarea și pe Anatoli Dimitrievici uitîndu-se peste umărul lui și fluierînd a pagubă: „A făcut-o (iartă, puștiul! Nu-i pentru el cartea !”... Alexei Erofeevici tace și se uită doar încruntat, așa... de parcă n-ar mai fi el, ci Alia.

Ei și! O să plece și gata: n-au decît să se încrunte și să spună ce-or pofti... Uite, chiar acum o s-o ia din loc, o să se urce într-un tren de marfă și bun rămas... Or să vadă pe urmă că lipsește, or să-l caute peste tot, or să anunțe miliția. Iar el o să stea pe platformă, tre- murînd de frig, dar n-o să se dea jos din tren, în ruptul capului, n-o să se mai întoarcă...

Vîntul i se strecura pe sub pantaloni, îi umfla haina. Leoșka se sgribuli; nu se mai gîndea cu ^ aceeași înfierbîntare la fuga lui și la ce o să mai fie după aceea.

— Ce-ai rămas aici? îl întrebă Kira care venise aler- gînd după el. Hai acasă, vrei să îngheți?

— Treaba mea. Lasă-mă în pace!

— Vezi cum ești, — rosti Kira cu un tremur în glas... Mai zăbovi puțin, apoi o luă la fugă înapoi. Copii! o auzi de departe Leoșka. Strigați-l pe Gorbaciov, uite-l cum stă acolo _ O să răcească!

Taras și lașa se apropiară de el.

— Vîno acasă! îi spuse lașa.

— Da’ ce aveți cu mine! Ce, sînt copil mic? se răsti Leoșka.

— Ba bine că nu, — i-o întoarse Taras. Chiar Liudmila Sergheevna a spus că ești un țînc... Mergi de bună voie sau te luăm pe sus?

Leoșka se îndură în sfîrșit să-i urmeze.

Treptat, treptat, necazul și amărăciunea ce-l năpădiseră după discuția pe care o avusese cu Liudmila Sergheevna îi mai trecură un pic. Și tot așa se mai domoli, ca în cele din urmă să-l părăsească de tot și gîin- dul de ducă. Leoșka totuși nu vorbea cu acei care, după părerea lui, îl nedreptățiseră. În schimb ei se purtau așa de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

Pesemne scăpase vreo vorbă cineva. despre cele petrecute la adunarea ținută de colectivul de conducere a detașamentului, fiindcă într-o seară Valet, tînjind batjocoritor, spuse așa, ca pentru sine:

— Ar fi timpul să facă nani copilașul?

Leoșka făcu pe niznaiul, ca și cum n-ar fi fost vorba de el.

Altădată Valet, cu același rînjet zeflemitor, începu a cînta uitîndu-se în ochii lui Leoșka:

Nani, nani, puiș....

Leoșka tăbărî asupra lui, dar între timp și săriseră băieții să-i despartă și, înșfăcîndu-l, îl trîntiră pe pat și-l ținură acolo pînă încetă să se mai svîrcolească. Mi- tea și Taras se duseră întins la Valet.

— Hai »puțin afară, să vorbim ceva, — îl pofti Mi- tea, arătînd cu capul spre ușă.

— Ia lăsați-mă în pace! sări cu gura Valet, dar întîlnind privirile celor doi se potoli pe loc și ieși după ei.

-Discuția se sfîrși repede. Valet se întoarce cam plouat, gîfîind. Și se ferea să se uite spre Leoșka.

Leoșka rămase mai departe îmbufnat. N-are nevoie de nici un ajutor, nu trebuie să-l ia nimeni sub aripa lui. Dacă așa au înțeles să se poarte cu el, foarte bine, și el o să facă întocmai. Se ținea departe de băieți și tot mai des se vedea că nu e în apele lui. Tot mai des avea nevoie să-și zgîndere paraponul, să trezească amintirea ce începea să se șteargă, pentru a nud pufni rîsul cînd băieții se porneau pe rîs, ca nu cumva ei să-și închipuie că uitase tot și că nu mai

era supărat.

Nu voia nici să uite, nici să ierte. Da' ce își închipuie !... S-au găsit ei mai deștepți! Nu-i el prostul ăla. Dacă și-ar pune mintea cu ei, ar vedea că nu-i cu nimic mai prejos. Numai să vrea, că le-ar arăta el...

Să le arate se dovedi însă un lucru destul de greu. Trebuia să-i ajungă din urmă și în același timp să învețe și lecțiile noi, pe care de multe ori nu le pricepea, deoarece se bazau pe un bagaj întreg de cunoștințe, iar el descoperea mereu goluri în cunoștințele ce și le însușise mai înainte. Leoșka scrâșnea din dinți și, întăritat, citea și răscitea materia învățată. Uneori ne-maiînțelegînd nimic, ridica ochii de pe carte și întîlnea privirile lui Mitea, Kira sau lașa, în care citea un fel de milă și dorința de a-i veni în ajutor. Leoșka însă se întorcea cu spatele la ei și îndesîndu-și pumnii în tîmple începea iar să citească. Ce credeau ei, c-o să-i roage? — Să aștepte mult și bine!

Trecură cîteva săptămîni pînă ce doiurile dispărură din catalog, fiind înlocuite cu trei și patru. Acum de cîte ori Leoșka răspundea la lecție, pe chipul lui Taras se zugrăvea un fel de încurajare cumpătată. „Mutuloanca” îi zîmbea, iar ochisorii puțin boboșați ai lui Sima străluceau. Leoșka se făcea că nu vede nimic. Că mult îi lipsea încurajarea lor! Nici altininteri n-avca nevoie de ei. Singurul lui prieten adevărat era Vitka Gușcin.

Vitka se avea bine cu toți colegii lui de clasă, în afară de Vitkovski, dar se simțea mai legat de Leoșka, probabil pentru că îl asculta mai bucuros deoît alții, nu-l contrazicea niciodată și nu-l lua peste picior cînd el începea să trăncănească, spunîndu-i cum o să ajungă un marinar cu faimă-n lume. Vitka se apucase să copieze de prin cărți fel de fel de poze cu vaporeșe și bărci cu pînze cu care, apoi, umpluse pereții acasă. Uneori Milocika, surioara lui, reușea să

pătrundă în sfârșit la el în cameră și să fie lăsată să stea acolo datorită lui Leoška, care-i ținea parte. Fetița se uita uimită și cu jind la pozele de pe pereți și ofta din greu: ea nu avea asemenea minunății. Leoška îi desena niște vapoare să juri că erau adevărate. Milocika însă nu părea să se împace cu realismul. Apăsându-și buza de sus cu vârful limbii și gâfâind de atâta casnă, prefăcea dîra ușoară de fum ce iese pe coșul vaporului într-o spirală groasă,

răsucită, pe punte smîngălea niște oameni înalți cît catargul, iar sus, deasupra vasului, trîntea un avion care semăna cu o găină zbîrlită...

Din păcate nu putea să se ducă prea des la Gușcin, nici să zăbovească prea mult: trebuia să fie la timp acasă la prînz și la cină, să-și facă lecțiile. Iar la cămin tot timpul se simțea strîmtorat, stingherit. Oricît se străduia Leoșka să-și zgîndere rana, nu mai simțea ceea ce simțise cîndva. Acum nu se dumirea de ce și pentru ce se supăraseră atît de rău, certîndu-se cu băieții pentru toată viața. Fiindcă nu se îndoia cîtuși de puțin c-o să rămînă certat cu ei toată viața.

Într-o zi, după școală, Mitea îi lăsă pe băieți s-o ia înainte și, grăbindu-se apoi să-l prindă din urmă pe Leoșka, îi spuse, ca și cum s-ar fi întors la o discuție întreruptă în ajun:

— Vezi că tot eu am avut dreptate!

Leoșka se uită la el cbiorîș.

— Toată lumea zicea că trebuie să fii ajutat, iar eu o țineam una și bună: c-o să te descurci tu și singur și o să-i ajungi pe ceilalți. Și uite că i-ai ajuns, așa că nu mai are rost să faci mutre!

— Cine face mutre — eu?

— Da' cine, eu, cap de dovleac? Începu să rîdă Mitea și-i trase una cu ghiozdanul în spate.

— Da' ce, eu fac mutre? izbucni Leoșka în rîs, poc- nindu-l la rîndul său pe Mitea cu ghiozdanul.

— Săriți, băieți! îi bat pe-ai noștri! strigă Mitea.

Luă de jos un pumn de zăpadă și zvîrli cu el în Leoșka. Acesta îi răspunse. Băieții veniră în iureș și o ploaie de bulgări se abătu asupra celor doi. O clipă mai tîrziu toată strada părea hîntuită de viscol. Trecătorii își încetineau pasul și se uitau la ei zîmbind. Își aminteau pe semne de copilăria lor la fel de zglobie și gălăgioasă, de bătaile cu zăpadă și tare ar fi vrut să arunce și ei un cocoloș de omăt în careva, dacă n-ar fi fost oameni în toată firea. Se aplecau jos să ia un pumn de nea pe care-l frămîntau

apoi, zîmbind sfios, plecau mai de

parte la treburile lor, ducînd cu ei amintirea asta din copilărie ce se topea repede, curgîndu-le printre degete.

Deodată, în toiul luptei, se auzi un răcnet :

— Ce, ați căpiat? Derbedeilor!

Un om în vîrstă, de pe trotuarul vecin, scutura în aer bastonul. Pe reverul paltonului negru cu care era îmbrăcat se vedea un cerc alb — urmă lăsată de bulgărele ce se strivise de pieptul lui.

— Păzea! strigă Valeri.

Băieții înșfăcăară ghiozdanele și o tuliră la fugă.

La drept vorbind nu se speriaseră nici de cetățeanul acela gras* nici de bastonul lui. Le plăcea însă și erau bucuroși să alerge și să zburde, așa cum o clipă mai înainte le plăcuse să se bată cu zăpada care scîrțîia în mîini și mirosea a proaspăt și a ger. Fugeau strigînd în gura mare și tropăind de zor ca să scîrțîie zăpada și să duduie cît mai tare pămîntul sub picioarele lor.

Zarva ce făcea să clocotească strada șterse orice umbră de supărare, pe care Leoșka voia s-o păstreze pe veci în sufletul său, între el și tovarășii săi. Și iarăși începu să meargă cu lașa la bibliotecă. Iar deschidea fiece carte ca pe o ușa fermecată spre o lume nouă, necunoscută care, ca prin minune, începea în cîteva sute de pagini. Numai că de astă dată Leoșka nu mai căuta să tragă după sine ușa, uitînd de tot ce era în jur.

„Țapul” împreună cu motorul fuseseră așezate pe un postament, cureaua și roata de transmisie agățate de perete și toată instalația pusă la punct. Acum, duminica, de cîte ori Vădim Vasilievici intra cu tărăboi în curtea căminului, Kira, Mitea și Tolea se închideau cu el în atelier, de unde răzbăteau mai apoi cînd un uruit gros, cînd trosnete sau ciocănituri. În sfîrșit Vădim Vasilievici declară că totul era gata și că puteau să-i dea drumul, grăbindu-se să adauge însă numaidecit că lucrurile trebuiau făcute așa, ca

lumea.

Cum adică „așa, ca lumea”? Desigur atelierul nu era o construcție uriașă ca în industria grea, dar nici la cămin, vorba ceea, nu se deschidea câte un atelier chiar așa, în fiecare zi. Nu era deci un prilej de sărbătoare? Nu era într-adevăr o zi mare pentru cei ce aveau să scoată primul șpan cu ajutorul acestei mașini antideluviene? Și nu s-ar cădea oare ca solemnitatea de față să fie numită „Sărbătoarea primului șpan”? Aud? Sună frumos, nu-i așa? Poate că în felul acesta se va statornici o tradiție: ca fiecare copil care va începe să lucreze la strung să scoată primul șpan în văzul tuturor și cu toată pompa! Tradițiile nu trebuie numai păstrate, dar și făurite!... Nu e rău, ai?

Cu capul aplecat pe umăr, mijind ochiul sting și descriându-l mare pe celălalt, așa cum privea întrebător jur împrejur, Vădim Vasilievici semăna cu o pasăre ciudată, pleșuvă. Nimeni însă nu găsea c-ar fi ceva de rîs aici; viitorii strungari se uitau la el cu dragoste și respect.

— Să-i chemăm și pe cei de la școala profesională, ■ — propuse Kira.

— Sigur că da, — se învoi Liudmila Sergheevna. De la școala profesională veniră elevii pe care-i cunoscuseră, împreună cu Eremenko. Acesta cercetă și pipăi totul cu cea mai mare grijă; ba chiar ținu să vadă cît era de trainic postamentul pe care se afla pus strungul.

— E bine, e bine, — încuviință el, gîfîind și ștergîndu-și mîinile. Numai că trebuie uns cît mai des! Așa îi place lui... strungului, să fie uns cît mai des.

— Ce, nu l-am uns destul? se miră Kira. Fata îl urma pas cu pas pe Eremenko, băgîndu-și și ea peste tot nasul, pe care izbutise chiar să și-l mîn-jească.

— Ba nu, e bine, e bine, — o liniști Eremenko. Să știi, fetițo, că ai să ajungi un strungar de ispravă, se

vede după nas! Începu să rîdă el, observînd petele de ulei de pe nasul Kirei. Ei, acum ce să mai spun, dragii mei, puteţi începe!

— Dacă-i vorba de început, atunci începeţi dumneavoastră, — îi spuse Liudmila Sergheevna, întinzîndu-i foarfecă. Dumneavoastră ni l-aţi dăruit, dumneavoastră se cade, aşadar, să faceţi începutul.

Întrerupătorul era legat de tabloul de comandă cu o panglică roşie, subţire. Şi tot aşa era legat şi suportul strungului de postament.

Se aşezară cu toţii în Semicerc — prichindeii în faţă, elevii mai mari la spate. Pînă şi Efimovna îşi lăsase baltă bucătăria ca să asiste la inaugurarea strungului. În fund se zărea statura înaltă, cam adusă din spate a lui Ustin Zaharovici. El era cel ce făcuse postamentul şi tot el ajutase la instalarea motorului şi a strungului; cu toate astea nu-şi schimbase cîtuşi de puţin părerea despre ele, privindu-le cu aceeaşi mutră acră.

Eremenko păşi în mijloc, unde era locul liber. În liniştea ce se lăsase se auzi ţăcănind de două ori foarfecă din mîna lui.

— Să fie într-un ceas bun, cum se zice! le ură el îndepărtîndu-se de strung şi dînd să vîre, din obişnuinţă, foarfecă în buzunar, de parcă ar fi fost un micro- metru.

Mitea se apropie de motor şi împinse întrerupătorul. Motorul începu să duduie. Cureaua de transmisie se smuci şi începu să lunece în sus lovindu-se de marginea roţii şi ţăcănind ca un metronom. Încordată şi cam palidă la faţă, Kira puse piciorul pe grătarul de lemn din dreptul strungului şi se uită la Vădim Vasilievici. Acesta încuviinţă din cap. Kira băgă în manşon un şurub rotund, învîrţi manşonul şi începu să strîngă cu o cheie franceză camele. Cheia îi scăpă din mîină şi se lovi de glisieră.

— Ai grijă! strigă Eremenko, lovit parcă în inimă, şi întinse spre strung foarfecele pe care le ţinuse tot

timpul în mînă, după ce încercase zadarnic să le bage în buzunar. Se uită mirat la ele și le dădu vecinului.

Kira puse în mișcare motorul. Aplecată deasupra lui, Kira apropie binișor sania. Cuțitul atinse șurubul o dată, de două ori; pe suprafața lui tuciurie apărură sclipitor un inel care începu a se desfășura ca o panglică. Cojindu-se parcă de negreală lăsa să se vadă șurubul și suprafața lucie a metalului. Svîcnind, șpanul se răsucea în spirală. Mirosea a ulei și a fier încins. Răsucindu-se, șpanul bătea cînd în galben, cînd în negru. Cuțitul ajunsese la came. Kira trase deoparte sania, opri motorul și se întoarse către cei de față.

— Ați văzut? Nu mă credeți, — exclamă Eremenko. Nu v-am spus: e un strung grozav. Și începu să aplaude.

Toată lumea începu să bată din palme. Emoționată, Kira își șterse cu palma broboanele de sudoare ce-i ieșiseră pe frunte și deasupra gurii. În locul lor se iviră niște dîre negre. - Copiii se porniră pe rîs, bătînd mai vîrtos din palme. Nu rîdeau de ea, ci fiindcă erau bucuroși. Mînjită de ulei pe față, nu era cîtuși de puțin comică, ci părea frumoasă fetița asta cu gura întredeschisă, pe care flutura un zîmbet fericit, cu ochii strălucitori și plini de mîndrie.

Eremenko scoase bulonul șlefuit, se uită la el și rosti mulțumit:

— Merge, și încă foarte bine!

Bulonul trecu din mînă în mînă. Fiecare voia să atingă, să miroasă obiectul acela lucios și cald, de parcă ar fi fost viu. Netezeau ca fermecați bucata rotundă de fier și parcă nu se îndurau S'O lase din mînă. Cine oare n-o invidia în clipa aceea pe Kira? Și cui oare nu i se părea că ține în palmă o frîntură din viitorul său?

Vădim Vasilievici culese de pe jos șpanul răsucit. Rupse o bucățică din el și-o puse într-o cutie pe care

o scoase din buzunar.

— Nu e un briliant, firește — îi spuse el — dar cu timpul o să-ți dai seama că amintirea unui lucru pe care l-ai făcut pentru prima oară cu mâinile tale prețuiește mai mult decît toate briliantele din lume. Poftim, păstrează-o!

Kira luă cu grijă cutiuța, ca și cum așchia aceea de fier ar fi putut să zboare. Copiii începură iar să aplaude și să strige cît îi ținea gura. Fata însă nu auzea nimic: șpanul albastru strălucea ca o floare a norocului. De cînd se pomenise pe lume, Kira nu mai trăise o zi ca asta și s-ar fi simțit în culmea fericirii dacă... dacă Leoșka Corbaciov n-ar fi fost atît de nesuferit. Stătea ceva mai încolo de vorbă cu Serghei Lomanov și făceau baz amîndoi de cine știe ce, fără să se sinchisească nici de Kira, nici de bucuria ei.

21

Vitka părea schimbat. Cîteva zile în șir era potolit, apoi îl apucau deodată năbădăile și începea să-și facă de cap, în recreații striga mai tare decît toți, căuta ceartă cu lumînarea și abia aștepta un prilej să sară la bătaie. Muștrările nu ajutau la nimic. El se uita în lături cu o privire sălbatică, făgăduind că „n-o să mai facă altă dată” și era tot atît de obraznic și zvînturat ca și mai înainte. La învățătură, cînd lua nota cinci, cînd trei. Diriginta o chemă atunci pe maică-sa la școală și află că și acasă Vitka era cu toane: cînd tăcea, de nu puteai să scoți o vorbă de la el, cînd n-o lăsa în pace pe soră-sa, necăjind-o și făcînd-o să plîngă; se răstrea la femeia de serviciu, ba chiar și la maică-sa.

— Vîrsta cea mai ingrătă, — oftă diriginta. Mulți copii sînt așa la vîrsta asta... Trebuie să căutăm pe cît posibil să evităm orice prilej de enervare pentru ei.

— Dar cine-l enervează? El ne scoate pe toți din

sărite.

— Psihologia unui adolescent e ceva foarte complicat. Trebuie să avem' grijă, multă grijă...

Colegii de clasă însă nu se gîndeau cîtuși de puțin să-l cruțe pe Vitka. îl „prelucrau” în adunările clasei lpr, la adunările detașamentului. Bosumflat, cu obrazii arzîndu-i ca focul, băiatul căuta să se apere, cu un glas tărăgănat, plin de ciudă. Se uita la judecătorii lui, pe Sub sprinceană, strîngînd mînios buzele sale groase: îi dau mereu zor cu lecțiile, cu notele, cu"-lenea... Putea el oare să-și deschidă inima față de ei?

Tulburat, Vitka ar fi vrut să se destăinuie cuiva, să-i mărturisească bucuriile și necazurile, între care sufletul lui se zbătea ca o surcică purtată de un val năpraz- nic, făcîndu-l să se poarte atît de urît. Totdeauna se căia de isprăvile lui, dar remușcările se iroseau curînd, lăsînd în loc același zbucium și lucrurile se desfășurau ca mai înainte. Singurul care nu-l plictisea cu întrebările și nu-l dojenea era Leoșka Gorbaciov^ lui se hotărî Vitka să i se- destăinuie.

Într-o zi cînd se întorcea de la școală Vitka căută într-adins să facă un ocol ca să zăbovească mai mlilt împreună. El mergea pe marginea trotuarului, lovind cînd și cînd cu vîrful pantofului trunchiurile copacilor. Crengile tresăreau, scuturîndu-se de omătul pufos. Deodată băiatul își luă inima în dinți și se întoarse spre prietenul său.

— N-o să spui nimănui?.

— Nu.

— Pe euvîntul tău?

— Pe cuvîntul meu.

— Ascultă, tu ai fost vreodată îndrăgostit?.

Leoșka căscă ochii mirat și se făcu roșu ca racul.

Se poate să vorbești despre una ca asta așa în gura mare?

— Nu, — îngîină el.

— Eu, însă, sînt — îi mărturisi Vitka încruntat, izbind din răsputeri cu piciorul într-un copac.

Leoșka șovăi, neștiind ce se spune în asemenea împrejurări.

— De cine? întrebă într-un târziu.

— De Natașa Șumova.

— De Șumova?

— Ei da, de ea, ai ceva împotriva? îl înfruntă Vitka. Ce, ți se pare urită, da? Și mie tot așa mi se părea... mai înainte.

Fetița aceea cu gura mare, cu umerii obrazilor ieșiți în afară, eu părul zbîrlit, într-adevăr, numai frumoasă nu era, după părerea lui Leoșka.

— Ce o mai fi și asta? întrebă Vitka nedumerit. Era urită foc și deodată așa tam-nesam am început s-o văd frumoasă!

— Știu eu? răspunse Leoșka.

El atîta știa că Alia fusese totdeauna frumoasă și că pe zi ce trecea se făcea mai frumoasă.

— Spune, e drept? oftă Vitka.

— Ce?

— Să fie așa... îi răspunse în doi peri yitka. Ține minte: ți-ai dat cuvîntul, auzi tu?

Pînă mai ieri Natașa Șumova nu se deosebise prin nimica de celelalte fete din clasă și de ceilalți copii. Puteai, așa, la întîmplare, s-o tragi de păr, s-o înghiontești, s-o necăjești. Vitka nu se sfia s-o facă și chiar cu dragă inimă, pentru că Natașa însăși îl zgîndărea iineori și în toate se ținea în rînd cu băieții. O dată, cînd în recreația mare spusese că numai dintr-o singură buză a lui Vitka s-ar put^a croi trei, băiatul se repezi la ea, hotărît s-o învețe minte. O ajunsese tocmai la gard, de unde nu mai avea cum să fugă și, înșfăcînd-o de braț, o smucise. Natașa se întoarse spre el, îmbujorată la față, cu părul vîlvoi, să- getîndu-l cu ochii ei mari și mînioși.

— Hai dă, dacă îndrăznești! încearcă!

Și în aceeași clipă băiatul, cu mina ridicată, gata s-o lovească, băgase de seamă cît era de frumoasă. Cîteva secunde stătuse așa ca înmărmurit, cu ochii la

ea, apoi se făcuse deodată stacojiu la față de parcă l-ar fi opărit cineva și lăsase să-i cadă mina în jos. Natașa se grăbise s-o șteargă.

Uluit de această descoperire neașteptată, Vitka toată ora se uită pe furiș la Natașa. Era uimitor de frumoasă î Totul era frumos la ea. Și ochii, și sprâncenele, și părul zburdalnic care nu voia să știe de pieptene, și gura chiar, gura aceea mare nu i se mai părea acum lui Vitka nici mare, nici urâtă. Cum îi mai sticleau dinții, cum se ridicau și se coborau genele lungi și dese, cum i se apleca gîtul mlădieu, cu pielea străvezie sub care se zărea o vinișoară albastră.

Natașa nici habar n-avea de Vitka. Asculta explicațiile profesorului și tot șușotea ceva cu vecina ei, fără să-l învrednicească măcar cu o singură privire' pe Vitka. În schimb el nu-și mai putea lua ochii de la ea și făcea fețe, fețe. De cîte ori Natașa ridica mîna ei subțire și delicată, Vitka se simțea năpădit de un val de duioșie și. milă pentru mînuța aceea palidă. Iar cînd se întorcea cu spatele spre el, se uita cuprins de extaz la mîneca țesută în cot a bluzei verzi de lînă.

O sorbea din ochi și ar fi fost în stare s-o privească așa mereu, neconținut, o veșnicie... Din păcate veșnicia dragostei nu se împăce de loc cu orarul școlar, fiind întreruptă de clopoțelul care suna recreația. Natașa o zbughise afară cu prietenele ei, iar Vitka se ținuse după ea, ursuz, dornic s-o vadă măcar de departe.

Din ziua aceea Vitka n-o mai necăjise, nu-i mai căutase pricină. Îndura fără să cîrtească orice batjocură din partea Natașei și o urma ca o umbră, pas cu pas; sfișiat de rușine și topindu-se de fericire, ar fi suportat orice, cu gîndul la un singur lucru: ce să facă să-i fie pe plac Natașei* ca să se uite în sfîrșit la el și să-i zîmbească. Oricît își trudise mintea, Vitka nu izbutise să găsească nimic. Încruntat, gîfîind, cu

urechile aprinse și inima învîlvorată, îi tot dădea mereu tîrcoale, ba de la o vreme schimbase și drumul spre casă, numai să se poată ține după ea, așa de departe. Natașa nici nu-l băga în seamă. Dacă Vitka se încăiera cu cineva, sau făcea cine știe ce pozna deochiată, fata se mulțumea să dea din umeri și se uita la el ca și cum n-ar -fi fost..

De cîte ori Vitka nu-și jurase că n-o să se mai apropie de Natașa, nici n-o să-și mai întoarcă ochii spre ea. Cum intra însă pe poarta școlii, picioarele cu de la sine putere parcă îl duceau acolo unde se afla Natașa și capul fără voia lui se întorcea spre ea.

Rănit în adîncul inimii de' nepăsarea fetei, Vitka visa să cadă o dată bolnav la pat. Și cu un fel de voluptate amară și «cu o jale adîncă își închipuia clipa morții sale și durerea tîrzie a Natașei, care abia a- tunci o să-l înțeleagă și o să-și dea seama cît prețuia el, plîngînd nemîngîiată lîngă sicriul în care el o să zacă galben ca ceara, rece și înstrăinat.

Vitka se tot uita în oglindă, căutînd să descopere pe chipul său urmele suferinței prevestitoare de moarte, dar nu vedea decît buzele-i roșii, pline, obrații rumeni, bucălați, cîtuși de puțin potriviți pentru un om *care, răpus de durere, trage să moară.

Vitka credea cu tărie că dragostea-i neîmpărtășită era adînc înmormîntată în inima lui, cînd într-o zi, întrînd în clasă, dădu cu ochii de o formulă scrisă pe tablă cu cretă „ $G + \text{Ș} = ?$ ”. Vitka se înroși ca focul și se grăbi să șteargă tabla pe loc. În recreație își luă o mutră ca și cum n-ar fi avut nici în din nici în mîneacă cu formula aceea, dar uitîndu-se la Natașa înghețată: mînioasă foc, fata îi azvîrlea lui Vitka niște priviri de parc-ar fi vrut să-l răpună. Vitka amenința cînd pe unul cînd pe altul dintre băieți, bănuindu-i pe rînd c-ar fi autorii celor scrise pe tablă, ba chiar sări și la bătaie, dar tot degeaba, căci formula ieșea iar la iveală. Într-o zi Vikenti Pavlovici observînd pe tablă o

altă formulă „G:Ş = tîmpit” se uită la ea, ridicînd mirat din sprîncene şi spuse :

— M-da... O ecuaţie cu tîlc. Ştergeţi-o totuşi.

Ceea ce pumnii pe care Vitka îi,, împărţea în dreapta şi-n stînga, din prisos, nu reuşiră să facă, îndeplini obişnuinţa. De la o vreme băieţii se obişnuiră nu gîndul că Vitka „e îndrăgostit” şi nu mai luau în seamă starea lui, aşa cum nu mai vedeau scrijeliturile. de pe bancă din anii trecuţi sau pata de cerneală de pe podea de lîngă banca întîi.

Nataşa nu vorbea cu Vitka, deşi se părea că nu-i mai ţinea supărare. Pînă atunci Vitka nu îndrăznise să-i spună nimic; de astă dată însă se hotărî să lămurească lucrurile. După ce mîzgăli un caiet întreg, rupîndu-l foaie cu foaie, se convinse că nu se află cuvinte în stare să-i tălmăcească simţămintele. îşi fxămîntă mintea o

bucată de vreme și în sfârșit găsi mijlocul de a și le mărturisi cât mai scurt și mai cuprinzător. Nici cerneala, nici creionul nu erau potrivite însă pentru asemenea lucru ce trebuia rostit de însuși glasul inimii. Vitka luă de la Sonia un ac și se închise la el în cameră, își împunse un deget, stoarse o picătură de sînge pe o peniță curată cu care desenă apoi o inimă, scriind la mijloc literele „V + N”.

Toată ziua stătu la îndoială și abia în ultima oră își luă inima în dinți și-i aruncă bilețelul împăturit în patru. Se temea ca Natașa să nu-l azvîrle fără să-l citească. Fata însă nu-l azvîrli. Făcîndu-se că-l ascultă pe profesor, Vitka o pîndea cu coada ochiului. Natașa desfăcu bilețelul și deodată se îmbujoră toată: obrazii, urechile și chiar gîtul îi erau roșii ca focul. Se încruntă și ascunse bilețelul. Pe urmă Vitka o văzu sco- țînd iar hîrtia și mîzgălind de zor ceva pe ea. Cu suflarea tăiată, Vitka se tot foia în bancă, așteptînd răspunsul. Răspunsul însă nu-i sosi. În schimb Vitka o surprinse pe Natașa în timp ce-i arăta bilețelul vecinei sale, care pufni în rîs. Pe urmă biletul ajunsese în banca următoare, unde iarăși fetele începură a se hlizi și a șoșoti între ele. Hîrtia trecea mai departe, din bancă în bancă. La Un moment dat încăpu în mina lui Voșceakov și acum băieții întorceau capul spre el și rînjeau. Stacojiu, Vitka își propti fruntea în palme, să-și ascundă obrazii ce-i ardeau și lacrimile gata să-i curgă. Auzi rîsete și șușoteli în spatele lui și sucindu-se deodată reuși să pună mîna pe nefericitul lui mesaj, în ce hal ajunsese! Natașa ștersese cu grijă litera „N”% scriindu-i în întregime numele „Viktor”, adăugind inimii pe care Vitka o desenase cu sîngele lui două urechi clăpăuge.

Inima, înflăcărată de dragoste, semăna acum cu o căpățîină de măgar — %

Nimeni pînă atunci nu-l umilise atît de crunt pe Vitka. Băiatul își băgă nasul în carte, făcîndu-se că citea, dar rîndurile îi jucau în fața ochilor împăienjeniți de lacrimi.

Vitka stătea ca pe ghimpi așteptînd să sune, și cum auzi clinchetul clopoțelului înșfăcă ghiozdanul pe care-l ținea la îndemîină și o zbughi primul pe ușa afară. Coborî glonț scara, smulse paltonul din mîna îngrijitoarei și fără să-și mai încheie nasturii ieși buzna în stradă. Fugea fără să mai audă că era strigat din urmă. Sub pașii lui zăpada înghețată bocnă scîrțîia, iar sus, pe cerul albastru, strălucea soarele. Cerul însă i se părea lui Vitka întunecat, iar soarele se prăpădea de rîs. Pînă și zăpada rîdea parcă în hohote, sfredelindu-i urechile... Grom și Lovki se porniră să schelălăie, primind cîte un picior de la Vitka iar ușa de la intrare fu izbită atît de puternic, încît începu să curgă de sus tencuiala.

— Veniși, zurbagiule? bombăni supărată Sonia. Vitka se încuie la el în odaie și văzînd că bătăile în ușa nu mai conținesc, strigă fără să deschidă că azi nu mănîncă, nu vrea și încă ceva nedeslușit. Milocika se apropie și ea de ușa și trase cu urechea: înăuntru se auzeau niște zgomote ciudate.

— Vitka plînge, — îi șopti nedumerită Milocika păpușei sale și plecă de acolo în vîrfurile picioarelor. Vitka plîngea într-adevăr. În viața lui nu suferise atît de crunt. Totul era distrus, călcat în picioare. Și biruit de durere și de milă față de sine, Vitka plîngea amarnic.

Furtunile năprasnice nu țîn însă prea mult. Domolind suferința cumplită a primei umilințe îndurate, lacrimile-i secaseră. Băiatul care/ stătuse pînă atunci cu capul vîrît în perină, se întoarse pe spate, ou mîinile la ceafă.

De aci încolo viața lui nu mai avea nici un rost. De vreme ce nimeni pe lume (adică Natașa) nu-l înțelegea și nu-l 'prețuia, ce nevoie mai avea de lumea asta? N-ar fi mai bine ca într-un gest de dispreț suveran să renunțe la ea? Da, chiarășa, s-o părăsească fără

/

nici o părere de rău. Totul se năruise, nu mai avea nimic de pierdut, nimic după care să-i pară cumva rău. O să-l regrete, nici vorbă, dar atunci o să fie prea târziu...

Stăpînit de o dureroasă hotărîre, Vitka începu să depeze în minte mijloacele pe care le-ar avea lă îndemînă spre a părăsi lumea asta, cînd tocmai îi bătu în uşă maică-sa, spunîndu-i să lase prostiile şi să vină îndată la masă. Vitka se prefăcu că doarme, ba chiar începu să şi sforăie, dar maică-sa nu-l crezu şi dă ameninţă c-o să afle şi taică-său de năzbîtiile lui. Aşa că trebui să mai amîne un timp despărţirea de lumea asta.

Vitka se spală pe faţă, dar ochii îi erau tot umflaţi şi roşii. Băgînd de seamă, maică-sa, cu lipsa de tact pe care o au adesea părinţii, începu să-i pună tot felul de întrebări, ca să afle ce se întîmplase. Băiatul răspunse că nu s-a întîmplat nimic doar atît că se cam ciondănise cu... Voşceakov. Se ciondănise cu el ori se bătuseră? Ei da, chiar aşa, se bătuseră...

Gîndindu-se la soarta lui nefericită şi la nepriceperea părinţilor „de a vorbi acelaşi grai ca şi copiii”, Vitka, fără să ştie cum, mîncă o farfurie cu supă, chiftele, compot şi ar mai fi cerut o ceaşcă de compot, dacă nu şi-ar fi adus chiar atunci aminte de toate cele întîmplate; făcînd un gest dezolat cu mîna, se lipsi. Ce rost mai avea compotul?...

Apoi în loc să-şi înveţe lecţiile — la ce bun? — Vitka, cu bărbia rezemată în pumni, stătu la fereastră şi se uită cum afară se învîrteau, cemindu-se, fulgi pufoşi de zăpadă.

Adormi aşa, frînt de durere; nici nu ştia cum ajunsese în pat.

A doua zi dimineata Vitka mîncă pîine cu unt, îşi bău ceaiul şi se pregăti să plece la şcoală, numai aşa de ochii maică-şi. Din păcate, în poartă se ciocni nas în nas cu Tolea Krutilin.

— Mergem împreună? îl întrebă Tolea.

Vitka se stăpîni și o pomi în pas cu el. Cînd o văzu pe Natașa intrînd în clasă, se înroși tot și se întoarse cu spatele, ferindu-se să se mai uite la ea.

Și iată că minciuna pe care i-o spusese maică-și se adeveri. În recreația mare Voșceakov așezîndu-se așa ca Vitka să-l poată vedea duse palmele la cap și începu să și le fluture de parcă ar fi fost niște urechi clăpăuge. Vitka tăbărî pe el cu pumnii. Chemat la director, Vitka luă toată vina asupra lui. Stătea cu inima pierită, de teamă ca nu cumva Voșceakov să spună din ce pricină se încăieraseră. Voșceakov se prefăcu însă că habar n-are și nu scoase un cuvînt.

Natașa nici nu se sinchisea de suferințele lui Vitka. Învăța tot atît de bine ca mai înainte, zburda în recreații și n-avea cîtuși de puțin de gînd să-și facă sînge rău pentru că Vitka umbla cu o mutră jalnică.

Vitka se silea să se uite cît mai puțin la ea, însă băgase de seamă prea bine că Natașei îi plăcea să vorbească și să rîdă tot mai des cu Vitkovski și că după școală plecau împreună acasă.

Asta era culmea. Ce merita o fată care se putea uita la un filfizon ca ăsta, lins în cap, cu care, zău, nu știu ce găsea de vorbit? Nimic alt, decît disprețul.

Vitka îi mărturisi lui Leoșka, fără să intre în amănunte, că era dezamăgit de - viață, că de fapt nici nu există dragoste pe lume, că toate nu erau decît fleacuri și născociri și că singurul lucru ce prețuia cu adevărat pentru el era prietenia între doi bărbați. Înainte fusese prieten cu Sereoja Lomanov, care însă plecase din clasa a șasea la școala profesională, și dacă el, Leoșka, vrea, o să rămînă prieteni toată viața.

Leoșka se bucură, spunîndu-i că primește cu dragă inimă, deoarece cel mai bun prieten al lui era Mitka, rămas la Rostov. Cît privește dragostea, Leoșka nu rosti nici un cuvînt; n-avea încă nici o părere despre ea.

Dragostea lui Leoșka nu semăna cîtuși de puțin cu

izbucnirile furtunoase ale lui Vitka. La drept vorbind nici nu era ceea ce se chema „dragoste”. Dragostea era pentru oamenii mari în cărțile pe care le citea el. Acolo eroii țineau poloiloghii întregi despre dragoste, se chinuiau, erau nenorociți. Pe urmă se însurau, ori se măritau și iarăși se chinuiau și erau nenorociți. Simțămintele lui nu semănau de loc cu cele zugrăvite în cărți; i se părea că ceea ce simțea el, nu mai simțise nimeni altul înainte.

La început credea aproape cu tot dinadinsul că o ura pe Alia, și chiar așa și era. Dar cu cât se întâlnea mai des cu Alia cu atât mai greu îi venea să țină vreo supărare. Prima ciocnire, pe care o avusese cu ea la ședința colectivului de conducere al detașamentului își tocise de mult ascuțișurile; Leoșka uitase cât de adine îl umilise cuvântarea ei plină de semeție și acum se uita la ea fără umbră de necaz, dimpotrivă, o privea și o asculta cu drag vorbind. Ea era cea mai frumoasă, cea mai deșteaptă dintre toți și toate le făcea mai bine decât ceilalți. Avea un glas argintiu și plăcut la auz, iar pasul ei ușor, lunecos, era și el, firește, aparte, nu semăna cu al nimănui. Și lucrurile ei erau mai bune ca ale celorlalți; dar erau mai bune fiindcă erau ale ei. Leoșka avea totdeauna grijă să se așeze în așa fel ca s-o poată vedea pe Alia. Nici prin gând nu i-ar fi trecut să-i trimită bilețele, așa cum făcuse Vitka. Ar fi murit de rușine dacă Alia ar fi bănuț numai că îi plăcea să se uite la ea. Nu căuta niciodată să intre în vorbă cu ea, iar dacă fata îi spunea vreun cuvânt, se fîștea tot, se înroșea și o ștergea de acolo.

Alia habar n-avea de nimic. Prea era prinsă de lecțiile ei la școala tehnică, de lucrurile pe care le vedea acolo, de cunoștințele proaspete ce și le însușea, de noile ei colege din anul întâi. Se întorcea seara târziu la cămin, după ce se întuneca. Băiatul căuta să fie prin curte la ora oînd venea ea, ba uneori ieșea afară, pe poartă. Dacă avea noroc, o

vedea apropiindu-se de casă cu pas ușor, de parc-ar fi plutit, pe aleea mărginită de tufișuri tunse, și intrînd pe poartă. Cum o zărea

de departe Leoșka se pitula în umbră, mulțumindu-se s-o petreacă numai din ochi.

Uneori, Alia venea însoțită de noile ei prietene fi colege. Vorbeau în gura mare și rîdeau zgomotos.

În ultima vreme însă din ce în ce mîși des începuse să fie însoțită nu de fete, ci de băieți, ba mai bine zis, de unul și același. Se opreau amîndoi pe alee, puțin înainte de cămin, și vorbeau în șoaptă. Leoșka simțea cum i se usucă cerul gurii și ar fi vrut să- le facă ceva în necaz. Nu s-o pîrască, desigur, Liudmilei Sergheevna, ci să-i asmuță, de pildă, pe băieți, să-l înhațe pe cel ce venea cu ea, silindu-l să se cațere pe gard și să cînte cocoșește, așa cum făceau flăcăii din Rostov cînd fetele de pe strada lor erau petrecute acasă de flăcăi străini... Leoșka însă tăcea. Lă urma urmei, dacă Alia s-ar fi întîmplat să-l trimită pe el, pe Leoșka, după băiatul i.cela, el și-ar fi înăbușit supărarea și s-ar fi dus totuși...

Partea a treia

Căpitanii

22

Alia începuse să-i dea de gândit Liudmilei Sergheevna deși nu aflate de existența băiatului care o însoțea în fiecare scară pînă acasă. Fata care rămăsese mai departe la cămin se interesa din ce în ce mai puțin de ceea ce se petrecea aci, ba uneori se uita cu un fel de dispreț la tot și la toate. Sigur, era mai mare decît ceilalți, și pe urmă intrase într-un alt mediu, acolo, la școala tehnică, avea alte preocupări, totuși Alia se lepădase prea lesne și prea curînd de tot ceea ce cîndva fusese viața. ei. Fusese într-adevăr? Sau poate mai înainte se

ocupase cu atîta rîvnă de cămin numai pentru că se afla în fruntea detașamentului? Și atunci parcă simțeai în purtarea ei semeție — se uita cam de sus la cei mai mici. Înainte lucrurile astea se simțeau doar uneori, pe cînd acum se vedeau la tot pasul, în felul ei de-a fi. Înainte vreme nu se întîmpla- nimic în cămin fără știrea ei, fără ca ea să ia parte. Acum Alia nu mai lua parte la nimic, nu se mai sinchisea de nimic, iar dacă era cumva invitată, aștepta cu o mutră plictisită să se isprăvească. Colectivul de conducere al detașamentului în fruntea căruia stătuse fără întrerupere un an și jumătate, parcă nici nu exista, și se adunaseră atîtea între timp... Numai cu Belous cită bătaie de cap fusese!

Tatăl lui Valeri căzuse ca atîția alții pe cîmpul de luptă. Cu pensia de soldat pe oare mama lui Valeri o primea pentru fiu-său și salariul ei de femeie de servici, abia se ajungeau, dar o duceau totuși, de bine de rău, din toamnă pînă în vară, cînd începeau verde-țurile. În timpul secetei cumplite ce bîntuise în o mie nouă sute patruzeci și șase, pămîntul tare ca piatra îi lipsise însă de singurul ajutor ce le mai rămăsese, zarzavaturile de la ei din grădină. Ca să poată trăi, maică-sa fusese nevoită să vîndă la talcioc cele cîteva lucrșoare pe care le mai avea în casă. Asta însă nu ținuse cine știe cît. Ca mai totdeauna cînd vremurile-s grele, ieșise la iveală soiul acela de oameni gălăgioși și șmecheri — speculanții — care se prășiseră ca ciupercile. În același timp sporiseră năprasnic și prețurile alimentelor de nu te puteai atinge de nimic. Valeri însă creștea, avea nevoie de zahăr și de unt... Maică-sa o mai încropea cu rația de pîine. Lăsîndu-se deseori nemîncată, reușea să pună deoparte cîte o pîine întreagă, cu care se ducea în tîrg s-o vîndă pe sub mînă, să mai cumpere cîte ceva de-ale gurii. Pe vremea aceea «ra interzis să se facă speculă cu pîine și cei prinși asupra faptului erau aspru pedepsiți. Și

astfel, într-o zi, mama lui Valeri fusese luată împreună cu un grup

întreg de Speculanți învechiți în rele și condamnată la cinci ani.

Valeri rămăsese singur în camera pustie. Tot ce se putea vinde fusese dus la tirg, iar de mâncat trebuia să mănânci în fiecare zi. Vecinele se milostiviseră de băiețaș și-i mai dădeau din cînd în cînd ceva de îmbucac, ba o farfurie de supă, ba cîtiva cartofi. Fiecare dintre ele însă aveau familia și greutățile ei și cu timpul Valeri începu a uita ce înseamnă să mănânci pe săturate. Prin grădini se pîrguiau merele și perele. După ce dădu iama peste noapte împreună cu alți băieți prin curțile învecinate, Valeri umbla cu burta doldora, dar tot flămînd: merele nu erau tot una cu pîinea — numai cu ele nu te puteai sătura. Pe urmă nu întotdeauna se întîmpla să aibă noroc, pentru că fie că stăpînii își păzeau singuri grădinile, fie că aveau cîini răi.

Valeri începu să șterpească prin piață. Cum însă nu era învățat cu de-alde astea, nu prea ajungea să-și facă rost de mîncare, în schimb, încăpea, adeseori, în mîna precupețelor furioase. Aici, în piață, se înhăită cu alți copii vagabonzi, fiind poreclit „Valet”. Noii săi prieteni își băteau joc de naivitatea și stîngăcia lui cînd fura sau cerșea cîte ceva de mîncare: lor le sticleau ochii după „biștari” — adică șterpeleau, de preferință bani. Dar Valeri nu izbuti să ajungă hoț de meserie: miliția îl dibui curînd pe pungașul acesta începător și îl trimise la cămin. Aici chiar din primele zile deveni mîna dreaptă, ajutorul și factotul lui Rom-ka Kunin.

...Vai, ce era pe vremea aceea! Cîte nu mai făcea și ăsta! Era mai mare ca vîrstă și mai voinic decît toți, nu se temea de nimic și nu asculta pe nimeni. Pe cine să asculte și de cine să se teamă oare? În cămin nu se aflau decît niște pici; încolo nici pomeneală de or- ganizație de pionieri, nici urmă de educatori. Romka era un haidamac de vreo cincisprezece ani. Fuma' în văzul tuturor, trimițîndu-i

pe prichindei după țigări,

ba cîteodată duhnea chiar a votcă... Se întîmpla uneori să-și ia tîlpășița și să nu mai dea semn de viață cîte două-trei zile în șir.

Dar atunci cînd venise cu un braț întreg de turte dulci și bomboane și le împărțise puștimii, ca un boier țăranilor de la curte... Sigur că erau de fuFat, altfel de unde putea să le aibă? Cei mici, prostuții de ei, se bucuraseră și mîncaseră de zor... Dar și ea — halal directeare! — își pierduse capul de tot, se apucase să smulgă turtele din mîinile lor, să le arunce pe jos și să le calce în picioare, ocărîndu-i în gura mare pe toți pungașii și pușlamalele din lume... Auzi ce minte !... Se duse apoi la ea în cameră și nu-și mai găsea astîmpăr, îi venea să urle: cum trebuia să se poarte? ce trebuia să facă? în clipa aceea se auzi o răpăitură de pietre în geamul ei... O rebeliune în toată puterea cuvîntului... Sigur că Romka îi asmuțise — Puțin mai lipsea ca să facă praf toate geamurile. Ajungînd la capătul răbdării, fugise afară înaintea lor strigînd:

— în mine ați vrut să dați? Hai, dați! Cine are pietre? Tu, tu?

Numai așa îi potolise. Niciunul dintre ei nu dăduse cu piatra. Dar puteau foarte bine să. și dea. Stătea cu inima pierită... Nu se întîmplase însă nimic. Romka nu mai venea cu lucruri de furat la cămin, dar din ziua' aceea nu mai putea s-o înghită.

— Nu vă bateți capul cu mine — o sfătuia el — că tot n-am să fac mulți' «purici pe aici...

De cîte ori nu încercase ea să-i arate că apucase pe o cale greșită și că pînă la urmă o să ajungă rău de tot. O asculta cu un rînjat batjocoritor și-și vedea mai departe de ale lui. După o încăierare ce avusese loc pe strada Stredka, unde intraseră în funcțiune și cuțitele, Liudmila Sergheevna fusese chemată la miliție pentru a-l identifica pe elevul său Kunin. Acolo se străduise iar pentru a nu știu cîta oară să-i deschidă capul lui Romka, zugrăvindu-i soarta ce-l

aștepta în caz când nu se va schimba: tribunalul și
închisoarea, sau casa de

corecție... Romka, care asculta posomorit, spuse în- tr-un târziu:

— Nu vă mai osteniți degeaba! Mai bine m-ați trimite la o casă de corecție — Aici n-o să se aleagă nimic de capul meu.

La fel fusese sfătuită mai înainte, atît la secția deîn- vățămînt cît și la miliție, dar Liudmila Sergheevna nu se îndurase. Îi era milă de băiețandru ăsta dîrz, cu fața prelungă, în sufletul căruia, cel puțin așa îi plăcea ei să creadă, sălășluiau și însușiri bune. Romka își dădea și el seama, probabil, de calea pe care o apucase, dar nu era în stare să se rupă de gașca lui dinafara căminului. La rîndul său Liudmila Sergheevna nu avea nici putere, nici n-ar fi știut cum să-l țină în frîu, spre a-l îndepărta de cîrdășiile ce-i stricau firea, apărîndu-l împotriva lui însuși. Și atunci se înduplecase. Asupra unui singur lucru stăruise totuși: să fie lăsat să plece singur, fără însoțitori, nu așa cum erau trimiși de obicei delicvenții. Cei de la miliție făcuseră haz pe socoteala ei, spunîndu-i că băiatul într-adevăr o să plece, dar pe aci încolo. Liudmila Sergheevna însă băgase de seamă cît de uimit fusese Romka de propunerea ei, care-i măgulea atît de mult amorul propriu, și voia. din tot sufletul să se bizuie pe făgăduielile lui.

Îi cumpărase așadar bilet de tren, îi dăduse bani de drum de la ea și-l petrecuse la gară. Stătuseră în ploaie pe peronul deschis, pînă la plecarea trenului. Amîndoi tăceau. Romka se sgribulise și-și tot sucea gîtul din pricina picăturilor ce i se prelingeau pe sub guler, stăruind mereu fără să ridice ochii din pămînt:

— Duceți-vă, dumneavoastră, de ce să stați în ploaie?

— Nu-i nimic, am să aștept, — îi răspundea Liudmila Sergheevna.

Dogit, ca dintr-un butoi spart, clopotul sună a doua oară. Liudmila Sergheevna îi întinse lui Romka mîna, ca unui om mare, spunîndu-i:

— La revedere. Cred că ai să te faci băiat de

treabă.

El îi aruncase o privire piezișă și se urcase în vagon. Trenul pornise. Liudmila Sergheevna rămăsese pe peron, uitându-se după el, pînă ce un controlor o pofți să părăsească gara.

Puțin după aceea casa de corecție o înștiință pe cale oficială că elevul Kunin sosise. Trecuse apoi un an întreg în care nu mai primise nici o veste. Și într-o bună zi îi veni o scrisoare. Romka se afla încă la casa de corecție; se apucase iar de învățatură și cînta în orchestra de suflători, la fagot, instrumentul lui preferat. Își amintea de năzbîtiile lui din vremea cînd stătea la cămin, și, deși cu întîrziere, își cerea iertare... De atunci îi scria regulat, la două, trei luni, comuni- cîndu-i nu numai titlurile potpuriurilor pe care le studia orchestra, dar și notele căpătate. Scrisorile lui Romka erau păstrate într-o cutie în care ținea hîrtille cele mai de preț: actele de naștere ale fetițelor, brevetele ordinelor și medaliilor primite de soțul ei, obligațiile de împrumut.

Romka avea într-adevăr personalitate. Cei ca el ori se frîng și pier, ori se îndreaptă și ajung oameni integri. Valeri însă era ca un țipar — îți luneca printre degete. Niciodată n-avea curajul să se împotrivească pe față ci, prefăcîndu-se că se supune, își făcea de cap; făgăduia că va îndeplini ceva, dar dădea bir cu fugiții.

După plecarea lui Kunin, nemaivînd pe nimeni să-i poruncească, nemaifiind nimeni să-l întărite, Valeri se mai cumînțise. Apoi încercase să ajungă el capul răutăților. Cum însă, între timp, se înființase organizația de pionieri și începuseră să vină băieți mai mari în cămin, îl puseră repede la punct. Cu toate acestea, tot ce era rău și reușea să pătrundă în cămin dinafară, i se datora lui... El se înhăitase cel dintîi și-i adusese la ei în curte pe derbedeii aceia care făceau potlogării cu porumbeii. Fuma într-ascuns, adunînd de pe stradă chiștoace de țigări. Cu

munca nu prea se împăca, în schimb era gata oricând să ațîțe o „zîzanie”, cum numea el orice nemulțumire dată pe față'. Chemat în

fața colectivului de conducere al detașamentului sau de Liudmila Sergheevna ca să dea socoteală, se apăra, tăgăduia pînă în pînzele albe, mințea, dar dacă era prins cu minciuna mărturisea totul, făcînd cu cea mai mare ușurință și din plin tot felul de făgăduieli, pe care apoi nu și le mai ținea. îi plăcea să fie măscări-, ciul căminului, stîrnind rîsul unora; își bătea joc de cei mai slabi decît el, cruțîndu-i însă pe cei mai tari. în carnetul lui de note nu găseai nici un cinci, în schimb treiurile se înșirau cu duiumul, ba uneori se strecura și cîte un doi.

, încercase toate metodele, toate mijloacele, dar nici- unul nu răspunsese așteptărilor ei. Valeri șovăia, se căia, mințea și rămînea la fel ca mai înainte. Doar n-o să se apuce acum să-l bată! Uneori, scoși din sărute, băieții îl amenințaseră că „au să-l pună cu botul pe labe” și Liudmila Sergheevna se temea ca nu cumva, fără știrea Vei, să-i tragă o chelfăneală.

Directoarea se hotărî în cele din urmă să pună din nou în discuție cazul lui la adunarea generală. Tot trebuia să fie convocată ca să aleagă pe altcineva în locul Allei.

lașa anunță ordinea de zi: alegerea unui președinte al colectivului de conducere și cazul Valeri Belous. Toată lumea întoarse capul spre Valeri. Acesta se prefăcea că nici habar n-avea, luîndu-și o mutră nepăsă- toare, totuși se mai astîmpără, încetînd să mai „bată putineiu”, adică să se foiască pe bancă și să-și înghesuie vecinii.

Luînd cuvîntul, Liudmila Sergheevna le spuse că de cînd Afla intrase la școala tehnică avea mult de învățat și nu mai avea răgaz să se ocupe și de colectiv, din care pricină lucrurile au cam rămas în urmă; de aceea e de părere s-o elibereze pe Afla de munca asta și să aleagă pe altcineva ca președinte.

Alia care ședea în prezidiu se făcea că se uită pe geam, ca și cum n-ar fi fost vorba de ea. îi părea rău că de aci înainte n-o să mai fie la loc de frunte printre

copii, iar cuvîntul ei n-o să mai aibă trecerea pe oare o avusese pînă atunci; în același timp însă simțea și o ușurare: era timpul să se termine o dată și cu asta, doar n-o să aibă toată viața grijă de copii; la urma urmei se făcuse mare, nu mai avea ce să caute printre puști, cînd o așteptau lucruri mai importante.

— Mitea Eršov! propuseră cîțiva deodată.

— Iașa Bruk!

— Kira! strigă Sima.

— Nu, nu mai vrem fete!

— De ce? Fetele sînt mai disciplinate!

— Dar n-au destulă autoritate!

»

— Destulă, pentru cît vă trebuie vouă!

— Mitea!

Iașa ridică mina și cînd se potoli gălăgia aduse la cunoștința adunării că fuseseră propuși trei candidați: Mitea Eršov, Kira Rojkova și el, Iașa Bruk.

— Numai că pe mine n-aș vrea să mă alegeți, — spuse Iașa. Îmi retrag singur candidatura, nu cred că face pentru mine.

— De ce să-ți retragi candidatura? Las' că știm noi pentru cine face și pentru cine nu!

Taras Goroveț ridică la rîndul său mîna:

— N-am avea nimic de spus împotriva lui Iașa — are și destulă autoritate și e și cel mai învățat dintre noi toți. Numai că e prea bun, i-e milă de toți... Trîntorii însă nu merită să-ți fie milă de ei. Un președinte trebuie să fie, uite, așa, și Taras încleștă pumnul, vînturîndu-l amenințător, ca și cum ar fi avut cu adevărat în fața lui un trîntor.

— Va să zică are nevoie de pumni ca să se bată? Întrebă în zeflema Sima.

— Nu ca să se bată, dar ca să păstreze disciplina. De aceea eu cred că ar fi mai potrivit Mitea.

Sima sări de la locul ei și începu să dea cu gura, arătînd că nici Kira nu era mai prejos; învăța bine și va ști să țină disciplina, așa că trebuie neapărat s-o

aleagă pe ea ca să nu-și mai dea atâtea ifose băieții. Kira, care ședea alături, cu capul în pământ, o trăgea de rochie pe Sima, silind-o să se așeze la loc: nu-i plăcea să fie lăudată în gura mare și pe urmă știa că băieții, n-o prea aveau la stomac, fiindcă-i lua totdeauna peste, picior.

Cele mai multe voturi fură pentru Mitea Eršov. Acesta stătea cu ochii în jos ca să nu se uite la cei oe-l votau, străduindu-se din răsputeri să-și ia o mutră ne-păsătoare, din care pricină fața i se încleștase, dar în momentul când lașa anunță rezultatele, nu mai putu să se stăpânească și zîmbi, îmbujorat, dîndu-și astfel în vileag bucuria.

Alia se ridică și o pomi spre ușă.

— Încotro? o întrebă lașa.

— Acum nu mai am ce căuta aici, — îi aruncă peste umăr Alia, cu un zîmbet silit.

— Cum adică nu mai ai ce căuta?

— Uite așa!

Și ieși trîntind ușa.

— Ce-a apucat-o?

— Te pomenești că s-o fi supărat? j

— Nu-i nimic. Ne descurcăm noi și făiă ea!

— Al doilea punct pe ordinea de zi — cazul Belous — rosti lașa, uitîndu-se spre Liudmila Sergheevna.

— Acum să vezi tu ce papară ai să mănînci! îi șopti

Sima lui Valeri, întorcînd capul spre el.

Acesta stătea cu capul vîrît între umeri și se zgîia la directoare.

Liudmila Sergheevna se ridică în picioare și rămase un timp tăcută, mușoîndu-și buzele. Nu făcuse bine procedînd așa cu Alia. Ar fi trebuit să stea mai înainte de vorbă cu dînsa... De aceea nici cazul Belous nu se cuvenea să fie lichidat așa, în doi timpi și trei mișcări. Trebuia mai întîi să-l discute —

Cu cît tăcerea ei se prelungea, cu atît liniștea din

sală se făcea mai adîncă, iar Valeri se chircea parcă și mai mult în bancă.

— Uite ce e, copii — rosti în cele din urmă Liudmila Sergheevna — ordinea de zi n-a fost întocmită cum trebuie... Din vina mea, — se grăbi ea să adauge îndată. Cred că. ar fi mai bine să discutăm cazul în colectivul de conducere și abia după aceea în plenară.

— Atunci ce facem: ridicăm adunarea?

— O ridicăm. Să rămînă numai colectivul de conducere.

Copiii ieșiră lăsîndu-i în sală numai pe membrii colectivului de conducere și pe Belous care era cam plouat.

— Tu poți să pleci, — îi spuse Liudmila Sergheevna.

— Bine, dar despre mine-i vor...

— Nu-i nimic, te chemăm noi cînd o fi nevoie.

Așa ceva nu se mai întîmplase niciodată. De obicei,

era muștrat în fața tuturor. Vîrîndu-și capul între umeri, Valeri se uita cu gura căscată la Liudmila Sergheevna. Taras se apropie de el și-i dădu im ghiont ușor în falcă.

— Închide gura! Și șterge-o, imediat!

Valeri ieși.

— O să vă mire ce am să vă spun acum, fiindcă nu vă așteptați la așa ceva, — îi înștiință Liudmila Sergheevna. Peste o săptămînă e ziua lui Valeri. Ce-ați zice dacă am serba-o?

Cei din colectivul de conducere izbucniră în rîs. Erau convinși că Liudmila Sergheevna spusese asta în glumă și rîdeau cu poftă fiindcă era o glumă bună.

— Vorbesc foarte serios.

Rîsetele încetară deodată.

— Vă aduceți aminte ce bine ,era cînd ne sărbătoream onomastica în sînul familiei. E o datină pe care ar trebui s-o păstrăm și noi... Familia noastră

e mate, avem destui care să-și serbeze ziua... Eu zic să începem cu Belous.

'Copiii se priveau nedumeriți.

— Bine, dar e un zurbagiu!

— O haimana!

— Un trîntor!

Kira sări de la locul ei și înecîndu-se parcă de indignare începu să înșire toate păcatele lui Valeri: învață prost, nu vrea să facă nimica, înjură ca derbedeii de pe maidan, scrie pe ziduri tot felul de porcării... îi bruftuluiește pe cei mici, necăjește fetele și pe băieții mai slabi decît el. Nu e cinstit, minte '— o secătură, ce mai încolo, încoace!... Și tocmai lui să-i serbeze ziua? Păi, dacă-i vorba, să sărbătorim, să începem cu unul care o merită...

— Așa e, are dreptate!

— întîi să merite!

— Toate astea le știu și eu, copii, — spuse Liudmila Serghesvna. Dar nu sînt de acord cu voi, fiindcă voi vă închipuiți că Belous e un băiat rău. Eu însă cred că nu-i așa, că se preface numai ca să ne sîeie, ca să se arate el grozav. Poate c-o face într-adins. „Voi — s-o fi gîndind în sinea lui — ziceți că-s îndrăcit; prea bine, atunci chiar așa am să și fiu... Se întîmplă uneori și de-alde astea.” Pe urmă, ia stați și judecați puțin — cum ne purtăm noi cu el?

— Da' ce, ne purtăm urît, cumva? Nu-l dădăcim tot timpul?...

— Da, dar cum? îl luăm la rost, îl dăscălim, îl judecăm de parcă ar fi cine știe ce criminal. Cînd el nu-i decît-jrn băiețel. Nici prea răsărit, nici prea deștept...

— Asta cam așa e! întări Taras.

— Și el, ca și voi, de altfel, o să vă bucurați serbîndu-i ziua de naștere.

— Ce șireată sînteți, — zîmbi viclean Taras.

— Nu prea, — zîmbi Liudmila Sergheevna, făcîndu-i și pe ceilalți să zîmbească.

— Înseamnă că trebuie să-i facem cadouri?
întrebă Mitea.

:— Sigur că da.

■—■ Și prăjituri, — sări și Kira. Nu știți ce
prăjituri grozave făcea mama ! Cu dulceață...

19 — Orfanul

— Da, și prăjituri. Să fie o serbare în lege. E bine să'ne gândim de pe acum la toate... Numai că deocamdată lui să nu-i spuneți nimic, trebuie să păstrați secretul...

Secretul însă nu fu păstrat. Vreo două vie în șir pe chipul lui Valeri flutură un zîmbet nedumerit. Nu știa cum să primească sărbătorirea pusă la cale și se tot ducea cînd la unul cînd la altul, să-i spună:

— Ai auzit? Cică vor să mă sărbătorească de ziua mea. Zău, ce oameni ciudați!

23

Oamenii „ciudați” își dădeau toată osteneala. Efimovna nu mai prididea cu binevoitorii dornici s-o sfătuiască ori s-o ajute. Atît noul președinte al comitetului cît și Liudmila Sergheevna nu mai aveau tihnă din pricina celor care veneau cu fel de fel de propuneri, ba să Cumpere cutare lucru, ba să facă ori să dăruiască cutare lucru. Să fi avut mijloc^ căminul să ducă la îndeplinire toate aceste propuneri ar fi însemnat ca Valeri să umple o cameră întregă cu darurile primite, iar cît privește bunătățile, ar fi avut berechet, să-i ajungă toată iarna.

Lui Taras Goroveț, care nu avusese niciodată parte să-și sărbătorească ziua în sînul familiei, toată forfota asta i se părea zadarnică și fără nici o noimă, de aceea bombăni supărat:

— Dar ce credeți voi că-i din țara lui Flămînzilă? Ce o fi în capul vostru? Chiar de s-ar îmbuiba să plesnească și încă n-ar putea să mănînce atîta!

Liudmija Sergheevna se văzu silită să mai domolească oleacă neastîmpărul și osîrdia copiilor. Colectivul de conducere al detașamentului hotărî să i se facă un dar din partea fetelor și unul din partea băieților. Nu era nevoie să fie mult. Mai bine să organizeze și o reprezentație ca să fie cît mai multă veselie. De asta avea să

se ocupe Xenia Petrovna. Și în fiecare zi, pînă cînd se auzea sunînd clopotul de culcare, sufrageria răsuna de cîntece, tropăituri și larmă voioasă.

Trezindu-se din som«], duminică dimineața, Valeri nu se grăbi să se scoale, fiindcă el nu se grăbea niciodată ; se întinse și deodată băgă de seamă că pantalonii și cămașa lui nu mai erau pe speteaza patului. Sări jos din așternut și se uită sub pat, dar nuni găsi nici acolo.

— Măi băieți, care din voi mi-a luat hainele?,
Jur împrejur nu întîlni decît priviri mirate.

— Da' ce să facem cu ele?

— Ia lăsați glumele! Cine mi le-a ascuns?

Copiii se strînseră în jurul patului:

— Nu ți le-a ascuns nimeni. Caută-le mai bine.
Cine știe unde le-ai băgat...

— Altă treabă n-aveam!

Valeri mai caută o dată în pat, se uită și sub pat.
Hainele' nicăieri.

— Ce dracu' mai e și asta! răbufni el supărat.

— Dar astea ce sînt? și Mitea arată spre
scăunelul de lîngă pat pe care se afla un pachet
înfășurat într-un

Valeri desfăcu ziarul și scoase la iveală o pereche
de pantaloni și o cămașă nouă.

— Astea nu-s ale mele...

Taras pipăi stofa pantalonilor ca un cunoscător.

— Lucru fain! Chiar e păcat...

— Păcat? De ce?

— Fiindcă tot o să-i faci praf în cîteva zile.

— Va să zică sînt ai mei?

— Dar ai cui vrei să fie? Nu sînt pe scăunelul
tău? înseamnă că-s ai tăi.

Valeri se uită neîncrezător la ei, apoi la darul primit, și în cele din urmă,*cu fereală, de parcă s-ar fi temut să nu-l frigă, începu, să se îmbrace. Hainele foșneau ca orice îmbrăcăminte nouă, răspîndind un

miros aparte, de magazin de textile.

— Nu mai rămîne decît să-l tragem în poză, — izbucni în rîs Taras.

Valeri nu se simțea în largul lui în hainele astea noi. Se obișnuise cu „țoalele” lui răpănoase, boțite și ciupite peste tot, și asitea de acum i se păreau că-l cam strîng, ba ici, ba colo, și că-l stingheresc, deși îi veneau de minune. Valeri încercă a zîmbi disprețuitor și indiferent ca alte dăți, dar surîsul ce-i miji pe buze părea mai degrabă nedumerit. Mereu veneau alți băieți să vadă hainele și, sub cuvînt că vor să pipăie stofa, îl ciupeau pe Valeri. El se făcea că nu-i pasă dar nu se putea totuși stăpîni să nu zîmbească. Surîsul acela mirat, întrebător îi rămase astfel întipărit pe obraz, pînă seara tîrziu.

Vitea Gușcin, care venise pe la Gorbaciov, observă numaidecît aerul de zile mari al lui Valeri.

— Strălucești ca un gologan nou-nouț! Ce-i cu tine? îl întrebă Vitea. A, ai haine noi. Știi că-ți vin bine?

Vitea se abătuse pe la ei, chipurile, pentru că-i trebuia o carte; adevărul însă era că nu-și mai putea găsi astîmpăr. Dezamăgit, răvășit, sufletul lui avea nevoie de o alinare pe care n-o afla la el acasă. De aceea, cînd Leoșka îi ceru Liudmilei Sergheevna îngăduința să-l oprească și pe Vitea, acesta întii făcu un gest ca și cum i-ar fi fost lehamite de toate și pînă la urmă... rămase. La început își luă o mutră de om care nu mai simte nici o plăcere în viață, încruntînd din sprîncene și strîmbînd buzele-i groase, ceea ce-i dădea o înfățișare de copil necăjit și bosumflat, ca mai încolo, cînd âe mai înveseli, sprîncenele și buzele să i se descrețească. Cînd și cînd doar își aducea aminte de. cumplita lui amărăciune și atunci se încrunta din nou; nu trecu mult însă și uită cu totul de ea.

Rămăsese hotărît ca să cîntopească ceaiul de după masă cu cina care urma să fie servită mai

devreme, la ora șase, ca să aibă timp berechet pentru reprezentație. După ce se adunară cu toții în sufragerie, la un semn al

Liudmillei Sergheevna, Mitea se sculă de pe scaun și bătu cu furculița în cana cu apă:

— Copii — adică tovarăși! Astăzi este o zi mare. Sărbătorim ziua de naștere a tovarășului nostru Valerî Belous...

— Ridică-te! Ridică-te! se auziră șoapte din toate părțile.

Valeri se ridică în picioare. Era deprins să fie luat la refec sau muștrat. De obicei, în asemenea împrejurări nu simțea nici un pic de căință, nici pu-i era rușine. Ba chiar îi plăcea că toți erau cu ochii pe el și își lua un aer foarte degajat, ca unul care n-are de dat nimănui socoteală. De astă dată însă, n-avea nimeni de gând nici să-l mustre, nici să-l ia la trei păzește, așa că nu se simțea în apele lui fîstîcindu-se de tot. Mai ales nu știa ce să facă cu mâinile. Încercă să și le vîre în cingătoare, dar nu-i ședea bine. Dădu să se sprijine apoi cu mina 'de speteza scaunului, dar băgă de seamă că era prea departe. Și atunci își înfundă mîna stîngă în buzunar, iar dreapta și-o propti în șold, încremenind așa ca un fante de pe cărțile de joc, într-o poziție prea puțin elegantă și în același timp comică.

— Împlinești paisprezece ani! Te felicit cu acest prilej în numele tuturor copiilor și am convingerea... am convingerea — se încurcă Mitea — că vei știi să îndreptățești, spre cinstea ta, speranțele noastre.

Aplauzele veniră în ajutorul oratorului care nu prea era obișnuit cu frazele lungi, pompoase.

— Fetele îți dăruiesc — iCira! — îți dăruiesc ceva lucrat de ele...

Kira se apropie și-i întinse lui Valeri două batiste brodate în cruciulițe. Toată lumea începu să aplaude. Valeri luă stîngaci, de parcă ar fi avut o mîna de lemn, batistele și le băgă în buzunar.

— Iar din partea noastră, a băieților — uite...

Mitea desfăcu un pachet și-i înmînă sărbătoritului un

caiet gros cu o poză pe copertă. Cum nu găsiseră ceva mai potrivit, luaseră un caiet pe a cărui, copertă era înfățișat moș Gerilă cu un brad în spate,, iar deasupra stătea scris cu litere roșii de tipar: „La mulți ani!“. Primind caietul, Valeri abia apucă să se așeze la locul lui că se și ridică în picioare văzînd-o pe Liudmila Sergheevna și pe Xenia Petrovna că se apropie de el. Veniseră și ele să-l felicite și să-d ureze... ce anume, nu se mai auzi din pricina aplauzelor.

— Strașnic! Nu-i așa? spuse Vitea, întorcîndu-se spre Leoșka. Ii mergea grozav la inimă sărbătorirea de față ce semăna atît de puțin cu cele de care avea parte acasă, cînd toată lumea trebuia, zor nevoie, să-l sărute.

— M-da, — încuviință Leoșka.

Și lui îi plăcuse tot în afară de cuvîntarea lui Mitea. Băiat bun, numai că n-avea darul vorbirii. Ei, să fi fost Alia, ce ar mai fi turuit din gură! Ar fi știut să spună lucruri mai interesante și mai cu meșteșug. Alia însă nu era.de față. Sub cuvînt că ar fi avut ceva de făcut la școailă, lipsi toată seara.

Se servi apoi masa: pîrjoale cu crochete de gris și ceai. Kira, Sima și Jana se duseră apoi fuga la bucătărie, întorcîndu-se după o clipă cu niște tăvi acoperite cu ștergare și încărcate cu plăcintă. Primite cu urale, fetele se opriră în spatele lui Valeri. Acesta le priyi nedumerit.

— Ce mai aștepți? îl îndemnă Liudmila Sergheevna. E ziua ta azi. Tu ești gazda, nod nu sîntem decît musafiri, așa că tu se cade să ne servești!...

Valeri, pe care-l treceau nădușelile de emoție, luă tava din mina Kirei și începu a face ocolul meselor, servindu-l pe fiecare cu plăcintă. După ce le împărți

pe toate, se așază la locul lui, privind în jur triumfător.

— Ei, cum ^vă place? întrebă el, luindu-și rolul în serios.

— Grozavă! răspunse Taras cu gura plină.

Cînd să întindă și Valeri mîna spre poștia lui, un glas tremurător și necăjit se auzi în încăperea:

— Da' mie?

Micuța Lins ia rămăsese fără plăcintă. Tot așteptase, doar, doar și-or aduce aminte și de ea; nimeni însă. n-o servea, în timp ce vecinii și începuseră să mănînce. Era atît de pufoasă plăcinta, avea atît magiun înăuntru și o coajă atît de rumenă și îmbietoare... Liusiei i se umplură ochii de lacrimi.

— Da' mie?

Petrecerea care începuse atît de bine, amenința să se termine prost. Fetele mai mari tresăriră și se uitară una la alta.

— Liusia, ia de la mine jumate, — alergă la ea Kira.

— Nu vreau jumate.

— Atunci ia-o toată!

— Nu vreau! E a ta... Da' a mea unde e? Liusia își duse mînuțele la ochi și începu să plîngă cu lacrimi fierbinți.

Valeri se uita încruntat cum îi saltă funda din păr. „Ce i-aș mai cîrpi una după ceafă”, — se gîndi el și luînd farfuria lui o puse în fața Liusiei.

— Na, uite și porția ta! Numai să nu te mai vîd bocind ca un havuz!

Scîncetele încetară ca prin farmec. Rășchirîndu-și degetele ude de lacrimi, Liusia se uită printre ele și zări plăcinta pe masă. Suspinînd din adînc, fetița întinse mîna spre ea și se potoli pe loc.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Efimovna scoțînd capul pe gemuleț. Nu v-a ajuns? Poftim...

Pe tejgheluța din dreptul ferestruicii răsări deodată o farfurie cu plăcintă.

Valeri își căpătă și el poi-ția. O bunătate de plăcintă, să te lingi pe degete. Ar fi vrut 6ă mai mănince o bucată. Farfuria se afla chiar în fața lui. Era, și altă dată n-ar fi stat de loc pe gânduri și ar mai fi luat o bucată. Acum însă, spre marea lui mirare, în loc să se întindă spre farfurie, își înfundă amîndouă mîinile în buzunare și întoarse capul, ca și cum nici nu s-ar fi sinchisit. Nu-i trebuia, de ce să zică lumea că e lacom...

Isprăvind de cinat, strînseră mesele și le dădură deoparte. Plin de însuflețire, Valeri se grăbi să ajute la mutatul lor, strigînd la prichindeii nerăbdători să ocupe un loc. „Artiștii” se făcură nevăzuți îndărătul unei perdele prînse într-un colț al sufrageriei. Ceilalți se așezară pe băncile puse la perete ca să rămîină loc liber în mijlocul încăperii. Sima sună din clopoțel și venind în mijloc anunță:

— Festivalul dat de echipa noastră artistică de amatori începe. Slava Kulaghin va recita un fragment din poezia lui Isakovski „Cîntec despre patrie”.

Slava făcu un pas înainte, își lipi strîns brațele de trup și spuse pe nerăsuflăte poezia.

— Dans rus. Dansează Kira Rojkova și Toma Bonda-renko.

Xenia Petro vna se așeză la pian și începu să cînte. Îmbrăcată într-un sarafan, Kira ieși de după perdea, împreună cu Toma, îmbrăcat în cămașă și cu pantalonii băgați în cizme. Dansatorii dădură ocol sălii cu pași molcomi, apoi Kira se opri locului și începu să-și facă vînt cu batista, în timp ce Toma, tuflindu-și șapca pe ceafă, începu a frămînta încet, dar provocător, podeaua ou călcîiele. Kira răspunse țacănind din tocuri cu un fel de dispreț. Toma se pomi să tropăie mai vîrtos și mai stăruitor. Kira îi răspunse iar. De fiecare dată tropotele se înteteau pînă ce se contopiră în cele din urmă într-unul singur și, apucîndu-se de mină, dansatorii se învîrtiră o vreme pe loc, apoi își luară tălpășița. Aplauzele nu

mai conteneau în timp ce îmbujorați, fericiți, cei doi ieșeau și dispăreau mereu după perdea.

Îngroșându-și vocea, Tolea Savcenko recită un fragment din poemul lui Maiakovski „Bine!”. Valeri, cu un zîmbet încremenit pe buze, parcă anume ticluit, încercă să danseze „lablociko”, dar alunecă și se așează pe jos. Toată lumea făcu haz, însă imediat porniră aplauzele, ca nu cumva să se supere Valeri. Acesta însă nici gînd n-avea să-și facă sînge rău. Se ridică de jos șbși sfîrși dansul. Pe urmă, cei mici mimară fabula lui Krîlov „Cuartetul”.

Vitea îi spuse lui Leoșka că trebuie să plece acasă și 9e îndreptară amîndoi spre ușă. Leoșka se îmbracă să-l conducă.

— E atîta veselie la voi, — spuse Vitea. De altfel, totdeauna te simți bine aici.

— îhî! încuviință Leoșka.

— Și ce frumos a dansat!

— Cine?

— Aia în sarafan, Rojkova... Și apoi e și drăguță.

Leoșka își privi mirat prietenul: ce-o fi găsit oare fa
Kira?

Leoșka se întoarse agale acasă. Începuse să geruiască: simțea pișcături în obraji, și zăpada scîrțâia de zor, vesel, sub pașii lui. Năpădite de chiciură, crengile copacilor împleteau minunate danteluri deasupra capului său. Ferestrele acoperite cu flori de gheață străluceau luminate, lăsînd să răzbată afară larmă de glasuri și rîsete.

Leoșka era într-al nouălea cer. Pînă atunci, nu-și pusese încă întrebarea dacă la ei, la cămin, eră bine sau rău; acum însă se gîndea că Vitea avea dreptate și că fusese spre norocul lui că nimerise aici. Ar fi fost și mai fericit dacă Alia n-ar fi plecat în seara aceea la ea, la școală. Poate că s-o fi înapoiat între timp și o s-o întîlnească.

Aj.ungînd în dreptul grădiniții din fața căminului,

Leoșka se opri — ca în atâtea alte dăți — lângă tufșuri, unde era umbra mai deasă. Cerul se întetise. Stelele străluceau tot mai viu și zăpada scîrțîia mai abitir sub pașii rarilor trecători, făcînd să pară și mai adîncă tăcerea. Curtea căminului vuia de rîsete și hărmălaie: copiii se duceau pesemne la culcare — se dumiri Leoșka. Tocmai atunci, adus din spate, cu ochii în pă- niînt, trecu pe lângă el Ustin Zaharovici. Apoi Leoșka auzi glasul Xeniei Petrovna:

— Ei, cum ți-au plăcut artiștii mei? Nu-i așa că au ieșit bine? Ce zici? Îți venea să-i mănînci — și Xenia Petrovna începu să rîdă.

Îtîsul însă îi rămase deodată în gît, preschimbîndu-se într-un hohot de plîns și în aceeași clipă se desluși glasul mîhnit, muștrător al lui Vădim Vasilievici.

— Iar începi, Senicika! Fii cuminte!

— Doamne, doamne, — îi veni la ureche lui Leoșka glasul înăbușit al Xeniei Petrovna. Știu ce dragi îți sînt ție copiii... și eu... Și Xenia Petrovna se așternu iar pe plîns.

— Lasă, Senicika, lasă, zău, n-are rost — stăruia îngrijorat Vădim Vasilievici. Hai, fii cuminte!

Plînsul se potoli, nu se mai auzea decît scîrțîitul zăpezii sub picioare.

Inima lui Leoșka bătea să se spargă. Rămase locului o bucată de vreme, cu urechea ciulită, temîndu-se că nu vor fi plecat încă și că s-ar putea să-l vadă. Nu înțelesese ce vorbiseră între ei, nici de ce plîngea așa Xenia Petrovna și de ce lui Vădim Vasilievici îi tremura glasul. Ei care erau atît de veseli! Și acum iată, aici simțise cum se zbate și lăcrimează o mare durere.

La casa de alături se deschise cu zgomot un ochi de la geamlîc. Și o dată cu un nor albicios, răzbi afară un glas cam firnîit care cînta tărăgănat: „Eu am o inimă, o inimă cu cîntec...” O explozie de rîsete acoperi însă glasul. Apoi gemulețul se închise.

Amintirea lăsată de sărbătorirea lui Valeri stăruia timp de câteva zile. Valeri își luase la purtare darurile primite, cu o nepăsare ce bătea prea mult la ochi ca să fie firească; cum intra în clasă, pune pe bancă în fața lui caietul cel gros cu poza lui moș Gerilă. Și cu toate că de obicei nu recunoștea folosința batistelor, acum, după ce se sluzea de degete, trecea pe la nas și batista. Treptat, treptat, hainele deveneau niște lucruri de toate zilele, caietul ajunsese o terfeloaga, iar batistele nu mai aveau un aer de sărbătoare. Valeri era și el acum cel de toate zilele: nu avea astîmpăr în timpul lecțiilor, făcea fel de fel de nebunii și nu scăpa nici un prilej să-și bată joc de cineva.

Totuși, ziua aceea de pomină lăsase urme. Sărbătoarea pusă la cale, așa, din senin, în cinstea lui, îl făcuse pe Valeri să creadă că nu era chiar un terchea-berchea^ așa cum, spuneau toți pînă acum, ba poate că nu era cu nimic mai prejos decît activiști ca Mitea Erșov sau Rojkova. Cine știe dacă nu chiar mai răsărit de cît ei. Atîta numai că el nu căuta să iasă în vileag ca ei; la o adică însă o să le arate el ce poate...

Nu trecu mult și sosi și prilejul „să le arate”. Mitea Erșov îl înștiință că a doua zi, el, Valeri, avea să fie controlor de serviciu. Pînă atunci fusese numai de serviciu; în control era numit pentru prima dată. Băiatul simți cum îi crește inima, dar căută să nu se dea de gol.

— Și, ce trebuie să fac?

— Ce, nu știi? Să ai grijă ca totul să meargă strună.

A doua zi, Valeri cercetă împreună cu comisia sanitară toate încăperile. Comisia trebuia să vadă dacă paturile fuseseră făcute și dacă nu rămăsese pe undeva gunoi sau praf. Rezemat de tocul ușii, Valeri se mulțumi să se uite ou un zîmbet pe buze. Pentru el controlul ăsta nu era ceva serios.

După prînz, se duse împreună cu Sima să aducă de la cămară turte dulci pentru ceai. Pe drum Valeri o auzi pe Kira spunînd:

— Păi, dacă a încăput cămara pe mîna lui Valeri, să ştii că nu mai rămîne nici jumătate din ea.

Valeri ar fi avut chef să-i tragă un ghiont; noroc c-o zări la timp pe Xenia Petrovna care tocmai trecea prin curte. Ajungînd la cămară se proţapi în uşă să-l vadă toată lumea de afară şi privi cum număra Sima turtele. Deodată îl fulgeră un gînd: dacă Sima o să greşească numărătoarea şi o să fie vreo turtă mai puţin toţi aii să creadă că o înfulecase el!

— Lasă-mă pe mine să număr, — spuse el, dînd-o la o parte pe Sima.

Se apucă, deci, să numere şi, fiindcă-i tot era teamă să nu greşească, se încurcă de cîteva ori şi mînios pe sine o luă iar de la capăt. Altă dată, n-ar fi scăpat, desigur, asemenea ocazie, să-şi umple buzunarele; în momentul acela însă nu avea decît un singur gînd: să nu se înşele la socoteală. Şi nu se înşelă. Nimeni nu băgă de seamă asta, dar Valeri se simţea ca şi oum ar fi făcut cine ştie ce ispravă şi se uita la Kira de sus.

Elevul de serviciu — deşi pentru un timp foarte scurt — se chema, totuşi, că era cineva. Şi tare îi mai plăcea lui Valeri să-şi bage nasul peste tot, să vadă ce şi cuin, ştiind că el era mai mare decît toţi.

În sala de meditaţii a celor mici, puştii îşi făceau exerciţiile, scriind de zor că mama îi dă demîncare Maşei, iar Maşa mănîncă griş cu lapte. Slava tocmai isprăvisese cu Maşa, care nu mai termina niciodată de mîncat grisul, şi se căznea, scoţînd limba de atîta trudă, să deseneze pe coperta abecedarului o stea. Steaua ieşise însă cam strîmbă. Slavka căuta s-o îndrepte, dar parcă o stîlcea şi mai rău. Cum în sală nu se afla nici un elev mai mare, Valeri nu se putu stăpîni:

— Fă-ţi lecţiile! îl luă el la rost pe Slavka.

— Mi le-am făcut.

— • Când ți le-ai făcut? Ia să văd!

Slavka deschise îndată caietul, dar Liusia, care stătea lângă el, sări cu gura:

— Da ce să vezi? Ce, tu ești profesor?

— Sînt de serviciu — și asta-i ca și cum aș fi profesor !

— r- Oho, ce profesor! N-ai decît trei și doi...

Puștimea pufni în rîs: toți știau că Valeri mîncase adeseori ceartă pentru că lua note proaste...

— Ce spui? se burzului el. Îți dau eu trei "să nu-l poți duce. Te mănîncă spinarea!

Ar fi vrut s-o sperie, ba chiar s-o cîrpească... Nu făcu însă nici una, nici alta, ci își smulse brasarda pe care o purta de obicei elevul de serviciu și se duse fuga la Liudmila Sergheevna.

— Poftim! aruncă el brasarda. Nu mai vreau să fiu de serviciu!

— De ce?

— Așa, nu mai vreau!

— Da' de ce?

— Dacă nu vor să m-asculte!

— Nu vor să te asculte, va să zică?

Îi era rușine să spună că tocmai puștimea se găsisese să-l ia peste picior. Acum îi părea rău că venise: sigur că directoarea o să înceapă să-l descoasă și pînă la urmă o să afle tot... Liudmila Sergheevna însă nici nu se gîndea să-l întrebe ceva.

— Lasă mofturile. Pune-ți brasarda și vezi-ți de serviciu mai departe. Nu-i nimic dacă nu te ascultă acum, ai să vezi c-o să se învețe cu timpul... Ce, așa ușor crezi tu că se cîștigă autoritatea? Trebuie mai întîi s-o meriți!

Cîteva zile Valeri umblă tot încruntat. Într-un tîrziu se duse la Liudmila Sergheevna să-i spună că pierduse carnetul de note, eerîndu-i să-i dea altul.

— Da' unde l-ai pierdut?

— Nu știu!

- Caută-l mii bine, poate-l găsești.
- JVu-l mai caut! Ce să fac cu el?...
- Cum, nu-l mai cauți?
- Să-mi dați altul nou, ce să-l mai caut pe ăsta vechi!
- Bine, dar acolo sînt notele tale.
- Ei și! Ce să fac cu ele?
- Cum, ce să faci? Nu, trebuie să fie ceva la mijloc !
- Ce să fie? Nu mai am ce face cu cel vechi și gata... Mai bine rămîn fără carnet.

— Ce înseamnă asta? Ia uite-te încoace! Valeri, ce s-a întâmplat?

Valeri smiorcăi din nas, fără să ridice capul. ;

— Nu vreau! Cum o să mai am autoritate cîl notele alea din carnet?

Și-și aplecă și mai mult capul. Liudmillei Sergheevna îi păru bine că n-o văzuse zîmbind. Bietul băiat! în carnetul vechi, nu avea decît note proaste și acum Valeri — Valet, cum i se zicea — uite, nu mai putea să se împace cu situația asta: voia să înceapă o viață nouă...

— Bine, — îi vorbi serios Liudmila Sergheevna. Am să cer să-ți dea un alt carnet. (Acum era convinsă că Valeri nu-l pierduse pe cel vechi, ci pur și simplu îi aruncase). Dar ai grijă să nu-l pierzi și pe ăsta și, mai ales, să nu-l strici cu note proaste...

Băiatul îi aruncă Liudmillei Sergheevna o privire strălucitoare și o zbughi pe ușă.

Nu-i făgăduise nimic, nici nu-și dăduse cuvîntul, fiindcă nimeni nu i-l ceruse, dar din ziua aceea începu într-adevăr o altă viață. Fusese obișnuit pînă atunci ca nimeni să nu dea nici doi bani pe el și chiar se mîndrea cu asta, fiindcă lașa se deosebea de ceilalți. Și își dădea toată osteneala să păstreze această deosebire: își făcea de cap, nu-și învăța lecțiile, era totdeauna cu gura mare. Era muștrat, luat din scurt, însă el primea totul cu plăcere, deoarece astfel ieșea, oricum, în vileag, și deci era și asta un fel de mîndrie pentru el.

Și iată că, așa, dintr-odată, băiatul își dădu seama că putea să iasă și altfel în vileag. Văzu că era și el în «tare să facă de serviciu și să împartă ordine ca oricare dintre cei „ou nasul pe sus”, că era și el ascultat și grozav îi mai plăcea să comande, să facă pe grozavul. Viața lui începea să se schimbe și totul trebuia deci să se schimbe o dată cu ea. Dacă bar fi stat îri putere, Valeri și-ar fi schimbat și pielea. Liudmila Sergheevna află, astfel, că la ultima vizită

medicală, Belous îl rugase, Aproape cu lacrimi în ochi, pe medic, să-d scoată tatuajul. Mai demult, pe vremea când era vagabond, cineva îi tatuase numele pe brațul sting și cum cel ce făcuse operația nu era prea tare la gramatică, îi scrisese greșit numele. Avea și pe piept tatuaje: o ancoră pe care era încolăcit un șarpe, semănând mai degrabă cu un arc în spirală. Dintre băieți unii îl invidiau, minunându-se de tatuajele lui; alții însă râdeau de inscripția agramată de pe braț și de ancora cu șarpele încolăcit pe ea, zicând că Valeri era marinar pe uscat. Acum Valeri ar fi fost bucuros să scape de tatuaj, lucru care, din păcate, nu era posibil decât dacă și-ar fi schimbat pielea.

Valeri își începu viața cea nouă cu atîta rîvnă, încît fie Mitea, fie chiar Liudmilla Sergheevna aveau mereu grijă să-l țină în friu. îi lua pe toți la rost, când trebuia și cînd nu trebuia, cerea să se respecte disciplina și amenința la tot pasul c-o să pună cutare sau cutare caz în discuția colectivului de conducere al detașamentului, sîcîind în asemenea măsură pe toată lumea, încît pînă la urmă colectivul de conducere al detașamentului se văzu silit să ia în discuție cazul lui. Din nou, Valeri se pomeni ca odinioară, în fața mesei, roșu ca racul de rușine, și toți pe rînd încercară „să-i bage mințile în cap”, ca să nu se mai umfle în pene, să nu mai fie lăudăros și să nu mai facă pe șeful.

Valeri încetă să se mai agațe de toată lumea, în schimb căzu într-alt păcat. Își puse în gînd să ajungă orator. Fie din invidie față de colegii lui oare îl mustruleau cu atîta iscusință la adunările colectivului, datorită orgoliului ce se trezise în el cerea mereu cuvîntul la fiecare adunare și ținea discursuri. Vorbea oa vai de lume. Dacă ai fi dat la o parte sumedenia de „așadar”, „prin urmare”, „așa stînd lucrurile” și alte asemenea repetări, orice discurs de-al lui se putea rezuma la două, trei fraze; Valeri însă

se întindea la vorbă și nu se mai oprea pînă ce nuni
luau cuvîntul și nu trăgeau de el, silindud să se așeze
pe scaun. Băieții fă

ceau haz pe socoteala lui, dar Valeri nu se supăra, ci o ținea mortîș:

— Puteți să rîdeți cît poftiți! Am să vorbesc pînă m-oi învineți și pînă la urmă- tot am să învăț să vorbesc...

Cum însă la cămin nu aveau loc prea multe adunări și rîvna oratorică a lui Valeri era mereu strunită acolo, băiatul căuta să se răcorească la școală. Oricare ar fi fost subiectul discuției, el ridica mîna și-i „dădea drumul”. Toate cuvîntările lui erau fără cap și fără coadă și lungi de nu se mai terminau. Băieții se prăpădeau de rîs și dacă n-ar fi fost și instructorul superior, Valeri n-ar mai fi apucat să și le încheie. Gaievski, instructorul superior, căuta să-i potolească pe băieți ba chiar îl dădea pe Valeri drept exemplu: înainte ai fi zis că-i un derbedeu, și acum, uite, se purta ca un adevărat activist. Băieții zîmbeau și-și făceau cu ochiul, iar Va-! Ieri se simțea într-al nouălea cer. în sfîrșit, era și el apreciat și încă de cine, mă rog: de instructorul superior !

25

Băieții începuseră a citi cu pasiune ziarele. Răzbiți de iureșul Armatei Populare de Eliberare gomindaniștii se retrăgeau. Fuseseră eliberate localitățile Mukden, Hirin, Ciianciun. Detașamente ale Armatei Populare puseseră mina pe trecătorile ce duceau spre marele zid chinezesc și pătrunseseră în China de nord ajungînd pînă la Tzian-tzin. Soldații armatei populare știau că fiecare pas făcut de ei era urmărit cu emoție atît de țesătorii din Șanghai, de kulii din Kanton, cît și de păstori neștiutori de carte din Sin-tzian. Niciunul dintre aceștia n-ar fi bănuit că la o depărtare de douăsprezece mii de kilometri de ei, într-un oraș de pe malul Mării de Azov, se află un cămin de copii, unde fiecă victorie a lor, fiecă înaintare era primită cu bucurie și entuziasm.

La una din lecturile de fiecare zi, băieții o puseră în încurcătură pe Xenia Petrovna cu întrebările lor. Voiau să înțeleagă cuvînt eu cuvînt tot ce seria în ziare, să afle chiar mai mult decît era scris acolo. Telegramele concise din gazetă, presărate cu termeni și nume chine* zești greu de ținut minte nu făceau decît să le stîr- nească curiozitatea, fără să înlătore neștiința.

Xenia Petrovna făgădui să organizeze în răstimp de cîteva zile o discuție cu ei în jurul acestui subiect. Și după ce umblă pe la bibliotecă și pe la cunoscuți să adune cărți și articole despre China, hărți și tablouri,, le împărtăși copiilor tot ce reușise să afle despre cea mai veche civilizație și cel mai numeros popor din lume, minunatul popor chinez, neasemuit de harnic și de înzestrat. Le vorbi despre răscoale, despre Sun Ir-tzen și revoluție, despre lovitura dată de contrarevoluția condusă de Cian Kai-și, despre marele exod spre nord al armatelor revoluționare, despre Mao Tze-dun și Ciu De, despre orașul subteran Tanan, care devenise o academie a revoluției, despre lupta armatei a opta a partizanilor împotriva cotropitorilor japonezi, despre clica lui Cian Kai-și, care oferise țara imperialiștilor americani în schimbul tancurilor și tunurilor primite și despre adierea proaspătă de vînt pe care o aduseseră comuniștii și care se preschimbase în cumplita furtună a miniei populare, măturîndu-i pe imperialiști și pe go- mindaniști din China.

Xenia Petrovna le vorbi astfel două ore și abia apucă să termine că trebui s-o ia din nou de la capăt: ascultătorii aflaseră o mulțime de lucruri, dar țineau să. știe și mai multe.

— Destul, copii, — spuse în cele din urmă Xenia Petrovna. Nu merge așa! Nu. sînt ministru de externe» nici profesor și nu pot să știu chiar tot, tot. Mai bine» hai să cercetăm împreună acest subiect! Fiecare să citească tot ce poate găsi despre China și

pe- urmă să le împărtășească și celorlalți ce-a aflat.
O să întocmim apoi în sala de meditații un colț
special unde o să pu

nem o hartă mare ca să însemnăm pe ea situația de pe front. Și tot acolo o să afișăm știrile și fotografiile mai interesante...

Cel mai harnic dintre copiii care se ocupară de colțul acesta se dovedi a fi Gușcin. Venind odată în vacanță să-l vadă pe Leoșka, Vitea rămăsese s-o asculte pe Xenia Petrovna și fusese cuprins de interes pasionat pentru China. Se arătase gata să facă el harta aceea mare, bineînțeles nu așa, singur, ci cu ajutorul altora. Dintre toți se gândi s-o aleagă, desigur, pe Kira Roj-kova, deși fata nu știa să deseneze și nici n-avea un scris prea deslușit. Vitea o lăsa să facă doar schițele în creion, pe care apoi avea grijă să le îndrepte el; după spusele lui însă Kira îi era de mare folos.

Tot timpul vacanței, Vitea se duse aproape zi de zi la cămin și desenă cu ajutorul Kirei mai întâi harta, apoi portretele lui Mao Țze-dun și a lui Ciu De. Kira se ocupa numai de fundal, iar restul rămânea în seama lui Vitea. Desenau amândoi și vorbeau despre China: ce țară interesantă trebuie să fie și cu cât eroism luptă Armata Populară de Eliberare, gândindu-se ce bine ar fi dacă ar putea să plece și ei acolo să lupte împotriva gomindaniștilor, pentru puterea populară. De fiecare dată însă ajungeau la încheierea că n-aveau cum să plece și să se războiască, fiindcă nu le-ar fi dat drumul de aici, de la cămin.

Cînd începură iar cursurile, Vitea desenă o hartă a Chinei pentru școala lor. Harta fu atîrnată în sala de festivități și de cîte ori apăreau știri noi în ziare Leoșka însemna așa cum făceau și la cămin, cu o panglică roșie prinsă în ace, linia frontului.

Pasiunea pentru China se întinse și la clasele celor mai mari, așa cum mai înainte cuprinsese tot căminul. Copiii scotociseră ,pe acasă, căutînd niscaiva lucruri a- duse de ,pe meleagurile chineze. Iurka Trîhno veni cu o cutie de tinichea pentru ceai. Era o cutie veche, ruginită, pe care se mai deslușeau

încă destul de bine niște hieroglife. Iurka se uită la ea cu atenție și o cataloga drept un ciuruc.

— Aiurea! E o tinichea rusească dinainte de revoluție, o imitație după cele chinezești... la uitați-vă! și le arată pe fundul cutiei o inscripție aproape-ștearsă „... și Co. Moscova

Armata Populară de Eliberare se apropie de Beipin, silind armatele gomindanului, aflate acolo, să capituleze. În recreația mare, Leoșka trase un scaun lângă hartă și înconjurat de o droaie de curioși înfipse un ac cu un steguleț roșu în mijlocul unui cerculeț, indicînd locul unde se afla Beipin, care acum devenise iarăși Pekin.

— Ei bravo, mă bucur, copii, că vă interesează situația politică internațională, — se auzi un glas.

Leoșka se întoarse. În spatele lor stătea Gaievski, instructorul superior de pionieri.

— Și fiindcă văd că vă interesează atît de mult, o să ținem o adunare specială cu acest subiect. Să vii și tu, îl pofti Gaievski pe Leoșka. Cum, nu ești pionier? De ce?

Leoșka se fîstîci.

— Așa.

— Păi bine, așa înțelegi tu să te ocupi de tovarășii tăi, — îl luă Gaievski la rost pe Gușcin. Sînteți toată ziua împreună și uite că nici acum nu e încă pionier. Se poate așa ceva? Toți elevii conștienți trebuie să fie pionieri. Dar despre asta o să mai vorbim noi...

Și Gaievski plecă.

— Adevărat, de ce nu ești pionier? îl întrebă Vitka. Uite, eu ca mîine am să fac cerere să mă primească în Comsomol.

La Rostov, Leoșka fusese pionier, dar mai apoi, cînd părăsise școala, lăsase totul baltă. Cum mai putea să vadă de pionierat cînd avea toată ziua treabă la bufetul unchiului Troșa !... Cu toate acestea Leoșka se duse la adunarea consacrată Chinei.

Președintele colectivului de conducere, Tolea Kruti-lîn, care purta insigna de comsomolist, deschise adunarea, dînid cuvîntul lui Boris Radov.

Un elev dintr-a șasea, un băiat pistruiat și tuns în cap, se apropie de catedră și, punînd în fața lui, pe masă, un caiet, începu să citească referatul. Citea prost, poticnindu-se mereu și șovăind un timp de cîte ori dădea peste vreun cuvînt mai -greu de pronunțat, pe care probabil nici nu-l înțelegea. Temîndu-se să nu piardă șirul, elevul nu se mulțumea să urmărească numai din ochi fiecă rînd, ci își mișca și capul totodată de la stînga la dreapta și înapoi, jălăieții cunoșteau tot ce citea el — ba chiar și mai mult și cum scăfîrlia tunsă a referentului nil le trezea nici un interes începură să murmure. De cîte ori freamătul sălii se întetea, Tolea Kru-tilin, sau -chiar Gaievsk-i, ciocăneau cu creionul în masă strigînd:

— Mai încet, băieți!

Referentul își ridica fața îmbrobonată de sudoare de atît-a caznă, trăgea aer în piept și, vîrîndu-și iar nasul în caiet, citea mai departe.

Nici Leoșka nu mai asculta. Se uita l-a băieți, la prezidiu și la Gaievski. Instructorul superior nu-i slăbea pe copii din ochi și de cîte ori întîlnea privirea unuia care sușotea clătina'din cap muștrător. Avea o față prelungă și palidă, ca la oamenii suferinzi ai căror obraji, oricît ar fi de mare arșița, nu sînt niciodată arși de soare, ci doar rumeniți. Totuși, nu părea nici bolnav, nici debil. Veșnic era gînditor și grăbit. Chiar cînd zîmbea ai fi zis că-i cu gîndul într-altă parte, iar ochii lui înfundați în orbite și apropiați de rădăcina nasului aproape dispăreau ascunși de crețuri. Părul blond, pieptănat peste cap, îi cădea pe tîmple, silindu-l să și-l netezească mereu cu dosul palmei, ca și cum ar fi vrut să-l lipească de ceafă; dar cum lăsa mina în jos, îi cădea iar pe frunte în două șuvițe ca de în, pornite -din creștetul capului.

Isprăvind de citit caietul, referentul se așează la masă, privindu-i neliniștit pe băieți: aștepta întrebările cu inima strînsă, temradu-se că nu va fi în stare să răspundă cuim trebuie. Cineva îi puse o întrebare în legătură cu dinastia Min din vechea Chină, dar instructorul superior îi atrase atenția că referatul privea doar situația pe plan internațional a Chinei de azi și că n-avea nici un rost ca elevii să se afunde în desişul trecutului îndepărtat. Și cu asta întrebările luară sfîrșit.

— Cine mai vrea să ia cuvîntul?

Cîțiva băieți se grăbiră să ridice mina. Și, rînd pe rînd, se duseră la catedră unde citiră de pe cîte o fițuică angajamentul pe care și-l lua cutare sau cutare detașament ca în cinstea biruințelor cîștigate de Armata Populară de Eliberare a Chinei sănși dea cît mai mult silința și să învețe cît mai bine. Cuvintele folosite de fiecare erau altele și altfel potrivite, dar toate se învîrteau în jurul unuia și aceluiași lucru: lecțiile, disciplina, temele ce trebuiau făcute acasă. Gaievski asculta cu luare-aminte, încuviințînd mereu din cap. Apoi se ridică de pe scaun și aduse laude atît referentului, cît și celorlalți care mai luaseră cuvîntul, spunîndu-le că își dădeau cu toții foarte bine seama de sarcina ce o au pionierii, ca toți școlarii de altminteri: datoria sfîntă de a învăța bine spre a fi vrednici să devină schimbul de mîine.

Cu asta adunarea se termină. Leoșka, Vitea și Kira plecară acasă împreună. Vitea făcea mereu un ocol ca să poată merge cu ei. Și de fiecare dată ba îl zorea, ba îl ținea de vorbă pe Leoșka, doar s-o nimeri să iasă o dată cu Kixa. Leoșka își dădea prea bine seama de tertipurile lui. Acum nu-i mai purta pică fetei și nu se mai supăra că mergea cu ei. Un singur lucru însă nu putea să înțeleagă: din moment ce Vitea ținea să fie împreună cu Kira, ce rost mai avea el, Leoșka?

Vitea nu se putea lipsi de el. Cînd era și Leoșka de față, se simțea mai în largul lui și trîncănea tot drumul. Cum rămînea însă singur cu Kira, era tăcut și

ursuz, iar dacă fata încerca să-i spună ceva, nu scotea mai mult de la el decît „îhî”, „sigur” sau „cum să nu”. Kira se uita la el mirată și tăcea și dînsa; amîndoi se simțeau atunci stingheriți și încurcați, de parcă s-ar fi certat.

Vitea înțelegea acum că toată povestea cu Natașa Șumova nu fusese decît o amăgire. Nu era vorba de o dragoste adevărată, ci doar de un foc de paie. Așa se întîmplă cîteodată să te aprinzi așa, din senin, ca puțin după aceea să deschizi ochii. O auzise pe mai-că-sa vorbind cu Sonia despre focuri de paie la cutare sau cutare dintre cunoștințele lor și citise și el în cărți. Acum iată că i se deschiseseră și lui ochii și își dădea în sfîrșit seama că într-adevăr dragostea lui nu avusese nici o noimă. Ce-i drept, de cîte ori o întîlnea pe Natașa inima parcă înceta să-i mai bată, dar îi trecea repede. Și asta îl făcea să creadă și mai vîrtos că focul lui de paie se stinsese și că de-abia acum știe ce înseamnă adevărata dragoste.

Ar fi vrut să fie tot timpul lîngă Kira și nu știa ce să mai facă și cum să potrivească lucrurile ca să se întîmple așa. Dacă ar fi fost cu puțință, s-ar fi mutat în clasa paralelă în care învăța Kira, numai că nu găsea un motiv destul de temeinic să ceară așa ceva. În fiecare recreație căuta cîte un pretext să se apropie de Kira și dacă nu știa cum, începea să-i dea tîr- eoale. Mai ales însă se bucura cînd se întorceau așa cîteșitrei de la școală. Atunci nimeni nu-l mai împiedica să vorbească în voie, să croiască tot felul de planuri de viitor și să se laude povestindu-le cum o să se facă el marinar. Kira rîdea, spunîndu-i că visează cai verzi pe pereți, iar Vitea se simțea în culmea fericirii.

Astăzi însă era tăcut. Nu-l mai mulțumea fericirea asta din care se înfrupta singur. Neîmpărtășită, i se părea fără valoare, ba chiar destul de îndoielnică. Dragostea îi dădea ghes, dar cum Vitea nu uitase încă ce se întîmplase cu declarația lui scrisă cu

sînge, cînd încăpuse în mina Ninei Șumova, stătea în cumpănă, frămîntîndu-se, și ofta. Ofta cu atîta parapon și atît de zgomotos de parcă ar fi țîșnit aerul șuierînd din- tr-un cauciuc spart.

Leoșka declară că nu-i plăcuse cum se desfășurase adunarea.

— De ce? îl întrebă Kira.

— Era atît de plicticos. Toată lumea citea după notițe. Nu înțeleg de ce aveau nevoie de fițuicile alea?

— Păi, cum vrei tu? Instructorul superior le-a citit și le-a controlat să nu fie vreo greșeală. Poate chiar el o fi scris tot ce-au spus vorbitorii.

— Cum, instructorul ile-ia scris va să zică? Atunci de ce n-a citit numai el?... Ce rost avea să repete așa, toți, după el ca papagalii?

— Păi, dacă așa trebuie?

La asta, Leoșka nu mai știu ce să răspundă și tăcu. Ajunseseră la grădinița din fața căminului.

— La revedere, — spuse Leoșka și coti împreună cu Kira pe o alee.

Vitea rămase singur pe trotuar. Se uită după ei, apoi, după ce mai oftă o dată din rărunchi, începu să strige:

— Kira! Numai o clipă, te rog ?

Kira se întoarse înapoi.

— Iată ce e, aș vrea să-ți Vorbesc, — îi mărturisi el mohorît, ferindu-și privirea. Să mergem puțin mai încolo.

O apucară pe o alee laterală pe unde nu trecea nimeri.

— Întâi aș vrea să-mi dai cuvîntul de onoare că n-ai să spui la nimeni nimic..

— Pe cuvîntul meu, — se supuse Kira.

— Să știi... că e vorba... de ceva... foarte serios. Vitea abia reușise să îngăime aceste vorbe, de parcă s-ar fi urcat în fugă pe acoperișul construcției cu cinci etaje în oare se aflau locuințele muncitorilor -de la

„Ordjonikidzestal” — cea mai înaltă clădire din ••raș. Uite ce... — călca mai apăsător mutându-și greutatea timpului de pe un picior pe altul; apoi, deodată, închizând pe jumătate ochii, își dădu drumul de la al cincilea etaj.

— • Iată ce e, Kira, te iubesc!

— Ce vorbești!... se dădu îndărăt Kira.

— Asta e! Încheie mohorât Vitea și se făcu roșu ca un rac.

Kira se uită speriată la el și începu și ea să roșească.

— Pe cuvântul meu!

— Ce vorbești, Vitea! repetă Kira. Poate că ți se pare.

— Cum să mi se pară? Doar nu sînt copil mic! îi răspunse mîhnit Vitea.

— Ce nevoie aveam de 'asta, — îngîină Kira, descumpănită. Era așa de bine pînsacum...

Obrajii Kirei se rumeniră și fata întoarse capul. Roșu oa focul, Vitea nu se uita nici el la ea, ci undeva, deasupra, la tufișul năpădit de prcmoroacă. Stătură așa, tăcuți, o bucată de vreme, uitîndu-se fiecare în- tr-altă parte, de teama să nu li se întîlnească privirile.

— Știi ce, Vitea — prinse în cele din urmă glas Kira — hai să nu mai vorbim despre asta. Vrei? Să rămînem așa cum am fost pînă acum. Rine?

— Bine, — se grăbi să încuviințeze Vitea. Simțeam doar că tîbea neapărat să-ți spun asta, atîta tot.

— Altă dată să n-o mai faci, însă. Da? La revedere.

Și Kira o rupse la fugă.

Lucrurile nu se petrecură chiar așa cum ar fi vrut el; de fapt însă nici el n-ar fi puifut să spună cum anume ar fi vrut să fie; totul era că reușise să-i facă declarația și că fata nu-și bătuse joc de el. Vitea se învioră deodată. Făcîndu-și vînt, se dădea pe gheață

pe lunecușurile de pe trotuar, pe care copiii le lu-
truiseră oglindă, lovea cu ghiozdanul în gardurile și

portițele întâlnite în cale. Ciinii hămăiau de zor prin curți, zornăindu-și lanțurile. Lătratul lor și zornăitul de lanțuri îl însoțea peste tot ca o muzică.

La poartă, Grom și Lovki săriră înaintea stăpînului lor. Acesta se făcu deodată că alunecă și cade și începu a se hîrjoni cu ei. Grom și Lovki tăbărau pe el, chipurile, furioși, iar băiatul îi înhăța de grumaz, de picioare și tustrei *ae* tăvăleau prin zăpadă, răscolind curtea de la un capăt la altul. Sonia îi dete cu gura eă-și umpluse paltonul de zăpadă, dar el se apără atît de mucalit și rîzînd cu atîta poftă, incit o umflă rîsul și pe Sonia. Auzind gălăgie, Milocika veni și ea fnguța. Vitea o prinse de mijloc și se învîrti cu ea roată apoi o lăsă jos. Fetița chiuia de bucurie.

În clipa aceea Vitea își dădu seama dintr-odată că toată lumea din jur este neasemuit de bună și de veselă. Și parcă se simți și el mai blînd și mai bun, așa cum era bună și veselă casa și ziua pe care o trăia și cum avea să fie și mai bună încă ziua de mîine. De aci încolo toată viața lui avea să fie numai freamăt de bucurie și să scînteieze ca un curcubeu.

26

— Nu știu de ce te caută Liudmila Sergheevna,
— îl înștiință Sima pe Leoșka, tocmai cînd se așezase la masă.

Leoșka se ridică și se duse îndată la directoare.

— Ți-a venit o scrisoare, Aleoșa, — îi spuse Liudmila Sergheevna.

— De la oine? șe miră Leoșka.

— Deschide-o și ai să vezi, — zîmbi Liudmila Sergheevna.

Stampila de pe plic era ștearsă și abia se putea descifra sfârșitul unui cuvînt... mansk". Leoșka deschise scrisoarea care începea așa: „Să trăiești, tizule!”

— Știți de la cine e? sări Leoșka, cu fața luminată

de bucurie. De la secundul de pe „Gastello”, acela care m-a adus aici... Vă mai amintiți? Alexei Erofeevici...

Scrisoarea era scurtă. Alexei Erofeevici îl încunoști- înța că fusese plecat într-o călătorie grea, dincolo de cercul polar, de aceea nici nu putuse să-i scrie mai curînd. Nicolai Feodorovici nu mai era pe „Gastello”, fusese numit căpitan pe un vas de pasageri și-l luase cu el și pe Cernîș. În locul lui rămăsese să comande vasul Alexei Erofeevici. Restul echipajului era același; toată lumea își amintea de Leoșka și-i trimitea salutări. Cum trăia la cămin? Se împăca bine cu copiii ceilalți? De învățat era sigur că învăța, ar fi vrut să știe însă ce note are? „Ții minte ce ți-am spus, tizule — îi scria Alexei Erofeevici — ca să fii un om adevărat, respectat de toată lumea, trebuie să-ți îndeplinești cum se cuvine munca. Așteptăm vești de la tine și, vezi, scrie-ne și nouă ce succese ai avut”.

Anatoli Dmitrievici, adăuga și el la urmă cîteva cuvinte, întrebîndu-l dacă mai dădea și acum apă la șoareci ea la Batum, atunci. Și-i amintea din nou sfatul lui „Mergi drept înainte cu toate pînzele sus, să simți cum îți șuieră vîntul în urechi!”

Leoșka îi întinse scrisoarea Liudmilei Sergheevna.

— Nu vrei să-o citești?

— Se vede că e un om bun, :— îi spuse, gînditoare, Liudmila Sergheevna, înapoiindu-i scrisoarea.

— Nici nu vă închipuiți ce bun e, — rosti, cu însuflețire Leoșka.

Deși nu stătuse decît două zile cu Alexei Erofeevici i se părea că-l cunoaște de cînd lumea și că nu se află om mai de treabă ca el pe fața pămîntului.

Leoșka îi arătă lui Iașa, apoi lui Mitea, scrisoarea care trecu astfel din mîină în mîină. Era citită și răscită, și toată lumea se uita cu invidie la Leoșka.

Avea și de ce: i-o trimisese doar un căpitan adevărat, de cursă lungă! Și obrazul lui Leoșka era scăldat în fericire.

A doua zi se duse mai devreme la școală să-i arate și lui Vitea scrisoarea. Vestea aceea sosită din ținuturile polare îl făcu pe Vitea să rămână cu gura căscată, în fiecăre recreație se grăbea să-l caute pe Leoșka și luându-l deoparte îi povestea în șoaptă, de parcă ar fi fost cine știe ce secret, cum și pe unde călătorise vasul „Gastel'lo” și prin câte îi fusese dat echipajului să treacă. Vitea era convins că vasul făcuse o întreagă expediție în nord, că fusese blocat de ghețuri, și că cei de pe bord suferiseră de foame și zăcuseră bolnavi de scorbut... Ba chiar era gata să creadă că „Gastello” fusese strivit de sloiuri și că marinarii naufragiaseră pe o banchiză, ca și echipajul vasului „Celiuskin”. Spre marea lui părere de rău însă Alexei Erofeevici nu pomenea nimic despre toate astea.

Din fericire în ziua aceea Vitea nu fu ascultat, căci altfel turburarea stîrnită de scrisoarea căpitanului ar fi lăsat urme triste în carnetul lui de note.

Imaginația lui Vitea, și așa destul de aprinsă, primise un îmbold atît de puternic, încît zile în șir nu mai vorbi decît despre mare, nesiîrșitele întinderi de gheață, banchize, iceberguri și despre viața minunată, extraordinară și fără de seamăn a marinarilor în ținuturile polare. Dealtminteri — era limpede ca lumina zilei că și el o să ajungă, fără doar și poate, ca Alexei Erofeevici.

— Mă lași să-i scriu și eu? Da? îl întrebă el pe Leoșka și nu se putu stăpîni să nu adauge, dînd în vileag speranța ce-i încolțise în inimă: Cine știe, poate că mă ia cu el? Mi-o găsi ceva de făcut, nu?

Leoșka răspunse la scrisoare și se duse să-i arate și Liudmilei Sergheevna, să controleze dacă nu avea cumva greșeli.

— De ce să controlez? se miră Liudmila Sergheevna. Lasă așa cum ai scris. Alexei Erofeevici așteaptă o scrisoare de la tine, nu din partea mea. Ar fi o înșelăciune.

Leoșka se gîndi și-fi spuse că, într-adevăr, era mai bine așa. Și ce dacă avea greșeli?... Cînd o să termine învățătura, atunci se schimbă socoteala.

— Dar despre note n-ai scris nimic? N-ar stric» să-i trimiți lui Alexei Erofeevici notele pe pătrarul întîi și al doilea. Ca să-i dai raportul întreg. Cred că s-ar bucura.

— Mida! Numai că... — Leoșka tăcu încurcat o clipă și se roși — numai că, nu s-a putea să 1 le trimit doar pe pătrarul al doilea?

— Fie și așa, — zîmibi Liudmila Sergheevna.

Leoșka se apucă să copieze sîrguincios notele din eamet. Liudmila Sergheevna își puse și ea iscălitura dedesubt, adăugind de la sine că „elevul Alexei Gorbaciov era silitor și disciplinat și că se împăca bine cu colegii lui”.

Vitea ar fi vrut să scrie separat, apoi se răs-gîndi: e mai sigur să trimită și scrisoarea lui în același plic.

„Dragă tovarășe Alexei Erofeevici” — îi scria Vitea. „Deși nu ne cunoaștem personal, eu personal însă aș vrea să mă fac căpitan, ca dumneavoastră. Eu și cu Gorbaciov sîntem prieteni. Mi-a povestit cum a călătorit cu dumneavoastră pe vaporul „Nicolai Gas-tello”. Nu mă mai săturam ascultîndu-l. V-aș ruga să-mi scrieți ce trebuie să fac ca să ajung căpitan de cursă lungă. M-am gîndit să mă înscriu la o școală de elevi marinari, dar am aflat că nu există așa ceva. Și, zău, nu înțeleg de ce. Sînt atîția băieți care vor să fie elevi marinari și nu știu cum. Poate că mă luați dumneavoastră pe vapor ca elev? Fiți sigur c-o să-mi dau toată osteneala și o să fac tot ce-mi cereți. De astă vară m-am înscris într-un cerc de tineri navigatori, am învățat să vîslesc și mă pricep puțin să conduc o barcă cu pînze, iar în

curînd am să mă perfecționez. Cunosc alfabetul Morse și știu să semnalizez. Nu mă feresc de ger, toată iarna umblu descheiat la gît, așa că pot pleca. oricînd într-o călătorie în ținuturile polare...”

Se duseră amîndoi să pună scrisoarea la cutie. Vitea ridică în sus căpăcelul, iar Leoșka băgă plicul în crăpătura îngustă. Ca să fie și mai sigur, Vitea izbi în cutie cu pumnul.

— Te pomenești c-o fi rămas agățată acolo, în crăpătură. Și atunci putem aștepta mult și bitfe...

Statură apoi locului puțin, cu ochii la cutie, urmărind în gînd drumul pe care scrisoarea avea să-l facă pînă la Murmansk, despre care știau doar atît că prin părțile acelea soiarele nu se arată o jumătate de an, că pe acolo e noaptea polară și trece Golfstromul de aceea marea nu îngheață niciodată.

— Ah, mai bine am fi trimis-o cu avionul! se trezi deodată Vitea. Ar fi ajuns numaidecît...

La întoarcere, tot drumul nu făcu decît să chibzuiască și să presupună cam pe cînd o să ajungă scrisoarea în mina lui Alexei Erofeevici și cînd ar fi să primească răspunsul. Și de fiecare dată termenele difereau.

— Oricum — spuse în cele din urmă Vitea — de pregătit tot trebuie să mă pregătesc.

Pregătirea se desfășură în două direcții: mai întîi începu să studieze ținuturile polare și să se antreneze spre a putea înfrunta greutățile și lipsurile pe care le-ar fi avut de întâmpinat. În camera lui apăru pe perete o hartă mare, desenată de el, a ținuturilor polare sovietice, și tot felul de desene de corăbii copiate după ilustrații, sau poze rupte din cărți, înfățișînd vase blocate de sloiuri, banchize, aurora boreală. Făcînd diverse călătorii pe hartă de la apus spre răsărit și de la răsărit spre apus, Vitea învăța denumirile tuturor insulelor, golfurilor și capurilor, și tot ce mai găsisese în Marea Enciclopedie

sovietică din biblioteca lui tai- că-său.

Pregătirea teoretică mergea strună, fiindcă nu avea de întâmpinat nici o piedică. Mai prost stătea cu antrenamentul menit să-l călească: ori de câte ori Vitea încerca să treacă de la vorbă la faptă se lovea de rezistența mamei și a Soniei.

Și mai prost o ducea cu mîncarea. Dacă n-ar fi fost ele, Vitea ar fi putut să arate că și el e în stare, că a un adevărat explorator al ținuturilor polare, să se hrănească luni de-a rîndul numai cu pesmeți și conserve. Nu era însă chip s-o facă pentru că, îndată, maică-sa și Soni a tăbărau cu gura pe el, strigîndu-i să lase „prostiile” și amenințîndu-l c-o să-l spună tatii, așa că n-avea încotro, de voie, de nevoie trebuia să mănînce pîine proaspătă, supe și alte bucate care moleșeau trupul. Oricît s-a tocmit Vitea cu ele să-i dea voie să poarte șapcă — n-a putut s-o scoată la capăt și s-a văzut silit să-și pună căciula cu clape. Din principiu însă nu-și acoperea niciodată urechile, ca să se obișnuiască cu frigul, totuși nu se putea mulțumi numai cu atît. Se răzbuna după ce ieșea pe poartă, smulgîndu-și de la gît fularul pe care-l băga în buzunar și umlînd toată ziua cu gulerul de la bondiță descheiat. Împotriva bondiței n-avea nimic, fiindcă semăna cu un cojocel.

Cei care plecau în ținuturile polare erau, firește, nevoiți să se despartă de persoanele dragi pentru o bună bucată de vreme și să îndure bărbătește despărțirea. Sigur, că nu-i prea ușor să te desparți de tata și de mama — pe Milka n-o pune la socoteală — dar Vitea era încredințat că putea să înfrunte acest lucru. Numai că n-avea cum să-și dea seama dacă era într-ade- vări așa deoarece nu prea vedea ivindu-se în viața lui chiar atît de curînd o asemenea împrejurare.

Cu totul altceva era să te desparți de o persoană pe care o iubești cu tot dinadinsul. Dragostea față de tata și mama se chema că e un lucru „obișnuit”,

ceva casnic. Dragostea cea adevărată era însă aceea pe care i-o purta Kirei. Din ziua cînd îi făcuse declarația, Vitea nu mai avusese prilejul să-i vorbească; era convins, totuși, că iubirea lui dăinuia, devenind din zi în zi mai puternică. Și atunci, cum o să fie el în stare să se despartă de Kira? Vitea încercă să-și închipuie cum o să fie atunci cînd n-o s-o mai poată vedea pe Kira în fiecare zi, nici s-o audă vorbind repezit și rîzînd din toată inima. Se întristă numai la gândul despărțirii și simțea ca un gol în inimă. Pesemne că tot așa sufereau și marinarii, ca și exploratorii ținuturilor polare.

Vitea încercă să-și zgîndăre tristețea, însă văzu că mai mult decît atît nu putea să sufere și atunci se gîndi că nu e un lucru chiar atît de grozav, că o să fie în stare s-o înfrunte. Ba chiar o să-i prindă bine despărțirea asta fiindcă așa o să-și poată pune ia încercare dragostea. Dacă o să se adeverească însă că totuși Kira avusese dreptate și că „i se păruse numai“...?

Ajungînd la acest punct al meditațiilor sale, Vitea se simți stînjenit, sentiment pe care îl încerca destul de des în ultimele zile.

Era convins că povestea cu Natașa Șumova se închisese definitiv, că nu-l mai interesa cîtusi ie puțin, își dădu seama însă că n-o slăbea de loc din ochi și vedea tot ce se petrecea în jurul ei. Așa, de pildă, băgase de seamă că Natașa nu mai pleca spre casă împreună cu Vitkovski, ci singură, sau însoțită de colege și că nu mai vorbea cu el. Sigur, Vitea prea puțin se sinchisea, totuși parcă se bucurase văzînd că Natașa și Vitkovski se certaseră. Apoi nu știu cum se făcuse că Natașa începuse iar să-i vorbească, de parcă n-ar fi avut nimic pe suflet și Vitea în loc să-i întoarcă spatele cu dispreț, îi răspunsese, ba chiar zîmbise, încîntat. Vitea își mușca mîinile de ciudă că zîmbise și hotărîse în sinea lui că a doua oară n-o să se mai întîmple așa

ceva. Și, totuși, se întîm- plase chiar în ziua următoare și apoi mereu în fiecare zi. Povestea începuse de la capăt, de parcă n-ar fi fost la mijloc inima aceea transformată într-o că- pățină de măgar, nici toate suferințele lui. Și iarăși privirile lui Vitea țerau îndreptate spre Natașa ca acul busolei spre nord. Și iarăși se perpelea de cîte ori nu putea să se apropie, cînd era cîte cineva lîngă ea, și iarăși se simțea într-al nouălea cer cînd Nat așa catadixea să-i vorbească.

În același timp însă dorea ca și pînă atunci să fie împreună cu Kira. Prin urmare, o iubea și pe ea? Atunci ce mai căuta aici Natașa?

Vitea încerca zadarnic să iasă din această încurcătură și tot aștepta cu inima strînsă ca una dintre ele să ghicească pînă la urmă ce se petrece cu el și să-l ia în rîs. Între timp Natașa și Kira se împrieteniseră — deși învățau în clase paralele — și în recreații erau totdeauna împreună. Puteau să-și des- tăinuie una alteia secretele — fetele nu prea știu ele să-și țină limba! Ba chiar i se păru lui Vitea că uneori se uită la el cu viclenie și zîmbesc. Speriat, băiatul căuta să se facă nevăzut.

Vitea încercă să aducă vorba despre asta față de Leoșka; pornind așa, de la generalități.

— la spune, dacă tu ai iubi pe cineva, ai fi în stare să faci orice ți-ar cere?

Leoșka se gîndi cam ce ar putea să-i ceară Alia și dădu din cap în semn că da.

— Ai sări pentru ea de la etajul al cincilea?

— De ce?

— Vorbeam numai așa... Dar în foc ai sări ?

— Nu știu! recunosc cinstit Leoșka.

— Eu aș sări, sînt sigur, — oftă Vitea.

Isprăvise astfel cu generalitățile, fără să fi lămurit nimic. Tăcu o clipă, apoi întrebă iar, așa, mai pe departe.

— Da' ia spune: ai putea să iubești două

deodată?

Leoșka o asemui în gînd pe Alia cu celelalte fete și răspunse hotărît:

— Nu, cred că nu se poate așa ceva.

Vitea se întunecă la față.

— Dar ce s-a-ntîmplat? zîmbi zeflemitor Leoșka. Ce, acum iubești două deodată?

— Nu, am întrebat numai așa, — răspunse Vitea, încurcat.

Leoșka nu lua în serios suferințele prietenului său. Și dragostea, și visurile lui nu erau decît copilării. Deși aveau aceeași vîrstă, Vitea părea mult mai copilăros decît Leoșka. Vitea se avînta înfierbîntat în tot ce punea la cale ca și cum ar fi fost vorba de un joc. Leoșka privea totul cu un fel de îngăduință, ca și cum ar fi fost mai vîrstnie. Trăind alături de unchiul Troșa, Leoșka uitase să se mai joiace. De cîte ori îl interesa ceva sau se simțea atras de ceva, Leoșka stătea să se gîndească pe îndelete și cu luare-aminte. Vitea nu se gîndea, era furat de născocirile lui.

Scrisoarea lui Alexei Erofeevici dăduse un imbold proaspăt pasiunii lui pentru navigație. Imaginația lui bogată îl ajutase pe Vitea să ia foarte ușor locul, în gînd, căpitanului de pe „Gastello”, să conducă vaporul pe Arctica, spre cercul polar, pretutideni. Stînd în genunchi pe scaun, urmărea cu degetul pe harta desenată de el cele mai grele itinerarii. În închipuirea lui și pornise în călătorie: plutea pe noianul de ape, luneca printre banchize și munți de gheață, auzea cum trosnesc pereții vasului strivit de ghețari, făcea de gardă în bezna nopții polare. Chibzuia în sinea lui, ba chiar trăgea nădejde că Alexei Erofeevici va ști să-l prețuiască și-l va lua cu el. Lui Leoșka însă nu prea îi venea să creadă că s-ar putea să le cadă asemenea chilipir pe cap. Așa ceva se întîmplă numai în povești, nu și în viața de toate zilele. Își aducea aminte de taică-său, de chemarea farului din Mahingiauri, de cele două zile cît călătorise pe bordul lui „Gastello”, de Alexei Erofeevici, de căpitan. Acolo era viața adevărată și oameni adevărați. Cum ar fi fost ou puțință să te trezești, așa, dintr-odată, într-o viață ca asta, să ajungi așa, oa ei. Pentru asta îi scria Alexei Erofeevici „trebuie să-ți îndeplinești cum se cuvine munca”. Dar care era munca asta, ce trebuia să facă? Era și el destul de mare acum și totuși nu făcuse încă nimic și nici nu știa ce are de făcut.

„Uite — auzi pe unii și pe alții — fiți ca Sereoja

Tiulenin sau Korceaghin". Dar cum să ajungi ca ei? Pe atunci era război și au avut cum să-și arate vitejia. El însă cum să facă? Dacă ar mai fi vreun război, atunci nici vorbă că ar arăta el ce poate! Dar noi dorim pacea, nu mai vrem război...

Profdsorii și educatorii le spuneau că trebuie să învețe bine, să termine școala și să-și aleagă apoi o îndeletnicire căreia să-i închine toată viața. În felul acesta însă — i se părea lui Leoșka — ar fi însemnat să înceapă viața de-abia când ar fi isprăvit școala. El însă trăia și în momentul de față, iar viața se depăna mai departe, nu putea să aștepte pînă o să isprăvească el școala.

Leoșka încercă să descurce cu ajutorul Xeniei Petrovna această problemă, dar se vede că nu reușise să-și tălmăcească gîndul destul de lămurit sau că ea riu-l înțelese așa bine, deoarece se apucase să-i repete aceleași lucruri pe care le mai auzise de nenumărate ori: că trebuie să termine cu învățătura, să devină om întreg și atunci o să se lămurească în toate privințele. Nici Liudmila Sergheevna nu înțelese la început ce voia Leoșka.

— Avem un atelier, diferite cercuri. Și tot așa și la școală aveți mai multe cercuri. Treptat ne îndreptăm spre învățămîntul politehnic. Nu-ți rămîne de- cît să-ți alegi o muncă spre care te trage inima și să-ți vezi de ea.

Băiatul care nu știa ce înseamnă „învățămîntul politehnic” îi răspunse că nu era vorba despre asta.

— Dar despre ce?

— Despre viață.

— Dar cum'poți să trăiești fără să muncești? O să-ți alegi o meserie și o să te îndeletnicești cu ea.

— Bine, dar viața nu înseamnă numai muncă, nu-i așa? Viața în sine... stăruia Leoșka și tăcu, căutîndu-și cuvintele ca să-și tălmăcească mai bine gîndul.

— Ei, asta, băiete, tot viața o să-ți arate! zîmbi

Liudmila Sergheevna.

Explicația asta însă nu reuși să-l lumineze cîtuși de puțin.

Poate c-ar fi fost mai bine să fi stat de vorbă cu Vădim Vasilievici, dar acesta în ultimul timp era prins cu treburile la uzină și aproape nici nu mai dădea pe la cămin. Cărțile îți arătau, ce-i drept, o mulțime de lucruri și te lămureau în multe privințe; din păcate însă în ele era vorba numai de ceea ce fusese cîndva, de ceea ce se înfăptuise mai înainte. Cărțile înfățișau viața unor oameni care trăiseră mai de mult; mai toate vorbeau despre niște persoane care; trăiau într-alte vremuri, cînd Leoșka nici nu era pe lume. Sigur că-i interesant să cunoști viața altor oameni, dar oamenii aceștia erau altfel croiți, viața lor se isprăvise, în timp ce a lui abia acum începea și, după cum i se părea lui Leoșka, nu semăna de fel cu a celorlalți, era cu totul altfel, o viață apafte, și trebuia deci să se desfășoare altfel decît viețile celor ce trăiseră mai înainte.

Printre cărțile pentru copii erau o mulțime pe care Leoșka nu fusese în stare să le citească pînă la capăt. De fapt, nici nu erau ceea ce se cheamă cărți de citit. Ci mai degrabă niște culegeri de probleme de bună purtare, de pildă, ce se cade și ce nu se cade să facă un copil. Și o seamă de copii — băieți și fete — născociți de autor și oare nu semănau de loc cu cei din jurul lui Leoșka — își dădeau toată silința să rezolve aceste probleme.

Asemenea cărți îi aduceau aminte lui Leoșka de plăcinta de acasă, așa cum o făcea maică-sa cînd nu avea cu ce o umple. Se numeau „plăcinte cu răbdări prăjite”. Pe dinafară era ca toate plăcintele, ba chiar mai bine rumenită, dar înăuntru era goală; doar unsă cu untdelemn, să nu se lipească aluatul...

Școala? La școală nu făceau decît să învețe. Dar dacă viața nu putea fi cuprinsă în toate cărțile cîte fuseseră scrise, cu'm ar fi putut oare să o

îmbrățișeze în întregime manualele de școală? E drept că aveau cercuri la școală, dar și acolo toată lumea socotea de cuviință să repete ceea ce spuneau profesorii și manualele. Iar profesorii vorbeau mereu de unul și același lucru: disciplină și învățătură și iarăși învățătură și disciplină.

• La adunările plenare ale pionierilor se vorbea tot așa despre învățătură și disciplină, cu singura deosebire că cei ce vorbeau erau niște copii, nu băieți mari. Când unul, când altul dintre pionieri citea câte un referat scris pe un caietel, și oricare ar fi fost subiectul și oricum ar fi fost tratat, concluzia era că trebuie să fii disciplinat și să înveți bine. Pionierii se povățuiau într-una unul pe altul să fie sîrguincioși și cuminiți. Fără prea mare folos, însă: când îi cău- tai îi vedeai „lămurind” ba pe unul, ba pe altul, fie pentru o notă proastă, fie pentru cine știe ce năzbîtie. Rosteau șt felul de cuvinte mari, daT cuvintele-s cuvinte, nu aveau nici o înrîurire asupra purtării lor. Cum plecau de la adunare, începeau iar să strige în gura mare, se țineau de drăcii, suflau și copiau în clasă, iar dacă se întîmpla să nu fi învățat lecțiile, se prefăceau că-s bolnavi, frmătînd de bucurie când reușeau s-o tragă pe sfoară pe profesoara lor.

Căminul și educatorii de o parte, iar de alta școala și profesorii îl împingeau parcă anume pe Leoșka pe acest făgaș. Băiatul mergea pe el fără să se mai împotrivească. Și totuși pretutindeni se răsfireau alte ■•drumuri, se întretăiau, pentru a se răzleți iar, alte căi, când line ca-n palmă, când cu hîrtoape, însă pe ele se perindau alți oameni. Leoșka întorcea uneori capul înapoi: „E prea devreme, mai ai timp!” îi spuneau atunci, sau: „Nu e bine, nu se poate!” Leoșka mergea mai departe pe același făgaș, uitîndu-se în dreapta și în stînga, arzînd de nerăbdare și dornic să vadă cum e acolo la ceilalți și să știe și el de ce nu c bine sau nu se poate...

Adolescență! Pas în necunoscut, clipa neștiută în

care un copil îi trece pragul, schimbînd bucuriile nevinovate ale vieții cu tainicile meditații, cu încercări pururi repetate de a înțelege! în copilărie te bucuri de tot ce-ți bucură inima și te întristezi de tot ce ți-o întristează, fără să înțelegi, fără a căuta pricina. O dată eu adolescența însă, se naște și conștiința care privește fără teamă, plină de îndrăzneală lumea. „Cum e făcut oare?” sau se întreabă singură: „Care-i rostul meu pe lume?”.

Îngrădind ceea ce socotesc ei că ar fi cercul preocupărilor copilărești, oamenii maturi se silesc cu ajutorul cărților, făcîndu-le morală sau pedepsindu-i, să-i țină pe cei mici înlăuntrul acestor granițe. Ele însă nu există decît în închipuirea celor mari. Copiii trec mereu peste ele, iar dacă sînt opriți, o fac într-ascuns.

Părinții încearcă să-i împiedice pe copii de a cunoaște o mulțime de lucruri. Degeaba însă, fiindcă ei văd și descoperă totul. Văd moartea ca și durerea, cunosc dragostea ca și ura, ticăloșia ca și demnitatea, josniciile ca și înaltele imbolduri. De fapt, în adolescență omul ajunge să cunoască lumea și tot ce se întîmplă în ea. Lucrurile pe care le va afla mai apoi vor fi de bună seamă mai multe și mai precise, omul va simți și va gîndi mai adînc, cu mai mare ascuțime, niciodată însă aceste trepte ale cunoașterii nu se vor putea compara cu primele, cu acelea pe care le urcă în adolescență, încă șovăielnic, sfios, cu băgare de seamă, căzînd la tot pasul, pătruns cînd de groază, cînd de înflăcărare.

Lumea copilului nu poate fi împărțită matematic în lucruri folositoare și lucruri nefolositoare sau indiferente. Lumea lui nu se poate împucătăți, în ea nu există *ce-i al meu și ce nu-i al meu*, totul e al lui și pentru el. Aici nu găsești sentimente înjumătățite, nici îmbinări curioase de bucurie și amărăciune. Sentimentele sînt curate și vii. Niciodată un om matur nu va fi atît de nemîngîiat și de indignat ca în

adolescență de prima umbră de minciună ce se va fi ivit pe azurul lumii lui senine. Niciînd nu va simți atît de puternic bucuria și entuziasmul ca în adolescență. Nu e asta oare pricina pentru care în amurgul vieții își amintește cu un fel de evlavie, nu de plăcerile maturității, ci de bucuriile nevinovate ale adolescentului?!...

27

Gândind, Leoșka nu era deprins să folosească nici- odată vorbe mari și solemne. Gîndurile lui încăpeau toate într-o propoziție pe cît de simplă pe atît de scurtă: „Ce plictiseală!“. îl plictisea faptul că trebuia să-și facă singur patul, să fie de serviciu la cămin, să meargă la școală, să-și învețe lecțiile, tot ce vedea în jur i se părea plicticos — lucruri prea obișnuite, prea cunoscute!

Vitka, față de care Leoșka își deschisese sufletul, fusese și el de părere că într-adevăr totul era plicticos și că i se făcuse lehamite. Leoșka însă nu adusese vorba despre asta numai așa, ca să fie compătimit.

— Să înveți! spuse ©1. Să înveți, parcă cine știe ce scofală ar fi! Uite că eroii din cărți sînt altfel decît noi, ei n-au mai așteptat să-i învețe nimeni, au căutat singuri să afle. De ce noi trebuie să așteptăm să aflăm de la alții, să ne învețe ei ?

— Așa e! Ne pregătim doar pentru viitor, — întări Vitka și, Tepetînd o formulă auzită undeva, adăugă : Viitorul — nu-i așa? — e al nostru, al copiilor!

— Bine, da' noi nu sîntem copii!

— Sigur că da, însă cei mari ne socotesc încă niște tînci... Hai să le arătăm că nu-i așa!...

— Nu trebuie să le mai arătăm nimic. Ce rost are să ne umflăm în pene, cînd viitorul e al nostru?...

— Așteaptă! O să facem ceva, să rămîna cu

gura căscată!

A doua zi după școală, cu 6 mutră de parcă ar fi uneltit ceva, Vitka îl luă deoparte pe Leoșka și, după ce așteptă să plece toți copiii, se uită jur împrejur și chibzui că strada nu e un loc chiar așa potrivit pentru o discuție serioasă:

— Să mergem în grădiniță, — spuse el.

Aleile laterale erau acoperite de un strat afinat, neatins, de oțnăt. Vîntul legăna tufișurile despuiate și ciufulea penele vrăbiuțelor zgribulite. Băncile fuseseră ridicate încă din toamnă, așa încît Băieții se așezară pe o ladă de gunoi.

— Să vezi c-o să răzbim, — rosti Vitka. Ne apucăm să studiem serios, să ne pregătim. O să ne canonim și o să ne supunem la tot felul de încercări grele. Eu zic să facem așa ceva, ca o societate sau ca un cerc... Vitka aruncă o privire în jur. Știi, ca pe vremuri, cînd nu voiau să se afle nimic... Lumea o să creadă că sîntem la fel cu ceilalți, niște oameni ca toți oamenii; între timp noi o să ne pregătim, o să studiem și, cînd o fi momentul, o să le arătăm ce știm.

— Ce să știm?

— Cum, ce? Tu ce vrei să te faci? Eu căpitan. Tu nu?

— Ei, cum să nu? răspunse Leoșka.

Nu era rău de loc să fii căpitan, numai că el nu prea trăgea nici o nădejde în privința asta.

— Cum îți spun, o să ne pregătim. O să citim tot felul de cărți, o să studiem marea, vapoarele, o să ne călim voința, firea, să nu ne fie frică de nimic, să nu dăm niciodată îndărăt... Sigur, ne-am putea duce și la debarcader, în cercul elevilor marinari, numai că acolo, vezi, te pregătesc să ajungi matroz... Mai bine, singuri!

— Dar de ce așa, într-ascuns?

— Eli, eum nu înțelegi? Întîi și întîi fiindcă-i mai interesant... Un cerc e așa cam ca o școală. Prea sînt

mulți acolo. Așa o să fim numai noi. Nimeni n-o să știe, și pe urmă ce să vezi? și Vitka desfăcu palma ca și cum ar fi vrut să arate surpriza care avea să producă preschimbarea lor peste noapte în căpitani de vapor. Ei și după aia... și tăcu încurcat. Mai știi ce se poate întâmpla?... Poate că nu reușim și atunci au să-și bată joc de noi... Așa însă nimeni n-o să aibă habar de nimic.

Leoșka se învoi. Era sigur că dacă n-ar izbuti, toată lumea i-ar lua peste picior, așa că era mai cuminte să tacă.

— Stai că mu merge așa, trebuie să jurăm că nu suflăm un euvînt — M-am gîndit și la un nume: ce zici? „Viitorul“, de pildă, ți-ar place? Dar nu pe. rusește, ca auzindu-l careva să știe despre ce-i vorba! Viitorul pe latinește se spune „Futurum“. Să-i zicem noi tot așa „Futurum“! E strașnic — nu?... Ar trebui să avem și o deviză.

■ — Cum adică o deviză?

— Cum să-ți spun... așa, ca o lozincă! Adică ce-am vrea n-oi. Înțelegi? Așa cum se scria pe blazoane în eviul mediu.

— Bine dar acum nu sîntem în evul mediu. Ce-ți veni?

— Nu mi-a venit nimic. Uite, în „Doi căpitani“ Sanea și Petka aveau un fel de legămînt între ei: „Să lupti și să cauți, să descoperi și să nu te dai bătut“! Dar noi — avem un scop? Avem! prin urmare trebuie ca deviza noastră să arate acest scop.

— „Să fim căpitani“! glumi Leoșka. Ți place?

— » Dacă o iei așa în rîs... se supără Vitka.

— Bine, nu mai spun nimic. Vrei o deviză? Bine, fie și deviză.

— Eu cred că ar merge: „Să știi și să poți!“ Tu ce zici?

— Merge... Numai că — Poate c-ar trebui și „să faci“!

— Atunci, stai... Uite așa !

Vitka rupse o nuia și scrise pe zăpada pufoasă, înșirînd cuvintele unul sub altul:

A vedea!

A ști!

A putea!

A face!

— E strașnic, nu?

— Da, e bine... încuviință Leoșka.

Era o deviză puternică, serioasă, «unind ca o poruncă.

— Dar n-o scriem toată! urmă Vitka, ștergînd cu piciorul cuvintele. Ei, și pe cine mai luăm?

— Pentru ce?

— Așa, ca să fie mai interesant. Să nu fim numai noi doi singuri... Ce zici? Întrebă apoi, așa parcă într-o doară. S-o luăm și pe Kira?

— Ei, na-ți-o! Ce înțelege ea? Și pe urmă fetele nici nu sînt primite în marină! Cum o să fie marinar?

— Habar n-ai, de-aia vorbești. Dar Scetinina — căpitan de cursă lungă? Dar asta... na, că am uitat cum o cheamă, care-i comandantul unei flotile de ba'leniere în Orientul îndepărtat. Și încă ce comandant!... Degeaba vorbești tu, Kira e foarte pricepută și-i place să știe cît mai multe lucruri...

Leoșka îi spuse că dacă Vitka avea chef să-și bată capul cu fetele, treaba lui, să-i fie de bine, dar că asta n-avea nimic de a face cu căpitănia. Că-și dă seama că de asta a și născocit toate astea ca să fie cît mai des cu ele împreună; pe el însă așa ceva nu-l interesează. Vitka se supără foc și se certară. Toată istoria asta cu cercul, cu deviza și cu secretele i se păruse lui Leoșka nespus de copilăroasă, iar faptul de a o lua și pe Kira cu ei o făcea să fie pur și simplu neserioasă. Mai apoi însă Leoșka își luă seama. Ei și ce dacă avea s-o ia sau nu pe Kira? Nu era tot una? Cu ce-i stîngherea? Nu merită să piardă un prieten, numai pentru atîta lucru.

Cîteva zile după aceea, Leoșka se apropie de

Vitka și-i spuse că s-a răzgîndit, că Vitka n-avea decît să ia pe cine-o pofti. Și atunci ieși la iveală că Vitka voia s-o ia și pe Natașa Șumova. Și că între timp nu stătuse

cu mîinide-n sîn. Atît Nataşa cît şi Kira aflaseră din gura lui secretul. Mai mult chiar, pregătise şi ştampila şi emblema societăţii. Le săpase în flecurile de cauciuc de la pantofi. Acasă toată lumea se întreba nedumerită cum de se deslipiseră flecurile aşa deodată, cînd abia fuseseră puse? Bombănind, Sonia se duse iar cu pantofii să-i pună tocuri noi. Ştampila era simplă de tot: litera F din alfabetul latin într-un cerc, iar emblema era chiar frumoasă. Pe o mare involburată ca încreţiturile storurilor de la magazie plutea o barcă înclinată pe o 'coastă. În cele patru colţuri se aflau iniţialele devizei. Vitka nu reuşise încă să găsească o formulă pentru jurământ. Leoşka îi spuse că după părerea lui cuvîntul de onoare făcea mai mult decît toate jurămintele. Vitka se învoi, cu condiţia ca să fie rostit cu tot şartul cuvenit.

În aceeaşi grădiniţă, pe o alee laterală, îşi împletiră cîteşi patru mîinile într-o singură strîngere, dîndu-şi cuvîntul de onoare că nu vor da în vileag nici existenţa cercului „Futurum“, nici numele membrilor lui, nici ce fac, nici ce aveau de gînd să facă... Părîndu-i-se că joacă o scenă din tr-un spectacol de amatori, Leoşka nu-şi putu stăpîni un zîmbet. Kira se supuse ceremoniei, cu gîndul aiurea, ca şi cum nu s-ar fi sinchisit prea mult de ea. Numai Vitka şi Nataşa aveau nişte mutre de conspiratori: vorbeau în şoaptă eu un aer grav şi mereu se uitau cu teamă în jur.

Terminînd cu legămîntul, Leoşka spuse că era de ajuns cît vorbiseră pînă acum de una şi de alta şi că ar fi timpul să se apuce de treabă. Toţi voiau, fireşte, acelaşi lucru, numai că nu ştiau cum să înceapă. Vitka îi înştiinţă că la vară aveau să facă o excursie cu barca. El ştia să conducă o barcă cu pînze, iar ceilalţi aveau să înveţe în timpul excursiei. — Pînă atunci o să studiem corăbiile, — adăugă el. Nu numai teoretic, dar şi practic. Am eu o carte în

care sînt descrise tot felul de vase.

— Dar practic? întrebă Leoșka. Marea a înghețat și nu mai e nici un vapor în port.

— Ce vorbești! sări cu gura Natașa. E unul lângă dig. Acela pe care l-au distrus nemții. Ne ajunge deocamdată. Pe urmă mai e ăla de lângă „Ordjonikidze- stal”... care-i destul de mare.

— ăla în care era cît pe aici să te îneci? întrebă Leoșka.

— Da, ăla... dădu din cap Vitka. Eu sînt pentru, numai că nu putem merge așa toți o dată: prea bate la ochi. Mai bine hai să ne împărțim în grupe.

Rămase, deci, hotărît ca Vitka să se ducă împreună cu Kira în port pe vasul ăla mare. Iar Natașa cu Leoșka, pe vaporul torpilat.

Duminica dimineața, potrivit înțelegerii, Leoșka o aștepta pe Natașa în fața școlii. Vîntul sufla dinspre răsărit și deasupra uzinei „Ordj onikidzestal” se înălțau spre cer vălătuci mari de fum. În oraș nu prea simțeau suflînd vîntul, însă cum ieșeau afară la cîmp, parcă te tăia la obraz., în fața lor se deschidea o întindere acoperită de zăpadă. Pe alocuri viscolul spulberase omătul, lăsînd să se vadă iarba degerată, iar în alte părți îl troienise, ridieînd nămeți mari, colbuiți de funingine și de praf roșcat.

— Cum ajungem acolo? întrebă Leoșka. Trebuie să fie vreo pîrtie pe undeva.

— Ei, na, de ce să ocolim atîta? se împotrivi Natașa. O luăm de-a dreptul peste cîmp, să scurtăm drumul.

Pojghița de gheață colbuită ce se prinsese deasupra zăpezii troznea sub pașii lor, fărîmîndu-se și lăsînd să li se cufunde picioarele în neaua afînată ca zahărul pisat. Băiatul căuta să ocolească nămeții: îi venea mai lesne la mers și nici nu-i intra zăpadă în ghete. Natașa i-a aruncat de cîteva ori priviri disprețuitoare lui Leoșka și, pînă la urmă, n-a răbdato inima să nu-i spună:

— Păi așa vrei tu să te oțelești? Nu vezi că de-

abia ți-aj.unge zăpada la gleznă?

Stratul de nea, într-adevăr, nu era mare, dar panto-fiorii Natașei se înfundau cu totul în el; omățul ce se lipise de picioarele ei începu să se topească și ciorapii Natașei se udaseră learcă, luînd o culoare închisă. Vîntul sufla mai, mai s-o doboare și fata trebuia să se întoarcă ba într-o parte, ba într-alta, ba chiar cu spatele și să meargă așa, de-a-ndaratele. Rănit de cuvintele ei, Leoșka pornise întins la drum, fără să mai facă nici un ocol și se uita cu un zîmbet ironic la Natașa, așteptîndu-se din clipă în clipă s-o audă cum se plînge de frig. Natașa însă nici nu crîcnea. Își mușca îndărătnică buzele și mergea drept înainte.

Nămețit de zăpadă, vaporul își înălța spre cer doar coșurile ruginite și sîrmele rupte ale balustradei din jurul punții. Chiar lîngă bordul vasului, copiii se cufundară.

Leoșka își ieși din sărite. Cine dracu' l-a pus să se ia după gura lor și să facă asemenea tîmpenie?! Ce să vadă aici? niște coșuri ruginite și niște cabine arse? în cabinele unde pătrunsese zăpada nu mai bătea vîntul, dar te strîngea parcă mai abitir în spate decît sus, ca și cum însuși fierul înghețat ar fi răspîndit în jur frig. Natașa, care pentru prima oară pusese piciorul pe un vapor, se uita peste tot curioasă, punîndu-i fel de fel de întrebări lui Leoșka. Pe puntea de comandă Leoșka îi arată sala nautică, explicîndu-i că în cutia goală a habitaculului se afla înainte busola și cum funcționa cîrma. Natașa atinse cu mina timona cu cavile, care se mișcă din loc, scîrțîind.

— Uite, că merge!

Natfșei îi străluceau ochii. Se apropie de cîrmă și o apucă de cavile:

— Dă comanda!

în locul comenzii însă se auzi un glas de jos:

— Hei, care-i acolo, dă-te jos!

Pe punte stătea un 'bărbat într-o scurteică îmblănită și se uita la ei mînios, cu capul dat pe spate.

— Ce căutați acolo?

— Nimic, — îi răspunse Leoșka. Am vrut numai să ne uităm.

— N-aveți ce vedea aici — se răsti, tot așa, mînios omul eu scurteică îmblănită. Vreți să cădeți de-acolo și pe urmă să am eu bucluc din pricina voastră? Vă băgați nasul unde nu vă fierbe oala...

Se dădură jos de pe vapor și se îndreptară spre căsuța de pe țarm. Omul mergea după ei. Coșul barăcii fumega, aducîndu-le aminte de căldura de acasă și în clipa aceea parcă îi răzbi mai tare frigul. Nemai- aflîndu-se acum într-un loc interzis, Natașa prinse curaj.

— De ce ne gonești? Doar n-am făcut nimic!

— ■ N-ați făcut, dar știu eu dacă n-o să faceți? Persoanele străine n-au voie aici și gata!

Și dădu să împingă ușa căsuței. Natașa însă nu putea să plece așa fără să se scuze.

— Nu voiam să facem nimic, am venit doar așa, să ue documentăm.. Fiindcă, știți, noi ne documentăm asupra vapoarelor.

— Dar cine se duce să se documenteze la cimitir? Documentați-vă pe un vapor adevărat, nu pe unul dus de pe lume. Ce să vedeți aici decît o ladă goală?

— Dumneavoastră sînteți paznic? întrebă Leoșka.

— Sînt șkiper, — răspunse zîmbind omul cu scur- teică.

— Și stați tot timpul aici? întrebă Natașa, abia •puțind să miște buzele de frig.

— Aici — Se uită atent întîi la ea, pe urmă la Leoșka și cu o voce mai puțin mînioasă ca pe punte le porunci: la veniți încoace să vă încălziți, curioșilor!

Un val de căldură uscată cu iz de blană de oaie și de mahorcă năvăli pe ușa deschisă. Înăuntru se afla

un godin mic, încins atît de tare încît uneori se lumina. Leoșka și Natașa se așezară pe niște scăunele ceva mai încolo și-și întinseră către sobă mîinile amortite și în- -vinețite de frig.

— Așezați-vă mai aproape — îi îndemnă skipeml — și tu, frumoaso, seoate-ți ciorapii și pune-i la uscat.

Puțin stingherită, Natașa se hotărî în cele din urmă să și-i scoată. Leoșka îi spînzură deasupra sobiței, iar pantofii îi așeză lîngă lada cu cărbuni.

— Da' tu dece nu ți-i scoți?

Leoșka își mișcă în ghetă degetele înțepenite de frig, dar amintindu-și că la un ciorap avea o gaură în căi- cîi, spuse că nu-i nimic, că poate să stea și așa.

— Dar dumneavoastră pe ce o să ședeți? îl întrebă Natașa sfioasă.

Ea și cu Leoșka ocupaseră cele două scăunele.

— Am eu un tron care nu se tocește niciodată...

Șkiperul își scoase scurteica îmblănită și se așeză pe un butuc; din cînd în cînd mai arunca în sobă niște cărbuni.

— Ce rost mai are să-l păziți, dacă e scufundat? Cine o să-l fure? se miră Natașa. Își descheie paltona- șul și se așeză mai bine, strîngînd sub ea picioarele goale.

— Cum ce rost? E doar bunul statului și trebuie păzit, ce mai încolo, încoace. De furat, sigur că n-are cine să-l fure. Și-a trăit traiul și și-a mîncat mălaiul.

— A călătorit în jurul lumii?

— În jurul lumii? Nu, n-a călătorit... Vapoarele sînt și ele ca oamenii: unul are noroc, altul nu. Uite, și ăsta n-a avut noroc. Făcea curse pe Marea Neagră cu încărcături de păcură. Apoi i-au demontat mașinile, punîndu-l ca pe un șlep, la remorcă. Pe urmă a îmbă- trînit de tot și l-au tras la mal; era așa un fel de depozit de păcură, aici lîngă țarm. Tocmai atunci a izbucnit războiul. Unde să-l ducă? Nu

puteau nici să-l urnească de aici, nici să-l demonteze... Și nemții cum vedeți i-au făcut harcea-parcea măruntaiele. În 45 abia l-am putut ridica la suprafață. Ei, și l-au mai cîrpit cum l-au cîrpit și a mai stat așa o bucată de vreme pînă ce s-a împotmolit iar.

— Și o să mai stea încă aici?

— N-are cum. Dacă o începe să aducă din nou minereu, atunci n-au cum să umble cu macaraua, nu-i chip să te întorci în bazin, nici să ieși... sigur c-o să-l ia de-aici!

Natașa își puse ciorapii care se svîntaseră. Pantofii i se încălziseră, în schimb parcă i se udaseră și mai rău. Spuse însă c-o să poată merge și așa. Copiii își luară apoi rămas bun de la șkiper și plecară. O pîrtie ducea din fața căsuței și pînă în oraș. Aveau acum vîntul în spate. Leoșka nu mai dîrdîia de frig, în schimb Natașa se învinețise toată și picioarele-i erau sloi de gheață în pantofii uzi.

— Făcea chiar să tremurăm atîta pentru o nimica toată, — spuse băiatul cînd intrară în oraș.

— Ba-ba-ba e-eu cred c-a fost foarte interesant, — îi răspunse clănțănind din dinți Natașa.

— Vax! Zău, ce-î mai trăznește prin cap lui Vitka. Expediția lui Vitka dăduse mai abitir greș. El și cu Kira o luaseră de-a dreptul pe gheață, pînă la barcazul mistuit de foc. Scheletul de fier al vasului era aproape cu totul prins de sloiuri, nupaa bombpresul se sălta deasupra lor, ca și cum ar fi încercat să smulgă corabia moartă din strînsoarea ghețurilor. În interiorul vasului totul era ars și acoperit cu o coajă de gheață. Coșurile de oțel, ruginite, ale catargelor se înălțau din mijlocul sloiurilor. Vîntul spulbera dintr-un bord în-tr-altul zăpfda proaspăt căzută. Iar catargele păreau că îngîină trist și înfundat vaietele vîntului. Kira și Vitka nu făcuseră nici o scofală, luaseră din nou tramvaiul și se întorseseră acasă. Vitka nu încercă să se

apere, nici să discute atunci cînd Leoșka sări cu gura la el. În- cruntîndu-și sprîncenele groase, Vitka se mulțumi a recunoaște că ideea lui nu fusese prea fericită. Aflînd însă 'că Natașa lipsea în ziua aceea se simți și mai prost. După școală, Kira se repezi pînă la ea acasă. Natașa zăcea în pat cu temperatură mare; doctorul spusese că e vorba de o gripă, adăugind că n-ar fi exclus să fie chiar o congestie pulmonară. Kira se grăbi să-i aducă totul la cunoștință lui Vitka, stăruind necruțătoare asupra faptului că Natașa își udase picioarele în timpul acestei expediții și că, deci, el și numai el era vinovat că fata se îmbolnăvise.

Amărît, descurajat, Vitka își spunea în sinea lui că el n-are noroc niciodată. Că toate lucrurile pe care le pune la cale ieșeau pe dos, avînd un sfîrșit fie jalnic, fie vrednic de rîs. Pe urmă se gîndi că toate încercările mari întîmpinau întotdeauna la început greutăți și că oamenii vestiți tocmai așa își cîștigaseră faima, înfrun- tînd fără să clipească orice nereușită și nepregetînd în fața piedicilor. De aici, nu mai era mult ca să ajungă la ideea că toate lucrurile pe care le pătise aveau și ele un rost. Faptul însăși că ghinioanele se abăteau așa cu ghiotura, dovedea că Vitka nu era un om de rînd și că mai tîrziu fără doax și poate avea să izbîndească. fmbărbătîndu-se singur, Vitka începu să chib- zuiască la pașii pe care-i avea de făcut de aci încolo societatea „Futurunf” și la drumul spre glorie al membrilor săi. Roadele acestor chibzuieli fură niște bilețele pe care băiatul i le strecură a doua zi în mîna lui Leoșka și Kirei, după ce-i chemase într-o recreație afară, în stradă- Kira primise două, dintre care unul era pentru Natașa.

— Ce-.i asta? se miră Leoșka desfăcînd fițuica.

Bilețelul cuprindea doar niște cifre înșirate pe cîteva rînduri.

Vitea se uită cu fereală jur împrejur și-i spuse în șoaptă:

— O scrisoare cifrată.

— De ce?

— De aci încolo vom comunica între noi în legătură cu „Futurum” cu ajutorul unui cifru, așa încît dacă s-ar întîmpla să pice în mîna cuiva să nu priceapă nimic.

— Bine, da' ce rost au bilețelele astea? Nu ne vedem în fiecare zi? Putem vorbi și-așa.

— Uf, cum nu înțelegi? se strîmbă Vitka înciudat. Mai știi, s-ar putea să ne audă cineva...

— Iarăși te ții de copilării: auzi bilețele, cifru!

— Păi, da, ■— se îmbufnă Vitka. O fi pentru tine o copilărie, dar pentru mine nu. Din moment ce-i vorba de o asociație secretă trebuie 6ă păstrăm cu tot dinadinsul secretul. Și pe urmă — spuse el supărat — nu te ține nimeni cu sila. Nu vrei, n-ai decît! O să meargă treaba și fără tine.

Kira în schimb n-avea nimic împotriva cifrului, ei îi plăcea vâlul ăsta conspirativ în care se străduia să îmbrace orice lucru Vitka. Vitka le arată apoi cum se citește cifrul.

În ora de limba germană, Leoșka strecură bilețelul în manual și întorcîndu-se cu spatele la Taras, colegul său de bancă, se căzni să-l descifreze. Era încunoștințat că duminică după amiază în grădina Speranța urma să aibă loc o ședință extraordinară a asociației „F”.

„Ce aiurit!” se supără Leoșka. „Să pierzi o jumătate de oră descifrînd scrisoarea ca să te alegi cu nimic...” Apoi, aruncînd o privire bănuitoare în jur, vîrî biletul în buzunar. Iurka Trîhno care stătea în banca învecinată se uita spre tablă, iar Taras, mișcînd din buze, scria niște exerciții în caiet. Leoșka se apucă și el să-și transcrie problemele date dar nu ajunse să isprăvească pînă sună de recreație, așa că mai zăbovi puțin în clasă. Grăbindu-se apoi

să bage caietul și cartea în pupitru, Leoșka ieși repede afară pe coridor, unde-l aștepta Vitka.

— Ai citit?

— L-am citit. Să fi știut dinainte că-i o prostie, nji mi-aș mai fi bătut capul degeaba: ce rost are să pierd așa timpul de pomană? Ce grădină-i aia? Unde e?

— Nu știi, grădinița noastră unde am vorbit prima oară despre „Futurum”. I-am spus așa pentru că... Ce, crezi c-ar fi fost mai interesant dacă n-avea nici un nume? Ai ceva împotrivă?

— Nu, nimic.

— Ei, vezi? i.. Ai ars bilețelul? Trebuie să-l arzi.

— Cum era să-l ard? Am să-l rup și gata !

22 — Orfanul

Începu a scotoci într-un buzunar, apoi în altul. Nici pomeneală de bilet.

— Să știi că l-ai pierdut!

— Nu cred, dar unde dracu' l-oi fi pus?...

Leoșka își scoase batista, își întoarse buzunarele pe dos. Biletul ia-l de unde nu-i.

— Ei, vezi? îi spuse muștrător și cu dispreț în glas Vitka. Mai poate omul să aibă încredere în tine?

Leoșka se repezi în clasă. Iurka Trîhno, care era de serviciu, ștergea grijuliu tabla cu o cârpă. Leoșka se uită sub bancă, o și mișcă din loc. Ținea foarte bine minte că băgase biletul în buzunar; răsfoi totuși cărțile și caietele, așa ca să fie cu cugetul împăcat și, îndrep- tîndu-se Spre ușă, mai aruncă o privire sub bancă.

— Ce cauți? îl întrebă Iurka.

— Nimic... Spune, n-ai găsit ceva?

— Nu! Ce să gădesc?

Ochii mari și liniștiți ai lui Iurka se uitau la el cu cea mai mare seninătate.

Leoșka ieși din clasă fără să-i răspundă.

— L-ai găsit?

— Nu, și Leoșka dădu din umeri, supărat.

Vitka se încruntă, tăcu o clipă, apoi, tam-nesam, îi zîmbi:

— Ei, vezi? Ce-ți spuneam eu? Dacă a picat în mîna cuiva n-o să înțeleagă nimic... Și tu care ziceai că...

Peste zi Leoșka își mai aduse aminte de cîteva ori de biletul pierdut, fără să se sinchisească prea mult, iar pînă seara uită cu totul de el.

A 'doua zi, după recreația mare, cînd abia sunase clopoțelul și fiecare se așezase la locul lui, Nina Alexandrovna deschise ușa clasei.

— Gorbaciov! strigă ea. Vino înapoi!

Petrecut de privirile mirate ale tovarășilor săi, Leoșka ieși din clasă.

— Aș vrea... să stau puțin de vorbă cu tine.

Băiatul o urmă pe dirigintă în cancelaria profesorilor.

Vikenti Pavlovici își pusese de mult în gând să se lase de fumat. Cheltuia o groază de parale cu țigările și înafară de asta în fiecare dimineață îl chinuia tușea. Cum se trezeș din somn începea să tușească de ridica toată casa în picioare. Pe urmă avea și nervii cam slăbiți. Era destul să se enerveze puțin ca să înceapă a-i tremura pleoapa stângă și din ce în ce mai greu îi era să-și țină firea. Nicotina-i moarte curată pentru aparatul circulator. Pe obraz îi și apăruseră de altfel niște vinișoare roșii închise, semn de scleroză. Doctorii îl sfătuiau într-un glas să se lase neapărat de fumat. Vikenti Pavlovici știa și așa că trebuie să se lase și își pusese în gând cu tot dinadinsul s-o facă, numai că tot amina de pe o zi pe alta. Acum că luase o hotărâre definitivă și-și pusese și un termen pe a doua zi, fiecare țigară era nespus de prețioasă. Ieșind din clasă Vikenti Pavlovici se vîrî într-un colț, să poată fuma în tihnă una din „ultimele”.

Nu avu parte totuși de liniște. Nina Alexandrovna și Gaievski tocmai se îndreptau spre masa la care ședea Vikenti Pavlovici învăluit în fumul de țigară. Vikenti Pavlovici care nu putea să-l înghită pe Gaievski se întoarse cu spatele, făcîndu-se că se uită pe geam.

— Ți-aduc o bucurie: ia privește aici, — îi spuse Gaievski cu înțeles. Să vezi și dumneata cu ce se ocupă cei pe care i-ai luat sub aripa dumitale.

— Nu pricep nimic! Ce să văd; niște cifre?

— Nici eu nu pricep. Nici nu-i de mirare. E un bilet cifrat!

— Fugi încolo, — începu să rîdă Nina Alexandrovna. Trebuie să fie vreo simplă problemă sau vreun rebus, cam așa ceva. S-or fi jucat copiii și pe urmă au aruncat hîrtia. Cîte nu le mai trec prin cap!

— Nu mai spune! Dumneata ești datoare să știi

cu ce se ocupă copiii. Nu-i deloc un rebus și bîrtia n-a fost aruncată, ci pierdută. Să fi fost un rebus, n-ar fi

căutat-o Gorbaciiov așa cum a căutat-o. Aproape c-a întors toata clasa pe dos.

— E a lui Gorbaciiov, va să zică? Da' de unde știi?...

— N-are a face... i-o tăie Gaievski. în locul dumitale l-aș cbema aici pe Gorbaciiov. Să ne spună el cei cu bilețelul ăsta.

Vikenti Pavlovici se uită cu coada ochiului spre masă. în fața Ninei Alexandrovna se afla o fițuică mototolită pe oare profesoara o privea mirată.

— E foarte simplu să-l chem, mi-e teamă numai că sînt niște fleacuri și atunci, cum pot eu să-i iau, așa zicînd, un interogatoriu?... Și ridicînd capul, își în- crucișă privirea cu a lui Vikenti Pavlovici. Matale ce crezi?

— Ge anume? întrebă el îmbufnat, căutînd cu ciudă la țigara ce era pe sfîrșite.

— Uite... — și Nina Alexandrovna îi întinse bilețelul — nu știu ce să fie asta, o problemă sau...

Vikenti Pavlovici luă hîrtia în mînă. Văzu niște cifre scrise pe trei rînduri și jos, în loc de iscălitură, litera latină „F” închisă într-un cerc.

Profesorul întoarse bilețelul pe dos și rămase pe gînduri.

— Pare să fie o criptogramă. Mă ocupam și eu cu de alde astea.

— Ce să fie? întrebă Gaievski neînțelegînd.

— Un cifru. O scrisoare cifrată.

— Ei, ai văzut! încheie triumfător Gaievski. Nu ți-am spus eu?

Niira Alexandrovna părea descumpănită.

— Și ce să facem acum? Băiatul, probabil, n-o să ne spună nimic.

— Cum adică n-o să ne spună? Las' c-ai să vezi, drăguțul de el, cum o să vorbească!

— Stați, —> îl întrerupse Vikenti Pavlovici stînd cu nasul în bilet. — Mi se pare... dacă nu mă înșel cumva, c-o rezolv în doi timpi și trei mișcări... O

clipă numai! Începu să scrie ceva, pe urmă, lăsînd creionul, îi spuse lui Gaievski:

— Fii bun, te rog, și dă-mi cartea aia cu alfabetul de pe masă.

Se apucă apoi să numeroteze literele alfabetului și confruntîndu-le cu bilețelul continuă să scrie.

— Eram sigur! Cel mai naiv, cel mai simplu cifru din lume... Aș spune chiar pueril. Poftim! și-i întinse Ninei Alexandrovna tălmăcirea bilețelului.

„V! Z ! U! D!”

„Ședința extraordinară a membrilor „F” va avea loc duminică la amiază în grădina Speranța”

„F”

— Ce-o mai fi și asta? Întrebă nedumerită Nina Alexandrovna.

— Ei asta, vezi, n-am de unde s-o știu! dădu din mîini Vikenti Pavlovici. O fi vreun joc de-a „detectivii și bandiții”... Cifrul este pueril ca și scrisul. Ce poate să fie decît niște copilării, vreo joacă de-a lor. Hai să intrăm în clasă, n-auziți că sună?

Nina Alexandrovna scoase din buzunar bilețelul îm- păturit, îl netezi pe masă și, ținîndu-l cu palma, i-l arătă lui Leoșka:

— Tu știi ce-i asta, Gorbaciov?

Dînd cu ochii de bilețelul lui Vitka, Leoșka se cam fîstîci. În aceeași clipă își aduse aminte că nimeni nu văzuse hîrtia la el și deci nimeni nu putea să dovedească lucrul ăsta.

— Nu.

— Nu-i al tău?

— V-am spus că nu. Dacă era al meu, vă spuneam...

— Prin urmare nu știi nimic despre el?

Leoșka clătină negativ din cap.

— Atunci de ce l-ai căutat?

Leoșka își aminti de privirea senină, deschisă a lui Iurka Trîhno. Se întunecă la față și cu suflarea tăiată întrebă:

— De unde știi că l-am căutat? N-am căutat nici un bilețel, îmi căutam creionul.

■— Așa... Și nu știi nici ce scrie în el?

— De unde să știi? Ce, l-am scris eu?

— Dar cine atunci?

— Nu știu, de ce mă întrebați pe mine? V-am spus că nu știu.

— Ia ascultă, nu mai face pe prostul, — îl luă la trei păzește Gaievski. Spune adevărul! se răsti el.

Leoșka se uită la el; pe chipul lui Gaievski, în locul unde se aflau ochii apropiați de rădăcina nasului și cîteodată zîmbitori, acum erau parcă niște ghimpi ascuțiți.

— Uite ce e, Gorbaciov, — urmă Gaievski fără să mai aștepte răspunsul. Noi știm ce scrie aici. Știm chiar mai mult decît îți închipui tu... Da, da! întări el, prinzînd ochiada aruncată de Leoșka pe furîș. Noi însă vrem să auzim din gura ta toate astea. Dacă ne spui, nici tu, nici ceilalți n-o să pățească nimic. Dacă însă te încapățînezi să taci și tăgăduiești mereu, să știi că istoria asta s-ar putea sfîrși foarte prost. Foarte prost... Așa că-i interesul tău să ne spui adevărul. Doar nu crezi cumva că-ți vrem răul?

Gaievski schimbase tonul, încercînd a vorbi cu un glas mai dulce, dar „ghimpîi” îi lunecau mereu pe obrazul lui Leoșka, așa incit băiatul nu avea nici un fel de încredere în dulceața vocii instructorului de pionieri.

— Ce înseamnă „F”? Cine sînt membrii ei?

Sfîrcurile urechilor lui Leoșka se făcură roșii ca focul.

— Ce tot aveți cu mine? Nu știu nimic despre nici un. f e...

— Ia seama, Gorbaciov! îl amenință Gaievski.

Te facem noi să vorbești... Are să-ți paiă rău, să știi,
mi-e teamă numai c-o să fie prea târziu...

— N-am de ce să mă căiesc, fiindcă nu mă știu vinovat cu nimic, — rosti Leoșka înfruntînd „ghimpii” înțepători ai lui Gaievski. Trebuie, să mă duc în clasă.

— N-ai să te duci nicăieri!

— Așteaptă, Gorbaciov... spuse Nina Alexandrovna. De ce te încăpățînezi? Spune tot ce știi și pe urmă poți să te întorci în clasă.

— Nu știu nimic și n-am ce să vă spun, — stăruia Leoșka și începu să se uite afară pe geam, anume ca să le arate-că nu i-e teamă de nimic.

— Să mergem, Nina Alexandrovna, la Galina Feodorovna, — spuse Gaievski. Nu putem lăsa așa lucrurile.

Prin ușile închise ale claselor răzbăteau glasurile înăbușite ale profesorilor. În clasa lui Vitka se auzeau rîsete, care se potoliră îndată. Femeia de serviciu care mătura coridorul le făcu loc să treacă și clătină din cap văzînd încă un drac de copil dus sub escortă de dirigintă și instructorul de pionieri, la directoare. Pe urmă își văzu mai departe de măturat.

O femeie în vîrstă, grasă, cu ochelari, ședea la birou și citea o hîrtie, făcînd pe margini niște însemnări cu un creion roșu, gros.

— Ne permiteți să vă deranjăm, Galina Feodorovna? întrebă Nina Alexandrovna crăpînd ușa.

Galina puse degetul pe rîndul unde se oprise, înălță capul și-și scoase ochelarii.

— Cine-i acolo? Ce s-a întîmplat?

Gaievski se apropie de birou și așeză în fața directoarei bilețelul lui Leoșka împreună cu tîlmăcirea.

— Poftim, uitați-vă de ce se țîh școlarii noștri. O scrisoare cifrată...

Galina Feodorovna citi bilețelul, apoi ridică ochii spre Gaievski.

— Cifru, loc de întâlnire, totul cum se cuvine... Vă dați seama dumneavoastră ce rost au toate astea?

Se vedea după bărbia directoarei cât era de mirată.

— • El l-a pierdut! Gorbaciov din clasa a VI-a B. Și nu vrea să scoată o vorbă. Întrebați-l și dumneavoastră.

— Vino încoace, Gorbaciov, (Leoșka se apropie de birou). E al tău? Galina Feodorovna întinse mîna spre bilețul fără să-l atingă, de parcă s-ar fi temut să nu ia cumva foc... De unde-l ai?... Răspunde cînd te întreb !

Îl vorbea răstit, încruntată. În ochii ei însă Leoșka nu citi nici urmă de mînie, nimic altceva decît spaimă.

— Dar ce să spun? Nu știu nimic, n-am ce să spun...

— Ei, cum vă place asta? izbucni revoltată Galina Feodorovna. Dumnealui n-are chef să vorbească!

Și se uită clocotind de indignare la Nina Alexandrovna și la Gaievski.

Pe chipul Ninei Alexandrovna se zugrăvea deasemeni indignarea iar Gaievski avea o mutră atît de cumplită, încît directoarei începu să-i tremure bărbia.

— Să spui imediat tot! Înțelegi?

Leoșka o privi pe sub sprîncene și, mutîndu-se de pe un picior pe altul, rosti:

— De ce strigați așa la mine, doar n-am nici o vină!

— Îl auzi? Începu Galina Feodorovna și i se curmă glasul. Bine, Gorbaciov... rosti ea după un răstimp. Am să fiu cea dinții care o să se bucure aflînd că n-ai nici o vină, fiindcă toată istoria asta aruncă o pată... o pată... asupra școlii... Glasul i se frînse iar, silind-o să tacă. Din moment ce nu ești vinovat, n-ai de ce să-ți fie teamă și nu trebuie să ne ascunzi nimic. Așa n-o să-ți faci decît rău, și ție, și prietenilor tăi, și școlii... Nu te silesc să vorbești — te rog: ajută-ne să ne duminim și noi ce înseamnă toate astea. E doar numai spre binele tău. Hai, vino încoace, așează-te și spune-ne tot în legătură cu biletul ăsta.

Leoșka nu se așeză, nici nu deschise gura.

— Poate că nu ți l-a dat la școală, ci în altă parte? Întrebă cu un fel de speranță în glas Galina Feodorovna. Se poate oare să nu-ți iubești colegii, nu ți-e dragă ție școala, renumele ei? De ce vrei să ne înșeli pe toți?

Galina Feodorovna așteaptă răspuns și apoi îi spuse tăios:

— Du-te în clasă și să vii mâine cu taică-tău la școală.

— N-are părinți, — se amestecă Nina Alexandrovna. E de la cămin.

— ■ Atunci să vină directoarea, scrie-i un bilet, Nina Alexandrovna, îl semnez eu. Și trimite-i-l prin altcineva.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă Taras în șoaptă când se întoarse înapoi în clasă și se așeză la locul lui.

Leoșka nu-i răspunse nimic. Proptindu-și obrazii în pumni, puse ocbii în pământ și se gândi ce o să spună Liudmila Sergbeevna.

Sună clopoțelul. Copiii săriră toți cu gura pe el:

— Ce e? Ce s-a întâmplat, Gorbaciov? De ce te-au chemat?

Leoșka îi dădu cu mîna la o parte și se îndreptă spre banca lui Iurka Trîhno. Băiatul tocmai își așeza în pupitru cărțile și caietele, părînd cufundat în această îndeletnicire.

— N-ai găsit nimic, va să zică? îl luă în primire Leoșka. N-ai văzut nici un bilet, ai?

Iurka ridică spre el ochii lui mari și senini.

— Nu, nimic, — îi răspunse el.

Nu se pierdu cu firea, nici nu se înroși, dar după tresărirea pe care i-o văzu în ochi și după felul cum căuta să-i ocolească privirea, Leoșka pricepu că Iurka îl pîrșe. Iurka la rîndul său își dădu seama că Gorbaciov îl descoperise și, fără să-și ia ochii de la el, începu să se tragă înapoi. Leoșka îi lipi pe îndelete două palme pe obraji.

— Stai, ce te-a apucat, ce ai cu el? săriră băieții să-l despartă de Iurka.

Pe obrazii lui Iurka șiroiau lacrimii mari, prelingîndu-i-se în gura cu buzele întredeschise și tremurătoare, pe care băiatul le culegea cu limba,

stînd mai departe cu privirile-i senine, deschise, ațintite asupra lui Leoșka.

Iurka nu se mîniase, nu încercase măcar să se apere, și pentru că nu făcuse nici una nici alta, Leoșka se convinsese că el și nu altul fusese cel care găsisese biletul și-l dusese la cancelarie. Și în aceeași clipă își dădu seama că se dăduse de gol. Pînă atunci putea foarte bine să tăgăduiască, spunînd că habar n-avea de bilet. Nu existau nici un fel de dovezi. Biletul nu era al lui. Mărturia lui Iurka putea fi respinsă. Faptul că-l lovise pe Iurka îi trăda ,vinovăția. Dacă nu știa ce-i cu biletul și n-avea nici în din nici în mîneacă cu el, ce-l apucase atunci să tabere asupra lui Trîhno? Leoșka se smulse din mijlocul băieților și o zbughi afară din clasă. Stătu în stradă pînă ce sună de intrare ca să nu-l mai piseze nimeni cu întrebările și intră în clasă o dată cu profesorii. În recreația următoare se pregătea tocmai s-o șteargă iar afară, dar Taras, Sima și Jana îi aținură calea. Iașa se apropie și el, împreună cu ceilalți copii de la cămin.

— De ce ai dat în Trîhno? îl luă la zor Taras. Spune, ce-i cu biletul ăla?

— Nu-i treaba voastră, — se rățoi la el Leoșka.

— Cum adică nu-i treaba noastră? rosti Taras, uitîn- du-se la colegii dimprejur.

Leoșka zări mutra îngrijorată a Kirei. „I-e frică”, se gîndi el cu dispreț, apoi cu glas tare:

— Nu vă dau vouă socoteală.

Mitea se uită împrejur și văzu că elevii începuseră să se strîngă cu toții buluc în jurul lor.

— Destul, băieți! spuse el. Vorbim noi acasă.

Leoșka fu lăsat în pace, dar atît în timpul lecțiilor cît și în recreație se simțea ținta unor priviri pline de nedumerire. Ca să nu le întîlnească, stătu tot timpul cu ochii pironiți pe tablă sau în bancă, fără să știe ce scrie, fără să audă ceea ce spun elevii și profesorii.

După șpoală se răzleți de copii, silindu-se să

tărăgăneze pasul, ca să întârzie cît mai mult răfuiala pe care era sigur e-o s-o aibă cu Liudmila Sergheevna. Vitka îl ajunse din urmă, gîfîind:

— Unde-ai fost? Nu te-am văzut toată ziua... E adevărat că te-a chemat directoarea?

— îhî!

— Și că l-ai bătut pe Trîhno?

— L-am bătut. Nu atît cît merita! oftă cu părere de Tău Leoșka. El a transmis bilețelul la cancelarie.

— De unde știi, ți-a spus el?

— Nu. Dar știu!

— Ei și ce-a fost?

— La început m-au descusut diriginta și cu Gaievski, m-au' și amenințat chiar, pe urmă și directoarea... Acum o să mă cheme Liudmila Sergheevna.

— Ce le-o fi cășunat așa?

Leoșka tăcu.

— Și acum ce-o să se întîmple? întrebă cu teamă Vitka.*

— Știu eu? Ceva tot o să fie...

Și, întorcîndu-se, îl văzu pe Vitka speriat.

— Nu-ți fie frică, n-am să te dau de gol, — surise cu amărăciune Leoșka.

— Cine ți-a spus că mi-e frică? răspunse Vitka cu glas sugrumat.

Degeaba însă, că era într-adevăr speriat. Nu pentru ce o să pățească. Se ■ întreba însă ce o să se întîmple, dacă o să iasă totul în vileag și o să afle taică-său că era și el amestecat în dandanaua asta?... Vitka își aducea cînd și cînd aminte, că din pricina lui — știa el bine asta — taică-său căzuse bolnav după ciocnirea pe care Vitka o avusese cu Liudmila Sergheevna. A- cum toată istoria asta i se înfățișa înaintea ochilor nespus de limpede, ca și cum s-ar fi petrecut nu acum doi ani, ci acum două ore.

Leoșka habar n-avea nici de Șarik, nici de boala

ce-l trîntise la pat pe tatăl lui Vitka și de aceea nu înțelegea de ce-i atît de speriat prietenul său. Se vedea însă cît de colo că Vitka se temea. Natașa era bolnavă, așa că rămînea înafară, cît despre Kira era firesc să se fi speriat, Leoșka nici nu se aștepta la altceva din partea ed. Iată însă că și Vitka, tovarășul și prietenul lui pe vecie, părea înspăimîntat. Acum Leoșka era singur, singurel și trebuia să ia totul asupra lui, să răspundă pentru toți.

29

Matea îi înmîină Liudmilei Sergheevna plicul primit la școală și așteaptă să termine de citit înștiințarea.

— E vorba de Gorbaciov?

— Da.

— Ce s-a întîmplat?

— Am vrut să-l întreb... S-a găsit la el un bilet și atunci l-a chemat directoarea. Pe urmă a sărit să-l bată pe Trîhno, un băiat de la el din clasă. Probabil că Trîhno dusesese bilețelul la cancelarie... E o mîrșăvie, desigur, din partea lui Trîhno, dar așa nu se poate s-o iei cu bătaia! Iarăși o să se spună că noi ăștia de la cămin sîntem zurbagii... Ar trebui poate să-l chemăm în fața colectivului de conducere să ne spună despre ce-i vorba.

— Lasă, Mitea, asta se poate și mai pe urmă. Chea- mă-l încoace.

— Ei, ce pozna ai mai făcut? îl întrebă Liudmila Sergheevna cînd Leoșka intră. Băiatul își ticluisese în gînd o cuvîntare întregă, din care să se vadă că el nu era vinovat cu nimic, iar cît despre Trîhno, nu căpătase decît ceea ce merita... Cum păși însă în biroul directoarei, din toată ouvîntarea lui atît de meșteșugită nu-i mai rămase în cap decît o singură frază:

— L-am bătut pe Trîhno.

— Lasă-l pe Trîhno, o să vorhim mai încolo

despre el. Spune, de ce te-a chemat directoarea?

Leoșka înghiți saliva ce-i umpluse gura și lăsa capul în jos.

— Ce-i cu biletul pe care l-au găsit? De ce taci? E secret?

Leoșka dădu din cap.

— Să zicem că-i așa. Galina Feodorovna cunoaște înisă secretul ăsta și-o să mi-l spună și mie.

— N-are de unde să-l cunoască. Nu știe nimic! Și pe urmă ce o privește pe dînsa? Parc-aș fi făcut cine știe ce!

— În biletul ăla nu era nimic rău?

— Nu.

— Dar atunci ce era? De ce nu vrei să vorbești? Ea tot o să mi-l arate.

— E cifrat, de aia mă bat așa la cap...

— Cifrat?... Și ce scrie acolo?

Leoșka-i spuse.

— Și ce înseamnă asta?... De ce trebuie să-ți scot vorba cu cleștele din gură? se supără Liudmila Ser- gheevna.

Leoșka o privi drept în ochi:

— Mai bine nu mă întrebați, fiindcă tot n-o să vă spun nimic.

Liudmila Sergheevna simți o durere în tâmpile și începu să și le frece cu degetele.

— Aleoșa, eu credeam că sîntem prieteni', că ai toată încrederea în mine și acum văd că m-am înșelat.

Leoșka se uită la ea pe sub sprîncene și lăsa iarăși ochii în jos.

Tocmai ea, care-i atît de înțelegătoare, acum nu vrea să înțeleagă de loc... Suspînă din adîncul pieptului.

— îmi dau seama, firește — rosti Liudmila Sergheevna — că nu e numai un secret al tău. Nu știu ce o fi însemnînd acest „F”, dar din moment ce

se vorbește în bilet despre niște membri înseamnă că nu ești numai tu amestecat aici. Despre ceilalți n-aș putea să spun nimic, fiindcă nu-i cunosc; bănuiesc însă că și tu ești membru al acestui „F”? Mîine ai să vezi, directoa-

rea o să mă anunțe că s-a găsit asupra lui Gorbaciov un bilet și că elevului i-e frică să vorbească

— Cine zice că mi-e frică? Nu am dreptul! Mi-am dat cuvîntul de onoare!... Nu ne-ați spus dumneavoastră de atîtea ori că întotdeauna cuvîntul dat trebuie respectat?

— Da... oftă Liudmila Sergheevna. Cuvîntul dat trebuie întotdeauna respectat...

— Liudmila Sergheevna! îi vorbi Leoșka din adîmcul inimii. Dacă ar fi fost ceva rău, credeți că n-aș fi venit eu singur să vă povestesc? Vă dau cuvîntul meu de onoare că eu... adică noi... n-am făcut nimic rău! V-ași spune tot, zău, și ați vedea că nu-i așa, dar nu pot... Mi-am dat cuvîntul de onoare! Și orice ați face, nu scoateți o vorbă de la mine! strigă el și o zbughi afară din biroul directoarei.

Liudmila Sergheevna se hotărî să-l lase în pace. După ce o să se mai liniștească, băiatul o să vină chiar el să-d dezvăluie secretul pe care îl apără cu atîta îndîrjire acum. Nu avea nici cea mai mică îndoială, de altfel, că nu era nimic la mijloc, nici o „grozăvie”. Mult mai mult o îngrijora bătaia dintre Leoșka și colegul lui. Firește, așa-s băieții, cînd cresc aproape că nu se poate să nu se încaiere între ei, dar Gorbaciov nu avea oare prea multe pozne dintr-astea în spinarea lui? Te pomenesti c-o să ia obiceiul să-și facă singur dreptate cu pumnii, ca fiind unicul mijloc de a și-o dobîndi.

Dimineața trebui să vadă de treburile gospodărești, să umble pe la diversele instituții după niște ordonanțări, apoi împreună cu contabilul și directorul administrativ să verifice niște conturi. Abia către seară Liudmila Sergheevna își aduse aminte de

Gorbaciov și sosi la școală după ce se isprăviseră lecțiile.

O găsi în cancelarie pe Galina Feodorovna iar alături de ea, stînd țeapănă și solemnă pe scaun, fără să se proptească de spetează, Elisaveta Ivanovna. În fund, Gaievski și Nina Alexandrovna. Din colțul de lângă fereastră, se ridică un nor de fum. Acolo ședea Vikenti Pavloviéi cu ochii pironiți pe masă și desena ceva. „Desenează piramide” își spuse Liudmila Sergheevna. La toate consiliile Vikenti Pavloviéi mîzgălea mereu același lucru: niște piramide și un sfinx. Sfinxul avea o figură atît de mirată și de nenorocită, de parcă s-ar fi întrebat: „Cât o să mă mai țină aici oare?” Și de fiecare dată Liudmila Sergheevna chibzuia în sinea ei dacă întrebarea sfinxului era legată de șederea lui în mijlocul nisipurilor, sau se referea la consiliu. Și pe urmă uita de el.

Galina Feodorovna îi dădu un bună ziua rece Liud- milei Sergheevna și o pofti să șadă:

— Luați loc, vă rog. Ați venit tocmai la timp, abia începusem. Potrivii nervoasă fața de masă roșie și după ce-i aruncă o privire Elisavetei Ivanovna urmă: întîmplarea asta aruncă o umbră, o pată și nu știu cum o să se termine lucrurile. Ne-am gândit c-ar fi bine să discutăm, să ne sfătuim... Nina Alexandrovna, ai cuvântul...

Diriginta clasei a VI-a B era emoționată. Se temea pentru soarta lui Gorbaciov dar în același timp se temea și pentru sine. Luase în primire clasa abia în anul acela, se chema totuși că avea răspunderea ei. Nina Alexandrovna își pipăi obrazii ce dogoreau și cu glasul unui om ce se simțea parcă vinovat povesti cum fusese găsit biletul lui Gorbaciov, elev în clasa VI-a B, Biletul cuprindea o înștiințare asupra locului și datei cînd trebuia să aibă loc ședința mu știu cărui „F”. Și ce era mai grav: înștiințarea era cifrată. Nici ea, nici instructorul de pionieri nu reușiseră să-l

deslușească ; au avut noroc cu Vikenti Pavloviéi care-i ajutase să se descurce —

— Copilării! se auzi în colțul învăluit de fum...

Toți întoarseră capetele într-acolo, apoi își ațintiră

iarăși privirile asupra Ninei Alexandrovna.

— Nu, nu-s copilării, Vikenti Pavloviéi! La început și eu am crezut că-s niște copilării, ca pe urmă să-mi dau seama că nu era Chiar așa. Și eu și tovarășul Gaievski am stat de vorbă cu Gorbaciov. Băiatul nu vrea să recunoască nimic. Nici Galina Feodorovna n-a putut să scoată nimic de la el...

— N-o fi al lui biletul.

— Ba da, e al lui! Întări Gaievski. De ce a sărit atunci să-l bată pe Trîhno?

Gaievski se uită la ei victorios. Uite, să-l întrebăm pe Trîhno. I-am spus să rămînă... — Gaievski deschise ușa dinspre coridor: Iurik, vino încoace!...

Trîhno intră sfios pe ușă și-i salută pe cei de față, îndreptînd asupra lor o privire senină, deschisă.

— Spune, e adevărat că Gorbaciov te-a bătut ieri?

— Îhî! oftă Trîhno. De două ori. Adică mi-a tras două palme... A ghicit că eu v-am dat 'biletelul.

— Care, ăsta?

— Îhî.

— Dar cum l-ai găsit?

— L-am văzut încă din oră cum l-a citit și după aia l-a ascuns. Iar cînd să iasă din clasă i-a căzut din buzunar. L-am ridicat de jos, m-am uitat, dar n-am înțeles nimic. Atunci m-am dus să i-l dau lui Iakov Andreevici. Și Gorbaciov m-a bănuît că i l-am dat și a sărit să mă bată...

Iurka îndreptă din nou spre ei o pereche de ochi mari, senini, care parcă ni} știau ce-i minciuna. Liudmila Sergheevna se uita la el cu necaz. Cuminte, bucă- lat la față și senin, cu părul tuns scurt și cu

gropițe în obraji. Și de loc intimidat. Probabil așa era și cu Gorbaciov. Totdeauna pe semne era așa: orice ar face, nici un dram de stîngăcie, nici o umbră de sficiune. I-a căzut bilețelul și în loc să-i spună, s-a dus repede să-l pîrască... De pe acum e fățarnic și nu pare să-i pese de nimic. Cîți ani să aibă? Treisprezece? Ce-o să se aleagă de el mai tîrziu?

— Fii pe pace — îl liniști Gaievski — n-o să mai îndrăznească să dea în tine.

Din colț se auzi o mormăială nedeslușită. Toată lumea întoarse capul într-acolo, dar în aceeași clipă mormăiala încetă.

— Poți să te duci acasă, — îi spuse Galina Feodo-rovna.

Trîhno ieși.

— Ei, ce facem acum? întrebă Nina Alexandrovna. Trebuie să luăm o hotărîre. Nu-i putem lăsa pe copii așa, de capul lor....

Elisaveta Ivanovna se aplecă spre Galina Feodorovna să-i șoptească la ureche ceva. Aceasta dădu din cap și se adresă Liudmillei Sergheevna:

— Gorbaciov stă la dumneata la cămin — nu-i așa? rosti ea. Ce poți să ne spui despre el?

— Vă spun îndată... Mi se pare că v-ați cam pripit în cazul ăsta. Nu știm încă nimic doar, cum vreți atunci să discutăm? Ar trebui mai întîi să lămurim lucrurile și noi n-am lămurit încă nimic, așa că pe cît se pare tot ce o să discutăm și o să punem la cale e numai așa ca să ne punem la adăpost. Să se vadă, mă rog, că noi nu sîntem de acord... Dar nu asta-i problema! Eu nu știu ce fel de organizație o fi asta sau dacă există într-adevăr. Poate că nu-i nici pomeneală de așa ceva. O fi pur și simplu o năzbîtie copilărească. Aș putea să jur că-i așa... De ce? și întoarse capul spre Gaievski care pusese întrebarea. Pentru că îl cunosc pe Gorbaciov, cunosc toată viața lui! E o fire mai complicată, închisă, dar e un băiat cinstit și sincer. E adevărat că nici mie nu mi-a spus

nimic dar mi-a dat cuvîntul lui că nu e vorba de nimic rău sau dăunător. Și îl cred pe cuvînt...

Elisaveta Ivanovna zîmbi ironic.

— îl cunosc pe Gorbaciov — urmă Liudmila Sergheevna — de aceea sînt liniștită. Sînt convinsă că mai încolo, dacă o să-l lăsăm în pace o să vină singur

23 — Orfanul

să ne povestească tot și o să vedem atunci că nu era nimic rău...

— Mă scuzați! îi tăie vorba Gaievski. Noi să-l co-
coloșim pe Gorbaciov și-n vremea asta ei să-și vadă
da treaba" lor? O să spele frumușel putina, și cînd i-o
veni chef lui Gorbaciov să-și deschidă inima, o să fie
prea târziu

Liudmila Sergheevna își ieși din sărite și mai că nu-i
azvîrli în față „tîmpitule". În clipa aceea nu putea să
sufere mutra lui scofilcită și ochii mici, scăpărători,
înfrigați.

— Pe mine nu mă miră — — rosti Elisaveta Iva-
novna și se întrerupse o clipă așteptînd să se
întoarcă toate capetele spre ea. Pe mine nu mă miră
cîtuși de puțin faptul că în toată istoria asta e
amestecat Gorbaciov și șă directoarea căminului
unde stă el se arată atît de calmă.

Vorbea pe îndelete, cu un fel de solemnitate. Nici nu
se uita măcar la Liudmila Sergheevna care își dădea
seama, simțea lămurit că Elisaveta Ivanovna era
într-al nouălea cer.

— Am spus într-adins „stă" și nu e „crescut"
pentru că din păcate nu se poate vorbi de nici un fel
de creștere ce s-ar da copiilor la acest cămin. Am
lucrat a- colo, ce-i drept nu prea mult timp, destul
însă, ca să văd cum merge treaba. Gorbaciov e un
băiat cu apucături foarte rele și nu mă mir cîtuși de
puțin că e băgat în această urîtă și poate — cine
poate să știe deocamdată? — dăunătoare și chiar
primejdioasă istorie. Noi, pedagogii sovietici, nu

putem privi cu mîi- nile în sîn ceea ce fac copiii după ce ies pe porțile şcolii şi nu se mai află sub ochii noştri. Mai mult chiar: sîntem răspunzători pentru ceea ce fac ■ — apăsă pe cuvinte, cu înţeles, Elisaveta Ivanovna. Am avut prilejul să văd cu oîlt calm tovarăşa Rusakova priveşte tot ce se petrece la dînsa în cămin... Tovarăşa Rusakova şi acum este tot atît de calmă. Calmul ăsta, însă — sau mai bine zis indiferenţa — e propice tocmai unor asemenea isprăvi... Asta-i însă altă socoteală şi nu are rost s-o discutăm aici. În ceea ce-l priveşte pe Gorbaciov, eu cred că şcoala nu poate să stea în rezervă, că trebuie să-şi spună cuvîntul în această problemă.

Liudmila Sergheevna sări indignată să-i răspundă, dar Galina Feodorovna o opri.

— Vă rog, Iakov Andreevici.

Gaievski se ridică şi îşi netezi spre ceafă părul răvăşit.

— Tovarăşi — începu el — să zicem că directoarea căminului de copii are dreptate şi că nu s-a întîmplat nimic deosebit — şi desfăcu mina cu degetele răschirate. Să cercetăm, însă, tovarăşi, faptele. Şi care sînt faptele? Noi, cum bine ştiţi, tot ce facem, totul e pentru ccpii. Le-am asigurat un viitor fericit, sînt îngrijiţi, învaţă carte, sînt educaţi. Tineretul ne-a fost încredinţat ca să-i "dăm educaţie, şi noi îl educăm în spiritul unui devotament neţărmurit. E sau nu aşa, tovarăşi? Şi deodată, poftim, ne trezim că iese la iveală nu ştiu ce organizaţie aici, la şcoală, la noi! De ce? Eu cred, tovarăşi, că nu-i ceva întîmplător!...

— Sigur că nu, izbucni de lîngă fereastră, scos din sărite, Vikenti Pavloviéi. Aţi semănat atîta plictiseală aici, incit nu-i de mirare că elevii au început să-şi facă de cap —

— Ce vreţi să spuneţi? îl întrebă Gaievski.

— Exact ce-am spus. Prea e plictiseală aici la voi. O plictiseală de moarte!

— Ei da, firește, avem unele lipsuri în munca noastră... Lipsuri pe care o să le înlăturăm cu ajutorul profesorilor. Însă, să vă spun drept, prea n-am băgat de seamă ca dumneavoastră, Vikenti Pavloviéi, să-mi fi dat vreo mină de ajutor în privința asta.

Și socotind că îl făcuse praf pe Vikenti Pavloviéi cu răspunsul lui, Gaievski își netezi din nou părul spre ceafă, pregătindu-se să urmeze. Vikenti Pavloviéi însă nu se dădu bătut. La început îi ascultase nedumerit apoi, clocotind tot mai mult de indignare, auzi rostind tot felul de cuvinte cumplite de care se speriau ei singuri, ca să adauge apoi altele și mai cumplite. Nud înghițea de loc pe Gaievski și nici nu-l stima. Se încredințase stînd de cîteva ori de vorbă cu el că era un om mărginit, destul de incult, străduindu-se să ascundă lipsa lui de cultură cu îndemînarea pe care o avea de a ticlui pe loc în orice împrejurare fraze răsunătoare. Vikenti Pavlovici nu dăduse nici o importanță biletului cifrat de care și uitase. Aflînd că din cauza lui trebuia să rămînă după ore la școală, ridicase din umeri și ocărise în gînd: era obosit și abia aștepta să se ducă la masă. În cele din urmă, vă-zîndu-i eum din țînțar făceau armăsar, își ieșise cu totul din fire.

— La ce voiai, mă rog dumițale, să-ți dau o mină de ajutor? Își încruntă el sprîncenele sbîrlite și stufoase ce începuseră să-i încărunțească, străpungîndu-l cu privirea pe „fanfaronul” de Gaievski, cum îi spunea el, — Să-i învăț să facă rapoarte? Că la dumneata toți copiii fac rapoarte! Sînt niște moșnegi cu caș la gură... Așteaptă mai întîi să chelească, să le crească burta și pe urmă să se apuce de rapoarte. Deocamdată sînt niște copii! Mă înțelegi? Copii! Lăsați-i să se joace, să sburde, să născocească, nu să se țină de ședințe !...

— îmi dați voie, — îl întrerupse Gaievski pe Vikenti Pavlovici, aproape strigînd. Fața lui, de obicei

palidă, era galbenă ca ceara. Îmi dați voie, tovarășe Fomenko! Ce să-i lăsăm, mă rog, să născopească? O organizații secrete? Cifruri? Și dumneavoastră puteți îngădui asemenea lucruri? Îi puteți îndemna la una ca asta!... Știți oare dumneavoastră cine stă în spatele acestei organizații, cine o conduce? Dacă or fi niscaiva ticăloși, niscaiva criminali, sau mai știu eu ce pramatii? Dar să zicem că na-r fi nimic la mijloc. Nod educăm generația care se ridică în lumina directivelor primite. Tovarășul Fomenko, însă, nu e, mă rog, de acord. Eu, ce să vă spun, nu cunosc nici un fel de directive în care să se arate că munca organizației de pionieri ar merge prost. Puterea sovietică e mulțumită de felul cum lucrează organizația, numai tovarășul Fomenko nu e mulțumit. Dînsul e de părere că organizația de pionieri înființată de puterea sovietică — rosti apăsător Gaievski — lucrează prost. Vă dați seama dumneavoastră împotriva cui vă ridicați? Încheie aproape într-un răcnet Gaievski, înălțînd degetul arătător.

Vikeuti Pavlovici se făcu stacojiu. Pleoapa stîngă începu să i se bată. De cîte ori se izbea de demagogi, simțea că-și iese din sărite. Închise ochii de teamă să nu-și dea drumul la mînie.

— Tăceți? rosti Gaievski triumfător. Nu se poate, va trebui să dați socoteală de asta.

Dar mînia sparse zăgazurile.

— Ascultă, tinere! Vikenti Pavlovici se ridică, prop- tindu-și pumnii în masă: eu cunosc bine puterea sovietică, dar nu din ziare. Eu am luptat pentru ea. De două ori. Nu sînt nici împotriva puterii sovietice, nici împotriva organizației de pionieri. Sînt împotriva celor mici la suflet care nu înțeleg nici una nici alta și oare ne împiedică să ne ocupăm de educația copiilor... în loc să faci pe Sherlock Hoimes, mai bine ai învăța și te-ai gin di să afli ce vor copiii, ce nevoi au. Ți-e lene să înveți însă, iar de gîndit nu

poți și nici nu vrei...

— Să nu-ți închipui că ai să scapi! strigă Gaievski. Neștiind cine era Sherlock Hoimes, se întăritase și mai rău. N-ai să scapi orice ai face! Noi căutăm să fim pururea vigilenți, și dumneata vrei să ne derutezi. Să știi că n-are să-ți meargă! Ai să mai dai socoteală și pentru că-i aperi cu atîta înverșunare...

— N-ai decît să faci o plîngere și împotriva mea! Poftim, du-te și mă pîrăște, cum l-a pîrit mucosul ăsta de adineauri pe Gorbaciov...

Galina Feodorovna ridicase de mult mina și tot ciocănea de zor în cana de apă:

— Vikenti Pavlovici! Ce înseamnă asta? Liniște vă rog, tovarăși! Directoarea se străduia să pună capăt acestei discuții înfierbîntate. Nu încapă nicio îndoială, spuse ea, cazul Gorbaciov trebuie lămurit cît de curînd. Însuși faptul că discutăm cu atîta aprindere este o mărturie că este un lucru față de care nu putem fi nepăsători și sînt sigură că vom găsi pînă la urmă un limbaj comun.

Vikeniti Pavlovici bombăni ceva supărat auzind că directoarea nădăjduia să găsească un „limbaj comun” și se duse să se îmbrace.

Galina Feodorovna îi spuse cîteva cuvinte Elisavetei Ivanovna, ca și cum și-ar fi cerut iertare, apoi se apropie de el.

— De ce ai făcut atîta tevdură? îl muștră ea în șoaptă. Și tocmai de față ou inspectoarea! Ce o să creadă despre școala noastră!

— Puțin îmi pasă, — îi trînti Vikenti Pavlovici.

— Dumitale ți-o fi păsînd prea puțin, dar eu, eu ce mă fac? De răspuns, eu, răspund, nu dumneata. Cine știe ce întorsătură o să ia toată dandanaua asta pentru școala noastră, și dumneata te-ai găsit tocmai acum să ne faci de ocară. Gîndește-te în ce situație m-ai pus pe mine...

Vikenti Pavlovici, care-și îmbrăcase paltonul, înșfăcă bastonul cu un gest de parcă ar fi vrut să-l folosească.

— Păi da, numai la dumneata te gîndești — rosti în gura mare Vikenti Pavlovici — gîndește-te mai bine la copii! Asta e! Și începu să-și pună cu zgomot galoșii.

Din pricină că unul din ei avea căptușeala ruptă la spate, nu putea să-și bage pantoful, ceea ce îl făcu să se mînie și mai tare.

— Cunoaștem și rostim atîtea cuvinte frumoase, daar cînd e vorba de fapte ne ascuudem capul ca struțul. N-avem decît grija noastră... și bă tînd cu bastonul în podea, ieși fără să ia cîtuși de puțin în

seamă indignarea zugrăvită pe chipul directoarei.

Bastonul noduros și-l cumpărase cîndva ca să arate mai impunător și mai elegant. Nici acum nu-i era de folos, nu se simțea cîtuși de puțin șubrezit, dar se obișnuise să-l poarte și nu se putea lipsi de el. De- pînînd în minte de la început discuția aprinsă pe care o avusese cu „fanfaronul” și „cloșca speriată” cum o poreclise în clipa aceea pe Galina Feodorovna, Vikenti Pavloviéi își zbîrlea și mai rău sprînceuele răzvrătite și lovea mînios trunchiurile copacilor de parcă ar fi dat în ei, în „fanfaronul” și în „cloșca speriată”.

30

Liudmilei Sergheevna nici prin gînd nu i-ar fi trecut că istoria cu bilețelul ar fi putut să ia asemenea întorsătură. Mic la suflet cum era, Gaievski născocise toată afacerea asta iar Galina Feodorovna, speriată cum era, nu încerca s-o descurce; Drozdiuk, firește, va căuta să umfle toată povestea asta, nu mai așa ca să-i facă ei în ciudă. Drozdiuk își închipuia desigur că Liudmila Sergheevna era, dacă nu direct, măcar într-un fel oarecare vinovată de cele întîmplate. Nu trecu mult și se dădu în vileag că nu numai Drozdiuk credea așa ceva. Curiera secției învățămînt îi aduse într-o zi o hîrtie prin care Olga Vasilievna, șefa secției învățămînt, o invita pe Liudmila Sergheevna să se prezînte de urgență la dînsa. Urmă o discuție lungă și destul de penibilă. Șefa secției învățămînt era de aceeași părere cu Elisaveta Iva- novna. Cu singura deosebire că Olga Vasilievna, cunos- cînd cazul Gorbaciov doar din auzite și știind mai puține lucruri despre el, îl socotea, așa cum se întîm- plă întotdeauna în asemenea împrejurări, mult mai grav. Drozdiuk se mulțumea doar cu amenințări vagi și ocolite, în timp ce Olga Vasilievna pomeni despre răspunderea ce apasă asupra Liudmilei Sergheevna

acuzînd-o pe față și cu asprime, ca și cum s-ar fi dovedit că ea și numai ea era vinovată și că prin urmare va trebui să dea socoteală de toate, atât pe linie de partid cât și în cadrul serviciului său.

Liudmila Sergheevna protestase, spunînd că nu erau decît năzăriri, că Gaievski și alții fac din țînțar armăsar, dar vorbele ei se risipiră în vînt; n-avea cum să le dovedească. Nici cei care iscaseră toată vîlva asta nu aveau dovezi. Pentru ei însă asta nu era o piedică. Zău, nici nu-ți venea să crezi. Fără să arate întrucît era vinovată, îi cereau ei dovezi că nu are nici o vină, socotind lipsa acestora ca o dovadă de vinovăție. Dracu să-i mai înțeleagă: să se teamă, să nu se teamă...

Avea nevoie însă de dovezi și Gorbaciov era singurul care putea să i le dea. De ce să se poarte față de el cu mînuși? El să facă pe cavalerul fără prihană, iar ea să-și macine nervii...

Liudmila Sergheevna se întoarse acasă botărită să afle din gura lui totul din fir a păr și cum sosi trimise după el. În locul lui Gorbaciov veni Sonia Petrovna să-i spună că Gorbaciov nu se mai înapoiase la cămin și că Taras îi adusese cărțile.

— Asta ne mai lipsea!

Taras le povesti că dimineța plecaseră împreună la școală. Gorbaciov era, ca de obicei, doar ceva mai posac. După prima recreație îl chemase diriginta să-i spună nu știu ce. Băiatul nu suflase o vorbă din ceea ce-i spusese diriginta; mai încolo însă o ștersese fără ca nimeni să prindă de veste. Nici paltonul, nici șapca lui nu mai erau la vestiar, iar cărțile și caietele i le adusese Taras acasă.

— E adevărat &o să-l elimine din școală? Așa spun băieții, c-o să-l dea afară neapărat.

— Ce prostii! se supără Liudmila Sergheevna și-l lăasă pe Taras să plece.

În sinea ei însă nu era chiar atât de convinsă că ar fi niște prostii, așa că se duse numaidecît la școală.

Nina Alexandrovna habar n-avea unde putuse s-o șteargă așa Gorbaciov. Ea nu făcuse decît să-l înștiințeze ca după orele de curs să se prezinte la cancelarie.

Băiatul însă în loc să se prezinte, plecase pe aci încolo. Cine știe dacă nu și-o fi luat lumea în eap?

Faptul că Gorbaciov dispăruse îl făcu pe Gaievski să creadă mai vîrtos că era vorba de un lucru foarte grav, drept care se uita la toată lumea cu un fel de triumf sinistru. De astă dată nimeni n-o să mai poată cocoloși tărașenia asta, scoasă la iveală mulțumită vigilentei de care dăduse dovadă el, Gaievski.

Liudmila Sergheevna încercă să stea de vorbă cu Galina Feodorovna. Speriată însă de aluziile lui Gaievski, și de tonul pe care-l luase șefa secției învăță- mînt în timpul discuției avute cu ea, directoarea promise aproape cu bucurie știrea că Gorbaciov spălase putina. Asta era pentru ea o dovadă că organizația cu pricina există undeva în afară și că prin urmare primejdia ce s-ar fi pîndit școala, adică pe ea, pe Galina Feodorovna, nu era chiar atît de mare. Liudmilei Ser- gheevna, în schimb, îi vorbea răstit, socotind-o vinovată, deși fără voia ei, de tot buclucul ăsta cu Gorbaciov.

Liudmila Sergheevna se întoarse așadar la cămin fără să fi aflat ceva. Gorbaciov tot nu venise. Trecuse destul timp de cînd i se pierduse urma. Copiii erau îngrijorați. Și i se părea că citește în ochii lor o osîndă: cum de putea ea, Liudmila Sergheevna, să-l lase pe Leoșka Gorbaciov să plece? De ce stătea cu mîinile în sîn în loc să-l caute? Liudmila Sergheevna o rugase pe Xenia Petrovna să se ducă la miliție, să anunțe dispariția lui Gorbaciov și să întrebe dacă nu aveau vreo știre despre el.

Cu Xenia Petrovna, ca de altfel cu toată lumea, nu vorbea decît despre fuga băiatului. Nici nu și-ar fi îngăduit să se gîndească la altceva. Oricît s-ar fi străduit să-l alunge însă din minte, acel „altceva” se

întorcea din ce în ce mai stăruitor, mai lămurit. Și un om în toată firea ar fi fost năucit de asemenea acuzații, dar'mite un copil!

Xenia Petrovna se înapoie. La miliție nu se știa nimic, dar îi făgăduiseră că vor lua măsuri.

Liudmila Sergheevna își tot făcea de lucru prin sala de meditații, prin dormitoare. De fiecare dată simțea îndreptându-se asupra-i priviri îngrijorate în care se citea ca o întrebare, ca o așteptare mută. De fiecare dată băgase de seamă că mai ales Kira se uita la ea cu o privire cercetătoare, plină de grijă. Liudmila Sergheevna se silea să zîmbească, de parcă n-ar fi fost nimic, întreba ceva, dădea cîte un răspuns fără să audă ce i se spunea, căznindu-se să înțeleagă chiar vorbele rostite de ea.

Se lăsa noaptea și odată cu întunericul ce cobora se risipeau și speranțele că totuși se va întoarce Gorba- ciov. Liudmila Sergheevna se lupta să alunge gîndul că se va fi întîmplat vreo nenorocire. O să-l răzbească foamea și frigul și o să-și îndrepte pașii spre cămin...

Să vezi însă că iar au să se țină de capul lui! Gaievski o să-l ia din scurt, o să-l amenințe... E atît de mic la suflet doar! De aceea e atît de fricos și-i bagă și pe alții în sperieți. Cei mai cruzi sînt oamenii lași... Ar fi în stare să-l aducă pe Gorbaciov... Cine știe unde ar fi în stare, doamne ferește, să-l aducă! Nu, ea nu trebuie să stea așa cu mîinile în sîn. Trebuie să lupte, să ia măsuri...

Gaievski o înspăimîntase pe directoarea școlii iar știuca aia uscată de Drozdiuk pusese paie peste foc, băgînd-o și mai tare în răcori pe Olga Vasilievna. De spăimă, tuturor li se,năzăriseră tot felul de bazaconii. Și uite unde ajunseseră! Nu e glumă să arunci pe capul unui copil asemenea osîndă... Nu, nu mai poate zăbovi o clipă. Trebuie să se ducă la comitetul orășenesc de partid, la Gușcin! Și nu așa, singură. Fiindcă nu era numai ea indignată; și Fomenko se simțea revoltat. Bine-l mai pusese la punct pe farfaraua de Gaievski! Trebuia neapărat să-

I ia și pe el! Și fără zăbavă...

Liudmila Sergheevna își luă hotărâtă paltonul din cuier și începu să se îmbrace. Tocmai atunci se auzi o eiocănitură sfioasă în ușă.

— Cine-i acolo? A, tu erai, Kira?

Kira trase ușa după ea.

— Vrei să-mi spui ceva? N-ai putea să lași mai pe urmă? Trebuie să plec.

În loc să-i răspundă, Kira se întoarse cu fața la perete, își înfundă obrazul în încheietura brațului și se așternu pe plîns.

— Ce-i cu tine, cine te-a necăjit? »

Kira plîngea atît de amarnic încît îi săltau umerii sub rochița subțire. Străbătuse într-un suflet curtea, fără palton pe ea. Liudmila Sergheevna o cuprinse de umeri și-o întoarse cu fața la ea.

— Ce-ai pățit? Ce-i cu tine?

— I-i-i-adevărat c-o să-l dea afară pe Gorbaciov? Așa zic băieții, c-o să-l dea afară și din școală, și de la cămin...

— Da' de unde! Cine ia mai scomit-o și pe asta?

Kira se uita la Liudmila Sergheevna, silindu-se să citească pe chipul său dacă era adevărat ce spune. Lacrimile ce-i șiroiau pe obraji o împiedecau să vadă bine și copila și le ștergea de zor, mîzgălindu-și fața:

— Ba nu! Nu vreți să-mi spuneți... O să-l dea afară ! _Știu eu !...

— Nū știi nimic! Gata, nu mai plînge, pnoștuțo! De unde ați mai scos-o și pe-asta?

— Toată lumea vorbește, și aici, și la școală.

— N-avea nici o grijă... Nici vorbă nu poate să fie de dat afară...

— Dar de ce a fugit?

— Nu se știe dac-a fugit. De, dacă n-a vrut să spună nimic! Și-a făcut singur rău în felul ăsta...

— E foarte mîndru, n-o să scoată o vorbă, — suspină Kira.

— Ei vezi?... Și de-aia mi-e greu și mie să-l apăr.

Uite, nici eu nu știu nioi o iotă din¹ toată istoria asta.

Trăgînd din cele auzite concluzia că Gorbaciov o să fie totuși dat afară, Kira se pomi iar pe plîns, zicînd că tot una-i acuma, n-au decît s-o dea afară și pe ea.

— Da' tu ce amestec ai în treaba asta?

— Da , da de ce numai pe el, cînd sînt și alții?...

— Care „alții”? o apucă de umeri Liudmila Serghievna. Și tu? Destul, nu mai plînge! Uite, ține aici batista, șterge-ți ochii și vorbește. Știi ceva despre organizația asta?...

Suspinînd, Kira dădu din cap.

— Și tu faci parte din ea?

Kira înclină din nou capul.

— Nu-i nicio organizație, e „Futurum”... Dacă vă spun, n-o să-l mai dea afară — nu?

— Sigur că nu. -

Spaima pe care o citise atuncia Leoșka pe fața Ki-rei nu era legată de ea, ci de el. Fetei i-era teamă să nu pățească el ceva.

Din prima zi cînd îl luase la rost în ușa sufrageriei, Kirei îi plăcuse băiețașul nou venit, ou ochii lui suri, mînioși. Ar fi vrut să fie prieteni amin doi și încercase în fel și chip să se apropie de el, dar degeaba, fiindcă o lua gura pe dinainte și-i trîntea în față cîte un cu- vînt pișcător, în timp ce Leoșka se zbîrlea din ce în ce mai mult cînd o vedea. Fata se căia de fiecare dată că avea o limbă atît de ascuțită și că nu-și putea pune frîu la gură și în cele din urmă încetase să-l mai înțepe cu vorba, dar era prea tîrziu. Leoșka nu se mai sinchisea acum,, aproape că nici nu băgase de seamă că ea își schimbase felul ei de a fi. Puțin îi păsa dacă ea era sau nu lîngă el, dacă vorbea sau dacă tăcea. Și asta o necăjea și mai tare chiar, decît neroziile pe care i le spunea Valet, ținîndu-se scai de ea.

Leoșka era încredințat că nimeni n-are habar de ceea ce simțea el pentru Alia. Chiar așa și era,

nimeni nu bănuia nimic înafară de Kira. Kira nu-l scăpa însă din ochi și uneori plîngea într-ascuns. Alia era frumoasă cozonac. Ce n-ar fi dat Kira să fie și ea tot atît de frumoasă, de deșteaptă, de nepăsătoare. De cîte ori se uita în oglindă, își spunea că de la ea și pînă la Alia mai va, că ea nu era cîtuși de puțin frumoasă, și-și tot frămînta mintea cu întrebări fără de răspuns : de ce o fi atîta nedreptate pe lume, ca unii să fie chipeși, iar alții nu, de ce un om n-o place pe ființa care place pe el, oi pe cu totul alta?

Mărturisirile de dragoste ale lui Vitka o speriaseră. Ea n-avea ce face cu dragostea lui, nici măcar nu se gîndea la asemenea lucruri, socotindu-le niște prostii. Despre dragoste se vorbea în cărți, și tot despre ea șoșoteau și fetele între ele. Auzindu-le, Kira strîmbea din nas. Dragostea era un lucru foarte înoîlcit, mare și îndepărtat. Kira își dădea seama că în sinea ei nu simțea nimic din cele zugrăvite în cărți.

Vapoarele nu-i spuneau nimic, n-avea de gînd să ajungă căpitan de vas, fiind cu tot dinadinsul hotărîtă să se facă strungar. Îi plăcea strungul, îi plăcea să muncească la el, îi plăcea pînă și mirosul de ulei și de metal încins pe care-l răspîndea șpanul. Promise totuși cu dragă inimă să facă parte din „Futurum”, pentru că Vitka știa să născocească fel de fel de lucruri năstrușnice și mai ales pentru că Leoșka se afla și el acolo și Kira dorea să fie oriunde ar fi fost și el.

Faptul că Leoșka fusese chemat la cancelarie, pe urmă palmele pe care i le dăduse lui Trîhno o neliniștiseră, iar cînd băieții începuseră să spună că Gor- baciiov o să fie dat afară din școală, Kira se sperie de-a binelea.

Natașa era bolnavă și ea nu putea să facă nimic pentru ea. În recreația mare, Kira îl luase la o parte pe Vitka Gușcin și ieșind cu el afară pe stradă, mai că nu-i cărase la pumni. De ce Leoșka trebuia să

tragă ponoasele pentru toți? De ce Vitka, — el, care pusese totul la cale — se ascundea acum după alții? Dacă-i așa, atunci nu era decât un laș și nimic mai mult! Cum poate el să-l lase așa pe Leoșka, să fie tras la răspundere, din moment ce cu toții erau vinovați? A- dică nu erau cu nimic vinovați, dar de vreme ce tăbă- rîseră pe capul lui Gorbaciov și voiau să-l dea afară din școală, putea el, Vitka, să stea cu mîinile în sin, făcînd pe n-aude n-a vede? Dacă așa mergea treaba, să știe atunci că ea, Kira, îl socotea un netrebnic!

Roșu ca racul de rușine, Vitka încarcă să se apere, spunîndu-i că n-o să fie nimic, că n-au să-l dea afară pe Gorbaciov, că n-aveau dreptul s-o facă. Strivit, de argumentele zdrobitoare ale Kirei, băiatul promisese în cele din urmă, cu glas înecat, că dacă s-ar întîmpla ca Leoșka să fie dat afară, el o să se ducă imediat la directoare și-o să-i spună tot. Dacă tăcea, deocamdată, o făcea nu pentru că i-ar fi fost frică, ci pentru că... Și în loc să-i lămurească tăcerea lui, Vitka izbucnise în plîns și-o rupsese la fugă.

Leoșka nu mai venise acasă. Cineva răspîndise zvonul că în cazul cînd avea să fie dat afară din școală, n-o să mai poată rămîne nici în cămin. Kira știa prea bine că din mîndrie Leoșka n-o să sufle un cuvînt, luînd asupra-și toată vina. Dar de ce trebuia să sufere numai el? Kira nu era chiar atît de convinsă că Vitka voia într-adevăr să dea totul în vileag. Așa că nimeni alt nu putea să-l salveze pe Leoșka decît ea, Kira. Ei, și... dac-o fi să-l dea afară, n-au decît s-o dea afară și pe ea. Bilețelul putea foarte bine să fi fost găsit nu la Leoșka, ci la ea, și atunci ei i s-ar fi cerut socoteală. Și, bineînțeles, ar fi tăcut mîlc ca și el, n-ar fi dat pe nimeni în vileag!... Acum însă se schimba treaba. O să mărturisească totul, dar nu pentru că i-ar fi frică, ci numai ca să-l scape pe el; dacă-i vorba să fie tras la răspundere și să aibă de suferit, atunci să răspundă și să sufere

împreună...

, Smiorcăindu-se și cocoloșind în mână batista udă, Kira îi spuse Liudmilei Sergheevna povestea lui „Futurum”, cum luase ființă, ce făcuseră ei și cât era de nedrept ca Gorbaciov să aibă de suferit pentru toți.

Liudmila Sergheevna o îmbrățișă, simțindu-i în palmă umerii slăbuți:

— Îți mulțumesc, Kira.

— Și credeți că n-o să pățească nimic? o întrebă Kira, privind-o drept în ochi.

— Nu... Cred că n-o să mai pățească nimic.

Kira îi spuse că erau patru în total, fără să pomenească însă numele Natașei și al lui Vitka. Era hotă- rită în sinea ei să împărtășească soarta lui Leoșka. îi era însă îngăduit oare să-l dea în vileag pe Vitka — pe el, cel mai vinovat dintre toți, și mai cu seamă pe Natașa?... După ce-i povesti din fir a păr despre „Futurum”, Kira se opri speriată.

— Numai, vă rog... vă rog să nu-i spuneți că ați aflat de la mine, se grăbi ea să stăruie, sfrîngîndu-și mâinile la piept.

Știa că de cîte ori încerca mai înainte să-i ia apărarea, Leoșka se supăra.

De astă dată, dacă i s-ar spune, ar fi în stare s-o urască. Mai bine să nu aibă habar de nimic și să creadă că lucrurile se limpeziseră de la sine, nu datorită Kirei...

— Fii pe pace, Kira... N-o să afle nimic. Nimeni n-o să afle nimic... Și, acum, hai să mergem. Trebuie să plec neapărat.

Strîngînd-o pe Kira lîngă ea, Liudmila Sergheevna o înveli cu pulpana paltonului și o conduse pînă în pragul pavilionului unde se aflau dormitoarele.

— Spală-te și culcă-te. Eu mă duc să lupt pentru Gor- baciov.

Kira sui treptele de la intrare și întoarse capul.

Buhăită de plîns, fața ei strălucea acum de bucurie.

31

Vikenti Pavlovici n-avea nici un chef în ziua aceea, în timpul lecției, în clasa VI-a B, îl strigă la tablă pe Gorbaciov. În locul acestuia se ridicase respomsabi-

lui clasei, înștiințându-l că Gorbaciov fusese la prima oră și că după aceea nu știu unde plecase. Vikenti Pavloviéi n-avea de gînd să-l asculte pe Gorbaciov. Îl strigase numai așa, ca să vadă ce mai face. Niciodată Gorbaciov nu trăgea chiulul de la școală așa cum obișnuiau alții. În ce hal îl aduseseră, bietul băiat, ca să ajungă el s-o șteargă de la școală...

Simțea cum crește în el indignarea ca dospeala în aluat. De teamă să nu-și iasă din sărite, se ferea să se uite la Gaievski, care se tot învîrtea mereu prin cancelarie, cu o mutră îngîndurată și în același timp mulțumită. De aceea, când Liudmila Sergheevna veni într-un suflet, iarăși, la școală și, întîlnindu-l pe coridor, îl rugase să meargă împreună cu ea la comitetul orășenesc de partid, Vikenti Pavloviéi primise fără să stea prea mult în cumpănă, lipsindu-se chiar de masa ce-l aștepta acasă.

Dacă șovăise totuși o clipă, o făcuse nu pentru că s-ar fi gîndit că nu trebuia să se ducă. Dimpotrivă, trebuia neapărat. Șovăise pentru că nu-i plăcea să dea ochii cu șefii. Vikenti Pavloviéi nu se temea nicidecum de ei, dar n-ar fi vrut ca alții — și cu atît mai puțin șefii lui — să-și închipuie, cumva, că s-ar teme de ei; de aceea în asemenea împrejurări căuta să se arate cît mai liber în gesturi și cît mai firesc. Era destul să încerce însă acest lucru, ca și aerul firesc și libertatea gesturilor să dispară, făcîndu-l să devină posac și să aibă ceva forțat în mișcări; din pricina asta se necăjea, devenind și mai posac.

În sala de așteptare, la o masă, stătea o tînără cu o figură încordată din pricina silinței pe care și-o dădea să pară cît mai impunătoare. Purta niște ochelari cu ramă de baga, prea mari pesemne pentru ea, fiindcă îi lunecau mereu pe vîrfurile nasului, făcînd-o să semene cu o bunicuță. Supărată, îi împingea la loc, dar cum se apleca deasupra mesei, ochelarii îi lunecau iar pe vîrfurile nasului, făcînd-o să semene cu o bunicuță.

După ce o ascultă cu o mutră serioasă pe
Liudmila

Sergheevna, fără să se uite la ea, ci undeva, în gol, tînăra intră în biroul lui Gușcin, crăpă apoi ușa și, ținînd-o eu mîna oa și cum s-ar fi temut că cei doi vor lua-o printr-altă parte și nu pe acolo, îi pofti înăuntru.

Gușcin tocmai vorbea la telefon. Văzîndu-i pe noii veniți, dădu din cap și le făcu semn cu mîna să la loc în fotoliile de lîngă birou.

Pe fața lui, ca și în ochii cu sprîncene dese și îmbinate, se zugrăvea o mare oboseală. Ședea într-o rînă, întors pe jumătate spre biroul pe care se aflau trei telefoane. Liudmila Sergheevna îi privea stăruitor ceafa, ca și cum ar fi putut citi acolo în ce fel avea să se desfășoare discuția. Ceafa lui însă nu avea nimic deosebit, doar că era cam groasă.

Secretarul de partid lăsă receptorul jos și ridieîndu-se puțin de pe scaun dădu mîna cu Liudmila Sergheevna și cu Vikenti Pavloviéi, recomandîndu-se:

— Gușcin.

— Fomenko, — rosti la rîndul său Vikenti Pavloviéi, trăgînd scrumiera mîi aproape.

Scrumiera se agăță însă de fața de masă, încrețind-o. Vikenti Pavloviéi se fistici și începu a-și netezi cu o mină țeapănă mustățile ce semănau cu ale lui Gorki. N-avea nici o nevoie să le netezească, gestul era forțat. Simțind că nu e în apele lui, Vikenti Pavloviéi se supără și nici nu mai căută măcar să așeze la loc fața de masă. Cutele acelea însă îl necăjeau și, când și cînd, se uita la ele, înciudat.

— ■ Vikenti Pavloviéi e profesor la școala unde învață copiii de la noi din cămin, — îl lămuri Liudmila Sergheevna. Uitați pentru ce am venit. Patru copii, dintre care doi de la cămin, minăți cu toții de dorința de a deveni căpitani de iliarină, au înființat un fel de asociație pe oare au numit-o „Futurum”. Scopul lor era să studieze navigația, corăbiile etc., ca mai tîrziu, cînd vor isprăvi școala de 7 ani, să se facă toți căpitani de vapor, — spuse ea zâmbind. Gușcin zâmbi și el. Cum vedeți, nimic serios, mai mult o

joacă... în-

24 — Orfanul tîmplător s-a găsit însă la unul dintre ei un bilet... Și-i întinse lui Gușcin textul descifrat.

Gușcin citi și ridică din sprîncene.

— Da' asta ce înseamnă: V. S. P. F.?...

— Sînt inițialele vorbelor „A vedea, a ști, a putea, a face” oare alcătuiesc deviza lor.

Sprîncenele lui Gușcin se lăsară în jos și secretarul izbucni într-un bohot de rîs. *

— I-auzi, dracii de copii! Știi că nu e rău? Bravo, îmi place!

— Numai că vedeți, bilețelul era cifrat, scris ou ajutorul unui cifru...

— Ce fel de cifru?

— O prostie! se amestecă în vorbă Vikenti Pavlovici, ceva copilăresc de tot. Au numerotat literele alfabetului, înlocuindu-le cu cifre...

— Și pentru ce? —

— Cum pentru ce? sări Vikenti Pavlovici, mîiniindu-se dinainte la gîndul că s-ar putea să fie contrazis. Așa, de dragul misterului! Cine n-a avut în copilărie un secret al lui? Fără mister parcă n-are nici un haz!... Cînd eram și eu la vîrsta lor am născocit un fel de hieroglife și corespondam cu un prieten care stătea peste drum de mine numai prin bilețele cu semne misterioase. N-ați făcut și dumneavoastră tot așa? Nu v-au plăcut și dumneavoastră misterele, nu viați jucat niciodată de-a „Peștera misterioasă?”

— Nu, — zîmbi Gușcin.

Avea un zîmbet puțin încurcat, ca și cum s-ar fi simțit vinovat că nu se jucase niciodată de-a „Peștera misterioasă”, de oare nu auzise în viața lui și nici acum n-avea habar ce înseamnă, sau pentru că îl năpădiseră dintr-odată amintirile copilăriei, care pînă atunci i se păruse atît de îndepărtată și pe veci mistuită în trecut, de parcă nici n-ar fi fost. Acuma aceste amintiri treziseră în suflet o duioșie, care-l

mira, deoarece n-avea nici un motiv să se înduioșeze.

— Nu, nu m-am jucat, — repetă el. N-am avut cînd... Crezi că mai putea fi vorba de joacă pe atunci? Am plecat să lupt, nu eram decît un băiețandru... adăugă el, în timp ce zîmbetul i se ștergea de pe obraz.

— D-d-a!... Tosti Vikenti Pavlovici după un răstimp. Erau alte vremuri pe-atunci —

— Ei și mai departe? se uită la ei, întrebător, Gușcin.

— Bilețelul cifrat a încăput în mina instructorului de pionieri Gaievski, oare a născocit o poveste întreagă, zicînd c-ar fi vorba de nu știu ce organizație —

Liudmila Sergheevna îi vorbi despre ședința din biroul directoarei, de întorsătura pe care o dăduseră lucrurilor, deși, în fond nu știau nimic lămurit, de atitudinea pe care o luase față de întîmplarea cu pricina secția învățămînt, povestindu-i cum, speriat de toată tevatura, elevul Alexei Gorbaciov fugise de la școală și nu mai pusese piciorul la cămin; și încă n-ar fi nimic dacă ar fi vorba numai de o fugă...

Uitîndu-se cu luare-aminte cînd la unul, cînd la celălalt, Gușcin își încrunta tot mai tare sprîncenele.

Numai cît auzi pomenindu-se de Gaievski și Vikenti Pavlovici se făcu foc de mînie. Lăsînd deoparte orice stinghereală își dădu pe față toată indignarea pricinuită de acest demagog care, băgîndu-i în sperieți pe cei din jur, încerca să facă din țîntar armăsar. După ce-și vărsă tot focul se simți iar în apele lui; netezi crețurile feței de masă și își aprinse o țigară, fără' să bage de seamă că sprîncenele dese ale lui Gușcin se încruntaseră de tot, săpînd de-a curmezișul frunții o cută adîncă.

Gușcin se uită la ceas, apoi apăsă pe butonul soneriei. Tînăra eu mutră serioasă intră în birou.

— Cheamă, te rog, pe șefa secției învățămînt. Și

vezi dacă mai e acolo și asta... cum se numește inspectoare»? Drozdiuk? Să vie și ea. Chiar acum. Dă un telefon și pe urmă trimite mașina să le ia.

Așteptau fără să scoată un cuvânt. Gușcin se ridică și începu să se plimbe în. spatele biroului, între perete și fereastră. Din când în când se oprea la geam și-și ațintea privirea în noapte, pe urmă se întorcea înapoi. Liudmila Sergheevna își dădu seama că secretarul anume nu vorbea nimic, așteptând să asculte și părerea părții adverse, dar tăcerea asta încordată o neliniștea, și cu-cît muțenia lui Gușcin se prelungea, creștea și neliniștea ei. Tulburarea Liudmilei Sergheevna se răs- frânse și asupra lui Vikenti Pavloviéi, care ^e prefăcea însă că se simte în largul lui, dînd afară pe sub mustăți fumul de țigara.

Drozdiuk și Novoselova sosiră, în sfîrșit. După ce strecură o privire piezișă spre Liudmila Sergheevna și Vikenti Pavloviéi, Olga Vasilievna se întoarse către Gușcin. Elisaveta Ivanovna părea și mai țeapănă ca deobi- cei, de parcă abia atunci fusese scoasă de sub teasc. Două pete roșii i se aprinseseră în obraji.

Petele acestea dădeau în vileag nu emoția ei, ci un sentiment de triumf. Fiindcă nu se îndoia cîtuși de puțin de triumf... Vikenti Pavloviéi se ferea să ște uite la cele două femei. Lua din scrumieră cîte un chibrit și-l făcea bucățele, încruntat, gîndindii-se că și el și Rusakova aveau să primească o săpuneală strașnică.

— Știți dumneavoastră ce s-a întîmplat la școala numărul 5? o întrebă Gușcin pe șefa secției învăță- mînit.

— Da, Ivan Petrovici. Voiam tocmai să vă deranjez în legătură cu asta, — răspunse Novoselova.

— Dar ce anume s-a întîmplat acolo?

— Probabil că»vi s-a comunicat, — și arătă din ochi spre Fomenko și Rusakova.

— N.u interesează ce mi s-a comunicat. Vreau să aud ce spuneți dumneavoastră.

— Să vedeți, tovarășa Drozdiuk a cercetat cazul...

Și Elisaveta Ivanovna îi apuse liniștită și pe îndelete povestea cu biletul.

— încă n-am studiat chestiunea mai amănunțit — încheie ea — daT o s-o facem cît de curînd. Un lucru

e sigur: că lucrurile stau cît se poate de prost! Dacă privim chestiunea din punct de vedere politic...

— Da, într-adevăr! tresări Gușcin, care până atunci o ascultase fără să clipească. Spuneți-mi ce se întîmplă dacă privim chestiunea din punct de vedere politic?

Și se lăsă pe spătarul scaunului, pregătindu-se să asculte.

Elisaveta Ivanovna simți ceva în glasul lui Gușcin care îi atrase atenția, dar, privindu-l pe secretar, nu desluși nimic pe chipul lui oare să-i dea de gîndit.

— Chiar dacă în cazul de față n-ar fi nimic deosebit — continuă ea, apăsînd pe ultimul cuvînt — e vorba totuși de o manifestare nesănătoasă. Care poate fi rostul înființării acestei organizații misterioase?... Părerea mea e că — Și tăcu o clipă, cercetînd din nou cu luare-aminte chipul nepătruns al lui Gușcin, apoi vorbi mai departe, tot atît de apăsător și cu aceeași convingere. Nu putem tolera așa ceva! Chiar dacă nu cunoaștem încă ce anume urmărește, sîntem încredințați că este o organizație primejdioasă și că trebuie să smulgem răul din rădăcină, de la început!

— Aș-a-a. Dar părerea dumitale care e? se întoarse el către Olga Vasilievna.

— Sînt de acord cu tovarășa Drozdiuk, — răspunse Novoselova.

— Mda! Gușcin rămase tăcut un moment, apoi se aplecă puțin din mijloc și-și sprijini coatele pe birou. Uite ce am să vă spun eu, dragi tovarăși... „Politica”, „din punct de vedere politic” sînt pentru noi cuvinte de preț și nu vă putem îngădui să le folosiți fără rost. Dacă-i vorba pe așa, atunci cazul de față are și un aspect- politic, dar nu acela pe cared vedeți dumneavoastră, ei acela că dumneavoastră ați făcut atîta vîlvă în jurul unui lucru de nimica, iar atunci oînd niște oameni cu scaun la cap n-au fost de acord eu dum-:

neavoastră, ați început să-i suspectați și pe ei și să-i scoateți vinovați...

Olga Vasilievna clipi din ochi speriată. Fața Elisavetei Ivanovna se rumenea treptat, treptat, de la grumaz în sus.

— La urma urmei, ce s-a întâmplat? E vorba doar de niște copii care, de plictiseală, și-au găsit o îndeletnicire pe placul lor, altminteri folositoare, și anume, s-au apucat să studieze navigația, cu gândul de a se face mai târziu căpitani de vapor... Nu-i așa? Întrebă Gușcin, întorcându-se către Liudmila Sergheevna, care dădu din cap în semn că așa era. Copiii însă nu s-au mulțumit că lucrul ăsta era interesant și folositor în fond, au ținut ca el să fie interesant și în formă. Și atunci au născocit secretul — niște bilețele misterioase... Ce i-a îndemnat să facă asta? Dumneavoastră niț știți ce i-a îndemnat? Să vă spun eu, atunci: plictiseala! Și indiferența pe care o simțeau în jurul lor, — continuă ridicând glasul Gușcin și aprinzându-se la față.

Tăcu o clipă, căutînd să se stăpînească, apoi urmă ceva mai liniștit:

— Deocamdată, copiii ăștia sînt niște copii buni. Nici prin gând nu le-ar trece lucrurile de care dumneavoastră îi acuzați. Dar ce o să se întîmple dacă vor fi suspectați mai departe, hărțuiți, interogați?... Se vor înrăi și vor începe să-i urască și pe cei care-i persecută așa... De ce să scorniți un pericol, cînd nu există de fapt? Mai bine v-ați da seama de el atunci cînd există cu adevărat! Foarte rău că n-ați înțeles asta și v-ați luat după gura lui Gaievski... Și pentru că veni vorba, cine-i, mă rog, Gaievski ăsta?

— I-am văzut dosarul — răspunse Novoselova, e în regulă, are o biografie excelentă,

— Dă-o dracului de biografie! Cînd o să înveți o dată să citești în sufletul oamenilor, nu să stai cu nasul în dosare?

— Dar bine, Ivan Petrovici... Cum se poate? Doar e scris negru pe alb. E un om verificat.

— De verificat o fi el verificat, numai că-i un dobitoc —: izbucni Gușcin indignat. Dumneavoastră nu vedeți că omul ăsta ca să cîștige prestigiu politic și să se poată lăuda că-i vigilant, a făcut din țințar armăsar? În loc să vă dați seama de asta, ați intrat în panică... Mai bine ați căuta să-i feriți pe copii de asemenea indivizi, care umblă numai după căpătuială.

Gușcin sări de pe scaun, făcu cîțiva pași spre fereastră și se așeză iar la birou:

— Ei, fir-ar să fie! Și pentru a crește viței sau purcei ai nevoie de vocație. Iar dumneavoastră vă apucați să dați copiii — auzi, copiii! — pe mîna unui tranca- fleanca, a cărei unică zestre sufletească sînt niște fițuici !... Ce fel de oameni pot să iasă din mîinile a- cestea? Niște palavragii și niște fățarnici, de teapa lui!... Așadar — încheie el, așezîndu-se — isprăviți o dată cu istoria asta, pe care numai el a născocit-o — anchetă, para-anchetă și dealde „o să le arătăm noi, nu le pertnitem“... Nu trebuie să smulgeți nimic din rădăcini ; mai bine ocupați-vă de educația copiilor!

— Dar bine, Ivan Petrovici, — spuse Novoselova. Nu se poate să nu-i pedepsim... Ce-au să creadă despre educatorii lor? O să ne pierdem toată autoritatea în ochii lor!...

— De ce s-o pierdeți? Adevărul tot nu poate fi ascuns și nici autoritatea păstrată prin minciuni... Fii pe pace! Copiii noștri sînt dați dracului de isteți, o să-și dea ei seama cine a greșit și cine umblă cu fleacuri... Dar ce ne facem cu conspiratorii aceștia? se uită el întrebător la cei de față. Ar trebui, cred, să le abatem cumva, cît mai delicat cu putință, gîndurile de la asemenea năzbîtii... Poate ne dai dumneata vreo idee, — se îndreptă Gușcin spre Liudmila Sergheevna.

— Îngăduiți-mi să încerc eu — spuse Vikenti Pavlo- vici, care era grozav de încîntat de felul cum

vorbise secretarul de partid. Și ca dovadă că era întru totul de acord cu el, își netezea de zor mustățile și-și tot dregea glasul, silindu-se să-și ascundă un zîmbet de mulțumire. Le-ar trebui ceva care să-i 'atragă...

— Sigur că da! zîmbi Gușcin. Dumneavoastră sînteți doar specialist în mistere, peșteri și toate celelalte, aveți și cărți 1« îndemîină. Faceți cum vă pricepeți!... S-a înțeles, tovarăși?

Gușcin îi petrecu pînă la ușă, apoi se apropie de geam. Fereastra era îndreptată spre sud. Vara, dincolo de tălăzuirea verde a cartierului Slobodka, se vedea marea. Cînd ședea la birou, pervazul ferestrei îi ascundea priveliștea caselor și a frunzișurilor verzi, lăsînd la iveală doar marea. Mărea, care umplea încăperea cu vuietul sirenelor de vapoare, acum încremenise, cuprinsă de ghețuri; și afară era noapte. Vîntul răbufni în geam, zgîlțîindu-l.

„Bate vîntul de la sud — își spuse Gușcin — o să spargă gheața. Era și timpul... Și noi am spart-o!... și un zîmbet trist îi flutură pe buze. „Isteții” ăștia crescute lîngă poala mamei erau cît pe ce să ațîțe un foc... Noroc c-au fost pe acolo Rusakova și profesorul ăsta... cum îi zice... Fomenko. Nu s-au speriat chiar așa, cu una, cu două de niște cuvinte umflate. În timp ce activistele astea s-au topit de frică...”

Afară se auzi ca un huruit înfundat. Gheața să fie? La o distanță ca asta? Gușcin își lipi urechea de geam. Zăgănea sub răbufnirile vîntului. Undeva, prin Taman și Perekop își croiau drum primii vestitori ai primăverii, vînturile dinspre Marea Neagră fărîmau ghețurile văluroase. Cu vuiete și trosnete se spărgeau în noapte cîmpii întregi de gheață, se surpau, afundîndu-se în miare, Sloiuri cît munții, lăsînd calea deschisă primăverii. Zvonul pașilor ei se deslușea în zurelul molcom al geamurilor.

Foarte rece, Novoseilova își luă rămas bun de ta Liudmila Sergheevna. Altă dată lucrul ăsta ar fi amă-

rît-o pe Liudmila, acum însă nici nu-l băgă în seamă. Nu poate să fie atentă nici măcar la vorbele lui Vikenti Pavlovici. Într-al nouălea cer după biruința cîștigată, acesta nu se mai sătura spunîndu-i ce bine făcuseră ve- niind la Gușcin, cum pricepuse el de minune totul și ce om cumsecade părea să fie. Liudmila Sergheevna ;i răspundea, la întîmplare. Bucuria izbîndei îi era întunecată de neliniștea ce o stăpînea. Ar fi fost, desigur, mai plină această bucurie, să fi venit mai cu- rînd, pînă nu apucase Gorbaciiov să-și ia câmpii. Nu cumva izbînda sosise prea tîrziu?

La cămin toată lumea dormea dusă. Morișca făcută de elevi cu mina lor și cocoțată sus pe acoperișul atelierului se învîrtea de zor, scîrțîind, sub bătaia vîntu- lui. Zornăindu-și lanțul, Naliot țîșni afară din cușcă, dar când văzu că nu era decît stăpîină-sa, se vîxă iar în culcuș. Liudmila Sergheevna intră în pavilionul scund unde se aflau dormitoarele. Xenia Petrovna picota cu o carte în mină în camera de gardă. Auzind pîși, se sculă îndată și se grăbi să iasă, tiptil, înaintea directoarei. Degeaba însă, că Liudmila Sergheevna și crăpase ușa zărindu-l pe Leoșka la lumina lămpii mici cu gaz acoperită cu un abajur.

Băiatul dormea cu pumnul lipit de tîmplă. Și-n somn chipul îi era tot încruntat și trist. Liudmila Sergheevna ieși, trăgînd binișor ușa după ea.

— S-a întors! Singur s-a întors — îi șopti Xenia Petrovna, căreia îi seînteia privirea. Toți domneau cînd a sosit el...

Xenia Petrovna se uită la chipul directoarei și-și întoarse îndată ochii.

— E o sloată afară, — îi spuse în treacăt Liudmila Sergheevna, ca și cum ar fi vrut să se scuze, ștergîn- du-și obrajii uzi. Noapte bună! De

astă dată într-adevăr bună...

leși afară, în stradă. Vântul legăna copacii, spulberând gunoaiele în întuneric. Pe cerul întunecat se fugăreau de-a valma nori alburii. Aduceau cu ei boarea sărată, pătrunzătoare a mării slobozite de ghețari.

La început Leoșka nici nu se gîndise măcar să fugă. De vreme ce nu era vinovat, nu puteau să-i facă nimic.

Se vede că puteau totuși să-i facă. Băieții prinseseră de veste — nici nu-ți vine să crezi cum află ei totul — că în ajun, seara, se discutase despre el în biroul directoarei și Valeri se și grăbise să-l înștiințeze c-o să fie dat afară din școală. Leoșka nu crezu o iotă, însă cînd Nina Alexandrovna îi spuse să vină după recreație la cancelarie, nu mai avu nici o îndoială că va fi dat afară. Altfel ce rost avea să-l ia de la oră, chemîndu-l la cancelarie? Își puse, atunci, căciula și paltonul la vestiar și o sbughî în stradă.

Școala fremăta. Obosiți de tăcerea și nemișcarea din timpul orei, copiii alergau besmetici și strigau cît îi ținea gura. Își dădeau seama că nu fac bine, că nu se cade, și nici n-ar fi vrut să se poarte așa. Totul însă parcă se întîmpla de la sine. Picioarele o luau singure la fugă, de scăpărau, tropăind din răspuțeri, și tot așa, singure, izbucneau din gîtlej răcnetele acelea asurzitoare. Un cazan cu aburi ar face explozie, dacă vaporii de prisos, ce nu-și află întrebuintare, n-ar fi eliminați prin supapa de siguranță. Energia necheltuită a copiilor trebuia să fie și ea irosită; ei, după ce stăteau cîte un ceas întreg nemișcați, se grăbeau s-o elimine cu un sentiment de ușurare prin supapa de siguranță a recreațiilor. Pe geamurile de la parter și etaj se zăreau o mulțime de capete și, un vuiet înăbușit ca de valuri ce s-ar fi izbit de mal, făcea să se cutremure pereții, năvălind pe ferestrele deschise.

Leoșka ciulea urechea la vuietul ăsta și privea copiii ce zburdau prin curte. De aci înainte n-avea să mai zburde cu dînșii. Ei rămîneau la școală, în timp ce el era surghiunit din mijlocul lor, în virtutea cuvîntului usturător ca un bici „eliminat”.

Șfichiuitura aceea de bici îl despărțea pe Leoșka de tot ce avea, trăgînd

în jurul lui un cerc fatal. Totul — școala, colegii, viitorul — se afla în afara cercului. Înăuntru, — doar Leoșka și amărăciunea lui. De aceea îi ardeai așa ochii, și pumnii i se încleștau, neputincioși.

Uite, acum, în clipa asta o să-l cheme^ să înceapă iarăși a-i toca la ureche cîte și mai cîte. Să-l ia la refec, să-l dojenească, să facă pe miloșii, să-l amenințe, ca pînă la urmă să-l anunțe c-a fost „eliminat”. Poate că în acel moment n-o să se poată stă:pîni și o să-l podi- dească plînsul. De eliminat, însă, tot au să-l elimine. De vreme ce au hotărît așa, puțin le pasă dacă el plînge sau nu, dacă i se rupe inima că părăsește școala, dacă e cinstit sau e un șarlatan. Hotărîseră că-i un băiat rău și prin urmare trebuie eliminat. Atît ar mai lipsi să plîngă în fața lor și să se roage de ei! Ce nevoie are să asculte toate balivernele lor...

Sunetul clopoțelului se răspîndi, tremurător, pe scări și coridoare. Larma izbucni mai vîrtos, apoi treptat, treptat începu să se molcomească. Ușa se trînti zgomotos după ultimii copii care sburdaseră prin curte. Școala parcă amuți cu totul. În clipa următoare Vikenti Pavloviéi o să intre în clasă și, privind fețele îmbujorate ale copiilor, o să-și netezească mustățile cu de- getele-i îngălbenite de tutun și-o să spună ca de obicei: „Ei, și-acum, voiniceilor, picioarele vi-s rupte de oboseală, în schimb creierul s-a odihnit — așa-i? Putem să ne apucăm de lucru...” Leoșka ieși în stradă smiorcăindu-se sau, poate, chiar plîngînd. Acum totuna era! Ce rost avea să mai intre la o,ra asta dacă pe urmă n-avea să se mai ducă la nici o altă oră? Din obișnuință o apucase pe străzile ce duceau spre cămin. Acolo fără îndoială au să tabere pe capul lui, să-l întrebe ce și cum... Acum nici vorbă c-au să-l dea afară și din cămin. Acum că nu se mai ducea la școală n-avea ce să mai caute acolo unde toți copiii învățau.

Oamenii forfoteau de zor pe străzi. Pe alții îi vedea prin ferestrele bodegilor, bînd și mîncînd, pe scaune îmbrăcate în alb. Ceva mai încolo, în dreptul căminului, niște copii jucau tontoroiul de frig. Pe un pamou-re- clamă era zugrăvită în nuanțe violete o femeie care plîngea. Pe obrazul ei se prelingea o lacrimă cît o pară, tot violetă și ea. Deasupra pieții străruia o pîclă și clocotea zarva mulțimii. La marginea orașului furnalele și coșurile roșii-arămii ale uzinei „Ordjonikidze- stal” scoteau flăcări și trâmbe de fum, împrăștiate de vîntul ce sufla din spre sud. Brațul macaralei cobora în jos spre golful pescarilor, huruind și scrîșnind de cîte ori se răsucea pe loc.

Trecătorii grăbiți îl îmbrânceau pe Leoșka, luîndu-i-o înainte, alții traversau strada, ieșindu-i în cale. Unde te uita, nu vedeai deoît oameni zoriți, preocupați. Treceau pe lîngă el, aruncîndu-i cîte o privire nepăsătoare și se mistuiau în mulțime. După ei veneau alții care se mistuiau și ei în mulțime. Leoșka se simțea din nou ca la Batum, pierdut în mijlocul șuvoiului nesfîrșit de oameni.

Cînd îl răzbea frigul, Leoșka intra în cîte un magazin, la căldură. Se oprea în dreptul galantarelor, se uita la dulapurile cu geamuri, pînă cînd băga de seamă că femeile venite după tîrguieli se uitau la el bănuitoare, strîngînd cu grijă baierile genților. Leoșka ieșea din magazin și o pornea iar hai-hui pe străzi.

Și tot așa, pe nesimțite, ajunse în grădiniță. Pe alei» lăturalnică, unde luase ființă „Futurum”, zăpada acoperise urmele de pași. Urna răsturnată zăcea în același loc. Leoșka o scutură de omăt și se așeză. Totul în jur era întocmai ca atunci, numai că între timp lucrurile se schimbaseră. Grădina Speranței se transformase în grădina Desnădejdiei. Toate speranțele i se spulberaseră. Viața de pînă atunci, în care Leoșka se simțea din ce în ce mai în

largul său și care i se părea tot mai îmbietoare, se încheiase. Trebuia să înceapă acum una nouă, dar cum și în ce fel, habar n-avea. Simțea cum îi ardeau ochii, îl usturau.

Zăpada scîrțîi sub pașii cuiva. Cu capul în piept, amărît, Vitka venea pe alee. Dînd cu oehii de Leoșka, făcu o mutră mirată și bucuroasă totodată.

— E-e-e, aici eiai? Te caută peste tot!

— Cine?

— Eu... Kira, băieții. Ce stai aici?

— Da' unde vrei să stau? Tot au de gând să mă dea afară... — îi răspunse Leoșka.

Vitea tăcu și se așeză lîngă el. Nu-i rămînea decît o cale.

— ■ Mîine mă duc și le spun tot!

— Ce-ai făcut cu asta? O să te elimine și pe tine, asta o să fie.

Sigur că așa o să se întîmple. Nici nu s-ar fi putut altfel. Ei n-aveau nimic ou Leoșka, ci cu organizația în sine, și de vreme ce Vitka pusese totul la cale, firește că iutii și întîi pe el au să-l dea afară...

— Haidem, — rosti Vitka ridicîndu-se.

— Nu merg nicăieri! Ce, iarăși vrei să mă sîcîie ou fel de fel de întrebări? Ce zor aut?

— Atunci, hai la mine!

La Vitka putea să se mai încălzească și să stea pînă-n seară.

Leoșka se gîndi să se întoarcă înapoi, la cămin, după ce toată lumea se va fi culcat. Pe urmă, dimineața, ce-o fi, să fie

Leoșka nu voi să meargă la masă. Vitka îi aduse niște pîine cu unt și porția lui de compot. Îm timp ce Leoșka mînca, Vitka se tot scărpină în cap și ofta din greu, plimhîndu-se dintr-un colț într-altul al odăii: se trudea să ia o hotărîre și nu izbutea.

— Știi la ce mă gîndesc? O să vină tata și o să-i spun tot. Să mergem să-i vorbim amîndoi. Știi, e un om foarte înțelegător! Numai că, vezi tu, mi-e cam

teamă — Nu fiindcă aş păţi ceva... Dar dînsul e o fire tare iute şi suferă de inimă. Mi-e teamă să nu se îmbolnăvească iar din pricina mea, poate chiar mai rău ca data trecută... Că, de, acum nu mai e vorba de Şarik, ci de un lucru mai serios...

Vitka îi povesti despre ciocnirea pe care o avusese cu Liudmila Sergheevna şi ce necaz trăsesese atunci cu taică-său.

Leoşka stătu o clipă în cumpănă şi-şi dădu cu părerea că ar fi mai bine să nu-i spună nimic. În primul rînd s-ar putea să cadă iar la pat şi pe urmă — cum ar veni asta? — ar însemna că-şi apără propriul fecior!

— Ți-ai găsit! Grozav o să mă apere! Treaba ta, descurcă-te singur, — mi-a zis atunci. Straşnică lecţie mi-a dat! îi răspunse Vitka, fără să-i spună, însă, ce fel fusese lecţia aceea. îi era şi acum ruşine să vorbească despre asta.

Se încinse o discuţie aprinsă; cu cît discutau mai mult, cu atît hotărîrea lui Vitka era mai nestrămutată. Foarte frumos din partea lui Leoşka, desigur că vrea să ia asupra lui tot; ar însemna totuşi, că dintre toţi numai el avea curaj, iar ceilalţi erau nişte laşi. Vitka nu voia să creadă lumea că e laş, nici să se arate mai puţin curajos decît el.

Trecuse timpul cînd tatăl lui trebuia să fi venit la masă. Dar el nu sosise încă; dăduse în scîmb un telefon să 6pună că avea treabă, dar că o să caute aă vină seara mai devreme şi atunci o să mănînce şi masa de prînz şi cina. Începuse să se întunece. Se înnoptase, în biroul lui Ivam Petrovici ceasul bătu nouă.

— Mă duc, — se ridică Leoşka.

— Mai stai! Trebuie să pice acum. Poate că e pe drum...

Leoşka mai aşteaptă* puţin, apoi se hotărî să plece.

— Bine — se învoi Vitka — am să-i spun eu tot...

Leoșka se duse. Vitka se trânti pe pat și începu să se gîndească cum să facă să-i povestească lui taică-său pățania. Ca să nu adoarmă, trase lampa de masă lîngă pat, lăsînd aprins și becul din tavan. Lumina puternică îi bătea în ochi împiedicîndu-l să chibzuiască. Vitka stinse becul de sus, iar lampa de masă o ascunse după o carte deschisă. Acum putea să cugete în voie. Și tot gîndindu-se așa, adînc, fără să știe îl cuprinse somnul.

Vîntul sufla din spate, ca și cum l-ar fi mînat pe Leoșka tot înainte, aducînd cu sine un vuiet și niște svonuri nedeslușite. Leoșka se opri, ciulind urechea. Vuietul venea dinspre mare. Ceva se mișca legănat, încet și fără întrerupere, în noapte. Era ceva necunoscut, ceva ce-i dădea fiori, ca și gîndul zilei de mîine.

Xenia Petrovna îi zîmbi bucuroasă și-l chemă cu degetul la ea.

— Stai colea și mănîncă. Numai că toate s-au răcit.

Pe masă, acoperită cu un șervet, îl aștepta cina și un pahar cu ceai rece. Leoșka șovăi o clipă, apoi se așeză pe scaun, așteptînd să curgă întrebările. Xenia Petrovna însă citea.

— Mulțumesc, — spuse Leoșka.

— Să-ți fie de bine! îi zîmbi din nou Xenia Petrovna, întinzînd la loc șervetul peste farfuria goală.

Leoșka mai zăbovi cîtva timp neștiind ce să facă: tot aștepta să-l întrebe în cele din urmă pe unde umblase. Dorea chiar să fie întrebat, dar fără nici o teamă acum.

— Du-te și te culcă, — îl îndemnă Xenia Petrovna. E tîrziu.

Leoșka intră în dormitor și se vîrî în așternut. Vorba aceea sfichiuitoare ca o urzicătură de bici îi vîjiia din nou în ureche, îndepărtîndu-l de iot ce era

în jur, de cămin, de copii, de dormitor, de Liudmila Sergheevna, de patul ăsta cu care se obișnuise și în care se simțea atît de bine, de Xenia Petrovna și de zîmbetul ei... De ce oare nu era mînioasă pe el ci, dimpotrivă, îi su- rîdea? Ba chiar îi păstrase mîncarea, deși nu se cădea s-o facă. S-o fi apucat mila tocmai acum?... Toată noaptea visă că mergea pe o stradă. Trebuia neapărat să ajungă la capătul ei, ca să afle un lucru foarte important... Cum nu se poate mai important pentru el: și după aia ce o să se întîmple? Întindea pasul, a- lerga... Și mereu îi ieșeau înainte sumedenie de trecători, milioane. Se izbea de ei, și ei îl îmbtînceau; Leoșka însă alerga, alerga mai departe... Strada părea că nu se mai isprăvește, așa cum nu se mai isprăvea puhoiul de trecători.

— L De unde ai ieșit? se holbă la el Valeri, cînd Leoșka deschise ochii. — Băieți, s-a găsit hoinarul! Băieții se strînseseră buluc în jurul lui.

— Unde ai iugit? De ce ai plecat de la oră? Pe unde ai umblat?

— N-am fugit nicăieri. Am plecat fiindcă... fiindcă mă durea capul.

— Las' că știm noi cum te durea capul!...

— Copii, cum ne-a fost vorba? tună glasul Xeniei Petrovna. Hai, dați-i zor, faceți-vă patul și marș la spălat.

Apoi, către Leoșka, în șoaptă:

— Liudmila Sergheevna a venit și te cheamă la dînsa. Să nu-ți fie frică, s-a aranjat tot, — îi zâmbi ea.

Cu inima ticăindu-i în piept, Leoșka străbătu în gon-nă curtea.

— Bună ziua, Aleoșa, — îl întîmpină Liudmila Sergheevna în ușa biroului. Am fost și ieri aici să-ți spun, dar te-am găsit dormind. Fii pe pace, nu te elimină din școală. Lucrurile s-au limpezit, îți pare bine?

— Îhî! Vă mulțumesc, Liudmila Sergheevna.

— Eu însă n-aș putea spune același lucru — i-o întoarse Liudmila Sergheevna. Îmi închipuisem că ai mai multă încredere în mine, că poți să te bizui pe noi, și când colo, tu ți-ai luat câmpii — Cîte ne-au trecut prin gînd...

Liudmila Sergheevna avea un glas muștrător și trist.

— Nu mi-am luat câmpii, am fost la Vitka, încercă să se apere Leoșka, roșu ca un rac.

O scrîntise rău de tot: va să zică așa, în timp ce ea se frămînta toată, dumnealui se odihnea la Vitka. Fîs- tîcindu-se de tot, Leoșka bolborosi formula în care își găsesc de obicei copiii scăparea: — Zău, n-am să mai fac!

— Bine! zîmbi Liudmila Sergheevna.

Ce buni erau toți! Și Liudmila Sergheevna și Xenia Fetrovna și Gușcin — Sigur că treaba asta el a fă

cut-o! Și Vitka, bravo lui — i-a spus tot, nu i-a fost frică! El, Leoșka, ar fi fost în stare să-i spună mai-că-și — de taică-său abia își amintea — știind că ar fi fost primejdios pentru dînsa, că i-ar fi scurtat zilele? Nu, n-ar fi fost în stare! Vitka, însă, uite că fusese. Ca să vezi ce înseamnă un prieten adevărat.

Abătut și trist, prietenul adevărat se ducea la școală, abia tîrîndu-și picioarele. Îi venea să-și muște mîinile că adormise fără să-și fi pregătît cuvîntarea pe care voia să i-o țină lui taică-său și nu avusese destul curaj, dimineața, să ciocănească în ușa dormitorului său. Taică-său nu se trezise încă. Sonia îl muștruluisese să nu facă zgomot și să-l scoale, fiindcă venise tîrziu acasă. Vitka în adîncul sufletului era totuși bucuros că adormise și că nu-și luase inima în dinți să-l trezească din somn dimineața: ținea minte prorocirea Soni ei că în- tr-o bună zi „o să-l bage-n mormînt pe taică-său”.

Cînd îl văzu pe Leoșka grăbindu-se să-i iasă înainte, Vitka se înroși tot și se opri locului. Leoșka

care nu băgase nimic de seamă îi strigă de departe:

— S-a arajat, Vitka! Înțelegeți, a aranjat dînsul tot.

— Cîine?

— Tatăl tău! Mi-a spus Liudmila Sergheevna că s-a aranjat tot și că n-o să pățesc nimic... Și ție — auzi! — ți-era frică! S-a supărat rău?... Leoșka însă nu-i lăasă timp să răspundă, fiindcă nici nu aștepta un răspuns. Du-te, a zis Liudmila Sergheevna, și să n-ai nici o grijă că n-o să pățești nimic... E grozav! Nu-i așa?

Vitka înțelesese doar atît: că lucrurile se liniștiseră. Și înveselindu-se pe loc, de bucurie, îl pocni pe prietenul său cu servieta.

— Da' ce credeai tu?

25 — Orfanul

— Spune-mi cum a fost? S-a supărat rău de tot?

Vitka se fistici și se îmbujoră iar.

— Știu eu?... Așa, de obicei...

Tocmai atunci sună clopoțelul, scoțîndu-l din încurcătură; fiecare intră la el în clasă.

Vitka nu era în stare să asculte explicațiile profesorului; se tot frămînta în sinea lui. Lucrurile se împă- caseră cum nu se poate mai bine, fără ca el să fi făcut nimic. Leoșka însă era încredințat că totul i se datora numai și numai lui Vitka, care, luat pe nepusă masă, se sfiise să mărturisească pe loc că nu avusese nici un amestec. Leoșka îl socotea un prieten adevărat, vrednic și curajos, cînd el nu era nici vrednic, nici curajos, ci un laș sadea. Și un mincinos! Se arătase așa, ca și cum într-adevăr ar fi vorbit... La urma urmei era el, oare, un om cinstit sau nu?...

În recreații aproape că nu deschise gura. Plecară cîteșitrei împreună acasă: el, Leoșka și Kira. Leoșka și Kira discutau cu aprindere cele întîmplate, ridicînd-o în slava cerului pe Sergheevna, pe tatăl lui

Vitka și pe Vitka însuși. Kira mai ales nu mai înceta lăudându-l pe Vitka, că-i spusese lui taică-său tot și că era atît de curajos. Vitka schimba fețe, fețe, se sgribulea și tăcea mile.

Vîntul dinspre sud-vest alunga pe cer pilcuri de nori albi, făcînd loc soarelui. Atît de tare ardea soarele incit incepuse să le fie cald cu paltoanele pe ei și cu căciulile pe cap.

— Ce vuia oare azi noapte? Își aminti Leoșka.

— O fi crăpat gheața: de cîteva zile incoace bate vîntul dinspre miază-zi, — spuse Kira. Ia, hai pîn-acolo să vedem.

Pîriiașe murmurau printre bolovani, coborînd spre mare, iar pe trotuarul de beton în trepte apa curgea în mici cascade. În dreptul debarcaderului, locomotivele șuierau șăgalnic, iar vagoanele își ciocneau cu zgomot tampoanele. Cățărîndu-se pe platformele frînari- lor, copiii trecură peste calea ferată. Chiar la marginea terasamentului li se iviră înaintea ochilor sloiuri verzui de gheață, îngrămădite de-a valma. Se înălțau ca un talaz uriaș, lîngă mal, înfigîndu-se în el. Dedesubt, în adînc, se sbuciuma vajnic marea nevăzută. Gheața ce o acoperea se mișca într-una molcom, trosnind și gemînd. Cînd ici, eînd colo, sloiurile verzui se ridicau în sus, se înghesuiau scrîșnind, claie peste grămadă, și se năruiau fărîmîndu-se. Mai departe, hăt încolo, strălucea de-ți lua ochii o fișie îngustă de apă limpede. Ca un cuțit scînteietor își croia drum spre zări, spintecînd scoarța văluroasă de gheață ce acoperea marea. Minată spre mal, sloiurile se risipeau.

-----încă puțin — spuse Vitka — și cum o începe să sufle tremontanul au să se împrăștie numaidecît! Ce-ar fi să mergem? Uite cum bate vîntul aici...

Halal marinar! Te sperie vîntul! izbucni în rîs Kira. Știți ce, băieți? sări ea deodată. Ce-ar fi să mergem pe la Natașa? Tot avem drum pe acolo.

Leoșka și Vitka stătură în cumpănă: sigur că e și maică-sa acasă și cine știe ce-o să le mai spună...

— Ce, vi-e frică de mama ei? îi zădări Kira. Ei, bravo, așa viteji, mai rar!

Veni să le deschidă chiar mama Natașei.

— A venit poșta — spuse ea, după ce o ascultă pe Kira, uitîndu-se zîmbitoare la Leoșka și Vitka care se fîstîciseră. — Hai, desbrăcați-vă! Numai aveți grijă să vă ștergeți bine pe picioare. Apoi, deschizînd o ușă anunță cu glas tare: Natașa, te caută niște cavaleri.

Leoșka și Vitka se fîstîciră și mai mult și-și ștergeau cu atîta rîvnă picioarele pe preș, încît mama Natașei începu să rîdă.

— Destul, destul, hai intrați înăuntru, altminteri ră-mîneți fără pîngele.

Natașa stătea în pat. într-o mîină ținea o carte, iar cu cealaltă mîngîia mîța culcată pe pîntecele ei. Ghemuită și cu urechile lipite de cap, pisica albă abia aștepta un prilej s-o sbughească din pat. Cum încerca să se miște însă, Natașa îi și lipea una peste spinare și atunci rămânea tupilată mai departe și cu urechile plecate. Pe scaunul de lîngă pat se aflau fel de fel de sticlute cu doctorii și-n toată casa mirosea a farmacie.

— Ei, cum te mai simți? Bine? începu Vitka. Uite, ne-ătp gîndit să venim să vedem ce mai faci...

— ^u-i adevărat, eu i-am adus! Le era frică de mama ta, — îi dădu de gol Kira rîzînd.

— Bine ai făcut!... Ia, povesteți-mi ce mai e nou... Da' ședeți o dată, oameni buni.

— De atunci ești bolnavă, de eînd am fost pe vapor și ți-ai udat picioarele? o întrebă Leoșka.

— îhî... Fii cuminte — și Natașa îi lipi iar o palmă pisicii. Hai, povesteți-mi.

— Nici nu știi, Natașa, ce-a fost! Pe el — și Kira arată spre Leoșka din priviri — era gata, gata să-l dea afară din școală.

<

Natașa făcu ochii mari. j

— Da' de ce?

— Pentru „Futurum”.

Kira și Leoșka începură să spună toată pățania; de fapt Kira era aceea care istorisea, întorcîndu-se cînd spre Vitka cînd spre Leoșka să-i întărească vorbele: „Nu-i așa?” Leoșka dădea din cap încuviințînd, în timp ce Natașa se întuneca la față, făcînd o mutră îngrozită.

— Nici eu n-aș fi spus nimic! rosti în cele din urmă Natașa cu însuflețire, cătînd spre Leoșka. Ori ce ne-ar fi făcut — și izbi vîrlos cu pumnul.

Lovitura o încasă biata mîță care scoțînd un miorlăit înăbușit sări jos din pat.

Kira îl lăuda mai abitir pe Vitka, zugrăvinduo-l ca pe un adevărat erou. Vitka se îmbujoră tot și nu știa cuin să se ascundă mai bine în colțul dintre dulap și etajeră.

Cît fusese bolnavă, Natașa se trăsese la față și se făcuse mai palidă, din care pricină ochii ei păreau și mai mari. O întrebare apoi pe Natașa cînd o să se însănătoșească, îi dădură de știre că pe mare începuseră să curgă sloiurile și plecară. Vitka îi petrecu pînă la cămin.

— Stai puțin, — îi spuse el lui Looșka. Așteaptă puțin să se îndepărteze Kira, apoi, cu ochii în pămînt îi mărturisi: Uite ce e, voiam să-ți spun ceva... Șovăi o clipă, apoi rosti, înîi o suflare. Să știi că nu-i adevărat.

— Ce anume?

— Nu i-am spus nimic tatii... Tu ai crezut că i-am spus. Mi-a fost frică însă și am lăsat pentru azi... Ei singuri au descurcat lucrurile... Sînt un nemernic, zău, și ai tot dreptul să mă disprețuiești.

Lui Vitka îi tremurau buzele; tăcu.

— Atunci taică-tu n-a aflat nimic despre tiue?

— Nu!

— Prostule! începu să rîdă Leoșka. Cu atît mai

bine. N-ai de ce să-ți faci sînge rău! La revedere!

33

Noul instructor de pionieri se numea Kostea Pavlov. Instructorul nu-i chemă pe pionieri la vreo adunare, nici nu-i strînse în careu pentru a face cunoștință, ci timp de o săptămînă aproape intră din clasă în clasă să-i vadă pe copii, să-i asculte, să stea de vorbă ou ei. Zîmbea tot timpul cît vorbea, dar fără ironie, încît băieții nu se dumireau dacă rîdea de ceea ce făceau ei mai înainte, sau de pionierii care nu se împăcau cu ceea ce făcuseră pînă atunci. Înalt, ager și foarte voinic după cum arăta, umbla fără șapcă și peste puțin lepădă și haina, cu toate că nu era chiar atît de cald afară. Deși nu veniseră încă zilele de arșită era ars de soare pe față și cu sprîncenele decolorate. După ce stătuse de vorbă cu noul instructor, și mai ales după ce jucînd cu el șah pierdu o partidă, lașa spuse sus și tare că într-adevăr Kostea era tobă de carte, iar Vitka, dînd cu înțeleș din cap, întări: „E deștept foc”!

Leoșka n-ar fi vrut să ia parte la adunarea pionierilor din clasele superioare, dar Vikenti Pavlovici îl chemă la el și-i spuse să vină imediat și să-i aducă pe toți „futuraștii” cu el...

Copiii se așezară oîte trei și chiar cîte patru în bănci, în clasa șaptea B, în timp ce instructorul împreună cu Vikenti Pavlovici luară loc la catedră.

— Nu v-am chemat la o adunare așa cum erați obișnuiți, ci ca să stăm puțin de vorbă — îi înștiință Kostea. Aveți cuvîntul, Vikenti Pavlovici.

— Copilăria mea — rosti Vikenti Pavlovici — și-mi închipui că abia vă vine a crede că am fost și eu odată copil, așa cum nu vă vine a crede că veți fi și voi odată bătiîni — pentru voi aproape că face parte din vremurile preistorice.

Copiii rîseră politicos.

— Cu toate acestea trebuie să știți că și eu am zburdat pe atunci, ca și voi, în pantalonăși scurți și tot ca și voi mă gîndeam că oamenii mari nu se sinchiesc de loc de copii; că nu-i lasă să lupte pe front, nu le dau pe mină locomotive, vapoare, ci-i pun doar să învețe fel de fel de reguli și să rezolve probleme... Treburile astea mi se păreau — așa cum se întîmplă cu mulți dintre voi — lipsite de interes, plictisitoare și căutam pe cît ne stătea în putere să ne facem o viață cît mai interesantă. Tot ce vedeam în jur era prea banal pentru noi, prea de toate zilele, arhicunoscut, în timp ce noi duceam dorul necunoscutului, al lucrurilor neobișnuite, învăluite în taină. Credeam cu tot dinadinsul că în preajma noastră nu puteam afla nimic ieșit din comun, nimic misterios, de aceea căutam să născocim ceea ce nu găseam...

Leoșka îi dădu cu cotul lui Vitka, privindu-l cu coada ochiului. Lui Vitka i se aprinseră urechile.

— Trebuie să vă spun, voinicilor — zîmbi pe sub mustăți Vikenti Pavlovici — că nu mă întrecea nimeni în asemenea născociri... Umblam după comori închipuite, după armuri de războinici ruși, drept care ne-am apucat să scotocim prin cîteva gorgane. Ne străduiam apoi să prindem în capcană stafii și nu știu de ce eram convinși că la Gluhova, într-un anumit loc, ar exista un papirus din mormîntul lui Tutan- karaon; și cum nu știam limba vechiului Egipt, corespondam unul cu altul prin hieroglifice...

Vitka întîlni privirea Natașei și se întunecă la față.

— Și-n vremea asta în jurul nostru erau o mulțime de taine ce-ți săreau în ochi, te chemau cu glas tare. Noi însă ne astupam urechile și le întorceam spatele.... Credeam cu tărie, ca niște sălbatici mici, în puterea vrăjită a nuielușei tăiate de noi, nesocotind toiagul de nădejde al cunoștințelor care ne putea desvălui tainele viitorului... Din

diferite pricini nouă ne-a venit mintea la cap mult mai târziu decît vi-e hărăzit vouă. De aceea nu toți am ajuns Ceea ce am fi dorit și am fi putut să fim...

Vikenti Pavlovici tăcu și începu a măsura clasa în lung, zburbindu-și sprîncenele.

— Nu e nevoie deci să repetați greșelile săvîrșite de noi; deschideți bine ochii și urechile și ațintiți-vă privirile spre viitor. Nu trebuie să alergați după modele. Uite, de pildă, noi sălășluim aici pe țărnul mării. Ce știți voi despre mare? Că-i un noian de apă, că uneori e liniștită, iar alteori vijelioasă? Ni se pare că singurul zgomot pe care-l face ea e freamătul valurilor ce se izbesc de mal și totuși marea, vedeți voi, are și ea glas. Ne-am obișnuit să spunem: „Mut ca peștele” cînd peștii de fapt...

— Cîntă, — îi suflă în zeflema Vitkovski.

— Da, așa e, cîntă! Întări Vikenti Pavlovici, aruncîndu-i o privire piezișă. Cunoașteți — nu-i așa? — povestea istețului Odiseu care a ascultat cîntecul fermecat al sirenelor. Poate că aceste sirene — plăsmuite de fantezie — nu erau, de fapt, decît niște pești mari din Mediterană. Sirenele astea au fel de fel de glasuri. Cocoșul de mare, de pildă, care trăiește în Marea Neagră, mîiie și bolborosește iar delfinii șuieră.

O mulțime de pești și de animale marine emit diferite sunete și aud zgomotele. Pescarii de pe Marea de Azov și Marea Neagră prind lobanul pe rogojină, în momentul cînd, speriat de zgomote, peștele sare afară din apă. Marea nu-i cîtuși de puțin surdă, nici mută, cum ni se pare nouă.

Sînt atîția pești și animale marine, care aud ceea ce noi nu putem auzi -4*- glasul mării. Urechea omului percepe sunete cu cincisprezece pînă la douăzeci de mii de vibrații pe secundă. După acest prag al undelor sonore vin undele infrasonore. Cu ajutorul lor se înregistrează cutremurele de pămînt și se fac cercetări biologice. Academicianul Șuleikin

a descoperit că pe timp de furtună, când se deslănțuie vîntul, pe crestele și la poalele valurilor iau naștere o serie de unde infrasonore, pe care le-a denumit „glasul mării”. Undele acestea se află răspîndite pe o suprafață uriașă, propagîndu-se vertiginos în apă, cu o iuțeală de o mie cinci sute de metri pe secundă. E „glasul mării”. Auzind cumplita amenințare, cu mult înainte de a se stîrni furtuna, animalele marine fug la adăpost. Puricii de mare și răcușorii aceia numiți paguri, pe care îi vedem umblînd pe nisipul umed, ies pe uscat unde nu-i mai pot ajunge valurile. Crabii se vîră și ei prin crăpături sau coboară oît mai afund. Tot așa peștii și meduzele. Glasul mării le dă de știre că vine furtuna cu mult înainte ca barometrul să ne-o fi anunțat nouă.

Locuim pe țărmul celei mai mici și mai puțin adînci mări din lume: doar 14 metri adîncime. Aici nu bîntuie furtunile. Nu sînt nici valuri cît casa. Insule aproape nici nu există... S-ar zice că-i o mare plicticoasă rău, nu? Ei, aflați că nu-i cîtuși de puțin așa! Dimpotrivă, e o mare extraordinară: deși atît de mică și de puțin adîncă e mai bogată în pește decît oricare alta din lume. Știți ce cantitate de pește ne dă? Optzeci de kilograme la hectar. Adică de trei ori mai mult decît cele mai îmbelșugate mări: Marea Japoniei și Marea de Nord. Marea Neagră dă de cincizeci de ori

mai puțin pește la hectar, decît marea noastră de Azov, care-i unică în felul ei. Este o adevărată pepinieră de pești, în care o seamă de specii găsesc hrană din belșug. Mai mult chiar: e cea dinții mare pe care omul și-a pus în gînd s-o amenajeze, s-o supună țelurilor și nevoilor sale. Cercetați cu un ochi mai atent, mai pătrunzător și o să vedeți ce de minunății și taine o să vă desvăluie, de n-o să vă mai puteți lua privirile de la ea, minunății și taine ce nici pe departe nu se pot asemui cu misterele și toate bazaconiile născocite de voi! Încheie hotărît Vikenti Pavlovici.

— Toate astea — luă apoi cuvîntul instructorul de pionieri — Vikenti Pavloviei vi le-a spus nu ca să vă îndemne să vă faceți cu toți, așa, peste noapte, marinari sau hidrobiologi... Or fi desigur printre voi și unii care vor să se facă oțelari sau topitori, ca tații lor; cutare o fi visînd, poate, să fie aviator, iar cutare trage nădejde să cultive cîndva niște struguri cu boabele cît castraveții de mari... Nu trebuie să așteptăm! Nu se poate să așteptăm! Mulți poate că își spun cam așa în sinea lor: o să isprăvesc școala, pe urmă facultatea, și cînd o să am o specialitate, o să fac niște lucruri grozave să rămînă toată lumea cu gura căscată... Ei bine, aflați că nimeni n-o să rămînă cu gura căscată dacă o să stați așa și o să așteptați

să vină totul de la sine. Nimic nu vine de la sine,

copii!... Uite, ca mâine o să isprăviți școala și o să primiți o diplomă, așa numită „diplomă de maturitate”. Dar, vă întreb eu, o să fiți oare într-adevăr maturi atunci? Pentru ce? Ce o să știți să faceți? Nimic. O să dați din colț în colț, întrebîndu-vă ce să faceți și încotro s-o porniți. Și o să aveți atunci 16—17 ani... La vîrsta de 14 ani

Lenmontov a scris versuri

de care și astăzi se minunează oamenii în toată firea,

Herzen la 16 ani s-a jurat pe munții Vorobiov să lupte
jună la capătul vieții pentru eliberarea poporului. Din
liceu încă Volodea Ulianov și-a ales calea de pe care
toată viața nu s-a abătut nici un pas...

„Bine“, o să-mi spuneți, „dar ce, noi sîntem genii ca ei?“...

— Chiar așa! se auzi o voce.

— De unde știți? Întrebă serios și puțin răstit Kos-tea Pavlov.

Zîmbind sfios, copiii se uitară unul la altul.

— Poate că mai târziu unul sau altul dintre voi o să fie mîndria școlii noastre, a orașului și chiar a țării întregi?... Bineînțeles dacă acest geniu în fașă nu va sta cu mîinile în sîn... Ați auzit adesea spu- nîndu-se un lucru pe care de altminteri îl știți și anume că voi sînteți viitorii stăpîni ai vieții. Dar ce înseamnă a fi stăpîn? Unii cred că dacă se pricep să dea cu gura, să poruncească și, mai cu seamă, să urle, sînt într-adevăr stăpîni ai vieții... Vreți să vă spun cum vine asta? E ca și cum ai zice că trăsura merge, deoarece calul are la gît zurgălăii care sună... A deveni stăpîn al vieții înseamnă să știi, 6ă poți, și să faci. Mulți dintre voi se plîng: ce plicticos e! Sigur că-i plicticos să ții mereu adunări și consfătuiri. Ce-ați făcut, vă întreb, la aceste adunări? L-ați dăscălit cînd pe unul cînd pe altul sfătuindu-l să învețe și să fie cuminte... Haidem acum să ne apucăm și de treabă.

Fiecare, firește, își aTe gusturile și preferințele lui. Fiecare deci să-și găsească o îndeletnicire care-i place... Ne vom organiza pe cercuri sau pe grupe. În cutare grupă, de pildă, toată lumea se ocupă de același lucru, toți se vor ajuta unul pe altul, se vor lua la întrecere: care o să știe mai mult, care o să facă mai bine... Și așa, treptat, treptat, o să ajungeți specialiști. După voi o să se ia și ceilalți școlari, așa cum

se și cade să fie, fiindcă sînteți pionieri- -nu-i așa?

— adică deschizători de drumuri... Ei, ceziceți, vă place?

— Da! Foarte mult!

— Numai că să știți de la început un lucru: că

Într-o lună sau chiar în două — zîmbi Kosteia — n-o să faceți nici o descoperire genială. N-o să construiți nici o rachetă interplanetară, nici n-o să inventați vreun tip nou de submarin. Nu trebuie să vă supărați dacă am să vă spun că sînteți încă mici și abia începeți acum să aflați și să pricepeți cîte o fărîmă din tezaurul de cunoștințe ale omenirii întregi. Pentru asta, omenirea a avut timp, nu glumă, la dispoziție — mii de ani — în care a reușit să facă destule descoperiri. Voi însă veți ridica vâlul deocamdată doar de pe un colțișor încă necunoscut de pe tărîmul științei, pe care o să-l îndrăgiți, învățînd să-l folosiți spre binele tuturor... S-ar putea să greșiți în alegerea îndeletnicirii, bă vă înșelați în privința vocației voastre adevărate, dar aveți tot timpul să reparați greșeala. La 40 ori la 50 de ani ar fi, desigur, prea tîrziu. Dar și așa o să vă prindă bine lucrurile pe care o să le aflați. Nu există cunoștințe și îndeletniciri nefolositoare, ci numai oameni leneși care nu știu să le folosească!... Ei, ce ziceți, sînteți de acord? Îi întrebă Kosteia Pavlov zîmbind.

Cineva din fund începu să bată din palme și într-o clipă toată sala clocoti de aplauze.

— Stați puțin — ridică mîna Kosteia — încă n-am terminat. Fiecare cerc sau grupă, cum am spus, va avea îndeletnicirile ei. Firește însă că n-o să stăm tot timpul închiși în birou sau în clasă. Un pionier — nu-i așa — trebuie să știe să înoate mai bine ca toți, să fie mai iute la pieior deei toți, să nu se plîngă dacă are de mers 5—10 kilometri, nici să nu dîrdîie' dacă se întîmplă să-l apuee ploaia... într-un cuvînt...

— „Să nu te temi nici de frig, nici de arșiță!” — îi suflă Tolea Krutiin.

— Întocmai! O să facein marșuri și diferite excursii. Nu cu trenul, nici cu vaporul sau cu mașina — ci pe jos! O să mergem la uzină, o să ne ducem în port, o să facem o excursie în rezervația cu plante și animale de 6tepă nedestelenită, o să ne plimbăm

apoi pe malul mării și o să găsim de lucru pentru toți — și pentru miciuriști, și pentru biologi, ca și pentru fotografi și radio amatori...

— Uraaa! răsună un glas.

— Stați, stați puțin, nu vă grăbiți să strigați „ura”. Dar să vă întreb un lucru: știți să mergeți?

— Cum adică? se uitară, nedumeriți, băieții unul la altul. Doar nu sîntem betegi!

— Nu sînteți, e drept, și totuși nu știți să mergeți pe jos. Te uiți cîteodată cum umblă pionierii, și-ți vine să-ți pui mîinile în cap! Merg grămadă, tîrșindu-și picioarele, fără cadență, se bălăbănesc, toba bate alandala, iar din trompetă suflă toți pe rînd — Vă întreb, atunci, ne putem noi încumeta s-o luăm în felul ăsta prin mijlocul străzii? Ar rîde toată lumea de noi. Gînd ar trebui să ne invidieze! De aci încolo, deci, s-a isprăvit, nu mai mergem pe trotuar! Ci prin mijlocul străzii, încolonați. O să avem un singur gornist care o să dea semnalele numai cînd trebuie. Tar toboșarul o să ^și învețe și el meseria, în așa fel încît trecătorii să țină pasul cu noi, în tact de marș, cînd o să bată el toba. Iar cînd o fi să plecăm în excursie, plecăm fără nici o dădacă după noi. O să luăm noi tot, n-avem nevoie nici de bucătar, nici de vreun alt ajutor. Ce-i de făcut, putem face și singuri. E bine așa? N-o să vă fie frică? N-o să vă plîngeți?

34

Liudmilei Sergheevna nu-i venea să-și creadă ochilor.

— la vino încoace...

— De ce? se zbîrli Alia.

Liudmila Sergheevna scoase batista și i-o întinse:

— Șterge-te imediat!

Alia se făcu roșie ca focul și își dădu capul pe spate, înfruntînd-o. Își încrucișară astfel privirile cîteva clipe, în cele din urmă Alia lăsă capul în jos, scoase batista și-și șterse rujul de pe buze. Se supusese, strivind

însă între gene lacrimi amare de umilință.

Degeaba stătuse de vorbă cu ea Liudmila Sergheevna. O muștră, încercă s-o convingă, să-i explice. Alia stătea cu capul întors într-o parte, și Liudmila Sergheevna își dădu seama că fata n-o mai ascultă, că nu se gîndea decît la supărarea ei

Ți-era și silă să vezi o fetișcană ca ea cum se schimonosea vopsindu-și buzele fragede, cu ruj. Dar asta încă n-ar fi fost nimic — nici buzele vopsite și nici sprîn- cenele smulse care-i dădeau o înfățișare pururea mirată și nătîngă în același timp. Nici faptul că luase obiceiul să dea capul pe spate și să rîdă tare, anume ca să atragă toate privirile. Sau că atunci cînd vorbea căsca ochii largi și clipea mereu, ca puțin după aceea să-i închidă iar, „să tragă obloanele” — cum spuneau băieții. Toate gesturile și ticurile astea, deprinse de Alia de la noile și prietene, erau ridicole, fără a fi cumva primejdioase. Cu toate că și alte fete se luaseră după ea. Prostituța! Voia să fie cît mai repede mare, ca și cum s-ar fi putut să scape asemenea prilej...

Toate astea, însă, erau fleacuri. Mai rău era că locuind mai departe la cămin, Alia începuse să se înstrăineze tot mai mult de el. Nu se mai interesa de nimic, nu se mai sinchisea de nimic. De cînd nu mai era președinta colectivului de conducere se îndepărtase cu totul de preocupările celor de la cămin. Era ca și cum s-ar fi rupt de ei. Educatoarele nu mai însemnau nimic pentru ea;_ numai Liudmila Sergheevna mai avea oarecare autoritate asupra ei. Dar și această autoritate începea să slăbească, ba chiar, ca în ziua aceea, de pildă, o întărîta și-i stîmea ciudă.

Înainte, Alia găsea timp pentru toate. Mergea la școală, își făcea lecțiile, broda, se ocupa de gazeta de perete, se juca cu cei mici. Ținea foarte mult la prestigiul ei de președintă și era spaima ștregarilor. Avea vreme chiar să spele și să calce câte ceva.

Veselă, vorbăreață, era privită de toată lumea ca o adevărată că

petenie. Acum însă nu mai avea timp de niciunde. Se ducea la școala tehnică și-și pregătea lecțiile cu mutra unui om convins că nu există nimic mai greu și mai important pe lume. Dacă o ruga cineva să facă un lucru ori altul, dădea din mină supărată, sau se uita de sus: „Cum își îngăduie oare s-o sîcîie cu asemenea fleacuri”?

Cei drept era și cea mai răsărită dintre copiii de la cămin. Și singura care urma o școală tehnică. Numai ea avea voie să se culce nu ca toată lumea seara, ci noaptea târziu, după ce termina lecțiile. Pentru ea fuseseră cumpărate cărți speciale de școală, hîrtie velină și o planșetă. Și i se făceau hatîruri, trecîndu-se peste regulile căminului. Alia primea totul ca și cum i s-ar fi convenit, datorită însușirilor ei excepționale. De aici mai era un singur pas pînă la credința că, păstrîndu-și toate drepturile, nu avea în schimb nici o îndatorire, și Alia nu întîrzie să ajungă și acolo. Într-o zi Liudmila Sergheevna o văzu pe Sîma făcînd patul Aliei:.

— Ce-i asta? De ce Alia nu-și face singură patul? întrebă Liudmila Sergheevna.

— E grăbită, se pregătește de examene...

A doua zi Liudmila Sergheevna se duse anume în dormitor și o auzi pe Alia spunînd, așa, în treacăt:

— Fetelor, făceți-mi și mie patul, că trebuie să •plec...

Alia ascultă dojana directoarei cu o mutră acră și se apucă să-și strîngă patul, căutînd să arate însă prin atitudinea ei că tot ea avea dreptate și că directoarea o „persecuta”. Ceva mai încolo avu loc o nouă ciocnire din pricina zilei de serviciu. Mitea îi aduse la cunoștință că Alia nu voia să facă de serviciu și că el nu știe dacă Alia era sau nu obligată să facă acest lucru. Alia nu se simți cîtuși de puțin vinovată cînd directoarea o chemă la ea, dimpotrivă, era indignată și mînioasă foc.

Cu ce drept o silește să facă de serviciu? Se vede

că habar n-au ce înseamnă o școală tehnică! Aici nu mai e vorba să rezolvi ia, acolo, niște exerciții! Cum se gîndea oare s-o mai pună și de serviciu o zi întreagă,

cînd are atîtea pe cap? Ce, nu mai sînt și alții în cămin? N-o să moară dac-o mai face unul ori altul cîte o zi în plus de serviciu... Doar a muncit destul pînă acum! Să mai muncească și alții, că ea nu poate...

Și plecă trîntind ușa.

Sigur că Alia nu era totuna cu micul Tolea Savcenko, care se încurcase între cei trei brazi. Avea să umble, să protesteze, să se plîngă, să pîrască, să ceară să i se facă dreptate, căutînd să arate orișicui că ei i se cuvine să nu pună mîna pe nimic...

Plîngerile și reclamațiile pînă la urmă nu înseamnă mare lucru. Pot fi îndată descurcate. Mai rău e că au crescut un trîntor la ei în cămin. Exemplul Aliei putea să-i molipsească și pe alții. Și asta nu mai trebuia îngăduit.

Cînd și cum s-o fi întîmplat oare asta? Cum de nu băgase nimeni de seamă, cum de-i scăpase din vedere Liudmilei Sergheevna și educatorilor? Să fie vorba de anumite înclinări, de anumite aptitudini? Prostii, astea nu se transmit, se dobîndesc. Cum a fost oare cu puțință ca o activistă, care era un exemplu pentru toți, să se preschimbe într-o făptură atît de egoistă și de orgolioasă? Poate tocmai fiindcă i s-a spus mereu și s-a insistat că-i fată bună și vrednică? Chiar oamenii în toată firea își pierd cumpătul cînd sînt lăudați peste măsură... Totdeauna Alia era dată ca model celorlalți, toți o priveau ca pe o ființă excepțională și acum, uite, i-a intrat în cap că într-adevăr trebuie să se facă deosebire între ea și ceilalți. De vreme ce se cheamă că este un om excepțional, cum ar putea ea să se coboare la asemenea îndatoriri mărunte. Firește că pentru alții sînt obligatorii; ea însă are numai drepturi. Cît mgi multe drepturi și cît mai puține îndatoriri.

Un mădular scrin tit îl poți pune lesne la loc. Numai că sufletul nu e un mădular: nu poți să-l tragi la încheietură, să-l îndrepti... Dojenile nu ajută iar'pedepsele mai mult întărită. E foarte ușor să începi să te socotești un om cu stea în frunte, dar ia

să vedem dacă

tare. Alia mijează ochii, uitându-se de sus la toți cei de față, și pînă la urmă întoarce capul spre fereastră.

— Avem un singur punct pe ordinea de zi, — deschise Mitea adunarea: Purtarea Aliei Jukova.

— Da. Începeți dumneavoastră, Liudmila Sergheevna?

Liudmila Sergheevna se ridică și o privi pe Alia. Fata însă se uita mai departe pe geam, mijind ochii cu un aer disprețuitor; doar obrazii ei se rumeniseră puțin.

— Și mie, ca și vouă, copii — oftă Liudmila Sergheevna — îmi vine greu și mă doare în suflet că trebuie să punem în discuție purtarea Aliei... Acum un an era încă președinta colectivului de conducere și totodată o elevă model. Îi făcea și pe alții să fie disciplinați, era cinstită și sînguincioasă. Și acum, uite,

întîmpinăm la cămin. Crede că-i prea mare acum și nu mai are timp pentru asta. Să zicem, deși nu-i chiar așa. Din păcate, însă, Alia nu mai vrea să facă nimica, nu mai pune mîna pe nimic, și noi nu putem îngădui așa ceva. Căminul de copii e un colectiv. Aici nu e nimeni mai bun sau mai prost decît ceilalți, toți au ace-

am ajuns să disc “ despre ea. Alia s-a înstrăinat de tot ce se

leași drepturi și aceleași îndatoriri. Fiecare trebuie să muncească pe măsura puterilor și priceperii sale, să muncească pentru alții, așa cum și alții muncesc pentru el. Alia însă a hotărât în sinea ei că are dreptul să stea eu mâinile în sân iar toți ceilalți sînt datori să lucreze în locul ei. Mai țineți minte cum s-a încurcat Tolea Savcenko? Tolea a greșit. Și-a recunoscut însă greșeala și a îndreptat-o. Alia este o fată mare acum, aici nu mai e vorba de o greșeală ci de un lucru făcut în mod conștient. Am stat cu ea de vorbă nu numai o dată, și eu, și Xenia Petrovna, dar degeaba. S-o lăsăm acum pe ea să ne explice purtarea ei. Nu-i prea târziu încă să și-o îndrepte. Poate că între timp și-a dat seama că n-a făcut bine și are de gînd să se schimbe. Sau poate că și voi gîndiți ca ea că are tot dreptul să stea degeaba și vreți să munciți în locul ei?

Liudmila Sergheevna se așază. Copiii își întoarseră privirile încruntate de la directoare spre Alia.

— Vorbește! o îndemnă Mitea.

— Cum să nu! răspunse Alia. După ce că-s învinuită așa, degeaba, tot eu trebuie să mă dezvinovățesc?

— Ridică-te în picioare, — se răsti Mitea.

— Nu vreau să mă ridic! Nu sînt vinovată!...

— Atunci o fi Liudmila Sergheevna vinovată? ridică glasul Mitea. Dînsa a vorbit în picioare și tu vrei să stai jos ca o cucoană? Ridică-te, îți spuri!

— Ridică-te, hai, ridică-te, ce mai stai! strigară copiii.

Mulți dintre ei avuseseră prilejul să fie chemați în fața colectivului de conducere pe vremea cînd Alia era. președinta acestuia și tocmai ea, uite, se încumetă, de astă dată, să nesocotească ceea ce odinioară îi obliga pe alții să facă?

— Poftim, uite, mă scol, parcă-i mare scofală. Alia se ridică în picioare. Oricum ar fi, însă, n-aveți dreptul să mă judecați! Nu-i adevărat ce spune directoarea, i-a cășunat pe mine și mereu mă jignește. Nu aveți

dreptul să mă jigniți! Știu eu, m-am interesat —

Nu vreau să fac ceea ce dînsa ține morțiș să fac! N-are decît să-i dădăcească pe ăia mici, eu nu mai sînt copil. Legea îmi dă dreptul să stau la cămin, și gata. Nu-mi puteți face nimic! Ce, vreți să-mi pierd timpul cu tot felul de fleacuri și să nu-mi văd de carte? Datoria mea este să învăț bine, și eu mi-o îndeplinesc. Nimeni nu poate să mă oblighe...

Toată lumea o iubea și o stima pe Alia, toți ar fi vrut să fie ca ea și căutau s-o imite. Chiar după ce încetase să mai fie președinta colectivului de conducere nimeni nu ieșea din cuvîntul ei și nimeni nu s-ar fi gîndit să găsească vreun cusur faptelor ei. Aflînd că la adunare se va pune în discuție purtarea ei, copiii nu mai știau ce să creadă. Cum putea fi chemată la judecată tocmai ea, care îi judeca pe ceilalți și îi judeca drept? Pe măsură însă ce vorbea, privindu-i chipul frumos, acum schimonosit de răutate, copiii simțeau cum treptat nedumerirea lor se risipea și-n locul ei creștea indignarea. Da' ce-și închipuie ea, că e ou stea în frunte? Și ce dacă învață! Ce, ei nu învață?

Rînd pe rînd se ridicau s-o dojenească copiii pe Alia, adueîndu-i aminte cum îi dăscălea odată și cerea să fie pedepsiți, în timp ce azi vrea să facă pe cucoana și să i se aducă toate de-a gata. Alia strîmba din buze cu dispreț și se uita la cei ce luau cuvîntul de parc-ar fi vrut să-i răpună.

Leoșka stătea tocmai în fund, la perete, în spatele tuturor. I se rupea inima de mila ei și asculta revoltat cum o făceau cu ou și cu oțet. Suferea de parcă fiecă cuvînt l-ar fi lovit pe el. Tăcea însă. Fiindcă tot ce spuneau ei era adevărat.

— De ce să mai lungim discuția? rosti lașa, luînd cuvîntul la urmă. Alia a fost cea mai destoinică dintre noi și ne nundream cu ea... Acum însă nu vrea să ne mai dea ascultare, colectivul nostru nu mai are nici o autoritate în fața ei. Ne disprețuiește, ce mai încolo, încoace... La drept vorbind nici nu știm ce să facem

acuma. Și lașa se uită spre Liudmila Ser- gheevna: Orice om hotărî noi, ea tot n-o să se supună..,

— Sigur că nu! sări cu gura Alia.

— Are dreptate lașa, — se ridică din nou Liudmila Sergheevna. Alia nu mai ține seama de colectivul nostru, nu se mai sinchisește de el. Se crede superioară lui și e convinsă că poate să facă ce vrea... E o boală și este o boală grea și afurisită, care trebuie tratată prin măsuri drastice. Părerea mea e că ar fi cazul să luăm în discuție problema eliminării ei din cămin...

— N-aveți dreptul s-o faceți, — protestă Alia.

— Fii pe pace, îl avem.

Timp de un minut se așternu o tăcere apăsătoare.

— Cum adică? se auzi un glas șovăitor.

— Am fost la secția învățămînt și la școala tehnică și m-am interesat. Învață bine, așa că o să capete un loc în internat și o bursă. Noi trebuie să chibzuim acum nu ce pedeapsă s-ar cădea să-i dăm ci în ce fel e-o ajutăm să se îndrepte. Din păcate însă nu mai avem nici o înrîurire asupra ei; o să aibă grijă viața să-i deschidă ochii. Are 16 ani, vîrstă la care alții lucrează și-și cîștigă existența cu mîinile lor. Să o lăsăm deci să trăiască independentă. Aici avea totul de-a gata, acolo va fi nevoită să-și poarte singură de grijă, să muncească... Se știe că nu e leac mai bun pe lume împotriva trufiei, decît munca. Aici toată lumea o răsfăța, acolo o să fie în rînd cu toții. O să-i vină greu, fiiește, nu însă mai greu deoît celorlalți. Nu-i cine știe ce mare lucru. Mai rău e cînd un om o duce mai bine decît cei din jur, din care pricină începe să se creadă mai grozav decît ei...

Alia părăsi a doua zi căminul. Își puse într-un coșuleț toată „zestrea” ei, rufăria, rochiile și cărțile de școală și ieși din dormitor. În curte copiii, fără să se fi înțeles dinainte, se adunaseră grămadă cu toții. Nu era o plecare pentru care să fi fost pregătiți și la care să se fi așteptat. Alia pleca să trăiască o altă viață,

independentă, și copiii simțeau o strângere de inimă și se gîndeau cu milă la ea. Cum o s-o ducă oare acolo? O să se înțeleagă cu ceilalți? Va ști să se descurce?

În mijlocul prichindeilor, Anastasia Feodorovna își ștergea oite o lacrimă pe furiș. Pitindu-se după trupeșă lor educatoare, fetițele mai mărunțele plîngeau; băieții se uitau încruntați, iar fetele mai mari păreau abătute. Efimovna, din bucătărie, ieși și ea stringînd din buze întristată.

Văzîndu-i strînși acolo toți, Alia își încetini pasul o Clipă, apoi străbătu curtea, fără să privească în dreapta Sau în stingă. Buzele ei erau schimonosite de o strâmbătură disprețuitoare, în timp ce sprîncenele subțiri, pensate, îi dădeau un aer mirat și nătîng totodată. Nu se duse să mulțumească nimănui, nu-și luă rămas bun de la nimeni. Trecu așa, fără un cuvînt, pe lîngă cei de față, deschise poarta și se mistui după tufele de. Salcâm.

Liudmila Sergheevna se întoarse îndată la ea în birou. Posomoriți, copiii se risipiră care încotro. Îndurerat pînă în adîncul sufletului, Leoșka rămase cu ochii la tufele după care dispăruse Alia cu coșul în mină. Plecînd, luase oare cu sine numai ce se afla în coș? Cîteva cărți și niște țoale? Cum de se îndurase oare să plece așa, fără să se uite la nimeni, fără nici o părere de rău?...

35

Leoșka îi invidia pe colegii lui că se puteau hotărî atît de repede în alegerea lor. Fiecare se îndeletnicea cu cîte ceva pe cînd el se simțea atras și de școala de marină și de laboratorul de fizică, unde Mitea ajunsese să scapere fulgere cu mașina electrică, și ar fi vrut să studieze ca Natașa fauna mării, să învețe numiri atît de răsunătoare ca plancton, necton, bentoe — Nu s-ar fi dat în lături să meargă și la săpăturile de la

Pantikapeia, unde voia să plece Tolea Kmtilin, care se pregătise să-și petreacă vara la mătușa lui, la Kerçi. Mai mult ca orice însă îl atrăgea uzina, care noapte de noapte arunca vîlvătăi, la marginea orașului, învăpăind jumătate de cer.

Într-o zi Leoșka ducîndu-se la Gușcin, dădu acolo peste Serghei Lomanov. Vitka și Sereoja mergeau acum pe drumuri diferite; fiind însă vecini, rămăseseră prieteni și se vedeau mereu. Leoșka se uita cu drag cum discuta Serghei cu blîndețe și cu un pic de ironie în glas, îi plăcea uniforma școlii profesionale pe care o purta, ca și felul lui de a fi, sigur de sine cum e omul care știe cîte parale face. Lăsîndu-l pe Vitea cufundat în traversele lui de punte și coaste de corăbii, plecă împreună cu Sereoja, la acesta acasă. Sereoja îi arătă caietele și manualele lui, îi povesti ce învățau la școala de meserii și cum făceau practică. Leoșka îl ascultă cu interes, dar fără să se simtă pasionat. Băgînd de seamă, Serghei tăcu și își ridică ochii spre el.

— Vai de capul tău! Ce crezi tu, că asta-i floare la ureche, hai? Știi tu ce înseamnă un oțelar? Habar n-ai! Păi, oțelarul e ăla... pe care se reazămă totul !

— Cum, adică, totul?

— Stai să vezi: să zicem că așa dintr-odată n-ar mai fi nici oțel, nici fier pe lume, înțelegi! Uite, să luăm o peniță de pildă. Dacă nu există peniță, n-ai cu ce să scrii, nu-i așa? Și atunci n-o să existe nici hîrtie fiindcă și ea e fabricată cu ajutorul mașinilor. N-o să existe nici pluguri, nici tractoare și n-o să ai cu ce ara pămîntul... Nici electrică n-o să ai și nici gaz pentru lampă, fiindcă gazul e făcut din țitei, iar țiteiul este scos din pămînt tot cu ajutorul mașinilor. N-o să fie nici fabrici, nici uzine, nici cărbuni, nici cale ferată, nici vapoare, nici avioane... nici case chiar... ia ÎDcearcă să faci o casă, fără fier și oțel! Dar pe orice ai pune mîna... Gîndește-te, dacă omul n-ar mai avea fier și oțel, cu ce-ar mai rămîne? Cu bîta și piatra. Și

atunci înseamnă să ajungi iar un sălbatic, ca în epoca de piatră... oțelarul, măi frățioare, e omul cel mai important de pe fața pământului! Și tu vii să-mi spui...

Leoșka însă nu mai spunea nimic. Se gîndea uluit ce-ar fi dacă omenirea ar rămîne fără oțel și fără fier. Într-adevăr fierul și oțelul erau peste tot: de pildă, furculița și cuțitul ou care mîncă erau din oțel. Efimovna le făcea mîncare în crătiți de fier smălțuite, pe o mașină de gătit de tuci; pe urmă firele electrice de pe stradă; ca să se poată deschide, fereastra era prinsă cu balamale de fier și se ținea într-un oîrlig, și el tot de fier, iar cupa de 7 tone a macaralei din port era și ea făcută din oțel. „Nikolai Gastello” era, ca toate vapoarele, construit din fier, iar Naliot era legat de cușca lui cu un lanț de fier, și tot de fier erau și potcoavele lui Meteor; pe străzi uruiău mașini și camioane ca niște monștri de oțel; pînă și tocurile lui Leoșka erau bătute în cuie de fier. Pînă atunci nu se gîndise niciodată la așa ceva, iar acum parcă i se tăia suflarea în fața acestei descoperiri. Ca și cum lucrurile din jur ar fi fost înșirate toate pe un ax uriaș: era destul să tragi deodată de ax, ca toate aceste lucruri să-și piardă forma și consistența și să se risipească pe jos. Să juri că-i o adevărată minune, zău, o minune însă ieșită din mina oamenilor, acolo la „Ordjonikidze- stal”, unde niciodată nu se stingeau furnalele. Și asta făcea — mai bine zis învăța să facă — și băietanul ăsta bălan, cu fața lui bucălată și zîmbitoare...

Leoșka îl năpădi pe Sereoja cu tot felul de întrebări, răsfoi din nou cu sfîntenie cărțile lui și luă în mînă bucățelele turtite de oțel ce trebuiau analizate în laborator, iscodindu-l dacă ar fi greu să intre și el în școala profesională și dacă o să-l primească, oare, acolo. Pînă una alta trebuia să aibă răbdare, să facă măcar șase clase cum făcuse el, Serghei.

— Azi, precum știi, clasa muncitoare nu mai lucrează după ochi, — îi explică Serghei, are nevoie

de învățătură.

Leoșka rămase pe gânduri. Ar fi vrut să se înscrie chiar a doua zi la școala profesională. Nu-i nimic. Nu mai avea mult pînă să termine clasa a șasea. Și la plecare luă un manual pentru tinerii oțelari — deocamdată numai așa, să citească încredințat că va ajunge într-o bună zi la fel cu Serghei Lomanov.

Băieții își aveau fiecare îndeletnicirea sa.

Încă din iarnă, cînd învățaseră la botanică despre plantele industriale și despre cultura grădinilor de zarzavat, Taras Goroveț fusese uimit aflînd că în sud cartoful începuse să degenereze. Cartoful, cum se știe, este o plantă din clima temperată iar în sud era cultivat la fel ca pretutindeni. Îl sădeau primăvara și-l recoltau toamna. În regiunile sudice însă tuberculele se formau tocmai în timpul căldurilor. De aceea creșterea era încetinită și cartofii recoltați toamna erau mîci. Taras știa foarte bine asta..'. Academicianul Lîsenko venise cu propunerea ca, în sud, cartofii să nu mai fie sădiți primăvara, ci peste vară. Cartoful putea să se desvolte în toiul arșiței însă, în cazul acesta, tuberculele nu s-ar mai fi format în timpul verii ci pe la începutul toamnei și atunci recolta ar fi fost mai îmbelșugată și cartofii mai mari.

Taras dădu o fugă pînă la Ustin Zabarovici să-i împărtășească această descoperire.

— Nu se poate! spuse bătrînul după ce-i dădu ascultare.

— Da' de ce, moș Ustin?

— Astea-s aiureli!

Moșneagul numea „aiureli” tot ceea ce după părerea lui era o născocire și deci nu merita să fie luat în seamă de un om cu scaun la cap.

Taras stătu în cumpănă. Pînă în clipa aceea cuvîntul lui Ustin Zahárovici fusese lege pentru el. Vikenti Pavloviéi însă și mai ales academicianul știau probabil și ei ceva. Pentru prima dată Taras era încercat, de o îndoială: să aibă oare într-adevăr dreptate moș Ustin

cu tot ce spune el, și tot ce face el să fie chiar atît de bun? Taras încercă să alunge îndoielile, dar o dată ce-i încolțiseră în suflet era greu să se descotorosească de ele. Doar nu puteau să se fi înșelat chiar toți agronomii, în frunte cu academicianul Lîsenko! Era vorba de lucruri dovedite științific, de care moș Ustin nici nu voia să audă.

În primăvară, cînd pămîntul se încălzi și veni timpul să pună cartofi în grădina lor de zarzavat, Ustin Zaharovici stabili o zi pentru treaba asta. Taras însă se împotrivi spunînd că ar fi mai bine să-i sădească vara.

— Aiurelii dădu plictisit din mîini Ustin Zaharovici.

— Nu-s de loc aiureli, moș Ustin! Așa spune știința.

— Cînepa, băiete, crește singură, fără nici o știință.

— Da' dar e mai bine așa cum spune știința! se amestecă în vorbă Leoșka, fiind și el de față.

— De unde știi tu că-i mai bine? Din cărți? Cînepa crește pe cîmp, băiete, nu în cărți...

Mitea Erșov se băgă și el în discuție, apoi și directoarea, Liudmila Sergbeevna, care spuse, ca și Taras, că ar trebui să încerce să pună o parte din cartofi vara. Așa cere agrotehnica și apoi le-ar veni și copiilor mai la îndemînă fiindcă atunci vor fi isprăvit și școala.

Părerăa lui Taras birui în cele din urmă, însă băiatul nu se bucura de loc că izbîndise. Era mulțumit firește că de aci încolo cartofii aveau să fie sădiți „în mod științific”, în schimb îl rodea gîndul că zdruncinase cumva prestigiul lui moș Ustin. Valeri însă ar fi vrut să înflorească și mai mult această izbîndă.

— Așa-i trebuie! Ce știe el? Un om înapoiat, incult...

Taras își ieși din sărite.

— Da' ce, tu ești cult? Măcar de-ai avea tu atîta minte în căpățîna aia cît are moș Ustin într-un căl-cîi!...

Taras era mîbnit că tocmai lui îi fusese dat să-i țină piept lui moș Ustin, și nu putea în ruptul capului îngădui să-d vorbească de rău pe unchiaș cineva, cu atît mai puțin o „tartara” de teapa lui Valeri...

Ustin Zaharovici se înclină în fața hotărîrii pe care o luase directoarea, mulțumindu-se să adauge doar atît:

— Taras e un băiat isteț și harnic... Nu v-am spus eu: cum mi-ar fi dat mina să fiu dascăl? Eu știu doar să muncesc, nu să-i învăț pe alții...

La vreo cîteva zile după această discuție veni un locotenent de miliție tînăr și fercheș, care întrebă dacă la ei la cămin lucra cumva un anume Ustin Zaharovici Prihodko. Dînd cu ochii de el lui Ustin Zaharovici i se muiară deodată încheieturile; scăpă din mîini șeaua, și obrazul începu să-i tremure. Îngrijorați, copiii făcură roată în jurul lui și al locotenentului de miliție.

— Ustin Zaharovici Prihodko? Îl întrebă pe un ton oficial acesta din urmă. Îscăliți vă rog de primire... E o înștiințare din partea secției de cercetări și urmăriri a regiunii Temopol, Alexandr Andreevici Prihodko în etate de opt ani și Vasili Andreevici Prihodko în etate de nouă ani se află la căminul de copii din regiunea Ternopol. Adresa e scrisă aici...

— Nepoții mei... abia reuși să îngîne Ustin Zaharovici cu un glas înăbușit.

— Ei, vezi! zîmbi locotenentul, dîndu-și șapca pe ceafă. Un smoc de păr bălai îi căzu pe frunte și aerul său oficial îl părăsi pe loc. Vezi, moșule! Și dumneata care nu voiai să crezi! Nu ți-am spus eu: așteaptă c-o să dăm de urma lor. Cînd miliția se apucă de o treabă, să nu duci nici o grijă!

— Nepoții mei! repetă Ustin Zaharovici. Dar Galia?... Noră-mea unde e?...

— N-am putut afla încă nimic despre Galina Prihodko — se întunecă la față locotenentul. Cine știe, s-ar putea s-o găsim, totuși, deși mă cam îndoiesc. Am dat de urma copiilor, însă de a ei nu... Ține, moșule, și iscălește...

Ustin Zaharovici abia, abia reuși să-și mîzgălească numele pe hîrtie, apoi apucă în mîinile lui mîna locotenentului.

— Nu știu cum să vă mulțumesc! Zău, nu știu... Sînteți un om tare bun!...

— Ei lasă, lasă! zîmbi încântat locotenentul, încercând să-și desprindă mîna.

Ustin Zaharovici însă nu voia de loc să-i dea drumul.

— Zău, vă sînt atît de îndatorat! Nepoții mei!... Cele două zile, în care Ustin Zaharovici avu de îndeplinit formalitățile cerute de plecarea sa din post, i se păsură un an.

Îi fugea mereu gîndul cînd la nepoți, cînd la Galia. Acum, că nu mai avea nici o speranță s-o găsească vreodată, uitase cum se purta mai înainte cu ea, nu mai ținea minte cum se burzuluia și se necăjea cu ea. I se părea că o prețuise și o stimase totdeauna, ba îi fusese chiar dragă. Se gîndea acum ce bine se potrivea cu Andrei al lui, cît era de veselă și harnică, cu ce foc cînta, „de ți se rupea inima de jale”! și ce mamă duioasă fusese pentru feciorii ei și ai lui Andrei — nepoțelii lui!... Încercă zadarnic să-și aducă aminte cum arătau la față. Nu-și amintea decît de un singur lucru — cum bocea Galia în gura mare, în timp ce ăia mici se uitau la ea înspăimîntați și plîngeau cu sughituri... Cît or fi pătimit sărăcuții și prin ce or fi trecut de-atunci. Acum se isprăvisese însă cu toate suferințele, acum avea să-i aducă înapoi, acasă... Ce o să fie cînd o să-și aducă nepoțelii acasă! Ustin Zaharovici nici nu putea să-și închipuie așa ceva. Totul se topea într-un sentiment năvalnic, luminos și

plin de voioșie, sentiment ce putea fi tălmăcit printr-un singur cuvînt — fericire!

Tot căminul îl petrecu pe Ustin Zaharovici la gară. La plecare, Efimovna venise fuga de la bucătărie și-i vîrîse, supărată, în mînă, coșcogea pachetoiul.

— Ține — îi spusese ea cu doajă în glas. Să ai pe drum și să le duci și nepoților ceva bunătăți... Așa sînteți voi, bărbații, niciodată n-aveți grijă de nimic! și se întoarse la bucătărie, ștergîndu-și ochii.

Pe peron Ustin Zaharovici era înconjurat de hărmălaia copiilor. Obrajii lui stacojii erau chîndisiți cu tăieturi proaspete de la ultimul bărbierit. Care de care căuta să-i spună acum în ultimul moment cîte un cuvînt bun, duios, numai Taras stătea lîngă el, tăcut, strîngîndu-i mina mare, vînjoasă.

— Va să zică ne-am înțeles, Ustin Zaharovici — îi atrase atenția Liudmila Sergheevna — să nu uîți: îți iei nepoțelii cu dumneata și te întorci înapoi. Copiii au să rămîină la noi, la cămin, lîngă dumneata. Altminteri nici nu se poate!... Că doar sînt micuți și au și ei nevoie să le poarte de grijă o mînă de femeie.

— Bine, bine!... Mulțumesc!

Ustin Zaharovici se urcă în vagon și scoase numaidecât capul pe geam. Copiii îi făceau semne, fluturînd batistele, ridicînd mîinile și îi urau sănătate și drum bun. Iar el dădea din mînă, spunînd ceva nedeslușit. Ce curios părea zîmbetul ce se ivise, ca niciodată, pe chipul lui, de obicei posomorit, încremenit. Și cu greu te puteai dumiri care era tîlcul lui: să fi fost bucuria gîndului că-i va revedea în curînd pe „ăia mici”, adică pe nepoțelii lui, sau tristețea despărțirii de „prichindeii” ăștia alți, de care se simțea atît de legat.

Trenul se puse în mișcare. Ferestre, uși, fanioanele conducătorilor începură a se perinda prin fața ochilor, ca puțin după aceea să nu se mai vadă decît lumina roșie de la ultimul vagon; copiii însă tot mai stăteau

pe peron și fluturau mâinile, făcându-i semne prietenului lor pururea încruntat.

Nu le părea rău că se despărțeau de Ustin Zaharovici care se ducea să-și vadă nepoții și, deci, avea parte de o mare bucurie. Copiii totuși erau triști. Să fi fost oare presimțirea altor despărțiri apropiate? Cu fiecare zi mai apropiate. Examenele erau pe sfârșite și în curînd elevii din clasa a șaptea aveau să părăsească de tot căminul.

Trecură și examenele cu nelipsitele lor emoții și griji, examene ce păreau totdeauna fără sfârșit dar care treceau totuși atât de repede. În ultima zi, Galina Feodorovna și Nina Alexandrovna veniră să-i felicite pe elevi că absolviseră elasa, fiind promovați într-a șaptea și să le ureze o vacanță plăcută în care să-și îmbrospăteze forțele pentru viitoare succese. Boris Protenko mulțumi profesorilor în numele clasei și, în rîsetele celor de față, le ură la rîndul său acestora să se odihnească bine, acum că scăpau de ei pentru o bucată de vreme, căci orioît s-au străduit ei să fie cuminți și să facă gălăgie cît mai rar, își dăduseră totuși de multe ori în petec. Valeri Belous îi anunță în șoaptă că „o să toarne acum un discurs”. Băieții care erau țe lîngă el îl apucară de haină, de pantaloni, și nu-l lăsară să vorbească. Apoi toți grămadă îl pe-trecură pînă acasă pe Vikenti Pavloviéi, rîzînd și sporovăind în gura mare. Copiii se țineau de mîini în lanț, strînși unul lîngă altul, de ocupaseră toată strada. Vikenti Pavloviéi mergea la mijloc. Trecătorii se uitau mirați la gloata gălăgioasă de școlari și la omul acela cărunt cu mustați pleoștite, care râdea și vorbea tare, în rînd cu ei.

În fața locuinței lui Vikenti Pavloviéi droaia lăr-muitoare de copii se împrăștie, plecînd care încotro. Kira, Natașa, Vitea și Leoșka merseră împreună. Pe drum discutară cam ce avea de gînd să facă și încotro s-o apuce fiecare dintre ei. Natașa rămînea mai departe la școală, Kira voia să treacă la școala profesională, Vitka se pregătea să se înscrie și el într-o școală profesională electrotehnică, fiind încă prea devreme să se gîndească la intrarea în școala navală. P^ Leoșka nu-il întrebă nimic, deoarece erau convinși c-o să urmeze școala mai departe.

— Fiecare în altă parte, deci — spuse Kira. Păcat!

Asta nu înseamnă că nu trebuie să ne mai vedem! Nu-i așa?

— Da' ce-ți închipui că ne-am și despărțit? sări cu gura Vitka. Ai uitat excursia?

În ajun colectivul de conducere al detașamentului hotărîse să organizeze prima excursie, nu prea departe, la un colhoz pescăresc ce se afla cam la vreo douăzeci de kilometri distanță. Trebuiau să plece cu toții în excursie a treia zi după examene; Kostea însă propusese să trimită mai întîi în recunoaștere un grup de cîțiva pionieri, să ia înțelegere cu cei din colhoz, să le găsească un loc pentru rămas peste noapte și să vorbească apoi cu ei în vederea unei mici manifestări artistice. Grupul de pionieri fusese alcătuit din Tolea Krutilin, Natașa și Kira. Tolea se cam codise să primească, ar fi vrut să plece la Kerçi îndată după examene și nu prea avea chef de excursie. Tot timpul discuției, Vitka se frămîntase pe loc, încruntînd din sprîncene și abia într-un tîrziu se hotărî să întrebe:

— Și cum aveți de gînd să mergeți — pe jos?

— Dacă om întîlni o mașină în drum, cu atît mai bine — răspunsese Kostea — dacă nu mergem - și pe jos.

— Atunci, o să pierdeți două zile cu recunoașterea asta! Uite ce zic eu: n-ar fi mai bine să plecăm cu o barcă cu pînze? Ca s-o luăm pe jos de-a lungul țărmului e cam departe, pe cînd așa, pe apă, vă duc pînă acolo în trei ore, de-a dreptul! adăugă Yitka umflîndu-se în pene.

— Adevărat — se învoi Kostea — ar fi o idee. De barcă fac eu rost, vorbesc cu Lujin.

În locul lui Tolea, spre mulțumirea amândurora, fu numit Vitka. Voios nevoie mare, băiatul se duse la Leoșka să-i împărtășească vestea, așteptîndu-se ca și el să se bucure, dar Leoșka nu se arătă cătuși de puțin entuziasmat.

— Ei și? Duceți-vă sănătoși, — îi spuse el,

punând ochii în pămînt.

Vitka se uită la el nedumerit, apoi se lovi peste frunte cu palma și făcu stingă împrejur.

— Stai! Așteaptă-mă puțin! îi aruncă el din fugă, întorcînd capul.

Cîteva minute după aceea se înapoie și mai vesel ca înainte.

— S-a făcut! îi strigă el încă de departe. Koatea ne dă voie!

— Ce vă dă voie?

— Să te luăm cu noi! înțelegi? înțelegi? I-am spus: uite așa și așa... „Ai dreptate” zice. „Nu se poate să-ți lași prietenii... De altfel, zice, ar fi bine să-l atragem cît mai mult, pare să fie un băiat de ispravă!...” înțelegi? Adică tu... Bravo lui! Nu ți-am spus eu că-i istet?

Plecarea fusese stabilită pentru ora patru după amiază, dar Vitka se înființă la cămin încă de la unu și începu să-i zorească pe Leoșka și pe Kira. Se duseră apoi s-o ia și pe Natașa și o ținură tot într-o fugă pînă la debarcader, unde stătură ea pe ghimpi aproape două ore să-l aștepte pe Kosteia, dînd mereu cîte o raită pînă la șosea să-i întrebe pe trecători cît e ceasul. În sfîrșit sosi și instructorul. Vitka trăsese mai de mult la debarcader barca cu pînze „Boiki”. Kosteia cercetă dacă există colaci de salvare și vîsle și dădu comanda de plecare.

Vitea așeză cîrma la locul ei. Kosteia ridică pînza care prinse să pocnească în bătaia vîntului și se umflă în timp ce apa susura pe lîngă bord. În larg, la oarecare distanță de țărm, vîntul se inteți, aplecînd barca pe o coastă, și apa începu să susure mai tare. Casele de pe mal se pierdeau în puhoiul de verdeață al grădinilor revărsate peste tot. Norii albi se destrămau, topindu-se sub razele soarelui.

— Ce bine e, — suspină Kira, mijind ochii și îndreptîndu-și fața la soare.

O ceață vioaie învăluia treptat grădini și case;

doar trîmbă de fum ce se înălța spre cer, deasupra
uzinei

„Ordjonikidzestal”, mai amintea de țărmul rămas departe, în urmă.

— Ei, căpitane, întoarcem? întrebă Kostea.

— Aplecați-vă! porunci Vitka.

Strîngînd din buze, cu toată fața încordată, băiatul mută pînza, cîrmind, apoi se uită la ei, - umflîndu-se în pene. Kostea îl laudă, însă ceilalți nu-și dădură seama niciunul cu cîtă iscusință manevrase Vitea.

Natașa încerca să prindă meduzele ce pluteau în jurul bărcii, ca niște farfurioare de gelatină.

— Mîine o să fie frumos, — rosti ea convinsă.

Kostea se uită și el la puzderia de meduze ce pluteau pe fața apei și întări: sigur, o să fie frumos.

Din nou ieși la iveală dunga întunecată a țărmului, deasupra căreia răsăreau coșurile și furnalele uzinei. Devale, în dreptul mormanelor roșcate de minereu din curte, mizea, mohorită, semănînd cu un fier de călcat, prora vaporului scufundat. Leoșka își aminti cum se întîlnise prima oară cu Vitka în cala vaporului, apoi de expediția pe care o făcuse împreună cu Natașa. Natașa se uita și ea într-acolo, amintindu-și probabil de aceeași împrejurare. În clipa aceea privirile li se întîlniră și amîndoi începură a zîmbi, gîndindu-se ce copilăroși fuseseră atunci. Acum toate lucrurile astea li se părea că se întîmplaseră de mult de tot, cine știe cînd.

Și tot așa de mult, atît de demult de parcă nu el le-ar fi văzut, ci altcineva, se perindară în amintirea lui Leoșka Rostovul și Mahingiauri, semnalele farului, fața schimonosită de furie a unchiului Troșka, fuga lui, vaporul „Gastello” care sălta greoi pe valuri, primele zile petrecute la cămin... Și acum, uite, se apropiau cele de pe urmă.

Dis-de-dimineață, Leoșka așteptase un prilej potrivit și cînd Liudmila Sergheevna rămăsese singură se dusesese la ea.

— Ce este, Aleoşa?

— Voiam să vă întreb dacă-mi daţi voie să mă duc la o şcoală profesională?

— La o şcoală profesională? Ce, nu mai poţi să aştepţi? Mai ai răgaz să stai încă un an la cămin. Şi cam ce ai vrea tu să înveţi?

— Aş vrea să mă fac oţelar.

— Oţelar? Grea meserie.

— Ştiu... Dar tot vreau.

— Nu ajunge să vrei.

— Răzbesc eu! Am să pot!

— Fie — se învoise Liudmila Sergheevna — du-te, dacă vrei. Sînt convinsă că ai să poţi... Dar mai e vreme pînă atunci: chibzuieşte bine!

— Bine! Dar sînt sigur că n-am să mă răzgîndesc, — zîmbise Leoşka şi o zbughise.

Mai avea o lună cel mult — nu mai avea decît să înainteze o cerere şi după aceea să înceapă o viaţă nouă...

Uzina rămase la stînga, apoi în urmă. În dreptul uzinei malul sticlea în bătaia soarelui. Deodată, în locul acela, scăpară şi se prelinse în jos ca o dîră de foc.

— Ce-i aia? arătă cu mina într-acolo Kira.

— O haldă, — o lămuri Kosteia. N-ai obosit, căpitane? Dacă vrei pot să-ţi iau locul.

— Cine spune că am obosit? se burzului Vitka. Ce, crezi că-i prima oară?

Era mîndru de nu-şi mai încăpea în piele. Ei şi ce dacă nimeni în afară de Kosteia nu putea să-şi dea seama cît de bine ştia să conducă o barcă cu pînze? Era destul că-şi dădea seama Kosteia!

Se ivi, în sfîrşit, şi ţărmul rîpos al satului Logaciiovka cu debarcaderul centrului de colectare al fabricii de peşte conservat. Acostară lîngă schelă, apoi căutară să tragă barca mai aproape de mal, pe cît le îngăduia adîncimea apei. ,

Leoșka rămase să păzească barca — de gardă — cum îi spuse Vitka, iar Kosteia se duse cu ceilalți la administrația colhozului. Așezându-se jos la pupă, Lepș- ta își lăsă picioarele să-i atîrae peste bord.

Pe țarm, chiar la marginea apei, se preumblau niște grauri, cu un aer măreț, ca niște valeți în frac, din filmele străine, ciugulind peștișorii aruncați de valuri pe plajă. Un cîrd de gîște veni legănîndu-se și gîgîind și-i zburătăci. Graurii se lăsară pe un tufiș scund și porniră să facă o larmă, de nu știai dacă se sfădesc între ei sau se burzuluiesc la neciopliții de gînsaci, grosolani. Apoi cu un „fr-rr” își luară zborul toți o dată.

O șalupă remorcă la mal două barcazure pline ochi cu peștișori argintii. Pescarii coborîră în barcă capătul în formă de pîlnie al unui furtun de eauciuc cu spirală de metal. Puseră apoi în funcțiune un motor, și, tre- săltînd, furtunul pompei începu să înghită peștișorii, vîrsîndu-i apoi pe o bandă rulantă. Banda trecea pe sub o cutie de alimentare, din care curgea sare, încît peștele cădea gata sărat în cadă.

Umbrele ce cădeau pieziș se lungiseră peste măsură, pînă să se înapoieze Kosteia împreună cu ceilalți. Veneau însoțiți de un pescar cu fața numai crețuri, arsa de soare, aproape smolită.

— O să rămînem peste noapte la uscătorie, — îl înștiință Vitka. Avem loc berechet acolo, să încapă toată școala...

— Ei, acum, hai să plecăm repede!... îi- zori Kosteia. E timpul să ne întoarcem acasă, mai ales că vîAtul abia mai adie...

— Aproape că nici nu mai bate, — spuse pescarul.

Vîntul într-adevăr încetase. Copacii de pe malul po- vîrait nu mai fremătau iar marea era oglindă.

— V-ar prinde bine o șalupă, v-ar trage pînă în

port, — spuse pescarul.

— Da, dar a plecat!

— A plecat, așa-i!

— Oare o să mai bată vîntul?

Pescarul cercetă din ochi cerul și marea.

— Nu cred. Dacă a stat acum, atunci tot așa o să îi ie pînă mîine dimineață.

— Ce ne facem? Întrebă Kosteia.

Leoșka parcă zări fluturîndu-i pe buze un zîmbet șiret.

— O să rămâneți peste noapte aici, n-aveți încotro — le spuse pescarul. Puteți dormi chiar la mine, că doar loc e destul.

— Eu unul nu mă mișc de aici, — sări de colo Vitka, — mi s-a dat barca în primire.

— Sigur că da. Ce facem însă cu ceilalți?

— Cu cine — cu noi? Și ochii Natașei scînteiară — da' ce chiar așa prăpădiți ne crezi? Rămânem și noi. Uite, chiar aici — și arată o grămadă de năvoade vechi ce trebuiau să fie drese.

— Haideți mai bine în casă, — îi pofți pescarul.

— Nu, mulțumim ! Vrem să stăm aici, — îi răspunse Kosteia. (După felul cum vorbea părea încântat de hotărîrea aceasta.) Totuși, poate careva dintre voi o fi jinduind după un pat moale?...

— Cine, noi? sări Kira indignată. Să știi că pot chiar să nu închid ochii toată noaptea!

— Prin urmare, vezi — se întoarse Kosteia către pescar, desfăoînd brațele. Bine, atunci, așezați-vă cum vreți, iar eu dau o fugă la cooperativă, să aduc ceva de mîncare.

Kosteia plecă împreună cu pescarul. Vitka și Leoșka se duseră să adune tot ce ar putea pune pe foc: găteje, surcele... Aducîndu-și aminte de noaptea petrecută pe cîmp, Leoșka se apucă să strîngă băligar.

— Ce-s murdăriile astea! se revoltă Natașa, văzînd cu ce plocon venise Leoșka.

— Nu-i nici o murdărie, ci combustibil, — îi luă apărarea Kosteia, care se înapoiase între timp. Surcelele ard într-o jumătate de oră, pe cînd bunătatea asta de băligar o să țină toată noaptea. Acolo unde nu există păduri, băligarul e cel mai bun

combustibil —

Mîncară apoi din salamul și pîinea aduse de instructor și băură suc dulce de fructe.

Un difuzor făcea să adie peste casele adormite sunetele prelungi, trăgănate, «le unui cîntec tînguios. „Vino, dragule, vin'!...” Pe urmă se auzi un țăcănit în difuzor și liniștea cobori peste sat. Stelele răsăriseră pe cer rind pe rînd și o dată cu ele începură a licări pe oglinda neagră a mării perechile lor. Dîrele roșie-tice ale focului șerpuiău pe unde, călătorind spre stele, fără să le' poată ajunge vreodată...

Îndoind brațul, Vitka își rezemă capul pe el și începu să pufăie încetișor.

Natașa și Kira se culcară și ele. Stelele ogindite în apă prinseră să tremure, să se risipească și, pe nesimțite, Leoșka adormi și el.

Îl trezi din somn răcoarea dimineții. Focul se stinsese. Era la ceasul acela din preajma zorilor, cînd întunericul nopții se învîrtoșează parcă anume ca să zăgăzuiască revărsatul zilei. Lumina încă nu începuse a miji, dar nu mai avea mult, se apropia treptat de orizont, în timp ce întunericul căuta să-i stea împotrivă cu forța-i cernită și mută.

Copacii de pe malul rîpos fremătau, valurile plescăiau molcom. Sus pe cer stelele abia mai pîlpîiau; licărul lor nu mai avea putere să se oglindească în mare.

Leoșka mai aruncă niște vreascuri pe foc și începu să sufle spuza de pe jăratec. Kosteă se trezi.

-T- Sus, copii! Hai, repede, s-o pornim cît mai bate vîntul!

Zgribulindu-se de frig, copiii se suiră în barcă. Pînza flutura deasupra lor, ca o aripă vineție și peste puțin debarcaderul, așezarea pescărească, țărnul rămaseră în urmă, se mistuiră în noapte.

— Cum o să imergem așa, pe întuneric? se miră Kira. Cine știe unde nimerim...

— Fii pe pace, nu ne rățăm noi, — o liniști Kostea, care conducea barca. Cum trecem de pîntenul ăsta

ai să vezi orașul, uzina... Și pe urmă, acu' se face ziuă...

Un șirag de lumini începu a sclipi în zare, la tribord, în timp ce Kosteia purta barca mai departe, în largul mării. Doar când în apă prinseră a tremura răș- frîngerile luminilor îndepărtate ale uzinei, lăasă slobodă pînza.

— Ia uitați-vă, uitați-vă ! strigă Kira. Prin pîcla luminoasă ce învăluia uzina se văzu țîșnind deodată o vîlvoare.

— Asta-i șarja, — le spuse Kosteia.

Vîlvoarea se stinse, ca să izbucnească iar, o clipă mai tîrziu, străpungînd și risipind umbrele nopții. În cele din urmă întunericul se dădu bătut. În spatele furnalelor cerul începu a se lumina, bătînd în trandafiriu, și aprins parcă de vîlvoare. Mijiră zorile.

Kosteia schimbă volta și pînza ascunse uzina, fără să poată ascunde și revărsatul zilei. Sclipirile-i se răspîndiră pe fața mării, cerul fu cotropit de lumină, pînă și pînza bărcii începu a se îmbujora ca dogorită de foc.

Vîntul sufla dinspre nord-est și Kosteia trebuia să cîrmească barca. Când schimbă iarăși volta, sucind pînza, soarele se ridicase deasupra orizontului scaldînd de astă dată malul nu într-o lumină trandafirie, ci polein- du-l cu aur. Copiii nu văzuseră niciodată pînă atunci un răsărit de soare pe țărmul mării care în clipa aceea li se părea misterioasă, necunoscută.

— Nu-i așa — rosti deodată Natașa — parc-am fi argonauți?...

— Îhî — încuviință Vitka — ca în Jack London, îți amintești?

*Precum, argonauții odinioară,
Am părăsit cămin și țară,
Și acum pe mări călătorim, tim, tim, ti-rim Lina de
aur s-o găsim, ti-rim, tim, tim...*

— Fugiți de aici! se strimbă Natașa. Ția erau
căutători de aur. Pe cînd aurul nostru uite-l aici !

Și, aplecându-se peste bord, luă în căușul palmei apă. Soarele făcea să se prelingă pe degetele ei picuri de aur.

— Căpitani! strigă Vitka. Pentru el cuvântul căpitan întruchipa tot ce putea fi mai bun pe lume și vrând parcă să-și vadă mai curând visul cu ochii, băiatul îi numea pe toți căpitani, socotindu-se și el în rândul lor. Căpitani! Țărnul de aur e în fața voastră! Viteză maximă!

Vîntul, ce acum bătea dinspre răsărit, se înteți. Kos-tea schimbă volta. „Boiki” se aplecă pe o coastă și o porni glonț spre mal.

Leoșka își aminti în clipa aceea de vorbele pe care Anatoli Dimitrievici le rostise la plecare.

— Viteză maximă! strigă el. Să șuiere vîntul în urechi!...

Lumina vie a dimineții proaspete luneca pe unda ușoară care se grăbea să le iasă înainte.

1952—1954

CUPRINS

Partea întâi	
Fuga.....	3
Partea a doua	
Casa nouă.....	115

Nr. 2412

Redactor de carte: Lena Tacob

Tehnoredactor: C. Guluță

Corector: Prohasca Alolslu

Daț la cules: 20. VIII. 957. Bun de tipar: 5. XII. 957. Tiraj: 20.100 ex. broșate și 4050 ex. cart. Hirtie: Sernivelină și cărți școlare de 65 gr.m. p. Coli de tipar: 20. Coli de editură: 22. « 22/50X100. Com. editurii: 2027. Ediția 1. Planșe: 0 tipo și 1 offset. A: 03513. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare S(S)=R.

Tiparul executat la întreprinderea Poligrafică

Cfuj — 6653/1958.

E: 14792

